Kommentteja Uuden testamentin kirjoihin

Tämä kirjoitelma liittyy Lars Lewi Leptonin Uuden testamentin vuoden 2025 käännökseen. Siihen on koottu Raamatun teksteistä kumpuavia ajatuksia tavallisella kansan kielellä. Erityisesti on pyritty huomioimaan se, että Raamattu selittää itse itsensä. Samoin tuodaan esille Uuden ja Vanhan testamentin kirjoitusten välinen yhteys. Koko Vanha testamenttihan ennustaa ja todistaa jo edeltä käsin Messiaasta, Jeesuksesta Kristuksesta, jossa toteutuvat Jumalan antamat lupaukset.
Kun napautat hiirellä sisällysluettelossa kirjan nimeä, pääset tekstissä ko. kirjan kohdalle.

Sisällysluettelo

Kommentteja Uuden testamentin kirjoihin.....1
Evankeliumi Matteuksen mukaan.....3
Evankeliumi Markuksen mukaan.....73
Evankeliumi Luukkaan mukaan.....126
Evankeliumi Johanneksen mukaan.....192
Apostolien teot.....227
Paavalin kirje roomalaisille.....287
Paavalin ensimmäinen kirje korinttilaisille.....304
Paavalin toinen kirje korinttilaisille.....314
Paavalin kirje galatalaisille.....326
Paavalin kirje efesolaisille.....340
Paavalin kirje filippiläisille.....353
Paavalin kirje kolossalaisille.....363
Paavalin ensimmäinen kirje tessalonikalaisille.....370
Paavalin toinen kirje tessalonikalaisille.....377
Paavalin ensimmäinen kirje Timoteukselle.....380
Paavalin toinen kirje Timoteukselle.....389
Paavalin kirje Titukselle.....396
Paavalin kirje Filemonille.....399
Kirje heprealaisille.....402
Jaakobin kirje.....423
Pietarin ensimmäinen kirje.....433
Pietarin toinen kirje.....444
Johanneksen ensimmäinen kirje.....449
Johanneksen toinen kirje.....455
Johanneksen kolmas kirje.....457
Juudaksen kirje.....459
Ilmestyskirja.....462

Evankeliumi Matteuksen mukaan

Uuden testamentin aluksi on evankeliumi Jeesuksesta Kristuksesta. Sen on kirjoittanut neljä eri kirjoittajaa neljästä eri näkökulmasta. Näin on Jumala nähnyt hyväksi käyttää neljää eri kirjoittajaa, heidän erilaista persoonallisuuttaan ja ilmaisutapaansa tuodakseen ihmiskunnalle todistuksen Pojastaan Jeesuksesta, jonka hän lähetti Pelastajaksi (eli Vapahtajaksi) koko maailmalle. Samalla on todistus tuotu myös neljälle erilaiselle lukijakunnalle, Messias on esitetty neljästä eri näkökulmasta ja evankeliumin eli ilosanoman sisältö tulee ilmi paljon vivahteikkaammin kuin yhden kirjoittajan kautta. Näiden kirjoittajien tekstit eivät ole keskenään ristiriitaisia, niin kuin jotkut, jotka eivät kunnioita Jumalan sanaa, haluavat luulotellussa viisaudessaan (Rm 1:22) väittää, vaan ne täydentävät toisiaan, niin kuin neljän silminnäkijän todistus samasta asiasta aina tekee. Riippuu lukijan sydämen asenteesta ja ymmärryksestä, mitä hän kykenee ymmärtämään.
Nöyrästi tunnustamme, että kirjoittaessamme tätä tutkielmaa evankeliumeista, on ymmärryksemme hyvin rajallinen, mutta tahdomme tehdä parhaamme Jumalan armon avulla ja hänen kunniakseen. Sen me kuitenkin ymmärrämme, että Herra Jeesus on kantanut meidän syntimme omassa ruumiissaan ristin puulle (1Pt 2:24) ja saanut aikaan iankaikkisen lunastuksen (Hpr 9:12). Hän on Herramme ja me hänen palvelijoitaan.

Uuden testamentin ensimmäinen kirja on Matteuksen evankeliumi, ja se luokin loogisen (= hengellisen ja järjellisen) sillan Vanhan ja Uuden testamentin välille.
Matteuksen ajatellaan kirjoittaneen ensisijaisesti juutalaisille, ja hänen evankeliuminsa on messiaaninen ja sen sävy on profeetallinen. Se viittaa menneisyyteen ja osoittaa, että Jeesus Nasaretilainen on Vanhan testamentin ennustama ja lupaama Messias ja profetioiden täyttymys. Matteus viittaa VT:iin hyvin monta kertaa, joista suoria lainauksia on ainakin 53. Lainaukset ovat pääosin LXX:n mukaan, mutta joukossa on myös suoria käännöksiä heprealaisesta tekstistä. Matteus esittää Jeesuksen kansansa kuninkaana, jota toisaalta odotettiin mutta jonka hänen oma kansansa hylkäsi.
Matteus, toiselta nimeltään Leevi, oli tullivirkailija tahi veronkantaja eli publikaani. Hänen persoonallisuuteensa kuului järjestelmällisyys ja kiinnostus lukuihin. Nykyään hän varmaankin olisi ekonomi tai insinööri. Hän esittää evankeliumissaan Jeesuksen suuria puheita, joiden ympärille koko teksti rakentuukin. Nämä seitsemän puhetta ovat:
1. vuorisaarna (luvut 5–7),
2. puhe opetuslapsille (luku 10),
3. vertaukset taivasten valtakunnasta (luku 13),
4. puhe seurakunnasta (luku 18),
5. puhe kirjanoppineita ja fariseuksia vastaan (luku 23),
6. puhe lopun ajasta (luvut 24–25) ja
7. lähetyskäsky (luvussa 28).

1:1 Kristus = kreik. <khristos> = hepr. <mašiiach> = Messias tarkoittaa suomeksi: Voideltu. Kyseessä on kuninkaallinen arvonimi, joka viittaa itämaiseen tapaan, kun kuningas asetettiin virkaansa öljyllä voidellen.
VT:ssa puhutaan:
kuninkaiden (1Sm 9:16, 10:1),
profeettojen (1Kn 19:16) ja
pappien (2Ms 29:29, 40:15, 3Ms 16:32)
voitelemisesta öljyllä heidän virkaanastumisensa yhteydessä. Siten nimi Kristus, eli Messias, kuvaa hyvin Jeesusta, joka on sekä kuningas, profeetta että pappi, ja hänet Jumala voiteli Pyhällä Hengellä.
Daavid oli Israelin kolmas ihmisten vaatima kuningas Saulin ja hänen poikansa Iisbosetin jälkeen.
Abraham on Israelin kansan kantaisä. Hänet mainitaan UT:ssa Mooseksen jälkeen useimmin VT:n henkilöistä. VT:ssa Jumala antoi sekä Abrahamille että Daavidille lupauksen, että Messias on heidän jälkeläisensä (sm: siemenensä). Matteus ja Luukas osoittavat sukuluetteloilla, että tuo lupaus toteutui.

1:2 Tässä mainitaan neljä sukupolvea Israelin kantaisiä. Ensimmäinen Mooseksen kirja kertoo heidän elämästään seikkaperäisesti.

1:3 Matteus mainitsee Jeesuksen sukuluettelossa vain neljä naista, tässä ensimmäisen. Taamar ei ollut Juudan vaimo vaan miniä. Asiasta kertoo tarkemmin 1Ms 38. Tuo luku osoittaa kaksinaismoraalin olevan hyvin vanhaa perua. Se saikin alkunsa syntiinlankeemuksessa, 1Ms 3:7–10, kun ihminen alkoi keinotekoisesti peitellä häpeäänsä. Ihmisten edessä se voi onnistua, mutta ei Jumalan edessä.

1:4 Nämä olivat Egyptissä syntyneitä sukupolvia, paitsi ehkä Salmon. Hän oli joko alle 20-vuotias Egyptistä lähdettäessä (4Ms 14:29) tai sitten syntynyt autiomaavaelluksen aikana.

1:5 Raahab on toinen nainen, joka mainitaan tässä sukuluettelossa. Hänestä kerrotaan Joosuan kirjan kuudennessa luvussa. Hän oli alun perin portto, mutta pelastui uskon kuuliaisuuden kautta Jerikon tuhosta. Hän ei ollut israelilainen vaan kanaanilainen.
Kolmas nainen on Ruut, joka oli mooabilainen. Hänestä VT:ssa on kokonainen kirja, Ruutin kirja. Hän seurasi nuorena leskenä uskollisesti anoppiaan Israeliin, jossa avioitui Booaksen kanssa ja heille syntyi Oobed, Daavidin isoisä. Ruut oli sydämeltään kaunis ja viisas nainen.

1:6 Neljäs nainen, joka mainitaan ja ei oikeastaan mainitakaan, on Daavidin syrjähyppy. Batsebaa ei mainita nimeltä, ei Daavidin myöhempänä vaimona eikä edes naisena vaan Uurian vaimona, ja hyvin minimalistisesti. Kreikan kielen ilmaus <ek tee tuu Uuriuu> on jokseenkin mahdoton kääntää tarkasti suomeksi, mutta se tarkoittaa, että Daavid sai Salomon ”hänestä, joka oli Uurian”. Näin Pyhä Henki osoittaa, että Jumala kunnioittaa heettiläistä Uuriaa, joka pakananakin palveli sydämestään Herraa ja joutui sen vuoksi tapetuksi. Tappajana oli Daavid ja pettäjänä oma vaimo, joka mainitaan vain kreikan kielen feminiinisenä artikkelina. He saivat tekonsa anteeksi, Uuria taasen siirtyi tästä ajasta ikuisuuteen. Uuria onkin ainoa henkilö koko sukuluettelossa, joka ei kuulu siihen millään tavalla perimysjärjestyksen puolesta. Ks. 2Sm 23:39.
Vrt. väliinputoaja ylipappi Joosadak, 1Ak 5:41, myös hän oli kunnioitettava mies.

1:7 Juudan kuninkaiden sukuluettelo osoittaa, että jumalanpelko ei ole perinnöllistä:
a) huono isä sai huonon pojan (Rehabeam – Abia),
b) huono isä sai hyvän pojan (Abia – Aasa),
c) hyvä isä sai hyvän pojan (Aasa – Joosafat) ja
d) hyvä isä sai huonon pojan (Joosafat – Jooram).

1:11 Jekonjaan eli Joojakiniin päättyy Israelin/Juudan kuningassuku. Nimittäin profeetta Jeremia ennusti, ettei kukaan Joojakinin jälkeläinen enää nouse Daavidin valtaistuimelle, Jer 22:24–30.
Jeesuksen kasvatusisä Joosef oli Joojakinin jälkeläinen, joten Jeesuksella oli juridinen oikeus Daavidin valtaistuimeen. Jeesus polveutui äitinsä puolelta kyllä Daavidista, mutta ei Joojakinista eikä Salomosta, Lk 3:23–31.

1:16 Joosef, Jeesuksen kasvatusisä, oli Jekonjan eli Joojakinin jälkeläinen, mutta Jeesus ei ollut. Näin Jeesuksella oli juridinen oikeus Daavidin valtaistuimeen kasvatusisänsä puolelta, mutta samalla toteutui Jer 22:30 ennustus, ettei kukaan Joojakinin jälkeläinen enää istu Daavidin valtaistuimella hallitsemassa Juudaa, vrt. 1Kn 8:25.
Jeesuksen äiti Maria polveutui myös Aabrahamista ja Daavidista, mutta ei Joojakinista, Lk 3:23–38.
Kreikankielinen sana <khristos> merkitsee: voideltu. Samaa tarkoittaa hepreankielinen sana <maašiiach>, joka on sanan Messias alkumuoto.

1:17 Babylonian eli Baabelin pakkosiirtolaisuus kesti 70 vuotta, Jer 25:8–12, 29:10–11, Dan 9:1–2. Siihen lähdettiin ainakin kolmessa vaiheessa (v. 597, 586 ja 582 eKr) ja samoin palattiin useammassa vaiheessa 70 vuoden päästä.

1:18 Matteus samoin kuin Luukaskin todistaa, että Jeesus syntyi neitseestä Pyhän Hengen vaikutuksesta. Luukkaan todistus on samalla lääkärintodistus tapahtuneesta, Luukas kun oli lääkäri, Kol 4:14.

1:19 Joosef oli todella nöyrä mies, joka toimi Raamatun ohjeen mukaisesti, Ps 15:2–3. Hän ei halunnut saattaa Mariaa julkisen häpeän alaiseksi, vaikka luulikin hänen olleen uskoton. Hän antoi hyvän esimerkin kaikille aviomiehille. Ja vaimoillekin.

1:20 Enkeli sanoi Joosefin kihlattua Mariaa jo Joosefin vaimoksi. Samoin Ilmestyskirjassa Karitsan morsianta sanotaan jo vaimoksi, Ilm 19:7.

1:21 Nimi Jeesus on kreikkalainen muoto (arameankielisestä nimestä Jeesua, joka on johdettu) hepreankielisestä nimestä <jehoošuu‘a> tai <ješuu‘a>, jotka merkitsevät: Herra (jhwh) on pelastus, tai: Herra (jhwh) pelastaa.
Jumala ilmoitti vanhassa liitossa nimekseen <jhwh>, jonka lausumistapaa ei tunneta ja joka käännetään LXX:ssa <kyyrios> eli Herra.
Uudessa testamentissa (kreik. <hee kainee diatheekee>, latinaksi Novum Testamentum Graece) nimi <jhwh> ei esiinny, vaan se sisältyy Jeesuksen nimeen.
Jeesus tuli Isänsä nimessä, Jh 5:43, ja ilmoitti ihmisille hänen nimensä, Jh 17:6,11,12,26.
Niinpä Raamattu ilmoittaa, ettei pelastusta ole yhdessäkään toisessa nimessä kuin Jeesuksen nimessä, Apt 4:12.
Jumala antoi Pojalleen tämän nimen, joka on kaikkia muita nimiä korkeampi, Fil 2:9–11.

1:22 Tämä on ensimmäinen kerta, kun Matteus kirjoittaa: Tämä on tapahtunut, että kävisi toteen (10x): Mt 2:15,17,23, 4:14, 8:17, 12:17, 13:14,35, 21:4, 26:54,56, 27:9. Jeesuksessa toteutuivat VT:n profeettojen ennustukset.

1:23 Tämä on suora lainaus VT:sta profeetta Jesajan ennustuksesta, Jes 7:14, 8:8,10.
Immanuel = Jumala meidän (on) kanssamme.
Jo kuningas Salomo oli rukoillut ja pyytänyt, että Herra on meidän kanssamme, 1Kn 8:57. Ja se toteutuu Jeesuksessa Kristuksessa, Mt 28:20.

2:1 Tämä kuningas oli Herodes Suuri, joka oli idumealaisen Antipaterin Kypros-nimisen arabialaisnaisen poika. Julius Caesar nimitti Antipaterin Juudean käskynhaltijaksi v. 47 eKr. Herodes määrättiin 15-vuotiaana Galilean johtoon, ja hän oli Juudean, Idumean ja Samarian kuninkaana 37–4 eKr. Herodes oli kyvykäs ja lujaluontoinen, mutta myös julma. Hän lisäsi suuresti Jerusalemin loistoa laajentaen sen temppeliä, jonka rakennustyö jatkui vielä useita vuosikymmeniä hänen kuolemansa jälkeen (ks. Mk 13:1ss, Jh 2:20).
Jeesus syntyi Herodeksen vielä eläessä, joten ajanlaskussamme on vähintään neljän, mutta luultavasti kuuden tai seitsemän vuoden virhe.

2:2 Idän maiden tietäjät etsivät tähtitieteensä ja vallitsevan maailmanpoliittisen tilanteen perusteella juutalaisten kuningasta. He eivät tunteneet Raamatun kirjoituksia eivätkä niin ollen tienneet, että Jeesus on Israelin kuningas, ei ainoastaan Juudan tai Juudean kuingas.
Näiden tietäjien uskomus perustui astrologiaan, mutta

Jumala johdatti heitä heidän uskomuksensa avulla.
Vrt. merimiehet, jotka heittivät Joonan mereen, Jna 1:7.

2:4 Ylipappi eli ylimmäinen pappi oli papiston johtaja. Alunperin virka oli elinikäinen ja periytyvä, joten kerrallaan oli elossa vain yksi ylipappi. Myöhemmin poliittiset vallanpitäjät erottivat ja nimittivät ylipappeja mielensä mukaan, minkä vuoksi UT puhuu ylipapeista monikossa. Virka voitiin antaa säädettyihin sukuihin kuulumattomillekin, ja mentiinpä niinkin pitkälle, että tästä arvosta hierottiin kauppaa.
Herodeksen hallituskauden alusta Jerusalemin hävitykseen asti (eli 37 eKr. – 70 jKr. siis noin 106 tai 107 vuoden aikana) ylipappeus annettiin peräti 28 henkilölle, joista vain kolme oli ylipapillista sukua.
Kirjanoppineet olivat rabbiiniksi oikeuttavan koulutuksen saaneita juutalaisten opettajia (ks. Jh 7:15), jotka tutkivat ja selittivät VT:n kirjoituksia ja niiden ympärille muodostuneita perinnäissääntöjä. Kansa piti kirjanoppineita suuressa arvossa.

2:5 UT:n nimi Juudea vastaa Juudaa Israelin maan eteläisen osan nimityksenä. Tämä eteläinen osa rajoittui idässä Jordaniin ja Kuolleeseenmereen, pohjoisessa Samariaan, etelässä Idumeaan ja lännessä Välimereen. Juudea oli ennen kaikkea Jerusalemia ympäröivä alue. Eräissä UT:n kohdissa Juudealla tarkoitetaan koko juutalaisten asuttamaa Israelin maan osaa eli Rooman valtakuntaan kuulunutta Palestiinan maakuntaa (ks. Lk 1:5, 7:17, 23:5, Apt 10:37, 26:20; koko Juudean maa).
Nimi Syyrian Palestiina esiintyy jo kreikkalaisen Herodotoksen (n. 484–425 eKr.) Historiakirjoissa.

2:6 Juuda tarkoittaa Jaakobin pojan Juudan jälkeläisten sukukuntaa/heimoa ja sen asuinaluetta.
Tämä on suora lainaus VT:sta, Mka 5:1,3, ja myös 2Sm 5:2, 1Ak 11:2.
Messias hallitsee ja kaitsee Jumalan kansaa, Israelia. Eivät kaikki, jotka ovat Israelista, ole kuitenkaan Israel, Rm 9:6. Eli on siis olemassa luonnollinen Israel ja Jumalan Israel, 1Kr 10:18, Gal 6:16.

2:8 Tämän Herodes viekkaana kettuna valehteli. Hänellä ei ollut aikomustakaan kumartaa Messias-kuningasta vaan surmata hänet jo heti pienokaisena. Herodeksella oli käärmeen viisautta eli kavaluutta.

2:10 Nykyäänkin tähtitieteilijät ilahtuvat nähdessään jonkin uuden ja oudon tähden. Toivottavasti he kaikki ilahtuisivat Jeesuksesta, kun tutkivat Jumalan luoman Universumin ihmeellisyyksiä. Samoin kaikki fyysikot, kemistit, biokemistit, solubiologit, mikrobiologit, kasvibiologit...ym. Nimittäin niin ihmeellistä on Jumalan luomakunta aivan pienimmästä suurimpaan.

2:11 Kulta, suitsuke ja mirha ovat vertauskuvia Arabian rikkauksista, joihin viitataan esim. Jer 6:20 ja Hes 27:22.

2:12 Tietäjät joutuivat päättämään, pitävätkö he Herodekselle antamansa lupauksen palata takaisin ilmoittamaan hänelle Kristuksen löytymisestä vai totella Jumalan antamaa varoitusta. He tottelivat ennemmin Jumalaa. Mutta Herodeksen mielestä he olivat pettureita.
Verbi <anakhooreoo> (14x) = lähteä t. mennä pois, poistua, vetäytyä, väistyä: Matteuksella 10x (Mt 2:12,13,14,22, 4:12, 9:24; 12:15; 14:13; 15:21; 27:5) ja muualla 4x (Mk 3:7;

Jh 6:15; Apt 23:19; 26:31).
LXX:ssa verbi esiintyy 14x, mm. 2Ms 2:15; 4Ms 16:24; Jos 8:15; 1Sm 19:10; 25:10; 2Sm 4:4; Ps 113:5; Snl 25:9; Hos 12:13; Jer 4:29.

2:15 Tämä on suora lainaus VT:sta, Hos 11:1.

2:16 Herodeksella oli todella kieroutunut mieli. Hän muka aikoi kumartaa juutalaisten kuningasta, vaikka suunnittelikin tappavansa hänet, ja yritti käyttää tietäjiä suunnitelmansa toteuttamiseen. Kun Jumala esti tietäjiä osallistumasta tuon murhahankkeen toteuttamiseen, Herodes tuli vakuuttuneeksi sielussaan, että muut pitävät häntä pilkkanaan ja sen seurauksena raivostui.
Verbi <empaizoo> (13x) = pilkata, pitää pilkkanaan, tehdä naurunalaiseksi: Mt 2:16, Lk 14:29, ja muualla UT:ssa Jeesuksen kärsimyshistoriassa, kun häntä pilkattiin, syljettiin ja ruoskittiin.
LXX:ssa se esiintyy 29x, mm. kuvaamassa:
a) Potifarin vaimon sielun elämää ja kieroutunutta mielen laatua, kujn ei saanut tahtoaan läpi, 1Ms 39:14,17,
b) Bileamin suhtautumista omaan aasiinsa, 4Ms 22:29,
c) Saulin sielun elämää hädän hetkellä, 1Sm 31:4, 1Ak 10:4,
d) epäjumalien olemusta, Jer 10:15,
e) Jumalasta luopuneen kaupungin kohtaloa, Hes 22:4,5.

2:18 Tämä on suora lainaus VT:sta, Jer 31:15.

2:22 Kyseessä oli Herodes Suuren ja hänen neljännen vaimonsa, samarialaisen Malthaken poika Julius Herodes Arkelaus, joka syntyi n. 23 eKr. ja kuoli n. 18 jKr. Hänen hallintoalueenaan olivat Juudea, Samaria ja Idumea. Hän oli heti alunpitäen julma ja väkivaltainen niin juutalaisia kuin

samarialaisiakin kohtaan. Lopulta nämä kaksi toisiaan katkerasti vihaavaa kansaa yhdistyivät vihassaan Arkelausta kohtaan ja lähettivät yhteisen lähetystön keisarin puheille. Sen seurauksena Arkelaus erotettiin v. 6 jKr. ja karkotettiin Viennaan Etelä-Ranskaan, missä hän kuoli. Arkelauksen karkotuksen jälkeen keisari Augustus teki v. 6 jKr. hänen hallintoalueestaan roomalaisen provinssin, jonka ylimpänä virkamiehenä oli prefekti, myöhemmin prokuraattori, eli maaherra.

2:23 Nimen Nasaret hepr. muoto <natseret> muistuttaa hepr. sanaa <netser> = verso. Ks. Jes 11:1.

3:2 Verbi <metanoeoo> (34x) = 1. muuttaa mielensä, ajatella toisin, kääntyä sydämessään, tehdä parannus,
2. katua, kääntyä teoistaan.
Tämä tarkoittaa sitä, että ihminen katuu syntejään ja kääntyy sydämessään Jeesuksen puoleen ja lähtee seuraamaan häntä: Mt 3:2; 4:17; 11:20,21; 12:41; Mk 1:15; 6:12; Lk 10:13; 11:32; 13:3,5; 15:7,10; 16:30; 17:3,4; Apt 2:38; 3:19; 8:22; 17:30; 26:20; 2Kr 12:21; Ilm 2:5,16,21,22; 3:3,19; 9:20,21; 16:9,11.

3:3 Sanan <euthys> perusmerkitys on: suora, mutta myös taso on tietyssä mielessä suora (kolmannen ulottuvuuden suhteen) eli siis tasainen.
Tasoon voidaan piirtää suoria, mitä ei esim. pallon pinnalle voi tehdä (euklidisessa geometriassa, pallogeometriassa kylläkin). Monissa käännöksissä on tietenkin ajateltu, että tähän tasaisuus sopii paremmin.
Todellisuudessa molemmat ajatukset mahdollisia, siksi voidaan kääntää: suoriksi ja tasaisiksi.

Tätä tukee myös se, että tämä jae on suora lainaus kohdasta Jes 40:3.
Monissa käännöksissä on: suora, jonkin verran harvemmissa: tasainen.
Agricolan UT 1548: oijendacat henen polcunsa, ja
B 1642: ojendacat hänen polcuns.
Nämä tietenkin tarkoittavat suoristamista.
Folkbibeln: raka = suoriksi.

3:5 Sm: luokseen tuli Jerusalem ja koko Juudea ja koko Jordanin ympäristö.

3:7 Fariseukset ja saddukeukset olivat juutalaisten uskonnollis-poliittisia puolueita Jeesuksen aikana. Edellisten toiminta oli painottunut uskonnollisuuteen, jälkimmäisten taas poliittisuuteen.
Fariseukset kuuluivat maallikkoliikkeeseen, jolle olivat tärkeitä puhtaus- ja pyhyyssäädökset. He olivat kiivaita lain noudattajia ja juutalaisuuden ankarin lahko (Apt 26:5). VT:n lain lisäksi he olivat kehittäneet laajan suullisen järjestelmän, vanhinten perinnäissäännöt, joiden tarkoituksena oli auttaa ihmisiä lain käskyjen pitämisessä, mutta joista pikemminkin kehittyi raskas taakka.
Saddukeukset eli saddukealaiset, joiden nimen on arveltu johtuvan Daavidin aikaisen ylipapin Saadokin (ks. 2Sm 8:17) nimestä, kuuluivat pääasiassa johtavaan papistoon ja yläluokkaan. He vaikuttivat makkabilaisajasta aina Jerusalemin hävitykseen asti (n. 150 eKr. – 70 jKr.). He olivat Rooman kulttuurin ja politiikan ystäviä.
Uskonnollisesti he olivat välinpitämättömiä, järkeisuskoisia, ja he vastustivat rabbinismin ankaraa lain noudattamista. He hylkäsivät vanhinten perinnäissäännöt sekä opit kuolleitten

ylösnousemuksesta, enkeleistä ja hengistä (Apt 23:8). Fariseukset olivat heidän kiivaita vastustajiaan.

3:9 Uudessa liitossa Abrahamin jälkeläisiksi ei lueta lihan mukaan syntyneitä, vaan Hengen mukaan syntyneet, jotka perustautuvat uskoon, Gal 3:7ss.

3:16 Tässä ja seuraavassa jakeessa ilmenee Jumalan kolminaisuus: Poika nousee vedestä, Pyhä Henki laskeutuu taivaista ja Isän ääni kuuluu taivaista.
Inhimillisellä järjellä joidenkin on vaikea ymmärtää tätä kolminaisuutta, mutta ehkä pari luonnon ilmiötä auttavat asiaa:
- Valo on energiaa, aaltoliikettä ja sillä on myös hiukkasmaisia ominaisuuksia.
- Vesi esiintyy kiinteänä (jää ja lumi), nesteenä ja kaasuna, vieläpä kaikissa näissä kolmessa olomuodossa yhtä aikaa ns. kolmoispisteessä (T = 273,16 K eli t = +0,01 ºC ja p = 611,73 Pa).
- Lisäksi ihminenkin on luotu kolminaiseksi: meissä on henki, sielu ja ruumis, 1Ts 5:23.

4:1 Kiusaukset eivät olleet mikään erehdys Jeesuksen elämässä, vaan Pyhä Henki johdatti hänet erämaahan koeteltavaksi, suorastaan Paholaisen kiusattavaksi.
Jeesus koki samanlaisen koettelemuksen kuin Israelin kansa (5Ms 8:2–3). Siinä, missä kansa epäonnistui, Jeesus kesti koetuksen ja voitti.

4:4 Tämä on suora lainaus VT:sta, 5Ms 8:3.

4:6 Paholainen ottaa suoran lainauksen VT:sta, Ps 91:11–12, mutta jättää lainaamatta seuravaa jaetta, koska se olisi hänelle epäedullinen.

4:7 Tämä on suora lainaus VT:sta, 5Ms 6:16.

4:10 Tämä on suora lainaus VT:sta, 5Ms 6:13, 10:20.
Tässä jakeessa verbi palvella = <latreuoo> = palvella Jumalaa, suorittaa jumalanpalvelusta, ja se esiintyy UT:ssa 21x ja LXX:ssa yli 100x.
Sitä käytetään UT:ssa tarkoittamaan:
a) vanhan liiton jumalanpalvelusta pyhäkössä (Hpr 8:5, 9:9, 10:2, 13:10),
b) uuden liiton jumalanpalvelua (Rm 1:9, Fil 3:3),
c) henkilökohtaista Jumalan palvelemista (Lk 2:37, 4:8, Apt 24:14, 27:23, 2Tm 1:3, Hpr 9:14),
d) koko kansan jumalanpalvelua (Lk 1:74, Apt 7:7, 26:7, Hpr 12:28),
e) lopullista jumalanpalvelua uudessa Jerusalemissa (Ilm 7:15, 22:3), mutta myös
f) epäjumalien palvelemista (Apt 7:42, Rm 1:25)

4:11 Tässä jakeessa verbi palvella = <diakoneoo> (37x) = palvella, auttaa, avustaa, huolehtia.
Se ei esiinny ollenkaan LXX:ssa.

4:15 Tämä on suora lainaus VT:sta, Jes 8:23 – 9:1.

4:23 Tässä ilmenevät Jeesuksen kolme tehtävää, jotka Hän antoi myös opetuslapsilleen:
a) opettaa (Mt 28:20),
b) saarnata (Mt 10:7),
c) parantaa (Mt 10:1).

4:24 Kuunvaihetauti oli luultavasti kaatumatauti eli epilepsia, jonka kausittainen esiintyminen yhdistettiin kuun vaiheisiin.

5:1 Tätä Matteuksen tallettamaa ensimmäistä Jeesuksen suurta puhetta (luvut 5–7) kutsutaan vuorisaarnaksi. Sitä voidaan hyvin pitää Jumalan valtakunnan perustuslakina.

5:9 Rauhantekijöille on hyviä lupauksia, tämän lisäksi esim. Snl 12:20. Tutki!

5:13 Uskovat ovat maan, eivät suinkaan lihan suola.
Ilman tarpeellisia suoloja maan kasvu heikkenee, ja kasveista tulee huonoja.
Uskovat ovat suola, mutta eivät ole yrttisuola, jossa on suolan lisäksi katkeria mausteita.
Maan suola on tarkoitettu siroteltavaksi maaperään, eikä säilytettäväksi säkeissä. Niinpä uskovienkin tehtävä on elää muiden ihmisten seassa todistukseksi heille, eikä eristäytyä luostareihin, paitsi ehkä lyhyeksi aikaa hiljentymään.
Jeesus esittää aikamoisen ajatusleikin: suola menettää makunsa, ja sitten jo suolakin pitäisi suolata jollakin konstilla! Mutta millä ihmeellä?
Itse asiassa tuo ajatusleikki on vielä karmeampi, sillä verbin <moorainoo> perusmerkitys on (pass.): tyhmistyä, tulla hulluksi/tyhmäksi, ja siitä johdettuna: mennä pilalle, käydä mauttomaksi.
Verbi esiintyy LXX:ssa 4x: 2Sm 24:10; Jes 19:11; Jer 10:14; 28:17, ja UT:ssa 4x: Mt 5:13; Lk 14:34; Rm 1:22; 1Kr 1:20.
Jääköön tämä sana pelkäksi ajatusleikiksi, olkoon meillä suola itsessämme, Mk 9:50.

5:15 Vakka = <modios> on viljamitta, n. 8–9 litraa.

5:17 Verbi <katalyoo> = hävittää, hajottaa, kumota, on voimakkaampi kuin verbi <lyoo> = avata, irrottaa, päästää irti; hajottaa, purkaa, tehdä tyhjäksi, joka esiintyy mm.

kohdissa Mt 5:19, Jh 5:18.
Verbi <pleero'oo> = täyttää, toteuttaa, suorittaa loppuun, tehdä täydelliseksi, esiintyy:
Matteuksella 16x: Mt 1:22; 2:15, 17, 23; 3:15; 4:14; 5:17; 8:17; 12:17; 13:35, 48; 21:4; 23:32; 26:54, 56; 27:9,
Markuksella 2x: Mk 1:15; 14:49),
Luukkaalla 9x: Lk 1:20; 2:40; 3:5; 4:21; 7:1; 9:31; 21:24; 22:16; 24:44,
Johanneksella 15x: Jh 3:29; 7:8; 12:3, 38; 13:18; 15:11, 25; 16:6, 24; 17:12f; 18:9, 32; 19:24, 36.
Matteus osoittaa nimenomaan, kuinka vanhan liiton kirjoitukset toteutuvat Jeesuksessa Kristuksessa.
Toisaalta Herramme Jeesus ei tullut ainoastaan toteuttamaan Jumalan vanhassa liitossa antamaa lakia (Mt 7:12, 22:37–40, Jh 1:17), vaan myös tekemään sen täydelliseksi oman ruumiinsa uhrilla.
Niinpä uuden liiton laki on täydellinen, se onkin
rakkauden laki (Rm 13:10),
vapauden laki (Jk 2:12, 1:25),
elämän hengen laki (Rm 8:2),
kuninkaallinen laki (Jk 2:8).
Mitä Herra vaatii ihmiseltä? Se selviää Jumalan sanan ilmoituksen pohjalta:
Jumalan ilmoittaman Tooran vaatimukset (käskyjen ja kieltojen määrä):
A) Vanha testamentti:

1) 2Ms – 5Ms	Mooseksen laki	613
2) Ps 15	kuningas Daavid	11
3) Jes 33:13–16	profeetta Jesaja	6
4) 5Ms 10:12–13	profeetta Mooses	5

5) Mka 6:8	profeetta Miika	3
6) Jes 56:1	profeetta Jesaja	2
7) Hab 2:4	profeetta Habakuk	1
B) Uusi testamentti:		
8) Mt 23:23	mikä laissa on tärkeämpää	3
9) Mt 22:36–40	lain suurin käsky	2
10) Rm 1:17,	uusi liitto	1
Gal 3:11,	uusi liitto	1
Hpr 10:38–39	uusi liitto	1
11) Mt 5:17–20	Herramme Jeesus: Kaikki on täytetty!	
Jh 4:34, 19:28–30		

5:18 Hepreassa pienin kirjain on <jood> ja kreikassa <ioota>. Jumalan Sanaan ei ole kirjoitettu pienimpiäkään kirjaimia turhaan.
Vrt. tietokoneohjelmassakaan ei saa puuttua yksikään pilkku tai piste, muuten ohjelma ei toimi!

5:21 Tämä on suora lainaus VT:sta kymmenen käskyn laista, 2Ms 20:13, 5Ms 5:17.

5:22 Monissa kreik. käsikirjoituksissa ei ole sanaa: syyttä.
Tässä ilmenevät oikeuden asteet:
a) oikeuden tuomio (paikallinen),
b) suuren neuvoston eli sanhedrinin (eli synedrionin) tuomio (valtakunnallinen) ja
c) helvetin tuli (iankaikkinen).
Näihin kohtiin liittyvät sanat:
a) vihastua = <orgidzomai> on tässä preesensissä kuten myös kohdassa Ef 4:26. Muualla UT:ssa se on aoristissa.
b) vain tässä esiintyvä tuntematon haukkumasana <raka>

tulee arameasta ja hepreasta verbijuuresta <riiq> = olla tyhjä. Niin ollen se tarkoittaa jotakin sellaista kuin tyhjänpäiväinen, tyhjäpäinen, tyhjänveroinen.
Jokin engl. käännös käyttää ilmaisua: good for nothing, joka onkin varsin osuva ilmaus. Vrt Job 6:21.
c) <mooros> voi tarkoittaa sekä tyhmää että hullua, siis ylipäätään mieletöntä sanan syvimmässä merkityksessä. Matteuksella se esiintyy tämän lisäksi kohdissa Mt 7:26, 23:17, 25:3,3,8, joissa kaikissa se on käännetty tyhmäksi.

5:23 Opetuslapsi = <matheetees> (261x) esiintyy vain evankeliumeissa ja Apostolien teoissa.
Klassisessa kreikassa sana tarkoitti jonkun opettajan tai oppineen oppilasta, mutta Evankeliumissa merkitys on syvempi, kutsuihan Jeesus näitä oppilaitaan myös lapsiksi, Jh 21:5. Me olemme itse kukin olleet koulussa ja työelämässä jonkun oppilaita, mutta emme opetuslapsia. Kristityt ovat vain ja ainoastaan Jeesuksen Kristuksen opetuslapsia.

5:26 Ropo (UT 1938), kolikko = <kodrantees> = kvadrantti eli neljännesassi eli kaksi leptonia.
Työmiehen päiväpalkka eli yksi denaari oli 64 neljännesassia. Sama sana esiintyy Mk 12:42.

5:27 Tämä on suora lainaus VT:sta kymmenen käskyn laista, 2Ms 20:14, 5Ms 5:18.
Vanhempi ilmaus: tehdä huorin, tarkoittaa aviorikoksen tekemistä. Sitä myöskin verbi <moikheuoo> tarkoittaa kaikissa esiintymissään (UT 15x, LXX 12x) joko luonnollisessa (Lk 16:18, Jh 8:4) tai hengellisessä (Jer 3:9, Ilm 2:22) mielessä.

5:28 Jotkut saivartelevat sen kanssa, mitä käsky: älä tee aviorikosta oikein tarkoittaa käytännössä. Eli miten se pitäisi tulkita. Ei sitä tarvitse ihmisten ruveta tulkitsemaan, Jeesus tulkitsi sen tiukimmalla mahdollisella tavalla.
Tämäkin alue osoittaa sen, minkä apostoli Paavali kirjoitti kirjeissään roomalaisille ja galatalaisille: Rm 11:32, Gal 3:22. Jumala on sulkenut kaikki synnin ja tottelemattomuuden alle, että hän kaikkia armahtaisi.
Jokainen joka katsoo = <pas ho blepoon> : verbimuoto akt part prees, mikä tarkoittaa jatkuvampaa katsomista kuin vain hetkellistä vilkaisua tai silmäystä.
Niin, että alkaa himoita häntä = sm: halutakseen/ himoitakseen häntä. Kyse on siis sydämen asenteesta ja sen vaikutuksesta käyttäytymiseen.

5:29 Sana <geenna> (12x) = Gehenna, Hinnomin laakso, helvetti: Mt 5:22,29,30; 10:28; 18:9; 23:15,33; Mk 9:43,45,47; Lk 12:5; Jk 3:6. Vrt. Jer 7:31.

5:31 Tämä on lainaus VT:sta Mooseksen laista, 5Ms 24:1s.

5:37 Käännös on tulkitseva, koska sanallinen käännös suomeksi on vaikeaselkoinen.

5:38 Tämä on suora lainaus VT:sta, 2Ms 21:24, 3Ms 24:20, 5Ms 19:21.

5:41 Virsta = <milion> on kreik. muoto roomalaisesta pituusmitasta <mille passuum> eli tuhat askelparia, á 1,478 m, eli yhteensä 1.478 m.
Tästä sanasta on johdettu myös engl. pituusmitta maili, joka on 1 609 m.

5:43 Sanonta: rakasta lähimmäistäsi on suora lainaus VT:sta, 3Ms 19:18, mutta sanontaa: vihaa vihollistasi, ei löydy VT:sta. Se oli ihmisten keksintö.

5:45 Jumala kuormittaa pilvet kosteudella niin, että ihmiset saavat siunauksen sateita, Job 37:11, Srn 11:3, vieläpä sekä vanhurskaat että väärämieliset.
Ks. myös 5Ms 1:12 ja Srn 12:2, joka puhuu ihmisen vanhuudesta.

5:46 Publikaanit olivat tullien ja verojen kerääjiä, jotka olivat vuokranneet roomalaisilta tullin- ja veronkanto-oikeuden määrättyyn alueeseen tai piiriin. Heillä saattoi olla vielä alaisia palveluksessaan. Juutalaiset vihasivat heitä, koska he palvelivat vallanpitäjiä omaksi edukseen, ja toisaalta siksi, että he olivat pakanoiden palveluksessa ja siten uskonnollisessa mielessä epäpuhtaita.

6:4 Sanoilla: itse, ja: julkisesti, ei ole vastinetta NA:ssa.

6:11 Sana <epiousios> ei esiinny missään muualla kreik. teksteissä kuin tässä Herramme opettamassa rukouksessa ja rinnakkaiskohdassa Lk 11:3.
Origenes väitti, että sanan olivat keksineet evankeliumin kirjoittajat. Sanan tarkasta merkityksestä ollaan epävarmoja, mutta sen merkitys voi olla:
1. tähän päivään kuuluva, jokapäiväinen,
2. seuraavaan päivään kuuluva, huominen,
3. olemassa oloon tarpeellinen,
4. yliluonnollinen.
Tai mahdollisesti se tarkoittaa kaikkia näitä eri vivahteita.
Jännittäväksi asian tekee se, että Pyhä Hieronymus, mies, joka käänsi Raamatun hepreasta ja kreikasta latinan kielelle

300-luvun lopulla, käänsi sanan <epiousios> kahdella eri tavalla. Matteuksen evankeliumissa hän käänsi sen uudissanalla supersubstantial eli yliluonnollinen, transsendentaalinen tai olennainen ja Luukkaan evankeliumissa sanalla jokapäiväinen. Alkuperäisen sanan etymologia antaa mahdollisuuden kumpaankin merkitykseen, joten yksimielisyyttä sanan olemuksesta ei ole vieläkään. (Radio-ohjelma Aristoteleen kantapää 2.11.2016)
Tämä pyyntö sisältää hetkellisyyden: <dos heemiin seemeron> = anna (aor.) meille tänä päivänä.
Vrt. Lk 11:3.

6:21 Luther lausui: Ihmisen jumala on se, mihin hän sydämensä kiinnittää. Niinpä jokaisella ihmisellä on jokin jumala eli aarre, joka on hänen sydämensä vallannut.
Nykyään puhutaankin idoleista.

6:22 Terve = <hapluus> merkitsee: ilman ryppyä, avoin, kirkas, puhdas, yksinkertainen.

6:23 Viallinen = <poneeros> merkitsee: paha, sairas, väärin tai totuuden vastaisena näkevä.
Tälle totuudelle on esimerkki Vanhassa testamentissa, 1Sm 23:19–23.

6:24 Palvella = <douleuoo> merkitsee: olla orjana, kuulua kokonaan jollekin, olla toisen vallan alaisena.
Olla uskollinen = <antekhoo> (4x) =
1. liittyä jhnk, pitää kiinni jstk, olla jnk puolella: Lk 16:13, Tt 1:9,
2. auttaa, tukea, holhota: 1Ts 5:14.

6:26 Verbin <diaferoo> (13x) eräs merkitys on: erota jstk, olla parempi kuin jk, olla arvokkaampi.

Se ilmaisee vertailua (8x): Mt 6:26; 10:31; 12:12;
Lk 12:7,24; 1Kr 15:41; Gal 4:1; Fil 1:10.

6:27 Ihminen ei pysty jatkamaan elämänsä päiviä mutta kylläkin lyhentämään jumalattomalla elämällä.
Vrt. Lk 12:25, Ps 55:24, 102:25, Jer 17:11, Jes 65:20.

7:16 Hedelmistään tunnetaan niin puut kuin ihmisetkin. Orjantappurat ja ohdakkeet tulivat syntiinlankeemuksen ja maan kiroamisen seurauksena, 1Ms 3:18. Ne ovat hyödyttömiä ja viljapellossa suorastaan haitallisia kasveja.

7:17 Mädännyt puu: ns. tyvilaho alkaa puun juuristosta ja leviää puun sydänosaan. Eli puu mätänee tai lahoaa sisältä päin.

7:18 Kr. sana <sapros> (8x UT:ssa), joka on käännetty tässä ja edellisessä jakeessa sanalla: huono (samoin Mt 12:33 ja Lk 6:43, UT 1938), sanalla: kelvoton, Mt 13:48, ja sanalla: rietas, Ef 4:29, on oikeastaan jotakin vielä pahempaa: mätä, laho, mädännyt, pilaantunut, härskiintynyt.

7:21 Hedelmä ei ole pelkästään sanoissa tai teoissa, vaan koko elämässä, sanoissa ja teoissa. Muotojumalisuus ei pelasta ihmistä.

7:22 Nimessäsi = <en too onomati sou> on hyvin yleinen ilmaus UT:ssa, mutta tässä on ilmaus <too onomati sou> joka merkitsee: nimelläsi, nimeäsi käyttäen, nimesi voimalla/ avulla. Nämä ihmiset eivät elä Kristuksessa, vaan he käyttävät Herran Jeesuksen nimeä välineenä toiminnalleen. Uskovia kehotetaan toimimaan kaikessa nimenomaan Herran Jeesuksen nimessä, Kol 3:17.

7:23 Lausua julki = <homologeoo> = puhua samoin, olla yhtä mieltä, tunnustaa, sanoa avoimesti/ julkisesti.

Jeesus tunnustaa tuolloin julkisesti olevansa yhtä mieltä noiden ihmisten kanssa, ettei hän tuntenut heitä. Heillä ei ollut todellista yhteyttä Kristukseen. Kauhea tilanne. Laittomuuden tekijät: synti on laittomuus, 1Jh 3:4, mutta uuden liiton lupaus on, että Herra antaa katuvalle anteeksi kaikki synnit ja laittomuudet eikä niitä enää muisteta, Hpr 10:16–17. Herra Jeesus on kuollut edestämme lunastaakseen meidät kaikesta laittomuudesta, Tt 2:11–14. Tässä on suora lainaus VT:sta, Ps 6:9.

7:27 Se sortui kokonaan = sm: sen sortuminen oli suuri. Talo sortui perustuksiaan myöten, koska maapohja petti alta. Vrt. Ps 1:6, jossa sanotaan, että jumalattomien tie tuhoutuu.

7:29 Kirjanoppineet puhuessaan hyvin mielellään vetosivat aiempiin jo edesmenneisiin auktoriteetteihin: Rabbi X sanoi, ja rabbi Y lisäsi, rabbi Z:n mukaisesti. Näin he halusivat antaa arvovaltaa omille puheilleen ja saada lisää ihmiskunniaa.
Raamatun ilmoitus on toisenlainen:
a) Vanha testamentti: Näin sanoo Herra,
b) Evankeliumi: Jeesus sanoi puhuessaan kansalle: Mutta minä sanon teille,
c) Jeesuksen taivaaseen nousemisen jälkeen: Pyhä Henki sanoo, Apt 20:23, 21:11 ym.

8:4 Koska elettiin vielä vanhan liiton aikaa, Jeesus käski miehen uhrata Mooseksen säätämän uhrilahjan. Miksi? Ei ainoastaan lain noudattamiseksi vaan todistukseksi heille, eli heikäläisille – papeille ja kaikelle joukolle, joka oli liittyneenä heihin, jotta he uskoisivat Jeesuksen olevan luvattu Messias.

8:8 Tuolla sadanpäälliköllä oli oikea sotilasjohtajan asenne: hän ymmärsi oman asemansa komentoketjussa, mutta ennen kaikkea hän ymmärsi kunnioittaa kaikkein korkeinta auktoriteettia, Jumalaa ja hänen lähettämäänsä Messiasta, Jeesusta Kristusta.
Ihminen, joka ei osaa kunnioittaa auktoriteetteja ja ennen kaikkea Herraa Jeesusta, ei ole sopiva johtajaksi.

8:14 Pietarin anoppi lienee maailman historian toiseksi kuuluisin anoppi, hänet mainitaan 3x kolmessa evankeliumissa: Mt 8:14, Mk 1:30, Lk 4:38.
Kuuluisin on Ruutin anoppi Noomi, joka mainitaan tällä tittelillä 11x, Rt 1:14ss. Kuka muu anoppi on yhtä tunnettu yli 3000 vuoden jälkeen?

8:15 Palveli Jeesusta = sm: palveli häntä, on osassa kreik. tekstejä: palveli heitä.

8:17 Tämä on suora lainaus jakeesta Jes 53:4.
Tuo Jesajan profetia luvussa 53 on Vanhan testamentin kirkkain ennustus Messiaasta, eikä se sovellu kehenkään muuhun kuin Jeesukseen.

8:20 Ihmisen Poika on nimitys, jota Jeesus käytti itsestään, ja jonka pohjana on profeetta Danielin ennustus Messiaasta Dan 7:13–14.
Nimitys esiintyy 69x synoptisissa evankeliumeissa (Mt 31x, Mk 13x ja Lk 25x), 12x Johanneksen evankeliumissa, mutta vain 3x muualla UT:ssa (Apt 7:56, Ilm 1:13 ja 14:14) eli yhteensä 84x koko UT:ssa.
Jeesus sanoi, ettei hänellä ole paikkaa mihin hän päänsä kallistaisi. Vasta ristillä hän saattoi kallistaa päänsä, Jh 19:30.

8:21 Toinen = <heteros> = toinen, toisenlainen, on eri sana kuin <allos> = toinen (samanlainen).
Opetuslapsissakin on erilaisia persoonallisuuksia.
Turha puhua, että he olisivat samaan muottiin valettuja.

8:23 Opetuslapset saivat kokea todeksi sen, mitä oli kirjoitettu Psalmeissa, Ps 107:23–32.

8:27 Herra on myös tuulen valtias, Ps 78:26, kuten Joonan tapauskin todistaa, Jna 1:4.

8:28 Gadaralaisten aluetta sanotaan myös eri kreik. teksteissä gerasalaisten tai gergesalaisten alueeksi, Mk 5:1 ja Lk 8:26.

8:29 Ilmaus <ti heemin kai soi> = sm: mitä meillä ja sinulla on yhteistä/ tekemistä. Kyseessä on sanonta, joka on käännetty: mitä sinä meistä tahdot.
Se esiintyy myös Mk 1:24 ja Lk 4:34.
Ks. myös Mk 5:7, jossa sanonta esiintyy muodossa <ti emoi kai soi> ja 2Sm 16:10, 19:23 joissa sanonta esiintyy muodossa <ti emoi kai hyymin>.
Ennen aikaa = <pro kairou>, sama ilmaus esiintyy 1Kr 4:5.
Herra on määrännyt tuomion ajan, nyt on armon aika.

8:31 Lähetä meidät sikalaumaan, on joissakin kreik. teksteissä muodossa: salli meidän mennä sikalaumaan.

8:34 Miksi ihmeessä he pyysivät Jeesusta lähtemään pois heidän alueeltaan?

9:2 Bys: Sinun syntisi on annettu sinulle anteeksi, samoin jakeessa 5. Molemmissa kreik. tekstimuodoissa sana synti on monikossa. Ks. Mk 2:5,9 ja Lk 5:20,23.

9:4 Sana <hinati> (6x) = miksi, mitä (tarkoitusta) varten:
Mt 9:4, 27:46, Lk 13:7, Apt 4:25, 7:26, 1Kr 10:29.
Vrt 2Ms 2:13, Job 3:11.
Vrt Jer 8:5, jossa on kysymyssana miksi = mistä syystä.
Molemmat hankalia kysymyksiä ihmiselle.
Ks myös Tm 21:3.
Mitä varten te ajattelette pahaa? on helppo kysymys, johon on äärimmäisen vaikea vastata. Seuraavan kerran, kun ajattelet pahaa jostakin ihmisestä, kysypä itseltäsi tämä kysymys!
Niin, mihin oikein pyrit sillä, että ajattelet tai puhut pahaa lähimmäisestäsi?
Minä en tiedä, joudun häveten tunnustamaan.

9:8 Kukaan ei osannut vastata Jeesuksen hankalaan kysymykseen, mutta kansanjoukko ylisti Jumalaa, kun näki halvaantuneen parantumisen.

9:11 Fariseukset eivät menneet kysymään suoraan Jeesukselta itseltään, vaan toimivat hänen selkänsä takana ja yrittivät kylvää epäilystä opetuslasten keskuuteen. Tämä on sangen tyypillistä uskonnollisessa maailmassa.

9:12 Mutta Jeesus vastasi fariseuksille suoraan niin kuin asia oli.

9:13 Tämä on suora lainaus profeetta Hoosean kirjasta, Hos 6:6. Fariseuksia kismitti yhä enemmän, kun he eivät pystyneet vastaamaan Jeesuksen kysymykseen, Mt 9:4, mutta Jeesus vastasi heidän kysymykseensä ja rupesi vielä opettamaan heitä vanhan liiton kirjoituksista.

9:14 Kr. teksti on sm: Minkä vuoksi me ja fariseukset paastoamme usein, mutta sinun opetuslapsesi eivät paastoa? Johanneksen opetuslapset olivatkin aika veijareita. He eivät

kysyneet suoraan, miksi sinun opetuslapsesi eivät paastoa, vaan hurskaan epäsuorasti, että mikä kumma siinä on kun me ja jopa fariseukset paastoamme paljon ja sinun seuraajasi selviävät selvästi helpommalla.
Tämä on sangen tyypillistä uskonnollisessa maailmassa – kait te nyt vähemmälläkin älyätte, että me olemme valiojoukkoa, mutta nuo muut ovat vain harrastelijoita…
Johannes ei varmasti ollut lähettänyt opetuslapsiaan kysymään tällaista, koska hän tunnusti Jeesuksen herruuden, Mt 3:11–14. Myöhemmin vankilassa ollessaan epäuskon hetkellä hän lähetti heidät Jeesuksen luo tekemään tärkeän kysymyksen, Mt 11:2–6.

9:15 Mutta Jeesus vastasi Johanneksen opetuslapsille suoraan niin kuin asia oli.

9:22 Kreik. verbi <soodzoo> = tehdä eheäksi, voidaan kääntää:
a) pelastaa, tai
b) parantaa, tehdä terveeksi.
Pelastukseen Jeesuksessa Kristuksessa kuuluu se, että ihminen tulee terveeksi ja ehjäksi hengen, sielun ja ruumiin puolesta. Lopullisesti tämä toteutuu ylösnousemuksessa.

9:26 Sana <feemee> (3x) = sanoma, viesti, uutinen, tieto, huhu, maine: Snl 15:30, Mt 9:26, Lk 4:14.
Evankeliumi on hyvä sanoma Jeesuksesta.

9:36 Niin kuin lampaat, joilla ei ole paimenta: tämä on suora viittaus Vanhan testamentin jakeisiin 4Ms 27:17, 1Kn 22:17, 2Ak 18:16.

10:4 Sana Kananeus ei johdu sanasta Kanaan tai kanaanilainen, eikä se ole varsinaisesti nimi, vaan tarkoittaa kiivailijaa, seloottia. Se tulee aram. sanasta <qan’aan> = kiivailija.

Ks. Lk 6:15, Apt 1:13. Simon oli aiemmin ollut selootti, nyt hän oli Jeesuksen opetuslapsi.

10:8 Tässä on eräs evankeliumin vaikutus: lahjaksi olette saaneet → lahjaksi antakaa. Ks. Snl 11:24.

10:20 Pyhä Henki on Isän Henki ja Pojan Henki, Apt 16:6–7.

10:25 Beelsebul tarkoittaa: lantakasan jumala, tai: sontaherra. Beelsebub = kärpästen herra, tarkoittaa pahojen henkien päämiehestä eli saatanaa.
Molemmat nimet johtuvat nimestä Baal-Sebub, joka oli alunperin filistealaisen Ekronin kaupungin jumala.
Ks. 2Kn 1:2,3,6,16.

10:29 Ropo = <assarion> = assarion t. assi, oli roomalainen kuparikolikko.
Työmiehen päiväpalkka eli yksi denaari oli 16 assia. Siten työmies saattoi ostaa päiväpalkallaan 32 varpusta.
Sama sana esiintyy Lk 12:6.

10:34 Jeesus ei tullut tuomaan rauhaa maailmalle, vaan opetuslapsille, Jh 14:27. Hän ei tullut perustamaan maailmallista rauhanliikettä, vaan tuomaan pelastuksen synnistä, sillä Jumalan rauha ja synti eivät sovi yhteen. Evankeliumin seurauksena tämä maailma jakaantuu ja riitaantuu. Ks. Apt 14:4.

10:35 Evankeliumi tuo rauhan ihmisen sisimpään ja sen seurauksena myös ihmisten välille. Mutta evankeliumin hylkääminen tuo rauhattomuuden, vihanpidon ja sotaisuuden.
Tässä on suora lainaus jakeesta Mka 7:6.

10:36 Vihanpito ja sotaisuus alkavat pienimmästä perusyksiköstä, perheestä, ja sitten laajenevat sukujen, heimojen ja kansojen sisäisiksi ja välisiksi.
Eikä tästä vihan- ja kostonkierteestä päästä eroon tässä maailmassa, sen ennusti jo profeetta Daniel, Dan 9:26.
Vasta Messiaan valtakunta on rauhan valtakunta.

11:2 Vankeus ja yksinäisyys vaikutti Johannekseenkin. Tämä oli epäuskon hetki hänen elämässään.

11:3 Johannes oli tunnustanut julkisesti Jeesuksen messiaanisuuden, mutta nyt hän epäili, onko asia niin, koska inhimillisesti ajateltuna asiat eivät menneet hyvään suuntaan.

11:4 Jeesus lähetti Johannekselle lohduttavan ja rohkaisevan viestin tämän opetuslasten mukana. He saivat kertoa sen, minkä itse näkivät ja kuulivat.

11:10 Tässä on suora lainaus jakeista 2Ms 23:20, Mal 3:1.

11:11 Johannes Kastaja oli vanhan liiton viimeinen profeetta ja ihmisistä suurin. Kun lopulta pääsemme tämän elämän jälkeen taivasten valtakuntaan, vähäisinkin on suurempi kuin Johannes. Lisäksi erona on se, että Johannekselta lyötiin pää poikki tässä elämässä ja maailmassa, mutta taivasten valtakunta on rauhan valtakunta, siellä ei vainota ketään.

11:17 Jeesus vertasi tuota sukupolvea ihmisiin, joille mikään ei ole hyvä. Heidänlaisiaan on nykyäänkin paljon, koska he eivät tunne Hyvää Paimenta, Jeesusta.

11:19 Jakeen loppuosan voisi kuulua myös:
Niinpä viisaus on osoittautunut oikeaksi lapsissaan, tai:
Niinpä viisaus on osoittautunut oikeaksi teoissaan.
Osassa kreik. teksteissä tässä on: lapset, ja osassa: teot.

Niinpä jakeen loppuosa on käännetty yhdistelmänä:
Niinpä viisauden ovat osoittaneet oikeaksi sen lapset ja teot, tai: Niinpä viisaus on osoittautunut oikeaksi lapsissaan ja teoissaan. Ks. myös Lk 7:35.

11:20 Tässä ja seuraavassa jakeessa on sama verbi <metanoeoo>, joka on aiemmin käännetty: tehdä parannus, (UT 1938), mutta tässä on käytetty käännöksenä kahta eri verbiä kääntyä ja katua, jotta sanan merkitys tulisi täydellisemmin esille.

11:21 Vanhan testamentin kaupunkivaltio oli Tyyro, joka hävitettiin profeetta Hesekielin ennustuksen mukaisesti olemattomiin, Hes 26–28.
Uuden testamentin aikana samoilla tienoilla oli pieni kalastajakylä, jonka nimi on Tyros, Mt 15:21s.

11:24 Sodoma kaikkine riettauksineen selviää tuomiopäivänä helpommalla kuin Kapernaum ym. muut Israelin kaupungit, jotka torjuivat heille lähetetyn Messiaan, Jeesuksen.

11:25 Jeesus ei yhdistänyt tyhmyyttä ja uskoa, vaan nöyryyden ja uskon. Ja jos ylpeä ihminen ajatteleekin, että nöyryys on tyhmyyttä, niin se ei kuitenkaan ole totta, vaan ylpeän sydän on väärämielinen ja niin ollen itse asiassa tyhmä!
Inhimillisesti viisaiden ja älykkäiden ihmistenkin on tultava lasten kaltaisiksi, jotta he voivat päästä sisälle Jumalan valtakuntaan, Mt 18:1–5.

11:28 Jeesus perusti todellisen, oikean työväenliikkeen!
Myöhemmin muuan parta-Kalle seuraajineen yritti apinoida sitä, mutta sai aikaan vain irvikuvan, jolla oli karmeat hedelmät – miljoonien ihmisten orjuutus ja kuolema.

11:29 Yli kaiken varottavan varjele sydämesi, sillä sieltä elämä lähtee, Snl 4:23.

11:30 Lain ies oli raskas, mutta Jeesuksen ikeen voivat ottaa päällensä työtätekeväiset ja raskautetutkin!

12:5 Verbi <bebeelo'oo> (2x) = tehdä epäpyhäksi, saastuttaa; loukata jnk pyhyyttä: Mt 12:5, Apt 24:6.

12:7 Tässä on suora lainaus jakeesta Hos 6:6.

12:11 Monet kääntävät sananmukaisesti: yksi lammas.
Mutta Pentti Mäkinen perustelee:
Kirjoittaisin: jolla on lammas. Sana <hen> on tässä ilmeisesti epämääräisen artikkelin tapainen. Ei varmaankaan tarkoiteta, että vain sellainen, jolla on yksi ainoa lammas, nostaa sen kuopasta.

12:14 Fariseusten ajatus on suoranainen mielettömyys: sellainen lääkäri, joka saa potilaan paranemaan täytyy surmata, koska lääketeollisuus rupeaa tuottamaan tappiota.
Fariseukset = <farisaioi> (98x) = hepr. <happeruušiim> = aram. <peruušajjaa'>. Tutki!

12:18 Jakeissa 18–21 on suora lainaus jakeista Jes 42:1–4.

12:20 Ruoko = <kalamos> voi tarkoittaa ruokokynää, mittaruokoa, ruokohuilua tai mitä tahansa, joka on tehty ruo'osta.
Messias ei muserra kaikkein heikointakaan, murtuneintakaan tai masentuneintakaan ihmistä, vaan hän armossaan auttaa jokaista, joka kääntyy hänen puoleensa ja turvaa häneen.
Messias vie lopulta oikeuden voittoon. Se ei tapahdu kokonaisuudessaan vielä tässä ajassa vaan vasta Messiaan valtakunnassa.

12:28 Verbi <fthanoo> (7x) = ehtiä, ennättää, tulla, saapua, saavuttaa, tavoittaa: Mt 12:28, Lk 11:20, Rm 9:31, 2Kr 10:14, Fil 3:16, 1Ts 2:16, 4:15.
Jumalan valtakunta saapui ihmisten luo Jeesuksessa, minkä jälkeen se on joko sisäisesti uskovissa tai muiden keskuudessa, Lk 17:20–21.
Lopullisesti Jumalan valtakunta tulee, kun Herra Jeesus tulee takaisin pyhiensä kanssa, Jda 1:14.

12:30 Vrt: joka ei ole teitä vastaan, se on teidän puolellanne, Lk 9:50, Mk 9:40.

12:33 Adjektiivi <sapros> (8x) = pilaantunut, mätä, laho, kelvoton, huono, paha: Mt 7:17–18; 12:33; 13:48; Lk 6:43; Ef 4:29.

12:34 Nämä tuomitsevat sanat – te kyykäärmeiden sikiöt – Jeesus puhui fariseuksille, jotka vastustivat häntä kiivaasti ja syyttivät Jeesuksen toimivan riivaajien päämiehen voimalla, Mt 12:24. Tällaisia sanoja Jeesus ei puhunut tavallisille ihmisille. Vrt. 1Jh 3:7–10.

12:39 Joona tuskin arvasi meripedon vatsassa ollessaan, että hän onkin merkittävä mies ja profeetta.

12:40 Tässä on suora viittaus jakeeseen Jna 2:1.
Ylösnousemus: ks 1Sm 2:6, Mt 12:39–40, 1Kr 15:3–4, Ps 16:10, Apt 2:23–27, 13:32–37.

12:44 Verbi <skholadzoo> (2x) = 1. olla vapaana/ vapaa-ajalla, 2. olla tyhjä/ asumaton, 1Kr 7:5.
Verbi <kosmeoo> (10x) = 1. laittaa kuntoon/ järjestykseen, 2. kaunistella, koristella.

12:45 Pahuus on lisääntyvää laatua aivan niin kuin rikkaruohot kasvimaassa tai pellossa.

12:50 Inhimillisesti katsoen Jeesus arvosti uskovaiset naiset korkeammalle kuin uskovaiset miehet. Nimittäin uskovat miehet voivat olla Jeesuksen veljiä, mutta uskovat naiset paitsi Jeesuksen sisaria niin myös äitejä.
Vanhassa liitossa asia oli päinvastoin, 3Ms 27:1–7.

13:11 Sana <mysteerion> (28x) = 1. salaisuus,
2. salainen merkitys: Mt 13:11; Mk 4:11; Lk 8:10;
Rm 11:25; 16:25; 1Kr 2:1,7; 4:1; 13:2; 14:2; 15:51; Ef 1:9;
3:3,4, 9; 5:32; 6:19; Kol 1:26,27; 2:2; 4:3; 2Ts 2:7;
1Tm 3:9,16; Ilm 1:20; 10:7; 17:5,7. Tutki!

13:14 Jakeissa 14–15 on suora lainaus jakeista Jes 6:9–10.

13:18 Tässä vertauksessa pelto kuvaa ihmisen sydäntä.

13:21 Ks. Mk 4:17.

13:33 Kolme vakallista (kr. <treis saton>), on n. 36 litraa.

13:35 Tämä on suora lainaus Psalmien kirjasta, Ps 78:2.
Verbi <ereugomai> (1x) = tuoda julki, kuuluttaa.
LXX:ssa jakeessa Ps 19:3 se on vastine hepr. verbille
<naaba‘> = julistaa, ilmoittaa, ja jakeissa Hos 11:10,
Am 3:4,8 hepr. verbille <šaa’ag > = ärjyä (leijona).

13:38 Tässä vertauksessa pelto ei ole seurakunta vaan maailma.

13:42 Tässä on suora lainaus Danielin kirjasta, Dan 3:6.

13:43 Kuinka ihminen voi olla vanhurskas?
Ainoastaan siten, että hän katuu syntejään ja kääntyy Jeesuksen puoleen, saa syntinsä anteeksi, ja Jumala vanhurskauttaa hänet, Rm 3:21–26.

13:48 Kelvoton = <sapros>, ks Mt 7:17–18.
Raamatun lehdillä esiintyy suuri määrä erilaisia ihmisiä.

Joitakin kelvottomia naisia, Iisebel, Atalja, Herodias ym, mutta oikein emä liuta kelvottomia miehiä. Sekä ennen että jälkeen kuningas Herodesta, joka pani toimeen pienten lasten joukkomurhan Beetlehemissä.
Jotkut väittävät, että Raamatussa on naisvihamielisiä kertomuksia, ilmeisesti noiden muutamien kelvottomien naisten takia. Mutta en ole kuullut kenenkään sanovan, että Raamatussa on paljon miesvihamielisiä tekstejä, vaikka aihetta olisikin.
Onneksi Raamatussa pääpaino on kuitenkin niissä ihmisissä, niin miehissä kuin naisissakin, jotka tahtoivat palvella Herraa sekä vanhan että uuden liiton aikana.

13:50 Tässä on suora lainaus Danielin kirjasta, Dan 3:6.

13:51 Opetuslapset olivat varmoja itsestään, heille ei tarvinnut selittää asiaa kahteen kertaan! Mutta asia taisi olla juuri päinvastoin, he eivät ymmärtäneet, mitä kuolleista nouseminen tarkoittaa, Mk 9:32, Lk 18:34, ja monta muutakin asiaa olivat heille käsittämättömiä.
Ihmisen ymmärrys on rajallinen, mutta onneksi Raamatussa on lupaus: Sinun sanasi avautuminen antaa yksinkertaiselle ymmärrystä, Ps 119:130, Dan 12:4.
Joissakin kreik. teksteissä opetuslapset vastasivat: Olemme, Herra. Ks. Mt 16: 15–17, minkä mukaan tämä tunnustus tapahtui vasta myöhemmin.
Tämä on samalla osoitus ns. raamatullisesta huumorista. Tässä tapauksessa miesten itsevarmuus omista kyvyistään joutuu hupaisaan valoon.
Raamatullista huumoria: 2Kn 6:23, Job 12:2, Mk 4:38, Lk 1:1,62, Gal 5:12, 1Tm 1:4.

13:53 Verbi <metairoo> (2x) = viedä pois; lähteä: Mt 13:53, 19:1. LXX:ssa se esiintyy 4x, esim. Ps 80:9 ja Snl 22:28.

13:57 Miksi ihmiset loukkaantuivat häneen?
Oliko kenties kateus perustavaa laatua olevana syynä.
Sana <atimos> (4x) = kunniaa vailla oleva, väheksytty, halveksittu: Mt 13:57, Mk 6:4, 1Kr 4:10, 12:23.

14:1 Tämä neljännesruhtinas oli Herodes Antipas, Herodes Suuren ja Malthaken poika, Arkelauksen veli.
Hän meni naimisiin Nabatean kuninkaan Aretas IV:n tyttären kanssa, mutta hylkäsi tämän voidakseen mennä naimisiin velipuolensa Filippuksen (= Herodes Filippus I, Herodes Suuren ja hänen kolmannen vaimonsa Mariamnen poika) vaimon Herodiaan kanssa.
Myöhemmin keisari Caligula erotti hänet ja karkotti maanpakoon Gallian Lugdunumiin (nyk. Lyon Etelä-Ranskassa). Herodias seurasi häntä maanpakoon.

14:3 Verbi <apotitheemi> (9x) = 1. panna pois, luopua jstk, 2. panna syrjään, panna vankilaan: Mt 14:3; Apt 7:58; Rm 13:12; Ef 4:22, 25; Kol 3:8; Hpr 12:1; Jk 1:21; 1Pt 2:1.
Johannes Kastaja pantiin syrjään, vankilaan, pois häiritsemästä Herodeksen elämää.
Näin oli tehty aiemmin: Joosefille, 1Ms 39:20,
Miikalle, 1Kn 22:26–27,
Jeremialle, Jer 37:14–16,
ja myöhemmin niin tehtiin apostoleille, Apt 5:17–18 .
Saman ovat joutuneet kokemaan monet Herran todistajat myöhemmin.
Herodias oli Herodes Suuren pojan Aristobuluksen tytär.
Hän oli ensin naimisissa setänsä Herodes Filippus I:n

kanssa, mutta hylkäsi tämän eläkkeen yhdessä Herodes Antipaan kanssa.
Herodias oli älykäs, häikälemätön luikero, jonka esikuva VT:ssa on Iisebel, 1Kn 21:8s.

14:4 Johannes tunsi Jumalan antaman lain, 3Ms 20:21.

14:6 Herodiaan tytär oli nimeltään Salome. On kuitenkin epävarmaa, oliko hän Herodiaan ja Herodes Filippus I:n tytär. Salome joutui myöhemmin naimisiin isosetänsä Herodes Filippus II:n kanssa (joka oli Herodes Suuren ja hänen viidennen vaimonsa, jerusalemilaisen Kleopatran poika) ja myöhemmin serkkunsa Aristobuloksen kanssa.

14:7 Markuksen mukaan Herodes lupasi vaikka puoli valtakuntaansa, Mk 6:23.
Jos Herodeksella olisi ollut sydäntä ja selkärankaa, hän olisi sanonut, että jokainen ihminen on kallisarvoisempi kuin puoli valtakuntaa, eikä niin ollen ketään tapeta jonkun tytön tai hänen äitinsä oikkujen takia.
Mutta eipä ollut miehellä sydäntä eikä selkärankaa, joten naiset pystyivät vedättämään häntä.

14:8 Ilmaus <dos moi hoode> voitaisiin kääntää vapaasti ja modernisti: anna minulle tässä ja nyt!
Nykyinen länsimainen kulttuuri on nostanut tämän ajattelutavan suureenkin arvoon, vaikka sen taustalla on kovasydäminen tyhmyys, suoranainen jumalattomuus.

14:9 Ei ollut Herodeksessa miestä estämään mielettömyyttä.

14:10 Mk 6:27 kertoo, että Herodes lähetti asialle henkivartijansa. Mitäköhän hän ajatteli tuosta virkatoimestaan? Varmaan samaa kuin lääkäri, joka joutuu tekemään abortin.

14:11 Varsinaiset ilojuhlat nämä synttärit: jälkiruuaksi Johannes Kastajan pää vadilla.
Mitähän pöytävieraat ajattelivat mielessään?
Ja mitähän kummaa tyttö ja hänen äitinsä tekivät tuolla päällä? Kenties heittelivät pitkin seiniä? Raamattu ei kerro…
Näille ilojuhlille on esikuva VT:ssa, Tm 9:27.

14:20 Tämä ihmeellinen tapahtuma kerrotaan kaikissa neljässä evankeliumissa.

14:24 Vakomitta = <stadion> on 600 kreikk. jalkaa eli 192 metriä.

14:25 Roomalaisen käytännön mukaan yö (n. klo 18–6) jaettiin neljään kolmituntiseen vartioon.
Neljäs yövartio oli n. klo 3–6 aamulla.

14:26 Rohkeat miehetkin huutavat pelosta, kun tapahtuu jotakin aivan käsittämätöntä. Väitetään, että merihädässä ja kranaattimyrskyssä on vaikea olla ateisti, silloin rohkeimmatkin huutavat Jumalan puoleen. Ja on syytäkin.

14:27 Minä se olen: voidaan kääntää myös: Minä Olen, joka on Jumalan nimi VT:ssa, 2Ms 3:14.

14:29 Monet muistavat, että Pietari rupesi vajoamaan epäuskonsa takia, mutta harvemmat muistavat, että hän aluksi todellakin käveli veden päällä. Ilmeisesti vain muutaman askeleen, mutta kuitenkin.

14:30 Pietari oli hyvä uimari, Jh 21:7, mutta se ei nyt auttanut. Uskonelämässä tulee eteen tilanteita, joissa parhaatkaan inhimilliset kyvyt eivät auta, vaan on huudettava apua Herralta.
Hebrew New Testament kääntää Pietarin avunhuudon: Herra, auta minua! = <adoonai hooshiianna>.

Tässä ilmenee tervehdyksen hooshianna todellinen merkitys. Samaa ilmausta käytti myöhemmin Bartimeus huutaessaan Jeesuksen puoleen, Mt 20:30–31.
Hoosianna = kreik. <hoosanna> (6x): Mt 21:9,15; Mk 11:9,10; Jh 12:13.

14:31 Jeesus antoi Pietarille hengellisen arvonimen <oligopistos> = vähäuskoinen.
Sana esiintyy UT:ssa 5x: Mt 6:30, 8:26, 14:31, 16:8 ja Lk 12:28. Ei esiinny LXX:ssa.
Kerran se osoitetaan erikoisesti apostoli Pietarille, kahdesti koko opetuslapsijoukolle ja kahdesti kaikille.
Miksi epäilit?
Ilmaus = <eis ti> = miksi, mitä varten, mitä tarkoitusta/päämäärä varten, mihin oikein pyrit tällä. Vrt. Mt 26:8.
Verbi epäillä = <distazoo> (2x) = epäillä, epäröidä, horjua kahtaalle: Mt 14:31, 28:17, kun ylösnoussut Kristus ilmestyi opetuslapsille.
Ihmisparan sydän horjuu ja hoippuu kahtaalle, vaikka hän näkisikin tosiasiat aivan edessään.
Siinä mielessä monien käyttämä sanonta: Minä en usko muuta kuin sen minkä näen, ei pidä pohjiaan myöten paikkaansa. He eivät välttämättä usko vaikka näkisivätkin.
Jeesus ei kieltänyt apuaan siltä, joka sitä tarvitsi ja pyysi, mutta kylläkin nuhteli vähäuskoisen epäuskoa.
Tämän kokemuksen jälkeen Pietarin luottamus Jeesukseen varmasti lujittui. Hän ymmärsi olevansa tämän ajan lakien alainen, mutta näki samalla, että Jeesus on niiden yläpuolella.

14:33 Nähtyään kaiken tämän koko opetuslapsijoukko tunnusti uskonsa: Jeesus on Jumalan Poika.

14:36 Viitan tupsut (9x): 4Ms 15:38–39; 5Ms 22:12; Mt 9:20; 14:36; 23:5; Mk 6:56; Lk 8:44.
Jeesus noudatti tässäkin asiassa Mooseksen lakia.
Niin tekivät fariseuksetkin tässä suhteessa, mutta heidän sydämensä oli kaukana Jumalan sanasta.

15:1 Fariseukset ja kirjanoppineet pitivät kirjoitetun lain eli Tooran rinnalla myös kirjoittamattoman lain eli perinnäissäännöt, jotka rabbi Jehuda ha-Nasi kirjoitti muistiin n. 200 jKr. Kokoelmaa kutsutaan Mišnaksi. Heillä oli kaikkiaan 365 kieltoa ja 248 käskyä eli yhteensä 613.
Heidän elämänsä on täytynyt olla raskasta ja vaikeaa!
Vrt. Mt 22:23 saddukeukset.

15:2 Fariseukset halusivat, että opetuslapsetkin olisivat olleet perinnäissääntöjen alla. Ja näinhän on nykyäänkin.
Käsien peseminen ennen syömistä on toki hyvä asia, mutta fariseukset eivät ymmärtäneet, että opetuslapset eivät olleet vielä päässeet uskossaan niin pitkälle, sillä he olivat vasta äsken tutustuneet Jeesukseen. Niin pitkälle fariseukset taasen eivät päässeet koskaan!
Tosin nyttemmin on huomattu, että liiallinen puhtaus heikentää vastustuskykyä.
Perinnäissäännöt, ks: Jer 35:6,11, Mt 15:2–6; Mk 7:3–13; Gal 1:14; Kol 2:8.
Vrt. evankeliumin mukainen opetus: 1Kr 11:2, 2Ts 2:15, 3:6, 1Jh 2:18–27. Paavali ja muut apostolit eivät opettaneet omia perinnäissääntöjään vaan Jeesuksen Kristuksen evankeliumia.

15:3 Perinnäisääntöjen huono puoli on se, että ne tulevat esteeksi Jumalan sanan noudattamiselle. Sen vuoksi elävä usko ei

koskaan tyydy perinnäissääntöihin, jotka ovat parhaimmillaankin vain ajallisia ja katoavaisia käskyjä, vaan elävä usko Jeesukseen perustuu iankaikkiseen ja pysyvään Jumalan sanaan.

15:4 Tässä ovat suorat lainaukset Mooseksen kirjoista:
a) 2Ms 20:12, 5Ms 5:16,
b) 2Ms 21:17, 3Ms 20:9.

15:6 Vrt Jer 35:14. Uskonnollinen ihminen kuuntelee kyllä ihmisten opetuksia mutta ei Jumalan sanaa, Mt 23:23–24, 15:1–9. Hengellinen ihminen taas on kuuliainen Kristuksen evankeliumille, mutta ei piittaa ihmiskäskyistä, jotka ovat Jumalan sanan vastaisia, Apt 4:18–20.

15:7 Ulkokullattu = <hypokritees> (17x) = näyttelijä, teeskentelijä, tekopyhä: Mt 6:2,5,16; 7:5; 15:7; 22:18; 23:13–29; 24:51; Mk 7:6; Lk 6:42; 12:56; 13:15. Tekopyhät olivat niin merkittävä ja suuri joukko uskonnollisessa maailmassa, että Jesaja ennusti heistä, Jes 29:13, ja Jeesus omisti heille melkoisen saarnan, Mt 23.

15:8 Jakeissa 8–9 on suora lainaus Jesajan kirjasta, Jes 29:13.

15:14 Antakaa heidän olla = <afete autous>, samantyylinen ilmaus on jakeissa Mt 13:30, 19:14, Mk 14:6 ja Apt 5:38 sekä LXX:ssa 2Sm 16:11, 2Kn 23:18 ja Esr 6:7.

15:15 Selittää = <fradzoo> (1x), mutta LXX:ssa 3x: Job 6:24, 12:8, Dan 2:4.

15:39 Osassa kreik. teksteissä alueen nimenä on Magdala ja osassa Magadan. Markus käyttää alueesta nimeä Dalmanuta, Mk 8:10. Joka tapauksessa alue on Gennesaretin järven länsirannalla.

16:3 On synkkä = <stygnadzoo> (2x) = synkistyä.
Taivas synkkenee rajuilman edellä. Samoin kävi rikkaalle nuorukaiselle, kun hän olisi joutunut luopumaan rikkauksistaan Jeesuksen seuraamisen tähden, Mk 10:22.
LXX:ssa sana esiintyy vain Hesekielin kirjassa puhuttaessa kansojen tyrmistymisestä, kun onnettomuus kohtaa Tyyron ja Egyptin kuningasta, Hes 27:35, 28:19, 32:10.
Jeesus tunnusti uskonnollisten johtajien meteorologiset taidot, mutta hengellistä viisautta ja ymmärrystä heillä ei ollut.

16:4 Profeetta Joona kaikessa vajavaisuudessaan oli esikuva Jeesuksen Kristuksen ylösnousemuksesta. Vrt. Ps 16:10.

16:14 Ihmisen Poika on Jeesuksen messiaaninen arvonimi, Dan 7:13.

16:16 Pietari tunnusti, että Jeesus on Kristus eli juutalaisten odottama Jumalan lupaama Messias. Se oli vaarallinen tunnustus juutalaisten keskuudessa jo tuohon aikaan.

16:17 Tätä totuutta Pietari ei keksinyt omassa viisaudessaan vaan taivaallinen Isä oli ilmoittanut sen Pietarille, ja seuraavissa jakeissa Jeesus ilmoittaa hänelle lisää.

16:18 Pietari = <petros> = kallionlohkare, kivi (Liddell-Scott), on sanan <petra> = kallio, diminutiivi- eli pienennysmuoto. Siten Pietari ei ole se kallio, jolle Kristuksen seurakunta perustuu, vaan Kristus on kallio, kuten myös 1Kr 10:4 osoittaa toisessa yhteydessä. Jeesuksen sanat voitaisiin kääntää myös: Sinä olet kivi, ja tälle kalliolle minä rakennan seurakuntani…
Kristus on kallio, jolle Jumalan seurakunta perustuu ja rakennetaan. Jumalan seurakunta on hengellinen huone,

johon kaikki Jumalan lapset rakentuvat elävinä kivinä, 1Pt 2:4–10. Vrt. Mt 7:24–25.

16:19 Näitä valtuuksia Pietari käyttikin myöhemmin. Ei kuitenkaan oman päänsä mukaan vaan Jumalan Pyhän Hengen ohjauksessa: Apt 10:9 – 11:18, 15:1–35.

16:22 Pietari oli nyt niin voimassa tunnossa, että alkoi nuhdella Jeesusta. Sen hän teki puhtaasti ymmärtämättömyydessään. Sen sijaan jotkut jumalattomuudessaan luulevat olevansa Jumalan yläpuolella. Hyvä esimerkki sellaisesta oli aikoinaan Assurin kuningas, Jes 10:5–19, 37:10–13. Samoin myöhemmin kuningas Herodes, Apt 12:20–23.

16:23 Jakeen loppuosa on sm: sinä et ajattele sitä, mikä on Jumalan, vaan sitä, mikä on ihmisten.
Jeesus ei päästänyt Saatanaa väärine ajatuksineen itsensä ja opetuslasten väliin. Pietari ei ollut sielunvihollinen, mutta hänen ’hyvin inhimilliset’ puheensa olivat Saatanan ajatusmaailmasta.
Vrt. 2Sm 19:22–24, missä ihmismieli vaati kuolemanrangaistusta. Nyt Pietari ei hyväksynyt sitä.

16:27 Tässä on suora lainaus VT:sta, Ps 62:13, Snl 24:12.

17:6 Pelästyivät suunnattomasti = <efobeetheesan sfodra>.
Sama ilmaus esiintyy myös Mt 27:54, mutta ei muualla. Vanhassa testamentissa LXX:n mukaan tällaista suunnatonta pelästymistä esiintyi huomattavasti useammin, mm. 1Ms 20:8; 32:8; 2Ms 14:10; 4Ms 22:3; 5Ms 2:4; Jos 9:24; 10:2; 1Sm 12:18; 17:11; 21:13; 28:5,20; 31:4; 2Kn 10:4; 1Ak 10:4; Neh 2:2. Sitä esiintyi niin Jumalan kansan kuin sen vastustajienkin keskuudessa.
Nehemian kohdalla tuo ilmaus on vielä vahvennettu:

Silloin minä peljästyin kovin = hepr. <waa'iiraa harbee me'od> = kreik. <efobeetheen poly sfodra>, ja se voitaisiin kääntää: pelästyin suunnattoman paljon, ks Neh 2:2.
1Kn 18:3 on mielenkiintoinen maininta: Obadja oli hyvin Herraa pelkääväinen mies. Siinä on verbin <fobeoo> mediumin partisiipin preesens -muoto, kun taas edellisissä on kyseessä saman verbin passiivin indikatiivin aoristi.

17:8 Kaikkien hengellisten kokemuksien tarkoitus ja päämäärä on, että näemme yksin Jeesuksen, sillä Pyhä Henki kirkastaa meille Jeesuksen Kristuksen, Jh 16:14.

17:13 Opetuslasten ymmärrys kasvoi pikkuhiljaa. He eivät ymmärtäneet vielä, mitä kuolleista nouseminen tarkoitti, mutta ymmärsivät nyt, että Johannes Kastaja oli luvattu Elia. Johannes Kastajakaan ei itse ymmärtänyt sitä, Jh 1:21.

17:14 Ks. Mt 4:24.

17:16 Jeesus oli aiemmin antanut opetuslapsille vallan parantaa sairaita ja ajaa ulos riivaajia, Mt 10:1,8, Mk 3:15, mutta nyt se ei opetuslapsilta onnistunut. Miksi?

17:19 Kysymys: miksi? askarrutti opetuslapsiakin.

17:20 Vastaus oli selvä vaikkakin epämieluisa: epäuskon takia. Sitä meillä on itse kullakin yllin kyllin, mutta uskoa ei omasta takaa edes sinapin siemenen vertaa.
Onneksi Jumala kutsuu ja vetää jokaista ihmistä uskon tielle ja antaa lahjaksi uskon Jeesukseen Pyhän Hengen kautta. Vrt. Apt 3:16.

17:21 Joissakin käsikirjoituksissa on: [21. Mutta tämä laji ei lähde ulos muuten kuin rukouksella ja paastolla.] (käännös TK). Sama jae esiintyy Mk 9:29.

17:23 Tässä vaiheessa evankeliumin ydinsanoma teki opetuslapset murheellisiksi.

17:24 Temppelivero = <didrakhma> = kaksoisdrakhma, eli siis 2 drakhmaa.
Kysymys on esitetty hieman ivallisessa ja töykeässä sävyssä.

17:25 Pietari, vaikka oli sanavalmis mies, ei osannut vastata tuohon kysymykseen kuin lyhyesti ja asiallisesti. Oli ilmeisesti sen verran hämmentynyt moisesta kysymyksestä. Yleensä Pietari kerkesi joka paikassa ensimmäisenä ääneen, mutta nyt Jeesus ehti ennen häntä ja varmaankin yllätti hänet puolestaan omalla kysymyksellään.

17:27 Jeesus ei halunnut loukata veronkantajia. Uskovien on nykyäänkin hyvä maksaa veronsa kiltisti ja täysimääräisinä, ettei verottaja loukkaantuisi.
Hopearaha = <stateer> on 4 drakhmaa eli juuri tarvittava rahamäärä. Jeesus osoitti Pietarille hallitsevansa myös arkielämän pikkuasiat prikulleen.

18:6 Verbi <katapontidzoo> (2x) = upottaa, hukuttaa, heittää mereen, ja med/pass: upota, vajota, hukkua: Mt 14:30, 18:6. LXX:ssa se esiintyy muutaman kerran Psalmeissa ja mm. 2Ms 15:4 Srn 10:12.
Myllynkivi = <mylos onikos> tarkoittaa isoa, aasin väännettävää myllynkiveä erotuksena pienemmistä käsikivistä, joilla naiset jauhoivat viljaa päivittäisiin tarpeisiin.
Sana <pelagos> (2x), joka tarkoittaa aavaa merta tai meren syvyyttä, esiintyy vain tässä ja Apt 27:5.
Tämä kohta voitaisiin kääntää myös: että aasin väännettävä

myllynkivi ripustettaisiin hänen kaulaansa ja hänet heitettäisiin meren ulapalle.

18:11 Joissakin käsikirjoituksissa on: [11. Sillä Ihmisen Poika on tullut pelastamaan sitä, mikä on kadonnut.] (käännös TK). Sama jae esiintyy Lk 19:10.

18:16 Tässä on suora lainaus VT:sta, 5Ms 19:15.

18:17 Verbi <parakuuoo> (3x) = 1. kuulla ohimennen/ sivusta, 2. olla kuuntelematta, olla tottelematta, esiintyy ainoastaan tässä jakeessa (kahdesti) ja Mk 5:36, jossa Jeesus ei välittänyt ihmisten puheista, jotka hän kuuli sivusta.

18:22 Ilmaus 70x7 voidaan kääntää myös: 77x, nimittäin LXX kääntää 1Ms 4:24 juuri samalla kreik. ilmauksella.
Olkoon kummin hyvänsä, niin siinä on kyllä veljessuhteisiin ihan tarpeeksi anteeksi antamista! Ainakin anteeksi antajasta tuntuu siltä. Ja varmaan anteeksi saajastakin, mikäli hän osaa yhtään hävetä. Kaikki eivät kuulemma osaa, vrt Lk 18:4.

18:24 Leiviskä t. talentti = <talanton> (14x) oli tuon ajan suurin rahayksikkö.
Talentti vastasi 6.000 denaaria tai drakmaa.
Yksi denaari oli työmiehen tavallinen päiväpalkka, joten 10.000 leiviskää vastasi 60 miljoonaa denaaria eli työmiehen palkkana 200 000 vuoden työtä!
Velka oli aivan mahdoton maksettavaksi.

18:26 Tämä palvelija oli nöyristelijä. Hän heittäytyi maahan ja oikein kumartaen rukoili kuningasta, lupasipa vielä maksaa kaiken, vaikkei hänellä ollut siihen mitään mahdollisuuksia.

18:29 Tämä palvelija ei ollut nöyristelijä, mutta kylläkin osasi nöyrtyä toverinsa edessä ja pyytää lisäaikaa velan maksuun.

Hän olisi sen todella pystynyt maksamaan, mutta nöyristelijäpä ei tuntenut armoa, vaikka oli sen itse saanut osakseen. Varoittava esimerkki kaikille kristityille.

18:34 Vanginvartija = <basanistees> (1x) esiintyy vain tässä. Sana merkitsee enemmän kuin pelkkä vanginvartija, kyseessä on henkilö, jonka tehtävänä on kiduttaa vankeja, ehkä tunnustuksen saamiseksi.
Sanan voisi kääntää: kiduttaja, rääkkääjä, vaivaaja.
TK kääntääkin sen sanalla: pyövelinrenki. Tällaisia virkamiehiähän on ollut läpi maailman historian.

19:4 Tässä on suora lainaus VT:sta, 1Ms 1:27, 5:2.
Sana <theelys, theeleia, theely> = (adj.) naispuolinen, feminiininen. Sana esiintyy yleensä fem. tai neutrimuodossa (kuten tässä), mutta LXX:ssa kerran myös maskuliinissa, 2Makk 7:21: <ton theelyn logismon arseni thymoo> = naisen ajattelutapaan yhtyi hänessä miehen pelottomuus (käännös RKK 1992).
Samoin <arseen, arsen> esiintyy yleensä mask. tai neutrimuodossa (kuten tässä), mutta kerran myös feminiinissä, Tuom 21:12 joissakin LXX:n versioissa.

19:5 Tässä on suora lainaus VT:sta, 1Ms 2:24.

19:6 Yhdistää = <sydzeugnyymi> (2x) = iestää yhteen, laittaa yhteiseen ikeeseen, valjastaa parivaljakoksi; yhdistää aviositein: Mt 19:6, Mk 10:9.

19:7 Näillä kysyjillä oli erikoinen käsitys Mooseksen laista, ikään kuin Mooses olisi antanut käskyn hylätä aviovaimo. He eivät halunneet ymmärtää vanhan liiton syvällistä sanomaa myös avioliiton suhteen. Heiltä oli unohtunut profeetta Malakian kirjoitus, Mal 2:13–16.

19:8 Jeesus vastasikin heille, että Mooses salli, ei käskenyt, kovasydämisyyden takia jopa avioeron.

19:17 Joissakin kreik. teksteissä Jeesuksen vastaus alkaa: Miksi kysyt minulta, mikä on hyvää? On vain yksi, joka on hyvä. Jeesus ei halunnut ottaa vastaan ihmiskunniaa, jotakin arvonimeä tai mainelausetta: hyvä opettaja, suuri filosofi tms. Näin toteutui profeetta Jesajan sana, Jes 53:2.

19:18 Tässä on suora lainaus VT:sta, 2Ms 20:13–16, 5Ms 5:17–20.

19:19 Tässä ovat suorat lainaukset VT:sta:
a) 2Ms 20:12, 5Ms 5:16,
b) 3Ms 19:18.

19:20 Tämä nuorukainen oli nuhteeton mallikansalainen, mutta silti hän itse ymmärsi, että jotakin puuttuu hänen elämästään, hän ei ole saavuttanut kelpoisuutta iankaikkiseen elämään.

19:21 Jeesus tarjosi hänelle mahdollisuuden olla täydellinen ihminen.

19:22 Mutta nuorukaisen sydän oli kiintynyt omaisuuteen, hän ei voinut luopua siitä edes Jeesuksen seuraamisen tähden. Luther onkin sanonut osuvasti, että ihmiselle jumala on se, mihin hän kiinnittää sydämensä. Joko omaisuus tai jokin muu asia. Ks. Ps 86:11, Apt 4:12.

19:26 Ihmisen on mahdotonta pelastua oman täydellisyytensä kautta. Hän voi pelastua vain Jumalan armon avulla. Sen vuoksi kaikille julistetaan armon evankeliumia.

20:1 Talonisäntä aloitti työpäivänsä aikaisin aamulla. Yleensäkin päivä aloitettiin varhain aamusta, varsinkaan Herran omat eivät olleet yökukkujia vaan yönukkujia.

20:3 Päivä ja yö jaettiin molemmat 12 hetkeen tai tuntiin alkaen klo 6:sta aamulla. Kolmas hetki tarkoittaa aikaa n. klo 8–9 aamulla ja yhdestoista hetki n. klo 16–17 iltapäivällä.

20:22 Oi sitä ihmisen itsevarmuutta, jota nämäkin veljekset osoittivat, tietämättä mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Heille oli päivän selvää, että he voivat kärsiä ja kestää kaiken sen, minkä Jeesuskin. Mutta eivät ollenkaan ymmärtäneet, mitä se käytännössä tarkoittaa.
Noh, myöhemmin se kyllä heille selvisi, ja silloin luuloteltu itsevarmuuskin karisi. Ks. Apt 12:1–2.

20:24 Verbi <aganakteoo> (7x) = olla kiihtynyt, närkästyä, suuttua: Mt 20:24; 21:15; 26:8; Mk 10:14,41; 14:4; Lk 13:14.
Muita opetuslapsia alkoi kismittää, kun nämä kaksi pyrkivät muiden edelle arvojärjestyksessä. Tyypillistä miehistä ajattelua, johon koko hierarkia-ajattelu perustuu.
Hierarkia lienee saanut alkunsa katolisen kirkon pappisvallan arvojärjestyksestä.

20:25 Tässä maailmassa eri järjestelmissä vallitsee hierarkia eri muodoissaan.

20:26 Jeesus antoi selvän ohjeen Jumalan lapsille: näin ei saa olla teidän keskuudessanne.

20:30 Avunhuuto armahda meitä: ks. Mt 14:30.

21:3 Herra tarvitsi niin varsaa kuin tammaakin. Näin on myös ihmisten laita, Herra tarvitsee niin nuoria kuin vanhojakin, jokaista erilaisiin tehtäviin sen mukaan kuin Herra on antanut itse kullekin meistä kykyjä ja armoitusta.
Vrt. Iisak ja Joosef, 1Ms 35:28. (Ks. myös IRT)

21:5 Tässä ovat suorat lainaukset VT:sta, Jes 62:11, Sak 9:9.
Nöyrä = <prays> (4x) = lempeä, sävyisä, nöyrä: Mt 5:5, 11:29, 21:5, 1Pt 3:4.
LXX:ssa sana esiintyy16x, mm. 4Ms 12:3, Ps 25:9, 34:3, 37:11, 76:10, 147:6, 149:4, Sak 9:9, josta tämä on lainaus.

21:9 Tässä on suora lainaus VT:sta, Ps 118:26.
Heprean sana <hoošii'annaa> = kr. <hoosanna> (6x) merkitsee varsinaisesti: oi, auta, tai: oi, pelasta. Sitä käytettiin siunauksen toivotuksena ja tervehdyksenä kuningasta vastaan otettaessa, vähän samaan tapaan kuin nykyään huudetaan: eläköön! Ks. Mt 14:30.

21:11 Jotkut ihmiset tunnustivat Jeesuksen profeetaksi.

21:12 Tälle on esikuvana Nehemian toiminta, Neh 13:8.

21:13 Tässä ovat suorat lainaukset VT:sta, Jes 56:7 ja Jer 7:11.
Aiemmin Jeesus oli sanonut, että Jumalan temppelistä oli tehty markkinahuone, Jh 2:16, mutta nyt lopulta jo rosvojen luola. Kaikki kehittyy, joko hyvään tai huonoon suuntaan.

21:15 Omituista sakkia nämä ylipapit ja kirjanoppineet. Kun he näkivät ihmeet, joita Jeesus teki, he suuttuivat. Olisi luullut vaikutuksen olleen päinvastainen. Ongelmana oli vissiin se, että he eivät pystyneet alistamaan Jeesusta oman uskonnollisen valtansa alle, vaan heidän olisi pitänyt nöyrtyä Jumalan lähettämän Messiaan edessä.

21:16 Ylipappien ja kirjanoppineiden olisi pitänyt tuntea vanhan liiton kirjoitukset, mutta Jeesus joutui usein muistuttamaan heitä siitä, mitä on kirjoitettu. Tutki!
Tämä on suora lainaus jakeesta Ps 8:3 (LXX:n mukaan).

21:23 Arvovaltainen juutalaisten johtomiesten delegaatio tuli kyselemään Jeesukselta hänen valtuuksistaan. Heitä kiinnosti myös, kuka valtuudet oikein on antanut. Emme ainakaan me, he yrittivät vihjata.

21:24 Jeesus teki heille helpon vastakysymyksen, johon olisi ollut helppo vastata, kaikki kun tiesivät vastauksen, mutta…

21:25 Mistä Johanneksen kaste oli? Taivaastako vai ihmisistä? Tämä on nykyäänkin hengellisen elämän ja toiminnan keskeinen kysymys: tapahtuuko jokin asia taivaasta lähetetyn Pyhän Hengen vaikutuksesta vai onko kyse ihmisten sielullisen elämän uskonnollisesta vaikutuksesta. Sana <dialogidzomai> (16x) = ajatella, harkita, miettiä, pohtia, tuumailla, keskustella, neuvotella.
Tässä tapauksessa jopa käännös: juonitella, olisi sopiva. Alkoi varsinainen veljeskokous, uskonnollisen politiikan mallioppitunti, joka samalla ennakoi Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeisen ajan kirkkopolitiikkaa. Sehän noudattelee samankaltaisia ajatuksenjuoksuja kaikkine koukeroineen kuin nytkin tässä juonittelussa:
Neuvonpidon ajatuksenjuoksu oli aika selkeä: koska me emme uskoneet Johannes Kastajaa, emme voi tunnustaa hänen toimintaansa taivaasta lähtöisin olevaksi, eikä hän niin ollen voinutkaan olla Jumalan lähettämä. Niin…koska me olemme oikeassa, myös meidän tekemämme johtopäätökset ovat oikeita. – Tämä ei kuitenkaan ollut mikään uusi aate, se esiintyi jo paljon aiemmin Jobin ystävien mietelauseena, Job 5:27. – Toisaalta jos jälkikäteen tunnustamme Johanneksen Jumalan mieheksi, joudumme perkaamaan oman ajattelumme ja toimintamme vaikuttimia ja myöntämään ties vaikka mitä! Mutta eihän sellainen sovi…

Tällaista ajatuksenjuoksua esiintyy nykyään jopa tiedemaailmassa, kun naturalismia/ ateismia (tosiasiassa jumalattomuutta) yritetään kaupitella mukamas tieteellisenä maailmankuvana. Kyse lienee silloin marxilaisen ideologian jälkeensä jättämästä henkisestä krapulasta, jota yritetään parannella darwinismin ja evoluution avulla. Siinä myllyssä kristityt tieteen tekijät joutuvat helposti leimatuiksi harhaoppisiksi. Ei mitään uutta auringon alla…

21:26 Näiden johtajien oli pakko ottaa huomioon yleinen mielipide, koska kaikki pitivät Johannesta profeettana – hedelmistähän puu tunnetaan. Iskulauseen: Kyllä kansa tietää, juuret ovat kaukana historiassa, sen saivat nämäkin johtajat huomata. Vaarana oli nyt menettää oma arvovaltansa kansan silmissä tai pahimmassa tapauksessa saada osakseen kivisade, Lk 20:6.

21:27 Omasta mielestään viisaat ihmiset eivät mielellään anna vastaukseksi lausetta: Emme tiedä, mutta nyt se oli kolmesta pahasta se pienin.
Todellisilla Jumalan miehillä oli aivan toisenlainen mielenlaatu, esim: Pietari (Jh 21:15–19),
Johannes (Ilm 7:13–14),
Paavali (Apt 9:5),
Job (Job 39:34–38, 42:1–6).
Jeesus osoitti, ettei hengellinen yhteys ollut mahdollista hänen ja juutalaisten johtomiesten kanssa. Syynä ei ollut evankeliumi vaan uskonnolliset perinnäissäännöt, joista ei tahdottu luopua.

21:29 Tämä poika halusi elää ja toimia oman tahtonsa mukaan, mutta hän ymmärsi myös katua ja toimia isänsä tahdon

mukaan. Uskovien on parempi toimia Taivaallisen Isän tahdon mukaan.

21:30 Tämä poika puhutteli isäänsä kunnioittavasti, mutta ei täyttänytkään lupaustaan isälle.

21:32 Publikaanit ja portot olivat juutalaisten uskonnollisten johtajien halveksimia ihmisiä, joten tämä Jeesuksen vastaus varmaan kirveli noiden kuulijoiden mieltä.

21:34 Vuokraviljelijät luovuttivat sovitun osan sadosta vuokrana isännälle.

21:35 Vaan nämä viljelijät halusivat ahneudessaan pitää itsellään niin tuoton kuin vuokrankin.

21:38 Ahneus, joka on epäjumalanpalvelusta, Kol 3:5, johti lopulta murhatyöhön.

21:39 Poika tuli omaan viinitarhaansa – sehän oli hänen isänsä perintö hänelle – mutta hänen omansa eivät tahtoneet ottaa häntä vastaan…Jh 1:11.

21:42 Tässä on suora lainaus jakeista Ps 118:22–23.
Ilmaus <kefalee goonias> (6x) = kulmakivi: Ps 117:22; Mt 21:42; Mk 12:10; Lk 20:17; Apt 4:11; 1Pt 2:7.
Joissakin käännöksissä: huippukivi tai päätöskivi (AS, TK), tarkoittaa holvikaaren ylintä kiveä, joka asetetaan paikoilleen viimeisenä ja se yhdistää holvikaaren ja pitää sen koossa. Se oli mitoitettava tarkasti oikean kokoiseksi.
Ks. Sak 4:7.

21:45 Ylipapit ja kirjanoppineet kyllä ymmärsivät mutta eivät tahtoneet nöyrtyä.

22:3 Sm: kutsumaan kutsuttuja.

22:15 Verbi <pagideuoo> (2x + 1x)= virittää ansa, saada ansaan, esiintyy vain tässä ja LXX:ssa jakeissa 1Sm 28:9 ja Srn 9:12. Vrt. Mk 12:13 ja Lk 20:20.

22:16 Herodilaiset (3x: Mt 22:16, Mk 3:6, 12:13, vrt Mk 8:15) olivat Herodes Suuren vaikutuksesta syntynyt uskonnollispoliittinen puolue. Muodollisesti he olivat juutalaisia, mutta elämänkatsomukseltaan pakanallisia. Fariseukset liittoutuivat tässä vihollistensa kanssa Jeesusta vastaan – yhteinen vihollinen yhdisti.
Nämä herodilaiset kaverit osasivat puhua makeita puheita, vaikka sydämessään ajattelivat juuri päinvastaista, Snl 26:23.
Vrt. Mt 15:1 (fariseukset) ja 22:23 (saddukeukset).

22:19 Tämä keskustelu käytiin temppelissä, jonne juutalaisen käytännön mukaan ei saanut viedä mitään epäjumaliin viittaavaa, esim. roomalaisia rahoja, koska niissä oli keisarin kuva. Niinpä Jeesuksen vastustajat eivät voineet kaivaa taskuistaan tai laukuistaan denaaria, vaan se piti tuoda temppelin ulkopuolelta.

22:20 Kirjoitus = <epigrafee> (5x) = sm: päällekirjoitus: Mt 22:20; Mk 12:16; 15:26; Lk 20:24; 23:38.

22:21 Ihminen on luotu alun perin Jumalan kuvaksi ja lain teot on kirjoitettu hänen sydämeensä.

22:23 Saddukeukset olivat järkeisuskon edustajia ja epäilijöitä. Flavius Josefus mainitsee heistä: Saddukeusten oppi on tämä, että sielut kuolevat yhdessä ruumiiden kanssa, eivätkä he halua noudattaa mitään muuta kuin, mitä laki määrää heidän noudatettavakseen.
Vrt. Mt 15:1 (fariseukset) ja 22:16 (herodilaiset).

22:24 Mennä naimisiin = <epigambreuoo> tarkoittaa juuri: ottaa veljensä vaimo aviokseen. Sana esiintyy vain tässä ja LXX:ssa 9x hepr. verbin <chaatan> = lankoutua, vastineena, esim. 1Sm 18:22–27.
Hankkikoon jälkeläisen veljelleen = sm: herättäköön siemenen veljelleen.

22:28 Nämä saddukeukset olivat varmaankin ivaamisen maailman mestareita, niin taidokkaasti oli heidän kysymyksesnsä rakenneltu. Ilmeisesti tämä heidän juttunsa oli tuohon aikaan jonkinlainen hittikompa, jolla tehtiin ’tuonpuoleiset asiat’ naurunalaisiksi. Samaahan on myöhemmin yrittänyt marxilaisuus politiikan ja naturalismi tieteen saralla.

22:29 Jeesus ei välittänyt saddukeusten viisaastelusta ja ivailusta, vaan sanoi heille suoraan kasvotusten, että he ovat, eivät ainoastaan väärässä, vaan suorastaan eksyksissä.
Uskossa säilymiseksi ovat tärkeitä Jumalan sana ja voima, ilman niitä ihminen eksyy.

22:32 Tässä on suora lainaus jakeesta 2Ms 3:6.

22:36 Ks Mka 6:8.

22:37 Tässä on suora lainaus jakeista 5Ms 6:5, Jos 22:5.

22:39 Tässä on suora lainaus jakeista 3Ms 18:19,34.

22:40 Jeesus kiteytti koko vanhan liiton kirjoitukset näihin kahteen käskyyn. Koko vanha liitto ja Vanhan testamentin kirjoitukset ovat näiden kahden käskyn varassa.
Uusi liitto ja evankeliumi ovat Jeesuksen Kristuksen uhrikuoleman ja ylösnousemuksen varassa, 1Kr 15:1–28.

22:44 Tässä on suora lainaus jakeesta Ps 110:1.
Kaikki varmaankin ymmärsivät, että Jeesus sovelsi tämän sanan itseensä.

22:45 Jeesus teki kiperän kysymyksen, johon kukaan ei kyennyt vastaamaan, koska ihmisymmärryksen mukaan ei ollut mahdollista, että Kristus on sekä Daavidin Herra että Daavidin poika. Tämä osoittaa sen, että ihmisymmärrys on rajallinen.
Samoin käsite kaikkivaltius on liian suuri ihmisymmärrykselle ja -logiikalle: Voiko kaikkivaltias Jumala luoda niin suuren kiven, ettei itse jaksa sitä kantaa? Kysymys johtaa näennäisesti ristiriitaan (inhimillisen logiikan mukaan), mutta tosiasiassa se osoittaa inhimillisen logiikan rajallisuuden ja ristiriitaisuuden, kun tutkitaan käsitettä kaikkivaltius.

23:5 Nämä uskonnolliset johtajat etsivät itselleen ihmiskunniaa. Samanlainen mies oli noita Simon, vaikkakin eri jumalan palvelija, Apt 8:9s.

23:7 Rabbi = <rabbi> on hepreaa ja merkitsee oikeastaan: herrani, tai: mestarini. Se oli kunnioittava puhuttelunimitys, jota käytettiin erityisesti kirjanoppineista, mutta myös muista jotka esiintyivät uskonnollisina opettajina ja keräsivät oppilaita ympärilleen.
Niinpä Jeesustakin sanottiin rabbiksi (Mk 9:5 ja 10:51) ja samoin Johannes Kastajaa (Jh 3:26).

23:14 Joissakin käsikirjoituksissa on lisäys: [14. Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, tekopyhät, sillä syötte leskien talot ja rukoilette näön vuoksi pitkään. Sen vuoksi saatte sitä kovemman tuomion.] (käännös TK, LLL).

23:15 Hengellisessä elämässä opetuslapsi ei voi olla opettajaansa, Jeesusta, suurempi, Jh 13:16, 15:20. Uskonnollisissa vinoutumissa ja harhoissa asia on päinvastoin, seuraajista voi tulla kaksinverroin pahempia heidän opettajistaan.

23:17 Uskonnollisiin harhoihin kuuluu se, että syy-seuraus-suhteet menevät väärinpäin.

23:27 Jeesus viittaa samalla jakeisiin 5Ms 27:2,4.
Samoin teki myöhemmin Paavali, Apt 23:3.

23:33 Tällaisia sanoja Jeesus ei puhunut kurjimmallekaan syntiselle, joka tuli hänen luokseen, vaan ainoastaan niille, jotka paaduttivat itsensä ja uppiniskaisesti kääntyivät vastustamaan Jumalan lähettämää Messiasta, Mt 26:3–4, 27:1, Mk 3:6, 11:18, Lk 6:11, 19:47, 22:2.

23:35 Jeesus sanoi Sakarjan olevan Berekjan pojan, Aikakirjat taas Joojadan pojan, joten luultavasti Joojada oli isoisä tai isoisoisä. Joojadahan eli 130-vuotiaaksi, 2Ak 24:15–22. Heprealaisessa Raamatussa (BHS), eli Vanhassa testamentissa, Aikakirjat ovat viimeinen kirja, joten Sakarjan murha on viimeinen BHS:ssa kerrottu murha samalla kun Abelin murha on ensimmäinen. Ajallisesti ainakin Gedaljan ja hänen seuralaistensa murha oli myöhempi, Jer 41:1–9. Varsinainen pyhäkkö käsitti pyhän ja kaikkeinpyhimmän. Polttouhrialttari oli tämän pyhäkön ulkopuolella.

23:38 Jeesus viittaa profeetta Aamoksen ennustukseen, Am 6:8.

23:39 Tässä on suora lainaus jakeesta Ps 118:26.

24:3 Ilmaus <kat' idian> (18x) = erikseen, erillään, yksikseen, yksinäisyydessä: Mt 14:13,23, 17:1,19, 20:17, 24:3, Mk 4:34, 6:31,32, 7:33, 9:2,28, 13:3, Lk 9:10, 10:23,

Apt 23:19, Gal 2:2, 2Tm 1:9.
LXX:ssa se esiintyy vain 2. Makkabilaiskirjassa jakeissa 2Makk 4:5, 6:21, 9:26, 14:21.
Ilmaus <synteleia tuu aioonos> (6x) = maailmanajan/ aikakauden loppu/ täyttymys, esiintyy viidesti Matteuksella: Mt 13:39,40,49, 24:3, 28:20 ja kerran Heprealaiskirjeessä monikollisena <synteleia toon aioonoon> = maailmanaikojen loppu/ täyttymys.

24:5 Minun nimessäni = <epi too onomati muu> voitaisiin tässä kääntää: minun nimelläni esiintyen/ minun nimeäni käyttäen. Ilmaus esiintyy UT:ssa 14x: Mt 18:5; 24:5; Mk 9:37,39; 13:6; Lk 1:59; 9:48; 21:8; 24:47; Apt 2:38; 4:17,18; 5:28,40. Sen merkitysvivahde on hieman erilainen kuin ilmausten <eis to onoma> = nimeen (9x) ja <en too onomati> = nimessä (29x).

24:6 Pelästyä = <throeoo>, jonka perusmerkitys on: huutaa, meluta, esiintyy UT:ssa vain med/pass. muodossa <throeomai> = pelästyä, järkyttyä, säikähtää (3x): Mt 24:6, Mk 13:7, 2Ts 2:2.
LXX:ssa se esiintyy vain kerran: Ll 5:4 hepr. verbin <haamaah> vastineena, jolloin ne molemmat tuossa tekstissä voidaan kääntää: huokailla, äännellä, huutaa jnk puoleen.

24:7 Tämän ennustuksen mukaan (jakeet 7–8) sodat, nälänhädät ja maanjäristykset lisääntyvät loppua kohti niin kuin poltot ennen synnytystä. Ja tähän asti nähty kehityssuunta on juuri tällainen.

24:15 Tässä on suora lainaus jakeesta Dan 9:27.

24:26 Kammio = <tameion> (4x) tarkoittaa yleensäkin sisähuonetta tai varastohuonetta.

Sana esiintyy Mt 6:6, 24:26, Lk 12:3,24.
LXX:ssa se esiintyy muodossa <tamieion> (48x): esim. 1Ms 43:30, 2Ms 7:28, 2Kn 6:12, 11:2, Ps 105:30, 144:13, Snl 7:27, 20:27,30, 26:22.

24:29 Tässä on suora lainaus jakeista Jes 13:10, 34:4.

24:30 Tässä on suora lainaus jakeesta Dan 7:13.

24:33 Sana <ginooskete> voidaan kääntää indikatiivina: te tiedätte, tai imperatiivina: tietäkää. Samoin Mk 13:29 ja Lk 21:31.
Se on lähellä, voidaan kääntää myös: hän on lähellä, kuten AS ja TK tekevätkin, samoin monet muiden kielten käännökset.
Oven edessä, tai: ovella, vrt. Ilm 3:20.

24:51 Käännökset: hakkaa hänet kappaleiksi, tai: pieksee hänet perinjuurin, ovat tulkitsevia, koska tässä on käytetty verbiä <dikhotomeoo>, joka merkitsee kirjaimellisesti: leikata/halkaista kahtia. Onko tässä eräs syy ihmisen persoonallisuuden jakautumiselle jo tässä ajassa?

25:15 Leiviskä (UT 1938) = <talanton> = talentti (RKK 1992, LLL) oli tuon ajan suurin rahayksikkö, ja se vastasi 6000 denaaria.
Denaari oli puolestaan tavallisen työmiehen päiväpalkka, ja se vastasi arvoltaan 3,9 g hopeata.
Siten yksi talentti oli 20 vuoden palkka, kaksi talenttia 40 ja viisi talenttia 100 vuoden palkka.
Eivät siis mitään pikkurahoja.

25:18 Palvelijan käyttäytyminen oli hyvin omituista. Oliko hänellä kenties alemmuuskompleksi sen vuoksi, että muilla oli enemmän kuin hänellä? Jos oli, niin se oli aivan turhaa

nöyristelyä. Piilottaisitko sinä 20 vuoden palkan maakuoppaan? Vrt. selitystä 18:24.

25:24 Palvelija kutsui herraansa sanalla <skleeros> = kova, ankara, karski, mutta herra palvelijaansa sanalla <okneeros> = laiska, veltto.

25:26 Laiska = <okneeros> (3x): Mt 25:26, Rm 12:11, Fil 3:1. Sananlaskujen kirjassa se esiintyy 12x: Snl 6:6,9; 11:16; 18:8; 20:4; 21:25; 22:13; 26:13–16.

25:34 Nyt toteutuu se lupaus, jonka Jeesus antoi aiemmin, Mt 5:5, 19:29.

25:41 Esikuvana tälle on se, mitä tapahtui Egyptille, kun Jumala langetti tuomion sille sen jumalista, jolloin egyptiläisten esikoiset kuolivat, 2Ms 12:12ss, Ps 136:10.

25:46 Keitä ovat nämä vanhurskaat?
Niitä, jotka on vanhurskautettu uskosta Jeesukseen Kristukseen ja joiden uskoa ovat seuranneet teot, jotka Jumala on edeltä valmistanut: Rm 3:21–31, Ef 2:4–10, Jk 2:14–26.

26:4 Tämä neuvottelukokous pidettiin väärässä hengessä!

26:5 Nämä neuvottelijat osasivat laskelmoida ja pyrkivät optimoimaan juonittelunsa tulokset. Piti saada maksimaalinen hyöty minimaalisin vahingoin.
Pieleen menivät heidän laskelmansa.

26:6 Ilmeisesti oli niin, että tämä Simon oli sairastanut spitaalia, Jeesus oli parantanut hänet, ja nyt hän saattoi elää normaalia elämää muiden ihmisten keskuudessa eikä yhteisön ulkopuolelle suljettuna, 3Ms 13:46, 4Ms 5:2. Ihmisiltä hän

oli kuitenkin saanut liikanimen Spitaalinen muistona entisestä elämästä.
Näinhän on nykyäänkin, kun moni uskoon tullut Jumalan lapsi muistetaan entisen elämän mukaisesti nimen etuliitteellä Räyhä-, Juoppo-, Varas- tai jotakin vielä pahempaa.

26:9 Korkeaan/ hyvään hintaan = <pollou> = sm: paljolla, paljosta, esiintyy tässä merkityksessä myös Apt 22:28.

26:11 Vanhassa liitossa Jumala oli antanut kansalleen monia lupauksia siunauksesta, 5Ms 7:12–15, joiden mukaan kansassa ei olisi hedelmättömiä, sairaita eikä puutteenalaisia. Käytäntö osoitti, ettei näin ollut, ja Jeesus todisti saman. Miksi? Koska kansa ei noudattanut Jumalan antamia säädöksiä.
Mutta on hyvä huomata, ettei yksityistä ihmistä pidä syyllistää sairaudesta, hedelmättömyydestä ym, koska kyse on koko kansan tottelemattomuudesta.

26:13 Naisen nimeä emme tiedä, mutta hänen tekonsa ja vaikuttimensa tiedetään kaikkialla maailmassa, missä vain evankeliumia on julistettu kaikkina aikoina.
Aikamoinen saavutus, jonka rinnalla kalpenevat faaraotkin ja muut mahtimiehet.
Muita nimeltä mainitsemattomia ovat Noomin sukulunastaja, Rt 4:1, ja perheen isäntä, joka oli varannut huoneen pääsiäisateriaa varten Jeesukselle ja opetuslapsille, Mt 26:18, Mk 14:14.
Naisen nimeä ei mainita, mutta hän suoritti tärkeän tehtävän. Hän on yksi Raamatun tuntemattomista sankareista, jotka Jumala kyllä tuntee ja palkitsee heidät heidän

uskollisuutensa mukaan.
Ks myös Mk 14:3–9, 12:42–44, Lk 21:2–4, 1Ms 24:2–66, 1Sm 20:35–39, 2Kn 5:2–4.

26:15 Kolmekymmentä hopearahaa oli lain määräämä orjan hinta, 2Ms 21:32, ja toisaalta naisen hinta, 3Ms 27:4.
Meidän Mestariamme ei myyty vapaan, vaan orjan hinnasta, eikä miehen, vaan naisen hinnasta.
Edelleen Herra (jhwh) oli puhunut profeetta Sakarjan kautta, Sak 11:12–13, että juutalaiset arvioivat hänet, Jumalansa, tuon hinnan arvoiseksi.
Syvällisiä ovat lain ja profeettojen ennustukset, kun Pyhä Henki niitä avaa!
Punnitsivat hänelle = <esteesan autoo> = sm: asettivat hänelle, on LXX:n mukainen käännös profeetta Sakarjan ennustuksesta, Sak 11:12. Hopea asetettiin vaakaan eli punnittiin ja toisaalta tuo hinta asetettiin Juudaksen valittavaksi, ota tai jätä.

26:28 Uusi liitto on ikuinen liitto, Jer 31:31; Mt 26:28; Lk 22:20; 1Kr 11:25; 2Kr 3:6; Hpr 8:8, 13; 9:15; 12:24.

26:30 Pääsiäisaterian jälkeen oli tapana laulaa kiitospsalmeja Ps 113–118.

26:31 Tämä on suora lainaus profeetta Sakarjan kirjasta, Sak 13:7.

26:33 Pietarilla oli meille ihmisille tyypillinen vaiva, halu osoittaa olevansa parempi kuin muut.

26:35 Pietarilla oli intoa – huomattavasti enemmän kuin ymmärrystä. Ja olivatpas opetuslapset kerrankin hämmästyttävän yksimielisiä intoilussaan. Mutta valitettavasti olivat samalla väärässä koko konkkaronkka –

eivätpähän päässeet kukaan jälkikäteen syyttelemään toisiaan tai julistamaan: Minähän sanoin että…
Jeesus ei kuitenkaan sammuttanut heidän intoiluaan, tulevien päivien tapahtumat opettivat heille paljon.
Näemmekö opetuslapsissa itsemme?

26:38 Minun sieluni on syvästi murheellinen, on suora lainaus jakeista Ps 42:6,12, 43:5.

26:53 Legioona oli suurin roomalainen joukko-osasto, vahvuudeltaan n. 6 000 miestä. Siten 12 legioonan vahvuus oli n. 72 000 miestä.
Kun otetaan huomioon, että yksi Herran enkeli löi yhdessä yössä 185 000 miestä (Jes 37:36), tuo enkelijoukko olisi voinut lyödä sen laskutavan mukaan yli 13 miljardia sotilasta! Maailman väkiluku on tällä hetkellä vähän yli 8 miljardia.
Jh 18:3 mukaan sotilasjoukko oli kohortti eli kymmenesosa legioonaa. Eivätpä nuo pidättäjät tienneet, millaiset voimat olisivat voineet tulla heitä vastaan!
Lähettää = <paristeemi> = 1. antaa jnk käyttöön, varustaa, 2. olla jnk vierellä/ lähellä, 3. olla jnk tukena, auttaa.
Jeesus olisi voinut pyytää aikamoisen armeijan avukseen, ja se oli heti tullut hänen käyttöönsä. Mutta Jeesus halusi toteuttaa Jumalan tahdon: jotta Kirjoitukset (= Vanhan testamentin ennustukset pelastuksesta) toteutuisivat.

26:56 Rohkeat miehet, jotka vähän aiemmin olivat vakuuttaneet vaikka kuolevansa Jeesuksen kanssa, totesivat nyt, että ylivoima on liian suuri, ja he lähtivät kaikki karkuun periaatteella: Pelastautukoon ken voi!
He eivät vielä ymmärtäneet, että Jeesus on Pelastaja.

26:58 Ks 2Ms 3:5.

26:59 Neuvosto ei etsinyt Jeesusta vastaan todisteita vaan väärää todistusta. Miksi? Koska tuomio oli langetettu ensin ja todisteet tarvittiin vasta sitten. Kiinalaiset sanovatkin: Jos syyttää halutaan, niin kyllä todisteita keksitään.

26:61 Väärät todistajat puhuivat muunneltua totuutta, Jh 2:19–21. Joko tahattomasti tai tarkoituksellisesti.

26:64 Tässä on suora lainaus jakeesta Dan 7:13.

26:65 Ylipappi toimi vastoin lakia, sillä hän ei saanut repäistä vaatteitaan, 3Ms 21:10, 10:6.
Ylipapin kasukka oli jo alunperin tehty niin, ettei se repeäisi, 2Ms 28:32.
Meidän oikean, todellisen ylimmäisen pappimme Jeesuksen paitaa ei revitty, vaan siitä heitettiin arpaa Kirjoitusten mukaan, Jh 19:23–24, Ps 22:19.
Sama toimintaperiaate toistui ylipapin toiminnassa myöhemmin Paavalin tapauksessa, Apt 23:1–3.

26:66 Jumalan lähettämä Messias sai kuolemantuomion jumalanpilkasta.

26:67 Tässä toteutui profeetta Jesajan ennustus, Jes 50:6.

26:70 Jakeet 70–75 osoittavat, kuinka Pietarin kieltämisen aste kävi yhä syvemmäksi:
a) en ymmärrä (70),
b) valalla vannoen (72) ja
c) kiroilu ja vannominen (74).
Myöhemmin Jeesus kysyi Pietarilta kolmeen kertaan rakastatko sinä minua, Jh 21:15–19.

26:75 Inhimillisesti ajateltuna Pietari koki karvaan tappion. Onneksi hän ymmärsi nöyrtyä Herran edessä ja purskahti katkeraan itkuun, hän ei kovettanut sydäntään ja yrittänyt sivuuttaa koko asiaa.

27:1 Uskonnollinen johtoporukka liittoutui Jeesusta vastaan. Nyt piti neuvotella laillisista muotoseikoista, miten Jeesus saadaan tapetuksi lain ja järjestyksen mukaisesti.

27:4 Uskonnollisista johtajista ei ollut apua katuvalle Juudakselle. He yrittivät vierittää koko vastuun Juudaksen niskoille itse puuttumatta vastuun taakkaan pikkusormellaankaan, Mt 23:4. Vähän myöhemmin he saivat itse saman vastauksen Pilatukselta, Mt 27:24, ja käskynhaltija Galliolta, Apt 18:15.

27:6 Sana <korbanas> (1x) = temppelirahasto, joka esiintyy vain tässä, on johdettu sanasta <korban> (1x) = uhrilahja t. temppelilahja: Mk 7:11.

27:9 Tässä on suora lainaus jakeesta Sak 11:13.
Tämä sana on kirjoitettu Sakarjan kirjaan, mutta sen oli jo aiemmin puhunut Jeremia.
Kreik. tekstin mukaan israelilaiset eivät arvioineet hintaa vaan tuon miehen. Sen vuoksi relatiivipronomini joka viittaa mieheen.
Näinhän myös profeetta Sakarja oli sanonut ja kirjoittanut: Viskaa se savenvalajalle, tuo kallis hinta, jonka arvoiseksi he ovat minut (Herra = jhwh) arvioineet. Sak 11:12–13.
Tämä hinta ei ollut miehen hinta – se olisi ollut 50 hoperahaa – vaan lain mukaan naisen sekä orjan ja orjattaren hinta, 2Ms 21:32, 3Ms 27:3–4, Sak 11:12–13, Mt 26:15.
Kun juutalaiset (miehet ja varsinkin oppineet) pitävät naista alempiarvoisena, he itse asiassa pitävät Messiasta

alempiarvoisena.
Miehen ja naisen, samoin kaikkien ihmisten samanarvoisuuden, pikemminkin kallisarvoisuuden, tunnustaminen tapahtuu vain ja ainoastaan evankeliumin kautta, 1Pt 1:17–21.

27:11 Tämä jae osoittaa Jeesuksen nöyrtymistä: Hän seisoi Pilatuksen edessä kuin pahantekijä kuulusteltavana ja tuomittavana. Tällaisessa tilanteessa halvempiarvoinen seisoo ja suurempiarvoinen, jolla on tuomiovalta, istuu. Ilm 20:11–15 kertoo, että kaikki kuolleet, suuret ja pienet, myös Pilatus, seisovat Jumalan valtaistuimen edessä tuomittavina. Osat ovat silloin vaihtuneet.

27:15 Ei tiedetä, oliko tapa alunperin juutalainen vai roomalainen, mutta luultavasti roomalaiset olivat keksineet sen päästäkseen juutalaisten suosioon. Se oli poliittinen toimenpide kansan levottomuuden hillitsemiseksi. Se ei koskenut kaikkia juhlia, vaan ainoastaan pääsiäistä.

27:24 Ilmeisesti Pontius Pilatus halusi toimia Mooseksen lain säädöksen mukaan juutalaisten edessä tuomitessaan Jeesuksen kuolemaan, 5Ms 21:6–8.
Hän omalta puoleltaan vieritti vastuun juutalaisille, jotka sen sanoivatkin ottavansa kantaakseen.
Pilatus tunnusti Jeesuksen vanhurskaaksi mieheksi.
Tästä sai alkunsa ns. Pilatuksen politiikka: minä teen näin, koska se on pienimmän riesan tie, mutta vastuu on muiden. Tätä politiikkaa on sen jälkeen harrastettu ihmiskunnan historiassa paljon. Voiko ihminen heittää vastuun tekemisistään muiden harteille? Vaikka nuo muut olisivat kuinka yllyttämässä vääriin tekoihin.

Ehkä se onnistuu ihmisten edessä, mutta ei onnistu Jumalan edessä, sillä häntä emme pysty pettämään.

27:34 Kuolemantuomiota toimeenpantaessa annettiin tuomitulle huumaavaa juomaa lievittämään tuskia. Tapa perustui ehkä Snl 31:6 tulkintaan.
Sappi lienee tehnyt juoman mahdottomaksi juoda.

27:35 Tässä on suora lainaus jakeesta Ps 22:19. Näin tunnustetaan myös Daavid profeetaksi.
Tämän ennusti tavallaan myös kuningas Salomo, Snl 20:16, 27:13, sillä Jeesus on uuden liiton takaaja, Hpr 7:22.

27:38 Kaksi ryöväriä on käännetty nykyhepreaksi rohkeasti <šenee anšee chaamaas> eli kaksi väkivallan/ hamasin miestä.
Toinen näistä hamasin miehistä nöyrtyi Jeesuksen edessä, toinen ei.

27:42 Tässä tulee ilmi monien ihmisten asenne Jeesukseen Kristukseen: jos Jumala tekee niin kuin me sanomme, niin sitten me uskomme häneen. Mutta Jumalalle ei aseteta ehtoja vaan hän on ilmoittanut evankeliumin ihmiskunnalle, ja jokaisen tulee kääntyä synnistä Jeesuksen puoleen.

27:43 Tässä on suora lainaus jakeesta Ps 22:9.

27:44 Aluksi molemmat ristiinnaulitut rosvotkin pilkkasivat Jeesusta, myöhemmin toinen heistä nöyrtyi Jeesuksen edessä, Lk 23:39–43, ja pääsi Jeesuksen kanssa paratiisiin.

27:46 Jeesuksen huutamat sanat ovat suora lainaus jakeesta Ps 22:2, jonka teksti on hepreaa.
Jeesuksen sanat ovat arameaa, joka oli silloin kansan käyttämä kieli.

27:47 Tässäkin ihmisten havainto petti, he luulivat kuulleensa huudettavan Eliaa avuksi.

27:54 Tilanteen on täytynyt olla todella karmea, kun paljon nähnyt upseeri ja karskit sotamiehet pelästyivät suunnattomasti. Vielä muutama tunti aiemmin nuo sotilaat olivat tehneet karkeata pilaa juutalaisten kuninkaasta ja pilkanneet Jeesusta aivan estottomasti ja raa'asti. Varmasti paha omatunto kolkutti.
Pelästyivät suunnattomasti = <efobeetheesan sfodra>. Sama ilmaus esiintyy myös Mt 17:6.

27:62 Valmistuspäivä = <paraskeuee> oli nyt sekä pääsiäisen että sapatin valmistuspäivä (perjantai).
Juutalainen johtoporukka halusi vielä pitää Pilatuksen kanssa jälkipuintia tapahtuneesta teloituksesta.

27:63 Kohteliaasti he herroittelivat Pilatusta ja laitailivat, että muistuipa vielä mieleemme, että…
Pilatuksella alkoi olla mitta täynnä koko tämän juutalaisten ilveilyn suhteen, jossa hän oli joutunut langettamaan vastentahtoisesti ja vaimonsa varoituksista huolimatta kuolemantuomion täysin syyttömälle miehelle.
Koko tilanne oli varmaan Pilatukselle hyvin skitsofreeninen.

27:64 Nämä juopelit tulivat esittämään Pilatukselle pyynnön muotoon puetun käskyn!
Ensimmäinen villitys oli: Jeesus on Messias, Jh 9:22.
Juutalaisten johtomiehet ennustivat siinä oikein, että villitys: Kristus on ylösnoussut, 1Kr 15:3–4, on levinnyt yli maan, mutta ei se sentään viimeinen ollut. Nimittäin viimeinen villitys on: Jeesus tulee pian!, Ilm 22:20.

27:65 Pilatus ei innostunut rupeamaan näiden käskyttäjien käskyläiseksi, vaan antoi heille takaisin, että menkää ja vartioikaa itse niin hyvin osaatte, omapa on asianne.

27:66 Tämä lienee maailmanhistorian ainut tapaus, jossa hauta sinetöidään varmuuden vuoksi, ettei kuollut pääse sieltä pois. Kenties ylipapit joukkoineen muistivat Lasaruksen tapauksen. Vrt. profeetta Elisan tapaus, 2Kn 13:20–21.

28:1 Verbi <epifooskoo> (2x) = valjeta, koittaa, alkaa: Mt 28:1, Lk 23:54.

28:4 Taas kerran rohkeat miehet alkoivat pelätä ja vapista ja katsoivat parhaaksi tekeytyä kuolleiksi.

28:5 Enkelin sanat naisille olivat hyvin lohdulliset: Älkää te pelätkö. Sotilaat joutivatkin pelätä.

28:6 Ihmisistä sanotaan kuoleman jälkeen, että hän oli eläessään siellä ja täällä, mutta nyt hän on haudassa. Herrastamme Jeesuksesta sanotaan, että hän oli haudassa, mutta nyt hän on voittajana valtaistuimella, Ilm 7:17.

28:8 Tässä totetui Ps 2:11 kehoitus palvella Herra ilolla ja vavistuksella. Evankeliumi on samalla kertaa kuoleman vakava sanoma ja suunnattoman suuri ilosanoma. Ks myös Job 37:1, Jer 33:9, Mk 5:33, Lk 7:16, 8:47, ja Hpr 12:21.

28:9 Jakeissa Mt 28:9,17 ilmaus: kumartuivat palvomaan, voidaan kääntää myös: kumartuivat hänen eteensä, tai: kumartaen rukoilivat häntä.

28:12 Lahjomalla saadaan valhekin näyttämään todelta.

28:13 Perin ontuva hätävalhe: he tulivat meidän nukkuessamme. Näkivätkö sotilaat unen läpi?

28:15 Tämä on ns. maksettu huhu. Nykyäänkin kaiken maailman teologeille maksetaan siitä, että he tekevät ns. tieteellisiä tutkimuksia osoittaakseen evankeliumin olevan väärässä. Sellaisesta työstä voi saada hyvänkin palkan ja eläkkeen, mutta ei kylläkään minkäänlaista palkkaa iankaikkisuudessa.

28:17 Epäillä = <distadzoo> (2x): Mt 28:17, 14:31, jolloin Pietari vähäuskoisuudessaan epäili veden päällä kävellessään ja rupesi vajoamaan. Tällä kertaa hän tuskin oli enää epäilijöiden joukossa.

28:18 Tässä Jeesus antaa opetuslapsilleen ns. lähetyskäskyn:
Mt 28:18–20, tehkää kaikista kansoista minun opetuslapsiani ja kastakaa ja opettakaa,
Mk 16:15–18, julistakaa evankeliumia kaikille luoduille,
Lk 24:44–49, kääntymystä syntien anteeksiantamiseksi on saarnattava Jeesuksen nimessä kaikille kansoille,
Jh 20:21–23, niin kuin Isä on lähettänyt minut, niin minäkin lähetän teidät,
Jh 20:30–31, evankeliumi on kirjoitettu, jotta te uskoisitte,
Apt 1:7–8, te olette evankeliumin todistajat.
Lähetyskäsky esiintyy jo Vanhassa testamentissa esikuvallisesti:
1Ms 1:27–28, olkaa hedelmällisiä ja lisääntykää,
2Ms 3:10, Herra lähetti Mooseksen pelastamaan kansan,
1Kn 8:41–43, muukalaiset kaukaisesta maasta,
2Ak 6:32–33, muukalaiset kaukaisesta maasta,
Ps 96:2, julistakaa ilosanomaa,
Jna 1:2, Herra lähetti Joonan Niiniveen.
Vrt. Jer 10:11–12, sanokaa kansoille näin.

28:19 Aapeli Saarisalo kääntää: Menkää siis ja tehkää kaikista kansoista opetuslapsia ja kastakaa heidät Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä pitämään kaikki, mitä olen teille käskenyt.
Toivo Koilo kääntää: Menkää siis ja tehkää kaikkia kansoja opetuslapsiksi. Kastakaa heidät Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä pitämään kaikki, mitä minä olen teille säätänyt.
Lähetyskäskyyn kuuluu siten neljä asiaa:
a) menkää,
b) tehkää opetuslapsiksi (evankeliumin sanalla),
c) kastakaa,
d) opettakaa.
Lapsikasteen tueksi Jeesuksen antama lähetyskäsky ei sovi. Herra Jeesus käski kastaa opetuslapsia eikä kansoja. Oikea evankeliumin mukainen kaste onkin jumalanlapsikaste.
Eräs lainalaisuus luomakunnassa on, että tyhjiö pyrkii täyttymään tavalla tai toisella. Sen vuoksi evankeliumia kannattaa viedä kaikille kansoille, etteivät kaikenlaiset harhaopit pääse valtaamaan ihmissydänten tyhjyyttä.
Vrt. 2Ms 23:29.

28:20 Näin toteutuu Jeesuksen nimen Immanuel = Jumala meidän kanssamme, Mt 1:23, merkitys käytännössä.
Jeesuksen persoonassa yhdistyvät viisauden syvällisyys ja käytännön elämä.

Evankeliumi Markuksen mukaan

Tämän kirjan nimi viittaa siihen, että evankeliumin on kirjoittanut Markus (toiselta nimeltään Johannes), joka mainitaan Apt 12:12,25, 15:37,39, Kol 4:10, 2Tm 4:11, Flm 1:24 ja 1Pt 5:13 sekä Apt 13:5,13 nimellä Johannes.
Häntä tarkoitettaneen myös nuorukaisella jakeissa Mk 14:51,52.
Markuksen ajatellaan kirjoittaneen ensisijaisesti roomalaisille.
Markuksen evankeliumi on hyvin ihmisläheinen ja sen sävy on käytännöllinen. Se viittaa nykyisyyteen ja esittää Jeesuksen palvelijana – sekä ihmisten palvelijana arkipäivässä että Vanhan testamentin ennustamana Herran palvelijana. Markus viittaa VT:iin monta kertaa, joista suoria lainauksia on ainakin 27.
Markus oli nuori mies, joka toimi sekä Paavalin että Pietarin apulaisena. Hänen persoonallisuuteensa kuului vauhdikkuus (Mk 14:51,52) ja ailahtelevaisuus, joten hän oli Pietarin sukulaissielu. Nykyään hän varmaankin olisi pikajuoksija tai bisnesmies, pahimmassa tapauksessa nyrkkeilijä!
Hän esittää evankeliumissaan Jeesuksen suuria ihmetekoja, joiden ympärille koko teksti rakentuukin. Parantamisia Markus esittää 18 tapausta.
Markus on kirjoittanut evankeliuminsa ilmeisesti Pietarin silminnäkijätodistuksen pohjalta. Ainakin Pietarin kohellukset tulevat tässä evankeliumissa hyvin esille.
Markuksen evankeliumi on tavallaan perusevankeliumi, sen tekstistä n. 92% esiintyy muillakin evankelistoilla, ja vain n. 8% on Markuksen omaa tekstiä – siis sellaista kerrontaa, jota ei esiinny muissa kolmessa evankeliumissa.

Markus kuvasi tapahtumia hyvin nopeassa tempossa – hänelle tunnusomainen sana on <euthys> (+ sen rinnakkaismuoto <eutheoos>) = heti, kohta, siinä samassa, joka esiintyy hänellä 41(+1)x, Matteuksella 5(+13)x, Johanneksella 3(+13)x ja Luukkaalla vain kerran (+6x).

1:1 Markus käytännön miehenä käy suoraan asiaan. Tämä jae on samalla otsikko alkuosalle.
Evankeliumi on ilosanoma tai hyvä uutinen. Tällä saralla tarvitaankin paljon uutisten lukijoita.

1:2 Tämä on suora lainaus Malakian kirjan jakeesta Mal 3:1 mutta myös jakeesta 2Ms 23:20 ja seuraava jae Jesajan kirjan jakeesta Jes 40:3.
Jotkin kreik. tekstit sanovat suppeammin: profeetta Jesajan kirjassa.
Herra käyttää ihmisiä Messiaan ilosanoman julistamisessa maailmalle. Niin silloin kuin nytkin.

1:3 Tämä on suora lainaus Jesajan kirjan jakeesta Jes 40:3.
Herran tie on tasainen ja suora, sillä ei ontuvankaan jalka nyrjähdä. Sitä tietä on hyvä kulkea.
Jakeen lopun voisi kääntää: suoriksi ja tasaisiksi (LLL), ks. Mt 3:3.

1:4 Johannes Kastaja tuli omalta osaltaan täyttämään profeettojen ennustukset Messiaasta.
Vanhemmat suomalaiset käännökset puhuvat parannuksen kasteesta. Ilmaukset tehdä parannus ja pannuksenteko voivat kuitenkin johtaa ajatuksen väärille urille.
Kyse ei ole siitä, että ihminen parantaisi itse itseään, vaan kreik. verbi <metanoeoo> (34x) = 1. muuttaa mielensä, ajatella toisin, kääntyä sydämessään, 2. katua.
Verbistä johdettu sana <metnoia> (22x) = mielenmuutos, kääntymys.
Johannes Kastajan julistuksen sisältö oli se, että ihmisen tulee katua syntejään ja kääntyä sydämestään Jeesuksen puoleen.

1:5 Johannes kastoi ihmiset sen jälkeen, kun he tunnustivat syntinsä. Evankeliumin vastaan ottamisen ensi askele onkin kääntyminen pois synnistä Messiaan, Jeesuksen Kristuksen puoleen.

1:6 Johannes oli varsin askeettinen mies, eikä ollenkaan muodin mukainen. Hänellä ei olisi ollut pääsyä ns. piireihin. Kuninkaan linnaankin hän pääsi ainoastaan vankityrmään katkaisuttamaan kaulansa.
Ruokapolitiikan suhteen Johannes oli edellä kävijä. Nykyään on ymmärretty, että lihan syöntiä on vähennettävä ja hankittava proteiineja heinäsirkoista, pähkinöistä ym. terveellisestä ruuasta.
Ihminen on luontaisesti perso makealle. Johannes epäilemättä noudatti hunajan syönnissä Raamatun neuvoja: Snl 25:16, Ps 19:10–12, 119:103.

1:7 Johanneksella oli terve itsetunto. Hän ymmärsi oman asemansa Herran palvelijana.

1:10 Jakeissa 10–11 Jumala ilmaisee itsensä kolminaisella tavalla: Poika on ihmisenä ihmisten keskellä, Pyhä Henki ilmestyy kyyhkysen kaltaisena ja taivaasta Isä todistaa rakkaasta Pojastaan.
Jotkut eivät saata tätä ymmärtää, mutta vertauskuvana tälle on se, että luonnossa puhtailla aineilla on ns. kolmoispiste, jossa aine esiintyy yhtä aikaa kiinteänä, nesteenä ja kaasuna. Veden kolmoispisteessä lämpötila on 273,16 K (= +0,01 °C) ja paine 611,73 Pa (≈ 0,006 bar). Tuolloin vesi voi yhtä aikaa esiintyä jäänä, vetenä ja vesihöyrynä.
Samoin valolla on kolmenlaiset ominaisuudet: energia, aaltomaisuus ja hiukkasmaisuus.

Lisäksi ihminenkin on luotu kolminaiseksi: meissä on henki, sielu ja ruumis, 1Ts 5:23.
Vrt. Mt 3:16, Lk 3:22.

1:12 Heti tuon siunatun tapahtuman jälkeen Pyhä Henki johdatti, suorastaan ajoi, Jeesuksen autiomaahan koettelemuksiin ja Saatanan kiusattavaksi.

1:13 Hengen voima ilmeni Jeesuksen kohdalla, ja samoin meidän elämässämme siten, että Saatana ei pääse meistä voitolle.

1:15 On tullut lähelle = <eengiken> on kreik. perfekti, joka merkitsee, että jotakin on tapahtunut ja seuraukset ovat nyt voimassa, eli ajatus on, että Jumalan valtakunta on tullut lähelle, ja se on tässä ja nyt. Jumalan valtakunta ilmestyi Kristuksessa, se oli ihmisten käden ulottuvilla.

1:16 Kyseessä oli heittoverkko, joka heitettiin kalaparven ympärille ja nykäistiin kiinni, jolloin kalat jäivät verkon sisäpuolelle. Niin myös evankeliumi ympäröi ihmisen ja sulkee hänet Jumalan armoon sisälle.

1:17 Evankeiumintyössä ihmisiä kalastetaan niin kuin verkoilla, ei niin kuin atraimella.

1:18 Tämä ei ollut lopullinen ero kalastajan työstä, Lk 5:1–11, Jh 21:3s. Myös Paavali teki välillä työtä omin käsin, Apt 18:1–3, 20:34–35.
Apostolit eivät kaihtaneet ruumiillista työtä. Hyvää se tekee nykyäänkin kaikille evankeliumin julistajille ja varsinkin teologeille, filosofeille, poliitikoille ym.

1:20 Jotkut sanovat riippuen omasta näkökannastaan, että tämä Sebedeus oli työnantajana hyväntekijä, ja jotkut taas, että hän oli kapitalisti, joka käytti muiden työtä hyväkseen.

Niin tai näin, mutta nyt tuli hyväntekijän/kapitalistin pojille parempaa tekemistä.

1:21 Jeesus oli myös opettaja, hän opetti kansaa vertauksin, niin että kansa ymmärsi kuulemansa.

1:22 Jeesus tunsi kyllä Kirjoitukset paremmin kuin kaikki kirjanoppineet yhteensä, mutta hänellä oli opetuksessaan jumalallinen arvovalta, hänellä oli sanoma Jumalalta. Kirjanoppineethan puolestaan olivat kehineet aikojen saatossa sellaisen perinnäissääntöjen verkon, että se oli kuin hämähäkin seitti, joka ympäröi kaiken. Niinpä he opetuksessaan vain viittailivat toinen toistensa lausuntoihin ikään kuin niistä olisi tullut ilo ja voima elämään.

1:23 Tässä tapahtuu 1. parantuminen, jonka Markus kertoo. Saastaisen hengen vallassa ollut mies vapautuu.

1:24 Mitä sinä meistä tahdot, ks. Mt 8:29 ja Mk 5:7.

1:25 Saastainen henki kyllä tiesi kuka Jeesus on, mutta Jeesus ei halunnut tunnustuksia riivaajilta.

1:30 Tässä tapahtuu 2. parantuminen, jonka Markus kertoo.
Pietarin anoppi paranee kuumeesta.
Pietarin anoppi onkin historian toiseksi kuuluisin anoppi. Kuuluisin on Ruutin anoppi Noomi.

1:34 Tässä tapahtuu 3. parantuminen, jonka Markus kertoo.
Paljon sairaita paranee monenlaisista sairauksista.
Jeesus ei antanut riivaajien puhua, hän ei halunnut riivaajien todistavan hänen asemaansa, tehtäväänsä ja valtaansa.

1:35 Jeesus nousi varhain aamulla rukoilemaan.
Monet Raamatun henkilöt nousivat varhain aamulla, he eivät

valvoneet läpi yön ja olleet aamulla kuin nukkuneen rukous tai puolipökerryksissä.
Abraham, Mooses, Joosua, Gideon, Ruut, Elkana, Samuel, Daavid, Elisa, Hiskia, Job, Jeesuksen opetuslapset ja häntä seuranneet naiset, sekä monet muut antavat meille esikuvan terveestä nukkumisrytmistä.

1:40 Tässä tapahtuu 4. parantuminen, jonka Markus kertoo. Spitaalinen mies puhdistuu. Tuo sairas mies nöyrtyi Jeesuksen edessä ja rukoili häntä.
Jotkut opettavat vielä nykyäänkin, ettei Jeesusta pidä rukoilla. Väärässä ovat, sen ymmärsi tuo spitaalinen mies jo kauan sitten.

1:42 Jotkin kreik. tekstit lisäävät: Heti hänen sanottuaan tämän spitaali lähti miehestä….

2:3 Tässä tapahtuu 5. parantuminen, jonka Markus kertoo. Halvaantunut mies paranee. Yhtä halvaantunutta kohti piti olla neljä kantajaa. Onneksi nuo neljä miestä tarttuivat toimeen, eivätkä jääneet päivittelemään tilanteen vaikeutta.

2:4 Verbi <apostegadzoo> (1x) = purkaa katto, esiintyy ainoan kerran tässä. On vissiin ollut sen verran harvinainen tapaus evankeliumin ja ihmiskunnan historiassa. Onhan kattoja tietysti purettu iät ajat, mutta harvemmin halvaantuneen takia. Usko, toivo ja rakkaus ovat todella kekseliäitä.
Verbi <eksoryssoo> (3x+2x) = kaivaa t. tehdä aukko, tarkoittaa muualla esiintyessään silmän päästä kaivamista, Tm 16:21, 1Sm 11:2 ja Gal 4:15, tai vielä pahempaa, riidan, kiukun ja lopulta synnin kaivamista, Snl 29:22.
Verbi <khalaoo> (4x+7x) = laskea alas.

Samaa verbiä käytetään, kun Jeremia laskettiin kaivoon, Jer 45:6, ja Paavali muurinaukosta alas, Apt 9:25, 2Kr 11:33.

2:5 Sinun syntisi on monikossa. Jeesus antoi halvaantuneelle anteeksi kaikki synnit ja pahat teot. Anteeksi antaminen on joissakin teksteissä preesens- ja joissakin teksteissä perfektimuodossa. Se tarkoittaa, ettei anteeksi antaminen ole vain hetkellistä vaan kestävää, jatkuvaa toimintaa. Tästä lähtien halvaantunut sai elää anteeksiantamuksessa.
Bys: Sinun syntisi on annettu sinulle anteeksi, samoin jakeessa 9. Molemmissa kreikan tekstimuodoissa sana synti on monikossa. Ks. Mt 9:2,5 ja Lk 5:20,23.

2:7 Kirjanoppineet olivat puolittain oikeassa: vain Jumala voi antaa syntejä anteeksi. Mutta he eivät ymmärtäneet, että Jeesus toimi Jumalan antamalla valtuutuksella.
Ja sittemmin uskovaiset toimivat Herran Jeesuksen antamalla valtuutuksella, kun julistavat armon evankeliumia ja voivat julistaa katuville syntisille kaikki synnit anteeksi Jeesuksen Kristuksen nimessä.

2:15 Sana <matheetees> (261x) = opetuslapsi, oppilas.
Jotkut kääntäjät haluaisivat puhua Jeesuksen oppilaista, mutta ilmaus opetuslapsi sopii Raamatun kieleen paremmin, koska kyse ei ole pelkästään tiedon ja taidon opiskelijoista, vaan syvemmästä, hengellisestä käsitteestä.
Jeesus ei ollut pelkkä opettaja tai luennoitsija, vaan myös Herra ja Mestari suhteessa opetuslapsiin. Ja hän itse asetti nuo aikuiset miehet lapsen asemaan:
Totisesti minä sanon teille: ellette käänny ja tule lasten kaltaisiksi, ette pääse taivasten valtakuntaan. Sen tähden, joka nöyrtyy tämän lapsen kaltaiseksi, se on suurin taivasten

valtakunnassa, Mt 18:3.
Samoin hän puhutteli heitä ylösnousemisensa jälkeen: Lapset, onko teillä mitään syötävää? Jh 21:5.

2:16 Näitä fariseusten kirjanoppineita vaivasi uskonnollinen ylpeys. He olivat mielestään parempia kuin publikaanit ja syntiset, joita he halveksivat.
Jeesus ei halveksinut ketään vaan kutsui kaikkia kääntymykseen ja seuraamaan häntä.

2:18 Kysymys on epäsuora vihjaus siihen suuntaan, että sinun opetuslapsesi ovat velttoa porukkaa, kun eivät edes paastoa.

2:22 Tähän liittyvät nuoren Elihun sanat, Job 32:19.

2:23 Laissa annettiin lupa katkoa käsin tähkäpäitä toisten pellolla, mutta ei heiluttaa sirppiä, 5Ms 23:25.
Nälkäänsä sai syödä irtojyviä, sen ajan mysliä.

2:24 Uskonnollisuus perinnäissääntöineen rajoittaa ihmisten elämää. Niin olisi ollut tässäkin tapauksessa, mutta Jeesus ei rajoittanut opetuslastensa elämää vaan antoi hengellisen vapauden.

3:1 Tässä tapahtuu 6. parantuminen, jonka Markus kertoo. Miehen surkastunut käsi paranee.

3:2 Jotkut ihmiset vahtivat toisten tekemisiä, että pääsisivät syyttämään heitä jostakin. Se ei ole Hengen vaan lihan mielen toimintaa ja sen tarkoituksena on hajaannuksen ja eripuraisuuden aikaansaaminen.
Uskonnollisessa maailmassa mielipiteet muuttuvat olosuhteiden ja erilaisten virtausten mukaan.
Profeetta Hesekielin aikana papit sulkivat silmänsä sapattien rikkomiselta, mutta nyt Jeesuksen aikana uskonnolliset

johtajat oikein vahtivat, rikkooko Jeesus sapattisäännöksiä, Hes 22:26.

3:3 Jeesus käski miehen tulla keskelle synagogaa, huomion keskipisteeksi.

3:4 Tämä on eräs evankeliumin peruskysymyksistä kaikessa elämässä: onko oikein tehdä hyvää vai pahaa, onko oikein pelastaa henki vai tappaa?
Fariseuksetkin osasivat pitää suunsa kiinni – silloin kun heidän olisi pitänyt vastata totuuden mukaan. Siihen he eivät halunneet ryhtyä. Myöhemmin he kyllä vastasivat Pilatukselle tähän kysymykseen totuuden vastaisesti, Jh 18:31. Vaikkei Pilatus kysynytkään tätä kysymystä.

3:5 Tämä on evankeliumien ainoa kohta, jossa kerrotaan Jeesuksen katsoneen ihmisiin vihassa. Syy oli selvä: Jeesus oli murheellinen fariseusten sydänten kovuudesta/ paatumuksesta. Vrt Ps 83:17.

3:6 Herodilaiset (3x): Mt 22:16, Mk 12:13. Vrt Mk 8:15.
Uskonnollisen maailman ääripäillä oli yhteinen tavoite: Jeesuksen surmaaminen. Tällaisia epäpyhiä liittoja on solmittu läpi historian. Tämä oli ns. win–win liittouma, molemmat osapuolet ajattelivat hyötyvänsä toisesta osapuolesta.

3:7 Tämä tekstiosuus (jakeet 7–12) esiintyy tässä muodossa vain Markuksella.
Tosin Mt 12:15–16 ja Lk 6:19 on sama ajatus, mutta eri tilanteissa.

3:10 Tässä kerrotaan 7. parantumistapahtuma, jonka Markus kertoo. Kaikki vaivojen rasittamat halusivat koskettaa

Jeesusta ja sen vuoksi suorastaan tunkivat hänen päälleen. Eipä mennyt oikein sairaanhoidon ja hyvien tapojen mukaisesti, mutta hätää kärsivät eivät siitä piitanneet. Jeesus ei ollut kansankiihottaja, joka yllytti kansaa tuollaiseen käytökseen, vaan hän oli jo edellä varautunut tuollaiseen häiriötilanteeseen. Hän ymmärsi kärsiviä ihmisiä ja heidän omituista käytöstään.
Nykyään monenlaiset rokkarit, popparit, näyttelijät ym. ovat ns. julkkiksia, joita ympäröivät ja suorastaan ahdistavat ihailijoiden eli fanien laumat. Mitähän apua nuo fanit saavat julkkiksilta?

3:12 Parissa käsikirjoituksessa on jakeen lopussa lisäys: sillä ne tiesivät hänen olevan Kristus. Jeesus ei jaellut riivaajille puheenvuoroja, vaan käski niiden olla hiljaa.

3:21 Eräs evankeliumin merkillisimmistä vaikutuksista on vastavaikutus. Jeesus oli tehnyt paljon hyvää kärsiville ihmisille, ja sen seurauksena levisi huhu, että hän on järjiltään! Monesti käy niin, että kun joku kääntyy synnin tieltä seuraamaan Herraa Jeesusta, jotkut väittävät hänen tulleen hulluksi.
Onpa näistä jopa dokumentoituja tapauksia esim. Maon suuren harppauksen ajalta (1958–1962, jonka seurauksena hirvittävä nälänhätä koetteli koko Kiinaa), Guangdongin, Zhejiangin ja Sichuanin maakunnista. Kommunistit kertoivat suurten ihmisjoukkojen kärsivän mielisairaudesta, itkevän ja nauravan ilman syytä ja solkottavan siansaksaa (Frank Dikötter, Mao, s. 330).
Todellisuudessa asia on päinvastoin, kun ihminen tulee uskoon, hän tulee terveeseen ymmärrykseen ja alkaa kasvaa siinä, vrt. Mk 5:15.

3:22 Beelsebul on eräs Saatanan nimistä. Vrt 2Kn 1:6.

3:24 Riitautua = <meridzoo> (14x) = jakaa, jakautua, riitautua. Valtakunta tai perhe, joka jakautuu sisäisesti ja riitautuu itsensä kanssa ei kestä ehjänä vaan hajoaa. Kannattaa vaalia yhteyttä ja yhtenäisyyttä.

3:25 Tässä on eräs syy yleistyviin avioeroihin.

3:26 Saatana on niin viisas, että se ei joukkoineen jakaudu ja riitaudu keskenään, koska se tietää, että silloin tulee loppu. Ihminen ei ole niin viisas. Ei kuitenkaan kannata etsiä riivaajien viisautta, vaan jumalallista viisautta.

3:29 Jotkin kreik. tekstit sanovat: syypää ikuiseen tuomioon.

3:35 Jeesus ei korottanut äitiään Mariaa korkeaan arvoon, vaan puhutteli häntä aina naiseksi, Jh 2:4, viimeiseksi Golgatan ristillä, Jh 19:26–27.
Sen sijaan hän antoi äidin arvonimen niille uskoville (ilmeisesti iäkkäämmille) sisarille, jotka tekevät Jumalan tahdon elämässään.

4:12 Tämä on suora lainaus Jesajan kirjan jakeesta Jes 6:9.
Ellei ihmisen sydän nöyrry Jeesuksen edessä eli ihminen ei suostu tulemaan sisälle Jumalan valtakuntaan, käy juuri näin.

4:17 He kestävät ainoastaan jonkun aikaa/ vain hetken (UT 1938, LLL) = <proskairoi eisin> = sm: he ovat hetkellisiä (AS, TK).
Sana <proskairos> (4x) = ajallinen, hetkellinen: Mt 13:21, Mk 4:17, sekä 2Kr 4:18, joka osoittaa, että näkyväiset ovat ajallisia, ja Hpr 11:25, joka osoittaa, että synti antaa vain hetkellisen nautinnon.

4:26 Tämä tekstiosuus (jakeet 26–29) esiintyy vain Markuksella.

4:27 Jumala on asettanut sekä luomakuntaan että omaan seurakuntaansa kasvun lain, Mk 4:26–29, 2Pt 3:18.

4:28 Tässä on maailman historian ensimmäinen automaatti: maa tuottaa viljaa aivan itsestään eli automaattisesti (kreik. <automatee>), koska Jumala on tehnyt luomakunnan sellaiseksi. Siemenessä on elämä ja maa tuottaa sadon, mutta Jumala antaa kasvun.
Tähän automaattiin viitataan jo 3Ms 25:5,11 ja 2Kn 19:29 sekä Job 24:24 LXX:n mukaan.
Kaksi muutakin automaattia mainitaan, nimittäin:
Jerikon muurin sortuminen, Jos 6:5,
maailman historian ensimmäiset automaattiovet eli Jerusalemin vankilan rautaportit, Apt 12:10.
Nykyisenä automaation aikana voidaankin sanoa: Ei mitään uutta auringon alla…

4:33 Jeesus ei puhunut kansalle korkealentoista teoriaa vaan sen mukaan kuin kuulijat kykenivät ymmärtämään.

4:38 Aika huvittava kysymys, kun Jeesus oli samassa veneessä. Tämä on samalla osoitus ns. raamatullisesta huumorista meidän pienten ihmisten rajallisuudesta.
Vrt. 2Kn 6:23, Job 12:2, Mt 13:51, Lk 1:1,62, Gal 5:12, 1Tm 1:4.
Tämä taitaa olla ainut kohta, jossa kerrotaan Jeesuksen nukkuneen. Lopuksi hän kallisti päänsä Golgatan ristillä, kun nukkui kuolonuneen, Jh 19:30.

4:39 Tuuli asettui: verbi <kopadzoo> (3x: Mt 14:32, Mk 6:51) = asettua, väsyä, nääntyä.

Siinäpä onkin kaikille voimamiehille haastetta. Se on tosi voimamies, joka väsyttää tuulen.

4:40 Rohkeatkin miehet ovat arkoja ja pelokkaita, kun joutuvat oikein tiukan paikan eteen. Silloin voi olla henki katkolla. Bys: Kuinka teillä ei ole uskoa?

4:41 Jos on naisten sielunelämä ihmeellistä niin on miestenkin: Myrskyssä nuo rohkeat miehet pelkäsivät kuollakseen, mutta nyt, kun tuli aivan tyyni, nuo rohkeat arkalaiset pelästyivät vielä enemmän! Syynä oli tietysti se, että he näkivät Jeesuksen valtasuuruuden.
Jumalanpelko onkin laajempi ja syvempi kuin pahinkaan ihmispelko, Jer 1:17s.

5:1 Gerasalaisten aluetta sanotaan myös eri kreik. teksteissä gadaralaisten tai gergesalaisten alueeksi, Mt 8:28 ja Lk 8:26.

5:2 Tässä tapahtuu 8. parantuminen, jonka Markus kertoo. Pähkähullu mies paranee.

5:7 Ilmaus <ti emoi kai soi> olisi sm: mitä minulla ja sinulla yhteistä/ tekemistä.
Kyseessä on sanonta, joka on käännetty: mitä sinä minusta tahdot.
Se esiintyy myös Lk 8:28 ja Jh 2:4 sekä LXX:ssa Tm 11:12, 1Kn 17:18, 2Kn 3:13, 2Ak 35:21.

5:9 Legio eli legioona oli 6.000 miehen sotilasosasto.
Ks. selitystä Mt 26:53.

5:13 Saastaisten henkien tarkoitus on tappaa ja tuhota. Niin ne olisivat tuhonneet tuonkin riivatun miehen, ellei Jumala olisi sitä estänyt, jotta mies sai kohdata Jeesuksen ja pelastua vihollisen vallasta.

5:15 Kohdattuaan Jeesuksen mies tuli täyteen ymmärrykseen – eikä suinkaan päinvastoin, niin kuin vihollinen yrittää uskotella ihmisille, etteivät he kääntyisi pois synnistä Jeesuksen puoleen.

5:16 Työpäivän saldo: sekopäinen mies parani ja pari tuhatta sikaa meni kuin Kankkulan kaivoon. Kapitalistisen laskutavan mukaan sikatalouden pörssikurssit romahtivat.

5:17 Mitähän noiden ihmisten mielessä oikein liikkui?

5:18 Mies pyysi saada olla Jeesuksen seurassa. Hyvin ymmärrettävää, koska Jeesus oli ainoa, joka oli tehnyt hänelle jotain hyvää.
Mutta toisaalta, ehkä tuo mies samalla tajusi, että tällä seudulla on niin kova ilmapiiri, kun Jeesuksenkin toivotaan poistuvan maisemista, että hän ei enää uskalla jäädä tänne. Hän ei enää pärjää näiden ihmisten kanssa, kun ei ole enää riivattu. Aiemmin muut eivät pärjänneet hänen kanssaan. Surkea tilanne.

5:20 Tuosta miehestä tuli Jeesuksen todistaja. Hän kertoi kaikille, kuinka Herra oli armahtanut häntä ja Jeesus oli tehnyt suuria tekoja hänelle. Siinä oli ihmisillä ihmettelemistä.

5:24 Ihmisillä oli niin hyvä olla Jeesuksen lähellä, että he tuppautuivat niin liki Jeesusta kuin mahdollista.
Verbin <synthliboo> = puristaa yhteen, tunkeutua, tungeksia, tunkeilla, ahdistaa, pohjana on verbi <thliboo> = puristaa, ahdistaa.
LXX käyttää sen johdannaisia:
<apothliboo> (esiintyy myös rinnakkaiskohdassa Lk 8:45), <prosthliboo> kerrottaessa, kuinka Bileamin aasi puristi Bileamin jalkaa kiviaitaa vasten.

Bileam ei siitä tykännyt vaan löi aasiaan, 4Ms 22:25.
Mutta Jeesus ei lyönyt ketään, vaikka olikin ahtaalla.

5:25 Tässä tapahtuu 9. parantuminen, jonka Markus kertoo.
12 vuotta verenvuotoa sairastanut nainen paranee.

5:30 Jeesuksella oli tarkka tunto omasta voimastaan.

5:31 Opetuslapset neuvoivat jälleen Mestariaan: vielä kysyt tuollaista! Sula mahdottomuushan tuota on tietää.
Vrt 4Ms 11:21s.
Tungeskelu, ks. jae Mk 5:24.

5:32 Kr. teksti ilmaisee, että Jeesus tiesi koskettajan olleen naispuolinen. Jeesuksen ihmistuntemus oli ja on paljon suurempi kuin meidän.

5:33 Tässä toteutui Psalmin sanat: Palvelkaa Herraa peläten, iloitkaa vavisten, Ps 2:11.
Tuo nainen iloitsi paranemisestaan ja samalla tunsi jumalanpelon sydämessään. Vrt. Mt 28:8, Lk 8:47.
Rohkea nainen! Sillä hän teki aivan oikein, kun pelätessäänkin kertoi koko totuuden. Herra Jeesus ei nimittäin halua kuulla osatotuutta tai kaunisteltua totuutta, vaan koko totuuden, koska hän itse on Totuus, Jh 14:6.

5:34 Tuo nainen oli tuolla hetkellä varmasti autuas eli ylionnellinen, kun hän sai parantua ruumiillisesta vaivastaan, kohdata Jeesuksen ja kuulla häneltä lohdulliset sanat.

5:35 Tässä tapahtuu 10. parantuminen, jonka Markus kertoo. Sairauteen kuollut tyttö herää henkiin ja paranee. Tätä ei selitä minkäänlainen ihmisviisaus, vaan ainoastaan Jumalan voima.

5:36 Verbi <parakuuoo> (3x) = 1. kuulla sivusta t. vierestä, kuulla syrjäkorvalla, kuulla muiden keskustelu,
2. olla välittämättä kuulemastaan, jättää huomiotta kuulemansa.
Verbi esiintyy ainoastaan tässä ja Mt 18:17 kahdesti.
Tätä asiaa tyttären kuolemasta ei tultu kertomaan Jeesukselle vaan Jairokselle, tytön isälle. Jeesus kuuli sen vierestä, mutta ei välittänyt tästä sanomasta, koska hänellä oli parempi sanoma. Kuolinsanoma on järkyttävä, mutta kuitenkin ajallinen, evankeliumin sanoma: Älä pelkää, vaan usko, on koko elämän kestävä ja toivoa antava.

5:40 Äkkiä muuttui näiden valittajien itku nauruksi, ei tosin ilo- vaan ivanauruksi.

5:41 Talita kuumi (= tyttönen, nouse!) on arameaa, Jeesuksen äidinkieltä, joka oli yleinen puhekieli siihen aikaan Israelin maassa. Aramea on läheistä sukua VT:n heprealle.

5:42 Sana <korasion> (8x) = tyttö, tyttönen:
neljästi on kyse tästä tytöstä (Mt 9:24,25) ja
neljästi Herodiaan tyttärestä (Mt 14:11, Mk 6:22,28), joka oli maailmanluokan tanssija ja katkaisutti Johannes Kastajan kaulan. Niin erilaisia ovat jo nuoret tytöt.
Samaa sanaa LXX käyttää Ruutin kirjassa (Rt 2:2,22,23, 3:2) Booaksen palvelijattarista ja Samuelin kirjassa (1Sm 25:42) Abigailin palvelijattarista, joiden täytyi siis olla melkoisen nuoria.

5:43 Jeesus kielsi ankarasti kertomasta tästä ihmeestä, ettei tieto leviäisi ihmisten keskuudessa. Silloin hän olisi tullut tunnetuksi suurena ihmeiden tekijänä, eikä syntisten pelastajana. Kuolleiden herättäjä olisi toki tervetullut

jokaiseen kylään ja kaupunkiin, mutta entä syntisten pelastaja? Kuitenkin tuokin tyttö kuoli myöhemmin ruumiillisesti ja siirtyi tästä ajasta iankaikkisuuteen niin kuin me kaikki ajallamme. Tärkeää onkin syntien sovitus, koska se takaa iankaikkisen elämän, jossa ei enää ole kuolemaa.

6:3 Jeesuksella oli neljä veljeä ja ainakin kaksi sisarta, joten puheet Marian ikuisesta neitsyydestä ovat humpuukia. Jotkut uskonnolliset tahot ovat yrittäneet selitellä, että nuo veljet ja sisaret olivat leskeksi jääneen Joosefin ensimmäisestä avioliitosta. Noh, sitten he ovat vaikeuksissa Joosefin ja Marian avioliiton suhteen, Mt 1:25. Uskonnollisessa maailmassa on paljon humpuukia.

6:4 Halveksittu = <atimos> = kunniaa vailla oleva, kunniaton, halveksittu, ylenkatsottu.
Sama sana esiintyy LXX:ssa VT:n kirkkaimmassa Messias-ennustuksessa kohdassa Jes 53:3.

6:5 Tässä on 11. parantumistapahtuma, jonka Markus kertoo. Nasaretilaisten epäuskon takia vain muutamia sairaita paranee. Onkohan nykyään kyseessä sama syy?

6:6 Ihmiset saivat monta kertaa ihmetellä Jeesuksen ihmetekoja ja viisautta.
Jeesus joutui ihmettelemään ihmisten epäuskoa. Toisen kerran hän ihmetteli sadanpäällikön uskoa, kun kenelläkään Israelissakaan ei ollut niin suurta uskoa, Mt 8:10. Kuulummeko ihmeteltävään joukkoon, ja jos, niin kumpaan? Jeesus ei jämähtänyt paikoilleen voivottelemaan ihmisten epäuskoa vaan kierteli ympäristön kylissä.
Kreik. sana <periagoo> (6x) = kierrellä, kulkea ympäriinsä: Mt 4:23, 9:35, 23:15, Mk 6:6, Apt 13:11, 1Kr 9:5.

6:8 Kyseessä oli kupariraha (<khalkon> = kupari, pronssi, vaski), siis arvoltaan halvin raha. Kulta- ja hopearahoja opetulapsilla ei kenties ollutkaan. Vrt. Mk 12:41.

6:11 Tomu = <khoun> esiintyy LXX:ssa 1Ms 2:7, jossa kerrotaan, kuinka Jumala teki ihmisen maan tomusta. Tämän jakeen rinnakkaiskohdissa Mt 10:14, Lk 9:5, 10:11 ja Apt 13:51 on sana <koniortos>, joka on käännetty sanalla pöly ja Apt 22:23 hiekka.

6:14 Herodes oli tosiasiallisesti Rooman asettama neljännesruhtinas, Mt 14:1, mutta halusi ilmeisesti astella isänsä jalanjälkiä ja esiintyä kansan edessä kuninkaana. Antoihan se hänelle suurempaa ja pelottavampaa arvovaltaa. Mutta Johannes Kastaja Jumalan lähettämänä miehenä ei kuvia kumarrellut.
Kansan keskuudessa ihmisillä on monenlaisia uskomuksia. Tyypillistä niille on, että alkuun tueksi yritetään etsiä hivenen totuutta, jonka ympärille voidaan sitten kutoa suuri määrä mielikuvituksen tuotetta ja suoranaista humpuukia. Jos tuo kudelma edistyy riittävän suureksi ja saa tarpeeksi kannattajia, siitä syntyykin lopulta uskonto. Laadultaan se voi olla teologinen, poliittinen, taloudellinen tai tieteellinen oppi.

6:15 Ne jotka tunsivat enemmän vanhan liiton kirjoituksia, osasivat odottaa Eliaa tai sitten jotakuta muuta profeettaa. Silti hekään eivät osuneet oikeaan arvioidessaan Jeesusta.

6:16 Herodeskin jumalattomuudessaan uskoi ylösnousemukseen. Hänen pahat tekonsa olivat aiheuttaneet syyllisyyden ja pahan omantunnon, jotka puolestaan vaikuttivat hänen

sisimmässään pelon. Ja nyt hän pelkäsi pahinta – että Johannes Kastaja ilmestyy kostamaan hänelle.

6:17 Sanotaan, että mitäpä nainen ei tekisi kauneutensa takia. Sitä voitaisiin ilmeisesti jatkaa: mitäpä mies ei tekisi kauniin naisen takia. Onneksi kaikki naiset ja miehet eivät elä tuon säännön mukaan.

6:20 Herodeksen sisimmässä kävi taistelu kahteen suuntaan: hän ymmärsi toisaalta, että Johannes Kastaja oli Jumalan lähettämä mies saarnaamaan kääntymystä, mutta toisaalta hän halusi säilyttää synnillisen suhteensa Herodiakseen. Molemmat eivät olleet pitkän päälle mahdollisia, joten hän joutui lopulta ratkaisemaan kummalle kannalle kallistuu.

6:23 Jos tuo tyttö olisi osannut ajatella nenäänsä pidemmälle, hän olisi voinut saada itselleen loistavat lähtökohdat elämälleen, mutta hän tuhlasi tuon tilaisuuden hulluuteen.

6:25 Tämä tyttö lienee käytännössä ensimmäisenä keksinyt iskulauseen: Kaikki minulle heti tässä ja nyt!
Nuoren tytön lieneekin vaikea keksiä mitään mielettömämpää. Mutta hänellä olikin hyvin jumalaton neuvonantaja, oma äiti, joka oli jättänyt miehensä, eli luvattomassa suhteessa ja vihasi Jumalan lähettämää profeettaa, niin että tahtoi tappaa tämän.

6:26 Jos Herodeksella olisi ollut rohkeutta ja selkärankaa, hän olisi sanonut, että yksikin ihminen on tärkeämpi kuin puoli valtakuntaa, joten pyyntöä ei voi toteuttaa. Mutta hän ajatteli niin kuin tämän maailmanajan valtiaat ajattelevat, että he omistavat valtakunnan: maan ja sen mukana ihmiset.

6:27 Sanaa henkivartija = <spekoulatoor> (1x) ei voi korvata sanalla vartija. Se on sama kuin korvaisi jalopeuran sanalla peura. Myöskään käännös pyöveli ei ole sopiva. Nehän vasta ihmeelliset synttärit olisivat, joissa olisi pyövelikin paikalla – valmiina katkaisemaan jonkun kaulan.
Henkivartija joutui ratkaisun paikalle: joko hän toimii tehtävänsä mukaan ja suojelee ihmisten henkeä tai sitten noudattaa jumalatonta käskyä ja tappaa Johannes Kastajan. Saman ongelman edessä ovat lääkärit, jotka joutuvat miettimään suhtautumistaan työhönsä aborttien ja eutanasian suhteen.
Aikoinaan Saulin henkivartijat eivät suostuneet tappamaan Herran pappeja, vaikka kuingas Saul niin käski, 1Sm 22:17. Noilla henkivartijoilla oli oikea asenne Jumalan edessä.

6:34 Tässä on suora lainaus jakeesta 4Ms 27:17.
Tuolloin Jumala asetti kansansa paimeneksi Mooseksen tilalle Joosuan, joka on nimeään myöten esikuva Jeesuksesta.
Vrt. 1Kn 22:17, 2Ak 18:16, kun profeetta Miika Jimlan poika näki Israelin samassa tilassa.

6:45 Vaatia = <anagkadzoo> (9x) = pakottaa tekemään jtk:
Mt 14:22; Mk 6:45; Lk 14:23; Apt 26:11; 28:19; 2Kr 12:11; Gal 2:3,14; 6:12.
Opetuslapset eivät pystyneet käsittämään, miten tämä ruokkimisihme saattoi tapahtua, joten he olisivat mielellään jääneet pällistelemään paikalle ja tekemään asiasta suurta juttua väkijoukon kanssa, mutta Jeesus ei halunnut sitä, vaan suorastaan pakotti opetuslapset veneeseen ja matkalle.
Pietarillakin oli jauhot suussa, kun ymmärrys ei suostunut tuommoista ihmettä oivaltamaan, samoin muilla, Mk 6:52.

6:48 Neljännen yövartion vaiheilla tarkoittaa klo 3–6 eli juuri siihen aikaan yöstä, kun ihminen on väsyneimmillään ja meinaa nukahtaa väkisin. Opetuslasten voimat olivat lopussa, mutta apukin tuli oikeaan aikaan.

6:49 Aikuiset miehet pelkäsivät aaveita ja rupesivat huutamaan...kuvittelepa itsesi tuohon tilanteeseen.

6:50 Minä se olen = <egoo eimi> = sm: minä olen, on kreik. ilmaus Jumalan nimelle <ehjeeh>, 2Ms 3:14.
Jeesus käytti itsestään jumalallista nimeä. Se rauhoitti opetuslapset vaikkeivät he vielä ymmärtäneetkään Jeesuksen todellista olemusta.

6:51 Opetuslapset näkivät liian paljon ja liian ihmeellisiä asioita liian nopeaan tahtiin, niinpä he olivat hämmästyksestä suunniltaan. Ei ymmärrä ihmisjärki kaikkea tässä elämässä.

6:52 Ensin ruokkimisihme ja nyt veden päällä kävely!
Opetuslapset eivät suinkaan paatuneet niin farao muinoin, vaan heidän ymmärryksensä oli turta (= tunnoton), he eivät pystyneet käsittämään, miten tämä kaikki on mahdollista! He olivat ns. äimän käkenä. Ajattelepa nyt itseäsi tuohon tilanteeseen...
Samoin taisi käydä Saban kuningattarelle aikoinaan, vaikka siinä oli kyse vain pikkujutusta tähän verrattuna, 1Kn 10:5. Hän oli ns. onnesta mykkänä.
Sama verbi on käytössä LXX:ssa myös Job 17:7, kun Job valitti, että hänen silmänsä on hämärtynyt, ja Mk 8:17, kun Jeesus kysyi opetuslapsilta, onko heidän sydämensä kovettunut.
Mutta pahinta on paatumus, 2Kr 3:14, Rm 11:7, Jh 12:40.

6:55 Tässä on 12. parantumistapahtuma, jonka Markus kertoo. Näitä ihmisiä ei epäusko vaivannut, vaan kiersivät juosten koko seudun ja toivat sairaita Jeesuksen luo.

6:56 Jeesuksesta lähti sellainen voima, että kaikki, jotka koskivat häneen, paranivat. Me epäuskon sankarit saamme nöyrästi rukoilla ja pyytää Herralta, että edes yksi sairas paranisi. Meistä itsestämme kun ei lähde tällaista voimaa, vaikka kuinka uskottelisimme sitä itsellemme ja muille.

7:2 Fariseukset osasivat moittia ihmisiä, mutta osasivatko he antaa tunnustusta tai kannustaa tavallisia ihmisiä? Epäilemättä he osasivat kehua toisiaan sopivissa tilanteissa, toisinaan taas korostaa omaa asemaansa omiensakin joukossa, Jh 11:49–20.

7:3 Pestä tarkoin = <niptomai pygmee> = sm: pestä nyrkillä. Varsinaisia nyrkkipyykin pesijöitä nämä veijarit!
Sana <pygmee> esiintyy muualla vain 2x LXX:ssa: 2Ms 21:18 ja Jes 58:4, joista jälkimmäinen kohta sopii hyvin fariseuksiin.

7:4 Peseytyä = <baptizomai> (tavallisen verbin <baptizoo> = kastaa, upottaa, pestä, mediumimuoto) verbin tilalla on joissakin käsikirjoituksissa verbi <rantizomai> = vihmoa t. pirskottaa vettä päälleen.
Ilmeisesti fariseusten peseytyminenkin oli rituaalinomaista niin kuin koko heidän uskonnollisuutensa. He elivät tukevasti synnissä, mutta halusivat vihmoa pois päältään torilta saadut synnilliset vaikutelmat!
Sana <ksestees> = luultavasti: kaksikorvainen saviruukku. Se tulee latinan sanasta sextarius, joka oli pieni nestemitta,

kuudesosa congius-mitasta, joka oli n. 4 litraa. Niinpä sextarius oli n. 0,6–0,7 litraa.

7:6 Tämä on suora lainaus Jesajan kirjan jakeesta Jes 29:13. Jeesus saattoi sanoa fariseuksille suorasukaisesti: Te tekopyhät, koska hän tunsi heidän sydämensä.
Meidän tavallisten ihmisten on parempi olla varovaisia, kun arvioimme toisia.

7:8 Jotkin kreik. tekstit lisäävät jakeen loppuun: Saviruukkujen ja maljojen pesemistä ja paljon muuta samanlaista te teette.

7:10 Tässä on suorat lainaukset jakeista 2Ms 20:12, 21:17 sekä jakeista 3Ms 20:9 ja 5Ms 5:16.
Vanhempien kunnioittamisessa on siunaus seurauksenaan, mutta kiroamisessa tuomio ja rangaistus.

7:11 Sana <korban> (1x) = uhrilahja t. temppelilahja, on hepr. sana, joka tarkoittaa uskonnolliseen käyttöön Jumalalle vihittyä lahjaa. Vain Markus mainitsee tämän alkukielisen sanan.
Sellaisen lupaamisesta ks. 4Ms 30:3 ja 5Ms 23:21.
Tästä sanasta on johdettu sana <korbanas> (1x) = temppelirahasto: Mt 27:6.

7:13 Jeesuksen sanojen ajatus on, että fariseukset olivat jo sukupolvesta toiseen tehneet Jumalan sanan voimattomaksi heidän elämässään omilla perinnäissäännöillään, jotka he luovuttivat aina seuraavan sukupolven kannettaviksi. Jatkuvuus oli taattu, mutta suunta oli väärä.

7:19 Jeesus julisti kaikki ruuat puhtaiksi, mutta koska veren ja veren saastuttaman lihan syönti kiellettiin uudessa liitossa,

Apt 15:28–29, se osoittaa, ettei veri ole tarkoitettu ihmiselle ruuaksi.

7:21 Nämä ovat ihmisen lihallisen mielen tuotosta.
Vrt. Gal 5:19–21. Tutki!

7:24 Osassa kreik. teksteistä on: Tyroksen alueelle.

7:25 Tässä tapahtuu 13. parantuminen, jonka Markus kertoo. Pakananaisen tytär paranee.

7:27 Oliko Jeesus rasisti, kun vastasi tällä tavoin pakananaiselle? Ei toki, vaan hän koetteli naisen uskoa, oliko tämä valmis nöyrtymään Jeesuksen edessä vai suuttuuko nainen ylpeydessään. Tälle naiselle tyttären paraneminen oli niin tärkeä asia, ettei hän empinyt nöyrtyä Jeesuksen edessä. Se koituikin siunaukseksi sekä hänelle itselleen että tyttärelle.

7:31 Tämä tekstiosuus (jakeet 31–37) esiintyy vain Markuksella. Matteus kertoo samalta ajalta Mt 15:29–31 eri tilanteen ja eri tapahtumia.
Vähän aiemmin Jeesus oli vapauttanut miehen riivaajien vallasta, ja tuo mies oli ryhtynyt julistamaan Dekapoliin alueella, mitä Jeesus oli tehnyt hänelle, Mk 5:20.

7:32 Tässä tapahtuu 14. parantuminen, jonka Markus kertoo. Kuuro mies paranee.

7:33 Raamattu kertoo Jeesuksen sylkeneen kolme kertaa: kahdesti parantaessaan sokean, Mk 8:22–26 ja Jh 9:1–7, ja tässä parantaessaan kuuromykän. Ilmeisesti hän, joka on Jumalan viisaus ja voima sekä täydellinen, halusi osoittaa, ettei hän ole hienostelija eikä keikaroija.
Verbi <ptyoo> (3x) esiintyy 2x LXX:ssa: 4Ms 12:14 ja apokryfisessä Siirakin kirjassa, Sir 28:12.

Voimakkaampi verbimuoto <emptyoo> (2x+6x) = sylkeä päälle/ kohti: 4Ms 12:14, 5Ms 25:9, Mt 26:67; 27:30; Mk 10:34; 14:65; 15:19; Lk 18:32.
Jeesusta itseään syljettiin pilkkaamis- ja häpäisemistarkoituksessa kuten VT:ssa oli ennustettukin, Jes 50:6 ja Mk 14:65.

7:34 Effata on aramean kieltä ja tarkoittaa: aukene.

7:36 Ihmisillä on merkillinen taipumus tehdä päinvastoin kuin heitä kielletään tai käsketään. Onkohan se viisaudesta lähtöisin?

7:37 Ylen määrin = <hyperperissoos> (1x) = äärimmäisen, yli kaiken määrän, esiintyy vain tässä kohden.
Ihmisten todistus Jeesuksesta oli: Hyvin hän on kaiken tehnyt. Se pätee kaikkiin Herran tekoihin.

8:4 Opetuslasten kysymys oli tyypillinen inhimillisen mielen suorasukainen ja samalla epäuskoinen vihjaus: pitäisi tuo nyt jokaisen normaaliälyisen tajuta, että ei onnistu!

8:10 Markus käyttää tästä alueesta nimeä Dalmanuta, mutta Matteuksella osassa kreik. teksteissä alueen nimenä on Magdala ja osassa Magadan. Joka tapauksessa alue on Gennesaretin järven länsirannalla.

8:11 Fariseukset osasivat kiusata ja vaatia. Mutta Jeesus ei vastannut heidän vaatimukseensa.

8:15 Joissakin teksteissä on Herodeksen tilalla herodilaiset, joka oli Herodesta kannattavien juutalaisten uskonnollispoliittinen puolue. Muodollisesti he olivat juutalaisia, mutta elämänkatsomukseltaan pakanallisia.

Hapatus on joka tapauksessa sama eli maailmanmielisyys. Herodilaiset (3x): Mt 22:16, Mk 3:6, 12:13. Vrt. 2Tm 4:10.

8:17 Ensin opetuslasten sydän oli turruksissa ihmeiden takia, Mk 6:52, nyt heidän sydämensä alkavat jo kovettua! Ihminen voi ihmeiden ja merkkienkin keskellä sydämeltään turtua ja kovettua. Mutta pahinta on paatumus, 2Kr 3:14, Rm 11:7, Jh 12:40.

8:18 Tämä on suora lainaus Jeremian kirjan jakeesta Jer 5:21. Jeremia puhui tämän sanan tyhmälle ja ymmärtämättömälle kansalle. Emme kai halua olla sellaisia?

8:21 Bys: Kuinka ette ymmärrä?

8:22 Tämä tekstiosuus (jakeet 22–26) esiintyy vain Markuksella. Tässä tapahtuu 15. parantuminen, jonka Markus kertoo. Sokea mies paranee.

8:23 Jeesus sylkäisi miehen silmiin! Miksi?
Raamattu esittää joitakin syitä silmille sylkemiseen: 5Ms 25:9, 4Ms 12:14, 3Ms 15:8.
Tässä käytetty aikamuoto on aoristi, eli tarkoittaa vain kerrallista sylkemistä, mutta kun sotilaat sylkivät Jeesuksen päälle (Mk 15:19), aikamuoto on imperfekti, jolloin kyseessä on jatkuvampi ja toistuva sylkeminen.
Joka tapauksessa Jeesus ei häpäissyt tuota miestä vaan paransi hänet. Vrt Job 30:10, Jes 50:6.

8:24 Mies ei parantunut kerralla, vaan aluksi osittain. Ehkäpä Jeesus jätti esikuvan siitä, että kaikkien parantuminen ei tapahdu hetkessä, vaan voi vaatia pitempää aikaa. Ja osa meistä paranee vasta ylösnousemuksessa.

8:25 Bys: silmilleen ja sai hänet näkemään.

8:28 Ihmiset katsoivat ajassa taakse päin: Jeesus on joku jo kuollut menneen ajan profeetoista.

8:29 Pietari näki eteen päin, hän ymmärsi, että Jeesus on Jumalan lupaama Messias. Mutta sitä Pietari ei sanonut omasta viisaudestaan vaan koska Jumala oli sen hänelle ilmoittanut, Mt 16:17.

8:31 Jeesus ilmoitti, että Kirjoitusten mukaan hänen on välttämätöntä
a) kärsiä paljon,
b) joutua hylätyksi,
c) tulla tapetuksi, mutta myös
d) nousta ylös kuolleista kolmantena päivänä.
Hylkäämisestä puhuu Jeremia: Viisaat saavat häpeän, kauhistuvat ja joutuvat kiinni. Katso, he ovat hylänneet Herran sanan – mitä heillä on viisautta?, Jer 8:9.
Tämä toteutuu nyt juutalaisissa johtomiehissä.
Valitettavasti heissä toteutui myös Jeremian sana: Hylkyhopeaksi heitä sanotaan, sillä Herra on heidät hylännyt, Jer 6:30.

8:32 Pietari oli vähän aiemmin tunnustanut Jeesuksen Kristukseksi, ja saanut siitä Jeesukselta tunnustuksen, Mt 16:16–20. Nyt Pietari oli onnensa kukkuloilla ja voimansa tunnossa, niinpä hän päätti panna koko arvovaltansa peliin ja nuhdella Jeesusta!
Aika poika – ja niin perin inhimillinen.

8:33 Jakeen loppuosa on sm: sinä et ajattele sitä, mikä on Jumalan, vaan sitä, mikä on ihmisten. Jeesus ei päästänyt Saatanaa väärine ajatuksineen itsensä ja opetuslasten väliin. Pietari ei ollut sielunvihollinen, mutta hänen hyvin

inhimilliset puheensa olivat Saatanan ajatusmaailmasta.
Vrt. 2Sm 19:22–24, missä ihmismieli vaati kuolemanrangaistusta, mutta Daavid esti sen.
Nyt Pietari ei hyväksynyt kuolemanrangaistusta Jeesukselle.

9:10 Siinä riittikin pohtimista. Inhimilliselle mielelle kuolleista nouseminen on käsittämätöntä, niin silloin kuin nykyäänkin, vaikka nyt elämmekin uuden liiton aikaa.
Ylösnousemus on uskon asia, se on liian suuri inhimillisen tieteen käsitettäväksi tai tutkittavaksi.

9:11 Tässä on viittaus Malakian kirjan jakeeseen Mal 4:5.

9:16 Bys: kysyi kirjanoppineilta.
Verbi <syzeeteoo> (10x) = 1. etsiä yhdessä vastausta, kysellä toisiltaan, 2. pohtia yhdessä, 3. väitellä, kiistellä:
Mk 1:27; 8:11; 9:10,14,16; 12:28; Lk 22:23; 24:15; Apt 6:9; 9:29.
Väitteleminen ja kiisteleminen on inhimillisen luonnon perustaipumuksia. Perustana sille on oikeassa olemisen tarve.

9:17 Tässä tapahtuu 16. parantuminen, jonka Markus kertoo. Riivattu, mykkä poika paranee.

9:18 Jeesus oli aiemmin antanut apostoleille vallan saastaisia henkiä vastaan, Mt 10:1, Mk 6:7, mutta nyt he eivät kyenneet ajamaan ulos mykkää henkeä.

9:24 Epätoivoissaan mies huusi: Auta minun epäuskoani!
Se ei ollut kovinkaan järjellinen pyyntö, eihän epäuskossa ole mitään auttamista, ikään kuin sitä pitäisi vahvistaa. Mutta ihminen, joka on todellisessa hädässä, ei ajattele kovinkaan loogisesti eikä tarvitse opastusta tieteelliseen tai teologiseen

ajatteluun, vaan hän tarvitsee apua hätäänsä. Jeesus ei ruvennut ohjastamaan häntä ajattelussa, vaan antoi hänelle todellisen avun tuohon tilanteeseen.

9:33 Jeesus esitti opetuslapsilleen hankalan kysymyksen.

9:34 Niin hankalan, että kaikki, jopa aina sanavalmis Pietari, vaikenivat ja myös pysyivät vaiti. Jeesus saa puheliaankin ihmisen hiljaiseksi.

9:35 Hengellisessä elämässä ja Jumalan seurakunnassa johtaminen on aivan eri asia kuin politiikassa, taloudessa, uskonnollisuudessa tai erilaisissa armeijoissa. Hengellinen johtaminen on paimentehtävä, joka on alisteinen Ylipaimenelle, Jeesukselle Kristukselle. Sen sijaan organisoiminen, talousajattelu ja käskyttäminen voivat parhaimmillaan olla hengellisen johtamisen avustamista. Yritäpä organisoida lammaslauma, tai mene lammaslauman eteen ja karjaise: riviin järjesty, niin koet yllätyksen.

9:38 Johannes nokkelana nuorena miehenä oivalsi, että nyt on syytä vaihtaa puheenaihetta.

9:40 Joissakin kreik. teksteissä: Joka ei ole meitä vastaan, on meidän puolellamme.
Tämä ja Lk 9:50 osoittavat, että opetuslasten joukko (Jumalan srk) ei ole vedenjakaja ihmisten pelastuksen suhteen. Ihmiset voivat olla passiivisia evankeliumin suhteen, mutta kun he eivät ole seurakuntaa vastaan, niin he ovat sen puolella. Ja näinhän monet ihmiset ovatkin. Sen sijaan jakeet Mt 12:30 ja Lk 11:23 osoittavat, että ihmisen suhtautuminen Herraan Jeesukseen ratkaisee ihmisen pelastuksen: Joka ei ole minun kanssani, on minua

vastaan, ja joka ei minun kanssani kokoa, se hajottaa.
Passiivinen suhtautuminen Jeesukseen ei auta ihmistä.

9:48 Joissakin käsikirjoituksissa on lisäksi jakeina 44 ja 46 sama jae kuin 48: [44./46. jossa heidän matonsa ei kuole, eikä tuli sammu.] Tämä on suora lainaus Jesajan kirjan jakeesta Jes 66:24.

10:5 Kovasydämisyys = <skleerokardia> (2x+1x+3x=6x):
5Ms 10:16; Jer 4:4; Sir 16:10; Mt 19:8; Mk 10:5; 16:14.
Vrt. Jes 46:12, Jer 4:4.
Kovasydämisyyden eräs vaikutus on perheiden särkyminen.
Jumalan sana kehottaakin meitä helläsydämisyyteen,
Rm 12:10, 1Pt 3:8.
Toinen vaikutus on uppiniskaisuus eli niskurimaisuus,
Apt 7:51. Vrt. niskurikansa.

10:6 Tämä on suora lainaus jakeista 1Ms 1:27 ja 5:2.

10:7 Tämä on suora lainaus jakeesta 1Ms 2:24.

10:9 Avioliitto kannattaa solmia Herran edessä ja pyytää hänen siunaustaan liitolle.

10:12 Jotkut selittävät, ettei Mooseksen lain mukaan vaimo voi hylätä miestään, vaan ainoastaan mies vaimonsa. Jeesuksen sanojen mukaan voi, mutta niin ei pitäisi tehdä.

10:13 Jakeissa 13–16 on kreik. sana <paidion> (52x), joka on sanan <pais> = lapsi, palvelija, diminutiivimuoto, eli se tarkoittaa pikkulasta, pienokaista (TK) tai lapsukaista (AS).
On merkille pantavaa, että Jeesus ylösnoustuaan kuolleista puhutteli opetuslapsiaan tällä sanalla, Jh 21:5.

10:15 Jumalan valtakuntaan sisälle pääseminen ei edellytä suurta älyllistä ponnistusta vaan sydämen nöyrtymistä. Se onkin aikuisille monesti hyvin vaikeaa.

10:16 Siunata = <eulogeoo> (42x) = sm: puhua hyvää, 1. siunata, 2. kiittää, 3. ylistää.
Muutamien käsikirjoitusten mukaan tässä esiintyy ainoan kerran UT:ssa verbi <kateulogeoo>, joka tarkoittaa siunaamista vahvennetussa muodossa eli Jeesus siunasi lapsia lämpimästi ja sydämellisesti. Jeesuksella oli myös aikaa ja halua pitää lapsia sylissään. Se onkin hyvä esimerkki kaikille uskoville, mutta varsinkin miehille.

10:17 Polvistua = <gonypeteoo> (4x): Mt 17:14; 27:29; Mk 1:40, 10:17.

10:19 Tässä on suora lainaus jakeista 2Ms 20:12–16, 5Ms 5:16–20.
Tappaa = <foneuoo> (45x+12x) merkitsee sekä murhata että tappaa.
Sana <moikheuoo> (27x) = tehdä aviorikos.
Vanha käännös: tehdä huorin, on suomen kielessä vanha ilmaisu ja sama kuin tehdä aviorikos, ja se on sanan merkitys myös Raamatussa: 2Ms 20:13; 3Ms 20:10; 5Ms 5:17; (Sir 23:23); Hos 4:13,14, 7:4; Jer 3:9; Hes 23:43; Mt 5:27,28,32, 19:18; Mk 10:19; Lk 16:18, 18:20; Jh 8:4; Rm 2:22, 13:9; Jk 2:11; Ilm 2:22.
Sana <pseudomartyreoo> (8x) = antaa t. lausua väärä todistus, todistaa väärin, valehdella jtk vastaan: 2Ms 20:16; 5Ms 5:20; (Sut 1:61); Mt 19:18; Mk 10:19, 14:56,57; Lk 18:20.
Tämä sana on aina muulloin kiellettynä tekona, mutta Mk 14:56–57 uskonnollisena aseena ja toimenpiteenä

Herraamme Jeesusta vastaan. Silloin se oli uskonnollisen maailman ja ajattelun mukaan sallittua.
Riistää = <apostereoo> (8x): Mal 3:5; Mk 10:19; 1Kr 6:7,8; 1Tm 6:5; Jk 5:4.
Verbin toinen merkitys on: vähentää t. estää aviollisia oikeuksia, mikä ei ole evankeliumin mukaista paitsi puolisoiden keskinäisestä sopimuksesta, että he olisivat vapaat rukoukseen, 2Ms 21:10, 1Kr 7:5.

10:21 Jeesuksen asenne tätä miestä kohtaan oli sydämellinen rakkaus. Niin tulee meilläkin olla kaikkia ihmisiä kohtaan. Joissakin teksteissä jakeen loppu on muodossa: Tule sitten ja ottaen ristin seuraa minua.

10:22 Synkistyä = <stygnadzoo>, joka kuvaa myös taivaan synkkenemistä rajuilman edellä, Mt 16:3.
LXX:ssa sana esiintyy vain Hesekielillä puhuttaessa kansojen tyrmistymisestä, kun onnettomuus kohtaa Tyyron ja Egyptin kuningasta, Hes 27:35, 28:19, 32:10.

10:23 Jeesus ei näköjään ollut amerikkalainen menestysteologi. Sen hän edellä osoitti jo rikkaalle nuorukaiselle. Jeesus on Jumalan Karitsa, joka tuli kulkemaan ristin tien.
Sen esikuvan Hän antoi meillekin, Mt 16:24–27.

10:24 Opetuslapset hämmästyivät Jeesuksen sanoista, koska rabbiinit olivat aina opettaneet, että rikkaus oli merkki Jumalan suosiosta ja se antoi mahdollisuuden hyvien tekojen tekemiseen. Se oli kovin yksipuolista opetusta, jota esiintyy nykyäänkin.

10:27 Ihmisille pelastuminen omin avuin on mahdotonta. Mutta Jumalalle on kaikki mahdollista, hän voi pelastaa heikoimman ja kurjimman ihmisen.

10:29 Kaikilla meillä on, tai ainakin on ollut, äiti ja isä. Sen sijaan kaikilla ei ole taloa, veljiä, sisaria, vaimoa, lapsia tai peltoja, mutta hekin voivat luopua niistä evankeliumin tähden, jos eivät edes pyri hankkimaan niitä. Normaalisti ne toki yritetään hankkia.

10:33 Jeesus tiesi ja ennusti, että juutalaisen kansan johtomiehet halusivat saada hänet käsiinsä tuomitakseen hänet kuolemaan, mutta uskonnollisesti korkeatasoisina ihmisinä he eivät halunneet liata käsiään, vaan luovuttaisivat hänet pakanoiden käsiin, jotta ne saavat tehdä likaisen työn.
Tätä kaavaa on menestyksellisesti noudatettu monissa ihmiskunnan historian vaiheissa ja tapahtumissa myöhemminkin. Noiden korkean tason päättäjien olisi syytä vakavasti ottaa huomioon, mitkä ovat lopulta seuraukset heille itselleen. Nimittäin aika kuluu, ja tuomio tulee…Saalis rientää, ryöstö joutuu, ennusti jo profeetta Jesaja aikoinaan.

10:34 Jumalan laista tietämättömät ja piittaamattomat pakanat mieluusti hoitavat likaisen työn. Mutta tappaminenkaan ei auta, koska Jeesus nousee kolmantena päivänä kuolleista.
Se onkin maailman historian suurin ja ihmeellisin tapahtuma, ja sen seurauksena Pyhän Hengen vuodatus helluntaipäivänä. Ja edessäpäin ovat vielä seurakunnan ylösotto, kuolleiden ylösnousemus, tuomiot, Messiaan valtakunta ja iankaikkisuus.
Tajusivatkohan juutalaiset ja pakanat, minkä tapahtumaketjun he panivat käyntiin?
Eivätpä varmaankaan, mutta toivottavasti jälkikäteen ymmärsivät ja tulivat kääntymykseen.

10:37 Veljeksillä oli halu olla ykkösmiehiä opetuslasten joukossa. Se totetuikin eräässä mielessä. Jaakob surmattiin apostoleista ensimmäisenä, Apt 12:2. Opetuslasten nuorimmainen Johannes eli tiettävästi pisimpään ja ehti nähdä käytännössä, mitä tarkoittaa olla ensimmäinen.

10:39 Veljeksillä oli nuoruuden itsevarmuutta, joka perustuu vahvasti tietämättömyyteen ja elämänkokemuksen puutteeseen. Herran tahdon tiellä molemmat puutteet ajan myötä korjaantuvat.

10:41 Nämä puheet varmaankin korvensivat erityisesti Pietarin mutta myös muiden opetuslasten mieltä.

10:42 Kansojen poliittisessa historiassa ja nykyäänkin on paljon ns. suurmiehiä, joiden luullaan olleen tai olevan kansojen hallitsijoita. Iankaikkisuus näyttää, miten asiat ovat todellisuudessa olleet.

10:44 Jos kaikki uskovat ymmärtäisivät tämän, niin harvempi haluaisi olla ensimmäinen uskovien joukossa Jumalan seurakunnassa.

10:46 Tässä tapahtuu 17. parantuminen, jonka Markus kertoo. Sokea Bartimaios paranee.

10:51 Rabbuuni = <rabbuuni> (2x) on arameaa ja merkitsee: herrani, mestarini, opettajani, vrt. Mt 23:7.
Se oli vielä kunnioittavampi puhuttelusana kuin rabbi. Esiintyy vain tässä ja Jh 20:16.

10:52 Jeesus sanoi Bartimaiokselle: Mene (= <hypage> 28x UT:ssa), ja antoi siten hänelle luvan mennä kotiin omaistensa luo tai minne hän halusikin mennä näkevänä. Bartimaios halusi kuitenkin lähteä seuraamaan Jeesusta tiellä

eteen päin. Se joka rakastaa Herraa Jeesusta, haluaa seurata häntä koko elämänsä ajan.

11:2 Varsa oli tuohon hetkeen asti kytkyissä, se ei saanut juosta vapaana.

11:3 Herra tarvitsi aasin varsaa. Vielä enemmän hän tänä päivänä tarvitsee omiaan sekä elämässä että työssä. Kukaan ei ole Herran seurakunnassa tarpeeton.

11:9 Tämä on suora lainaus Psalmien kirjasta, Ps 118:25–26.
Hoosianna: ks. Mt 14:30.

11:10 Ilmaus: korkeuksissa = kreik. <en hypsistois> (hepr. <bammeroomiim>) esiintyy VT:n puolella kahdesti (LXX:ssa), Ps 148:1 ja Job 16:19.
Hepr. ilmaus esiintyy kolmannenkin kerran, mutta negatiivisessa mielessä, Srn 10:6.

11:11 Jeesus katseli ympärilleen kaikkea sitä, mitä temppelissä oli ja tapahtui. Siellä oli paljon sellaista, mikä ei sinne kuulunut. Mutta Jeesus odotti seuraavaan päivään ja saapui sitten uudelleen paikalle.

11:12 Jeesus ei ilmeisesti ollut syönyt mitään aamupalaksi, joten hän oli nälissään. Parinkolmen kilometrin kävely vain lisäsi näläntunnetta. Nälkää hän kyllä kesti, koskapa oli paastonnutkin 40 päivää.

11:13 Laulujen laulussa on ennustus: Viikunapuu tekee kevätheldelmää, Ll 2:13, mutta se ei nyt toteutunut.
Myös varhaisviikunoista on mainintoja, kuinka ne ovat hyviä ja haluttuja, Jes 28:4, Jer 24:2.
Jumala vertaa Israelin kantaisiä varhaisviikunoihin, ja

Jumalan profeetta Miika halusi niitä oikein sydämestään, Hos 9:10, Mka 7:1.

11:14 Viikunapuulla on symbolinen merkitys.
Opetuslapset kuulivat, mitä Jeesus sanoi ja varmasti ihmettelivät mielessään…

11:15 Psalmissa 18 on lupaus: Puhdasta kohtaan sinä olet puhdas, mutta kieroa kohtaan nurja, Ps 18:26, 2Sm 22:27.
Kierot kauppamiehet saivat nähdä tämän toteutuvan käytännössä, kun Jeesus kippasi heidän pöytänsä ja katederinsa (← kreik. <kathedra> = istuin) nurin.
Hengelliseksi tarkoitetun toiminnan kylkiäisenä oli kasvanut loinen, uskonnollinen bisnes, joka lopulta pyrki halvaannuttamaan hengellisyyden, niin että jäljelle jäi vain uskonnollinen ulkokuori, perinnäissäännöt ja muotomenot.
Tuo kaikki sai Jeesukselta ansaitsemansa tuomion.

11:16 Kenelläkään muulla ei ollut hengellistä auktoriteettia tehdä tällaista, mutta Herrallamme Jeesuksella oli – ja on edelleenkin, koska hän on seurakunnan pää.

11:17 Tässä on suora lainaus jakeesta Jes 56:7. Jeesus viittaa tuohon profeetta Jesajan ennustukseen. Sen toteutumista emme ole vielä nähneet.
Sen sijaan toinen viittaus on suora lainaus Jeremian kirjan jakeesta Jer 7:11, ja sen ylipapit ja kirjanoppineet olivat jo toteuttaneet.
Eipä ollut Jeesuksen arvio Jumalan temppelin tilasta kovin mairitteleva. Aiemmin hän oli sanonut, että siitä on tehty markkinapaikka, Jh 2:16, nyt jo rosvojen luola.
Uskonnollisten johtajien olisi viimeistään nyt pitänyt mennä itseensä ja tunnustaa, että jotakin on pahasti vialla.

11:18 Jeesuksen opetukset ja teot saivat uskonnollisissa johtajissa aikaan päinvastaisen vaikutuksen kuin mikä oli tarkoitus ja mikä olisi ollut hyväksi heille itselleen ja kaikelle kansalle. Voi ihmisen sydämen kovuutta.

11:22 Ilmaus <ekhete pistin theou> käännetään yleensä:
Pitäkää usko Jumalaan,
mutta sen merkitys on syvällisempi:
Pitäkää Jumalan antama/ vaikuttama usko.
Jumala itse vaikuttaa Pyhän Henkensä kautta uskon ihmissydämessä, mikäli ihminen suostuu Jumalan tahtoon eli avaa sydämensä hänelle.
Jumala on rakkaus, hän ei avaa sydämiä väkivalloin.

11:24 Uskokaa saaneenne = <pisteuete hoti elabete kai estai hyymiin>, Novum:
ilmauksessa esiintyy verbistä saada = <lambanoo> kreik. eri teksteissä 3 eri aikamuotoa (kaikki indikatiivissa):
akt. aor. <elabete> = jo saitte,
akt. prees. <lambanete> = saatte (nyt/ jatkuvasti),
med. fut. <leempsesthe> = tulette saamaan.
Näin tämä lupaus on ajasta riippumaton, yleispätevä.
Sen kääntäminen suomen kielelle vaan on hankalaa.

11:25 Seisoa = <steekoo> (9x): Mk 3:31, 11:25; Rm 14:4; 1Kr 16:13; Gal 5:1; Fil 1:27, 4:1; 1Ts 3:8; 2Ts 2:15, ja kerran LXX:ssa: Tm 16:26.
Se käännetään yleensä pysyä t. seisoa lujana, eli se kuvaa lujuutta ja vakautta. Sen kanssa käsi kädessä käy anteeksiantamus, ei suinkaan kovasydämisyys.

11:26 Joissakin käsikirjoituksissa on: [26. Mutta ellette te anna anteeksi, ei Isännekään, joka on taivaissa, anna anteeksi

teidän rikkomuksianne.] (käännös TK).
Asiallisesti sama sisältö on jakeessa Mt 6:15.

11:31 Nämä uskonnolliset johtajat eivät voineet antaa selvään kysymykseen vastausta, vaan heidän täytyi pitää ensin poliittinen neuvottelu ja todeta, ettei heillä ole heidän kannaltaan hyvää ja oikeaa vastausta, joten täytyy heittäytyä tietämättömiksi. Luikurimiehiä, jotka eivät saaneet Jeesukselta vastausta omaan kysymykseensä, jonka vastauksen he kyllä tiesivät mutta eivät halunneet tunnustaa.

12:4 Bys: Tätä he kivittivät, löivät päähän ja lähettivät häväistynä pois.

12:6 Kavahtaa = <entrepoo> (9x) on vaikea kääntää yhdellä sanalla, mutta ajatus on se, että nuo pahantekijät nähdessään viinitarhan omistajan pojan säikähtävät perinpohjin, ymmärtävät hävetä tekojaan, tekevät täyskäännöksen ajattelussaan ja toiminnassaan ja kunnioittavat tuota poikaa ja hänen isäänsä.

12:7 Uskomattoman röyhkeä ajatus!

12:10 Tämä on suora lainaus jakeista Ps 118:22–23.
Tuon psalmin piti kyllä olla ylipapeille ym. tuttu, koska psalmeja 113–118 sanottiin kiitos- eli hallelpsalmeiksi, ja niitä laulettiin säännöllisesti lehtimajajuhlassa, temppelin vihkimisen muistojuhlassa (eli hanukkajuhlassa), pääsiäisenä ja helluntaina.
Tuon psalmin edellisessä jakeessa 118:21 Daavid kiitti Herraa (<jhwh>) siitä, että Herra vastasi hänelle ja tuli hänelle pelastukseksi, josta hepr. käyttää sanaa <ješuu‘aah>. Herramme Jeesuksen nimi on hepreaksi <ješuu‘a>.
Ennustus oli liian selvä juutalaisten johtomiehille.

Kulmakivi, ks. Mt 21:42.
Huippukivi tai päätöskivi (AS, TK) on holvikaaren ylin kivi, joka yhdistää holvikaaren ja pitää sen koossa, Sak 4:7.

12:11 Huippukivi eli kulmakivi on tullut Herralta, ja se on ihmeellinen ihmisten silmissä. Kirjanoppineille liian ihmeellinen. Ks. Mt 21:42.

12:12 Merkillisiä uskonnollisia johtajia: Johanneksen kasteen alkuperää he eivät muka tienneet ja messiaanisen psalmin ennustus oli heille tuntematon. Jeesuksen he olisivat olleet valmiit raivaamaan pois tieltä, jos vain olisivat uskaltaneet. He saivatkin tilaisuuden siihen myöhemmin. Kiero on ihmisen lihallinen mieli. Kristityillä tuleekin olla Hengen mieli.

12:13 Fariseukset, nuo lainkiivailijat, ja herodilaiset (3x), maailmallismieliset Herodes-suvun kannattajat, olivat uskonnollisessa mielessä toistensa vastakohtia ja ääripäitä. Yhteinen vihollinen, meidän Herramme Jeesus, kuitenkin yhdisti heidät taistelemaan Jeesusta vastaan.
Ks Mk 3:6, Mt 22:16.
Verbi <agreuoo> (1x) = saada saaliikseen metsästämällä t. kalastamalla, saada saaliiksi/ ansaan/ kiinni, esiintyy UT:ssa vain tässä, mutta LXX:ssa 5x: Snl 5:22, 6:25,26; Job 10:16; Hos 5:2; Mk 12:13.
Vrt. Mt 22:15 ja Lk 20:20.

12:14 Vastustajatkin ymmärsivät ja tunnustivat, ettei Jeesus välitä ihmisten arvoasteista – pärstäkertoimista – vaan hänelle kaikki ihmiset ovat yhtä tärkeitä.

12:16 Rahoissa on aina vallanpitäjien määräämiä kuvia ja kirjoituksia. Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen ja laittoi hänen sisimpäänsä lain kirjoitukset, Rm 2:15.

12:17 Keisari saa pitää kolikkonsa, mutta Jumala haluaa koko ihmisen itselleen. Miksikö? Koska hän on rakkaus! Eihän rakastunut sulhasmieskään tyydy morsiamensa kolikkopussiin vaan haluaa omakseen koko neidon, ennen kaikkea hänen sydämensä rakkauden.

12:18 Saddukeuksia voisi pitää elämänkatsomukseltaan sekä marxistien että darwinistien ym. naturalistien kantaisinä.

12:19 Tässä on lainaus jakeista 5Ms 25:5–6 sekä myös viittaus jakeeseen 1Ms 38:8.
Hankkikoon jälkeläisen veljelleen = sm: herättäköön siemenen veljelleen.

12:22 Tuolle naiselle kertyi paljon elämänkokemusta ja tietoa miesten sielunelämästä. Mahtoikohan hän olla onnellinen?

12:23 Saddukeukset eivät uskoneet koko ylösnousemukseen, mutta heitä askarruttivat kovasti tämmöiset rakkausjutut. Kysymyksen äänensävyssä tosin saattoi olla aimo annos ivaa.

12:24 Teologit – niin ennen kuin nytkin – näpertelevät mielellään toisarvoisten tai suorastaan joutavanpäiväisten asioiden parissa, mutta karttavat kuin ruttoa kaikkein tärkeimpiä asioita. Niinpä he sitten helposti eksyvätkin turhanaikaisiin jaarituksiin, joista Paavalikin entisenä teologina varoitti, 1Tm 1:3–7.

12:26 Tässä on suora lainaus jakeista 2Ms 3:6,15.

12:27 Saddukeukset olivat todella pahasti eksyksissä, kun luulivat olevansa oikeassa.

12:29 Tässä on suora lainaus jakeista 5Ms 6:4–5 ja Jos 22:5.

12:30 Ymmärrys = <dianoia> (81x): mm. 1Jh 5:20 ja päinvastaisessa mielessä Ef 4:18.

12:31 Tässä on suora lainaus jakeesta 3Ms 19:18.
Bys: Toinen samanlainen.

12:33 Ymmärrys = <synesis> (135x): mm. Lk 2:47 ja 5Ms 4:6 sekä päinvastaisessa mielessä 1Kr 1:19 ja Jes 29:14.
Bys: kaikella ymmärryksellään ja kaikesta sielustaan….

12:34 Ymmärtävästi = <nuunekhoos> (1x) (= omistaen ymmärrystä) esiintyy ainoastaan tässä.

12:36 Tässä on lainaus jakeesta Ps 110:1.

12:37 Inhimillisesti ajateltuna tässä on ristiriita: Kristus on yhtä aikaa Daavidin Herra ja Daavidin poika. Mutta hengellisesti siinä ei ole mitään ristiriitaa, Jeesus todellakin on molempia. Ristiriita on inhimillisessä ajattelussa. Jumalan ajatukset ja suunnitelmat ovat paljon korkeammat ja syvemmät kuin meidän ihmisten ajattelu ja käsityskyky, Jes 55:8–9.
Vrt Mt 27:39–43. Tutki tarkemmin!

12:41 Kun laittaa uhriarkkuun paljon kuparikolikoita, ne kilisevät mukavasti. Se lienee ollut tarkoituskin. Pari hopea- tai kultakolikkoa antaa yhtä vaimean äänen kuin lesken kaksi ropoa, eikä siten erotu köyhän annista.
Tuohon aikaan monet rikkaat panivat paljon uhriarkkuun, mutta eivät kuitenkaan kaikki. Mutta miten on nykyään?

12:42 Ropo = <lepton> = leptoni (t. lepta nykyään Kreikassa ennen euron aikaa) oli pienin käytössä ollut raha (kuparikolikko). Sana esiintyy 3x UT:ssa, tämän lisäksi Lk 12:59, 21:2. Työmiehen päiväpalkka eli yksi denaari oli 128 leptonia, joten tuo leski oli todella köyhä.
Kvadrantti, joka oli 2 ropoa/ leptonia, oli neljäsosa assia, ja denaari taas oli 16 assia eli 64 kvadranttia.

12:43 Ihmiset näkivät vain rahamäärän, joka laitettiin uhriarkkuun, ja kuulivat kilahtelun, mutta Jeesus näki myös antamisen vaikuttimet ja todellisen taloudellisen tilanteen.
Lesken nimeä ei mainita, mutta hän suoritti tärkeän tehtävän. Hän on yksi Raamatun tuntemattomista sankareista, jotka Jumala kyllä tuntee ja palkitsee heidät heidän uskollisuutensa mukaan.
Ks myös Mt 26:6–13, Mk 14:3–9, Lk 21:2–4, 1Ms 24:2–66, 1Sm 20:35–39, 2Kn 5:2–4.

12:44 Tuo köyhä leski ei jättänyt edes toista leptonia itselleen, vaan antoi molemmat uhriksi.
Liiasta antaminen on lahjoitus hyväntekeväisyyteen, mikä sekin on hyvä, mutta elämisestä ja puutteesta antaminen on jo uhraus. Oletko sinä halukas uhraamaan Herralle varoistasi?

13:6 Minun nimessäni = <epi too onomati muu> (14x) voitaisiin tässä kääntää: minun nimelläni esiintyen: Mt 18:5; 24:5; Mk 9:37,39; 13:6; Lk 1:59; 9:48; 21:8; 24:47; Apt 2:38; 4:17,18; 5:28,40.
Sen merkitysvivahde on hieman erilainen kuin ilmausten <eis to onoma> = nimeen (9x) ja <en too onomati> = nimessä (29x).

13:14 Hävityksen iljetys on suora lainaus jakeista Dan 11:31, 12:11.

13:15 Silloin on niin kova kiire, ettei katolta saa laskeutua asuntoonsa hakemaan tavaroitaan, vaan on viisainta hypätä suoraan karkuun.

13:17 Naiset ovat tuolloinkin huonoimmassa asemassa.

13:24 Tässä on suora lainaus jakeesta Jes 13:10.

13:25 Tässä on suora lainaus jakeesta Jes 34:4.

13:26 Tässä on suora lainaus jakeesta Dan 7:13.

13:29 Sana <ginooskete> voidaan kääntää toteamuksena (indikatiivi): te tiedätte, tai kehotuksena (imperatiivi): tietäkää. Samaten Mt 24:33 ja Lk 21:31.
Samoin: se on lähellä, voidaan kääntää myös: hän on lähellä (AS).

14:1 Sana <dolos> (11x) = 1. petollisuus, kavaluus, petos, vilppi, 2. juoni: Mt 26:4, Mk 7:22, 14:1, Jh 1:47, Apt 13:10, Rm 1:29, 2Kr 12:16, 1Ts 2:3, 1Pt 2:1,22, 3:10.
Juonien punominen kuuluu uskonnollisuuteen ja politiikkaan, mutta ei ollenkaan hengelliseen elämään, Jh 1:47, Ps 32:2, 34:14.

14:2 Nämä juonien punojat ymmärsivät, että oikea ajoitus on tärkeä heidän toimintansa onnistumiselle. Heillä oli oma ajoitus, mutta Jumalan suunnitelmaan kuului oikea ajoitus.

14:3 Ilmeisesti oli niin, että tämä Simon oli sairastanut spitaalia, Jeesus oli parantanut hänet. Niinpä hän nyt saattoi elää normaalia elämää muiden ihmisten keskuudessa eikä yhteisön ulkopuolelle suljettuna, 3Ms 13:46, 4Ms 5:2.

Ihmisiltä hän oli kuitenkin saanut liikanimen Spitaalinen muistona entisestä elämästä. Näinhän on nykyäänkin, kun moni uskoon tullut Jumalan lapsi muistetaan entisen elämän mukaisesti nimen etuliitteellä Räyhä-, Juoppo-, Varas- tai jotakin vielä pahempaa.
Tämä nainen on yksi tuntemattomista, nimettömistä uskon sankareista.

14:4 Mitä varten…? Jeesus itse vastasi: minun hautaamistani varten.

14:5 Nainen teki sydämensä rakkaudesta hyvän työn Jeesukselle, mutta rahanahneet miehet, muka hyväntekijät, ärähtelivät hänelle. Evankeliumi ja markkinatalous eivät mene yksiin. Opetuslapset olivat valmiit auttamaan köyhiä tuon naisen omaisuudella.

14:6 Miksi pahoitatte hänen mielensä? Opetuslapset eivät vastanneet tähän kysymykseen. Miksiköhän? Jeesus otti huomioon myös tuon naisen tunteet, eikä sallinut häntä loukattavan.

14:7 Hyvän tekemiselle ei ole muuta rajoitusta kuin meidän oma halumme. Tarkoitus on tehdä omalla varallisuudella eikä toisten, niin kuin opetuslapset olisivat mielellään tehneet. Vrt. 2Kr 8:10–15.

14:8 Jeesus antoi tunnustuksen tuosta naisesta: hän teki minkä voi. Sen enempää Herra ei odota meiltä.

14:9 Naisen nimeä emme tiedä, mutta hänen tekonsa ja vaikuttimensa tiedetään kaikkialla maailmassa, missä vain evankeliumia on julistettu kaikkina aikoina. Aikamoinen saavutus, jonka rinnalla kalpenevat faaraotkin ja muut

mahtimiehet. Muita nimeltä mainitsemattomia, monet tuntemattomia uskon sankareita, ovat esim. Noomin sukulunastaja, Rt 4:1, ja perheen isäntä, joka oli varannut huoneen pääsiäisateriaa varten Jeesukselle ja opetuslapsille, Mt 26:18, Mk 14:14. Tutki!

14:10 Kun Juudas Iskariot menetti mahdollisuuden saada pitämäänsä rahastoon yli 300 denaaria, hän päätti myydä Jeesuksen ylipapeille saadakseen edes jonkinlaisen korvauksen.

14:11 Tyhmälle on iloksi ilkityön teko, mutta ymmärtäväiselle miehelle viisaus, Snl 10:23. Näiden juonittelijoiden ilo jäi lyhytaikaiseksi, niin kuin maailmallinen ilo yleensäkin, mutta Jumalan lapsilla asia on päinvastoin, Jh 16:20. Jopa kuritus muuttuu ajan myötä iloksi, Hpr 12:11.

14:13 Veden kantaminen oli yleensä naisten työtä, joten vesiruukkua kantava mies oli erityinen tuntomerkki. Profeetta Samuel oli aikoinaan antanut saman tapaisen tunnusmerkin Saulille, 1Sm 10:2–5.

14:27 Verbi <skandalidzoo> (29x) on vaikea käännettävä tarkasti suomen kielelle. Ks. Liljeqvistin sanakirja.
Tässä on suora lainaus jakeesta Sak 13:7.

14:31 Pietari oli vielä tässä vaiheessa voimansa tunnossa. Ilmaus <ou mee> tarkoittaa hyvin voimakasta kieltoa tulevaisuudessa – niin ei ikinä tule tapahtumaan. Näin vakuutti Pietari ja muutkin opetuslapset. Vaan toteutuipa kuitenkin Jeesuksen ennustus. Ei pitäisi ihmisen ruveta väittämään viisaampaansa ja väkevämpäänsä vastaan.

14:34 Tässä on suora lainaus jakeista Ps 42:6,12, 43:5.

14:37 Vaikea kysymys vastattavaksi Pietarille: Simon, nukutko sinä? Toinen käännösmahdollisuus olisi: Simon, sinähän nukut! Molemmat ovat Pietarin kannalta hankalia. Eipä ihme, että toisella kerralla Pietari ja veljet eivät tienneet, mitä vastata!

14:44 Suudella = <fileoo> (58x), joista 25x UT:ssa ja Johannes käyttää sitä 15x. Sana tarkoittaa rakastamista, tykkäämistä, ystävällisyyttä, mieltymystä ja myös suutelemista.
Tätä sanaa ei käytetä pelkästään inhimillisen tason rakkaudesta, vaan myös Isän Jumalan ja Herran Jeesuksen rakkaudesta, Jh 5:20, 11:3, Ilm 3:19.

14:45 Tässä suutelemisesta käytetään voimakkaampaa sanaa <katafileoo>, joka tarkoittaa suutelemista hellästi, lempeästi, tunteella tai myös kiihkeästi, mitä tämä kohta varmaan tarkoittaa. Juudaksen suudelma ei ollut tunteeton vaan hyvinkin kiihkeän tunteen vallassa annettu, olihan hän kavaltamassa opettajaansa ja mestariaan.
Tällä tapahtumalla on esikuvansa VT:ssa, kun Jooab kavalan suudelman avulla tappoi Amasan, 2Sm 20:9.

14:47 Miekkamiehenä Pietari (Jh 18:10) ei ollut kovin kaksinen, mutta myöhemmin täytyttyään Pyhällä Hengellä hän käyttikin Hengen miekkaa, Jumalan sanaa, huomattavasti paremmin, Apt 2:14ss.

14:52 Hätä keinot keksii, arveli tuo nokkela nuorukainen, ja pelastautui vangitsijoiden kynsistä. Ehkäpä hän oli lukenut ja muisti profeetta Aamoksen ennustuksen, Am 2:16.
Myöhemmin venäläinen vankikansa lausui saman asian aforismina: Eihän karkuruus kaunista ole, mutta onpahan terveellistä.

14:54 Ks 2Ms 3:5.

14:57 Todistajia on kahta sorttia, oikeita ja vääriä. Huhupuheitten levittelijöitä onkin sitten vähän joka sorttia, mutta heidänhän ei tarvitse vastata puheistaan, kun huhuilevat kulisseissa.

14:58 Ihmiset olivat kuulleet kaksi Jeesuksen ennustusta ja nyt he oman mielensä mukaisesti käänsivät ne Jeesusta vastaan, Jh 2:19, Mk 13:2.

14:59 Edes valheen voimalla ei saatu yhtäpitävyyttä aikaan. Totuus sen sijaan on yhtäpitävä itsensä kanssa.

14:60 Ylipappeja oli monia vallinneen poliittis-uskonnollisen käytännön mukaan.
Kreik. tekstissä on määrätty artikkeli, joten kyseessä oli sillä hetkellä ollut virallinen ylipappi Kaifas.

14:61 Jeesus oli vaiti, ääneti, sillä hän rakasti jopa vääriä todistajia ja kuulustelijoitaan niin kuin Sef 3:17 osoittaa. Myös profeetta Jesaja oli sen ennustanut saman, Jes 53:7.
Asian mainitsee myös Pietari, 1Pt 2:23, kun hän kirjoittaa Kristuksen antaneen meille esikuvan uskon kuuliaisuudesta.

14:62 Minä Olen = <egoo eimi> kääntävät sananmukaisesti esim. TK, N, NIV, vrt. 2Ms 3:14.
Jeesus viittasi Jumalan Moosekselle ilmoittamaansa nimeen ja tunnusti julkisesti oman jumalallisen asemansa. Sitä pidettiin Jumalan pilkkaamisena.
Tässä on suora lainaus jakeesta Dan 7:13.

14:63 Nyt ylipappi teki virkavirheen tai oikeastaan -rikoksen, nimittäin lain mukaan hän ei saanut repiä vaatteitaan, 3Ms 21:10, 10:6.
Asia kääntyi päälaelleen: hän oli vain syntinen ihminen,

mutta oikea Jumalan ylimmäinen pappi seisoi hänen edessään syytettynä.

14:64 Tuomio oli yksimielinen, mutta silti väärä. Jeesus tuomittiin kuolemaan synnin tähden, ja niin hän kuolikin, mutta ei omien syntiensä vuoksi, koska niitä ei ollut ainoatakaan, vaan kaikkien meidän muiden syntiemme takia.

14:65 Nämä palvelijat halusivat ilmeisesti mielistellä isäntiään, jotta pääsisivät heidän suosioonsa.

14:72 Pietarin sydän murtui, kun hän tajusi oman uhoamisensa tyhmyyden ja voimattomuuden.

15:2 Pilatuksen lausahdus on kysymyksen ja toteamuksen välimaastossa. Hän ilmeisesti sisimmässään tajusi, että Jeesus on Messias, juutalaisten kuningas. Se oli pelottava ajatus Rooman vallan alaisessa maassa.

15:3 Ylipapit olivat ruvenneet syyttäjiksi. He eivät toimineet Jumalan antamilla valtuuksilla.

15:5 Jeesus oli vaiti, koska hän rakasti niin syyttäjiään kuin tuomitsijoitaankin, Sef 3:17.

15:7 Barabbas ei ollut mikään pyhäkoulupoika vaan murhamies. Eikä hän niin ollen ollut mikään poliittinen vanki vaan rikollinen, joka oli vangittu syystä.

15:10 Kateus on lihallisen mielen tuotetta, Gal 5:19–21. Uskonnollisessa maailmassa se on taustalla varsinainen käyttövoima moniin ratkaisuihin. Sitä ei voida julkisesti tunnustaa, kukapa haluaa sanoa olevansa jollekulle toiselle kateellinen.

15:11 Ylipapeille kelpasi kuka hyvänsä, vaikkapa murhamies, ennemmin kuin Jumalan lähettämä Messias. Suuri oli heidän pimeytensä.

15:13 Kansalla oli selkeä mielipide, jonka kansankiihottajat olivat saaneet aikaan. Näin toimii demokratia.

15:14 Tässä kristallisoitui juutalaisen kansan viisaus: riittävän voimakas syytös on jo todiste itsessään ja oikeuttaa siten tuomion täytäntöönpanon. Roomalaisen maaherran oli vaikea ymmärtää tätä.
Syyllä ei ollut väliä, koska sellaista ei ollut, tärkeää oli vain seurauksen toteutuminen.

15:15 Tämä oli varsinaista mielivaltaa, johon roomalainen oikeudenkäyttökin alistui.
Mitähän ajatuksia mahtoi liikkua Pilatuksen päässä näinä hetkinä? Kenties: Tappakoot juuttaat oman kuninkaansa, niin onpahan heillä hyvä mieli. Historia osoittaa, ettei kansan hyvä mieli kestänyt kovin kauan.

15:18 Terve, juutalaisten kuningas! oli ivallinen väännös keisarillisesta tervehdyksestä: Ave Caesar Imperator.

15:19 Ankeaa on sotilaan elämä, kun aikuisten miesten suurimpana huvina oli pilkata ja sylkeä yhtä ainutta, vieläpä syytöntä, miestä. Synkeää on synnin antama ilo ja riemu.

15:24 Tässä on suora lainaus jakeesta Ps 22:19.

15:25 Noin klo 9 aamulla.

15:26 Tässä oli syy, miksi Jeesus ristiinnaulittiin. Koska kansa ei ollut valinnut, kutsunut eikä asettanut Jeesusta kuninkaakseen, se saattoi surutta hyljätä Hänet. Mutta

Jumala oli asettanut Hänet Kuninkaaksi, Mt 2:2. Jumalan kansan keskuudessa ei pädekään demokratia eli kansanvalta, vaan Jumalan valinta. Ks. 4Ms 14:4 ja Apt 15:28.

15:28 Joissakin käsikirjoituksissa on: [28. Niin toteutui kirjoitus, joka sanoo: Ja hänet luettiin pahantekijöiden joukkoon.] Vrt. Jes 53:12, Lk 22:37.
Tälläkin tavoin toteutuivat VT:n profeettojen kirjoitukset.

15:29 Jeesus huusi monia voi-huutoja (kr. <ouai>).
Nyt ihmiset rupesivat huutelemaan samaa Jeesukselle, mutta Markus on tallettanut kömmähdyksen: ihmiset huusivatkin <oua>, joka esiintyy ainoan kerran tässä.
Ei pitäisi ihmisten ruveta matkimaan Raamatun sanaa, siitä tulee jonkinlaista surkuhupaisaa tankeroenglantia: ’voe voe’, joka lopulta kolahtaa omaan otsaan.
Sana <ouai> esiintyy UT:ssa 35x, esim. Mt 23:13,15 jne., Ilm 18:10 jne. sekä 1Kr 9:16, jossa Paavali kohdistaa huudon itseensä.
LXX:ssa sana esiintyy 78x, enimmäkseen profeettojen kirjoissa.
Jeesuksen kahden ennustuksen vääristely oli levinnyt kansankin keskuuteen ylipappien kokouksesta, Mk 14:58.
Pahinta tuossa ihmisten ivallisessa voivottelussa oli se, että juuri niin Jeesus teki: hänen ruumiinsa haudattiin, mutta hän nousi kuolleista kolmantena päivänä, Jh 2:19–22.

15:30 Jeesus ei tullut pelastamaan itseään vaan heitä, jotka ovat eksyksissä ja kadoksissa.

15:32 Aluksi molemmat rosvot herjasivat Jeesusta, mutta myöhemmin toinen katui ja pyysi Jeesusta muistamaan häntä valtakunnassaan, Lk 23:39–43.

15:34 Jeesuksen huutamat sanat ovat suora lainaus jakeesta Ps 22:2 aramean kielellä.

15:35 Nämä ihmiset eivät ymmärtäneet Jeesuksen sanoja vaan tulkitsivat ne omalla tavallaan. Kenties tahallaan.

15:36 He saivat vahvistusta väärälle mielipiteelleen, kun se ei toteutunut. Varsinaista logiikkaa.

15:38 Esirippu repesi ylhäältä alaspäin, sitä ei voinut tehdä ihminen vaan Jumala. Tämä esirippu oli pyhän ja kaikkeinpyhimmän välillä, joten esiripun repeäminen on esikuva siitä, että Jeesuksen uhrin ansiosta raja Jumalan seurakunnan ja valtakunnan välillä on poistettu.

15:39 Sadanpäälliköllä oli kaikesta ympärillä olevasta kuohunnasta huolimatta ymmärrys tallella. Kun hän näki Jeesuksen kuolevan ristillä, hän tunnusti Jeesuksen Kristuksen Jumalan Pojaksi.

15:45 Pilatus lahjoitti kuolleen Jeesuksen Joosef arimatialaiselle ja arveli mielessään, että nyt siitä kansanvillitsijästä ei enää ole harmia. Saa sentään pääsiäisen viettää rauhassa.

16:8 Nyt oli tapahtunut jotakin niin tavatonta, että naisetkin vaikenivat!
Näiden naisten kohdalla toteutui Psalmin kehotus: Palvelkaa Herraa peläten, iloitkaa vavisten, Ps 2:11.

16:9 Markuksen evankeliumin loppuosa (eli tämän luvun jakeet 9–20) puuttuu käsikirjoituksista Codex Sinaiticus (Codex alef) ja Codex Vaticanus (Codex B), mutta se esiintyy käsikirjoituksissa Codex Alexandrinus (Codex A), Codex Ephraemi (Codex C), Codex Bezae (Codex D), Washington Codex (Codex W), Codex K ja X ym. Niin ollen tämän osan

hylkääminen Raamatun tekstistä on kovin heppoisella perustalla, varsinkin kun pääosa tästä tekstistä esiintyy muuallakin UT:ssa.
Tässä Markus mainitsee 18. parantumisen, joka oli tapahtunut Magdalan Marialle.

16:15 Eräs lainalaisuus luomakunnassa on, että tyhjiö pyrkii täyttymään. Sen vuoksi evankeliumia kannattaa julistaa kaikille ihmisille, etteivät kaikenlaiset harhaopit pääse valtaamaan alaa ja täyttämään tyhjyyttä, jota ihmiset tuntevat elämässään ilman elävää uskoa.
Vrt 2Ms 23:29.

16:20 Herra itse vahvistaa evankeliumin sanan sitä seuraavien merkkien kautta.

Evankeliumi Luukkaan mukaan

Tämän kirjan nimi viittaa siihen, että evankeliumin on kirjoittanut evankelista Luukas, joka mainitaan UT:ssa kolmesti: Kol 4:14, 2Tm 4:11 ja Flm 24. Luukas oli Paavalin työtoveri ja matkakumppani, joka kirjoitti myös Apostolien teot.
Paavali kutsuu Luukasta rakkaaksi lääkäriksi. Niinpä Luukkaan esittämät evankeliumin ihmeet (neitseestä syntyminen, sairaiden parantumiset, ylösnousemus jne.) ovat samalla lääkärintodistus ko. asioille. Näin Jumala viisaudessaan tekee tyhjäksi tämän maailman älyniekkojen vastaväitteet.
Luukkaan ajatellaan kirjoittaneen ensisijaisesti kreikkalaisille. Sivistynyt mies kirjoittaa sen ajan sivistyneistölle mutta myös aivan tavallisille ihmisille sen ajan sivistyskielellä. Luukkaan kirjoittama kreikan kieli on korkeatasoista.
Luukkaan evankeliumi on yleismaailmallinen ja sen sävy on historiallinen ja toisaalta hyvin ihmisläheinen. Se viittaa tulevaisuuteen ja esittää Jeesuksen Ihmisen Poikana, joka ymmärtää pientä ihmistä ja kohtaa jokaisen ihmisen tämän omalla tasolla. Luukas kertoo mm. laupiaasta samarialaisesta, tuhlaajapojasta, Sakkeuksesta ja useista naisista heidän elämässään.
Luukas viittaa VT:iin monta kertaa, joista suoria lainauksia on niitäkin monia (tutki!).

1:1 Paljolla kirjojen tekemisellä ei ole loppua, totesi jo aikoinaan Saarnaaja, Srn 12:12. Niinpä monet jo tuolloin alkoivat tehdä historiallisia kertomuksia Jeesuksesta. Mutta koskapa ihminen on kovin subjektiivinen ja esittää mielellään väriteltyjä tarinoita, riippuen siitä mihin suuntaan hänen oma mielensä haluaa kutakin asiaa väritettävän – tämähän on tieteen suuri ongelma tänäkin päivänä ja halki vuosituhansien – Pyhä Henki valtuutti lääkäri Luukkaan kirjoittamaan historiallisen evankeliumin, joka talletettiin Uuteen testamenttiin. Tällöin Jumalan Henki käytti Luukasta välikappaleenaan. Luukkaan persoonallinen näkökulma tulee evankeliumissa esille, mutta ei ihmisen subjektiivisuudella vaan hengellisen viisauden mukaisesti: tämä evankeliumi on Jumalan sanaa, josta Jumala itse vastaa, mutta jonka Luukas on saanut kirjoittaa.
Paljo tutkiskelu väsyttää ruumiin, jatkoi Saarnaaja, ja Luukas varmaan koki sen todeksi omassa tutkimustyössään, mutta sai samalla uutta elpynyttä voimaa sieluunsa Pyhän Hengen kautta. Niinpä jos joku arvostelee tätä Luukkaan tutkimustyön tulosta, ei hän arvostele lääkäri Luukasta vaan hänen työnantajaansa – Herraamme Jeesusta Kristusta.
Jumalallista huumoria on se, että Jumala kirjoitutti nämä ihmeelliset asiat lääkäri Luukkaalla, siten näistä ihmeistä on dokumentoitu lääkärin todistus!
Muuta raamatullista huumoria on esim: 2Kn 6:23, Job 12:2, Mt 13:51, Lk 1:62, Gal 5:12, 1Tm 1:4.

1:2 Luukas tukeutui luotettaviin alkuperäisiin todistajiin. Siksi hänen työnsäkin on luotettava. Noh, keihin sitten tämän ajan liberaaliteologit, jotka arvostelevat Jumalan sanan luotettavuutta, oikein tukeutuvat? Toinen toisiinsa! Ja

ovatkin sitten epäuskon suossa koko kööri.
Parempi on rakentaa elämänsä ja tutkimustyönsä kalliopohjalle, ja se kallio on Kristus, vahvisti myöhemmin Paavalikin, joka sentään oli aikamoisen oppinut mies hänkin, 1Kr 10:4.

1:3 Luukas myönsi olevansa tiedonjanoinen ja utelias.
Hän oli tutkijatyyppi niin kuin olivat Mooses, 2Ms 3:2–3, Aasaf, Ps 73:16–17, Salomo, Snl 1:1–6, Srn 1:13, Paavali ja monet muut.
Uteliaisuus ei ole pahe, kun se suunnataan oikeisiin asioihin. Mutta lihanmielinen uteliaisuus on sitä, mikä pyrkii johtamaan ihmisen väärien asioiden pariin.
Ei ihmisen edes tarvitse tietää kaikkia toisen ihmisen asioita, sen osoitti Pietarille ja meille kaikille Jeesus, Jh 21:20–23. Eikä kaikkea paljasteta meille vielä tässä ajassa, 2Kr 12:4, Ilm 10:3–4.

1:4 Ihminen – olipa korkea- tai halpa-arvoinen – tarvitsee opetusta, ja senkin jälkeen vielä opetusta, jotta hän pystyy syvemmin ymmärtämään, kuinka luotettavia hänelle opetetut asiat ovat. Opeta viisasta, niin hän saa oppia lisää, totesi jo aikoinaan viisas Salomo, Snl 1:5, 9:8–9, 21:11.
Verbi <katheekheoo> (8x) = kertoa, opettaa, ohjata suusanallisesti: Lk 1:4; Apt 18:25; 21:21,24; Rm 2:18; 1Kr 14:19; Gal 6:6.
Ei ole varmaa, oliko Teofilos vielä tässä vaiheessa kristitty, mutta hänelle oli suullisesti kerrottu Jeesuksesta. Nyt Luukas katsoi tarpeelliseksi esittää evankeliumin asiat kirjallisesti, jotta ne tulisivat esille järjestyksessä, ja Teofiloksen olisi helpompi nähdä evankeliumin johdonmukaisuus ja luotettavuus. Huhupuheitahan ei kannata laittaa kirjalliseen

asuun, koska silloin niiden epäluotettavuus tulee helposti ilmi, ja ne on helppo kumota.

1:5 Tuhatlukuinen temppelipapisto oli jaettu 24 osastoon (1Ak 24:1–19), joista kukin oli palvelusvuorossa viikon kerrallaan. Abian osasto oli kahdeksas, ks. 1Ak 24:10. Juudea tarkoittaa jakeissa Lk 1:5, 4:44, 6:17, 7:17, 23:5 sekä Apt 10:37 juutalaisten koko asuma-aluetta Palestiinassa eikä pelkästään Juudean maakuntaa.

1:6 Sakarias ja Elisabet tahtoivat elää Jumalan tahdossa. Niin tehkäämme mekin.

1:7 Jumala käski ihmisten olla hedelmällisiä ja lisääntyä, 1Ms 1:28. Elisabet oli hedelmätön, joten hän ei saanut lasta. Lisääntyminen on hedelmällisyyden seuraus.
Hedelmättömiä naisia, joita Herra auttoi, oli useita: Saara, Rebekka, Raakel, Maanoahin vaimo, Hanna, Elisabet ja monia muita.
Hedelmätön = <steira> (12x+5x) = hepr. <‘aqaaraah> (11x): 1Ms 11:30; 25:21; 29:31; 2Ms 23:26; 5Ms 7:14; Tm 13:2,3; 1Sm 2:5; Ps 112:9; Job 24:21; Jes 54:1; 66:9; Lk 1:7,36; 23:29; Gal 4:27; Hpr 11:11.
Molemmat sanat tarkoittavat lapsetonta naista avioliitossa, koska ovat muodoltaan feminiinejä.
Maskuliini-muoto <steiros> ei esiinny UT:ssa eikä LXX:ssa. Sen sijaan maskuliini-muoto <‘aaqaar> esiintyy kerran jakeessa 5Ms 7:14 rinnan feminiini-muodon kanssa.
Näin on myös Hengen maailmassa: siellä, missä Pyhä Henki saa tuottaa hedelmää (Gal 5:22), tapahtuu myös lisääntymistä, mutta mistä Hengen hedelmä puuttuu, siellä lisääntyminen on enintään näennäistä.

Hedelmätön = <akarpos> (7x): Mt 13:22; Mk 4:19; 1Kr 14:14; Ef 5:11; Tt 3:14; 2Pt 1:8; Jda 1:12.

1:8 Sakarias toimitti papillisia tehtäviä vanhassa liitossa syntyperänsä perusteella, koska oli Aaronin jälkeläisiä. Uudessa liitossa kaikki uskovaiset saavat toimittaa papillisia tehtäviä myöskin syntyperänsä mukaan, hehän ovat näet syntyneet uudesti, ylhäältä – Pyhästä Hengestä ja Jumalan sanasta, Jh 3:3, Jk 1:18.

1:9 Oliko kyseessä sattuma vai Jumalan johdatus? Kyllä! Nimittäin Jumala on asettanut sattuman luonnonlaiksi, jota hän käyttää johdatuksessaan. Vrt. esim. 1Kn 22:34–38. Älä pelkää, josko sinulle tapahtuisi jotakin sattumalta. Jumala on sattumankin yläpuolella. Vrt. Rm 8:28.

1:12 Ihminen, uskovainenkin, on arka ja pelokas. Siksi hän säikkyy helposti.

1:13 Ja sen vuoksi enkeli puhutteli Sakariasta lohdullisesti:
Älä pelkää!
Mieluisa yllätys: Sakariaalle oli tulossa rukousvastaus.

1:14 Poika on isälle iloksi, Snl 10:1, 15:20, ja niin se on tyttökin.

1:15 Miksi Johannes oli oleva suuri? Koska hänet oli täytetty Pyhällä Hengellä jo äitinsä kohdusta lähtien. Johannes oli oleva suuri Herran edessä, mutta ei ihmisten edessä.
Hänen omien sanojensa mukaan Jeesuksen tuli kasvaa, mutta hänen vähetä, Jh 3:30. Niinpä häneltä lopulta lyötiin pää poikki Jumalan sanan tähden.
Suuruus on ihmisten mieliä kiehtova asia.
Noita Simon halusi olla suuri ihmisten edessä, Apt 8:9–24.
Opetuslapsiakin kiinnosti, kuka oli suurin heidän omassa

keskuudessaan, Mk 9:34, 10:43.
Eikä ole historiaan jäänyt tämäkään asia, vaan näkyy se tulevan esille aina silloin tällöin ja vähän itse kunkin elämässä.
Tässä on viittaus jakeisiin 3Ms 10:9, 4Ms 6:3.

1:16 Ihminen tarvitsee kääntymyksen.

1:17 Ihminen tarvitsee sydämen kääntymyksen:
a) hengellisesti Jumalan puoleen,
b) ihmissuhteissa.
Ihmisen tulee valmistautua kohtaamaan Jumalansa,
Am 4:12, mutta Herra hänet lopulta valmistaa siihen, jotta ihminen voi pelastua.

1:18 Sakariaan epäilys on inhimillisesti varsin ymmärrettävää: vanhuusseksi ei yleensä tuota jälkeläisiä.
Tosin israelilaisilla oli myös selvä Jumalan antama vastaesimerkki: Abraham ja Saara.
Mutta silti kyseessä oli lähes mahdoton tapaus.
Rajoittaako vanhuus käsityskykyä? Tähän Sakarias vetosi, ja ilmeisesti näin onkin jossain mielessä, Srn 4:13.
Jumalan tahdon tiellä asia voi kyllä olla aivan päinvastoin, sen osoittaa mm. Mooseksen esimerkki, 5Ms 34:7s.
Luukas on evankeliumissaan Sakariaan tavoin hienotunteinen naisia kohtaan.
Sakarias sanoo olevansa <presbytees> = vanhus, vanha mies, mutta vaimonsa hän sanoo olevan <probebeekyia en tais heemerais autees> = pitkälle edistynyt päiviensä määrässä, samoin on Lk 1:7, 2:36.
Molemmat ilmaukset ovat ko. sukupuolelle kunnioittavia ilmauksia.

LXX:ssa ilmaus esiintyy 1Ms 18:11, 24:1, Jos 13:1, 23:1,2 ja 1Kn 1:1.

1:19 Jumalan lähettiläs julistaa ilosanomaa.

1:20 Epäusko aiheutti Sakariaalle puherajoituksen!
Se onkin hyvä lainalaisuus hengellisessä työssä.

1:21 Puhumattomuudesta ymmärtää enemmän kuin epäuskon puheista.

1:24 Elisabetin suurin haave tässä ajassa oli varmasti tulla raskaaksi. Miksi hän sitten pysytteli salassa peräti viisi kuukautta? Osaavatkohan naisetkaan selittää tätä?

1:25 Ylenkatse = <oneidos> (39x+1x) esiintyy UT:ssa ainoastaan tässä, mutta LXX:ssa 39x hepr. sanan <cherpaah> = häpeä, häväistys, pilkka, vastineena.
Elisabet oli saanut osakseen ylenkatsetta eli halveksuntaa ihmisten taholta, mutta miksi?
Ihminen kun on lihallisen mielensä sellainen luikero, että pönkittääkseen omaa itsetuntoaan hän haluaa halveksia heikompiaan.
Niinpä ilmeisesti monet ajattelivat, vaikkeivät sanoneetkaan ääneen, mutta ilmeillään, eleillään ja käytöksellään viestittivät Elisabetille: Et sinä ole kunnollinen nainen, kun et pysty lasta saamaan, jotakin on varmasti vialla …
Mutta Herra poisti ylenkatseen hänen kohdaltaan.
Ihmisen ei pitäisi tehdä kovin pitkälle meneviä arvioita pelkästään sen perusteella, mitä silmään näkyy.
Uskonpa, että ikuisuudessa kotona Herran luona tulemme näkemään vielä monta uskossa kauan elänyttä sisarta, jotka eivät tässä ajassa saaneet lasta, mutta joilla paljastuukin olevan hämmästyttävä määrä hengellisiä jälkeläisiä.

Ja toisaalta monta miestä, jotka olivat siittäneet monta aviotonta lasta, joista eivät tässä ajassa pitäneet huolta vaan halusivat rillutella mukamas vapaina, mutta onneksi Jumalan armosta lopulta kuitenkin tulivat kääntymykseen ja heidän sielunsa pelastui.
Sitten vielä nähdään menestyneitä naisia, jotka olisivat voineet saada lapsia, mutta valitsivat abortin, kenties tuhosivat sisäisen elämänsä ja hirvittävän synnintunnon jälkeen kääntyivät Herran puoleen.
Entä kuinka moni abortin aiheuttanut mies kääntyy Herran puoleen ja katuu syntejään?
Ja on myös miehiä, jotka pitivätkin huolta muiden siittämistä lapsista, koska ymmärsivät sydämessään, että Jumalan tahto on rakastaa pieniä ihmistaimia, pitää heistä huolta ja antaa heille mahdollisimman hyvät lähtökohdat niin ajalliseen kuin ikuiseenkin elämään.
Paljon on, mitä emme tässä ajassa ymmärrä emmekä tiedä.

1:26 Nasaret ei ollut mikään ihannealue asumiseen, koskapa niinkin vakaa mies kuin Natanael epäili, että voiko sieltä tulla mitään hyvää, Jh 1:46.

1:27 Maria oli kihloissa ollessaankin neitsyt. Se onkin Jumalan tahto, sukupuolielämä alkaa vasta avioliitossa. Sillä tavoin avioliitot kestävätkin paremmin.

1:28 Kaunis tervehdys.

1:29 Odottamaton mieluisa yllätys aiheutti hämmennyksen. Semmoinen se ihmisen tunne-elämä on.

1:30 Maria, joka oli nuori nainen, oli pelokas niin kuin ihminen on. Ihminen ei tarvitsekaan pelottelua vaan rohkaisua.

1:31 Tässä annetaan ilmoitus neitseestäsyntymisestä. Ja Jumala on humoristinen: se, joka on tämän kirjoittanut, on Luukas, ammatiltaan lääkäri. Eli niin ollen asiasta on dokumentoitu lääkärintodistus, ks. jakeet Lk 1:34–35, 2:5–7.
Niinpä kaikkien lääkärien tulisi olla sen verran kollegiaalisia, että uskoisivat tämän asian todeksi, eivätkä hangoittelisi vastaan niin kuin jotkut teologit tekevät. Mutta he ovat ilmeisesti unohtaneet lukea jakeen 37.

1:32 Daavidin valtaistuin oli ollut tyhjänä monta sataa vuotta kansan ja kuninkaiden syntien vuoksi. Nyt Jumala lähetti maan päälle todellisen Israelin kuninkaan, luvatun Messiaan, Jh 1:49.

1:34 Sakarias epäili lähes mahdottoman toteutumista, jae 18, mutta Maria epäilee täysin mahdottoman toteutumista. Eikä tällaista ole tapahtunutkaan kuin tämän ainoan kerran koko maailmankaikkeuden historiassa. Sen vuoksi hänelle Herra ei asettanut mitään puherajoituksia. Nähtävästi naiset on luotu puhumaan, miehet vaikenemaan …

1:37 Kaikkien teologien kannattaisi lukea ja uskoa tämä jae! Eivätpä sitten tuottaisi tiedon nimellä kulkevaa valhetietoa eli pseudotiedettä hienosti sanottuna.

1:38 Maria oli nöyrä. Nöyryys tarkoittaa taipumista Jumalan tahtoon. Marian tapauksessa se tarkoitti samalla alistumista häpeään ihmisten silmissä – alkoivat puheet: Kylläpä ovat hurskaita, maha kasvaa jo kihlajaisaikana. Liekö tuo edes Joosefille …

1:41 Hypähtää = <skirtaoo> (6x+3x) = 1. hypätä, loikata, hypähtää, hyppiä ilosta 2. kuivua, kuihtua, käpristyä, surkastua (Joel 1:17).

Sana esiintyy UT:ssa ainoastaan Luukkaalla: Lk 1:41,44, 6:23.
LXX:ssa se esiintyy 6x: 1Ms 25:22, Ps 113:4,6, Jer 27:11, Jl 1:17 ja Mal 3:20.

1:42 Tulleeko tästä suomen kielen ilmaus: siunattu tila, raskauden synonyymina? Joka tapauksessa Elisabet oli oikeassa, lapsihan oli hänelle itselleen hyvin toivottu siunaus ja Messias-kuningas koko maailmalle vielä enemmän.
Ks. Ps 127:3, 128:3,4.

1:43 Jotkin uskonnolliset harhat selittävät, ettei äidin kohdussa oleva pieni lapsi ole ihminen, vaan mukamas jokin hyvänlaatuinen kasvain, joka voidaan poistaa turvallisesti. Marian raskaus oli vasta aluillaan, ja jo tuolloin Elisabet puhutteli Mariaa Herrani äidiksi.
Toisaalta nykyinen kokeellinen luonnontiede todistaa, että kun gameetit, munasolu ja siittiösolu, yhtyvät, syntyy uusi solu, diploidi tsygootti, joka on biologisesti ihminen.
Siinä solussa on täysi geneettinen informaatio, joka säätää, millainen tuosta ihmisestä kehittyy äidin kohdussa n. 9 kk:n aikana ja edelleen syntymän jälkeen. Ja tuosta ensimmäisestä solusta voidaan jopa päätellä ihmisen sukupuoli sen mukaan, ovatko sukupuolikromosomit XX (nainen) vai XY (mies).

1:45 Autuas se, joka uskoi, on feminiini-muodossa. Tarkoittaa varmaan ensisijaisesti Mariaa ja myös Elisabetiä itseään. Kaikkeen ei miehilläkään ole osaa eikä arpaa…

1:46 Verbi <megalynoo> (8x) = 1. tehdä suureksi,
2. pitää suuressa arvossa,
3. ylistää suuresti/ suuruutta,
4. (pass.) kasvaa suureksi, saada suurta arvostusta:

Mt 23:5, Lk 1:46,58, Apt 5:13, 10:46, 19:17, 2Kr 10:15, Fil 1:20.
Marian sielu ja henki olivat oikealla tolalla: Minun sieluni ylistää Herraa. Ylistäminen on siis samalla sekä hengellistä että myös sielullista.

1:47 Ihmisen henki riemuitsee Jumalasta, joka on meidän pelastajamme. Tässä on kyse hengellisyyden syvyyksistä.

1:48 Hengellinen ihminen ymmärtää alhaisuutensa ja sen, että Jumala on katsonut meidän puoleemme.
Jakeen jälkiosaa ovat kokonaiset kirkkokunnat ahkerasti toteuttaneet halki vuosisatojen. Mutta merkillistä kyllä, Jeesus ja apostolit eivät antaneet Marialle mitään ylhäistä erityisasemaa.

1:50 Jumalan laupeus on tarkoitettu kaikille, mutta se kestää eli pysyy niille, jotka pelkäävät Häntä.

1:51 Sydämen ylpeys aiheuttaa hajaannuksen, joka tulee Herralta, sillä Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille hän antaa armon, 1Pt 5:5.

1:52 Tämän maailman mitta-asteikot eivät päde Jumalan edessä.

1:53 Ks. Ps 107:9. Ne, joilla on vanhurskauden nälkä ja jano, Herra ravitsee hyvyydellään, Mt 5:6, mutta ne, jotka luulevat olevansa rikkaita, Herra jättää sydämeltään tyhjiksi, Ilm 3:17. Vaikka me olemmekin köyhiä, meillä on rikas Isä.

1:55 Abrahamille Jumala oli puhunut n. 2000 vuotta aiemmin eikä ollut unohtanut lupauksiaan.
Turha siis epäillä, missä viipyy hänen tulemuksensa. Herra pitää kaikki lupauksensa, eikä Hän ole ajasta riippuvainen niin kuin me olemme, 2Pt 3:8.

1:58 Yhteinen jaettu ilo on parempi kuin vahingonilo.

1:61 Ihmiset olisivat halunneet noudattaa perinteitä lapsen nimeämisessä, mutta Elisabet ja Sakarias halusivat tehdä Herran tahdon mukaan. Vrt. Abner, 1Sm 14:50.

1:62 Tämä on surkuhupaisa jae ja osoittaa, kuinka ihmiset suhtautuvat tyypillisesti vammaisiin: Sakarias oli mykkä, mutta ei kuuro, eikä hänen ymmärryksessään ollut mitään vikaa, mutta silti ihmiset viittoilivat hänelle!
Yritäpä viittoilemalla kysyä, mikä annetaan lapselle nimeksi, niin huomaat, että se vaatii jo lajinsa verran lahjakkuutta. Mahtoi siinä käydä hirmuinen viuhtominen.
Tämä on samalla yksi esimerkki Raamatun syvällisestä huumorista. Vrt. 2Kn 6:23, Job 12:2, Mt 13:51, Lk 1:1, Gal 5:12, 1Tm 1:4.

1:64 Jumalan ihmeteot saavat aikaan Jumalan ylistystä.
Sakarias sai puhekykynsä takaisin = sm: avautui/ avattiin hänen suunsa ja kielensä.

1:65 Jumalan ihmeteot saavat aikaan jumalanpelkoa.

1:66 Jumalan ihmeteot antavat ajattelemisen aihetta.
Panna jtk mieleensä, ks 1Ms 37:11; 1Sm 21:12; Neh 8:13; Ps 106:7; Snl 16:20; Srn 7:2,21; Jes 44:19; Lk 1:66; 9:46; Hpr 8:10; 10:16.
Varmaan monet odottivat ja toivoivat, että Johanneksesta tulee uusi suuri Israelin kansan johtaja, joka vapauttaa heidät Rooman vallan alta. Niin toivottiin Jeesuksestakin, Jh 6:15.

1:71 Tässä maailmassa ihmiset vihaavat toisiaan, siksi tarvitsemme pelastusta, jotta pääsemme vapaaksi toistemme käsistä.

1:74 Pelastus vapauttaa meidät vihollisista ja pelosta, jotta voimme vapaina palvella Herraa, Gal 5:1.

1:77 Kuinka yksityinen ihminen ja kokonainen kansa voi tuntea pelastuksen? Syntien anteeksi saamisessa, Jes 33:24, Mt 9:2s.

1:80 Tämä on Jumalan tahdon mukaista kasvua: kasvu ja vahvistuminen Hengessä. Siihen kuuluvat erämaavaiheetkin, vrt. Lk 4:1.

2:1 Messias ja globaali verotus tulivat samaan aikaan. Messias Jumalan lahjana maailmalle, verotus tämän maailman valtiaiden keksintönä. Lokaalia eli paikallista verotusta oli toki ollut jo iät ajat.
Kun ihmiset tuskailevat verojaan, olisi hyvä muistaa kääntyä Messiaan puoleen, se on jumalallinen vaihtoehto. Sen jälkeen maksaa veronsakin mielellään, koska tietää, että ne kuuluvat vain tähän maailmanaikaan.
Kyseessä lienee ollut väestönlaskenta veroluetteloa varten.

2:2 Kyrenius lienee ollut tuohon aikaan Syyriassa käskynhaltijana, nimittäin maaherrana hän oli myöhemmin, ilmeisesti v. 6–9 jKr. Tosin Kristuksen syntymä lienee tapahtunut 4 eKr, koska nämä vuosilukusysteemit on kehitetty myöhemmin, eivätkä ole varmoja.

2:5 Maria oli raskaana jo kihlattuna ollessaan, ja se sai jutut liikkeelle. Ne jutut kestivät kolmen vuosikymmenen päähän asti, Jh 8:41.
Valhe on ihmisen lihalliselle mielelle paljon mieluisampi uskottava kuin totuus. Vielä nykyäänkin jotkut jumalattomat teologit puhuvat samantyylisiä puheita, kun eivät usko Jeesuksen syntyneen neitsyestä, ja aikaa on sentään jo

kulunut pari vuosituhatta. Voi pyhä yksinkertaisuus… Osassa kreik. teksteissä on sana vaimo, osassa ei. Joka tapauksessa Jumalan edessä Maria oli Joosefin vaimo jo kihlautuneena ja raskaaksi tullessaan, Mt 1:18–20.

2:7 Messiaalle ei ollut tilaa.
Mitenkähän kävisi, jos USA:n presidentti tulisi Suomeen vierailulle, ja iltasella todettaisiin, ettei tässä mitään yösijoja ole tarjottavana, menköön nukkumaan pahnoille!

2:8 Paimenet olivat halveksittuja, he olivat yhteiskuntaluokituksessa alimpina. Talmudin mukaan heitä ei voitu käyttää edes todistajina oikeudessa.
Ja sanoohan Herran sana, että kaikki paimenet ovat egyptiläisille kauhistus, 1Ms 46:34.
Joten eipä ihme, jos nykyäänkään Kristuksen seurakuntien paimenet eivät ole maailman silmissä järin suuressa suosiossa. Uskovien keskuudessa heitä tulisi sen sijaan pitää kahdenkertaisessa kunniassa, 1Tm 5:17, ja erinomaisen rakkaina heidän työnsä tähden, 1Ts 5:12–13.

2:9 Paimenet eivät pelänneet pimeää eivätkä petojakaan, heidän työtäänhän oli suojella laumaa pimeässä pedoilta, mutta nyt he pelästyivät suunnattomasti. Ihminen on pohjimmiltaan arka ja pelokas kuin lammas, Jes 53:6.

2:10 Ilosanomaan kuuluu rohkaisu, ei pelottelu.

2:12 Pieni vauva tarvitsee kapaloita pysyäkseen lämpimänä ja tunteakseen olonsa turvalliseksi. Aikuinen ei enää.

2:14 Tämä on Raamatun kauneimpia totuuksia: Jumalalla on hyvä tahto ihmisiä kohtaan, siis myös sinua kohtaan.

2:18 Jumalan johdatus panee ihmiset ihmettelemään.

2:19 Ihminen on märehtiväinen hengellisessä mielessä niin kuin lammas.

2:21 Jeesus syntyi lainalaiseksi. Me emme ole Kristuksessa lain-vaan armonalaisia, koska Kristus täytti lain meidän puolestamme.

2:23 Tässä on viittaus jakeisiin 2Ms 13:2,15.

2:24 Joosef ja Maria olivat köyhiä, 3Ms 12:8.

2:27 Jumalan Henki johdattaa ja vaikuttaa uskovaisen aivan tavallisessa arkielämässäkin, Rm 8:14, Fil 2:13.
Olla tapana = <ethidzoo> (1x + 2x LXX:n apokryfikirjoissa) esiintyy vain tässä.
Vrt. <eiootha> (4x) = olla tapana, pitää tapanaan: Mt 27:15; Mk 10:1; Lk 4:16; Apt 17:2.

2:29 Sana <despotees> (10x) = 1. Valtias, Herra, Hallitsija:
Lk 2:29, Apt 4:24, 2Pt 2:1, Jda 1:4, Ilm 6:10,
2. (talon) isäntä, omistaja: 1Tm 6:1,2, 2Tm 2:21, Tt 2:9.

2:33 Joosef ja Maria eivät vielä tienneet kaikkea, siksi he ihmettelivät.
Hänen isänsä ja äitinsä, on joissakin kreik. teksteissä: Joosef ja hänen äitinsä.

2:35 Maria ei vielä tiennyt, kuinka syvälle sydämeen häntä haavoitettaisiin oman pojan tähden. Ristin juurella hän sen ymmärsi, mutta vasta ylösnousemuksen jälkeen, miksi.

2:36 Raamatussa mainitaan muutamia naisprofeettoja:
Mirjam, Mooseksen ja Aaronin sisar, 2Ms 15:20,
Debora, Lappidotin vaimo, Tm 4:4,
Hulda, Sallumin vaimo, 2Kn 22:14, 2Ak 34:22,

profeetta Jesajan vaimo, Jes 8:3,
Hanna, Fanuelin tytär, leskivaimo, Lk 2:36,
sekä väärät profeetat, jotka pelottelivat ja johtivat kansaa harhaan:
Nooadja, Nehemian pelottelija, Neh 6:14,
Iisebel, Ahabin vaimo, kansan eksyttäjä, 1Kn 16:31 – 21:25, 2Kn 9:7–37, Ilm 2:20.

2:40 Elämänkaaren alkupää: Jumalan antama kasvu, vrt. Lk 1:80, 2:52, Snl 20:11, 22:6.

2:41 Pääsiäinen oli heille vuoden kohokohta.

2:42 Hyvistä tavoista kannattaa pitää kiinni.

2:43 Osassa kreik. teksteissä on: hänen vanhempansa, ja osassa: Joosef ja hänen äitinsä.

2:44 12-vuotiaana Jeesus oli jo melko itsenäinen, hänen vanhempansa luottivat häneen.

2:46 Jeesuksen vanhemmilla oli kolme hädän ja tuskan päivää. Marialle tämä oli esimakua siitä mitä tapahtuisi myöhemmin Golgatan ja ylösnousemuksen välillä.
Viisas opiskelee ja oppii lisää. Jeesus osasi jo poikasena kuunnella. Monet eivät opi sitä taitoa koko elämänsä aikana, he kun ovat omasta mielestään viisaita jo valmiiksi, Snl 26:12.

2:48 Poikani = <teknon> (99x) = sm: lapsi.
Samaa puhuttelumuotoa käyttävät myös tuhlaajapojan isä tämän vanhemmalle veljelle, Lk 15:31, ja Abraham rikkaalle miehelle, Lk 16:25.
Maria kutsuu tässä Joosefia Jeesuksen isäksi, vaikka he molemmat tiesivät asian oikean laidan. Niin oli kuitenkin

ihmisten takia paras.
Verbistä <odynaoo> = tuottaa tuskaa, aiheuttaa ahdistusta.
Verbistä esiintyy UT:ssa ainoastaan med-pass. muoto <odynaomai> (4x) = kärsiä tuskaa, tuntea ahdistusta.
Se esiintyy Luukkaalla: Lk 2:48, 16:24,25, Apt 20:38.
Kyseessä on paljon syvempi ja voimakkaampi tunnetila kuin huolestuneisuus, niin kuin tekstiyhteydestäkin voi päätellä.
Välissä oli ollut kaksi tuskan ja hädän täyttämää yötä, jolloin Maria ja Joosef tuskin olivat nukkuneet silmän täyttäkään.

2:49 Jakeen lopun käännös on sm: …minun pitää olla niissä, mitkä/jotka ovat minun Isäni.
Tämä lause on ilmeisen monimerkityksinen, ja siksi kääntäjien on vaikea kääntää se, joten he mieluusti kaventavat sen merkityskenttää riippuen omasta ymmärryksestään. Niinpä myös käännös: minun pitää olla Isäni huoneessa, on tulkitseva, mutta toki tekstiyhteyteen sopiva.

2:50 Älkäämme ihmetelkö, jos raamatunkääntäjät eivät ymmärrä edellistä jaetta, eivät Joosef ja Mariakaan ymmärtäneet, muista paikalla olleista puhumattakaan. Ihmisen ymmärrys on niin perin rajallinen.

2:51 Jeesuskin oli lapsena alamainen ja kuuliainen vanhemmilleen, vaikka olikin Jumalan Poika. Näin Hän antoi esikuvan kaikille lapsille suhtautumisessa omiin vanhempiinsa.
Maria jäi jälleen pohtimaan asioita sydämessään.
Hän oli viisas nainen, hän noudatti profeetta Haggain kehotusta, Hag 2:18.

2:52 Hengellinen kasvu esikuvana meille kaikille.

3:1 Luukas esittää historiallisia tosiasioita. Hänhän tutki asioita tarkasti.

3:2 Tuolloin oli kaksi ylipappia! Se oli uskonnollispoliittinen ratkaisu siihen aikaan.
Jumalan sana tuli Johannekselle. Se oli hengellinen ratkaisu samaan aikaan.

3:4 Jakeissa 4–6 on suora lainaus jakeista Jes 40:3–5.
Ks. Mt 3:3.

3:7 Johannes Kastaja puhui ankaria sanoja kovasydämiselle kansalle. Samalla kannattaa muistaa, että hän oli viimeinen vanhan liiton profeetta. Uudessa liitossa julistetaan evankeliumia, jotta ihmiset kääntyisivät synneistään Jeesuksen puoleen ja saisivat syntinsä anteeksi.

3:8 Ihmiselämän uskonnollinen perusta: isien usko. Se onkin kuin jalkapallo: päältä ympäripyöreä ja sisältä täynnä ummehtunutta ilmaa.
Juutalaiset vetosivat siihen, että Abraham oli heidän isänsä lihan puolesta. Uudessa liitossa tilanne on aivan toinen, Gal 3:4–29.

3:11 Omaehtoinen tasaus on evankeliumin mukaista.
Pakkotasaus on ahneuden mukaista, joko sosialismin tai kapitalismin, riippuu olosuhteista ja tilanteesta.

3:16 Johanneksella oli terve hengellinen itsetunto. Hän oli naisista syntyneistä suurin, Mt 11:11, Lk 7:28, ja tällä tavoin hän vertasi itseään Jeesukseen. Ks. Apt 11:17.
Minua voimakkaampi = <ho iskhyroteros mou>, ilmaus on muodostettu genetiivillä. Samanlainen rakenne on kohdissa Mt 12:45, Jh 1:15,30 ja Kol 1:15.

3:17 Jyvässä on elämä, akanoissa ja ruumenissa vain kuoret.

3:19 Johannes uskalsi nuhdella inhimillisesti ja yhteiskunnallisesti vahvempaansa.
Niin teki aikoinaan esim. Jeremia.

3:20 Herodeksen puolustusreaktio johtuen pahasta omastatunnosta.

3:22 Pyhä Henki otti ruumiillisen muodon ilmestyäkseen nähtävällä tavalla, ks. Lk 24:39.
Ks. myös Mt 3:16, Mk 1:10.

3:23 Juutalaisen käsityksen mukaan 30 vuotta oli miehen ikä, silloin hänen mielipiteilleen alettiin antaa arvoa. Leeviläiset aloittivat palveluksensa 30 vuoden iässä, 4Ms 4:47.
Jeesus oli ihmiskunnan 77. sukupolvea.
Jeesuksen luultiin olevan Joosefin poika.
Luulla voi vakavissaan, 1Sm 1:13, tai ivaillessaan, Apt 2:13–18. Tai sitten voi luulla itsestään liikoja, Lk 8:18.

3:36 Keenan ei esiinny hepr. tekstissä ko. luettelossa (1Ms 11:2), mutta kylläkin LXX:ssa muodossa Kainam, niin kuin tässäkin kohdassa UT:n kreik. tekstissä. Näin Pyhä Henki osoittaa, ettei paraskaan ihmisten tekemä luettelointi ja kirjanpito ole täydellistä.
Jumalallinen kirjanpito sen sijaan on, Ilm 3:5, 13:8, 17:8, 20:12,15, 21:27.

4:1 Pyhän Hengen johdatus vei Jeesuksen autiomaahan, vieläpä Paholaisen kiusattavaksi. Näin hänet koeteltiin jo alkutaipaleella.
Jeesus on tie, ja hän osoitti meillekin tien kulkea Hengen johdatuksessa, vaikka se ei aina tuntuisikaan siunatulta ja

mieluisalta vaan jopa tuskien täyttämältä taipaleelta.
Ks. Rm 8:14, Gal 5:18.

4:2 Kiusaus kohdistui
a) ruumiiseen (jae 3),
b) sieluun (jakeet 5–7) ja
c) henkeen (jakeet 9–11).
Näin vihollinen koetteli kaikki alueet. Ja kärsi totaalisen tappion.

4:3 Paholaisen taktiikka: jossittelu totuudella.

4:4 Hengellinen taktiikka: uskon kuuliaisuus Jumalan sanalle.
Tässä on suora lainaus jakeesta 5Ms 8:3.

4:5 Paholainen on melkoisen kyvykäs persoona, pystyi esittämään kaikki maailman valtakunnat yhdessä hetkessä. Vihamies on väkevä, sanoo Herran sana, Val 1:16. Mutta meidän Herramme on vielä väkevämpi, Lk 11:21–22.

4:6 Paholainen on tämän maailman ruhtinas, hänelle kuuluu tämän maailman valtapiiri ja sen loisto, vielä tällä hetkellä.

4:7 Paholaisella on tarve saada palvontaa.

4:8 Jeesus osoitti syvän hengellisen totuuden: palvonta kuuluu vain ja ainoastaan Jumalalle.
Tässä on suora lainaus jakeista 5Ms 6:13, 10:20.

4:9 Taas Paholainen jossittelee totuudella. Väärä ei voi suoristua, totesi jo aikoinaan kuningas Salomo, Srn 1:15.

4:10 Paholaisen neuvo = hulluttelu Jumalan sanalla.
Jakeissa 10–11 on suora lainaus jakeista Ps 91:11–12.

4:11 Paholainen luki Raamatusta sen, mikä sopi hänelle (Ps 91:11–12), mutta jätti lukematta seuraavan jakeen (Ps 91:13), koska se kääntyy häntä vastaan.

4:12 Herramme Jeesuksen ohje on: hulluttelu Jumalan sanalla on Jumalan kiusaamista, eikä siihen kenenkään pidä ryhtyä. Tässä on suora lainaus jakeesta 5Ms 6:16.

4:13 Jeesus joutui kestämään maksimaalisen kiusaamisen, nimittäin Paholaiselta loppuivat aseet. Ei ollut enää mitään millä kiusata.
Joksikin aikaa = <akhri kairou> = sm: määrättyyn aikaan asti. Sama ilmaus on Apt 13:11.

4:14 Näin Jumala osoitti, että Henki on väkevämpi kuin Paholainen, ja Jeesus palasi autiomaasta Hengen voimassa.
Sana <feemee> (1x+3x) = sanoma, viesti, uutinen, tieto, huhu, maine: Mt 9:26, Lk 4:14 sekä LXX:ssa Snl 15:30.
Evankeliumi on hyvä sanoma Jeesuksesta.

4:15 Jeesuksen tehtävä oli opettaa. Kaikki ylistivät häntä.

4:16 Jeesus piti kiinni hyvistä ja oikeista tavoista.

4:18 Jakeissa 18–19 on suora lainaus jakeista Jes 61:1–2. Samalla myös viittaus jakeeseen Jes 58:6.

4:19 Suosion vuosi, ks. Lk 4:24.

4:20 Jeesus oli huomion keskipiste.

4:21 Messias on ennustusten täyttymys.

4:22 Ihmiset valtasi ihastelu ja väärä luulo. Ihastelun syy oli aivan oikea, armon sanat. Sen sijaan se, että Jeesus on Joosefin poika oli perin inhimillinen mutta väärä luulo.

4:24 Suosittu = <dektos> (5x) = 1. suosittu, tervetullut, 2. mieluinen, hyväksyttävä, kelvollinen, otollinen: Lk 4:19,24, Apt 10:35, 2Kr 6:2, Fil 4:18.
Herra osoittaa kansalleen suosiotaan, mutta kansa ei hänen profeetoilleen.

4:28 Nyt ihmiset joutuivat raivon valtaan. Äkkiä se muuttuu ihmisen mieli.

4:29 Kansan suosio vaihtui murha-aikeeksi. He aikoivat tehdä saman tempun, jonka kuningas Amasjan sotajoukko teki aikoinaan edomilaisille, 2Ak 25:12.
Amasjalle vain kävi lopulta huonosti 2Ak 25:27.

4:30 Jeesus teki aikamoisen voimateon, jota Raamattu ei edes selitä tarkemmin. Ilmeisesti jumalanpelko valtasi ihmiset.

4:31 Jeesus lähti pois Nasaretista ja meni Kapernaumiin. Mahtoivatko Nasaretin asukkaat oppia tästä mitään?

4:32 Jeesuksella oli Jumalan antamat valtuudet, hän ei nojautunut ihmisauktoriteetteihin niin kuin juutalaisten kirjanoppineet, jotka saattoivat ladella: Rabbi Joosia on sanonut rabbi Akiban nimessä, että rabbi Samuel on sanonut… – kuin opetetut papukaijat.

4:34 Riivaajatkin tietävät, kuka Jeesus on, vaan epäuskoiset ihmiset eivät!

4:35 Riivaaja ei pystynyt vahingoittamaan miestä, koska Jeesus antoi sille käskyn lähteä.

4:38 Simon piti huolta anopistaan silloin kun tämä sairasti. Oikeanlainen anoppi–vävy suhde.
Anoppi esiintyy UT:ssa vain kahdessa tapauksessa:

1) tämä Pietarin anoppi, Mt 8:14, Mk 1:30, Lk 4:38 ja
2) anopin ja miniän väliset uskonsodat, Mt 10:35, Lk 12:53, niin kuin profeetta Miika oli ennustanutkin, Mka 7:6.
Mutta VT:ssa Ruutin kirjassa anopilla on tärkeä rooli. Oikeastaan Ruutin kirjaa voisi sanoa myös Anopin kirjaksi, niin läheinen suhde Ruutilla oli anoppiinsa, joka on todellisen anopin esikuva kaikille naisille.
Niin kuin Ruutkin on esikuva todellisesta miniästä.
Noh, toki Mooseskin mainitsee anopin kerran, kirousten luettelossa, 5Ms 27:23.

4:39 Vihmerä nainen tämä anoppi: heti kun kuume läksi, ei kun vaan palvelemaan!

4:40 Työpäivän jälkeen jouti kuljettamaan sairaita.

4:41 Jeesus ei antanut riivaajien ruveta julistamaan totuutta. Ne yrittävät nimittäin ympätä totuuden kylkiäiseksi valetta. Vai haluisitko sinä juoda raikasta lähdevettä, jos joutuisit epäilemään, että tarjoilija on lorauttanut joukkoon jotakin myrkyllistä?

4:42 Perin inhimillistä: ihmiset olisivat halunneet omia Jeesuksen itselleen, koska hänen seurassaan oli niin hyvä olla.

4:43 Jeesus halusi tehdä lähettäjänsä tahdon.

4:44 Joissakin kreik. teksteissä: Juudean synagogissa.

5:1 Ihmiset halusivat kuulla Jumalan sanaa. Se onkin ihmisen syvimpiä kaipauksia sen ohella, että hän haluaa olla Jeesuksen lähellä. Vaan mikä estää? Synti. Ja sen vuoksi monet yrittävät tukahduttaa tuon halun ja kaipauksen jollakin muulla, hyvällä tai pahalla korvikkeella. Ne ovat joka tapauksessa vain korvikkeita kaikkein tärkeimmän

rinnalla.
Sitten ovat toisaalta ne ihmiset, jotka ovat tulleet uskoon ja saaneet syntinsä anteeksi. Heidänkin syvin halunsa ja onnensa on olla Herraa lähellä ja kuulla Jumalan sanaa. Vaan oma liha ja yhteisön perinnäissäännöt pyrkivät täyttämään heidän syvimmän kaipauksensa jollakin muulla. Sen takia uskonnollinen harrastelu pyrkii tunkemaan hengellisen elämän taka-alalle. Sitten on jonninjoutavia ongelmia yksityisten uskovien, erilaisten seurakuntien ja kokonaisten kirkkojen tai uskonnollisten yhteisöjen elämässä. Ja syy luonnollisesti on muissa vaan ei meissä… Parasta elämässä on olla lähellä Herraa Jeesusta ja kuulla Jumalan sanaa. Ja myös noudattaa sitä. Se ei ole korkea-arvoista tämän maailman silmissä, mutta tuo todellisen tyydytyksen ihmissielun kaipaukseen.

5:3 Luonnon tarjoama auditorio: rantapenger kuulijakunnan istuimena ja vesi äänenvahvistajana (kokonaisheijastus!). Jumala on tehnyt kaiken jo edeltä käsin viisaasti.

5:5 Väsynyt ja työhönsä turhautunut Simon halusi olla kuuliainen Jeesukselle. Mikään muu ei olisi enää saanut häntä liikkeelle.

5:6 Jeesuksen tekemä voimateko oli jälleen ihmeellinen ja yllättävä.

5:7 Apajalta saatiin uutta voimaa niin, että jopa rannalla olijat lähtivät liikkeelle.

5:8 Pietarilla oli terve itsetunto. Hän ymmärsi, ettei ole arvollinen Jeesuksen seuraan ja saamaan osakseen tällaista hyvyyttä.

5:9 Jumalan voiman ilmeneminen aiheuttaa hämmästystä ja (jumalan)pelkoa.

5:10 Jeesus ei pelotellut Simonia vaan rohkaisi: Älä pelkää. Samalla hän kutsui Simonin evankeliumin työhön.
Saada saaliiksi = <dzoogreoo> (2x) esiintyy UT:ssa vain tässä ja 2Tm 2:26, jossa kerrotaan vastakohdasta, kuinka vihollinen on saanut ihmisen saaliikseen toteuttamaan hänen tahtoaan.
Jeesus teki opetuslapsista ihmisten kalastajia, jotta he saisivat ihmisiä saaliiksi Jumalan valtakuntaan pois pahan vallasta.

5:11 Simon ja hänen kumppaninsa jättivät kaiken ja lähtivät seuraamaan Jeesusta. Herra irrotti heidät tärkeämpään työhön kokonaan. Näin kävi myöhemmin myös Paavalille. Suurin osa uskovista tekee normaalia työtä tässä ajassa ja sen ohella evankeliumin työtä, mutta jotkut Herra kutsuu ja erottaa kokonaan evankeliumin työhön.

5:12 Tässä ilmeni ihmisen epätoivoinen usko: mikään muu ei voi häntä auttaa, vain Jeesus.

5:13 Spitaalinen oli lain mukaan saastainen ja hänen piti asua yksinään leirin ulkopuolella. Ihmisiä nähdessään hänen piti huutaa: Saastainen, saastainen, jotta muut tiesivät karttaa häntä etteivät saastuisi, 3Ms 13:45–46.
Jeesus sen sijaan kosketti häntä ja paransi hänet. Tällä tavoin Jeesus osoitti evankeliumin ylivoimaisuuden lakiin nähden: Hän itse ei saastunut koskiessaan spitaaliseen vaan spitaalinen puhdistui. Tämä oli varmasti hirmuinen yllätys lainoppineille. Ja pitää muistaa, ettei Jumala ollut antanut

lakia rikottavaksi eikä Jeesus tullut kumoamaan lakia vaan täyttämään sen. Osoituksena siitä spitaalin valta murtui.

5:14 Tällä tavoin Jumalan armo todistettiin lain edustajille. Heidän ratkaistavakseen jäi, ottivatko he vastaan Jumalan armon omalle kohdalleen. Jotkut ottivat, monet eivät.

5:16 Jeesus rukoili paljon.

5:17 Fariseukset oli pieni, mutta vaikutusvaltainen ihmisryhmä. Heitä arvioidaan olleen vain n. 6 000.
Nykyäänkin pienet mutta äänekkäät ryhmät ovat esillä hiljaisen enemmistön kustannuksella.
Herran voima parantaa sairaita.

5:19 Rakkaus ja hätä keinot keksii. Samalla nämä miehet osoittivat voivansa käyttää luovaa ajattelua, he olivat todellisia ongelmanratkaisijoita. Evankeliumi ei tukahduta ajattelua, vaan päinvastoin rohkaisee siihen, nimittäin oikeaan ja puhtaaseen ajatteluun, Fil 4:8–9, Hpr 12:3. Keksintöjä on hyviä, niin kuin edellä mainitut, mutta myös huonoja, ks. 1Kn 12:33, Neh 6:8.

5:20 Tärkein ensin.

5:21 Vastustajat eivät pystyneet oivaltamaan, että Jeesuksella olikin jumalalliset valtuudet.
Kreikan kielioppi antaa tähän tilanteeseen mielenkiintoisen lisävivahteen verbin <afieemi> = antaa anteeksi, aikamuodoilla: fariseukset ajattelivat vain tuota hetkeä (infinitiivin aoristi), mutta Jeesus osoitti vastauksessaan (jakeessa 24: infinitiivin preesens), että hänellä on jatkuva valtuutus antaa syntejä anteeksi.

5:22 Jeesus tiesi heidän sydämensä ajatukset, ja niin hän tietää nykyäänkin jokaisen meidän sydämemme syvimmätkin salaisuudet ja ajatukset. Häntä ei pystytä pettämään.

5:23 Jälkimmäinen on helpompi, ainakin lääketieteelle.

5:24 Jeesus ei todistanut ihmekykyjään vaan valtuutensa antaa syntejä anteeksi.

5:25 Parantuminen sai aikaan Jumalan ylistystä parannetussa.

5:26 Parantuminen sai aikaan muissa hämmästystä, pelkoa ja Jumalan ylistystä.
Uskomatonta = <paradoksos> (1x) tarkoittaa paradoksaalista, sellaista mitä on vaikea uskoa, mikä ei kuulunut normaaliin elämänrytmiin eikä inhimilliseen ajatteluun, mutta osoittautui todeksi.

5:30 Fariseukset halusivat säilyttää sentään tietyn tason kutsuvieraiden suhteen. Niin nykyäänkin monet.

5:31 Jeesuksen periaate oli aivan toisenlainen kuin fariseusten. Mutta hehän eivät pystyneetkään auttamaan syntistä ihmistä.

5:32 Jeesus sen sijaan tuli kutsumaan luokseen nimenomaan syntisiä, jotta he voisivat pelastua.
Mutta ketä ne vanhurskaat olivat?
Ks. Rm 3:10–11 ja Lk 18:19.

5:34 Jeesus on tärkeämpi kuin paasto.

5:37 Uudistuminen ei ole sama kuin vanhan parsiminen.

5:38 Uudistuminen on perinpohjaista, se tapahtuu henkeä ja mieltä myöten, Ef 4:23.

5:39 Vanhoista kaavoista kiinni pitävän on vaikea uudistua. Hän kun ei sitä haluakaan.

6:1 Joissakin kreik. teksteissä on sapatin määreenä sana <deuteroprootos>, jota ei esiinny muualla kreik. teksteissä. Sen merkitys on epävarma. Se saattaa tarkoittaa: seuraavana sapattina (edellisestä), tai: pääsiäisen jälkeisenä sapattina. Opetuslapsilla oli nälkä ja he tarvitsivat pientä hiukopalaa. Kukapa ei nälkäänsä söisi.

6:2 Johan löysivät fariseukset sanomisen aihetta omien perinnäissääntöjensä pohjalta.
Uskonnolliset perinnäissäännöt rajoittavat elämää: …ei ole lupa…. Ne eivät ole Jumalan sanaa, joka suojelee ihmiselämää, vaan niiden tarkoitus on orjuuttaa ihmisiä. Senpä vuoksi Paavali, joka oli elänyt lapsuutensa ja nuoruutensa tuossa orjuudessa, kohdattuaan Herran Jeesuksen taisteli Jumalan armon evankeliumin puolesta lain ja perinnäissääntöjen orjuutta vastaan, eikä sallinut kenenkään väärällä opetuksella ajaa uskovia orjuuteen, ks. esim. Gal 1:6s.

6:3 Jeesus opetti fariseuksille Jumalan sanan pohjalta vähän laajempia näköaloja kuin hiusten halkomista.

6:4 Jumalan armo on suurempi kuin laki.

6:5 Jeesus osoitti olevansa suurempi kuin laki.
Bys: myös sapatin herra.

6:7 Kirjanoppineilla ja fariseuksilla oli väärä ennakkoasenne Jeesuksen suhteen. He etsivät ainoastaan aihetta syytökseen. Semmoiset ihmiset ovat hyvin rasittavia lähipiirissä.

Nykyään puhutaankin henkisestä väkivallasta. Jeesus jos kuka joutui jatkuvasti kestämään sellaista.

6:8 Jeesus tiesi kiusaajiensakin ajatukset.

6:9 Tässä on ydinkysymys: Onko tärkeintä pelastaa elämä vai tuhota se? Jeesus tuli etsimään ja pelastamaan sitä, mikä on kadoksissa. Ei tuhoamaan.
Moni lääkäri, bisneksen tekijä ym. joutuvat miettimään työssään tätä syvällistä ongelmaa käytännössä.

6:10 Tapahtui valtava ihme.

6:11 Raivostuivat mielettömästi = sm: tulivat täyteen mielettömyyttä.
Syntyi valtava vastareaktio Jeesuksen toiminnalle. Tälle on esikuva Nehemian kirjassa, Neh 4:1.

6:12 Jeesus rukoili koko yön, kun päivällä ihmiset veivät hänen aikansa.

6:15 Kiivailija = <dzeelootees> (8x) = selootti, vapaustaistelija: Lk 6:15; Apt 1:13; 21:20; 22:3; 1Kr 14:12; Gal 1:14; Tt 2:14; 1Pt 3:13.
Ks. sanakirja Novum 5: 2003.
Kiivailijat eli selootit oli juutalainen puolue, joka tahtoi väkivalloin irrottaa juutalaiset Rooman vallan alta.
Heillä oli voimakkaat sotilaspoliittiset käsitykset Messiaasta.
He olivat hyvin kansallismielisiä ja vastustivat kaikkea kreikkalaistumista ja roomalaistumista.
Josefuksen mukaan puolue syntyi Galileassa, kun kirjanoppinut Juudas Galilealainen ja fariseus Saadok yllyttivät kansaa kapinaan Roomaa vastaan v. 7 t. 6 eKr. pidetyn verollepanon aikana (Apt 5:37).

Ajan mittaan selootit saivat yhä lisää vaikutusvaltaa juutalaisten keskuudessa. He aloittivat v. 66 jKr. roomalaisia vastaan kapinan, joka johti v. 70 jKr. Jerusalemin ja temppelin hävitykseen ja juutalaisvaltion olemassaolon lakkaamiseen. Selootit menettivät kansan luottamuksen ja katosivat sen jälkeen, kun Bar Kokhban kapina oli kukistettu v. 135 jKr. Ks. Mt 10:4.

6:16 Jeesus salli kavaltajan päästä apostolien joukkoon toteuttamaan Kirjoitusten ennustukset.
Mutta voi tuota kavaltajaa, kuinka hänelle lopulta kävi.

6:18 Saastaiset henget vaivaavat ihmisiä ja pyrkivät ajamaan ihmisen mitä moninaisimmilla tavoilla tuhoon, mutta Jeesuksen läheisyydestä ne joutuvat pakenemaan. Siten ihminen pääsee tervehtymään pahoistakin henkisistä vammoista.

6:19 Jeesuksesta lähtee voima, joka parantaa.

6:20 Opetuslapset ovat köyhiä mutta autuaita.

6:21 Jotkut ajattelevat, että uskovaiset ovat, tai ainakin heidän pitäisi olla, aina synkkiä ja murhemielisiä, mutta Jeesus lupasi: te saatte nauraa!

6:22 Opetuslapsia vainotaan syvimmiltään Jeesuksen nimen tähden, mutta tekosyitä tosin etsitään ahkerasti. Sen joutui kokemaan myös Mestarimme, Jh 10:33, 18:30.

6:23 Uskonnollisuus vainoaa hengellisyyttä. Niin VT:n aikoihin kuin Jeesuksen aikoihinkin, ja vielä nykyäänkin, Gal 4:29.

6:24 Tämä ja seuraavat jakeet osoittavat, että tämän maailman hyvyys ja Jumalan hyvyys eivät käy käsi kädessä, vaan ovat pikemminkin toistensa vastakohtia.

6:27 Jeesus tuli tuomaan rakkauden evankeliumin.

6:28 Parjata = <epeereadzoo> (2x) esiintyy vain tässä ja 1Pt 3:16.

6:31 Tämä on ns. kultainen sääntö.
Juutalaisilla rabbeilla oli saman tapainen ajatus, mutta negatiivisena: Älä tee kenellekään sitä, mitä et halua tehtävän itsellesikään.
Hyvä jo sekin, mutta Jeesuksen opetus ei ole negatiivista vaan positiivista!

6:32 Jeesus osoitti, että Jumalan armon evankeliumi on korkeampi kuin paraskaan inhimillinen ajattelu.

6:36 Tässä on Isän esikuva lapsilleen. Myös maallisen isän on hyvä antaa oikea, armahtava, esikuva lapsilleen. Se kuulemma vaikuttaa myös pienen ihmisen käsitykseen Jumalasta, taivaallisesta Isästä.

6:37 Päästäkää vapaaksi on sanan <apolyoo> keskeinen merkitys. Sanalla voi olla syyllisyydestä vapaaksi julistamisen merkityskin, jolloin jakeen loppu voidaan kääntää myös: Antakaa anteeksi, niin teillekin annetaan anteeksi.
Joka tapauksessa anteeksiantamus on suurempi ja parempi kuin tuomitseminen.

6:40 Uskovaiset ovat Jeesuksen, eivät kenenkään ihmisauktoriteettien, oppilaita.

6:41 On se kumma, että uskovallakin voi olla noin valikoiva näkö!

6:43 Kreik. sana <sapros>, joka on käännetty tässä sekä huono että paha, on oikeastaan jotakin vielä pahempaa: mätä, laho, pilaantunut, härskiintynyt.
Kelvoton = <sapros> (8x): Mt 7:17,18; 12:33; 13:48; Lk 6:43; Ef 4:29.

6:45 Tässä ilmenee syyn ja seurauksen suhde, jota ihminen ei pysty kiertämään. Sydämen hyvyys ja armahtavaisuus tuo ilmi hyvyyttä, mutta pahuus pahuutta. Sydämen pitää muuttua eikä ulkokuoren.

6:48 Jumalan sanan noudattamisella on läpi elämän kestävä siunauksensa.
Osassa kreik. tekstejä talosta sanotaan: oli kalliolle perustettu, ja osassa: oli hyvin rakennettu. Tähän käännökseen on otettu huomioon molemmat tekstit.

6:49 Jumalan sanan hylkäämisellä on elämän perustukset murtava vaikutus.

7:2 Tällä roomalaisella sadanpäälliköllä oli oikea elämänasenne, hän osasi arvostaa palvelijaansa.

7:4 Juutalaisten vanhimmat ymmärsivät arvostaa ja kunnioittaa sadanpäällikköä.

7:5 Lisäksi sadanpäällikkö rakasti Juudan kansaa, jonka suhteet Rooman valtaan ja roomalaisiin olivat hyvinkin hankalat, ja hän kunnioitti Israelin Jumalaa.

7:6 Verbi <skylloo> = 1. akt: vaivata, ahdistaa, raastaa, kiduttaa: Mk 5:35, Lk 8:49,
2. med: vaivata itseään, vaivautua: Lk 7:6,
3. pass: nääntyä, ahdistua: Mt 9:36.

7:7 Sadanpäälliköllä ei ollut heikko itsetunto vaan hän oli nöyrä mies.

7:8 Sadanpäällikkö ymmärsi oman asemansa ja Jeesuksen suuruuden.

7:9 Jeesus antoi tunnustuksen tuon miehen uskolle.
Vrt. Abraham, Jk 2:22–23.

7:19 Joissakin kreik. teksteissä on: Herran luo.
Osassa kreik. teksteissä on lopussa sana <allos> = toinen (samaa laatua oleva), joissakin <heteros> = toinen, muu, toisenlainen, erilainen. Vrt. 1Kr 15:39–41.
Tämä oli epäuskon hetki Johannes Kastajan elämässä, kun hän virui vankilassa.
Vrt 4Ms 11:21s, 1Sm 27:1, Mk 4:38, Hes 12:22.

7:28 Joissakin kreik. teksteissä on: suurempaa profeettaa kuin Johannes Kastaja, ja joissakin: suurempaa kuin Johannes, ks. Mt 11:11.

7:29 Tunnustivat Jumalan olevan oikeassa = sm: tunnustivat Jumalan olevan vanhurskas.

7:30 Suunnitelma (aivoitus, UT 1938): Jumalalla on suunnitelma niin yksityisen ihmisen kuin kansojenkin varalle: Rm 8:28, 9:11, Ef 1:11, 3:11, 2Tm 1:9, tutki tarkemmin!

7:34 Sana <oinopotees> (1x+2x) tarkoittaa viinin juojaa:
Snl 23:20; Mt 11:19; Lk 7:34.
Jotkut ihmiset yrittivät käyttää Jumalan sanaa Jeesusta vastaan, Snl 23:20, vaikka tosiasiassa heidän vaikuttimenaan oli se, että Jeesus oli publikaanien ja syntisten ystävä.
Käännös UTN: Sellainen mässäilijä ja juoppo…, on jo selvästi yliampuva.

7:35 Tunnustavat oikeaksi = sm: tunnustavat vanhurskaaksi.

7:37 Tämä nainen on yksi nimettömistä, tuntemattomista uskon sankareista. Hänen tekonsa ja Jeesuksen sanat puhuvat hänen puolestaan. Jotkut ovat väittäneet, että tämä nainen olisi Maria Magdaleena, mutta Raamattu ei kerro sellaista.

7:38 Ateriat nautittiin makuulla ollen lattialla, eikä tuolilla istuen niin kuin nykyään.
Verbi suudella = <katafileoo> (14x+6x+6x = 26x):
1Ms 31:28; 32:1; 45:15; 2Ms 4:27; Rt 1:9,14; 1Sm 20:41; 2Sm 14:33; 15:5; 19:40; 20:9; 1Kn 2:19; 19:20; Ps 84:11; Mt 26:49; Mk 14:45; Lk 7:38,45; 15:20; Apt 20:37; sekä apokryfikirjoissa 6x: 1Esd 4:47; Tob 7:6; Tbs 7:6; 10:13; 3Makk 5:49; Sir 29:5.

7:44 Jakeet 44–50 osoittavat Jeesuksen sydämellisen suhtautumisen tuohon naiseen.
Ks 2Kn 4:27, Jh 12:7.

8:2 Maria Magdaleena mainitaan evankeliumeissa 12x:
Mt 27:56, 61; 28:1; Mk 15:40, 47; 16:1,9; Lk 8:2; 24:10; Jh 19:25; 20:1,18.
Hän seurasi uskollisesti Jeesusta ja oli ensimmäisenä kertomassa Jeesuksen ylösnousemuksesta, Lk 24:9–12. Kaiken lisäksi hän saattoi opetuslapset hämmennyksiin, Lk 24:22–24.

8:5 Siementä = <ton sporon autou> = sm: siementään, mutta tuo ilmaus on suomen kielessä monikäsitteinen.

8:6 Kalliolla oli paikka paikoin hieman maata, ja se riitti, jotta siemen pääsi itämään ja oras alkoi kasvaa, mutta kun vesi puuttui, oras kuihtui ja kuoli.

8:13 Uskovien tulee juurtua Kristukseen, Ef 3:17–18, Kol 2:6–7.

8:18 Luulla, ks Lk 3:23, 1Sm 1:13, Apt 2:13–18.
Monilla on suuret luulot itsestään ja omista mahdollisuuksistaan, mutta viimeistään kuoleman lähetessä ihmiseltä otetaan luulot pois. Siksi on paras turvata Kristukseen jo lapsuudessa ja nuoruudessa.

8:19 Päästä luokse = <syntygkhanoo> (1x) = tavata, kohdata, liittyä yhteen, esiintyy vain tässä, mutta siitä johdettu sana <syntykhia> = sattuma, tapahtuma, esiintyy papyruksessa P75c sanan <sygkuria> tilalla kohdassa Lk 10:31.

8:21 Vrt. Lk 11:27.

8:26 Gerasalaisten aluetta sanotaan eri kreik. teksteissä myös gadaralaisten tai gergesalaisten alueeksi, Mt 8:28 ja Mk 5:1.

8:28 Mitä sinä minusta tahdot, ks. Mk 5:7.

8:29 Oli käskemäisillään: kreik. tekstissä on verbistä akt.ind.impf. Samanlainen muoto on jakeessa Lk 8:42, kun Jairoksen tytär oli kuolemaisillaan.
Riivajien voimalla mies pystyi katkomaan ulkonaiset siteet, mutta oli hengellisesti ja sielullisesti täysin sidottu.

8:35 Uskoontulo ei vie ihmiseltä järkeä, vaikka jotkut niin luulevatkin, vaan päinvastoin antaa hänelle täyden ymmärryksen, ks. Hpr 11:3 ja Ps 119:130. Sen seurauksena mies oli siististi puettu!

8:37 Tuolle kansalle sikalauma oli tärkeämpi kuin Jeesus. He saivat syödä kauan läskisoosia, mutta he menettivät iankaikkisen elämän toivon. He olivat siten Eesaun

hengenheimolaisia, mistä Jumalan sana meitä nimenomaisesti varoittaa, Hpr 12:16–17.

8:38 Verbi <deomai> (22x) = pyytää, rukoilla, anoa, on tässä muodossa indikatiivin imperfekti. Se esiintyy samassa muodossa kohdissa 1Ms 25:21, Job 19:16 ja Dan 6:11. Teksti tarkoittaa, että mies pyysi hartaasti tai useampaan kertaan Jeesukselta, että saisi seurata Jeesuksen mukana, kun Jeesus nyt heti lähtee alueelta pois yleisön pyynnöstä.

8:39 Tuo mies ymmärsi heti Jeesuksen jumaluuden, vaikkei ollut saanut pätkääkään teologista koulutusta! Mutta hän oli kohdannut Jeesuksen pelastajanaan, ja se oli suurinta tuon miehen elämässä.

8:42 Sm: hänellä oli ainutsyntyinen tytär, noin 12-vuotias.
Sana <monogenees> (9x) = ainutsyntyinen, ainoa lapsi, ainokainen: Lk 7:12; 8:42; 9:38; Jh 1:14,18; 3:16,18; Hpr 11:17; 1Jh 4:9.
Samoin on LXX:ssa Jeftan tytär, Tm 11:34.
Jairoksen tytär oli kuolemaisillaan (ks. Lk 8:29), ja myöhemmin jakeessa 49 kerrotaan, että hän kuoli.

8:43 Luukas itse oli lääkäri, Kol 4:14, ja hän ymmärsi, että lääketieteen apu on rajallinen.
Toisaalta kaikki tässä evankeliumissa kerrotut Jeesuksen tekemät ihmeet ovat näin saaneet lääkärin todistuksen Luukkaalta. Samoin Jeesuksen syntyminen neitseestä ja ylösnousemus kuolleista.

8:44 Jeesus noudatti Herran antamaa käskyä vanhassa liitossa tältäkin osin, 4Ms 15:38.

8:49 Vaivata = <skylloo> (4x): Mt 9:36, Mk 5:35, Lk 7:6, 8:49.

9:1 Voiman ja vallan karkottaa kaikki riivaajat = sm: voiman ja vallan kaikkien riivaajien yli.

9:3 Joissakin kreik. teksteissä sauva on monikossa. Sauvakävely taitaakin olla varsin vanhaa perua…
Mutta nyt oli kyse paljon tärkeämmästä asiasta kuin kuntoilusta, joka sekin on tärkeä yksityiselle ihmiselle.

9:7 Kyseessä oli Herodes Antipas, Herodes Suuren poika eli Arkelauksen veli.
Joissakin kreik. teksteissä: mitä tapahtui hänen toimestaan.

9:9 Etsi tilaisuutta nähdä Jeesuksen, mutta ylpeys esti häntä menemästä Jeesuksen luo. Myöhemmin hän sitten sai sen tilaisuuden, Lk 23:6–12. Sitä ennen hän oli jo uhannut tappaa Jeesuksen, Lk 13:31–32.

9:12 Sana <episitismos> (11x+1x) = ruoka(tarpeet), muona, eväät, esiintyy UT:ssa ainoastaan tässä.
LXX:ssa sana vastaa hepr sanaa <tseedaah> (9x) = eväät: esim. 1Ms 42:25, 45:21.
Liddell-Scottin sanakirjan mukaan se juontuu verbistä <episitizomai> = hankkia itselleen ruokatarpeita.
Tuon verbin kakkosmerkityksessä mainitaan synonyymiksi verbi <parasiteoo>, joka lopulta johtuu sanasta <parasitos> = henkilö joka syö toisten pöydästä.

9:14 Ruokakunta = <klisia> (1x) esiintyy ainoastaan tässä.

9:19 Ihmisillä on uskonasioista monenlaisia luuloja, arvailuja ja mielipiteitä.

9:20 Opetuslapsilla oli selvä käsitys totuudesta, ja Pietari luonteensa mukaisesti ennätti sanomaan sen ensimmäisenä.

9:23 Jeesuksen seuraaminen on päivittäistä uskonvaellusta.

9:32 Naiset voivat olla raskaana, kun odottavat lasta, mutta miehet näköjään vain unen raskauttamina.
Näinhän oli käynyt jo aikoinaan niin Aadamille kuin Abrahamillekin, 1Ms 2:21, 15:12.
Ja uni yllätti Pietarin ja Sebedeuksen pojat Getsemanessakin, Mt 26:40–46.
Kaikki nämä tilanteet olivat hyvin tärkeitä, ja miehet nukkuivat.

9:33 Verbi <diakhooridzomai> (1x) = erota, erkaantua, poistua, lähteä pois, esiintyy UT:ssa vain tässä.
Verbi ilmaisee, että Mooses ja Elia eivät lähteneet Jeesuksen luota jonnekin muualle maan päällä, vaan ajan rajan tuolle puolen, mistä ei usein vierailla tällä puolen.
Teemme = <poieesoomen> on aktiivin konjunktiivin aoristi.
Se voidaan kääntää kehottavana: tehkäämme,
innostavana: tehdäänpäs,
tahtomista ilmaisevana: me voimme tehdä,
tai: me haluaisimme tehdä.
Pietari oli niitä miehiä, joka osasi puhua, vaikka ei tiennyt mitä puhui. Olisi pärjännyt hyvin politiikassa, mutta onneksi Herralla oli hänelle tärkeämpiä tehtäviä.

9:35 Valittu on Bys: rakastettu.
Jeesus Kristus on Jumalan valittu, ja ne, jotka ovat Kristuksessa, ovat valittuja, Rm 9:33, Kol 3:12.

9:36 Joskus puheliaatkin miehet vaikenevat, ja viisaasti tekevätkin, Snl 17:28.

9:39 Vähän väliä = sm: ja katso

9:49 Nyt sai Johanneskin puheenvuoron, hän esitti ikään kuin pikavastauksen Jeesuksen sanoihin. Ehkäpä hän ajatteli joukon nuorimpana olevansa suurin, joka saattoi nyt puhua koko opetuslapsijoukon puolesta. Niinpä hän kertoi heidän kieltäneet miestä, joka ei oikein tuntunut tuntevan opetuslapsijoukon marssijärjestystä.
Mutta pieleen meni tämäkin intoilu…vaikka Pietari oli tällä kertaa viisaasti, ja syystäkin, vaiti.

9:50 Passiivinenkin henkilö voi olla opetuslasten (srk:n) puolella, kun ei vastusta heitä, mutta Jeesuksen (pelastuksen) puolella oleminen on aktiivinen ratkaisu, Lk 11:23.
Näin ollen srk ei ole yleispätevä vedenjakaja ihmiskunnassa – ja vielä vähemmän Israelin valtio, vaikka jotkin uskonnolliset piirit niin väittävätkin – mutta Jeesus Kristus on todellinen vedenjakaja koko ihmiskunnalle.
Vrt. Jos 5:13–14.
Joissakin kreik. teksteissä: meitä vastaan…meidän puolellamme.

9:51 Ilmaus <steeridzoo to prosoopon> (1x) = sm: vahvistaa kasvonsa (jtk kohti), esiintyy UT:ssa ainoastaan tässä, mutta LXX:ssa profeetoissa Jeremialla 2x ja Hesekielillä 10x. Profeetoilla se tarkoitti kasvojen kääntämistä jtk kohti tuomion ennustamiseksi.
Jeesus ei kääntänyt kasvojaan Jerusalemia kohti ennustaakseen sille tuomiota, vaan mennäkseen sinne ristiinnaulittavaksi meidän syntiemme tähden, eli kärsiäkseen tuomion meidän kaikkien edestämme.

9:53 Hän = sm: hänen kasvonsa, ks jae 9:51.

9:54 Joissakin käsikirjoituksissa nämä jakeet ovat laajemmin:
54. Kun hänen opetuslapsensa Jaakob ja Johannes sen näkivät, sanoivat he: Herra, tahdotko, niin sanomme, että tuli taivaasta tulkoon alas ja hävittäköön heidät [niinkuin Eliakin teki]? 55. Mutta hän kääntyi ja nuhteli heitä [ja sanoi: Ette tiedä, minkä hengen omat te olette.] 56. [Sillä Ihmisen Poika ei ole tullut ihmisten sieluja hukuttamaan, vaan pelastamaan.] Ja he vaelsivat toiseen kylään.
Jaakob ja Johannes olivat ukkosenjylinän poikia, Mk 3:17, ja heillä oli intoa, mutta ei vielä taitoa.
Tuli iskee alas taivaasta, ks. Ilm 13:13, 20:9.

9:55 Jumalan Pyhä Henki on armon Henki, ja hänen omiaan me olemme.

9:58 Golgatan ristillä oli lopulta paikka, jossa Jeesus kallisti päänsä, Jh 19:30.

9:62 Tähän viittaa myös apostoli Paavali, Fil 3:12–14.

10:1 Joissakin kreik. teksteissä on 70 ja joissakin 72, samoin jakeessa 10:17.

10:15 Bys: Ja sinä Kapernaum, joka olet taivaaseen korotettu!
Joissakin kreik. teksteissä on <katabibadzoo> = syöstä alas, ja joissakin <katabainoo> = astua alas.

10:20 Jumalan lasten suurin ilonaihe on se, että meidän nimemme on kirjoitettu Karitsan elämänkirjaan hänen sovitustyönsä ansiosta, Fil 4:3, Ilm 3:5, 21:27.

10:21 Inhimillinen viisaus ja äly ei riitä löytämään ja tuntemaan Jumalan pyhiä salaisuuksia vaan ainoastaan Pyhä Henki voi avata niitä Jeesuksen Kristuksen evankeliumin kautta, Kol 2:1–3,9–12, 1:19–20.

10:24 Monet vanhan liiton profeetat ja kuninkaat olisivat halunneet nähdä ja kuulla Jumalan valtakunnan tulevan, mutta he eivät saaneet, koska aika ei vielä ollut täyttynyt. Me olemme autuaammassa asemassa tässä elämässä.

10:29 Ihmisen perustaipumus on osoittaa olevansa hyvä ainakin jossakin asiassa – vähintään yhtä hyvä kuin muut, mieluummin vähän parempi. Niinpä tämä lainoppinut halusi osoittaa Jeesukselle olevansa vanhurskas! Hän ei ymmärtänyt asian oikeaa laitaa…

10:30 Mies kulki elämässään alaspäin (<katabainoo> = kulkea alempana olevan paikan suuntaan, 82x), Jerusalemista Jerikoon. Suunta oli väärä, pitäisi kulkea maailmasta kohti Jumalan valtakuntaa.

10:31 Sattumalta = <kata sygkyrian> (1x) esiintyy vain tässä.
Hepr. vastine <miqreeh> (10x): Rt 2:3, 1Sm 6:9, 20:26, Srn 2:14,15, 3:19 (3x), 9:2,3.
Kysymys: sattuma vai Jumala? on väärä, sillä Jumala on asettanut sattuman luonnonlaiksi, jota hän käyttää tahtonsa mukaan johdatuksensa välikappaleena. Näin oli myös tuon paikalle sattuneen papin ja leeviläisen kohdalla.
Vrt 1Kn 22:34.
Ks: Lk 8:19. Päästä luokse = <syntygkhanoo> (1x) = tavata, kohdata, liittyä yhteen. Verbi esiintyy vain tässä, mutta siitä johdettu sana <syntykhia> = sattuma, tapahtuma, esiintyy papyruksessa P75c sanan <sygkuria> tilalla tässä kohdassa eli Lk 10:31.
Hepr. verbi <qaaraah> (22x) = kohdata, sattua, tapahtua (odottamatta). Sen nif'al-muoto esiintyy 5x: 2Ms 5:3, 5Ms 22:6, 2Sm 1:6, 18:9, 20:1.

Myös papin kulkusuunta oli alaspäin, sen ilmaisee verbi <katabainoo>.

10:32 Pappi ja leeviläinen olivat menossa samaa tietä samaan suuntaan. Sen osoittaa verbi <katabainoo> = mennä t. kulkea (alaspäin). Mutta laupeutta epäonnistuneelle ei heiltä kummaltakaan herunut. Molemmat kulkivat sivistyneesti lavean tien toista laitaa kuin tuo kurja puolikuollut. Mutta tie ja suunta olivat silti sama.

10:33 Tällainen yllättävä tapahtuma paljasti kolmen miehen sydämen tilan. Samarialaisen sydän heltyi sääliväisyyteen ja hän armahti ja auttoi kurjassa kunnossa olevaa miestä.
Armahtaa = <splagkhnizomai> (12x):
verbiä käytetään 9x Herrastamme Jeesuksesta, kuinka hän sääli armahti kansaa.
Kolme kertaa verbi esiintyy Jeesuksen vertauksissa:
Mt 18:27, Lk 10:33, 15:20.
Kaikissa noissa kohdissa on kyse syvästä sääliväisyydestä ja todellisesta armahtavaisuudesta. Kunpa Pyhä Henki saisi vaikuttaa kaikissa meissä uskovissa tällaista mielenlaatua.

10:34 Haava = <trauma> (1x).
Kaikilla meillä on sielussamme traumoja, jotka ovat tulleet elämän matkan varrella. Herra Jeesus parantaa ja sitoo pahimmatkin haavamme.
Vrt Job 6:21, Jes 61:1, Lk 4:18.

10:36 Lainoppinut kysyi alun perin: Kuka sitten on minun lähimmäiseni? Ja nyt Jeesus esittikin hänelle vastakysymyksen: Kuka näistä kolmesta sinun mielestäsi osoitti olevansa sen lähimmäinen, joka oli joutunut ryövärien käsiin?

10:37 Mies päätteli aivan oikein: Se, joka osoitti hänelle laupeutta. Näin helppoa tai vaikeaa on olla lähimmäinen.

10:40 Tyypillinen vaativa rukous toisen ihmisen puolesta: Herra pistä se tyyppi tekemään jotakin tämän asian eteen...

10:42 Joissakin kreik. teksteissä on: Mutta vähän on tarpeen tai yksi ainoa.

11:3 Sana <epiousios> (2x): Sanan tarkasta merkityksestä ollaan epävarmoja, mutta sen merkitys voi olla:
1. tähän päivään kuuluva, jokapäiväinen,
2. seuraavaan päivään kuuluva, huominen,
3. olemassa oloon tarpeellinen,
4. yliluonnollinen.
Tai mahdollisesti se tarkoittaa kaikkia näitä eri vivahteita. Ks. Mt 6:11.
Tämä pyyntö sisältää jatkuvuuden: <didou heemiin kath heemeran> = anna (prees.) meille päivittäin.

11:19 Lapsenne = sm: poikanne. Samoin Mt 12:27.

11:20 Ennen vanhan liiton asettamista Jumalan sormi toi egyptiläisille rangaistuksen, 2Ms 8:14–15, sitten vanhan liiton käskyt kivitauluihin kirjoitettuina, 2Ms 31:18, 5Ms 9:10, mutta evankeliumin aikana siunauksen ja vapautuksen, Lk 11:20, Jh 8:6s synnin ja vihollisen vallan alta.

11:23 Suhteessa Jeesukseen kukaan ei voi olla passiivinen tai välinpitämätön. Jokaisen on ratkaistava oman sydämensä suhde Jeesukseen, koska ainoastaan hänessä on pelastus ja syntien anteeksi saaminen.
Vrt Mt 12:30, Mk 9:40, Lk 9:50.

11:26 Jos ihminen ei sydämessään käänny Jeesuksen Kristuksen puoleen niin, että Jumalan Pyhä Henki saa vallata hänen sydämensä, niin tuon ihmisen hengellinen tila menee ajan myötä pahempaan suuntaan.

11:27 Tämä nainen korotti Jeesuksen äidin Marian erityisasemaan, mutta Jeesus ei antanut Marialle, eikä kenellekään muulle mitään erityisasemaa. Vrt. Lk 8:21.

11:28 Sanat Byz: <menounge> (3x) = 1. niinpä mutta, 2. niinpä todella, 3. kyllä, varmasti: Rm 9:20, 10:18, Fil 3:8,
NA: <menoun> (1x) = niin, niinpä, Lk 11:28.

11:44 Haudan koskettamisesta ihminen tuli saastaiseksi, 4Ms 19:16–17.

11:45 Mitäpä sillä väliä, että Jeesuksen puheet häpäisevät fariseuksia, se sopii hyvin, mutta hänen puheensahan häpäisevät myös meitä, tuntui lainoppinut ajattelevan.

11:46 Jeesuksella ei ollut sen korkeammat käsitykset lainoppineista kuin fariseuksistakaan. Kovasydämistä porukkaa olivat molemmat.

11:47 Kivestä oli heidän sydämensä, kivestä he väsäsivät monumentteja. Mutta kivikovia olivat teotkin olleet, murhatöitä.

11:48 Jeesuksen sanojen mukaan nämä muistomerkit eivät tosiasiassa tulleet profeettojen muistoksi ja kunniaksi, vaan heidän tappamisensa muistoksi ja kunniaksi! Koskeekohan tämä sana katolista kirkkoa, joka on historiansa aikana tappanut laumoittain uskovaisia ja jopa julistanut osan heistä pyhimyksiksi… Tai islamia, jolla on samanlaisia tekoja. Entä muuta uskonnollisuutta? Tahi kommunismia, jonka

historia on kovin verinen, he tappoivat omat (väärät) profeettansa. Tosin kaikki heidän profeettansa olivat vääriä, niin kuin natsienkin. Entä kapitalismia, joka turvatakseen lännen vapauden ja rasvaisen hyvinvoinnin on valmis tappamaan köyhiä kuin kärpäsiä? Hekin ottavat Jumalan ikään kuin apulaisekseen tekoihinsa: In God we trust…

11:51 Polttouhrialttari oli varsinaisen pyhäkön (pyhä ja kaikkeinpyhin) ulkopuolella.

11:53 Kirjanoppineet ja fariseukset eivät nähneet mitään syytä parannuksen tekoon, vaan halusivat ainoastaan kampittaa Jeesuksen. Varokaamme sen kaltaista sydämen kovuutta.

12:6 Mt 10:29 mukaan kaksi varpusta maksoi yhden rovon, joten kahdella rovolla piti saada neljä varpusta, mutta nämä ovatkin ale-varpusia, jollain tavoin vaurioituneita, eikä niitä voinut siten laskea täysihintaisiksi. Mutta noita reppanoitakaan Jumala ei ollut unohtanut! Ja sama pätee vielä suuremmalla syyllä meihin ihmisiin!

12:12 Osassa kreik. teksteissä on <sitos> = vilja, vehnä, ja osassa <genneemata> = tuotokset, tuotto, sato.
Ilmaus <ta agatha mou> = sm: hyvät asiani, tarkoittaa miehen omaisuutta, kaikkea minkä hän on saanut pitää hyvänään.

12:15 Ahneus on epäjumalanpalvelusta, Kol 3:5.
Sana <pleoneksia> (10x) = ahneus, voitonhimo, oman edun tavoittelu: Mk 7:22; Lk 12:15; Rm 1:29; 2Kr 9:5; Ef 4:19; 5:3; Kol 3:5; 1Ts 2:5; 2Pt 2:3,14.
Tätä sanaa käytetään LXX:ssa hepr sanan <betsa‘> (23x) = vääryydellä saatu voitto t. hyöty, vastineena: Ps 119:36; Jer 22:17; Hes 22:27; Hab 2:9.

12:20 Mielettömyys on sitä, että ihminen on välinpitämätön oman sielunsa iankaikkisuuskohtalosta. Mielettömyys on myös ulkokultaisuutta ja -kohtaisuutta, Lk 11:37–44. Myös lähimmäisensä halveksiminen on mielettömyyttä, Snl 11:12. Jumalalla on oikeus vaatia ihmiseltä tämän sielu pois, koska hän on luonut ihmisen ja antanut tälle hengen, sielun ja ruumiin, siis kaiken. Ihmisellä ei ole oikeutta vaatia mitään Jumalalta tai muiltakaan, mutta Jumala antaa kaiken armossaan. Kauheata olisikin, jos Jumala jakaisi syntisille oikeutta, nimittäin se olisi kadotustuomio, joka kohtaakin niitä, jotka eivät tunne Jumalaa ja ole kuuliaisia meidän Herramme Jeesuksen evankeliumille, 2Ts 1:8–9.

12:24 Katsella = <katanoeoo> (14x) = tehdä havaintoja, tarkkailla, katsella, havaita, huomata, kiinnittää huomionsa jhnk.

12:25 Sana <heelikia> (8x) voi tarkoittaa:
elämän pituutta, Jh 9:21,23,
fyysistä pituutta, Lk 19:3.
Ihminen ei pysty jatkamaan elämänsä päiviä mutta kylläkin lyhentämään jumalattomalla elämällä.
Vrt. Mt 6:27, Ps 55:24, 102:25, Jer 17:11, Jes 65:20.

12:29 Verbi <meteooridzomai> (1x) = nousta t. kurkotella korkealle; olla huolissaan, esiintyy UT:ssa vain tässä.

12:46 Piestä perinjuurin, tai: hakata kappaleiksi (UT38) = <dikhotomeoo> (1x+2x) = sm: halkaista kahtia: Mt 24:51, Lk 12:46, 2Ms 29:17.

12:50 Olen ahdistettu = <synekhomai> on täsmälleen samassa muodossa Fil 1:23, jossa Paavali sanoo olevansa ahtaalla kahden vaihtoehdon, elämän ja kuoleman välissä.

12:59 Ropo (UT 1938), kolikko = <lepton> (3x) = sm: leptoni, pienin käytössä ollut kolikko: Mk 12:42, Lk 12:59, 21:2.

13:21 Kolme vakallista (kr. <saton>) on n. 36 litraa.

13:24 Osassa kreik. tekstejä on: <pylee> = portti, niin kuin on jakeessa Mt 7:13,14.

13:31 Osassa kreik. tekstejä on: samana päivänä.

14:1 Kyttääjien joukko seurasi Jeesusta, mutta väärässä mielessä.

14:3 Uskonnollisiin perinnäissääntöihin kuuluu monenlaisia rajoituksia. Juutalaisille sapatti oli tällainen tärkeä rajoitusten kohde: Mt 12:2,10,12; Mk 2:24; 3:4; Lk 6:2,9; 14:3; Jh 5:10.
Kysymyksen loppu: vai ei, puuttuu monista käsikirjoituksista.

14:8 Kunniapaikka = <prootoklisia> (5x) = sm: ensimmäinen/ arvostetuin paikka: Mt 23:6, Mk 12:39, Lk 14:7,8, 20:46.

14:14 Kun teemme hyvää, se tulisi tehdä salassa, Mt 6:3–4.
Jos taas teemme sellaista, mikä on julkisempaa, niin kuin tässä vertauksessa, meidän ei silloinkaan pidä kuuluttaa tekojamme muille. Taivaallinen Isämme joka tapauksessa maksaa meille armonsa mukaisesti.

14:23 Verbi <anagkadzoo> (9x) = pakottaa, vaatia.
Tässä ja kohdissa Mt 14:22 ja Mk 6:45 käännökseksi sopii paremmin vaatia, mutta muissa kohdissa pakottaa (tekemään jtk), Apt 26:11, 28:19, 2Kr 12:11, Gal 2:3,14, 6:12.

14:35 Ks Jer 8:2. Tutki a) suola ja b) lanta!

15:12 Varallisuus = <ousia> (1x) = sm: se mitä on, tarkoittaa omaisuutta, varallisuutta, varoja.

Sana <bios> (10x) ja se tarkoittaa:
1. elämä, eläminen: Lk 8:14, 1 Tm 2:2; 1Jh 2:16,
2. elämiseen tarvittava, elatus, elanto, omaisuus: Mk 12:44; Lk 8:43; 15:12,30; 21:4; 2Tm 2:4; 1Jh 2:16; 3:17.

15:13 Sana <asootoos> (1x) = irstaasti, holtittomasti, hillittömästi, esiintyy vain tässä. Se tulee adjektiivista <asootos> = ei-pelastettavissa oleva, irstas, rietas. Tämä sana ei esiinny Raamatussa.
Sen sijaan substantiivi <asootia> (1x+1x+3x) = 1. irstaus, riettaus, 2. hillittömyys, esiintyy sekä LXX:ssa että UT:ssa: 2Makk 6:4; Snl 28:7; Ef 5:18; Tt 1:6; 1Pt 4:4.
Irstaasti elänyt poika saattoi pelastua pahasta elämästä, kun nöyrtyi palaamaan isänsä luo.

15:16 Osassa kreik. tekstejä on: Hän olisi halunnut täyttää vatsansa palkohedelmillä, ja osassa: Hän olisi halunnut ravita itsensä palkohedelmillä. Tässä on otettu huomioon molemmat vaihtoehdot yhdistettynä.
Molemmat verbit haluta ja antaa ovat muodoltaan ind. imperf. joten puutteessa olo oli jatkuvaa, ei vain hetkellistä.

15:17 Jeesus sanoi, että tuhlaajapoika meni itseensä.
Sanotaankin, että se on pisin matka ihmiselle.
Kuulijat varmaan ymmärsivät mistä oli kyse, koska he tunsivat vanhan liiton kirjoituksista sekä Mooseksen puheet että Salomon rukouksen: 5Ms 30:1, 1Kn 8:47, 2Ak 6:37.
BHS:ssa on verbi <qaašaš> (8x) = koota, kerätä.
Muulloin se esiintyy olkien, 2Ms 5:7,12, tai puiden yhteydessä, 4Ms 15:32,33 ja 1Kn 17:10,12, mutta profeetta Sefanja kehoittaa kokoamaan ajatukset, Sef 2:1!

Ilmeisesti tuhlaajapoika lopulta ymmärsi noudattaa tuota profeetta Sefanjan neuvoa.

15:23 Vrt. Job 17:14, Jes 22:13 ja 1Kr 15:32.
Ne ovat ilmaus toisenlaisesta ilosta, toivottomasta elämästä ja sen seurauksista.

15:25 Karkelo = <khoros> (14x+10x+1x) = <mechoolaah> (8x): voitaisiin kääntää piiri- tai ylistystanssiksi. Tutki!

16:9 Kun se loppuu, on osassa kreik. tekstejä: kun te kuolette (TK).
Käännös Elävä Uutinen tulkitsee jakeen retorisena kysymyksenä ja merkitykseltään päinvastaisena.

16:14 Ahneus on epäjumalanpalvelusta, minkä seurauksena fariseukset olivat ylimielisiä ja ivailivat Jeesusta.

16:16 Jakeen loppu: jokaista vaaditaan tulemaan sinne, voidaan kääntää myös: jokainen tunkeutuu sinne väkisin, riippuen siitä, tulkitaanko verbimuoto <biadzetai> passiiviksi vai mediumiksi.
Vrt. Mt 11:12.

16:17 Mooseksen kautta annettu laki on voimassa kaikille, jotka eivät nöyrry vastaanottamaan Jumalan lahjoittamaa vanhurskautta Kristuksessa.

16:18 Tämä ei ollut fariseuksille ollenkaan mieluista kuultavaa, koska osa heistä vaihtoi varsin mielellään vaimonsa parempaan. Ja tekaistut uskonnolliset perusteet näihin vaimonvaihtoviikkoihin olivat hyvin heppoisia: vaimo oli muka pilannut aterian, tai hänessä oli jotain häpeällistä – kenessäpä ihmisessä ei olisi, kun oikein tikulla kaivetaan – tai yksinkertaisesti mies löysi nuoremman ja nätimmän.

Käytännössä tämä lienee ollut yksi merkittävä perussyy, miksi fariseukset asettuivat vastustamaan Jeesusta, joka opillisesti piti olla lähimpänä nimenomaan fariseuksia, hänhän täytti koko vanhan liiton lain viimeistä piirtoa myöten. Fariseukset eivät siihen pystyneet.

16:24 Rikas mies puhutteli nyt Abrahamia kunnioittavasti isäkseen, osoittaen siten olevansa Abrahamin jälkeläinen. Niin tekivät fariseuksetkin, Jh 8:33.

16:29 Fariseukset vetosivat mielellään Mooseksen lakiin ja profeettojen kirjoituksiin, Jh 5:39–47.

16:31 Näin kävi fariseusten kohdalla, Mt 27:62–66, 28:11–15.

17:1 Miksi se on mahdotonta, kun Jumalalle on kaikki mahdollista? kysyvät jotkut viisastelijat.
Job antoi vastauksen jo paljon ennen noiden viisastelijoiden syntymää, Job 42:2. Job sanoi tämän sen jälkeen, kun hän oli tuntemaan Jumalan armon syvemmin kuin menestyksensä päivinä. Jumala toteuttaa suunnitelmansa, eikä kukaan voi sitä estää.

17:2 Myllynkivi on joissakin kreik. teksteissä <mylos onikos> = aasin väännettävä myllynkivi, eli todella iso ja raskas myllynkivi. Käsin väännettävä jauhinkivi on selvästi pienempi, mutta riittää kyllä kaulaan sidottuna hukuttamaan isonkin miehen.

17:3 Jotkut väittävät, ettei Raamatussa puhuta anteeksi pyytämisestä vaan ainoastaan anteeksi antamisesta.
Se ei ole tarkalleen totta, sillä esim. veljet pyysivät Joosefilta anteeksi, mutta eivät suoraan, kun eivät uskaltaneet vaan ikään kuin mutkan kautta, 1Ms 50:16–17. Hyvä jo sekin.

Tässä Jeesus opettaa katuvalle veljelle tulee antaa anteeksi, vaikka seitsemän kertaa päivässä.
Herran edessä ihmisen on syytäkin pyytää syntejään anteeksi, Hos 14:3, Am 7:2.
Kaiken lisäksi väärien tekojensa tai loukkaavien sanojensa katuminen ja anteeksi pyytäminen ihmissuhteissa tekee katujalle hyvää. Hän osoittaa itselleen ja muille, ettei lihallinen mieli saa hallita häntä.

17:4 Seitsemän kertaa päivässä taitaa olla inhimilliselle mielelle jo aikamoinen taakka, mutta Matteuksen evankeliumissa luku oli vielä suurempi, Mt 18:21–22.
Anteeksi pyytäminen: Ps 19:12, 25:11,18, 79:9, Hos 14:2. Tutki tarkemmin!

17:5 Opetuslapset näkivät parhaaksi pyytää lisää uskoa itselleen, niin syvästi heitä kosketti tämä Jeesuksen opetus anteeksi antamisesta. Taitaa olla totta nykyäänkin meidän kohdallamme.

17:6 Sinapinsiemen on pieni, mutta siinä on elämä, se kasvaa suureksi puuksi. Vaan ihmisellä ei ole omasta takaa uskoa edes sinapinsiemenen vertaa. Ei ollut edes opetuslapsilla, jotka olivat saaneet olla Jeesuksen seurassa jo aika kauan.

17:9 Joissakin kreik. teksteissä on jakeen lopussa: Enpä luule.

17:10 Sana <akhreios> (1x+1x+2x) = kelvoton, hyödytön, arvoton, ansioton, esiintyy 2Sm 6:22, jossa Daavid pitää itseään halpa-arvoisena, ja Mt 25:30, jossa on kyse kelvottomasta palvelijasta. Sanalle on hyvä engl. kielinen vastine: good for nothing. Kristuksen palvelijoiden arvo perustuu Kristuksen ansioon, ei heidän omiin tekoihinsa.
Apokryfikirjoissa Jeremian kirje 1:15 (= Baaruk 6:15) sanoo,

että niin kuin särkynyt astia on hyödytön samoin epäjumalat temppeleissään ovat hyödyttömiä.

17:11 Ilmaus <dia mesou/meson Samareias kai Galilaias> = sm: Samarian ja Galilean keskitse/läpi.

17:17 Yksi kymmenestä tuli ylistämään Jumalaa saamastaan avusta. Onkohan tämä yleispätevä sääntö hengellisessä elämässä, että vain 10% Jumalan teoista tuodaan julki kiitoksen kanssa?

17:21 Tämä jae on esimerkki (vähintään) kaksimerkityksisestä lauseesta (vrt Jer 7:28, Jh 3:3, 1Kr 16:22, 1Ts 4:4):
Jumalan valtakunta on sisällisesti teissä (UT 1938, N) voidaan kääntää myös: ... on teidän keskellänne (AS, TK, UT 1992, N). Näin Pyhä Henki osoittaa saman tekstin avulla kaksi mahdollisuutta:
a) uskovissa Jumalan valtakunta on sisällisenä, sydämessä,
b) mutta fariseusten kohdalla ainoastaan ulkokohtaisena, heidän keskuudessaan.
Tämäkin asia oli ennustettu jo VT:ssa, nimittäin Snl 14:33 sanoo: Ymmärtäväisen sydämeen ottaa majansa viisaus, ja tyhmien keskellä se itsensä tiettäväksi tekee.
Kuinka on sinun kohdallasi?
Sana <entos> (6x+2x) = sisällä, keskellä: Ps 38:4, 102:1, 108:22, Ll 3:10, Jes 16:11, Dan 10:16, Mt 23:26, Lk 17:21.
Paras tulkinta lienee se, että tämä tarkoittaa molempia, koska kieli ei ole yksikäsitteistä niin kuin matematiikka, vaan sama ilmaus voi tarkoittaa useampaakin asiaa.
Vrt. Lk 17:21, Jh 7:8, 21:15, 1Ts 4:4.

17:36 Joissakin käsikirjoituksissa on: [36. Kaksi miestä on pellolla, toinen otetaan ja toinen jätetään.]
Sama jae esiintyy Mt 24:40.

18:5 Väärämielinen tuomari valitsi ns. pienimmän riesan tien. Hän auttoi leskivaimoa päästäkseen tästä eroon. Taivaallinen Isä auttaa lapsiaan armossaan ja rakkaudessaan.

18:9 Omavanhurskaus johtaa halveksimaan muita. Kristuksen antama lahjavanhurskaus johtaa rakastamaan muita, kaikkein heikoimpiakin ihmisiä.

18:34 Aiemmin, kun Jeesus oli puhunut käyttäen vertauksia, opetuslapset väittivät ymmärtäneensä kaiken, Mt 13:51. Mutta tästä tärkeimmästä asiasta he eivät ymmärtäneet mitään: Lk 2:50; 9:45; Jh 8:27; 10:6; 12:16; 20:9. Esikuvana tälle olivat israelilaiset Egyptissä, Apt 7:25.

18:43 Tämä sokea mies on esikuva todellisesta rohkeudesta. Hän uskalsi huutaa Jeesuksen puoleen, vaikka muut yrittivät vaientaa hänet. Ja saatuaan avun Jeesukselta hän lähti seuraamaan Jeesusta ja ylisti Jumalaa.

19:2 Publikaanit eli veronkantajat olivat kansanarvostuksessa pohjasakkaa. Heitä vihattiin ja inhottiin, koska he yleensä kiskoivat kansalta enemmän veroja kuin olisi ollut tarvis, jotta rikastuivat itse.

19:8 Sakkeus viittaa tässä lakiin lampaan varastamisesta, 2Ms 21:37. Ehkäpä kansan keskuudessa häntä tituleerattiin halveksivasti lammasvarkaaksi.

19:13 Tässä oleva rahayksikkö leiviskä/ mina/ hopearaha/ hopea = kreik. <mnaa> (9x) (hepr <maaneeh>, lat <mina>), joka oli

arvoltaan 100 denaaria eli n. 4 kk:n työmiehen palkka. Sana esiintyy vain tässä tekstijaksossa Lk 19:13–25.

19:20 Liina = <soudarion> (4x): Jh 11:44, 20:7 merkityksessä käärinliina vainajan kasvojen ympärillä, ja Apt 19:12 merkityksessä hikiliina tai kasvopyyhe.
Evankeliumi ei ole kuolinsanoma, joka pitää kätkeä käärinliinaan vaan elämän sanoma, joka tuottaa hedelmää.

19:31 Herra tarvitsi aasin varsaa. Vielä enemmän hän tarvitsee meitä ihmislapsia.

19:39 Jotkut fariseuksista, eivät kaikki, asettuivat vastustamaan jälleen kerran Jeesusta. Osa heistäkin mietti mielessään ja ihmetteli kaikkea, mitä tapahtui ja mitä he saivat omin silmin nähdä. Varmaan moni heistä sydämessään aprikoi, onko tämä Jumalan lähettämä Messias.

19:40 Kenties fariseukset muistivat profeetta Habakukin varoituksen väärintekijöille: Kivi seinästä huutaa ja orsi katosta vastaa, Hab 2:11.

19:41 Jeesus ei ollut tunteeton vaan hän oli syvästi murheellinen ja itki Jerusalemin jumalattomuuden takia. Tuo jumalattomuus oli puettu uskonnollisuuden kaapuun, mutta sen sisin olemus oli vastustaa Jumalan lähettämää Messiasta, Jeesusta Kristusta.

19:44 Verbi <edafidzoo> (6x+1x) = iskeä maahan, hajottaa maan tasalle: Ps 136:9, Jes 3:26, Hes 31:12, Hos 10:14, 14:1, Nah 3:10.
Vanhan liiton profeetat kehottivat etsimään Herraa, ja nimenomaan silloin, kun hänet voidaan löytää, Jes 55:6, Am 5:6. Sitä aikaa sanotaan etsikkoajaksi. Vrt 1Pt 2:12.

19:46 Alottaessaan toimintansa Jeesus ajoi temppelistä ulos myyjät ja rahanvaihtajat, jotka olivat tehneet temppelistä markkinahuoneen, Jh 2:13–17. Tilanne kehittyi kuitenkin vain pahemmaksi, nyt temppelistä oli tullut jo rosvojen luola. Rosvojen luolassa rosvot pitävät valtaa ja säilyttävät siellä ryöstösaalistaan. Tavalliset ihmiset eivät uskalla sinne mennä.

19:47 Seurauksena oli ylipappien ym. vastareaktio. Se ei ollut mitenkään lievä vaan tähtäsi Jeesuksen surmaamiseen. Uskonnolliset johtajat eivät olleet vain rosvoja vaan he olivat valmiita ryhtymään murhamiehiksi.

19:48 Kansa pysytteli hänen ympärillään ja kuunteli häntä = sm: kansa riippui hänessä kuunnellen.
Verbi <ekkremannyymi> (1x+1x) = (med.) riippua jssk, pysytellä jnk seurassa, olla syvästi kiintynyt jhnk: Lk 19:48, 1Ms 44:30, jossa kerrotaan kuinka Jaakob oli kiintynyt koko sielustaan nuorimpaan poikaansa Benjaminiin, koska hän oli menettänyt Joosefin.

20:1 Joissakin kreik. teksteissä on: eräänä noista päivistä, ja ylipappien tilalla: papit.

20:2 Nämä valtuudet = sm: tämän vallan, samoin Mt 21:23 ja Mk 11:28.

20:6 Näyttää siltä, että ylipapit, kirjanoppineet ja juutalaisten vanhimmat keksivät ensimmäsinä poliittisen iskulauseen: Kyllä kansa tietää! Ihmeellistä onkin, että kansa tiesi Johannes Kastajan olevan profeetta, mutta uskonnollinen johtoporukka ei voinut tunnustaa sitä tosiasiaa.

20:7 Uskonnolliset johtajat tekeytyivät nyt Jeesuksen edessä nöyriksi ja tunnustivat, etteivät tienneet. Tosiasiassa valehtelivat. Tarkoituksenmukaisuussyistä.

20:12 Haavoittaa = <traumatidzoo> (2x): Lk 20:12, Apt 19:16. LXX:ssa se esiintyy 10x, esim. Jes 53:5, Ll 5:7 ja Jer 8:23.

20:14 Tämä ajatus ilmeni jo aiemmin kuningas Ahabin ja Naabotin tapauksessa, 1Kn 21:19. Ymmärsivätkohän ylipapit ja kirjanoppineet, että Jeesus rinnasti heidät kuningas Ahabiin?

20:16 Ilmaus <mee genoito> (15x) = sm: älköön niin tapahtuko. Muualla UT:ssa sitä käyttää Paavali (14x), ja se käännetään yleensä voimakkaammin:
Pois se! (B 1776, UT 1938),
Ei tietenkään (RKK 1992, RK 2012, LLL).
Tässä jakeessa oleva käännös: Ei ikinä! (UT 1938, LLL) tuo ilmi kansan ja varsinkin ylipappien ja kirjanoppineiden voimakkaan vastareaktion Jeesuksen opetukselle.

20:17 Kulmakivi = <kefaalee goonias> (1x+5x) = sm: kulman pää: Ps 118:22; Mt 21:42; Mk 12:10; Lk 20:17; Apt 4:11; 1Pt 2:7. Vastaa hepr ilmausta <rooš pinnaah> Psalmissa 118.
Samoin on myös kulmakivi = <akrogooniaios> (1x+2x): Jes 28:16; Ef 2:20; 1Pt 2:6.
Se vastaa hepr. ilmausta <'eben pinnaah>, Jes 28:16.
Huippukivi (<'eben haaroošaah> 1x) on holvikaaren ylin kivi, joka yhdistää holvikaaren ja pitää sen koossa. Se esiintyy ainoastaan Sakarjan kirjassa, Sak 4:7.
Tutki tarkemmin, ks. Aapeli Saarisalon Raamatun sanakirja.

20:18 Jeesus on kompastuskivi ja loukkauskallio vastustajilleen, Jes 8:14; Rm 9:32,33; 1Pt 2:8.

20:20 Urkkija = <egkathetos> (2x+1x) tarkoittaa henkilöä, jolle on salaisesti annettu tehtäväksi vakoilla tai tehdä jotain laitonta: Job 19:12, 31:9, Lk 20:20.
Huom! Job ei ollut urkkija eikä väijyjä.
Urkinta ja vakoilu, ks. Gal 2:4.

20:21 Näillä hurskastelijoilla oli makeat puheet mutta paha mielessä.
He olivat samanlaisia kuin avionrikkojanaiset, Snl 5:3–4, ja heissä toteutui varoitus, Snl 26:23–25.

20:23 Sana <panourgia> (5x) = viekkaus, kavaluus: Lk 20:23; 1Kr 3:19; 2Kr 4:2; 11:3, (12:16); Ef 4:14.
Kavaluuden eräs ilmenemismuoto on kiusaaminen.

20:24 Kirjoitus = <epigrafee> (5x) = sm: päällekirjoitus, samoin Mt 22:20 ja Mk 12:26. Tämä kirjoitus oli kolikossa.
Sama sana on myös jakeissa Mk 15:26 ja Lk 23:38. Silloin kirjoitus oli ristillä.

20:25 Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen, joten ihminen kuuluu Jumalalle, mutta kolikot keisarille.

20:28 Hankkikoon jälkeläisen veljelleen = sm: herättäköön siemenen veljelleen.

20:36 Sana <isaggelos> (1x) = enkelin kaltainen.
Matteuksella ja Markuksella vastaavassa kohdassa on tavallisempi ilmaus <hoos aggelos> = kuin enkeli.
Luukkaan käyttämä kieli on kaikkiaan hienostuneempaa kuin muilla evankelistoilla. Jumala on käyttänyt erilaisia ihmisiä evankeliumin kirjoittamiseen, myös sivistystasoltaan erilaisia. Kaikki ovat Herralle yhtä rakkaita ja tärkeitä.

20:37 Verbi <meenyoo> (4x) = 1. ilmoittaa, antaa ilmi, tehdä tunnetuksi, 2. osoittaa: Lk 20:37, Jh 11:57 , Apt 23:30, 1Kr 10:28.
Sillä hänelle kaikki ovat eläviä = sm: sillä hänelle kaikki elävät.

20:39 Noilla kirjanoppineilla oli oikea asenne, he etsivät totuutta nöyrällä mielellä.

21:2 Köyhä leski on feminiinimuodossa, eli kyseessä oli nainen. Kun UT puhuu leskistä, kyseessä on aina feminiinimuoto, ainoastaan Mk 12:40 ja Lk 20:47 kyseessä voi olla myös maskuliinimuoto.
Köyhä = <penikhros> (1x) tarkoittaa henkilöä, jolta puuttuvat peruselintarpeet.
Esiintyy LXX:ssa 3x: 2Ms 22:24, Snl 28:15, 29:7.
Sana tulee verbistä <penomai> (5x) = olla köyhä:
2Ms 30:15; 3Ms 14:21; 25:25,35; 5Ms 24:12.
Ropo = <lepton> (3x) = leptoni, pienin rahayksikkö:
Mk 12:42, Lk 12:59, 21:2.
Sana on otettu hiukkasfysiikkaan tarkoittamaan pienimpiä peruhiukkasia (elektroni, myoni, tau ja niiden neutriinot).
Työmiehen päiväpalkka oli yksi denaari, joka vastasi kreik. drakhmaa = <drakhmee> (2x): Lk 15:8,9.
Denaari = <deenarion> (16x): Mt 18:28; 20:2–13; 22:19; Mk 6:37; 12:15; 14:5; Lk 7:41; 10:35; 20:24; Jh 6:7; 12:5; Ilm 6:6.
Denaari = 16 assia = <assarion> (2x): kuparilantti, Mt 10:29, Lk12:6.
Denaari = 64 kvadranttia = <kodrantees> (2x): kolikko, Mt 5:26, kvadrantti Mk 12:42.
Denaari = 128 leptonia.

21:9 Sana <ptoeomai> (2x) = pelästyä, säikähtää, hätääntyä: Lk 21:9, 24:37.

21:11 Sana <fobeetron> (1x+1x) = pelottava asia: Lk 21:11, Jes 19:17.

21:15 Sanat = <stoma> = sm: suun.

21:28 Rohkaiskaa mielenne = <anakyptoo> (1x+4x) = oikaista t. ojentaa itsensä, suoristautua, ryhdistäytyä: Job 10:15, Lk 13:11, 21:28, Jh 8:7,10.
Jeesus kehotti meitä olemaan lujia Hengessä ja nostamaan päämme, mutta miksi? Siksi, että voimme luoda silmämme häneen, Hpr 12:1–3. Näin tekivät Stefanos, Apt 7:55, ja Johannes, Ilm 4:1.
Jeesus ei kehottanut meitä olemaan nokka pystyssä, koska se on ylpeyttä ja kovuutta, eikä pää riipuksissa niin kuin lehmillä, koska se on nöyristelyä ja itsesääliä.
Sana <apolytroosis> (10x) = lunastus, vapaaksi ostaminen (lunnaita vastaan), vapautus: Lk 21:28, Rm 3:24, 8:23, 1Kr 1:30, Ef 1:7,14, 4:30, Kol 1:14, Hpr 9:15, 11:35.
Näistä kohdista tämä ja Ef 4:30 viittaavat selvästi samaan asiaan, lunastuksen päivään, jolloin meidät lopullisesti vapautetaan tämän ajan ahdistuksista.

21:30 Itsestänne ymmärrätte = sm: te tiedätte itsestänne.
Jeesus viittaa siihen, että elämänkokemus on opettanut ihmisille, millainen on luonnon kiertokulku.

21:31 Sana <ginooskete> voidaan kääntää
a) indikatiivina: te tiedätte, tai
b) imperatiivina: tietäkää.
Samoin jakeissa Mt 24:33 ja Mk 13:29.

21:34 Sana <kraipalee> (1x) = päihtymys, humalatila, krapula. Kyse on humalatilan aiheuttamasta moraalittomasta käyttäytymisestä kuin myös sen jälkeisestä krapulasta. Eli paha elämä, kuten vanha kansa sanoi. Maalliset murheet voidaan kääntää myös: ajallisen/ jokapäiväisen elämän huolet.

21:36 Bys: että teidät katsottaisiin/tehtäisiin arvollisiksi.

22:10 Veden kantaminen oli yleensä naisten työtä, joten vesiruukkua kantava mies oli erityinen tuntomerkki. Profeetta Samuel oli aikoinaan antanut saman tapaisen tunnusmerkin Saulille, 1Sm 10:2–5.

22:20 Uusi liitto on iankaikkinen liitto, Jer 31:31; Mt 26:28; Lk 22:20; 1Kr 11:25; 2Kr 3:6; Hpr 8:8,13; 9:15; 12:24.

22:25 Kansojen kuninkaat luulevat olevansa suuria hallitsijoita. Todellinen kansojen kuningas on kuitenkin heidän yläpuolellaan, Ilm 15:3.
Hyväntekijä oli Jeesuksen aikana tavallinen hallitsijan kunnianimitys.

22:33 Pietari innostui isottelemaan. Meille ihmisille kun on perin normaalia ja mieluista yrittää olla enemmän kuin olemmekaan. Senpä tähden apostoli Paavali varoittikin kristittyjä tässä suhteessa, Rm 12:3–5.
Emme ole sooloilijoita vaan kukin osaltamme Kristuksen ruumiin, so. seurakunnan, jäseniä.

22:36 Tätä jaetta käytetään usein puolusteluksi sille, että uskovien pitäisi osallistua aseelliseen sotapalveluun eli taistella aseellisesti isänmaansa puolesta vihollista vastaan ja tämän tarkoituksen pyhittämänä tappaa ihmisiä.

Tähän voidaan Raamatun sanalla vastata seuraavaa:
Jumalan sana kehoittaa meitä
a) taistelemaan ja sotimaan, Hpr 12:4, 2Kr 10:3–6,
b) isänmaamme puolesta, Hpr 11:13–16,
c) vihollista vastaan, Ef 6:12,
d) täydessä aseistuksessa, Ef 6:11–20, 2Kr 6:3–7.
Raamattu ei kehoita meitä tappamaan ihmisiä, vaan rakastamaan, 2Ms 20:13, Mt 5:21–26, 22:36–40, ja viemään heille pelastuksen evankeliumin, Mk 16:15–16.

22:37 Jeesus luettiin pahantekijöiden joukkoon ilman mitään syytä. Niinpä hänen seuraajansakin voidaan lukea samaan joukkoon ilman syytä tai opetuslapsen nimen tähden, 1Pt 2:19–25.
Eräänlaista joukko-oppia se on tämäkin!

22:38 Jeesuksen mielestä kaksi miekkaa riitti 12 miehelle! Miten se on mahdollista? Siten, että miekkoja ei tarvittu muuhun kuin siihen, että Jeesus voitiin lukea pahantekijöiden joukkoon, ks. edellinen jae.
Kun Pietari rupesi myöhemmin miekkailemaan, Jeesus käski hänen panna miekkansa tuppeen, Jh 18:10–11.
Pyhän Hengen vuodatuksen jälkeen Pietarin ei kerrota kantaneen miekkaa, eikä Paavalinkaan, vaikka inhimillisesti ajatellen he olisivat sitä tarvinneet monta kertaa.
Tiettävästi Paavalilta lyötiin pää miekalla poikki. Pietari sen sijaan väisti miekan, hänet ristiinnaulittiin pää alaspäin.

22:44 Tällaiselle tapahtumalle on nykyään annettu lääketieteellinen nimi hematohidrosis.

22:49 Hyvä kysymys… varsinkin kun opetuslapsilla oli kaksi miekkaa ja vastassa vahvistettu sotilasosasto, Jh 18:3, …

22:50 … mutta Pietari (Jh 18:10) ei jäänyt odottelemaan Jeesuksen vastausta, vaan huitaisi nopean toiminnan miehenä saman tien miekalla. Onnekseen ei osunut kovinkaan hyvin.
Koko manööverin seuraus oli, että Pietari ja muut opetuslapset joutuivat lähtemään käpälämäkeen ja jättämään Jeesuksen yksin tuohon tilanteeseen, Mk 14:50.

22:51 Jeesus korjasi Pietarin tekemän vaurion. Pietari sai hyvän oppitunnin hosumisesta ja Jumalan tahdon edelle rynnimisestä. Ilman taitoa ei ole intokaan hyväksi, ja kiirehtivän jalka astuu harhaan, sanoo Herran sana, Snl 19:2. Kuningas Salomo varoittaa kiirehtimästä puheissakaan, Srn 5:1, ja Jaakob täydentää tuota neuvoa, Jk 1:19.

22:58 Ks 2Ms 3:11, 2Ak 2:5, Apt 11:7.

22:70 Minä Olen on Jumalan nimi. Ks. Mk 14:62, 2Ms 3:14.

23:2 Johtaa harhaan = <diastrefoo> (7x) = kääntää pois/ nurin, vääntää kieroon jne.
Jeesusta pidettiin kieroutuneena harhaanjohtajana, häntä syytettiin nyt siitä, mistä hän oli aiemmin nuhdellut ihmisiä, Mt 17:17, Lk 9:41.
Luukas käyttää samaa verbiä 3x Apt:ssa, Apt 13:8,10, 20:30, ja Paavali kerran Fil 2:5.
Juutalaisten neuvosto (synedrion eli sanhedrin) vetosi päätöksissään Mooseksen lakiin, jota he kuitenkin nytkin rikkoivat, 2Ms 23:6. Samalla he kuitenkin toteuttivat profeettojen sanoja, Mka 3:9, Hab 1:4.
Syyte verojen maksamisen kieltämisestä oli populistinen poliittinen veto, jonka ajateltiin tepsivän Pilatuksen edessä, hän kun edusti Rooman valtaa. Syyte vain oli valetta, Lk 20:22–25.

Myöhemmin apostoli Paavali kehotti Rooman kristittyjä maksamaan tunnollisesti veronsa, Rm 13:7. Se on hyvä neuvo kaikille kristityille.

23:3 Pilatuksen kysymyksessä on hieman ylimielinen sävy: sinäkö olet…
Jeesus ei ollut ainoastaan juutalaisten vaan koko Israelin kuningas.

23:8 Omituinen ja ristiriitainen on ihmisen sydän, Jer 17:9. Aluksi Herodes ihastui nähdessään Jeesuksen, ja oli syytäkin! Mutta lopuksi hän pilkkasi Jeesusta, jae 11. Miksi? Siksi, ettei hän sydämensä ylpeydessä nöyrtynyt Jeesuksen edessä. Se koitui Herodeksen tappioksi.

23:12 Yhteinen vihollinen yhdisti entiset vihamiehet ystäviksi keskenään. Jeesus ei kuitenkaan olisi halunnut olla kummankaan vihollinen vaan ystävä, ennen kaikkea pelastaja molemmille.

23:14 Kansan villitsijä tulee verbistä <apostrefoo> ja se tarkoittaa henkilöä, joka kääntää kansan pois oikealta tieltä. Asia oli juuri päinvastoin: Jeesus sanoi olevansa tie, totuus ja elämä – hän tuli johdattamaan ihmiset oikealle tielle. Vrt jae 2. Tilanne oli juutalaisille ongelmallinen. Roomalainen oikeus totesi, ettei missään juutalaisten syytöksissä Jeesusta kohtaan ollut perää.

23:15 Kr. teksti osoittaa, että Jeesuksen koko toiminnassa ei ollut mitään kuoleman arvoista. Ei ollutkaan, mutta hän otti vapaaehtoisesti koko ihmiskunnan syntivelan kannettavakseen. Siitä seurasi kuolemantuomio.

23:16 Pilatus halusi osoittaa kansalle olevansa oikeudenmukainen vallankäyttäjä. Syytön päästetään vapaaksi, mutta kuritetaan häntä nyt kuitenkin, kun hänet on kerran maaherran eteen tuotu. Kansa oppii, että audienssi maaherran edessä maksaa ja se tuntuu selkänahassa. Eivätpähän tuo kaikenlaisia pikkuasioita maaherran ratkottavaksi.

23:17 Jaetta 17 ei ole kaikissa kreik. teksteissä, mutta sama asia on jakeissa Mt 27:15 ja Mk 15:6.
Pilatus poliitikkona arveli tekevänsä hyvät kaupat kansan kanssa, hän päästää syyttömän vangin vapaaksi ja säilyttää omantuntonsa tältä osin puhtaana ja samalla tekee kansan tyytyväiseksi vanhan tavan mukaan.

23:18 Mutta tämä kaupanteko ei ollenkaan miellyttänyt juutalaisia. Jeesuksesta oli päästävä eroon hinnalla millä hyvänsä.

23:26 Kun aikoinaan esikuvallisesti Iisak oli suunniteltu uhriksi, ja hän joutui itse kantamaan vielä polttouhripuutkin selässään, 1Ms 22:6. Kun Herra Jeesus kulki Golgatalle uhriksi meidän edestämme, hän kantoi itse omaa ristiään, Jh 19:17. Vielä kauheampaa oli se, että hänen täytyi kantaa meidän syntimme, 1Pt 2:24. Mutta hän teki sen rakkaudesta meihin. Hän oli niin nääntynyt, ettei jaksanut enää kantaa ristiään, joten Simon Kyreneläinen joutui kantamaan ristiä, mutta koko maailman syntivelka oli Jeesuksen harteilla. Sitä ei voinut kantaa kukaan muu.

23:34 Jeesus suhtautui armollisesti tietämättömiin, hän rukoili heidän puolestaan.

23:35 Hallitusmiehetkin ymmärsivät, että Messias on Jumalan valittu. Kun nykyään kysytään, ketkä ovat valittuja, niin vastaus on: ne jotka ovat ja elävät Kristuksessa.

23:36 Tässä toteutui Ps 69:22 ennustus.

23:38 Jotkut saivartelijat ovat halunneet tehdä kiistakysymyksen siitäkin, minkämuotoinen oli risti. Kenties se olikin T:n muotoinen paalu. Sana kuitenkin sanoo, Jeesuksen pään yläpuolella oli kirjoitettuna tuomion syy. Ilmeisesti risti oli ristinmuotoinen.

23:46 Jeesus ei uskonut itseään ihmisten käsiin, koska tiesi mitä ihmisessä on, Jh 2:24. Hehän halusivat lopulta ristiinnaulita hänet. Mutta nyt ristillä hän uskoi henkensä Isän käsiin.

23:51 Kr. sana <praksis> (6x) on merkitykseltään laajempi kuin pelkkä teko, se tarkoittaa toimintaa, menettelyä, pitkäjänteisempää aktiviteettia.
Joosef ei hyväksynyt neuvoston koko toimintaa tämän asian suhteen, sillä niin kieroa se oli alusta loppuun.
Vrt Apt 26:31.

23:54 Alkamaisillaan: samanlainen tilanne on mm. seuraavissa kohdissa: Mk 5:8, Lk 5:7, 8:29. Kyseessä on verbin indikatiivin imperfekti, joka ilmaisee, että jotakin on alkamassa tapahtua, siis alkamaisillaan.

24:1 Bys on lisäys: ja joitakuita muita heidän kanssaan.

24:11 Tällekin tapahtumalle on esikuva VT:ssa, 2Kn 4:16.

24:13 Vakomitta (UT 1938) = <stadion>, joka on 192 m.
Siten 60 stadionia on n. 11,5 km.

24:29 Verbi <parabiadzomai> (2x) = pakottaa tekemään jtk, vaatimalla vaatia: Lk 24:29, Apt 16:15.
Molemmissa kohdissa myönteisessä merkityksessä.

24:31 Nuo opetuslapset näkivät miehen käsissä haavat, naulanjäljet ranteissa, ja silloin ymmärsivät, että Herra Jeesus on heidän kanssaan murtamassa leipää.

24:47 Eräs lainalaisuus luomakunnassa on, että tyhjiö pyrkii täyttymään. Sen vuoksi evankeliumia kannattaa viedä kaikille kansoille, etteivät kaikenlaiset harhaopit pääse valtaamaan alaa ja täyttämään tyhjiötä ihmisten sydämissä. Vrt 2Ms 23:29.

24:49 Evankeliumin julistamisen perustana ei ole inhimillinen viisaus ja voima vaan Jumalan Pyhän Hengen voima ja hänen antamansa viisaus. Tuolta pohjalta lähtien lähetystyössä saa käyttää kaikkia Jumalan antamia niin hengellisiä kuin inhimillisiäkin lahjoja ja kykyjä.

Evankeliumi Johanneksen mukaan

Tämän kirjan nimi viittaa siihen, että evankeliumin on kirjoittanut apostoli Johannes, joka mainitaan evankeliumissa opetuslapsena, jota Jeesus rakasti. Johanneksen evankeliumi lienee kirjoitettu n. v. 90 viimeisenä Uuden testamentin (ja siten koko Raamatun) kirjoista. Kaikkein varhaisimmaksi ajoitettu UT:n tekstikatkelma on juuri tästä evankeliumista n. vuodelta 125, joten kyseessä lienee alkuperäisen tekstin kopion kopio. Merkille pantavaa onkin, että eri aikakausilta löytyneet tekstit ovat samankaltaisia. Poikkeamat ovat vähäisiä, ja ne kuvannevat todennäköisesti puhutun kielen kehittymistä ajan myötä, sekä myös sitä, että samana aikanakin eri puolilla Rooman valtakuntaa puhuttu kieli oli hieman erilaista. Näinhän on asia nykyäänkin kaikkien valtakuntien kielten ja varsinkin maailmassa laajimmin puhutun englannin kielen suhteen. Johanneksen ajatellaan kirjoittaneen ensisijaisesti Jumalan seurakunnalle. Johanneksen evankeliumi on Kristus-keskeinen ja sen sävy on hengellinen. Se viittaa ikuisuuteen ja esittää Jeesuksen Jumalan Poikana, joka on yhtä Isän kanssa. Johannes viittaa VT:iin monta kertaa, joista suoria lainauksia on monia.

Johannes on tuntenut luonnollisestikin muut evankeliumit, ja siksi hän kertoo paljon sellaista, mitä muissa evankeliumeissa ei ole. Johanneksen tekstistä n. 92 % on omintakeista ja vain n. 8 % yhteistä muiden evankelistojen kanssa – siis juuri päinvastoin kuin Markuksella.

Johannes oli nuorukainen tullessaan Jeesuksen opetuslapseksi, mutta jo vanha mies kirjoittaessaan evankeliumin. Niinpä hänellä oli laaja ja syvällinen elämänkokemus uskonelämästä ja evankeliumintyöstä. Suotta ei Johannesta kutsutakaan rakkauden apostoliksi. Hän oli elämässään nähnyt Jumalan rakkauden voiman.

Johanneksen käyttämä kieli on varsin yksinkertaista kreikkaa, osin jopa kieliopillisesti virheellistä. Silti hän kirjoittaa niin tässä kuin muissakin kirjoituksissaan vaikeasti ymmärrettävistä asioista. Näin Jumala osoittaa, että hän käyttää vajavaista ihmistä armonsa evankeliumin esille tuomiseen – siihen ei tarvita suurta kirjallista tai verbaalista lahjakkuutta.
Tunnusomaista Johannekselle on sanan <oun> = siis, niin, niinpä, sen vuoksi, sitten, niin ollen, runsas käyttö. Se esiintyy evankeliumeista Johanneksella 200x, Matteuksella 56x, Luukkaalla 33x ja Markuksella vain 6x. Ehkäpä Johannes halusi osoittaa syyseuraussuhteita eri tapahtumien välillä. Markuksella ei tällaista selittelyn tarvetta ollut, vaan hän kuvasi tapahtumia hyvin nopeassa tempossa – hänelle tunnusomainen sana on <euthys> (ja sen rinnakkaismuoto <eutheoos>) = heti, kohta, siinä samassa, joka esiintyy hänellä 41(+1)x, Matteuksella 5(+13)x, Johanneksella 3(+13)x ja Luukkaalla vain kerran (+6x).

1:1 Tämä on aikajärjestyksessä Raamatun ensimmäinen jae. Aikajärjestyksessä viimeisenä voidaan pitää jaetta, jossa ilmaistaan loppu: 1Kr 15:28. Jeesus sanoikin olevansa ensimmäinen ja viimeinen, alku ja loppu, Ilm 22:13.

1:11 Omaan luomakuntaansa = <eis ta idia> = sm: sinne mikä oli hänen omaansa, koska kyseessä on neutrimuoto (vrt Apt 4:23). Sama ilmaus esiintyy myös kohdissa Jh 19:27 (ks. tämä), Apt 21:6 ja LXX:ssa Est 5:10, 6:12 merkityksessä omaan kotiinsa. (Jakeessa Jh 16:32 ilmaus on merkityksessä kukin taholleen.)
Kalpea esikuva tästä on se, että perhettään syvästi rakastava isä tulisi kotiinsa, mutta hänen perheväkensä ei haluaisi ottaa häntä vastaan. Omituinen olisi se perhe.

1:12 Valta = <eksousia> (102x) eli auktoriteetti sisältää sekä voiman että oikeuden.

1:14 Armo = <kharis> (155x) ja totuus = <aleetheia> (109x) esiintyvät yhdessä 4x: Jh 1:14,17, Kol 1:6, 2Jh 1:3. Evankeliumissa ei ole armotonta eli kylmää totuutta.
Hepr. vastine <chesed we'emet> (20x) voidaan kääntää: 1. armo ja totuus, 2. laupeus ja uskollisuus, 3. suosio/ hyvyys ja uskollisuus, tekstiyhteydestä riippuen: 1Ms 24:27,49; 47:29; 2Ms 34:6; Jos 2:14; 2Sm 2:6; 15:20; Ps 25:10; 40:11,12; 57:4; 61:8; 85:11; 86:15; 89:15; 117:2; Snl 3:3; 14:22; 16:6; 20:28.

1:15 Ennen minua = <prootos muu> = sm: ensimmäinen/ aikaisempi minuun nähden, samoin jakeessa 30. Samanlainen rakenne esiintyy jakeessa Kol 1:15 <prototokos pasees ktiseoos> = sm: ensiksi syntynyt luomakuntaan nähden. Samoin jakeissa Mt 12:45, Lk 3:16.

1:16 Armoa armonkin lisäksi = <kai kharis anti kharitos> on vaikea kääntää tarkasti suomeksi.
Se voi merkitä: 1) armoa armon tähden, 2) armoa armosta, 3) armoa armon sijaan.

1:18 Osa kreik. teksteistä sanoo: Ainutsyntyinen Poika, ja osa: Ainutsyntyinen Jumala. Tässä käännöksessä on yhdistetty molemmat tekstit.

1:20 Juutalaiset odottivat Jumalan lähettämän Messiaan eli Kristuksen saapumista, ja sen vuoksi Johannes Kastaja heti sanoi, ettei hän ole se odotettu Messias.

1:21 Johannes Kastaja itse ei tiennyt olevansa Elia, Mal 4:5, Mt 17:10–13, Lk 1:17.
Se profeetta viittasi Mooseksen lausumaan lupaukseen profeetasta, 5Ms 18:15.

1:23 Fariseukset, kirjanoppineet, saddukeukset ja hallitseva papisto opettaessaan kansaa olivat tehneet Herran tiestä niin mutkikkaan ja vaikeakulkuisen, että Jumala lähetti Messiaan edellä airueen, Johannes Kastajan, julistamaan, että Herran tie on suoristettava ja tasoitettava, ettei ontuvan jalka nyrjähtäisi ja että heikoimmatkin voisivat sitä kulkea.
Vrt Jes 40:3, Mt 3:3, Mk 1:3 ja Lk 3:4–6.

1:27 Johannes Kastajalla ei ollut heikko itsetunto tai alemmuuskompleksi, vaan hän ymmärsi terveellä tavalla oman asemansa ja Jeesuksen herruuden. Jh 3:30.

1:29 Jeesuksessa toteutuvat profeettojen sanat, Jes 53:7, Jer 11:19.
Verbi <airoo> (101x) merkityskenttä on laaja: ottaa pois, nostaa, kantaa, viedä pois.

Johannes todisti, että Jeesus on Jumalan uhrikaritsa, joka ottaa pois maailman synnin, nostaa sen harteilleen ja kantaa sen ristillä. Jeesuksen suorittama sovitustyö on täydellinen.

1:30 Ks. jae 15.

1:39 N. klo 16 iltapäivällä. Ks. Mt 20:3. Kirjoittaja eli Johannes oli varmaankin itse paikalla, koskapa mainitsee kelloajan.

1:42 Sekä arameankielinen nimi Keefas että kreikkalaisperäinen Pietari pohjautuvat kalliota, kallionlohkaretta t. kiveä merkitsevään sanaan <petros>, ks. Mt 16:18.

1:47 Natanaelissa toteutui profeetta Jesajan ennustus, Jes 63:8. Daavid ylisti tällaista ihmistä autuaaksi, Ps 32:2.

1:48 Natanael oli ilmeisesti viikunapuun alla mietiskelemässä tärkeää kysymystä Messiaasta – onko hän jo keskuudessamme? Ja jos on niin mistä tunnistamme hänet? Mutta hänhän on Jumalan Poika, varmaan hän tunnistaa meidät…ja varmaan hän näkee minutkin tässä viikunapuun alla miettimässä tätä tärkeää kysymystä ja tietää, että minäkin odotan Israelin lunastusta.

1:49 Vilpittömän sielun välitön uskontunnustus. Olkoon Natanael esikuvana kaikille meille uskoville.
Ja niillekin, jotka eivät vielä tunne Herraa, mutta etsivät häntä.
Kuka on Israelin kuningas, ja kuinka monta kuningasta Israelilla on ollut?
Israelilla on ollut 7 (tai 8 tai 9 laskutavasta riippuen) kuningasta:
1) Herra, jonka Israel hylkäsi olemasta kuningas, 1Sm 8:7,
2) Saul, joka oli tottelematon ja jonka Herra hylkäsi

olemasta kuningas, 1Sm 15:10–23,
3) Iisboset, joka murhattiin, 2Sm 2:8–10, 4:1–12,
4) Daavid, joka oli Jumalan valitsema kuningas ja esikuva Messias-kuninkaasta, 1Sm 16:11–12, 2Sm 5:1–3,
4B) Absalom, joka kapinoi isäänsä Daavidia vastaan ja julistautui kuninkaaksi, 2Sm 19:11,
4C) Adonia, joka yritti tehdä itsestään kuninkaan, 1Kn 1:5s,
5) Salomo, joka lankesi seuraamaan muita jumalia, 1Kn 1:28–40, 11:1–13,
6) Rehabeam, joka ajoi valtakunnan hajaannukseen, 1Kn 12:1–16,
7) Jeesus Kristus, joka on luvattu Messias-kuningas, Mt 2:2, Jh 1:49.

1:50 Tästä alkoi Natanaelin uskonvaellus Jeesuksen seurassa, ja alkoikin nousujohteisesti: Sinä saat nähdä suurempia, kuin nämä ovat, oli Jeesuksen lupaus tuolle nöyrälle ja vilpittömälle sielulle. Tästä eteenpäin Natanael sai nähdä Jeesuksen tekemiä tunnustekoja ja ihmeitä, ja varmaankin hän joka kerta mietti mielessään ihmetellen: Mikä voi olla vielä suurempaa kuin tämä?

2:4 Mitä sinä minusta tahdot ks. Mk 5:7.
Jeesus puhutteli äitiään Mariaa sanalla nainen. Hän ei antanut Marialle mitään erikoisasemaa.

2:5 Maria osasi antaa hyvän neuvon koko ihmiskunnalle.

2:6 Mitta = <metreetees> oli noin 40 litraa. Siten astiat olivat 80–120 litran vetoisia. Eli pyöreästi sanottuna 600 litraa vettä muuttui viiniksi. Siitä riitti isommallekin hääväelle.

2:14 Tälle on esikuvana Nehemian toiminta, Neh 13:8.

2:16 Jakeessa Jes 23:17 LXX käyttää sanaa <emporion> = markkinapaikka, joka esiintyy kerran UT:ssa, Jh 2:16. Kenties kirjanoppineet ymmärsivät, että Jeesus vertasi temppeliä Tyyroon. Kohtalo olikin molemmilla sama, hävitys niin, ettei jäänyt kiveä kiven päälle, Hes 26:4,14, Mt 24:2.

2:24 Jeesus ei uskonut itseään ihmisten käsiin, hehän tulisivat myöhemmin ristiinnaulitsemaan hänet, mutta ristillä hän uskoi henkensä Isän käsiin, Lk 23:46.

2:25 Jeesus tietää, mitä meissä on. Hän tuntee meidät läpikotaisin. Vrt. 1Jh 3:19–20.

3:3 Tämä jae on ylikäännetty eli sanalle <anoothen> on annettu käännöksessä molemmat mahdolliset merkitykset: ylhäältä, uudelleen. Vrt. Jer 7:28, Lk 17:21, 2Kr 13:13.
Paras tulkinta lienee se, että sana <anoothen> tarkoittaa molempia, koska kieli ei ole yksikäsitteistä niin kuin matematiikka, vaan sama ilmaus voi tarkoittaa useampaakin asiaa. Vrt. Lk 17:21, Jh 7:8, 21:15, 1Ts 4:4.
Joka syntyy vain kerran, kuolee kahdesti, Ilm 20:14–15, mutta joka syntyy kahdesti, kuolee vain kerran, Ilm 20:6. Sen vuoksi kannattaa tulla Jeesuksen luo ja lähteä seuraamaan häntä.

3:4 Yksinkertaisin vastaus kysymykseen Jumalan olemassaolosta: Koska olen syntynyt, on selvää, että minulla on äiti. Koska olen uudestisyntynyt, on yhtä selvää, että minulla on Taivaallinen Isä!
Mooses aikoinaan kysyi Jumalalta hänen nimeään. Jumala vastasi: Minä Olen, 2Ms 3:13–14.
Nikodeemos ajatteli perin inhimillisellä tavalla hengellistä

asiaa. Ihminen ei voi ymmärtää hengellisten asioiden syvyyttä, ellei Pyhä Henki avaa niitä hänelle.

3:8 Kun Pyhä Henki uudestisynnyttää ihmisen Jumalan lapseksi, hän samalla irrottaa tämän ihmisten ja maailman mielipiteistä.
Kreik. sana <pneuma> (379x) (samoin kuin hepr. <ruuach> 378x) merkitsee sekä tuulta että henkeä yleensä tai Jumalan Henkeä, tekstiyhteydestä riippuen.

3:13 Osassa kreik. teksteissä (Bys) on jakeen loppu sm: joka on taivaassa. Tällä viitataan Jeesuksen jumaluuteen.

3:16 Tätä jaetta sanotaan osuvasti pienoisevankeliumiksi.

3:18 Ihmisen tuomioksi koituu se, että hän hylkää armon, jota hänelle tarjotaan, vrt. Jna 2:9.

4:9 Tälle on esikuvana Booaksen suhtautuminen mooabilaiseen Ruutiin, Rt 2:13. Ks. Jes 40:2.

4:20 Palvoa = <proskyneoo> (60x) = kumartua maahan, kumartaa, kumartaen rukoilla, palvoa, osoittaa kunnioitusta.

4:26 Jeesus käytti itsestään Jumalan nimeä Minä Olen = kreik. <egoo eimi> = hepr. <ehjeeh>, jonka nimen Jumala ilmoitti Moosekselle, Mk 14:62, Lk 22:70, Jh 8:58, 2Ms 3:14.
Vrt. Jes 41:4.
Jeesus ilmoitti myös tuon nimen sisällön ja merkityksen:
elämän leipä, Jh 6:35–51,
maailman valo, Jh 8:12,
ovi, Jh 10:7–9,
hyvä paimen, Jh 10:11–14,
ylösnousemus ja elämä, Jh 11:25,

tie, totuus ja elämä, Jh 14:6,
todellinen viiniköynnös, Jh 15:1–5.

4:27 Opetuslapset eivät olleet rasisteja tai sovinisteja, mutta uskonnolliset perinnäissäännöt rajoittivat heidän suhtautumistaan varsinkin samarialaisiin mutta myös naisiin.

4:47 Mies esitti Jeesukselle kaksi pyyntöä, joista vain toinen toteutui. Se riittikin.

4:48 Tämän Jeesuksen lausuman totuuden kanssa on yhtäpitävä seuraava lause: Jos uskotte, näette ihmeitä ja merkkejä.
Sen sijaan lause: Jos näette ihmeitä ja merkkejä, niin te uskotte, ei ole yhtäpitävä, vaikka jotkut tosin niin luulevatkin.
Kas kun luulo ei ole tiedon väärti hengellisissäkään asioissa ja varsinkaan niissä!
Vrt. Jh 11:45–53, joka osoittaa, ettei aina kaikkien kohdalla näkemistä seuraa usko.
Mutta usko muuttuu lopulta näkemiseksi, Jh 11:40.

4:52 Noin klo 13 eli silloin, kun päivä oli kuumimmillaan!

5:4 Joissakin käsikirjoituksissa on: [4. Ajoittain astui näet enkeli alas lammikkoon ja kuohutti veden. Joka silloin veden kuohuttamisen jälkeen ensimmäisenä astui siihen, tuli terveeksi, vaivasi häntä mikä tauti tahansa.] (käännös TK). Mahdollisesti tuo teksti on myöhempi lisäys eikä kuulu alkuperäiseen evankeliumiin.

5:7 Tämä mies oli todella yksinäinen, hänellä ei ollut ketään. Jotkut pitävät yksinäisyyttä ihmisen perusongelmana. Jeesus halusi ja haluaa lähestyä ja auttaa yksinäisiä. Ja Pyhä Henki synnyttää uskovien välille todellisen yhteyden, Ef 4:1–6.

5:14 Jeesus varoitti miestä palaamasta synnin tielle.

5:17 Uskonnolliset harhautumat johtavat jopa murhatöihin.

5:18 Jakeessa oleva kreik. ilmaus <ou monon elyon to sabbaton> on vaikea kääntää tarkasti suomen kielelle. Kreikan sana <lyoo> (akt ind impf yks 3.p) ei viittaa vain henkilökohtaiseen sapatin rikkomiseen, vaan nimenomaan opetukseen, joka tietyssä mielessä kumosi sapatin, päästi ihmiset irti sapattisäännön orjuudesta.
Vaihtoehtoja ovat: hän ei ainoastaan
a1) kumonnut/ lakkauttanut/ purkanut/ tehnyt tyhjäksi/ saattanut päätökseen/ toiminut vastoin/ rikkonut
a2) sapattia/ sapattikäskyä/ sapattisääntöä,
b) irtautunut/ irrottautunut sapatista.
Jeesus teki itsensä Jumalan vertaiseksi, koska hän on Jumalan Poika, vrt. Jh 10:33, Jes 14:14.

5:27 Tässä Jeesus viittaa profeetta Danielin näkyyn, Dan 7:13–14, joka oli varmasti tuttu juutalaisille, varsinkin ylipapeille, kirjanoppineille ym.

5:30 Omasta aloitteestani = sm: itsestäni.

5:37 Ilmaus: Jumalan muoto = <eidos theou> esiintyy LXX:ssa seuraavissa kohdissa vastaten hepr. ilmauksia:
1Ms 32:31–32, <penueel> = Jumalan kasvot,
2Ms 24:17, <mareeh kebood jhwh> =Herran kirkkauden muoto,
Tm 13:6, <mareeh mal'aakh ha'eloohiim> = Jumalan enkelin muoto.
Jaakob kohtasi Jumalan, ja kuitenkin hänen henkensä säästyi, mutta hän ontui lonkkaansa sen jälkeen. Tällainen ihmissydäntä murtava kohtaaminen Jumalan kanssa puuttui

noilta kovasydämisiltä uskonnollista ihmisiltä. Sellainen oli myös Saulus Tarsolainen, mutta hän muuttui täysin kohdattuaan Jeesuksen Damaskon tiellä.

5:39 Vanhan liiton kirjoitukset eli koko Vanha testamentti todistaa Jeesuksesta Kristuksesta (tutki tarkemmin!). Niinpä ollen sellainen Vanhan testamentin tutkimus, jonka keskipisteenä ei ole Herra Jeesus, on yksinkertaisesti hakoteillä. Ja juuri siihen ovat monet ns. teologit ym. uskonnollisten aatteiden kehittelijät hairahtuneet.

6:9 Ohraa käytettiin eläinten ravintona. Ruokana sitä käyttivät vain köyhät ihmiset, joten tuo poika ei ollut rikkaan perheen lapsi.

6:10 Verbi <anapiptoo> (12x) esiintyy tässä jakeessa kahdesti. Se tarkoittaa: asettua aterialle, laskeutua maahan makuulle, nojautua taakse päin.
Siihen aikaan aterioitiin maassa tai lattialla kyljellään maaten toisen kyynärpään varassa.
Ks. myös Jh 13:25 jossa kerrotaan kuinka Johannes aterialla nojautui Jeesuksen rintaa vasten.

6:13 Kalat menivät kaikki, mutta ohraleivistä jäi tähteitä. Ihmisen suu tuntee hyvän. Toisaalta hyvä, että kalat menivät kaikki, nehän eivät kestä lämpimässä ilmanalassa kauan, leipä kestää paremminkin.

6:14 Tavallinen kansa uskoi, että Jeesus on se profeetta, josta Mooses oli ennustanut, 5Ms 18:15–19. Sen sijaan fariseukset ja kirjanoppineet eivät uskoneet, Jh 5:45–47.

6:19 Opetuslapset olivat soutaneet n. 4,8–5,8 km eli pyöreästi viitisen kilsaa. Se miten kauaksi rannasta he olivat päässeet

on toinen asia, saattoivat tehdä monimutkaisen reitin matkallaan vastatuulessa.

6:20 Jeesus ilmoitti opetuslapsille: Minä se olen. Opetuslapset rauhoittuivat heti.

6:21 Tässä toteutuu Ps 107:30.

6:32 Ei Mooses ole antanut teille: kr. teksteissä on tässä kohden verbistä <didoomi> = antaa, kaksi vaihtoehtoista muotoa <dedooken> (akt. ind. perf.) = on antanut (duratiivinen merkitys) ja <edooken> (akt. ind. kappa-aoristi) = antoi (punktuaalinen merkitys). Muodot täydentävät toisiaan ilmauksen kattavuuden kannalta.
Minun Isäni antaa teille: verbimuoto on <didoosin> (akt. ind. prees.) = antaa (duratiivinen merkitys).

6:39 Kr. teksti käyttää sanasta <paas, paasa, pan> = kaikki, jokainen, neutrimuotoa, joten sen merkityskenttä on laajempi kuin pelkästään ihmiset: Kaikki se, minkä Isä antaa minulle… ja jatko: …herätän sen…, jossa on myös neutrimuoto <auto>.
Seuraava jae sen sijaan puhuu selvästi ihmisistä, siinä on sanan <paas> maskuliinimuoto: jokainen, joka näkee minut…
Toinen mahdollisuus olisi, että Johannes on kirjoittanut kieliopillisesti virheellistä tekstiä!
Sanonta viimeinen päivä esiintyy vain Johanneksen evankeliumissa (Jh 6:39,40,44,54, 11:24, 12:48). Jeesus antoi lupauksen iankaikkisesta elämästä ja uskovien ylösnousemuksesta tuona päivänä. Niin ollen tuo päivä on tämän aikakauden, ns. seurakuntakauden, viimeinen päivä, jolloin Herra Jeesus ilmestyy omilleen ja tempaa ylös oman

seurakuntansa ja Kristuksessa kuolleet nousevat ylös (1Ts 4:16–17), eli tapahtuu ensimmäinen ylösnousemus (Ilm 20:4–6). Mutta todennäköisesti sillä on myöhäisempikin merkitys.
Vrt. Jh 7:37 (juhlan viimeinen päivä).

6:45 Jeesus viittasi jakeeseen Jes 54:13.

6:69 Jakeen voisi kääntää myös: Me olemme uskoneet ja tulleet tietämään, että sinä olet elävän Jumalan Poika.
Alkuosan verbit ovat perfektissä, ja loppuosan teksti on joissain lähteissä tässä muodossa. Ajatus on joka tapauksessa saman sisältöinen.
Joissakin kreik. teksteissä jakeen loppu on: sinä olet Jumalan Pyhä.

7:11 Juutalainen kansa tunnusti Jeesuksen mieheksi, mutta ylipapit myivät Jeesuksen naisen ja orjan ja orjattaren hinnasta, eivätkä suinkaan miehen hinnasta, 2Ms 21:32, 3Ms 27:4, Sak 11:12–13.

7:17 Sanontaa puhua omiaan käytetään suomen kielessä merkityksessä: valehdella.
Kreik. tekstin mukaisesti Jeesuksen tarkoitus ei ollut sanoa, ettei hän valehtele, vaan ettei hän puhu omia ajatuksiaan.

7:20 Jeesuksen vastustajat yrittivät väittää, että Jeesus on vainoharhainen! He ilmeisesti halusivat rinnastaa Jeesuksen kuningas Sauliin, 1Sm 22:8.
Mutta kulissien takana heillä oli jo kiihkeä halu tappaa Jeesus, minkä osa kansastakin tiesi, Jh 5:18, 7:25.
Monesti ns. virallinen totuus ja todellinen totuus poikkeavat toisistaan.

7:24 Sm: Älkää tuomitko näön mukaan.

7:38 AS ja TK kääntävät: Joka uskoo minuun niin kuin Raamattu sanoo, hänen sisimmästään on vuotava/juokseva elävän veden virrat. Näin Pyhä Henki osoittaa, että
a) lupaus elävän veden virroista on jo VT:ssa ja
b) on vain yksi raamatullinen usko, Ef 4:5, Jumalan Pojan usko, Gal 2:20.
Niinpä puheet eri uskonsuunnista ovat evankeliumin kannalta turhia. Ihmisten ei pidä yrittää tehdä uskoa oman mielensä mukaiseksi, vaan ihmismielen tulee taipua evankeliumin uskon mukaiseksi!

7:39 Vrt. Apt 19:2, jossa kerrotaan, etteivät muutamat Efesoksessa olevat opetuslapset vielä tienneet Pyhän Hengen vuodatuksesta helluntaipäivänä Jerusalemissa, Apt 2. Tiedon kulku oli silloin julistajien varassa.

7:42 Ihmisten mittapuun mukaan Beetlehem oli kylä = <koomee>, mutta enkeli ilmoittaessaan Jeesuksen syntymästä paimenille puhui Daavidin kaupungista = <polis>, Lk 2:11. Beetlehemin merkitystä Jumalan edessä ei ratkaissut paikan koko – oliko se suuri linnoitettu vai pieni linnoittamaton asutuskeskus – vaan se, että se oli Jumalan valitsema paikka. Siellä syntyi kuningas Daavid ja myöhemmin Messias.
Kristus on Daavidin jälkeläisiä = sm: Kristus on Daavidin siemenestä. Sama ilmaisu on jakeissa Rm 1:3, 2Tm 2:8. Ks. Hpr 11:18.
Juutalaiset ajattelivat, että Kristus on yksi Daavidin (tai Abrahamin) jälkeläisistä, he eivät ymmärtäneet, että Kristus

on Abrahamin ja Daavidin siemen, jonka kautta tulee pelastus ja siunaus koko ihmiskunnalle, Gal 3:16,29.

7:46 Palvelijat tunnustivat, ettei Jeesuksen puhe ole ihmisen puhetta, vaan taitaa sittenkin olla Jumalan puhetta!

7:49 Eipä ollut kovin mairitteleva ylipappien, kirjanoppineiden ja fariseusten käsitys omasta kansastaan, jota heidän olisi pitänyt opettaa noudattamaan Jumalan tahtoa.

7:52 Fariseukset tunsivat huonosti Raamattunsa. Profeetta Jesaja kirjoitti, että valkeus eli Messias loistaa nimenomaan Galileassa, Jes 8:23–9:1, kuten Mt 4:12–16 osoittaakin ko. profetian toteutuneen.

8:3 Syntinsä vuoksi tuo nainen pääsi – tai tässä tapauksessa joutui – huomion keskipisteeksi.
Monet naiset ovat oivaltaneet tämän parhaaksi konstiksi päästä julkisuuden valokeilaan. Parempi olisi heille mennä Jeesuksen luo kuin päästä huipulle avionrikkojien joukossa, sillä sen tien päässä on helvetti, Ilm 21:8.
Mutta missä oli se avionrikkojamies? Kenties hän lähti raukkamaisesti käpälämäkeen, tai ehkäpä hän olikin syyttäjien joukossa puolustamassa kansan moraalia, nimittäin kaksinaismoraalia!

8:5 Tuollaiset = <tas toiautas> on kreik. kielessä feminiinimuoto, joten se on käännettävä tuollaiset naiset. Nämäpä olivatkin varsinaisia kirjanoppineita, kun jättivät miehet pois tuomiolta, vaikka Raamatun tekstissä 3Ms 20:10 on avionrikkoja hepr. sekä maskuliini- että feminiinimuodossa, jolloin tuomio koskee sekä miehiä että naisia. Uskonnollisuus pyrkii aina vääntämään väärään Herran suoria teitä oman mielensä mukaisiksi.

Entä mitä sinä sanot? Nuo teologit ilmeisesti odottivat Jeesukselta hyväksyntää omalla kierolle raamatuntulkinnalleen.

8:6 Ennen vanhan liiton asettamista Jumalan sormi toi rangaistuksen, 2Ms 8:15, sitten vanhan liiton käskyt kivitauluihin kirjoitettuina, 2Ms 31:18, 5Ms 9:10, mutta evankeliumin aikana siunauksen ja vapautuksen synnin ja vihollisen vallan alta, Lk 11:20, Jh 8:6s.
Mitä Jeesus kirjoitti maahan? Kenties tuon käskyn hepreaksi, 2Ms 20:14, käskyhän oli maskuliini-muodossa.
Tai sitten sen mitä Jeremia kirjoitti, Jer 17:13.
Jeesus oli juuri aiemmin puhunut elävän veden virroista, jotka virtaavat elävän veden lähteestä, Jh 7:37–39.

8:7 Onneksi Jeesus ei sanonut: Joka on synnitön, koska silloin hänen itsensä olisi pitänyt kivittää tuo nainen, vaan hän sanoi: Joka teistä on synnitön.
Hän jätti tuomiovallan ja myös toimeenpanon ihmisille, mikäli he ovat täydellisiä Jumalan edessä.

8:9 Sen verran rehellisiä nuo syyttäjät olivat, etteivät ryhtyneet kivittämään naista, vaan ymmärsivät luopua aikeistaan. Tällä kertaa vanhimmat näyttivät oikeaa esimerkkiä nuoremmilleen.

8:11 Jakeet 7:53 – 8:11. Joissakin käsikirjoituksissa tämä tekstin osa on sijoitettu jakeiden Lk 21:38, Jh 7:36 tai Jh 21:25 jälkeen. Valtaosassa käsikirjoituksia teksti kuitenkin on tässä kohdassa.

8:21 Tässä synti = <hamartia> (173x) on yksikössä, mutta jakeessa 24 monikossa.

8:29 Jeesus antoi meille hyvän esikuvan – näin tulee meidänkin toimia, 1Jh 3:22.

8:32 Verbi <eleuthereoo> (7x) = vapauttaa, tehdä vapaaksi:
Jh 8:32,36; Rm 6:18,22, 8:2,21; Gal 5:1.
LXX:ssa se esiintyy ainoastaan Snl 25:10.

8:33 Puhuivat puppua!
Vaikka he olivatkin Abrahamin jälkeläisiä, he olivat nimenomaan olleet orjia moneenkin kertaan.
Ensin Egyptissä, 5Ms 6:21, ja sitten Baabelissa ja vielä omalla maallaankin, Esr 9:9 ja Neh 9:36.
Sitä paitsi he olivat halunneet itselleen kuninkaan, vaikka Samuel oli varoittanut heitä siitä, 1Sm 8:17.
Nytkin he olivat Rooman vallan alla ja mikä pahinta, synnin orjia niin kuin Jeesus heille osoittaa.
Ihmisen ei pitäisi luulla liikoja itsestään ja kansastaan.
Päälle päätteeksi he halusivat olla eivät kuninkaansa vaan keisarin orjia, Jh 19:15.

8:39 Vrt Gal 3:6–29.

8:44 Sm: valehtelija ja sen isä/hänen isänsä. Jälkimmäinen vaihtoehto voisi tarkoittaa: valehtelija ja (jokaisen) valehtelijan isä.

8:58 Sm: ennen Aabrahamin syntymistä Minä olen (AS, TK, NIV, LLL, N).
Jeesus käytti itsestään jumalallista nimeä Minä Olen – hepr <ehjeeh>, kreik. <egoo eimi>. Samoin jakeissa 24 ja 28.
Ks 2Ms 3:14, Mk 14:62, Lk 22:70.
Hän osoitti olevansa yhtä Isän kanssa.
Ks myös Jes 41:4, 43:10, jossa on Jumalan nimi <'anii huu'> = minä olen (se).

9:2 Opetuslasten kysymys, oliko sokeana syntynyt tehnyt syntiä jo ennen syntymäänsä, kuulostaa nyt hassulta, mutta se ei ollut silloin ollenkaan sitä, koska kirjanoppineiden mukaan ihminen saattoi tehdä syntiä myös ennen syntymäänsä. Tämän opinkappaleensa he perustivat jakeeseen 1Ms 25:22. Jeesus ei nauranut tuolle hassulle kysymykselle, vaan totesi aivan asiallisesti, ettei sikiö ollut tehnyt syntiä. Sellaista ilmoitusta kun Raamattuun ei sisälly. Ks. myös Hos 12:4.

9:4 Bys: minun tulee tehdä.

9:17 Tämän sokeana syntyneen miehen tietämys ja ymmärrys oli hyvin rajallinen niin hengellisistä kuin maallisistakin asioista. Oikeastaan hän ei tiennyt paljon muuta kuin että kerjäämällä hän pystyi ansaitsemaan jokapäiväisen leipänsä. Mutta kokeneensa perusteella hän heti tunnusti Jeesuksen Jumalan profeetaksi. Fariseuksille sellainen tunnustus ei sopinut.

9:19 Kysymyksen asettelussa oli hyökkäävä ja uhkaava sävy.

9:21 Juutalaisten pelko esti vanhempia puolustamasta omaa poikaansa. Niin voimakas on ihmispelko.

9:24 Fariseukset halusivat esiintyä suurella arvovallalla, he puhuttelivat sokeana syntynyttä kuin Joosua muinoin Aakania, joka oli syössyt Israelin onnettomuuteen, Jos 7:19. Tilanne oli nyt vain juuri päinvastoin: he olivat syöksemässä itsensä onnettomuuteen asettuessaan vastustamaan Jeesusta. Mahtipontiset puheet eivät auta, jos vaikuttimet ovat väärät. Fariseukset olivat tehneet Raamatun tekstistä uskonnollisen iskulauseen, jota he käyttivät väärin, Esr 10:11.
Lisäksi he esittivät tietävänsä, että Jeesus on syntinen. Mistähän he olivat saaneet, tai kenties itse keksineet,

tällaisen valheen.
Messiaasta, Jeesuksesta Kristuksesta, on Raamatussa yli 300 erilaista nimeä tai nimitystä. Tämä nimitys oli virheellinen.

9:25 Mies tunnusti toisaalta tietämättömyytensä ja toisaalta sen, minkä tiesi varmaksi. Hyvä esimerkki meille kaikille.

9:27 Kahdessa viimeisessä lauseessa on molemmissa sama verbi <theloo> = tahtoa, siksi se on käännetty molemmissa lauseissa samalla tavalla. Mutta täytyy myöntää, että RKK:n käännös (UT 1992) viimeisestä lauseesta: Tekeekö teidänkin mieli hänen opetuslapsikseen? on naulan kantaan sanottu.

9:35 Toisissa kreik. teksteissä on jakeen lopussa: Jumalan Poika, ja toisissa: Ihmisen Poika.
Molemmat tarkoittavat Herraamme Jeesusta.

10:3 Laodikean seurakunnan ovenvartija ei tunnistanut Jeesuksen ääntä, Ilm 3:20.

10:11 Jeesus viittaa Vanhan testamentin ennustuksiin ja esikuviin hyvästä paimenesta: Hes 34:11–16,23, 37:24, Sak 13:7. Samaa todistaa heprealaiskirjeen kirjoittaja, Hpr 13:20.

10:13 Palkkapaimen ajatteli lampaista: Mitä väliä… (tai: Paljon teit on menny, menkkö lopukki, niin kuin jonkun suuren sotapäällikön irvaillaan sanoneen joukoilleen.) Hän oli välinpitämätön kaikkein tärkeimmästä.
Samaa kreik. verbiä käytetään myös Jeesuksesta, mutta aivan eri yhteydessä. Jopa hänen vastustajansa tiesivät, ettei Jeesus välittänyt ihmisten pärstäkertoimista, Mt 22:16, Mk 12:14. Raamattu vakuuttaa, että Jumala välittää ja pitää huolen omistaan, 1Kr 9:9, 1Pt 5:7.

10:18 Kukaan ei olisi voinut surmata Jeesusta, Mt 26:53, mutta hän kävi vapaaehtoisesti ristinkuolemaan saadakseen aikaan lunastuksen ja iankaikkisen pelastuksen syntisille ihmisille.

10:22 Juhlaa kutsutaan nykyään Hanukkajuhlaksi, jota vietetään temppelin uudelleen vihkimisen muistoksi.
Syyrian kuningas Antiokhos IV Epifanes oli saastuttanut temppelin (1Makk 4), ja v. 165 eKr. Juudas Makkabealainen järjesti puhdistetun temppelin uudelleen vihkimisen. Juhla kesti 8 päivää kuten lehtimajan juhlakin ja muistutti sitä muutenkin. 2Makk 1:9 sanookin sitä kislev-kuun lehtimajan juhlaksi. Juhlaa kutsuttiin myös valon juhlaksi, koska valaistusta käytettiin runsaasti tuohon vuoden pimeimpään aikaan.

10:27 Tässä kiteytyy samalla ylipappien, kirjanoppineiden, fariseusten, saddukeusten ja herodilaisten syvin ongelma. Jeesus sanoi, että hänen omansa seuraavat häntä niin kuin lampaat seuraavat paimenta. Nuo uskonnolliset johtajat taas olivat sitä mieltä, että Jeesuksen olisi tullut seurata heitä ja heidän uskonnollisia perinnäissääntöjään.
Elämä on tahtojen taistelutanner, sanoi vanha kansa.

10:28 Jakeet 28–29, vrt. Job 10:7.

10:33 Jeesus teki itsensä Jumalan vertaiseksi, koska hän on Jumalan Poika, Jh 5:18. Siitä syystä ja ilmeisesti Jesajan kirjan jakeesta Jes 14:14 johtuen juutalaiset suuttuivat Jeesukseen ja halusivat surmata hänet.

10:41 Monet vanhan liiton profeetat tekivät väkeviä tunnustekoja ja ihmeitä. Johannes Kastaja ei tehnyt yhtäkään, mutta puhui totta todistaessaan, että Jeesus on luvattu Messias.

11:2 Aiemmin oli eräs nimeltä mainitsematon syntinen nainen kyynelillään pessyt ja hiuksillaan kuivannut Jeesuksen jalat, suudellut niitä ja voidellut ne tuoksuöljyllä, Lk 7:37–48.
Sitten Maria voiteli Herran Jeesuksen hyväntuoksuisella voiteella, Jh 11:2, 12:3, ja lopuksi eräs nimeltä mainitsematon nainen vuodatti kallisarvoisen öljyn Jeesuksen päähän, Mt 26:7–13, Mk 14:3–9.
Tämä kaikki tapahtui Jeesuksen hautaamista varten, ja osoitti noiden naisten rakkauden Jeesusta kohtaan.

11:4 Sairauksilla on monia syitä ja myös vaikutuksia, Jh 9:2–3, 2Kn 13:14–21.

11:13 Ihmiset luulevat monenlaisia asioita oman ymmärryksensä ja tietämyksensä mukaisesti. Hengellisissä asioissa ei pidä jäädä omn ymmärryksensä varaan, vaan on parempi turvautua Jumalan sanaan, Snl 3:5.

11:16 Sekä Tuomas-nimen kantamuoto, aramean <teoma>, että kreikan <didymos> tarkoittavat kaksosta.
Tuomas oli selvästikin joko aikamoinen syvällinen humoristi tai sitten hänellä oli samanlainen ajatus kuin kuningas Saulin pojalla Joonatanilla, 1Sm 14:43. Tai hän oli molempia.
Tämä on samalla osoitus ns. raamatullisesta huumorista meidän pienten ihmisten ajattelun rajallisuudesta.
Vrt. 2Kn 6:23, Job 12:2, Hos 10:6, Mt 13:51, Lk 1:1,62, Apt 18:14, Gal 5:12.

11:18 Betanian ja Jerusalemin välimatka oli n. 3 km.
Ks. selitystä Mt 14:24.

11:21 Martalla oli hyvin inhimillinen, rajallinen uskonnäkemys ja käsitys Jeesuksen mahdollisuuksista. Samoin oli hänen sisarellaan Marialla, Jh 11:32.

11:25 Jeesus Kristus on meille elämä, sekä ajallinen että iankaikkinen, Jh 11:25, 14:6, Fil 1:21, Kol 3:4.

11:35 Tämä on Uuden testamentin lyhin jae.

11:39 Jakeen loppuosan kreik. teksti on hyvin lyhyt ja naseva. Se voidaan kääntää monella tavalla, esim: hän on ollut kuolleena/ ruumiina/ haudassa/ siellä neljä/ neljättä päivää, tai: kuolemasta/ tapahtumasta/ siitä on neljä/ neljättä päivää. Meidän laskutapamme mukaan ruumis oli haudassa neljättä päivää, mutta juutalaisen ajattelutavan mukaan jo alkanut neljäs vuorokausi ilmaistiin sanomalla neljä päivää.

11:44 Tämä Jeesuksen sana on samalla evankeliumin lupaus kaikille hengellisesti kuolleille ja syntien kahlitsemille ihmisille.

11:48 Ylipapeille, fariseuksille ja koko vanhimpien neuvostolle oli tärkeämpää pitää hallinnassaan maa ja kansa kuin uskoa Jeesukseen.
Lopulta heille kuitenkin kävi huonosti, kun roomalainen sotapäällikkö Titus sotajoukkoineen hävitti Herran temppelin v. 70 jKr. niin, ettei siihen jäänyt kiveä kiven päälle, niin kuin Jeesus oli ennustanutkin, Mt 23:38, 24:2.

11:49 Aikamoinen jehu tämä ylipappi Kaifas, varsinainen besserwisser, kun sanoo koko juutalaisten neuvostolle: Te ette ymmärrä mitään. Yleensä tuommoisella repliikillä saa kuulijat välittömästi vastahankaan, mutta ilmeisesti Kaifas arveli olevansa niin vankassa asemassa, että voi sanoa mitä tahansa, ja muut kuuliaisesti noudattavat hänen tahtoaan. Kumma kyllä, tällaisia harhaanjohtajia on ollut historiassa monia ja suuret ihmisjoukot ovat heitä seuranneet.

11:50 Ylipappi Kaifas moitti juutalaisten neuvostoa siitä, etteivät he ajattele, eivätkä ymmärrä mitään. Valitettavasti hänen omien ajatustensa ja ymmärryksensä perusta ja päämäärät olivat vääriä. Ylipapin olisi pitänyt ensin lukea Psalmi 139, varsinkin sen jakeet 17–18.
Toisaalta apostoli Paavali kehotti meitä ajattelemaan, Fil 4:8, 3:15. Mutta Paavalin ajattelun perusta olikin aivan toinen kuin Kaifaan.
Osassa kreik. tekstejä on: teille on parempi.
Sen mukaan Kaifas valvoi muiden etua enemmän kuin omaansa. Tai ainakin antoi kuulijoiden ymmärtää niin.

12:3 Pullo = kreik. <litra> on roomalainen painomitta, suuruudeltaan 327 g, eli melko tarkasti kolmanneskilo. Marialla täytyi olla pitkä tukka, jotta hän pystyi kuivaamaan sillä Jeesuksen jalat. Samalla hän sai hiuksiinsa saman hyvän tuoksun. Tämä on esikuvallisena jakeille 2Kr 5:14–16.

12:6 Juudas Iskariot oli kaksimielinen mies, joka pelasi kaksilla korteilla, Ps 119:113, 1Ms 49:17.

12:7 Tälle on esikuvana suunemilaisen naisen, Geehasin ja Elisan kohtaaminen, 2Kn 4:27.
Vrt myös Lk 7:36–50.
Osassa kreik. tekstejä on: hän on säästänyt sen minun hautaamispäivääni varten.

12:10 Ylipapit keksivät mafiamiesten käyttämän rikollisen toimintaperiaatteen: hävitetään teon todistusaineisto. Ihmettä ei ole tapahtunut, kun Lasarus poistetaan päiviltä.

12:13 Kansa ymmärsi, että Jeesus on luvattu Israelin kuningas, ei siis pelkästään juutalaisten kuningas niin kuin itämaiden tietäjät aiemmin luulivat, Mt 2:2, ja Pilatus myöhemmin

luulotteli, Mt 27:11.
Hoosianna: ks. Mt 14:30.

12:16 Oli paljon asioita, joita opetuslapset eivät aluksi ymmärtäneet. Vasta myöhemmin Pyhä Henki kirkasti heille asioiden oikean todellisuuden.

12:19 Fariseusten kesken alkoi epätoivo nostaa päätään ja sen seurauksena keskinäinen syyttely: te ette saa mitään aikaan. Tämä on ns. farisealaista syyttelyä ja vähättelyä, johon ihmisen lihallinen mieli herkästi yhtyy.

12:29 Kansa kuuli kyllä äänen, mutta ei ymmärtänyt Jumalan puhetta. Vrt. Apt 9:3–7, 22:9.

12:48 Lain alla elävät tuomitsee Mooseksen laki, Jh 5:45–46.
Ne, jotka hylkäävät Jeesuksen ja evankeliumin, tuomitsee evankeliumin sana, Jh 3:16–18, Mk 16:16.

12:50 Taivaallisen Isän käsky on iankaikkinen elämä.
Vrt 1Jh 3:23, 4:21, 5:2–4, 15:10.

13:18 Tässä on lainaus Ps 41:10, vrt. myös Ob 1:7.

13:19 Ilmaus <egoo eimi> = minä olen, ks. Jh 8:58. Jeesus viittaa VT:n ennustuksiin, että hän on luvattu Messias.

13:33 Sana <teknion> (8x) = lapsukainen, pikkulapsi: Jh 13:33; 1Jh 2:1,12,28; 3:7,18; 4:4; 5:21.
Sana on diminutiivimuoto sanasta <teknon> (99x) = lapsi, jälkeläinen.

13:35 Evankeliumin seuraus on keskinäinen rakkaus uskovaisten välillä. Siitä uskovat tunnetaan Herran Jeesuksen omiksi. Ks. Apt 14:4.

13:37 Pietarilla oli sielullista intoa, mutta ei vielä hengellistä ymmärrystä ja intoa. Ne kasvoivat hänessä myöhemmin, kun ensin sielullinen intoilu oli kärsinyt konkurssin.

14:3 Jeesus viittaa seurakunnan ylösottoon, jonka jälkeen me saamme olla aina hänen kanssaan, 1Ts 4:13–18.

14:5 Tuomas oli luonteeltaan selvästikin rehellinen järkimies.

14:6 Tie: Jes 30:21, 35:8, Hpr 10:20.
Jeesus Kristus on meille elämä ja tie Isän luo, Jh 11:25, 14:6, Fil 1:21, Kol 3:4.

14:16 Meillä on kaksi Puolustajaa = <parakleetos> (5x) = puolustaja, auttaja, rohkaisija, asianajaja:
Jeesus Kristus, joka on Isän luona, 1Jh 2:1,
Pyhä Henki, Jh 14:16,26; 15:26; 16:7.

14:23 Jäämme asumaan hänen luokseen = sm: teemme asuinsijan hänen luokseen.
Asuinsija = <monee> on sama sana kuin jakeessa Jh 14:2, eikä se esiinny muualla Raamatussa, paitsi apokryfisessä kirjassa jakeessa 1Makk 7:38.

14:27 Maailma antaa: kreik. subjekti on yksikössä mutta predikaatti monikossa. Maailman taholta onkin monenlaista antajaa, jotka antavat meille hyvinkin epämieluisia asioita koettavaksemme. Enimmäkseen ahdistuksia.
Mutta Herramme Jeesus antaa meille todellisen rauhan.

15:2 Karsia = <airoo> voidaan kääntää myös: ottaa pois tai nostaa, ks. UT:n ongelmakysymykset.

15:4 Jotkut pähkäilevät sellaistakin kysymystä, että onko ihminen kerran pelastettu ja sitten aina pelastettu. Turha kysymys,

sillä Jeesus antoi selvän ohjeen: Pysykää minussa, niin minä pysyn teissä. Pelastusta ei ole Kristuksen ukopuolella vaan ainoastaan hänessä.

15:5 Mikä on ihmisen elämän tarkoitus?
Ensiksi etsiä Jumalaa, Apt 17:26–27.
Sen jälkeen kun ihminen on tullut Herran Jeesuksen omaksi, kantaa hedelmää, Jh 15:1–8. Vrt. Kol 1:6.

15:8 Isäni kirkkaus tulee ilmi voidaan kääntää myös: Isäni saa kunnian.

15:10 Tämä on periaatteellinen ero ja vedenjakaja vanhan ja uuden liiton välillä: Jeesus piti Jumalan käskyt ja pysyi hänen rakkaudessaan. Meidän tulee pitää Jeesuksen käskyt ja pysyä hänen rakkaudessaan, Jh 14:15,23.
Mitä käskyjä Jeesus antoi opetuslapsilleen?
1) meidän tulee rakastaa toisiamme,
2) pitää usko Jumalaan ja Jeesukseen,
3) valvoa ja rukoilla,
4) julistaa evankeliumia kaikille luoduille.
Vrt. Jh 12:50. Tutki!

15:19 Tämä on varmaankin maailmankielteisin jae Raamatussa, sillä sana maailma = <ho kosmos> esiintyy tässä jakeessa peräti 5x. Vrt. Jda 1:15, joka on varmaan jumalattomuuden vastaisin jae Raamatussa.

15:25 Syyttä = <doorean> (9x) = lahjaksi, ilmaiseksi; syyttä, turhaan: Mt 10:8; Jh 15:25; Rm 3:24; 2Kr 11:7; Gal 2:21; 2Ts 3:8; Ilm 21:6; 22:17.
Herra Jeesus antaa janoaville lahjaksi elävää vettä elämän veden lähteestä, mutta maailmalta hän sai lahjaksi vihat päälleen. Miksi? Koska maailman teot ovat pahat, Jh 7:7.

16:9 Synnin syvin olemus on se, ettei maailma suostu alistumaan Jeesuksen herruuteen ja palvelemaan häntä. Jokainen yksilö joutuu omalta kohdaltaan ratkaisemaan asenteensa suhteessa Jeesukseen Kristukseen, joka on tullut etsimään ja pelastamaan syntisiä. Ks myös Ps 2:3.
Synnin alkujuuri on Paholainen, 1Jh 3:8, ja synnin hedelmät ovat hyvin moninaiset, esim:
- laittomuus, 1Jh 3:4,
- ylpeät silmät ja kopea sydän, Snl 21:4,
- kaikki vääryys, 1Jh 5:17.

16:18 Joskus aiemmin opetuslapset olivat sanoneet ymmärtävänsä kaiken, Mt 13:51, mutta nyt he myönsivät, etteivät ymmärtäneet, mitä Jeesus tarkoittaa puheillaan.
Ihmisen ymmärrys on hyvin rajallinen, varsinkin hengellisissä asioissa: Dan 8:27; 12:8; Hos 11:3; Mt 13:51; Lk 2:50; 9:45; 18:34; Jh 8:27; 10:6; 12:16; 13:28; 20:9; Apt 7:25.
Onneksi Jeesus ylösnousemuksensa jälkeen avasi vanhan liiton Kirjoitukset opetuslapsilleen, Lk 24:25–32, niin että he saattoivat ymmärtää pelastuksen Kristuksessa, 1Kr 15:1–5, minkä esikuvana on Neh 8:12.

16:20 Vahingonilo on rumaa ja ilkeää. Se on kuitenkin yleistä tässä maailmassa.

17:1 Tätä lukua kutsutaan Jeesuksen ylimmäispapilliseksi rukoukseksi. Siinä Jeesus rukoilee
a) itsensä (jakeet 1–5),
b) opetuslastensa (6–19) ja
c) kaikkien uskovien (20–26) puolesta.

17:2 Ilmaus <pan ho> = kaikki mikä, on neutrimuoto (akkusatiivi). Koko luomakunta odottaa vapautusta turmeluksen orjuudesta, Rm 8:18–25.

17:6 Jeesus on antanut seurakunnalleen seuraavat lahjat:
a) Jumalan nimen (jae 6),
b) Jumalan sanan (14),
c) elämäntehtävän (18),
d) kirkkauden (22),
e) yhteyden (22–23) ja
f) rakkauden (26).

17:9 Miksi Jeesus ei rukoillut maailman puolesta? Koska tämä maailma ruhtinaansa johdolla on Jeesusta vastaan, ja Jeesus tuli pelastamaan hukkuvasta maailmasta syntisiä ihmisiä. Tämä nykyinen maailma on talletettu tulelle synnin ja jumalattomuuden tähden, 2Pt 3:7.

17:10 Tässä ilmenee Isän ja Pojan välinen täydellinen rakkaus.

17:11 Jeesus sanoi tuleensa Isänsä nimessä, Jh 5:43, ja että Isä lähettää Pyhän Hengen Jeesuksen nimessä, Jh 14:26. Tässä ja seuraavassa jakeessa Jeesus kertoo, että Isä on antanut nimensä Pojalleen.
Vanhassa liitossa Jumala ilmoitti nimensä <jhwh> (6828x) = kr. <kyyrios> (7719x+872x+718x) = Herra.
Uudessa liitossa ainut nimi, jossa on pelastus, on kaikkein korkein nimi Jeesus = hepr. <jehošuu‘a>/ <ješuu‘a> = kr. <Jeesuus>, joka merkitsee: Herra (= jhwh) on pelastus, tai: Herra pelastaa.
Ks. Apt 4:9–12, Fil 2:9–11.

17:17 Jumalan sana totuus, Ps 119:160.
Jeesus sanoi olevansa tie, totuus ja elämä, Jh 14:6.
Edelleen Pyhä Henki on totuuden Henki, Jh 16:13.

17:18 Tämä on ns. lähetyskäskyn, Mt 28:19–20, Mk 16:15–16, Lk 24:46–49, Jh 20:21–23, Apt 1:7–8, toteutuma Johanneksen evankeliumin mukaan. Apostolien teot kertovat tarkemmin, kuinka lähetystyö alkoi, laajeni ja jatkui.

17:21 Uskovien yhteys: tutki!

18:3 Aikamoinen aseistettu joukko tarvittiin yhden miehen pidättämiseen. Varsinkin kun tiedettiin, ettei hän ole ollenkaan väkivaltainen. Mitä nyt temppelissä järjesti pari kertaa pienen mellakan ja heitti ulos turhuuden markkinat, Jh 2:16–17, Mt 21:12–13.

18:5 Raamatusta löytyy kolmenlaista asennoitumista omaan asemaan Jumalan palvelijana:
a) Pietari kielsi: En ole (Jh 18:17),
b) Mooses vähätteli itseään: Mikä minä olen... (2Ms 3:11),
c) Pietari ymmärsi oman asemansa: Mikä minä olin voidakseni estää Jumalaa? (Apt 11:17).
Mutta meidän Mestarimme sanoi: Minä olen! (Jh 18:5–6, ks. myös Jh 8:58).
Jeesuksen osoittama tie on siunauksen tie, ja niin se oli lopulta Moosekselle ja Pietarillekin.
Jeesus käytti itsestään Jumalan ilmoittamaa nimeä Minä Olen, 2Ms 3:14.

18:6 Kun Jeesus sanoi: Minä olen, koko kaarti säikähti ja kaatui maahan. He ymmärsivät, että Jeesus viittasi Jumalan nimeen.

18:14 Kaifas ajatteli ilmeisesti olevansa suurikin neuvonantaja, varsinainen konsulttien kantaisä. Ironista oli, että hänen vääristä vaikuttimista antamansa neuvo oli kuitenkin oikeaan osuva. Näin on politiikassa käynyt monta kertaa.

18:16 Portinvartijatar = <hee thyrooros> on feminiinimuoto ko. substantiivista, joka esiintyy muualla (Mk 13:34, Jh 10:3) maskuliinimuodossa.
Heprean vastine <šoo'eer> on maskuliininen.
Tämä tarkoittaa sitä, että muualla Raamatussa portinvartijat olivat miehiä, mutta ylipappi oli valtuuttanut palvelustytön portinvartijaksi, ainakin öiseen aikaan. Ilmeisesti hän oli avarakatseinen mies, joka kannatti sukupuolten välistä tasa-arvoa silloin, kun se hyödytti miehiä, ja aloitti sen käytännössä antamalla naisten hoitoon ikävimmät ja hankalimmat tehtävät, jotta miehet pääsisivät helpommalla.

18:17 Portinvartijatar ei ollut ainoastaan naispuolinen vaan <hee paidiskee> = nuori tyttö, palvelijatar t. orjatar, joten käännös palvelustyttö vastannee parhaiten tilannetta.
Aikamoinen vastuu hänellä yöaikaan.
Ks 2Ms 3:11.

18:18 Sana <anthrakia> (2x) = hiillos, hiilivalkea: Jh 18:18, 21:9.

18:19 Johannes ei ollut mikään kirjallinen tai kielellinen lahjakkuus, kun hän kirjoitti evankeliuminsa ja käytti kreikan kieltä.
Pentti Mäkisen kommentti tämän jakeen käännökseen: Sana 'Niin' jakeen alussa on tässä erikoisen huono. Ikään kuin ylipapin kyseleminen olisi jonkinlainen seuraus Pietarin lämmittelemisestä. Noin voisi ajatella kreik. tekstinkin pohjalta. Johannes ei kuitenkaan viittaa Niin–sanalla

edelliseen jakeeseen, vaan jakeeseen 14, eli Kaifaksen ennustukseen, joka oli ylipappi Hannaksenkin ohjenuorana. Johannes vain on kirjoittanut välihuomautuksen Pietarin toimista.

18:20 Jeesus puhui julkisesti maailmalle, sillä hänen puheensa kestivät päivänvalon.

18:23 Jeesus ei kärsiessään vääryyttä uhkaillut, vaan asetti tekijän vastuuseen teoistaan. Mitähän vartija olisi vastannut? Vrt. Paavalin käytös vastaavassa tilanteessa, Apt 23:2–5.

18:24 Vartijan ei tarvinnut vastata, kun Hannas lähetti Jeesuksen saman tien pois. Hän ilmeisesti ymmärsi, etteivät he pysty tuomitsemaan Jeesusta sen enempää juutalaisen kuin roomalaisenkaan oikeuskäytännön mukaisesti.

18:30 Jeesuksen vastustajilla oli omasta mielestään aukoton ja pätevä logiikka: koska me syytämme Jeesusta, niin hän on syyllinen. Tätä logiikkaa on paljon käytetty ihmiskunnan historiassa toisinajattelijoita kohtaan eri yhteisöissä. Sen tausta-ajatus on: Koska me olemme oikeassa, niin ne, jotka eivät ole samaa mieltä meidän kanssamme ovat väärässä. Ihminen haluaa näin ottaa itselleen jumalallisen aseman. Tämä on hengellisessä mielessä ihmisen tai ihmisjoukon omavanhurskautta, joka ei kestä Jumalan edessä.

18:38 Pilatuksen kysymys oli väärä!
Hänen olisi pitänyt kysyä: Kuka on totuus?
Jeesus Kristus on tie, totuus ja elämä, Jh 14:6, ja juuri hän oli Pilatuksen kasvojen edessä keskustelemassa tämän kanssa silmästä silmään.

19:14 Kello oli n. 12 eli keskipäivä. Samaan aikaan alkoi pääsiäislampaiden teurastus pyhäkössä.

19:15 Jakeessa 1Sm 12:12 sanotaan Israelille: Herra (= <jhwh>), teidän Jumalanne, on teidän kuninkaanne.
Tuolloin Israel halusi mieluummin Saulin kuninkaakseen, nyt Rooman keisarin. Tällä tavoin juutalaiset kielsivät VT:n kirjoitukset Kuninkaastaan, joka on heidän Herransa ja Jumalansa, ja alistuivat epäjumalan, Rooman keisarin, alamaisiksi. Seuraukset olivat sen mukaiset.
Sama ongelma on nykyäänkin. Israelin valtio ei ole kuningaskunta vaan sekulaari demokratia, eli se ei tunnusta Jumalan vanhurskautta vaan yrittää pystyttää omaansa, Rm 10:1–4, ja seuraukset ovat sen mukaiset.

19:19 Pilatus kirjoitti rohkean kirjoituksen: Jeesus Nasaretilainen, juutalaisten kuningas, joka oli hepreaksi käännettynä <ješuu‘a hannotsrii uumelekh hajjehuudiim>.
Siten kirjoituksen alkukirjaimista muodostui Jumalan pyhä nimi <jhwh>. Tämä oli tietysti juutalaisille ja varsinkin uskonnollisille johtomiehille kauhistus, siksi he pyysivätkin Pilatusta muuttamaan kirjoitusta, mutta Pilatus ei suostunut.
Näin Pilatus toi julki VT:n ennustusten toteutumisen, kun Herra (<jhwh>) sanoi profeetta Sakariaan kautta:
He katsovat minuun, jonka he ovat lävistäneet, Sak 12:10.

19:24 Tämä oli ennustettu Psalmeissa, Ps 22:19.

19:26 Vielä ristillä ollessaankin Jeesus puhutteli Mariaa naiseksi, ei äidiksi. Mutta samalla hän huolehti Mariasta ja osoitti hänelle pojan, Johanneksen, joka piti tämän jälkeen huolta Mariasta.

19:27 Kotiinsa = <eis ta idia>. Sama ilmaus esiintyy myös kohdassa Apt 21:6 ja LXX:ssa Est 5:10, 6:12 samassa merkityksessä.
Mielenkiintoista on, että se esiintyy myös kohdassa Joh 1:11, jossa kerrotaan kirjaimellisesti, että Jeesus tuli sinne, mikä oli hänen omaansa eli omaan kotiinsa, mutta hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan. Merkillistä kotiväkeä.
Ilmaus esiintyy myös kohdassa Jh 16:32 merkityksessä (teidät hajotetaan) kukin taholleen.

19:28 Ks. Ps 22:16.

19:36 Tämä oli ennustettu esikuvallisesti 2Ms 12:46.

19:37 Ks. Sak 12:10, Ilm 1:7.

19:39 Naula = <litra> on roomalainen painomitta, n. 327 g.
Siten sata naulaa oli n. 33 kiloa.

20:2 Joku evankeliumin julistaja on todennut, että tämä, samoin kuin jakeessa Jh 20:13, Maria Magdaleenan toteamus pätee nykyään kaikenlaisiin epäuskoa kylväviin teologeihin, jotka eivät usko Jumalan sanaan ja Jeesuksen Kristuksen ylösnousemukseen kuolleista.

20:4 Nyt tuli opetuslapsillekin kiire. Tällä kertaa Pietari ei ollut ensimmäinen vaan jäi tässä juoksussa hopealle.

20:6 Käärinliinat osoittavat, että Jeesuksen ylösnousemus ja Lasaruksen herääminen kuolleista olivat erilaiset tapahtumat. Lasarus piti päästää siteistä.

20:19 Jotkut selittävät, että Jeesus tuli seinän läpi. Ei välttämättä. Matemaatikoille tämä ei ole mikään ongelma, jos avaruus on

useampi- kuin kolmiulotteinen, niin kuin jotkut teoreetikot olettavat Maailmankaikkeuden olevan.

20:21 Tämä on ns. lähetyskäsky, jonka Jeesus antoi omille opetuslapsilleen. Muissa evankeliumeissa se on:
Mt 28:18–20,
Mk 16:15–18,
Lk 24:44–49,
Jh 20:21–23,30–31,
ja vielä lisäksi: Apt 1:7–8.
Lähetyskäsky esiintyy jo Vanhassa testamentissa esikuvallisesti:
1Ms 1:27–28,
1Kn 8:41–43,
2Ak 6:32–33.
Profeettaa Joona oli vanhan liiton aikainen lähetyssaarnaaja, Kun Herra lähetti hänet Niiniveen, Jna 1:1ss.

20:25 Tästä syystä Tuomasta yleensä kunnioitetaan epäilevänä ja epäuskoisena miehenä, vaikka tosiasiassa hän oli tervejärkinen mies. Hänen epäuskonsa perustui terveeseen järkeen. Harva kuitenkaan muistaa mainita, että hänestä tuli kohta tämän jälkeen todellinen uskovainen, Jh 20:27–29.

20:28 Tämä on oikea apostolinen uskontunnustus lyhyessä muodossa! Vrt. Fil 2:11 ja 1Kr 12:3.
Keskipitkä muoto on esitetty Apt 24:14–16.
Pitkä muoto onkin sitten koko Raamattu, varsinkin Uusi testamentti.
Tämä Tuomaan antama tunnustus viittaa selvästi jakeeseen Sak 13:9.

20:31 Evankeliumi ei ole surusanoma vaan ilosanoma. Se on ilmoitettu ihmiskunnalle sitä varten, että ihmisillä olisi elämä Jeesuksessa Kristuksessa.

21:5 Jeesus puhutteli noita aikuisia miehiä rakkaudellisesti: lapsukaiset (<paidion> 52x).
Sana <prosfagion> (1x) = särvin, leivän lisuke, esiintyy vain tässä. Ei esiinny LXX:ssa.
Väsyneinä noista yökalastajista oli tullut lyhytpuheisia.

21:8 Kyynärä = <peekhys> oli n. puoli metriä. Siten vene oli rannasta n. 100 m päässä.

21:12 Nyt oli koko seitsemän rohkean miehen kalastajakaarti hiljaa ja odotti, mitä tapahtuu.

21:15 Pietari joutui varsinaiseen tenttiin, kysymykset olivat helppoja, mutta vastaukset perin juurin vaikeita.

21:23 Veljienkin keskuudessa leviävät helposti huhupuheet. Se ei ole sisarten yksinoikeus.

21:25 Jotkut selittävät, että tämä Johanneksen evankeliumin viimeinen jae olisi hienosti sanottuna hyperbola eli liioittelu, eli kansan kielellä paksu valhe tahi emävale. Eikä ole!
Jo ihmisen DNA:ssa on niin suuri informaatiomäärä, että jos kaikki mahdollisuudet käytäisiin läpi, niin koko tunnettuun Maailmankaikkeuteen eivät mahtuisi ne ihmiset, jotka voitaisiin luoda/ synnyttää!
Ja tämä on vasta ihmisen luomiseen liittyvä asia.

Apostolien teot

Tämän kirjan nimeksi sopisi paremmin Pyhän Hengen teot apostolien kautta. Kirjan on kirjoittanut evankelista Luukas, joka on osan aikaa ollut mukana apostoli Paavalin matkoilla. Luukkaan kirjoittama kreikka on korkeatasoista, samoin kuin heprealaiskirjeen kirjoittajan ja Paavalin kirjoittama kieli. Markuksen ja Johanneksen kirjoittama kieli on taasen yksinkertaista.
Tämä kirja kertoo evankeliumin etenemisestä ja seurakuntien syntymisestä lähtien Jerusalemista Jeesuksen Kristuksen ristinkuoleman, ylösnousemuksen ja taivaaseen nousemisen ja Pyhän Hengen vuodatuksen jälkeisenä aikana. Se kertoo Jumalan armon ja totuuden muuttavasta voimasta ihmisten elämässä.
Kirja voidaan jakaa kahteen pääosaan. Ensimmäisen osan (luvut 1–12) päähenkilönä on Pietari ja muut apostolit, ja tämä osa kertoo evankeliumin leviämisestä Jerusalemista alkaen aina Syyrian Antiokiaan asti. Toisen osan (luvut 13–28) päähenkilönä on Paavali matkakumppaneineen, ja se kertoo evankeliumin etenemisestä Vähään-Aasiaan ja Eurooppaan aina Roomaan asti, jossa tiettävästi sekä Pietari että Paavali kokivat marttyyrikuoleman.
Edelleen tämä kirja osoittaa, ettei evankeliumi ja sen pohjalle syntynyt Herran seurakunta ole mikään juutalaisuuden lahko, vaan Jumalan ilmoitus ja suunnitelma kaikkien ihmisten pelastumiseksi ja kuulumiseksi Jumalan perheväkeen.

1:1

1:12 Sapatinmatka oli n. 2 000 kyynärää eli n. 1 km. Se oli se matka, joka juutalaisilla oli sapattina lupa kulkea. Juutalaisen perimätiedon mukaan erämaavaelluksen aikana leirin ja ilmestysmajan väli oli juuri 2.000 kyynärää. Vrt. Jos 3:4.

1:15 Joissakin kreik. teksteissä on veljien tilalla opetuslapset.

1:16 Puhuttelu miehet, veljet = <andres adelfoi> (14x) esiintyy ainoastaan Apostolien teoissa: Apt 1:16; 2:29,37; 7:2,26; 13:15,26,38; 15:7,13; 22:1; 23:1,6; 28:17. Lisäksi se on kerran LXX:n apokryfisessä tekstissä: 4Makk 8:19.

1:18 Ilmaus <men oun> = sm: tosin siis, nyt sitten, sisältää jonkinlaisen painotuksen, jota on usein vaikea kääntää ja jätetäänkin usein kääntämättä. Ilmaus esiintyy UT:ssa 39x, joista Apt:ssa 27x.
Jotkut teologit näkevät vakavissaan (?) tässäkin ristiriidan, kun Mt 27:5 kertoo Juudaksen hirttäytyneen. Asiassa ei ole mitään ristiriitaa: Juudas hirttäytyi, mutta kun ruumista otettiin alas, se putosikin ottajien käsistä ja suistui pää edellä maahan, jolloin ruumis repesi keskeltä.

1:24 Sydänten tuntija = <kardiognoostees> (2x) esiintyy tämän lisäksi Apt 15:8. Herra tuntee kaikkien meidän sydämemme, hän on suurempi kuin sydämemme ja tietää kaiken, 1Jh 3:20.

1:25 Verbi <parabainoo> (3x) = 1. luopua jstk, poiketa pois, 2. rikkoa jtk vastaan, esiintyy UT:ssa tämän lisäksi vain Mt 15:2,3, mutta LXX:ssa 67x, mm. 2Ms 32:8 ja Dan 9:5.

2:1 Helluntaipäivä = <heemera tees penteekostees> = sm: viidenkymmenen päivä, eli viideskymmenes päivä pääsiäisestä. Sitä vietettiin 50 päivän kuluttua pääsiäisestä, ks. 3Ms 23:15–21.
Vanhassa testamentissa helluntain nimenä on:
leikkuujuhla (2Ms 23:16),
viikkojuhla (5Ms 16:10) ja
ensihedelmien päivä (4Ms 28:26).
Se oli yksi juutalaisten kolmesta vuotuisesta suurjuhlasta pääsiäisen ja lehtimajanjuhlan ohella.
Sanasta <penteekostee> johtuu tämän juhlapäivän nimi monissa kielissä, esim. engl. pentecost, saks. Pfingst ja ruots. pingst.
UT:ssa sana helluntai(päivä) esiintyy 3x, tämän lisäksi Apt 20:16 ja 1Kr 16:8, tarkoittaen ko. juhlapäivää, eikä mitään muuta. Siitä huolimatta kuulemma tälle juhlapäivälle puuhataan jopa omaa kirkkoa. Ja onpa se jo rekisteröitykin. Ihmiset ovat taipuvaisia uskonnollisiin perinnäissääntöihin monella tapaa.
Joissakin kreik. teksteissä on sanan yhdessä tilalla sana yksimielisesti.

2:4 Verbi puhua esiintyy tässä kaksi kertaa.
Edellinen on kreik. <laleoo> = puhua, sanoa, julistaa, ja se tarkoittaa puhumisen lisäksi myös äänien tuottamista, esim. lintujen viserrystä tai lasten jokeltelua.
Jälkimmäinen verbi on kreik. <apofthengomai> (3x) = puhua kiertelemättä t. suoraan, lausua innostuneesti julki. Tämä verbi esiintyy vain 3x: Apt 2:4,14, 26:25.
Näin me näemme Herran sanasta, että vaikka Hengellä täyttyneiden puhe saattoikin kuulostaa liverrykseltä tai

jokeltelulta, kun he haltioituneina ylistivät rakastavaa Isäänsä, niin se asia, mitä Henki antoi heille puhuttavaksi, ei ollut mitään lavertelua tai inhimillistä diplomatiaa, vaan suoraa ja innostunutta evankeliumin julistusta, Jumalan suurien tekojen julkituomista. Totuuden ja terveen järjen sanoja, niin kuin Paavali asian ilmaisi, Apt 26:25.

2:6 Ihmiset tulivat ymmälle siksi, että he ymmärsivät kuulemaansa kieltä ja puhetta, eivätkä siksi, että he olisivat kuulleet käsittämättömiä. Kielilläpuhuva voi puhua myös sellaista kieltä, jota kuulijat eivät ymmärrä, mutta silloin se ei hyödytä kuulijoita, vaan ainoastaan kielilläpuhuvaa, joka rakentaa itseään, 1Kr 14, ellei ole selittäjää, joka Pyhän Hengen antaman armolahjan avulla voi selittää sanoman muiden ymmärtämälle kielelle.

2:9 Aasia tarkoittaa Uudessa testamentissa roomalaista Aasian maakuntaa, joka sijaitsi Vähän-Aasian länsiosassa.

2:14 Lauseessa: Ottakaa minun sanani korviinne käytetään verbiä <enootidzomai> ainoan kerran UT:ssa, mutta LXX:ssa se esiintyy 36x, esim. Hos 5:1, Jl 1:2, Jes 1:2, 51:4, Jer 13:15, 23:18 ja Ps 5:2, 16:1, 39:13.

2:15 Kello oli n. 9 aamulla. Juutalaiset eivät juopotelleet aamupäivällä!

2:22 Verbi <apodeiknyymi> (4x) = osoittaa, todistaa.
Jumala osoitti israelilaisille, että Jeesus on Jumalan Valittu, Israelin kuningas.

2:23 Johannes todisti, että Jeesus tuli omiensa luo, mutta hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan, Jh 1:11, vaan ottivat hänet kiinni ja luovuttivat roomalaisille ristiinnaulittavaksi.

Juutalaiset rikkoivat Mooseksen lain käskyä Pilatuksen edessä vaatiessaan Jeesuksen surmattavaksi, 2Ms 23:7, Apt 3:14–15, 5:30–32, Jk 5:6.

2:29 Pietari oli suorapuheinen mies.

2:37 Saivat piston, on pass. ind. 2.aor. mon. 3. verbistä <katanyssoo> (1x) = pistää, lävistää, iskeä, viiltää.
Sana esiintyy vain tässä ja on johdettu sanasta <nyssoo> = puhkaista, joka esiintyy Jh 19:34, kun kerrotaan, kuinka meidän Herramme kylki puhkaistiin keihäällä, ja siitä vuosi verta ja vettä.
Jumalan sana on todellakin terävämpi kuin kaksiteräinen miekka, se lävistää ihmisen sydämen ja asettaa hänet ratkaisun paikalle suhteessa pelastukseen Herran Jeesuksen edessä. Ks. myös Apt 5:33, 7:54, 21:13.

2:46 Vilpittömin sydämin voidaan kääntää myös: sydämen yksinkertaisuudella.

3:1 Kello oli n. 15 iltapäivällä ja silloin oli rukoushetki ja iltauhrin aika. Kansa kokoontui rukoukseen pappien tuodessa uhrin temppeliin. Vrt. 2Ms 29:39–42.

3:11 Joissakin kreik. teksteissä (bys) jae alkaa: Kun parannettu rampa pysytteli…

3:12 Hurskaus eli jumalisuus, ks. 1Tm 2:2.

3:17 Tietämättömyyttänne = <kata agnoian> = tietämättömyyden mukaisesti.
Kun ihmiset eivät tunne Herraa Jeesusta Kristusta ja hänen evankeliumiaan, he voivat toimia vilpittömästi väärin.
Näin on tänä päivänäkin, kun Jumalan armosta tietämättömät ihmiset puoltavat aborttien tekemistä muka tieteellisin tai

jopa inhimillisin perustein.
Uskonnollinen harhaopetus on johtanut ihmiset tietämättömyyteen ja sen mukaisiin tekoihin. Ja sama pätee hallitusmiehiin, henkilöihin, joiden pitäisi ohjata kansaa oikeaan suuntaan, mutta tietämättömyyden mukaisesti he ohjaavatkin väärään.
Sana <agnoia> (4x) = tietämättömyys: Apt 3:17, 17:30, Ef 4:18, 1Pt 1:14.
Tietämättömyys ruokkii taikauskoa, 2Ms 32:1ss.

3:24 Sana <katheksees> (5x) = järjestyksessä(än), yksi toisensa jälkeen, järjestään, esiintyy vain Luukkaan kirjoituksissa: Lk 1:8, 8:1, Ap 3:24, 11:4, 18:23.

4:3 Vankilalähetystyö on vanhaa perua, sen aloittivat apostolit Pietari ja Johannes, sillä varmastikin muut vangit saivat kuulla, mistä syystä apostolit ovat joutuneet tyrmään. Sitä jatkoivat Paavali ja Silas Filippin vankilassa, Apt 16:23ss.

4:11 Kulmakivi (LLL, UT 1938, tai: huippukivi RK 2012) = <kefalee goonias> (1x+5x) = sm: kulman pää: Mt 21:42, Mk 12:10, Lk 20:17, Apt 4:11, 1Pt 2:7 sekä LXX:ssa: Ps 117:22 (BHS ja suomal. Ps 118:22).
Kulmakivi <agrogooniaios> (1x+2x): Ef 2:20 ja 1Pt 2:6 sekä LXX:ssa: Jes 28:16.
Huippukivi on holvikaaren ylin kivi, joka yhdistää holvikaaren ja pitää sen koossa.

4:12 Tämä on evankeliumin ydinsanoma: ainoastaan Jeesuksen Kristuksen nimessä syntinen voi pelastua.

4:17 Verbi <apeileoo> (2x) = uhata, uhkailla, kieltää rangaistuksen uhalla: Apt 4:17, 1Pt 2:23.

4:21 Verbi <prosapeileomai> (1x) on merkitykseltään vahvempi kuin <apeileoo>, josta se on johdettu. Esiintyy vain tässä. Jotkut luulevat, että uhkailu on tehokasta vallankäyttöä. Ei tepsinyt apostoleihin. Samoin kävi aikoinaan mm. profeetta Jeremian kanssa, Jer 37:14ss.

4:23 Omiensa luo: kreik. tekstissä tässä on maskuliinimuoto, eli kyse on ihmisistä.
Sen sijaan Jh 1:11 on kyseessä neutrimuoto.

4:24 Sana <despotees> (10x) = 1. Valtias, Herra, Hallitsija:
Lk 2:29, Apt 4:24, 2Pt 2:1, Jda 1:4, Ilm 6:10,
2. (talon) isäntä, omistaja: 1Tm 6:1,2, 2Tm 2:21, Tt 2:9.

4:25 Tämä on suora lainaus VT:sta, Ps 2:1–2.
Sana <hinati> (6x) = miksi, mitä (tarkoitusta) varten:
Mt 9:4, 27:46, Lk 13:7, Apt 4:25, 7:26, 1Kr 10:29.

4:26 Voideltu: hepr. tekstissä <mašiiach> ja kreik. tekstissä <khristos> (UT ja LXX) ja tarkoittaa Messias-kuningasta eli Herran Voideltua, joka on Jeesus Kristus.

4:31 Jumala vastasi rukoukseen heti niin, että maa vavahteli! Mutta uskovat eivät säikähtäneet tai täyttyneet pelolla, vaan Pyhällä Hengellä. Jumalan kädessä on turvallista olla, vaikka maa jalkojen alla vapisisi.

4:32 Evankeliumin seuraus on Hengen yhteys uskovaisten välillä. Jerusalemin seurakunnassa se ylsi jopa uskovien omaisuuteen asti, kunkin omasta halusta.
Periaate oli: Mikä on minun, on myös sinun, eikä suinkaan: Mikä on sinun, on myös minun, johon jotkut vielä lisäävät: ja mikä on minun, se on minun. Ks. Apt 14:4.

5:3 Sm: miksi Saatana on täyttänyt sydämesi.

5:17 Lahko = <hairesis> (9x): Apt 5:17, 15:5, 24:5,14, 26:5, 28:22, 1Kr 11:19, Gal 5:20, 2Pt 2:1.
Uskovat olivat täynnä Pyhää Henkeä, mutta saddukeukset kiihkoa, joka on lihallisen mielen tuotetta, Gal 5:20.

5:18 Pietari ja Johannes olivat jo toista kertaa vankilassa, muut apostolit olivat vasta tutustumiskäynnillä. Muut vangit varmaan ihmettelivät, mitä ihmettä tällainen trafiikki oikein on, että vankilaan tullaan kuin hollitupaan ja kohta taas lähdetään kuin kulkumiehet.

5:24 Koko arvovaltaisella kokouksella meni niin sanotusti jauhot suuhun. Ymmärsivätköhän he ollenkaan ajatella sitä mahdollisuutta, että he taistelevatkin itse Jumalaa vastaan? Tämä onkin eräs uskonnollisen kiihkoilun ominaispiirre.

5:26 Näillä poliittisilla pelureilla oli sen verran tervettä järkeä, etteivät he halunneet tapattaa itseään, vaan käyttäytyivät tilanteen vaatimalla hillityllä tavalla. Olivatkohan he populisteja?

5:27 Jos apostolit olisivat olleet poliittisia pelureita tai kansankiihottajia, heidän olisi ollut helppo yllyttää kansanjoukot noiden noutajien kimppuun. Apostolit eivät tehneet niin, vaan Herraan uskovina he kunnioittivat myös laillista esivaltaa ja lähtivät vapaaehtoisesti kuulusteltaviksi suureen neuvostoon. He saivat samalla mahdollisuuden todistaa Kristuksesta, jolla on kaikki valta taivaassa ja maan päällä, Mt 28:18.

5:28 Nyt nämä uskonnolliset johtajat, jotka olivat tosiasiassa kansankiihottajia, rupesivat puhumaan täyttä pötyä. Vielä vähän aikaa sitten he olivat yllyttäneet kansaa juuri siihen,

mistä he nyt syyttivät apostoleja: tulkoon hänen verensä meidän ja meidän lastemme päälle, Mt 27:20–25.

5:29 Pietarilla oli oikea arvojärjestys elämässä.

5:30 Lakia tunteville miehille tämä oli aikamoinen syytös vasten kasvoja: te ripustitte puuhun Jeesuksen eli teitte hänestä lain mukaan Jumalan kiroaman, 5Ms 21:23, Gal 3:13, ja surmasitte hänet, mutta Jumala on herättänyt hänet kuolleista ja korottanut oikealle puolelleen.
Ei ihme, että neuvoston jäsenet raivostuivat.

5:33 Viilsi se heidän sydäntänsä (UT 1938) on käännös kreik. sanasta <dieprionto>, joka on pass. ind. impf. mon.3. verbistä <diaprioo> (1x+2x) = akt. sahata poikki t. halki, pass. suuttua, raivostua, olla raivoissaan: Apt 5:33, 7:54.
Pietarin ja muiden apostolien lyhyen puheen (jakeet 29–32) vaikutus kuulijoihin eli Suuren neuvoston jäseniin oli merkillisen voimakas: se ei ainoastaan viiltänyt, vaan suorastaan raastoi heidän sydäntään kuin sahanterä puupölkkyä! Syynä oli paha omatunto kirkkauden Herran ristiinnaulitsemisesta.
Sana <diaprioo> esiintyy toisen kerran, kun kerrotaan Stefanoksen saarnan vaikutuksesta, Apt 7:54, sekä myös LXX:ssa 1Ak 20:3, jossa kerrotaan sahatun kiviä.
Liekö neuvoston jäsenillä ollut kivisydän kullakin?
Ks. myös Apt 2:37 ja 21:13.
Osassa kreik. teksteissä on verbi <bouleuomai> = harkita, päättää, aikoa, ja osassa <boulomai> = tahtoa, aikoa, päättää, siksi käännöksessä on aikoa.

5:40 Lopullinen päätös oli tyypillinen demokraattinen kompromissi: kovan linjan kannattajien lepyttämiseksi

apostolit varmuuden vuoksi pieksätettiin ja heidän käskettiin pitää turpansa kiinni, mutta viisaamman linjan mukaisesti heidät päästettiin vapaiksi.

6:1 Hellenistit olivat kreikkaa puhuvia juutalaisia, jotka olivat tulleet Rooman valtakunnan eri puolilta ja omaksuneet osaksi myös kreikkalaisia tapoja.
Heille tavallaan vastakohtana olivat heprealaiset, joilla tarkoitetaan niitä juutalaisia, jotka puhuivat heprean läheistä sukukieltä arameaa ja pitivät kiinni juutalaisesta perinteestä. Näin kulttuurierot ja -rajat pyrkivät aiheuttamaan hankausta seurakunnassa jo heti alussa. Nähtävästi tämä jae osoittaa myös merkillisen lainalaisuuden: kun uskovien joukko kasvaa, siinä syntyy myös nurinaa (= lihan ääntä), ellei sitä vastaan taistella määrätietoisesti Pyhän Hengen voimalla. Ja kukin omalta kohdaltamme!
Syrjäyttää = <paratheooreoo> (1x) = ylenkatsoa, jättää huomioimatta. Verbi esiintyy vain tässä.

6:5 Nimistä päätellen kaikki nämä diakonit olivat hellenistejä (ja miehiä). Valituksethan olivat tulleet hellenistien keskuudesta.
Nikolaos oli alkuperältään ei-juutalainen, joka oli kääntynyt juutalaisuuteen ja ympärileikkauttanut itsensä (eli hän käännynnäinen eli proselyytti). Myöhemmin hänestä oli tullut kristitty.

6:8 Joissakin kreik. teksteissä on sanan: armoa tilalla: uskoa. Jumalan armo ja usko Jeesukseen liittyvät kiinteästi yhteen.

6:9 Kreikkalaisessa tekstissä libertiini, on vieras lainasana. Merkitys vapautettu, tulee latinan kielestä.
Vapautetut eli libertiinit olivat olleet sotavankeina tai orjina,

tai olivat heidän jälkeläisiään. Pääosa heistä oli niiden juutalaisten jälkeläisiä, jotka roomalainen sotapäällikkö Pompeius oli v. 63 eKr vienyt Israelista sotavankeina Roomaan.

6:13 Väärä todistaja <pseudees martys> (6x) = valheellinen/ väärä todistaja,: Snl 6:19; 19:5,9; 21:28; 24:28; Apt 6:13. LXX käyttää sitä vastineena hepr ilmauksille <‘eed šeqer> tai <‘eed kaazaav>.

7:3 Tarvitsee pohtia syvemmin.

7:4 Yhdyssana <kakeithen> = <kai + ekeithen> merkitsee yleensä paikan suhteen: ja sieltä, (8x UT:ssa), mutta tässä ja Apt 13:21 se viittaa aikaan tarkoittaen: ja sitten kun.
Jakeet 1Ms 11:26,32, 12:4 osoittavat, että Abrahamin isä Terah eli vielä n. 60 vuotta sen jälkeen kun Abraham lähti Harranista, ja Saara vielä pari vuotta kauemmin, joten Jumala siirsi Abrahamin lopullisesti Israelin maaperälle vasta sitten. Sitä ennen Abraham harhaili vähän siellä ja täällä. Kenties vaimon hautaaminen sai Abrahamin asettumaan lopulta aloilleen?

7:5 Sana <sperma> (43x) tarkoittaa ensisijaisesti siementä, mutta myös jälkeläisiä (kuten seuraavassa jakeessa).
Todellinen Abrahamin siemen on Kristus, Gal 3:16, ja todellisia Abrahamin jälkeläisiä ovat ne jotka uskovat Kristukseen, Gal 3:7–9,26–29.
Niinpä Israelin maa tosiasiassa kuuluu Kristukselle ja hänen omilleen. Se tosin toteutuu vasta Messiaan valtakunnassa, joten siitä on nyt turha tapella, nyt on aika julistaa evankeliumia kaikille kansoille.

7:8 Kantaisä = <patriarkhees> (4x): Apt 2:29, 7:8,9 ja Hpr 7:4.

7:10 Niin että tämä asetti hänet = sm: ja asetti hänet. Todellinen asettaja oli Jumala, mutta hän käytti faraota välikappaleenaan.

7:11 Ravinto = <khortasma> (6x+1x): 1Ms 24:25,32, 42:27, 43:24, 5Ms 11:15, Tm 19:19, Apt 7:11.
Se on johdettu sanasta <khortos>, joka tarkoittaa ruohoa ja heinää, siis karjan ravintoa, kun taas <sitos> tarkoittaa viljaa eli ihmisravintoa. Karjanhoito alkoi käydä vaikeaksi, eikä ihmisilläkään ollut hurraamista nälänhädän keskellä.

7:14 Kutsua luokseen = <metakaleoo> (4x): Apt 7:14, 10:32, 20:17, 24:25 ja LXX:ssa (2x): Hos 11:1,2

7:15 Stefanos toteaa hyvin lyhyesti Jaakobin ja hänen poikiensa loppuelämän: menivät Egyptiin ja kuolivat siellä. Niinhän meidän hautakivessämmekin on koko elämänkaaremme kiteytetty muutamaan riviin – nimi, syntyi, kuoli.

7:16 Stefanos taitaa nyt sotkea yhteen kaksi maakauppaa.
Jakeet 1Ms 23:17–20 kertovat, että Abraham osti Makpelan luolan maapalstoineen Mamren eli Hebronin itäpuolelta Sooharin pojalta Efronilta ja hautasi siihen vaimonsa Saaran.
Myöhemmin Jaakob osti Sikemissä Hamorin pojilta maapalstan ja pystytti sinne alttarin, 1Ms 33:18–20.
Noh, tällainen asiavirhe ei ole mikään ihme, kun joutuu äkikseltään pitämään raamattutuntia henkensä uhalla!
Eikä Herra lukenut sitä hänelle miksikään virheeksi, Apt 7:55–56.
Kuulijatkin olivat ilmeisesti sen verran kiihdyksissä, etteivät huomanneet tarttua asiaan ja ruveta sillä saivartelemaan.
Samoin Job aiemmin joutui toteamaan omista puheistaan tuhkaläjässä ystävien hiillostuksessa, Job 6:3,26.

7:18 Jumalan valtakunnassa on voimassa jatkuvuuden laki, jonka Jumala itse on säätänyt. Egyptissä, ja tässä maailmassa yleisesti, se ei päde. Äkkinäiset vallanvaihdot ja tilanteiden muutokset ovatkin monesti epäjatkuvuuskohtia, joissa menetetään aiemmin opittuja asioita, vaikka niitä väitetään parannuksiksi menneeseen verrattuna.

7:19 Faraon toiminta oli harkittua julmuutta kuten 2Ms 1:10 osoittaa. Molemmissa jakeissa on sama kreik. verbi <katasofidzomai> (2x) = toimia kavalasti, juonitella. Nämä ovatkin ainoat kohdat, joissa verbi esiintyy.
BHS:ssa on hepr verbin <chaakham> = olla viisas hitpa'el-muoto, joka tarkoittaa: toimia viisaasti, esiintyä viisaana. Omasta ja hallintokoneistonsa mielestä farao toimi viisaasti, mutta Jumalan sanan arvion mukaan hän toimi kavalasti, ja hedelmäthän sen osoittavat.
Tällaista politiikkaa ovat myöhemmin monet hirmuhallitsijat harrastaneet monia ihmisryhmiä kohtaan. Ja tätä käytetään edelleen, sillä se on lähtöisin tämän maailman ruhtinaasta Saatanasta, joka on tullut varastamaan, tappamaan ja tuhoamaan, Jh 10:10.
Panna heitteille = sm: tehdä hylätyiksi. Tätä tehdään nykyään ympäri maailmaa, kun vielä syntymättömiä lapsia hylätään sairaaloissa roskakoriin tai pieniä lapsia kaduille. Tämä kaikki on synnin seurausta.
Pieni lapsi = <brefos> (8x) tarkoittaa imeväisikäistä tai vielä äidin kohdussa olevaa vauvaa: Lk 1:41,44, 2:12,16, 18:15, Apt 7:19, 2Tm 3:15, 1Pt 2:12.

7:25 Mooses ymmärsi Herran tahdon omalla kohdallaan Jumalan kansan vapauttamisessa ja luuli veljiensäkin ymmärtävän. Noh, mitä veljet ymmärtävät? Noh, eipä paljon mitään…

Mutta ymmärtämättömyyden ja tietämättömyyden tilassa on hyvä piiloutua veljien selän taakse: veljet ovat päättäneet. Luulo ei ole tiedon väärti, sanoi vanha kansa ja tarkoitti sillä, että luulo ei ole tiedon vertainen. Luulemista on monenlaista, kuten verbin <nomidzoo> (15x) = luulla, arvella, olla jtk mieltä, käyttö osoittaa.
Toinen käytetty verbi on <dokeoo> (63x) = 1. luulla, kuvitella, 2. arvella, olla jtk mieltä, 3. näyttää jltk. Vrt Apt 2:15, Jh 21:25, Fil 1:17, Jk 1:7. Tutki tarkemmin!

7:26 Miksi = <hinati> (6x) = mitä varten, Mt 9:4; 27:46; Lk 13:7; Apt 4:25; 7:26; 1Kr 10:29.
Mooses ei kysynyt, mistä syystä, vaan mitä varten. Mihin te oikein pyritte vääryydellä? Ja syyllisen vastaus oli vastahyökkäys Moosesta kohtaan.
Vrt. Jeesuksen kysymys kirjanoppineille, Mt 9:4. Siihen kysymykseen fariseukset ym. eivät osanneet vastata.

7:27 Tässä ja jakeessa Apt 7:10 esiintyy sama kreik. verbi <kathisteemi> = asettaa virkaan.
Jumala oli aikoinaan asettanut Joosefin tärkeään virkaan Egyptissä faraon toiminnan kautta. Nyt kysyjä epäilikin, luuleeko Mooses suuruudenhulluudessaan olevansa joku Joosef, jonka Jumala on asettanut päämieheksi ja tuomariksi omalle kansalleen. Juuri näinhän asia olikin, vaikkei tuo mies sitä uskonut. Hänellä oli sama mielenlaatu kuin aikoinaan Joosefin veljillä.

7:28 Väärintekijä osoitti nöyristelevää alemmuutta ja itsesääliä. Samalla hän ilkeästi muistutti Moosekselle: sinähän olet tosiasiassa murhamies.

7:29 Eipä ihme, että Mooses otti hatkat ja ajatteli varmaan mielessään, että tapelkaa juuttaat keskenänne.

7:30 Asialla on kaksi puolta:
1) Mooses tarvitsi 40 vuoden jatkokoulutuksen Jumalan kansan johtamiseen,
2) pelastus ei vielä kelvannut israelilaisille, he tarvitsivat vielä 40 vuoden lisäkoulutuksen nöyrtymiseen.
Silti kumpikaan osapuoli ei ollut vielä täysinoppinut Jumalan tahdon tiellä niin kuin Israelin kansan vaellus autiomaassa osoittaa.

7:31 Mooses oli vielä 80-vuotiaanakin tutkijatyyppi, häntä kiinnosti tämä ihmeellinen luonnonilmiö.

7:38 Bys-tekstin mukaan Mooses sai annettavaksi elävän sanan meille. Jumalan sana on elävä ja voimallinen, Hpr 4:12.

7:40 Tietämättömyyden seurauksena ihmiset kääntyvät epäjumalien puoleen.
Miksi sitten korkeastikoulutetut ja sivistyneet ihmiset saattavat kääntyä epämääräisiin oppeihin? Siksi, etteivät he tunne Kristusta, joka on Jumalan viisaus, 1Kr 1:24.
On sääli, jos inhimillisesti katsoen kansakunnan välkyimmät ihmiset eivät tiedä kaikkein tärkeintä, eivätkä ole osallisia kaikkein syvällisimmästä viisaudesta.

7:41 Verbi <moskhopoieoo> (1x) esiintyy vain tässä, ja se tarkoittaa sonnivasikan tai -mullikan tekemistä käsityönä eikä poikimalla niin kuin lehmä sen tekisi. Tällainen luonnon matkiminen oli turhaa ja jopa turmiollista.
Monille ihmisille omien kätten työt ja aikaansaannokset tulevat vähitellen epäjumaliksi, koska heidän sydämensä kiintyy niihin. Parempi olisi kiinnittää sydämensä Herraan (Ps 86:11) ja antaa aikaansaannoksensa Jumalan käyttöön, niin koko elämän yllä olisi Jumalan siunaus.

7:43 Molok oli kanaanilaisten epäjumala, jonka palveluun liittyi ihmisten uhraaminen. Epäjumalalle tuotiin oma lapsi, joka

poltettiin uhrina, ks. 2Kn 16:3, 17:17, 21:6.
Ethän sinä uhraa omia lapsiasi elintaso-epäjumalalle tms?
Romfa, Remfan (bys) tai Raifan (LXX) tarkoittaa Saturnus-planeettaa, josta Aamoksen kirjassa (Am 5:26) käytetään nimitystä Kijjun.

7:44 Tässä ja seuraavassa jakeessa meidän isämme viittaa kahteen peräkkäiseen sukupolveen. Edellinen sai ohjeet ja rakensi todistuksen majan, seuraava vei sen luvattuun maahan perille.

7:46 Tästä kertoo 2Sm 7:1ss ja 1Ak 17:1ss.
Ilmestysmaja oli teltta (<skeenee>), Daavid halusi tehdä hienomman asumuksen (<skeenooma>), kenties setripuisen niin kuin hänen palatsinsakin oli, mutta Salomo lopulta rakensi temppelin eli huoneen (<oikos>), joka oli paljon mahtavampi kuin yksikään kuninkaan linna.
Sana <oikos> tarkoittaa varsinaisesti talo, rakennus, mutta se voidaan kääntää myös temppeli.
Näin käännetäänkin jakeessa Lk 11:51, koska LXX käyttää usein, varsinkin Toisen Kuninkaiden kirjan alkupuolella puhuttaessa Herran temppelistä (hepr <beeit jhwh>) vastineena kreik. <oikos kyyriou>.

7:47 Tämän jakeen käännöksen sanajärjestys riippuu siitä, kummalle asialle halutaan antaa painotus.
Painotus on kummallakin asialla:
Salomo ei ainoastaan halunnut tai suunnitellut vaan myös rakensi. Eikä hän rakentanut telttaa tai asumusta vaan huoneen eli Jumalan temppelin, joka on esikuvana Jumalan seurakunnasta ja valtakunnasta, 1Tm 3:15, Ef 2:19–22.

7:51 Niskurit = <skleerotrakheeloi> = sm: jäykkäniskaiset.
Ylpeän ja kovasydämisen ihmisen niska ei taivu edes Jumalan edessä, nimittäin tässä ajassa. Iankaikkisuudessa asia tulee

olemaan toisin, Fil 2:9–11.
Tämä jäykkäniskaisuus aiheutuu todellakin sydämen kovuudesta, josta UT myös puhuu käyttäen sanaa <skleerokardia> (2x+3x) = kovasydämisyys: 5Ms 10:16, Jer 4:4, Mt 19:8, Mk 10:5, 16:4.
Sana <skleerotrakheelos> (7x) = niskuri, uppiniskainen: 2Ms 33:3,5, 34:9, 5Ms 9:6,13, Snl 29:1, Apt 7:51.
Vastustaa = <antipiptoo> = sm: kaatua / pudota jtk vastaan. Suomen kielessä sanotaan, että noustaan jtk vastaan, mutta Pyhän Hengen vastustaminen tarkoittaa putoamista tai kaatumista.
LXX:ssa se esiintyy jakeessa 4Ms 27:14 verbin riidellä vastineena.

7:54 Viiltää, ks. Apt 5:33. Ks. myös Apt 2:37, 21:13.

7:56 Ps 68:2 Daavid rukoili: Nouskoon Jumala…jotta viholliset kokisivat tappion ja joutuisivat pakenemaan. Stefanos näki Jeesuksen nousseen seisomaan Jumalan oikealla puolella. Daavid eli vanhan liiton aikaan, silloin vallitsi koston ajatus. Stefanos oli uuden liiton ensimmäinen marttyyri, mutta nyt vallitsee armo.

8:4 Vainotuiksi ja hajaannukseen joutuneet uskovat eivät itkeneet ja valittaneet ja haikailleet menneitä, vaan julistivat evankeliumia. Eteenpäin on elävän mieli.

8:13 Tämä Simon oli hämmästyttänyt muita noitatempuilla, mutta nyt hän näki todellisia ihmeitä, jotka tapahtuivat Jumalan voimasta, ja hän hämmästyi itse. Hän ymmärsi, ettei nyt ollut kyse mistään silmänkääntötempuista, vaan todellisesta elämästä, jonka vaikuttaa Jumalan armo.

8:26 Sana <meseembria> (2x) = puolipäivä, keskipäivä, etelä: Apt 8:26, 22:6. LXX:ssa 26x.

8:33 Kr. sana <krisis> (47x) tarkoittaa tuomiota, mutta myös oikeutta. Näin esim. Mt 12:18,20.
Verbi <diheegeomai> (8x) = kertoa tapahtumien kulku, tehdä selkoa, kuvailla, luetella.

8:37 Jae puuttuu vanhimmista käsikirjoituksista.

9:5 Jakeen loppuosaa ei ole kaikissa kreik. teksteissä, mutta sama lause on samassa tekstiyhteydessä jakeessa Apt 26:14.

9:6 Samoin tämän jakeen alkuosaa ei ole kaikissa kreik. teksteissä.

9:7 Vrt. Apt 22:9. Jotkut näkevät näissä jakeissa ristiriidan, mutta ei siinä ole mitään ristiriitaa: Nuo miehet näkivät kyllä valon mutta eivät ketään (eli Jeesusta). He kuulivat kyllä äänen mutta eivät hänen ääntään (eli Jeesuksen ääntä), joka puhui Saulukselle.

9:9 Paavalilla oli heti alkuun kolme päivää aikaa miettiä pimeydessä omaa elämäänsä. Varmaan sinä aikana hänelle valkeni, kuinka pimeää hänen elämänsä oli ollut ilman Jeesusta Kristusta: hän oli ollut valmis tappamaan ihmisiä uskonnollisen kiihkoilunsa vuoksi.

9:20 Osassa kreik. teksteissä on: Jeesusta ja osassa: Kristusta. Tähän käännökseen on otettu mukaan molemmat mahdollisuudet.

9:26 Alkutekstissä verbin muoto (ind.impf.) ilmaisee, että Saulus teki monta yritystä. Mutta opetuslapset pelkäsivät entistä

vainoojaa – kenties hän yritti soluttautua uskovien joukkoon saadakseen kunnon saaliin.

9:29 Hellenistit olivat kreikkalaistuneita juutalaisia.

9:31 Jakeen alku on sanottu aika hauskasti: <men oun> = sm: niinpä siis – ikään kuin seurakunta olisi saanut rauhan juutalaisten taholta sen vuoksi, että Saulus lähetettiin pois Tarsokseen.
Osa kreik. teksteistä puhuu tässä jakeessa seurakunnista monikossa, osa seurakunnasta yksikössä, siis kokonaisuutena. UT:ssa seurakunnasta yleensä puhutaan paikallisena seurakuntana, esim 1Kr 1:2, Gal 1:2, mutta joskus kokonaisuutena, Mt 16:18.
Jumalan seurakunta koostuu läpi historian kaikista Herran omista, ja toisaalta ajan ja paikan suhteen rajatusta uskovien yhteydestä. Niinhän on myös luonnossa: kukassa (koko kasvissa) on kukka, jalassa on jalka(terä), kädessä on käsi (= kämmen).
Jumalan seurakunta lisääntyy Pyhän Hengen vaikutuksesta. Apostolien teot kertovat seurakunnan kasvusta seuraavaa:
a) 120, Apt 1:15,
b) 3 000, Apt 2:41,
c) 5 000, Apt 4:4,
d) suuri joukko, Apt 4:32,
e) yhä enemmän, Apt 5:14,
f) lukuisa joukko pappejakin, Apt 6:7,
g) monta (kymmentä)tuhatta, Apt 21:20.
Kuitenkin loppujen lopuksi perillä Herran luona seurakunta on niin suuri joukko, ettei sitä voi kukaan lukea eikä laskea, Ilm 7:9.

9:36 Joppe on kreikk. muoto VT:n hepr. nimestä Jaafo (=kauneus), joka oli satamakaupunki Välimeren rannalla, ks. 2Ak 2:16, Esr 3:7, Jna 1:3.
Jaafo eli Joppe vastaa nykyistä Jaffaa, joka on menettänyt merkityksensä satamakaupunkina ja on yhdistetty Tel-Aviviin, mutta joka on antanut nimen israelilaisille appelsiineille, vaikka ne laivataankin Haifassa tai Asdodissa.
Arameankielinen nimi Tabita ja kreikankielinen Dorkas tarkoittavat molemmat gasellia. Hän oli hyvä sisar seurakunnassa, taitava tekemään hyviä töitä ja altis uhraamaan omista varoistaan. Tämän kaiken hän teki vapaaehtoisesti.

9:40 Pietari ei nyt ollut kiinnostunut mistään muotinäytöksestä, kun huoneessa oli ruumis, vaan heitti ulos (verbi <ekballoo> = ajaa/ heittää ulos/ pois, lähettää jhnk) koko hälisevän konkkaronkan, jotta sai rauhoittua rukoilemaan. Ja ihme tapahtui, kuollut heräsi!

10:1 Kesarea oli alueen tärkein satama ja roomalaisen maaherran hallituskaupunki. Kaupungin rakennutti Herodes Suuri. Rakentaminen kesti 12 vuotta (25–13 eKr.).
Kaupungissa oli nykyaikainen viemäriverkosto, hyvä vesihuolto, upeita linnoja, teatteri, sirkus ja temppeli.
Italialaiset arkeologit löysivät sieltä v. 1961 roomalaista teatteria kaivaessaan 80x60 cm suuruisen kiven, jossa oli Pontius Pilatuksen nimi.
Sotaväenosasto = <speira> (7x) = kohortti, joka oli n. 600 miehen vahvuinen roomalainen joukko-osasto: Mt 27:27; Mk 15:16; Jh 18:3,12; Apt 10:1; 21:31; 27:1.
Legioonaan kuului 10 kohorttia.

10:10 Sekä Pietari että Paavali joutuivat hurmoksiin Pyhän Hengen vaikutuksesta, Apt 11:5, 22:17. Molemmissa tapauksissa Jumala puhui heille evankeliumin viemisestä pakanoille. Ilmeisesti muuten nuo syntyisin juutalaiset apostolit eivät olisi uskaltaneet tehdä niin radiakaalia päätöstä evankeliumin työn suuntaamisesta ei-juutalaisten keskuuteen. Juutalaisuus perinnäissääntöineen rajoitti jopa apostolien ajatusmaailmaa ja toimintaa aluksi ennen kuin Pyhä Henki sai heidät askel kerrallaan vapautetuiksi evankeliumin vapauteen.
Sana <ekstasis> (7x) =
1. hämmästys (4x): Mk 5:42; 16:8; Lk 5:26; Apt 3:10,
2. hurmos, ekstaasi (3x): Apt 10:10, 11:5, 22:17.
LXX:ssa sana esiintyy yhteensä 29x: 1Ms 2:21; 15:12; 27:33; 4Ms 13:32; 5Ms 28:28; 1Sm 11:7; 14:15; 2Kn 4:13; 2Ak 14:13; 15:5; 17:10; 20:29; 29:8; Ps 30:1,23; 67:28; 115:2; Snl 26:10; Hab 3:14; Sak 12:4; 14:13; Jer 5:30; Hes 26:16; 27:35; 32:10; Dan 7:28.

10:14 Varmaan Pietari oli oikeassa, ettei hän ollut koskaan rikkonut Mooseksen lain ruokasäädöksiä, 3Ms 11:4–47. Mutta vähän myöhemmin hän kyllä erehtyi, Apt 11:8.

10:17 Pietari oli apostoli, mutta ei siltikään heti ymmärtänyt, mitä Herran antama ilmestys hänelle merkitsi. Myöhemmin hän ymmärsi asian todellisen tarkoituksen, Apt 10:28,34.

10:24 Lähimmät ystävät: sana <anagkaios> (8x) = 1. välttämätön, 2. lähin, läheinen.
Lähimmät ystävät ovat meille suorastaan välttämättömiä, pitäkäämme heistä kiinni.

10:28 Sopii kysyä, kuka sen oli kieltänyt. Ei suinkaan Mooseksen laki vaan juutalaisten omasta päästään keksimä tulkinta, josta tuli perinnäissääntö, 2Ms 23:32–33, 5Ms 10:19. Perinnäissääntöjen mukaan juutalaiset saastuivat mennessään pakanoiden kotiin, ja pakanoiden ruoka oli saastaista. Nämä perinnäissäännöt istuivat vielä tiukasti uskoon tulleiden juutalaisten mielessä, ja jopa Pietarikin oli vielä niihin sidoksissa. Tämän perusteellahan Pietaria tämän jälkeen syytettiinkin, Apt 11:3. Ja joutuipa Paavali nuhtelemaan myöhemmin Pietaria tällaisen käytöksen johdosta, Gal 2:11–14.
Jeesus omalla toiminnallaan osoitti toista tietä, Jh 4:7–9, hän ei piitannut juutalaisten perinnäissäännöistä tässäkään suhteessa.
Liittyä yhteen = <kollaoo> (12x) tarkoittaa hyvin voimakasta ja läheistä yhteen liittymistä, jopa liimautumista kiinni tai metallien yhteen juottamista. Sama verbi on mm. Lk 15:15, Mt 19:5, Rm 12:9, 1Kr 6:16–17.

10:33 Osassa kreik. teksteissä on: Herra ja osassa: Jumala (on käskenyt Pietarin puhua).

10:34 Saman asian vahvistivat myöhemmin:
Paavali, Rm 2:11, Ef 6:9, Kol 3:25 ja
Jaakob Jk 2:1,9.
Mutta Pietari sai jälleen olla eka, joka käsitti asian.

10:35 Verbin <ergadzomai> = tehdä työtä, työskennellä, tehdä, suorittaa, vaikuttaa, saada aikaan, muoto (med part prees) osoittaa toiminnan olevan jatkuvaa ja kestävää, ei siis yksittäisiä tekoja vaan elämän pääsuunta.

Kornelius oli elämänasenteeltaan viisas mies, mutta hänkin tarvitsi kuulla pelastuksen evankeliumin.

10:36 Sana kaikkien = <pantoon> voi olla muodoltaan monikon genetiivi joko maskuliinissa, jolloin se tarkoittaa kaikkia ihmisiä, tai neutrina, jolloin se käännetään: kaiken, ja tarkoittaa kaikkia asioita.
Jeesus Kristus on koko ihmiskunnan ja koko luomakunnan Herra.
Pietarin puhe ei ole niin jäsenneltyä kuin se on käännöksissä, vaan perin lennokasta. Jakeet 36–38 ovat oikeastaan yksi monipolvinen virke, joka ajatuksen ilmi tuomiseksi on käännettäessä pätkittävä lyhyemmiksi lauseiksi. Mutta pääasia, että kuulijat ymmärsivät ja uskoivat.

10:38 Verbi <katadynasteuoo> (2x) = sortaa, kohdella väkivaltaisesti/ mielivaltaisesti: Apt 10:38, Jk 2:6.
Jaakob kertoo kirjeessään, että rikkaat sortavat köyhiä ja kristittyjä. Nuo rikkaat ovat Paholaisen juoksupoikia ja käyttävät hänen valtuuksiaan tietyn ajan kunnes joutuvat tuomiolle, joko tässä ajassa tai viimeistään ikuisuudessa.
LXX:ssa verbi esiintyy esim. 2Ms 1:13, 21:17, 1Sm 12:3,4, Am 4:1, 8:4, Jer 22:3, Sak 7:10, Mal 3:5.

10:39 Tänä päivänäkin kiistellään siitä, kenelle Israelin maa kuuluu. Pietari tässä samalla todistaa, että juutalaisten maassa juutalaiset tappoivat hänet, jolle tuo maa tosiasiassa kuuluu. Jos nykyään toimisi periaatteella: Tapetaan maanomistaja niin maa kuuluu meille, joutuisi ilman muuta vankilaan saamatta maasta jalanleveyttäkään. Tietyt uskonnolliset piirit yrittävät värvätä kristittyjä poliittis-uskonnolliseen taisteluun Israelin maasta, mutta se on

turhaa, jopa vahingollista. Kristittyjen etuoikeus on julistaa pelastuksen evankeliumia niin juutalaisille, palestiinalaisille, arabeille kuin kaikille muillekin. Israelin maa kuuluu Kristukselle ja hänen omilleen.

11:1 Tämän luulisi olleen ilon aihe kristityille.

11:3 Mutta joilekin heistä uskonnolliset perinnäissäännöt olivat tärkeämpiä kuin pakanoiden pelastuminen. Siitäpä sai hyvän aiheen kiistelylle. Evankeliumin valo ei ollut vielä kirkastunut heille.

11:4 Järjestyksessään = <katheksees> (5x): sanaa käyttää vain Luukas: Lk 1:3, 8:1, Apt 3:24, 11:4, 18:23.

11:8 Nyt Pietari väitti, ettei hänen suuhunsa ollut koskaan päässyt mitään epäpuhdasta tai saastaista. Ei varmaankaan ulkoapäin, Apt 10:14, mutta entä sisältä päin? Hänhän oikein sadatellen vannoi, ettei tunne Jeesus Nasaretilaista, Mt 26:69–75. Vielä apostolinakin Pietari tuijotti lakiin ja sen noudattamiseen! Noh, toisaalta hän oli armon kautta saanut anteeksi kaikki syntinsä, myös tuon kieltämisensä.

11:17 Sana <pisteusasin> = sm: uskoville, uskoviksi tulleille, voi viitata edellä oleviin heihin tai meihin. Tässä on kuitenkin pääpaino siinä, että pakanatkin voivat tulla uskoviksi ja saada Pyhän Hengen lahjan aivan samoin kuin juutalaistaustaisetkin ihmiset.
Pietari ymmärsi oman asemansa Jumalan palvelijana: Mikä minä olin voidakseni estää Jumalaa?
Samoin kuin Paavalikin: Me emme voi mitään totuutta vastaan, vaan totuuden puolesta. (2Kr 13:8).
Raamatusta löytyy monenlaista asennoitumista omaan asemaan Jumalan palvelijana:

a) intoilija Pietari: Joh 13:37,
b) besser-wisser Pietari, joka nuhteli ja neuvoi jopa Herraamme Jeesusta, Mt 16:22,
c) pelkuri Pietari, joka kielsi olevansa Jeesuksen seuraaja: En ole, Lk 22:58, Jh 18:17, Gal 2:11–14,
d) itsevarmay Joosef, 1Ms 37:5–11, Mooses, Apt 7:23–26,
e) vähättelijä Mooses, joka vähätteli itseään: Mikä minä olen…, 2Ms 3:11,
f) ontuva Mefiboset, jolla oli elämän kolhima heikko itsetunto, 2Sm 9:8,
g) omahyväinen epäilijä Tuomas, joka väitti, ettei usko muuta kuin sen minkä näkee, Jh 20:25,
h) uskovainen Tuomas, Jh 20:27–29,
i) vilpitön Natanael, Jh 1:46–50,
j) Herran suuruutta ihmettelevä Daavid, 2Sm 7:18–22, 1Ak 17:16, 29:14,
k) oman pienuutensa ymmärtävä Salomo, 2Ak 2:5,
l) väliinputoaja Jehosadak eli Joosadak, 1Ak 6:14–15,
m) terve hengellinen itsetunto: Johannes Kastaja, Lk 3:16, Pietari, Apt 11:17, Paavali, 2Kr 13:8.
Tässä vaiheessa Pietari oli jo kasvanut sen verran hengellisesti, että ymmärsi oman asemansa Herran työssä. Jeesuksen osoittama tie on siunauksen tie, ja niin se oli lopulta Moosekselle, Pietarille, Paavalille ja muillekin vajavaisille Herran omille.

11:18 Sana <metanoia> (23x) = mielenmuutos, kääntymys, parannus (UT 1938) tarkoittaa sydämen asenteen (ymmärryksen) muuttumista suhteessa Jumalaan. Ihminen kääntyy synnistä Jumalan puoleen.

11:22 Bys: Barnabas lähetettiin menemään Antiokiaan.

11:23 Vakaalla sydämellä = <tee prothesei tees kardias> = sm: sydämen päätöksellä/ tarkoituksella/ ajatuksella/ suunnitelmalla/ tahdolla.
Nykyään voitaisiin sanoa tositarkoituksella.

11:25 Barnabas oli viisas mies. Hän ymmärsi ottaa nuoremman Saulus Tarsolaisen hoiviinsa ja ohjata häntä evankeliumin työssä eteen päin. Tämä onkin vanhempien kristittyjen tehtävä.

11:29 Ilmaus: varojensa mukaan, tulee verbistä <euporeoo> (1x) = menestyä taloudellisesti, olla varoissaan, saada hankittua varallisuutta. Avustaminen perustui kunkin vapaaehtoisuuteen ja varallisuuteen, vrt. 1Kr 16:2.

12:1 Tämä kuningas oli Herodes Agrippa I (oik. Marcus Julius Agrippa), Herodes Suuren pojan Aristobuluksen ja tämän puolison Bereniken poika.
Hän oli Herodiaan (ks. Mt 14:3) veli. Hallitsi v. 37 jKr. Gennesaretin itäpuolisia alueita ja v. 41–44 jKr. koko Palestiinaa eli sitä aluetta, jota hänen isoisänsä Herodes Suuri oli hallinnut.
Hänen poikansa oli Herodes Agrippa II, joka myöhemmin mainitaan Paavalin historiassa (Apt 25:13 ym.), ja hänen nuorin tyttärensä Drusilla oli maaherra Feeliksin vaimona (Apt 24:24).

12:2 Näin kuoli ensimmäinen apostoli. Herodes Agrippa I oli saanut kasvatuksensa Roomassa, ja keisari Caligula oli hänen ystävänsä. Ilmeisesti sieltä hän oli oppinut toimintatapansa, joita hän nyt sovelsi uskoviin.

12:3 Herodes oli mielistelijä. Hän oli valmis mielistelemään ketä tahansa ja tekemään mitä tahansa, kunhan se vain ajoi hänen omaa etuaan. Sellaiseen ihmiseen ei voi luottaa.

12:10 Tässä on maailman historian ensimmäiset automaattiovet: Herodeksen vankilan rautaportit.
Muita automaatteja oli ollut jo aiemminkin:
Mk 4:28, maa tuottaa itsestään viljan,
Jos 6:5, jossa kerrotaan LXX:n mukaan, että Jerikon muuri sortui itsestään, automaattisesti.

12:11 Tähän asti Pietari oli kulkenut kuin unissakävelijä, mutta nyt hän tuli tolkkuihinsa. Jumala ei tehnyt apostoleista unissasaarnaajia.

12:15 Olla järjiltään = <mainomai> (2x+5x).
Näin sanottiin aiemmin meidän Herrastamme, Jh 10:20.
Samoin LXX:n mukaan Jeremiasta, Jer 36:26.
Myöhemmin myös Paavalista, Apt 26:24, mutta Paavali kumosi moisen väitteen, Apt 26:25.
Tosin hän sittemmin varoitti, että kielillä puhuvista voidaan ajatella samoin, 1Kr 14:23.

12:18 Jumala on asettanut määrän elämämme päiville. Jaakob oli elänyt päivänsä täyteen, hänen lähtönsä aika oli tullut, ja siksi Herodes saattoi teloituttaa hänet.
Sen sijaan Pietarin päivät eivät olleet vielä täynnä, joten Herra pelasti hänet Herodeksen kynsistä, eikä tämä voinut tapattaa Pietaria.
Ei ihminen, mahtavinkaan, voi mitään Jumalaa vastaan.

12:19 Herodes käski viedä vartijat pois. Minne? Todennäköisesti rangaistaviksi, mahdollisesti teloitettaviksi.
Tämäkään ihmeellinen tapaus ei saanut Herodesta

nöyrtymään suuren Majesteetin edessä, vaan hän käytti maallisia valtuuksiaan ja rankaisi kiukuissaan vartijoita, jotka eivät olleet tehneet mitään väärää. Mutta hänen lähtönsä päivä oli jo hyvin lähellä, vaikkei hän sitä ymmärtänyt.
Mutta mitä ajattelivat nuo vartijat, jotka tiesivät, mitä todella oli tapahtunut? Ehkäpä ainakin joku heistä kääntyi Herran puoleen ja pelastui.
Herodeksen sisu ei kestänyt viipyä tämän jälkeen Jerusalemissa, vaan hän lähti Kesareaan pönkittämään itsetuntoaan.

12:20 Herodes käski lyödä miekalla Jaakobin kuoliaaksi, Herra käski enkelin lyödä Herodeksen pois päiviltä. Maallisen kunniansa ja loistonsa päivinä Herodes ei tahtonut antaa kunniaa Jumalalle. Mutta missä on tänä päivänä Herodeksen kunnia? Herran kunnia on sen sijaan iankaikkinen.

12:23 Historioitsija Josefus kertoo Herodeksen eläneen vielä viisi päivää tämän iskun jälkeen. Tuona aikana madot söivät häntä. Kurja kuolema. Jaakobilta sentään lyötiin miekalla kaula katki.
Verbi <ekpsykhoo> (1x+3x) = kuolla, heittää henkensä: Hes 21:12; Apt 5:5,10; 12:23.
Tätä verbiä käytetään vain Herodeksen, Ananiaan ja Safiran kuolemasta, sekä LXX:ssa kanaanilaisen kuninkaan Jaabinin sotapäällikön Siiseran kuolemasta, Tm 4:21.

13:1 Luukios saattaa olla sama mies, joka mainitaan Rm 16:21.

13:2 Lähetyskäskyn Herra on antanut koko seurakunnalle, Mt 28:19–20, Mk 16:15–16, Lk 24:46–49, Jh 20:21–23, mutta lähetyskutsun hän antaa valitsemilleen yksilöille.

Niinpä lähetystyö on koko seurakunnan työtä, vaikka vain jotkut lähtevät maan ääriin. Seurakunnan tehtävä on olla lähettäjänä, niin hengellisenä kuin taloudellisena tukijana.

13:7 Vaikka roomalainen käskynhaltija Sergius Paulus oli älykäs mies, hän silti oli noidan ja väärän profeetan pauloissa.

13:11 Joksikin aikaa = <akhri kairou> (2x) = sm: määrättyyn aikaan asti. Sama ilmaus on Lk 4:13.

13:18 Jumala sieti ja kantoi kansaansa autiomaassa, vaikka se oli elämäntavoiltaan niskurikansa. Tosin vanha sukupolvi kaatui autiomaahan ja uusi sukupolvi pääsi perille luvattuun maahan.

13:19 Joissakin kreik. teksteissä jakeen loppu on: jakoi niiden maan heille perinnöksi arvalla.

13:20 Joissakin kreik. teksteissä alku on toisin päin: edellä oleviin asioihin oli kulunut 450 vuotta (Egyptissä n. 400 v + autiomaassa n. 40 v + maan jakaminen n. 10 v) ja sen jälkeen alkoi tuomareiden aika.

13:22 Jakeen loppu sm: kaiken minun tahtoni.
Sen lisäksi Daavid teki muutakin, oman tahtonsa mukaan tai vihollisen yllyttämänä. Mutta hairahduttuaan hän katui.

13:26 Bys: Teille on lähetetty.

13:41 Verbi kertoa = <diheegeomai> (4x+2x) = kuvailla, kertoa seikkaperäisesti tapahtumien kulku: Apt 13:41, 15:3.
LXX:ssa se esiintyy Job 12:8, Ps 118:17, Hes 12:16, Hab 1:5, josta tämä onkin suora lainaus.

13:44 Joissakin kreik. teksteissä jakeen lopussa on Herran sanaa.

13:46 Nuo juutalaiset tuomitsivat itse itsensä: emme ole iankaikkisen elämän arvoisia, kun hylkäämme evankeliumin sanoman. Ihminen on iankaikkisen elämän arvoinen vain Jeesuksen Kristuksen ansiosta.

13:47 Suora lainaus VT:sta, Jes 49:6.

13:50 Nämä juutalaiset olivat varsinaisia lobbareita. He vetelivät naruista kulissien takana ja saivat kaupungin johtomiehetkin tanssimaan oman pillinsä mukaan kuin sätkynuket.
Jumala varjelkoon maatamme ja kansaamme tällaisilta johtomiehiltä ja myös lobbareilta.
Näiden ylhäisten naisten jumalanpelko oli pinnallista ulkokuorta aivan kuten Herramme Jeesus oli sanonut profeetta Jesajan ennustaneen jo paljon aiemmin (n. 700 eKr), Mt 15:9, Jes 29:13.
Mutta on toisenlaisiakin jumalaapelkääviä tai ylhäisiä ihmisiä, Mk 15:43, Apt 17:4,12.

13:51 Apostolit eivät jääneet riitelemään vastustajien kanssa vaan toimivat Herran Jeesuksen neuvon mukaan, Mt 10:14, Mk 6:11, Lk 9:5.

14:2 Eivät uskoneet on käännös verbistä <apeitheoo> (14x) = olla tottelematta, niskoitella, olla suostumatta uskomaan.
Nämä juutalaiset olivat niskureita kuten esi-isänsäkin eivätkä suostuneet uskon kuuliaisuuteen Messiastaan kohtaan. He eivät taipuneet sydämessään Jumalan tahtoon vaan mieluummin niskuroivat ja kulkivat oman tahdon tietä, asettuivat vastustamaan evankeliumia ja yllyttivät vielä muitakin, jopa pakanoita, siihen.

14:4 Evankeliumin seuraus on, että maailma jakaantuu, mutta seurakunta yhdistyy.

Ks. Mt 10:34, Lk 12:51-53, Jh 13:34–35 ja Apt 4:32. Apostolitkin olivat syntyperältään juutalaisia, mutta se ei enää merkinnyt heille mitään, kun he olivat Jeesuksen Kristuksen omia, Gal 3:26–29.

14:5 Yrittivät rynnätä = <egeneto hormee> = sm: tapahtui ryntäys, tai tuli aikomus.
Pohjana on verbi <hormaoo> (5x) = rynnätä, syöksyä: Mt 8:32, Mk 5:13, Lk 8:33, Apt 7:57, 19:29.
Evankeliumin vastustajien aikomus oli kuin suuren sikalauman ryntäys kohti tuhoa.

14:6 Jotkut väittävät, että mies ei lähde karkuun. Sellainen väite on tyhmyyttä. Jeesus neuvoi opetuslapsiaan toisin, Mt 10:23.
Myös hengellisesti tulee paeta haureutta ja epäjumalanpalvelusta, 1Kr 6:18, 10:14.

14:8 Hervoton (UT 1938), voimaton (RK 2012, LLL) = <adynatos> (10x) = 1) voimaton, kykenemätön, Apt 14:8, 2) heikko, Rm 15:1, Jl 4:10 (LXX), 3) mahdoton, Mk 1:27, Rm 8:3, Hpr 10:4, 11:6.
Sana esiintyy 10x UT:ssa ja LXX:ssa 16x, joista 14x Jobin kirjassa, jossa se on köyhän, kurjan ja vaivaisen vastineena.

14:11 Väkijoukko uskoi omaa aistihavaintoaan: Paavali oli tehnyt ihmeen! Hehän näkivät sen omin silmin. Mutta silti he olivat väärässä: ei Paavali tehnyt ihmettä vaan Herra Jeesus.
Sama ongelma on tämän päivän tiedemiehillä ja luonnon tutkijoilla – he näkevät kuinka tarkoituksenmukaisesti koko luomakunta toimii, mutta silti he eivät näe Luojaa.

14:12 Kreikkalaisten uskomuksissa Zeus oli pääjumala ja Hermes jumalten sanansaattaja. Paavali johti puhetta (<ho

heegoumenos tou logou>) nuoruuden innolla ja Barnabas vanhempana veljenä oli taustalla, joten kuulijakunnan reaktio oli hyvin ymmärrettävä.

14:15 Vajavainen = <homoiopathees> (2x) = saman luontoinen: Apt 14:15, Jk 5:17. Niin VT:n profeetat kuin UT:n apostolit olivat yhtä vajavaisia ihmisiä kuin me muutkin.

14:16 Verbi <paroikhomai> (1x) = mennä ohi, kulua (ajasta), esiintyy vain tässä.

14:17 Sana <eufrosyynee> (2x) = ilo, riemu: Apt 2:28, 14:17, mutta LXX:ssa yli 100x.
Tästä lienee johdettu naisen nimi Eufrosyyne.

14:18 Sana <molis> (1x+6x) = vaivoin, töintuskin, tuskin: Snl 11:31, Apt14:18, 27:7,8,16, Rm 5:7, 1Pt 4:18.

14:20 Paavali ei ollut kuollut vaan valekuollut. Hän ymmärsi, että joskus petojen kanssa taistellessa on paras näytellä kuollutta.

14:22 Verbillä <parakaleoo> (109x) on monia merkityksiä. Ahdistukset: ks Ps 71:20.

14:23 Vanhimmat = <hoi presbyteroi> ovat seurakunnan hengellisiä johtajia, paimenia ja kaitsijoita, joiden tulee hoitaa Jumalan seurakuntaa niin kuin paimen kaitsee laumaansa, kun hän vaalii ja ruokkii sitä ja puolustaa sitä petoja vastaan. Ks. Apt 20:28.
Hengellinen johtajuus ei ole uskonnollista, taloudellista tai poliittista johtajuutta vaan nöyryyttä palvella Herraa.

15:7 Jo kauan sitten = <af heemeroon arkhaioon> = sm: muinaisista päivistä asti.
Ehkäpä Pietari halusi saada sanoilleen lisää arvovaltaa käyttämällä tätä raamatullista ilmausta, joka esiintyy VT:ssa

(LXX:ssa) eri muodoissa 6x: Ps 44:2, 77:6, 143:5, Jes 37:26, Val 1:7, 2:17. Samaa menetelmää ovat myöhemminkin käyttäneet lukemattomat pienemmätkin puhujat.

15:8 Sydänten tuntija = <kardiognoostees> (2x):Apt 1:24, 15:8.

15:14 Jumala ottaa pakanoistakin kansan omalle nimelleen, eikä suinkaan minkään kirkon, herätysliikkeen, opinkappaleen, kirkkoisän tai uskonnollisen juhlapäivän nimelle.

15:18 Bys: Herralle ovat ikiajoista tunnettuja kaikki hänen tekonsa.

15:20 Haureus = <porneia> (25x), josta on johdettu sana porno, tarkoittaa kaikkia siveettömyyden muotoja, niin esiaviollisia kuin avioliiton ulkopuolisia suhteita, ja kaikenlaisia perversioita.
Jumala on luonut ihmisen mieheksi ja naiseksi, seksuaalisiksi olennoiksi, jotta he voivat elää keskinäisessä sukupuolisuhteessa Jumalan säätämässä avioliitossa.
Ks. 1Ms 2:24, Mt 19:4–6, Mk 10:6–9, Ef 5:31.
Liha, josta veri on laskematta = <pniktos> = sm: tukehdutettu: 3x: Apt 15:20,29, 21:25.
Herodotos kertoo, että skyytit uhrasivat epäjumalille tukehduttamalla uhrieläimet, ja nyljettyään uhrieläimet he heti keittivät lihat verineen (4. kirja: 60). Tällainen ei kuulunut Mooseksen lakiin eikä ole evankeliumin mukaista, joten apostolit näkivät hyväksi varoittaa pakanuudesta kääntyneitä kristittyjä tallaisesta lihasta.

15:23 Bys: apostolit, vanhimmat ja veljet.

15:24 Bys: hämmennyksiin sanomalla, että pitää ympärileikkauttaa itsensä ja noudattaa lakia.

15:34 Jae puuttuu vanhimmista käsikirjoituksista.

15:38 Samankaltainen mielenlaatu kuin nuorella Paavalilla suhteessa Markukseen, Apt 15:36–41, oli myös osalla Daavidin sotilaista, 1Sm 30:22. Iän myötä Paavalin asenne muuttui lempeämmäksi Markuksen suhteen ja veljesyhteys palasi heidän välilleen: Kol 4:10; 2Tm 4:11; Flm 1:24.

15:39 Olisikohan veljien pitänyt ensin rukouksessa kysyä Jumalan johdatusta, jolloin he olisivat ymmärtäneet sulassa sovussa, että Herra tahtoo Paavalin ja Barnabaan lähtevän eri suuntiin ja ottavan mukaansa nuorempia evankeliumin työntekijöitä. Paavali oli jo saanut kasvaa Barnabaan työtoverina, joten hänen oli aika irtaantua Barnabaasta ja kouluttaa nuorempia vastuun kantajia. Noh, tämä ilmiriita ei ehkä ollut Jumalan johdatus vaan sallimus. Onneksi välirikko ei ollut pysyvä, sillä myöhemmin Paavali puhui sekä Barnabaasta että Markuksesta lämpimästi: 1Kr 9:6, Gal 2:9, Kol 4:10, 2Tm 4:11, Flm 24.
Paavalikin oli vajavainen ihminen niin kuin me muutkin.

15:40 Bys: Jumalan armon haltuun.

16:3 Tässä tilanteessa Paavali antoi periksi juutalaisuudelle. Oliko se Jumalan tahdon mukainen ratkaisu vai virhe? Tiituksen suhteen hän toimi toisin, Gal 2:1–5.
Korintissa olevalle Jumalan seurakunnalle hän antoi neuvon, ettei kenenkään pidä uskoon tultuaan ympärileikkauttaa itseään, 1Kr 7:17–19.
Myöhemmin Paavali oppi ns. kantapään kautta, ettei juutalaisia kannata yrittää mielistellä, Apt 21:17–36, 22:17–22, 23:1–22.

16:5 Jakeen loppu voidaan kääntää myös: seurakuntien määrä lisääntyi päivä päivältä.

16:6 Aasia oli maakunta nykyisen Vähä-Aasian länsiosassa.
Se oli roomalainen provinssi, joka oli perustettu 133 eKr. ja käsitti Mysian, Lyydian, Frygian ja Kaarian.
Sen pääkaupunki oli Efeso.

16:7 Verbin yrittää = <peiradzoo> (38x) muoto (ind.impf.) osoittaa, että he yrittivät määrätietoisesti, useita kertoja, ei ainoastaan kerran.

16:10 Bys: Herra oli kutsunut.
Jakeessa on ensimmäisen kerran me-muoto, eli tässä vaiheessa Luukas liittyi mukaan Paavalin matkaseurueeseen.

16:11 Otimme suoran kurssin = <euthydromeoo> (2x) = matkustaa suorinta tietä: Apt 16:11, 21:1.

16:14 Lyydia on ensimmäinen UT:n mainitsema eurooppalainen kristitty. Naiset voittivat jälleen kerran!
Ilmeisesti miehet ovat olleet ensimmäisiä vain luomisessa. Ja toisen ihmisen tappamisessa.

16:15 Majailemaan = sm: jääkää/ viipykää.
Verbi <parabiadzomai> (2x) = pakottaa tekemään jtk, vaatimalla vaatia, esiintyy UT:ssa vain tässä ja Lk 24:29.
Molemmissa kohdissa myönteisessä merkityksessä.

16:17 Bys: julistavat meille.

16:18 Verbi <diaponeomai> (2x) = kiusaantua, närkästyä, saada tarpeekseen: Apt 4:2, 16:18, lisäksi LXX:ssa Srn 10:9 merkityksessä loukata itsensä (fyysisesti).

16:24 Verbi <asfalidzoo> (1x+4x) = varmistaa, vartioida tarkasti: Jes 41:10, Mt 27:64,65,66, Apt 16:24,.

16:25 Sana <mesonyktion> (4x+4x) = keskiyö, puoliyö.
Paavali ja Silas toteuttivat Herran sanaa, Ps 119:62 (LXX:ssa Ps 118:62): Puoliyöstä minä nousen kiittämään sinua sinun vanhurskautesi oikeuksista.
Myöhemmin Paavali pitkitti puheensa puoliyöhön dramaattisin seurauksin, Apt 20:7.

16:29 Sana valo on monikossa, ilmeisesti hänelle tuotiin useita soihtuja tai lamppuja.

16:32 Joissakin kreik. teksteissä: Jumalan sanaa.

16:33 Varsinaiset kastejuhlat: apostolit, jotka oli piesty perin pohjin ja heitetty kahlittuina vankityrmään, vapauduttuaan julistivat ensin Herran sanaa, kuulijat tulivat uskoon, sitten apostolien haavat pestiin ja uskoon tulleet kastettiin.
Mitähän nykyiset saarnamiehet tykkäisivät tällaisesta?

16:35 Oikeudenpalvelija = <rabdoukhos> (2x) = sm: raipankantaja, liktori: Apt 16:35,38.
Varsinainen valtion virka heilläkin, ensin piti piestä miehiltä selkänahka verille ja heittää heidät vankityrmään, ja sitten tulla kertomaan päällikköjen päätös: Lähtekää vetämään tästä kaupungista!

16:36 Vanginvartijalle tämä oli varmaan iloinen uutinen ja rukousvastaus, mutta…

16:37 Paavali ei tykännyt moisesta oikeuden käytöstä, nuori mies kun oli vielä, mutta myöhemmin oppi oloihinsa tyytymään, Fil 4:11. Nyt hän tiesi oikeutensa ja osasi niitä myös käyttää.

16:38 Oli syytäkin pelästyä, sillä nyt heitä itseään uhkasi oikeus ja tuomio.

16:39 Päälliköillä oli muuttunut ääni kellossa, he suostuttelivat ja pyysivät, eivät enää käskeneet.

17:1 Luukas jäi ilmeisesti Filippiin, koska ei enää kerro me- vaan he-muodossa matkan jatkumisesta.

17:2 Tapansa mukaan = <kata to eioothos autou> tulee verbistä <eiootha> (joka on verbin <ethoo> perf.-muoto, 4x) = olla tapana, pitää tapanaan: Mt 27:15, Mk 10:1, Lk 4:16, Apt 17:2.

17:4 Verbi <peithoo> = (pass) vakuuttua, luottaa, uskoa, suostua jhnk. Muutamien sydämet vakuuttuivat evankeliumista ja taipuivat uskomaan ja luottamaan Kristukseen. He liittyivät heti uskovien seuraan.

17:5 Heti tuli myös vastareaktio, johon kelpasivat apureiksi pahanilkiset torilla vetelehtijät, joille sopi lähteä mukaan saamaan vähän äksöniä tyhjänpäiväiseen elämään. Myöhemmin heistä jotkut tulivat ilmeisesti uskoon ja paikalliseen seurakuntaan, mutta elämäntavat eivät heti muuttuneet, 2Ts 3:10s.

17:6 Nämä kansankiihottajat ja mellakoitsijat syyttivät apostoleja koko maailman villitsijöiksi. Mitähän he itse ajattelivat olevansa? Kenties suuria totuuden ja isien uskon puolesta taistelijoita, joille kaikki oli luvallista. Tarkoitus pyhitti keinot.

17:12 Nämä ylhäiset henkilöt olivat sydämeltään erilaisia kuin aikoinaan jotkut juutalaiset ylhäiset, Neh 3:5.
Ihmisen ylhäinen asema ei tee hänestä ylpeää tai nöyrää,

vaan sydämen asenne Jumalan edessä ratkaisee sen, samoin kuin alhaisemmissa asemissa olevilla.

17:13 Nämä juutalaiset olivat oman aatteensa innokkaita lähettejä, varsinaisia bolshevikkien kantaisiä.

17:16 Sana <kateidoolos> (1x) = täynnä epäjumalankuvia, esiintyy vain tässä.

17:18 Kovin korkealle eivät filosofit Paavalia arvostaneet. Sana <spermologos> (1x) = sm: jyvännokkija, merkitsee halveksivaa nimitystä: lavertelija, lörpöttelijä, suunsoittaja. Sanaa käytettiin henkilöstä, joka esitti toisten viisauksia, tiedon jyviä, ominaan. Tällaisia filosofeja on nykyään joka maailman kolkassa. Mutta niin on ollut läpi historian, jopa kärsivää Jobia moitittiin tähän tyyliin, Job 15:8–9.

17:19 Areiopagi = <areios pagos> = Areksen kukkula.
Ares oli sodanjumalan kreikk. nimi.
Tämä kukkula sijaitsi Ateenassa Akropolis-kukkulalta luoteeseen. Areiopagilla kokoontui kaupungin korkein tuomioistuin, jota kutsuttiin samalla nimellä ja joka piti istuntonsa taivasalla. Tuomioistuin oli jaettu osastoihin, joiden tehtävänä oli etupäässä siveellisen ja uskonnollisen elämän valvominen ja kiellettyjen jumalanpalvelusten estäminen. Sen istunnoille oli ominaista vakavuus ja ankaruus. Tuomioistuimella oli suuri arvonanto sen oikeamielisyyden takia.
Erään osaston tehtävänä oli valvoa nuorison kasvatusta ja yleensä opetusta. Mahdollisesti sen edessä Paavali selvitti oppinsa sisältöä.

17:21 Siivekäs sanonta: Puhumalla ne asiat selviää, on varmaan lähtöisin näistä piireistä. Miten lie käytännössä?

17:22 Ateenalaiset olivat hyvin uskonnollisia.
Sana <deisidaimoon> = uskonnollinen, jumalia pelkäävä, esiintyy vain tässä, ja tässäkin sen komaratiivimuoto, joka merkitsee: mitä suuremmassa määrin uskonnollinen.
Vrt Apt 25:19.

17:26 Bys: yhdestä ainoasta verestä. Olemme kaikki ihmiset verisukulaisia keskenämme.
Jumala on säätänyt ihmiselle ajat ja rajat, 1Ms 6:3, Ps 90:10, Apt 17:26. Me olemme ajan vankeja.
Mutta Jumala on ajan hallitsija, Ps 90:4, 2Pt 3:8. Ks. Tt 1:3.
Suotta ei Mooses pyytänyt Herralta: Opeta meitä laskemaan päivämme oikein, että saisimme viisaan sydämen, Ps 90:12.

17:27 Mikä on ihmisen elämän tarkoitus?
Ensiksi etsiä Jumalaa, Apt 17:26–27.
Sen jälkeen kun ihminen on tullut Herran Jeesuksen omaksi, kantaa hedelmää, Jh 15:1–8. Vrt. Kol 1:6.

17:28 Kyseiset runoilijat olivat 200-luvulla eKr. eläneet Aratos ja Kleantes. Paavalilla oli siis inhimillistä sivistystä myös tällä alalla.

17:29 Näin oli aiemmin kuviteltu Israelin historiassakin halki sukupolvien, Jes 40:18–20, 44:13.
Inhimillinen ajatus, tiede ja taide ei pysty selvittämään jumaluutta. Jumala on ilmoittanut itsensä Kristuksessa ja evankeliumin sanassa, Kol 2:8–9.

17:30 Verbi <hyperoraoo> (26x+1x) =
1) katsoa ylen, väheksyä, halveksua: esim. 1Ms 42:21,
2) jättää huomiotta, katsoa läpi sormiensa, sietää: Apt 17:30.

17:31 Vakuus = <pistis> (33x+243x) =
1) uskollisuus, luotettavuus,
2) usko, luottamus,
3) takuu, tae, vakuus, todistus.

17:32 Ivata = <khleuadzoo> (1x) esiintyy vain tässä, mutta sen johdannainen <diakhleuadzoo> jakeessa Apt 2:31.

17:33 Paavali ei jäänyt väittelemään ivailijoiden kanssa. He olivat materialisteja eli heille puhe kuolleiden ylösnousemuksesta oli täyttä hullutusta, he eivät voineet tuossa vaiheessa ymmärtää hengellisiä asioita.
Ehkäpä Jumala myöhemmin antaisi heille mahdollisuuden mielenmuutokseen ja kääntymykseen.

18:2 Nimi Akvila (= kotka) on latinalainen muoto kreik. nimestä Akylas, samoin jakeissa Apt 18:18,26, Rm 16:3, 1Kr 16:19, 2Tm 4:19.

18:4 Verbin <peithoo> merkityskenttä on laaja, mutta tämä sama merkitys taivutella uskomaan, koettaa saada vakuuttumaan, esiintyy myös jakeissa Apt 26:28 ja 2Kr 5:11.

18:5 Bys: Paavali oli hengessään ahdistettu todistaessaan…

18:13 Lainvastaisella tavalla = <para ton nomon> = vastoin lakia, esiintyy kerran myös LXX:ssa, Est 4:16.

18:14 Gallio käyttää ylimielisesti runollista ironiaa puhuessaan juutalaisille kaunopuhujille: …olisi kohtuullista, että kärsivällisesti kuuntelisin teitä, oi juutalaiset.
Tämä on samalla osoitus ns. raamatullisesta huumorista ja meidän pienten ihmisten ajattelun rajallisuudesta.
Vrt. 2Kn 6:23, Job 12:2, Hos 10:6, Mt 13:51, Lk 1:1,62, Jh 11:16, Apt 18:14, 19:9, Gal 5:12.

18:15 Hoitakaa ne itse, vrt. Mt 27:4,24.

18:17 Gallion ylimielisyys tulee yhä selvemmin ilmi: juutalaiset tapelkoot keskenään niin paljon kuin huvittaa, mitäpä se minulle kuuluu. Vaarallinen asenne kansan hallitsijalle.

18:18 Lupaus oli nasiirilupaus, ks. 4Ms 6:2ss. Se kesti tavallisesti 30 päivää, joitten aikana nasiiri ei saanut mm. leikata hiuksiaan, eikä syödä viinipuun tuotteita missään muodossa.

18:22 Verbi <anabainoo> tarkoittaa matkustamista ylös Jerusalemiin Juudean vuoristoon. Sieltä taas matkustettiin alas, mitä ilmaisee verbi <katabainoo>, Lk 10:30.

18:24 Sana <logios> (1x) = oppinut, sivistynyt, puhetaitoinen. Sana on johdettu sanasta <logos> (330x), jonka merkityskenttä on hyvin laaja.

19:2 Nuo opetuslapset eivät olleet vielä kuulleet, että Pyhä Henki on jo tullut, he luulivat sen tapahtuvan vasta tulevaisuudessa. Verbi <eimi> = 1. olla, 2. tulla: vrt. Jh 7:39.

19:9 Puhua pahaa = <kakologeoo> (4x) = puhua pahaa jstk, kirota jtk: Mt 15:4; Mk 7:10; 9:39; Apt 19:9.
Johdamme nyt rohkeasti tästä verbistä uuden viran: kakologi = pahanpuhuja.
Paavali osoitti toiminnallaan, ettei Jumalan seurakunnassa ole kakologin virkaa, vaan se virka kuuluu seurakunnan ulkopuolelle! Ethän sinä ole kakologi?
Koulu = <skholee> (1x) tarkoittaa alun perin joutoaikaa, lepoa, vapaa-aikaa vastakohtana raskaalle työnteolle. Tämä olisi kaikkien koululaisten hyvä muistaa.
Vitsikkäästi tämä sana esiintyy LXX:ssa jakeessa Snl 28:19.

Mitähän LXX:n kääntäjät ovat oikein ajatelleet, he kun itse olivat luonnollisesti koulutettua väkeä. Ks. Apt 18:14.

19:13 Niiden, jotka itse eivät ole Herran Jeesuksen omia ja hänen palvelijoitaan, ei pidä ruveta käyttämään Jeesuksen nimeä. Sellainen toiminta nimittäin voi koitua heidän tuomiokseen ja turmiokseen, Mt 7:21–23.

19:17 Jumala voi kääntää pahojen henkien toiminnankin evankeliumin menestykseksi, Esim. Kiinan kulttuurivallankumouksen (1966–1976) yksi päätavoite oli kitkeä evankeliumi – maolaisuuden näkökulmasta katsottuna taikausko – pois Kiinasta. Vaikutus olikin päinvastainen, paljon ihmisiä tuli uskoon! Ja maolaisuus niin kuin monet muutkin harhaopit ovat hiljalleen hiipuneet pois, mutta vihollinen tuo uusia tilalle.

19:19 Joku voi kysyä, miksi noin arvokkaita kirjoja ei myyty ja rahoja käytetty evankeliumin työhön. Ei voitu, sillä ne 50 000 hopearahaa olivat jo menneet jumalattomille kirjailijoille, ja heidän tuotostensa ainoa arvo evankeliumin kannalta oli se, että ne voitiin polttaa tulessa. Saatiinpahan hetkeksi vähän lämmitystä. Varojen käytössä tarvitaan viisautta, etteivät rahat mene turhuuteen, josta ei ole mitään hyötyä vaan vahinkoa.
Eräs uskoon tullut maalari kertoi, että aiemmin hän sanoi työkavereidensa kanssa palkkapäivänä: Mennään kiireesti Alkoon ostamaan viinaa, ettei raha mene turhuuteen. Uskovaiseksi tultuaan hän ymmärsi käyttää rahansa viisaammin kuin tuhlata alkoholiin.

19:21 Paavali päätti Hengen vaikutuksesta:
voidaan kääntää myös: Paavali päätti hengessään.

19:27 Tämä Demetrios oli todella älykäs mies, hän ymmärsi taloutta, politiikkaa ja uskontoa: uskonto (eli uskomusten kokoelma) palvelee kapitalismia, sen vuoksi uskomuksia on pidettävä voimassa.
Sama periaate oli myöhemmin sosialismissa, mutta koska sen pohjalla olevat uskomukset olivat vielä tyhjänpäiväisempiä, se romahti nopeammin.

19:28 Raivostua = sm: tulla täyteen vihaa.
Tämä hopeaseppä Demetrios lienee ensimmäisenä keksinyt MAGA-aatteen: Make Artemis Great Again! Ja hän sai kiihotettua suuren kansanjoukon puolelleen evankeliumia vastaan.

19:35 Hänen taivaasta pudonnut kuvansa = sm: Zeuksen luota pudonnut.

19:36 Sana <propetees> (82x) tarkoittaa sm: eteenpäin kaatuva, kuten sitä klassisessa kreikassa käytetäänkin.
Kuvaannollisesti se merkitsee: harkitsematon, malttamaton, äkkipikainen, yltiöpäinen, häikäilemätön,väkivaltainen.
Sana esiintyy vain tässä ja 2Tm 3:4.

20:5 Luukas on jälleen joukossa mukana, hän kirjoittaa me-muodossa.

20:10 Hän on hengissä = sm: hänen sielunsa on vielä hänessä.

20:22 Hengessä sidottuna voi tarkoittaa:
1) Paavali tunsi olevansa sidottu hengessään, niin ettei hänellä ollut valinnan varaa, hän ei enää voinut vyöttää itseään ja mennä minne tahtoo, vaan muut vyöttävät hänet ja vievät minne hän ei tahdo, aivan kuten Jeesus oli sanonut Pietarille, Jh 21:18,

2) Paavali oli sidottu Jumalan Pyhään Henkeen, niin että hän halusi ainoastaan toteuttaa Jumalan tahtoa ja johdatusta elämässään.

20:24 Raamattu puhuu paljon voimasta ja juoksemisesta tai rientämisestä, mutta pelkästään inhimillisinä kykyinä ne eivät ole Herralle mieluisia. Tutki tarkemin! Vrt Ps 147:10, Srn 9:11, Apt 13:25, 20:24, Fil 3:12–14, 2Tm 4:7.

20:28 Lauma = <poimnion> (5x): Lk 12:32, Apt 20:28–29, 1Pt 5:2–3.
Kaitsija = <episkopos> (5x): Apt 20:28, Fil 1:1, 1Tm 3:2, Tt 1:17, 1Pt 2:25.
Bys: Herran ja Jumalan seurakuntaa. 2Kr 5:19 sanookin: Jumala oli Kristuksessa ja sovitti maailman itsensä kanssa.

20:30 Vääristelevät totuutta = sm: puhuvat vääristeltyjä asioita.

20:31 Verbi <noutheteoo> (8x) =
1. antaa ymmärrystä, painaa jnk mieleen, neuvoa, opastaa,
2. nuhdella, ojentaa: Apt 20:31; Rm 15:14; 1Kr 4:14; Kol 1:28; 3:16; 1Ts 5:12, 14; 2Ts 3:15.
Lisäksi LXX:ssa 9x: 1Sm 3:13; Job 4:3; 23:15; 30:1; 34:16; 36:12; 37:14; 38:18; 40:4.

20:37 Verbillä suudella = <katafileoo> (6x) on kaksi erityyppistä merkitystä:
1) suudella hellästi/ rakkaudellisesti, Lk 7:38,45, 15:20 ja Apt 20:37, sekä LXX:ssa esim 1Ms 32:1, 45:15, 2Ms 4:27, 1Sm 20:41.
2) suudella kiihkeästi/ petollisesti, Mt 26:49 ja Mk 14:45, sekä LXX:ssa 2Sm 15:5, 20:9.

21:1 Otimme suoran kurssin = <euthydromeoo> (2x) = matkustaa suorinta tietä: Apt 16:11, 21:1.

21:6 Kotiinsa = <eis tai dia>, ks Jh 1:11.

21:8 Bys: Paavali seuralaisineen lähti.
Filippos oli yksi Jerusalemin alkuseurakunnan seitsemästä diakonista. Hänen työtoverinsa Stefanos oli kivitetty kuoliaaksi, missä touhussa Paavalikin (silloinen Saulus) oli ollut mukana, ja sen jälkeen kristityt olivat joutuneet lähtemään pakosalle. Silloin Filippos oli joutunut pakenemaan Paavalia (Apt 8), mutta nyt hän sai majoittaa Paavalin kotiinsa veljenä Kristuksessa.

21:11 Vanhan liiton aikana Jumalan puheesta käytettiin ilmaisua: näin sanoo Herra, esim Jer 31:31.
Jeesus puhuessaan käytti ilmaisua: minä sanon teille, ja osoitti näin puheillaan olevan jumalallisen arvovallan, Mt 5:28,44, 19:9.
Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeen profeetta käyttää ilmaisua: näin sanoo Pyhä Henki.
Ks. myös Apt 10:19, 13:2, 21:11, Hpr 3:7, Ilm 2:7,11,17,29, 3:6,13,22, 14:13, 22:17. Tutki!

21:13 Verbi <synthryptoo> (1x) = särkeä (sydämeni).
Vrt. Apt 2:37, 5:33, 7:54.

21:20 Nuo lainkiivailijat eivät olleet vielä päässeet kasvamaan syvemmälle Jumalan armossa, joten Mooseksen laki perinnäisääntöineen oli heille vielä tässä vaiheessa tärkeämpi ohjesääntö kuin evankeliumi.

21:23 Nasiirilupauksen tehneen oli pidättäydyttävä kaikista viiniköynnöksen tuotteista ja jätettävä tukkansa leikkaamatta.

21:24 Jerusalemin seurakunnassa Jaakob ja vanhimmat ajattelivat vielä voivansa luovia lainkiivailijoiden kanssa. He eivät vielä ymmärtäneet, että Kristus on lain loppu, Rm 10:2–4, ja hän tuli vapauttamaan kaikki Jumalan lapset Mooseksen lain alaisuudesta Jumalan armon alaisuuteen, 1Kr 9:19–21.

21:26 Tekiköhän Paavali nyt elämänsä virheen, kun lähti mielistelemään lainkiivailijoita?
Jatko osoittaa, ettei Jumala sallinut evankeliumin työn mennä tuohon suuntaan, vaan ohjasi sen toiseen suuntaan, tosin Paavalille suureksi ruumiilliseksi vaivaksi.
Mutta kaiken tuon vaivankin Jumala käänsi evankeliumin voitoksi. Niinpä Paavali vankeudessa saattoi sanoa lukevansa kaiken roskaksi Kristuksen tuntemisen rinnalla, Fil 3:8–9.

21:29 Luulojen perusteella nämä juutalaiset vetivät varmoja johtopäätöksiä. Niin tekevät monet ihmiset kaikilla aloilla, luonnontieteistä juorupiireihin saakka.

21:30 Kun Paavali saatiin joukkovoimalla heitettyä ulos temppelistä, laitettiin kiireellä portit kiinni, ettei se juutas vain pääse luikkimaan takaisin sisälle. Paavalin juutalaismielistely sai tylyn lopun.

21:32 Tässä monikätisessä nyrkkeilyottelussa Paavali oli pelkästään ottavana osapuolena. Onneksi sotilaat tulivat erotuomareiksi.

21:36 Vie pois hänet (= <aire auton>) on sama huuto, jonka juutalaiset huusivat Pilatukselle Jeesuksesta, Lk 23:18, ja vähän myöhemmin uudestaan Paavalista, Apt 22:22. Ajatuksena on poistaa päiviltä vihan kohteena oleva henkilö.

21:38 Kreikan kielen <sikarios> (1x) tarkoittaa tikarimiestä. Nämä olivat juutalaisten itsenäisyysmiehiä, jotka eivät kaihtaneet salamurhia asiansa ajamisessa.
Heillä on ollut paljon seuraajia ihmiskunnan historiassa.
Mutta keneltä he saivat oppinsa?

22:1 Sana <apologia> (8x) = puolustus, puolustaminen, puolustuspuhe: Apt 22:1; 25:16; 1Kr 9:3; 2Kr 7:11; Fil 1:7,16; 2Tm 4:16; 1Pt 3:15.
Se tulee verbistä <apologeomai> (10x) = puhua itsensä vapaaksi; kiistää syytökset, puolustautua, esittää puolusteluja, puolustaa: Lk 12:11; 21:14; Apt 19:33; 24:10; 25:8; 26:1,2,24; Rm 2:15; 2Kr 12:19.
Verbi on LXX:ssa 2x: Jer 12:1; 38:6 (sekä kerran ApokrLXX:ssa: 2Makk 13:26).

22:2 Paavali osasi sekä kreikkaa että hepreaa ja varmaankin muitakin kieliä, koska oli saanut koulutusta ja inhimillistä sivistystä. Kristuksen tunteminen oli hänelle kuitenkin tärkeintä.

22:3 Paavali oli syntynyt Tarsossa, mutta sen jälkeen asunut Jerusalemissa. Sen ilmaisevat verbit:
kasvattaa = <anatrefoo> = hoitaa, kasvattaa varhaislapsuudessa, ja
opettaa = <paideuoo> = kasvattaa, opettaa kouluiässä.
Paavali oli jo tuolloin kasvatettu tarkkuuteen eli huolellisuuteen, ja se oli suureksi siunaukseksi hänelle ja

muille sen jälkeen, kun hän oli tullut uskoon.
Paavali sanoi noudattaneensa isien lakia, eli Mooseksen lakia, johon oli lisäilty monenlaisia isien perinnäissääntöjä ajan myötä. Vrt Apt 24:14, 28:17.

22:4 Vainoissa ja vankeudessa toteutuu miesten ja naisten tasa-arvo, niin oli esim. Neuvostoliiton vankileireillä. Paras tasa-arvo toteutuu Kristuksessa, Gal 3:26–29.

22:5 Vanhimmat ei ole tässä sanan vanhin = <ho presbyteros> monikko, vaan kr. sana <to presbyterion> (3x) = vanhimpien neuvosto, vanhimmisto: Lk 22:66, Apt 22:5, 1Tm 4:14.
Sana tarkoittaa juutalaisten vanhimpien neuvostoa, mutta kerran, 1Tm 4:14, se tarkoittaa Jumalan seurakunnan vanhimpia. Tuon yhden jakeen perusteella vanhimmista on alettu puhua juutalaisen tavan mukaan vanhimmistona eli kollektiivisena elimenä, ikään kuin jonkin firman johtokuntana tai hallintoneuvostona.
Jumalan srk:ssa vanhimmat toimivat yhdessä evankeliumin työntekijöiden tukena ja apuna mutta samalla yksilöinä. He eivät voi piiloutua toistensa selän taakse vaikeiden asioiden ratkaisemisessa, eivätkä varsinkaan silloin, kun olisi kannettava vastuu väärien ratkaisujen vaikutuksista.

22:9 Vrt Apt 9:7. Jotkut näkevät näissä jakeissa ristiriidan, mutta ei siinä ole mitään ristiriitaa: Nuo miehet näkivät kyllä valon mutta eivät ketään eli Jeesusta. He kuulivat kyllä äänen mutta eivät hänen ääntään (eli Jeesuksen ääntä), joka puhui Saulukselle.

22:15 Paavali oli aiemmin vanhan liiton mukaisesti Herran (jhwh) todistaja, Jes 43:10–11, mutta nyt hänestä tuli uuden liiton mukaisesti Jeesuksen todistaja, Apt 1:8.

Aiemmin hän vainosi Jeesukseen uskovia, mutta nyt hänestä tuli Jeesuksen oma ja evankeliumin julistaja. Hän ei enää vainonnut ketään, mutta joutui itse juutalaisten vainoamaksi.

22:22 Nyt tuli juutalaisilla mitta täyteen, ja he ilmaisivat mielipiteensä harvinaisen yksimielisesti ja suureen ääneen (sm): Vie pois maan päältä tuommoinen, ei ole soveliasta hänen elää! Uskonnollisella soveliaisuudella on rajansa. Niin on hengellisellä suvaitsevaisuudellakin, Ilm 2:20.

22:24 Omituista oli roomalainenkin oikeudenmukaisuus: Paavali oli joutunut tappouhkausten ja väkivallan kohteeksi, ja nyt hänet määrättiin ruoskittavaksi, jotta totuus selviäisi. Ilmeisesti komentajan ajatuksena oli, että ruoskalla ne asiat selviää.
Kuulustella = <anetadzoo> (2x): Apt 22:24,29.

22:25 Edellisellä kerralla Paavali oli saanut maistaa roomalaista ruoskaa ilman tuomiota, Apt 16:37, ja se riitti hänelle. Nyt hän halusi jättää ruoskan väliin. Varmaankin viisas päätös. Kaikesta huolimatta hän sai maistaa roomalaista ruoskaa kolmesti, 2Kr 11:25, vaikkei se ollutkaan roomalaisen lain mukaista.

22:28 Jumala oli johdattanut niin, että Paavalilla oli Rooman kansalaisuus syntymälahjana, ja nyt Paavali pystyi käyttämään sitä hyväkseen. Me suomalaiset saamme olla kiitollisia Jumalalle, että meillä on syntymälahjana Suomen kansalaisuus ja sen mukana monia etuja. Voimme käyttää niitä ei ainoastaan omaksi vaan muuidenkin hyväksi.

23:1 Verbi <politeumai> (2x) = elää elämäänsä ja käyttäytyä tiettyjen periaatteiden mukaisesti: Apt 23:1, Fil 1:27.
Ennen uskoontuloaan Paavali oli elänyt mielestään oikein ja

omatunto puhtaana, kun vainosi kristittyjä. Hän näet luuli olevansa oikeassa ja toimivansa Jumalan tahdon mukaan. Jeesuksen kohdattuaan hän ymmärsi, että omatunto ja toiminta on ojennettava evankeliumin mukaan, eikä suinkaan päinvastoin.
Sana <syneideesis> (30x) = omatunto: Apt 23:1; 24:16; Rm 2:15; 9:1; 13:5; 1Kr 8:7,10,12; 10:25,27–29; 2Kr 1:12; 4:2; 5:11; 1Tm 1:5,19; 3:9; 4:2; 2Tm 1:3; Tt 1:15; Hpr 9:9,14; 10:2,22; 13:18; 1Pt 2:19; 3:16,21.
Tutki tarkemmin!

23:2 Ylipapin ohje oli hyvin yksioikoinen: Vetäkää turpaan, niin kyllä hiljenee. Tämä kuvaa hyvin uskonnollisen vallankäytön ja hengellisen työn suhdetta.
Samalla toimintaperiaatteella silloinen ylipappi oli toiminut lain vastaisesti, kun Jeesus oli suuren neuvoston edessä tuomittavana, Mt 26:65.

23:3 Valkeaksi kalkittu seinä: Paavali viittaa samalla jakeisiin 5Ms 27:2,4, Hes 13:8–16, 22:28.
Samoin teki aiemmin Jeesus, Mt 23:27.
Laissa oli säädetty, että oikeudessa syylliselle saatettiin langettaa tuomioksi lyöntejä, 5Ms 25:1–3, 3Ms 19:15,35, mutta ei ennen asian tutkimista.
Lyöntejä sai antaa enintää 40, mutta juutalaiset varmuuden vuoksi antoivat hyvän hyvyyttään yhden vähemmän, siltä varalta jos tuli laskuvirhe! Paavali saikin maistaa tätä hyvyyttä peräti viidesti, 2Kr 11:24.

23:4 Tämä on tyypillistä uskonnolista vallankäyttöä: vääryyden jälkeen muutetaan heti puheenaihetta ja vedotaan uskonnolliseen arvovaltaan ja korkeaan asemaan, jota

alempiarvoisten ei sovi vastustaa eikä edes arvostella. Tällaista vallankäyttöä käytetään hyvin monissa ja monenlaisissa eri yhteisöissä ja tilanteissa. Sen lähtökohtana ja perusteena on ihmisen lihallinen mieli, joka sotii hengellisyyttä vastaan.

23:6 Paavali päätti tehdä vastaiskun ja lyödä kiilan uskonnollisten ryhmien väliin käyttämällä hyväkseen vastakkain asettelua. Näin hän säästyi neuvoston tuomiolta eli pelasti oman nahkansa. Aiemmin vastakkain asettelua käytti agagilainen Haaman, mutta syy oli täysin erilainen. Hän halusi tuhota juutalaiset koko Ahasveroksen valtakunnasta, Est 3:8.

23:9 Jotkut fariseuksista ilmeisesti muistivat Gamalielin viisaan neuvon, Apt 5:34–39. Samalla sivalsivat vielä sanan säilällä saddukeuksia: jospa enkeli tai henki on puhunut Paavalille...

23:11 Bys: Ole rohkealla mielellä Paavali.

23:12 Vannoa = <anathematidzoo> (4x): Mk 14:71, Apt 23:12,14,21. Kaikissa näsissä kohdissa on kyse siitä, että ihmiset vannoivat jotakin kirouksen uhalla. Sellainen ei ole hyvä, vaan se on pahasta.

23:13 Nuo yli 40 miestä olivat valmiit tappamaan entisen aatetoverinsa.

23:14 Ylipapit ja vanhimmat olivat varmaan iloissaan, kun jotkut lupasivat tehdä heidän puolestaan likaisen työn, ja vieläpä ilmaiseksi tällä kertaa, vrt Lk 22:3–6.
Nykyäänkin monenlaiset uskonnolliset ja poliittiset johtajat kiihottavat kansaa ja varsinkin nuoria intomielisiä miehiä tekemään murhatöitä heidän puolestaan. Ja yleensä asiaan kuuluu julistaa nämä nuorukaiset urheiksi sotureiksi,

sankareiksi ja marttyyreiksi. Jumalan edessä nuo kansankiihottajat joutuvat vastuuseen vaikka onnistuvatkin väistämään inhimilliset oikeusistuimet.

23:16 Paavalin sisarenpoika on yksi näitä nimeetömiä Raamatun rivimiehiä ja -naisia, joilla näyttää olevan hyvin pieni osa Raamatun kertomuksissa ja sen aikaisissa tapahtumissa, mutta joita Jumala on käyttänyt toteuttaakseen suunnitelmansa. Eli heillä on tosiasiassa ollut tärkeä tehtävä. Vrt 1Sm 20:18–23, 35–41, 2Kn 5:1–14.

23:20 Bys: aivan kuin aikoisit, ja joissakin muissa kreik. teksteissä: aivan kuin he aikoisivat.

23:23 Yön kolmas tunti tarkoittaa n. klo 21.
Melkomoinen kunniakomppania (itse asiassa pataljoonan vahvuinen) oli Paavalin matkaa turvaamassa. Näin Herra olosuhteitten kautta osoitti pitävänsä työntekijästään huolen!

23:27 Klaudius Lysias esittää asiakirjassaan muunneltua totuutta, ilmeisesti turvatakseen selustansa, ettei joudu syytetyksi Paavalin laittamisesta kahleisiin. Historiaahan on se, mikä on talletettu asiakirjoihin, joten Paavalin sana ei jälkikäteen olisi painanut mitään, kun dokumentit osoittivat muuta.

23:29 Nyt Klaudius Lysias myöntää itsekin, ettei Paavali ansainnut kahleita, vaikka olikin alun perin kahlinnut hänet.

24:1 Tertullus oli <rheetoorh> = (julkinen) puhuja, asianajaja. Hän olikin todellinen kaunopuhuja, kuten hänen puheensa alku osoittaa.
Ylipappi Ananias joukkoineen oli syyttäjän puolella evankeliumin julistajaa vastaan. Se on vakava juttu, kun tiedämme kuka on todellinen veljiemme syyttäjä, Sak 3:1–2,

Ilm 12:10.
Hepr. verbi <saatan> (6x) = 1. vihata, 2. syyttää.
Siitä tulee erisnimi <saataan> = Saatana, joka tarkoittaa siis syyttäjää.
Onneksi Jumalan lapsilla on kaksi puolustajaa, Jeesus Kristus, 1Jh 2:1, ja Pyhä Henki, Jh 14:16–17.

24:2 Tertullus osasi imartelun taidon.

24:5 Ensin esitettiin raskaat syytökset, jotka näyttivät kohdistuvan Rooman vallan horjuttamiseen: metelinnostaja/ levottomuuksien lietsoja.
Vrt Ps 71:7, 1Kr 4:13.

24:6 Sen jälkeen tuli syytökset juutalaista kansaa kohtaan. Ja tietenkin valheellisia syytöksiä.
Eräissä käsikirjoituksissa teksti on laajempi: 6. ... [tahdoimme tuomita lakimme mukaan. 7. Mutta komentaja Lysias tuli ja suurta väkivaltaa käyttäen vei hänet käsistämme 8. ja käski hänen syyttäjäinsä tulla sinun luoksesi.] (käännös TK), eräistä teksteistä se puuttuu.

24:8 Tertullus yritti ovelasti saada Paavalin todistamaan itseään vastaan.

24:14 Paavali myönsi olevansa lahkolainen. Sen nimen hän oli saanut vastustajiltaan. Herralta hän oli saanut tehtävän olla Jeesuksen todistaja.

24:24 Drusilla oli kuningas Agrippan, Herodes Agrippa II:n sisar, ks. Apt 25:13.

24:27 Paavalin suosiolla ei ollut Feeliksille mitään merkitystä, ei taloudellista eikä poliittista, mutta juutalaisten suosiolla oli, joten hän valitsi sen.

25:6 Bys: enemmän kuin kymmenen päivää.

25:13 Kyseessä on Herodes Agrippa II eli toiselta nimeltään Marcus Julius Agrippa II, Herodes Agrippa I:n poika, joka eli vuosina 27–100 jKr.
Bernike (eli Berenike, joka syntyi v. 28 jKr.) oli hänen sisarensa, ja hän oli naimisissa setänsä Kalkiin kuningas Herodeksen kanssa, joka kuoli v. 48 jKr. Miehensä kuoleman jälkeen Bernike asui rakastajattarena veljensä Agrippa II:n luona, joka sai hallittavakseen Kalkiin kuningaskunnan. Samalla Agrippa II:sta tuli Jerusalemin temppelin valvoja, ja hän sai oikeuden ylipappien nimittämiseen.
Agrippa II kuoli lapsettomana Roomassa 73-vuotiaana.

25:16 Bys: luovuttaa ketään surmattavaksi/ tuhon omaksi.
Käännös: Roomalaisilla ei ole tapana luovuttaa ketään syyttäjiensä armoille (UT92) ilmaisee myös hyvin (Nestlen) tekstin ajatuksen.

25:19 Uskonto = <deisidaimonia> (1x) esiintyy ainoastaan tässä. Sen pohjana on ajatus pelätä jumalia/ demoneja eli se sisältää vivahteen taikauskoon.
Epäilemättä Festuksesta koko asia näytti taikauskolta, kun Pontius Pilatus oli teloituttanut jonkun juutalaisen kansanvillitsijän, jonka Paavali väittikin nyt elävän, ja sen takia juutalaiset tahtoivat tappaa Paavalin. Vrt Apt 17:22.

25:24 Festuksen sanat: Kuningas Agrippa ja kaikki te miehet, jotka olette meidän kanssamme paikalla, osoittavat, että hän ei halunnut noteerata millään lailla Berenikeä, joka oli mukana veljensä Agrippan rinnalla ja oli tosiasiassa tämän

jalkavaimo. Festus halusi osoittaa, että tuo nainen oli hänelle pelkkää ilmaa.

26:5 Paavali oli aiemmin ollut hyvin uskonnollinen mies, mutta kun hän kohtasi Jeesuksen, hänestä tuli Jeesuksen todistaja ja hengellinen ihminen, jossa Pyhä Henki alkoi tehdä työtä. Sen seurauksena Paavali alkoi kasvaa hengellisesti ja luki lopulta kaiken uskonnollisuutensa roskaksi Kristuksen tuntemisen rinnalla, Fil 3:2–11.
Sana <threeskeia> (4x) = 1. palveleminen, palvonta,
2. Jumalan palveleminen, jumalanpalvelus,
3. uskonto: Apt 26:5; Kol 2:18; Jk 1:26,27.
Tämä sana esiintyy myös Apokryf. LXX:ssa (4x) :
4Makk 5:7,13; Viis 14:18,27.
Viisauden kirjassa sanotaankin syvä viisaus:
Sillä häpiällisten epäjumalain palvelus on alku, syy ja loppu kaikkeen pahuuteen (B 1776).

26:14 Tutkain, pistin = <kentron> (4x) oli teräväkärkinen sauva, jolla kyntömies ohjaili vetojuhtiaan.
Sana <kentron> tulee verbistä <kenteoo> = pistää.
Sana <skleeros> = kova, tukala, työläs, vaikea, hankala.
Paavalilla oli kova homma potkia Jumalan tahtoa vastaan. Siksi oli viisaampaa kääntyä Herran Jeesuksen puoleen ja seurata häntä.

26:20 Uskoontulo on lopulta yksinkertainen asia: ihmisen tulee katua syntejään, kääntyä niistä pois Jumalan puoleen, jolloin hän saa kaikki syntinsä anteeksi Jeesuksen Kristuksen nimessä ja veressä. Sen jälkeen alkaa uskonelämä, vaellus Jumalan edeltä valmistamissa teoissa, Ef 2:8–10.

26:22 Koko Vanha testamentti – laki, profeetat ja kirjoitukset – todistavat edeltä päin Jeesuksesta ja hänen evankeliumistaan eli uudesta liitosta. Tutki tarkemmin!

26:23 Tässä Paavali esittää lopuksi evankeliumin ydinsanoman: Jeesuksen Kristuksen kärsimyskuoleman Golgatan ristillä meidän syntiemme takia, ja Jeesuksen ylösnousemuksen kuolleista, jotta meille kaikille saadaan julistaa armon evankeliumia. Vrt. 1Kr 15:1–5, Hpr 8:1–6,10–13.

26:24 Historian näkökulmasta Festusta pidetään oikeamielisenä roomalaisena maaherrana, mutta inhimillinen järkevyys ei riittänyt ymmärtämään hengellisiä asioita.
Daavid aikoinaan tekeytyi hulluksi, 1Sm 21:14–16. Paavalin ei tarvinnut tekeytyä, hän sai sen arvonimen ikään kuin luontaisetuna tämän maailman taholta. Myöhemmin opettaessaan uskovia hän joutui tunnustamaan, että puhuu kuin mieletön/ järjetön, 2Kr 11:16ss.

26:28 Agrippa halusi osoittaa olevansa korkea-arvoinen mies, jota ei vähällä taivuteta kristityksi. Hänellä on ollut paljon seuraajia läpi evankeliumin historian.

26:32 Lopulta Paavali olisi päässytkin vapaaksi, eli hän itse aiheutti joutumisensa Roomaan keisarin eteen ja loppujen lopuksi teloitettavaksi. Mutta se ei ollut virhe vaan Jumalan johdatus hänen kohdallaan.

27:1 Sadanpäällikkö Julius sai nimensä Uuden testamentin lehdille, koska kohteli vanki Paavalia ystävällisesti.

27:9 Paastonaika t. paastopäivä tarkoittaa syksyllä vietettävää suurta sovituspäivää <joom kippuur>, ks. 3Ms 16:29–31 ja

23:26–32. Sitä vietettiin tišri-kuun 10. päivä eli syys-lokakuun vaihteessa.

27:10 Nähdä = <theooreoo> (58x), josta tulee sivistyssana teoria (<theooria> (1x)= näkemys, havainto, arvelu).
Paavali oli oikean sorttinen teoreetikko niin kuin myös Pietari, Stefanos ja nainen Sykarin kaivolla, Apt 7:56, 10:11 ja Jh 4:19.

27:11 Sadanpäällikön oli helpompi uskoa perämiestä, jolla oli paljon kokemusta merellä purjehtimisesta, ja laivan omistajaa, jonka omaisuudesta oli kyse, kuin Paavalia, joka oli evankeliumin julistaja ja vanki.

27:14 Koillismyrsky = <eurakyloon> tai (Bys:) <euraklydoon>, joka on merimieskieltä. Siinä on yhdistetty kreik. sana <euros> = leveä, tai kaakkoistuuli, itätuuli, ja latinan sana aquilo = pohjoistuuli. Niinpä sana tarkoittaa leveää pohjoistuulta, koillismyrskyä.

27:16 Klauda eli Kauda on nykyisin nimeltään Gavdo.

27:19 Bys: me omin käsin viskasimme.

27:21 Kärsiä = <kerdainoo> (17x) = sm: voittaa, hankkia, saada omakseen: Mt 16:26; 18:15; 25:16–22; Mk 8:36; Lk 9:25; Apt 27:21; 1Kr 9:19–22; Fil 3:8; Jk 4:13; 1Pt 3:1.
Uskon kuuliaisuuden tiellä säästyy monesta turhasta vaivasta ja vahingosta, tottelemattomuuden tiellä niitä suorastaan voittaa itselleen.

27:22 Tottelemattomuuden tiellä Jumalan armosta sielut pelastuivat, mutta omaisuus meni meren pohjaan.

27:24 Paavali oli rohkea mies, mutta hänkin tarvitsi lohdutusta ja rohkaisua vaikeuksien ja ahdistusten keskellä, 2Kr 1:3–11.

27:26 Paavali käytti tässä aivan tavallista inhimillistä logiikkaa, ns. maalais-, talonpoikais-, lautamies- tai arkijärkeä.
Vrt. 2Kn 7:4, 2Ak 25:16.
Paavali käytti myös paljon hengellistä logiikkaa sen armon ja viisauden mukaan, jonka Herra oli hänelle antanut. Hän kehotti siihen myös uskovia, Rm 12:2.
Vrt. 2Kn 7:9, 2Ak 25:16.

27:28 Syli = <orgyia> on levitettyjen käsien osoittama mitta keskisormen päästä toiseen eli n. 1,8 m.

27:29 Odottivat hartaasti päivän koittamista = sm: toivoivat/ rukoilivat päivän koittavan. Ehkä he pahoin epäilivät, koittaako aamu ollenkaan enää heidän kohdallaan. Karkeistakin merimiehistä tuli tosi paikan tullen harrasta väkeä. Merihädässä on kuulemma vaikea olla ateisti.

27:30 Merimiesten filosofia näyttää olleen, että valehtelemallahan ne asiat selviää. Varsin monet ihmiset nykyäänkin uskovat siihen.

27:32 Tyypillinen maskuliinis-sotilaallinen ratkaisu: ei suotta vedetä venettä takaisin vaan lyödään köydet poikki! Sillä tavoin ei kukaan voi käyttää sitä hyödykseen. Vaan sitä olisi tarvittu vähän myöhemmin.

27:42 Taas sotilailla oli valmiina hyvin suoraviivainen mutta karmea ratkaisu ongelmaan: tapetaan vangit niin eipä tule vankikarkureita jahdattavaksi.

27:43 Onneksi sadanpäällikkö ymmärsi, että on parempi pelastaa ihminen kuin tappaa hänet. Se onkin evankeliumin mukaista, Mk 3:4.

27:44 Nyt olisi irti päästetty laivavene ollut tarpeen. Onneksi kuitenkin kaikki vaivoin pelastuivat maalle.

28:1 Melite tarkoittanee nykyistä Maltan saarta.

28:2 Saaren kanta-asukkaat = <barbaroi>. Tällä nimellä kreikkalaiset ja roomalaiset kutsuivat kansoja, jotka eivät osanneet kunnolla kreikkaa tai latinaa eivätkä olleet sulautuneet kreikkalais-roomalaiseen kulttuuriin.
Sana <barbaros> (6x) = 1. outokielinen, muukalainen,
2. vieraan maan asukas,
3. ei-kreikkalainen, barbaari:
Apt 28:2,4; Rm 1:14; 1Kr 14:11; Kol 3:11.
Ks. myös Ps 114:1 (LXX Ps 113:1).
Ystävällisyys = <filanthroopia> (2x) = sm: ihmisrakkaus:
Apt 28:2, Tt 3:4 (sekä LXX apokryf. 5x).

28:4 Kostotar eli Dike oli kreikk. jumaltarustossa oikeuden jumalatar, Zeuksen ja Themiksen tytär.
Pakanauskonnoissakin on jonkinlainen käsitys oikeudenmukaisuudesta.

28:7 Ystävällinen = <filofroon> (1x) = ystävällismielinen, hyväntahtoinen.

28:11 Zeuksen kaksospojat olivat kreikk. jumaltarustossa Kastor ja Polydeukes, lat. Pollux.

28:13 Nostettuamme ankkurit = <perielontes> (RK, LLL) on Bys: <perielthontes> = kierreltyämme (UT 1938, TK).

28:15 Tässä on eräs seurakunta- ja veljesyhteyden siunaus:
yhteys ⇒ kiitos ja ylistys ⇒ rohkeus!
Paavali ei ollut arka mies, mutta hänkin tarvitsi rohkaisua,
Apt 18:9–10, 27:24, Jer 1:8, Jes 41:10.

28:16 Bys: Roomaan, sadanpäällikkö luovutti vangit
henkivartioston päällikölle ja Paavalin annettiin.

28:25 Joissakin kreik. teksteissä on: isillemme ja joissakin:
isillenne.

28:29 Jae puuttuu eräistä käsikirjoituksista.
Joissakin käsikirjoituksissa on: [29. Kun hän oli tämän
puhunut, lähtivät juutalaiset pois väitellen paljon keskenään.]
(käännös TK).

Paavalin kirje roomalaisille

Roomalaiskirje on Paavalin kirjeistä ensimmäisenä Uudessa testamentissa, vaikka se lienee aikajärjestyksessä vasta kuudes hänen kirjeistään. Sisällöltään ja merkitykseltään se on Paavalin tärkein opetuskirje.
Paavali kirjoitti, tai oikeastaan kirjoitutti sihteerinä toimineella Tertiuksella (Rm 16:22), tämän kirjeen Korintissa todennäköisesti 57 jKr. Kirjeen toimitti Rooman seurakuntaan, joka koostui paljolti pakanoista, luultavasti Kenkrean seurakunnan palvelijatar Foibe (Rm 16:1–2).
Kirje voidaan jakaa kahteen pääosaan, joista ensimmäinen osa (luvut 1–11) sisältää opetusta evankeliumin tärkeistä ydinasioista (synnistä, tuomiosta, vanhurskauttamisesta uskon kautta, pyhityksestä). Toinen osa kehottava osa (luvut 12–16), joka käsittelee uskovien elämää evankeliumin kannalta myös käytännössä.

1:1

1:2 Tätä voidaan sanoa profeetalliseksi raamattunäkemykseksi. Jumala on antanut profeetallisen Hengen kautta ihmisten kirjoittaa Raamatun.
Profeetallinen Henki voi viitata tosiasioihin:
a) etukäteen (esim. Jeesuksen toinen tuleminen),
b) jälkikäteen (esim. maailman luominen) ja tietenkin
c) siinä hetkessä.
Näin on selvää Raamatun yliluonnollinen inspiraatio.

1:3 Daavidin jälkeläinen = sm: Daavidin siemenestä.
Sama ilmaisu on jakeissa Jh 7:42, 2Tm 2:8.
Ks. Hpr 11:18.

1:4 Verbi <horidzoo> (8x) = asettaa raja(t), määrätä, päättää, säätää, asettaa, osoittaa, julistaa: Lk 22:22, Apt 2:23, 10:42, 11:29, 17:26,31, Rm 1:4 ja Hpr 4:7.
Verbi tulee sanasta <horos> = raja.
Kreik. teksti <tou horisthentos hyiou theou en dynamei> ilmoittaa, että Herramme Jeesus on asetettu / määrätty/ julistettu/ osoitettu Jumalan Pojaksi voimassa.
Kun hän syntyi Beetlehemissä Daavidin siemenestä, hän eli heikkoudessa (lihan ruumiissa) niin kuin kaikki ihmiset, ja hän käytti itsestään nimitystä Ihmisen Poika, vaikka oli samalla Jumalan Poika.
Nyt Jumala osoitti, että heikkouden ja voiman välille on asetettu raja, ylösnousemus kuolleista.
Kun Jeesus syntyi tänne maan päälle ja eli täällä, hän oli Jumalan Poika heikkoudessa, ihmisenä, mutta ylösnoustuaan kuolleista hän sanoi: Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä.

Niinpä Herra Jeesus on nyt Jumalan Poika voimassa, ei enää heikkoudessa.
Apostoli Paavali kirjoitti kuolleiden ylösnousemuksesta: kylvetään heikkoudessa, nousee voimassa, 1Kr 15:42–44. Niinpä mekin elämme nyt heikkoudessa, mutta kun kuolemme, meidän ruumiimme maatuu maan multiin. Sen sijaan saamme ylösnousemusruumiin, joka ei ole tätä luomakuntaa eikä heikkouden alainen, vaan se nousee voimassa iankaikkiseen elämään, jossa Kristus jo on kuolleista nousseiden esikoisena.

1:5 Uskon kuuliaisuus: sana <hypakoee> (17x) = kuuliaisuus, totteleminen: 2Sm 22:36; Rm 1:5; 5:19; 6:16; 15:18; 16:19,26; 2Kr 7:15; 10:5,6; Flm 1:21; Hpr 5:8; 1Pt 1:2,14,22. Vrt Ps 18:36. Tutki!

1:14 Barbaari = <barbaros> (6x UT:ssa ja 2x+5x LXX:ssa) ja tarkoittaa ihmistä, joka puhuu vierasta kieltä. Helleenisessä kulttuurissa se tarkoitti nimenomaan henkilöä, joka ei ollut kreikkalainen:
Caicki wieras Canssa cudzuttin Barbareixi, jotca ei Grekiläiset ollet. (B 1642).

1:20 Luonnossa esim. sähkö, magnetismi ja gravitaatio eli vetovoima tai painovoima ovat näkymättömiä voimia, joiden vaikutukset ovat kuitenkin selvästi havaittavissa ja mitattavissa.

1:31 Sana <aspondos> (2x) = leppymätön, sovintoon taipumaton, epäsopuisa, esiintyy vain tässä (Bys) ja 2Tm3:3.
Samoin sana <astorgos> (2x) = rakkaudeton.

2:5 Sana <skleerotees> (4x+1x) = kovuus, uppiniskaisuus: 5Ms 9:27, 2Sm 22:6, Jes 4:6, 28:27, Rm 2:5.
Hepr vastine <qešii> esiintyy VT:ssa kerran, 5Ms 9:27.

2:6 Jokainen saa tekojensa mukaan tuomion tai kiitoksen Herralta. Synti ja jumalattomat teot tuottavat kuoleman, Rm 6:23. Jumalan lapset ovat pelastettuja Herran armosta, ja heidät on tarkoitettu vaeltamaan niissä hyvissä teoissa, jotka Herra on edeltä valmistanut, Ef 2:8–10.

2:13 Lain noudattajat = sm: lain tekijät, eli siis ihmiset, jotka tekevät ja toimivat lain mukaan.

2:15 Lain vaatimukset = sm: lain teot.

2:16 Jumala tuomitsee ihmisten salaisuudet evankeliumin mukaisesti. Se onkin paljon parempi kuin joutua tuomittavaksi vanhan liiton lain mukaisesti.

2:17 Luotat lakiin = sm: lepäät (turvallisesti) lain varassa.
Verbi <epanapauomai> (2x) =
1. levätä, jäädä lepäämään, Lk 10:6
2. turvallisesti luottaa: Rm 2:17.
LXX:ssa verbi esiintyy 10x.

2:18 Lakiin perehtyneenä: verbi <kateekheoo> (8x) = ilmoittaa, kertoa, opettaa, perehdyttää: Lk 1:4, Apt 18:25, 21:21,24, Rm 2:18, 1Kr 14:19, Gal 6:6.
Juutalaiseen perinteeseen kuuluu, että kukin sukupolvi opettaa ja perehdyttää seuraavan sukupolven lakiin. Tämä perustuu Herran säädökseen Abrahamille, 1Ms 18:19, ja Moosekselle, 5Ms 6:6–7.
Paavalikin oli saanut perusteellista opetusta Gamalielin jalkojen juuressa, Apt 22:3.

2:29 Tämä on uuden liiton mukainen ympärileikkaus, sydämen ympärileikkaus Hengessä, Rm 2:29, eli syntisen lihan ruumiin pois riisuminen, Kol 2:11.

3:8 Oikeudenmukainen = <endikos> (2x) = se mikä (perustuu siihen mikä) on oikein: Rm 3:8, Hpr 2:2.

3:10 Tämä on suora lainaus Srn 7:20.

3:11 Tämä on suora lainaus jakeista Ps 14:1–3 ja Ps 53:2–4.

3:12 Sana <hama> = samalla, yhdessä, joten kaikki ovat poikenneet pois ja samalla kaikki yhdessä käyneet kelvottomiksi.
Hepr tekstin vastine on <jachdaaw> = yhdessä.

3:13 Tämä on suora lainaus Ps 5:10 ja Ps 139:4.

3:14 Tämä on suora lainaus Ps 10:7.

3:15 Tämä on suora lainaus Snl 1:16 ja Jes 59:7.

3:18 Tämä on suora lainaus Ps 35:2.

3:19 Lain tarkoitus on tehdä koko maailma – siis jokainen ihminen – syylliseksi Jumalan edessä. Siitä seuraa synnin tunto, mistä edelleen seuraa Jumalan armon välttämättömyyden käsittäminen. Näin laki suorastaan ajaa ihmistä Jeesuksen Kristuksen luo.

3:20 Esikuvia meidän omasta vanhurskaudestamme: Jes 64:5–6, Sak 3:1–5.

3:25 Armoistuin = <hilasteerion> (2x) = sm: sovituksen väline/ paikka: Rm3:25, Hpr 9:5.
LXX:ssa se vastaa 27x hepr sanaa <kappooret>.

4:1 Lihan mukaan Aabraham olisi ollut lain rikkoja (1Ms 20:12, 3Ms 18:9) ja olisi saavuttanut niinollen häpeän, kirouksen ja tuomion (3Ms 20:17, 5Ms 27:22).
Vain yksi, Jeesus Kristus, on ollut lihassa eläessään lain mukaan täydellinen, Hpr 4:15.

4:3 Aabraham vanhurskautettiin uskosta ja sitä seuranneesta kuuliaisuudesta (Jk 2:21–26). Kymmenysten antaminen ja Iisakin uhraaminen eivät olleet lain tekoja, vaan uskon tekoja (1Ms 14:18–20, 22:1–20).
Emme siis ole Aabrahamin lapsia lain ja lihan mukaan (Jh 8:31–40), vaan armon ja uskon perusteella (Gal 3:7–29).

4:13 Jumala antoi lupauksen Abrahamille, että hän ja hänen siemenensä, joka on Kristus (Gal 3:16), perii koko maailman. Tämä toteutuu Messiaan valtakunnassa.

4:15 Laki, vaikka se onkin annettu ihmisille suojelukseksi, saa aikaan vihaa. Samoin näyttää tekevän pelkokin, Mk 11:18, jopa hyvän pelko.

4:25 Tälle jakeelle on esikuva 2Ms 26:21.

5:3 Verbi <katergadzomai> (22x) = saada aikaan, vaikuttaa, tehdä, suorittaa t. hoitaa loppuun.
Puolet esiintymistä on roomalaiskirjeessä ja loput Paavalin muissa kirjeissä paitsi yksi maininta Pietarilla, 1Pt 4:3, ja Jaakobilla, Jk 1:3.

5:4 Vrt Jk 1:2–4.

5:5 Toivo ei tuota pettymystä eikä johda meitä häpeään, sen todistaa meille Jumalan rakkaus.
Tälle jakeelle on kaunis esikuva jakeessa Sak 4:12.
Uskovissa Jumalan rakkaus on sydämissä Pyhän Hengen

kautta, ja lisäksi myös vanhurskauden vaatteena ja täydellisyyden siteenä ihmissuhteissa, Kol 3:14.

5:6 Lain ajan säädös oli, että jumalaton joutuu lunastusmaksuksi vanhurskaan puolesta ja uskoton oikeamisten sijaan, Snl 21:18. Evankeliumin armon suuruutta kuvaa se, että Kristus kuoli heikkojen, syntisten ja jumalattomien puolesta, Rm 5:6–11.

5:7 Hyvän puolesta: kreik. sana <tou agathou> voi olla maskuliini, jolloin se tarkoittaa hyvää ihmistä, tai neutri, jolloin kyseessä on hyvä asia.

5:19 Tässä on verbi <kathisteemi> (2x) = asettaa jhnk tehtävään/ asemaan.
Aadamissa meidät on asetettu syntisiksi, mutta Kristuksessa vanhurskaiksi.

5:21 Tässä on hengellisen hallitsemisen periaate: armo hallitsee vanhurskauden kautta. Tämän mukaan on seurakunnan johtajien ojentauduttava, ja tähän on seurakunnan jäsenten taivuttava.

6:1 Tämä luku käsittelee uskovaisen ja synnin suhdetta.

6:7 Sm: vanhurskautunut pois synnistä, tai: julistettu syyttömäksi synteihin.

7:1 Tämä luku käsittelee uskovaisen ja lain suhdetta.

7:24 Kurja = <talaipooros> (2x): Rm 7:24, Ilm 3:17, jossa koko Laodikean srk:aa sanotaan kurjaksi.

8:1 Tämä luku käsittelee uskovaisen ja Hengen suhdetta. Joissakin käsikirjoituksissa on lisäys: 1. Niin ei nyt siis ole mitään kadotustuomiota niille, jotka Kristuksessa

Jeesuksessa ovat[, jotka eivät vaella lihan vaan Hengen mukaan].
Elämä Kristuksessa ja vaellus Hengen mukaan ovat sama asia. Miksi yrittäisit olla uskossa Kristukseen ja elää lihasi mukaan? Ei se onnistu pitkän päälle. Paras on olla uskossa koko sydämestään.
Ps 37:33 vakuuttaa, että Herra ei julista vanhurskasta syylliseksi, kun tämä on tuomittavana, ja Rm 3:22–26 vakuuttaa, että Jumala vanhurskauttaa sen, joka uskoo Jeesukseen Kristukseen.
Vrt Rm 14:10, 2Kr 5:10.

8:2 NA: Sinut, Bys: minut.
Jumalan sanan ilmoituksessa ja tässä elämässä vaikuttavat monet lait ja lainalaisuudet:
Mooseksen laki, Mal 4:4, Jh 1:17, 8:5, Lk 24:44,
Herran laki, Lk 2:22–39,
VT:n ilmoitus, Mt 5:17–18, 7:12, 22:36–40, 23:23,
Rm 3:19–21, 1Tm 1:8–11,
sydämiin kirjoitettu omantunnon laki, Rm 2:14–15,
synnin laki, Rm 7:14,21–25, 8:2, 1Kr 15:56,
kuoleman laki, Rm 8:2, 1Kr 15:56,
elämän Hengen laki, Rm 7:6, 8:2,
vapauden laki, Jk 1:25, 2:12,
Kristuksen laki, 1Kr 9:20–21, Gal 6:2, Hpr 7:12, 8:10, 10:16,
rakkauden laki, Rm 13:8–10,
kuninkaallinen laki, Jk 2:8,
uskon laki, Rm 3:27–28, 9:30–31,
vanhurskauden laki, Rm 9:31, 10:4.

8:10 Henki antaa elämän = sm: Henki/ henki on elämä.

8:13 Lihalliselle mielelle on kuoleman lupaus.
Hengelliselle mielelle on elämän lupaus.
Vrt. Egyptin faraon antama kuoleman lupaus, 2Ms 1:16.

8:18 Tässä on eskatologian (= oppi viimeisistä tapahtumista) syvin tarkoitus: antaa toivoa ja rohkeutta uskon kuuliaisuudessa vaeltaville kristityille.

8:24 Voidaan kääntää myös: Toivossa meidät pelastettiin.

8:26 Verbi <synantilambanomai> (3x+2x) = ottaa yhdessä vastuu jstk, osallistua jhnk yhdessä toisen kanssa, auttaa:
2Ms 18:22, 4Ms 11:17, Ps 89:22, Rm 8:26, Lk 10:40.
Verbi <hyperentyngkhanoo> (1x) = puhua jnk puolesta, rukoilla jnk puolesta, esiintyy ainoastaan tässä, mutta verbi <entyngkhanoo> = kääntyä jnk puoleen anomuksin tai valituksin, esiintyy yhteensä 6x:
a) preposition <hyper> kanssa (puhua t. rukoilla jnk puolesta): Rm 8:27,34, Hpr 7:25,
b) preposition <kata> kanssa (puhua jtk vastaan, syyttää jtk): Rm 11:2,
c) datiivin kanssa (kääntyä jnk puoleen anomuksin tai valituksin): Dan 6:13, Apt 25:24.
Sana <alaleetos> (1x) = sanomaton, sellainen mitä ei voi sanoin ilmaista, sanaton.
Herra Jeesus tietää ja tuntee meidän heikkoutemme ja hän voi auttaa meitä, Hpr 2:18, 4:15.

8:28 Tässä jakeessa on useampi käännösvaihto:
a) Me tiedämme, että kaikki yhdessä vaikuttaa niiden parhaaksi, jotka rakastavat Jumalaa, niiden, jotka hän on suunnitelmansa mukaan kutsunut.
b) Me tiedämme, että Jumala vaikuttaa kaikkien niiden

parhaaksi, jotka häntä rakastavat, niiden, jotka hän on suunnitelmansa mukaan kutsunut.
c) Vaihtoehtoisen tekstimuodon mukainen suomennos: Me tiedämme, että Jumala johtaa kaiken niiden parhaaksi, jotka häntä rakastavat, jotka ovat kutsuttuja Hänen suunnitelmansa mukaan.

8:32 Tämän esikuvana on 1Ms 22 tapahtumat: Abraham ei kieltänyt (säästänyt) omaa poikaansa, kun Jumala vaati Iisakia uhrattavaksi, mutta Herra kielsi ihmisuhrin. Mutta Jumala ei sästänyt omaa Poikaansa pelastaakseen meidät synnin ja tuomion alta.

8:34 Rukoilee meidän puolestamme voidaan kääntää myös: puhuu meidän puolestamme.
Vrt Rm 8:26–27.

8:35 Sanapari <thlipsis kai stenokhooria> (7x+3x) = tuska ja ahdistus: 5Ms 28:53,55,57, Jes 8:22, 30:6, Est 1:1, 4:17, Rm 2:9, 8:35, 2Kr 6:4.

8:37 Kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa Jeesus Kristus on voittaja, ja me saamme hänessä täydellisen voiton.

9:7 Sm: eivätkä kaikki ole lapsia sen tähden, että ovat Abrahamin siementä, vaan: Iisakista sinä saat nimellesi siemenen.
Sana <sperma> (43x) tarkoittaa toisaalta siementä ja toisaalta jälkeläisiä. Merkitys on ymmärrettävä tekstiyhteyden mukaan.
Niinpä tämän jakeen sanoma on: eivät kaikki ole lapsia sen tähden, että ovat Abrahamin jälkeläisiä, vaan Iisakista sinä saat nimellesi siemenen, joka tarkoittaa Kristusta, Gal 3:16.

Jo Johannes Kastaja aikoinaan varoitti juutalaisia väärästä raamatuntulkinnasta, Mt 3:9.

9:8 Sm: Tämä tarkoittaa, etteivät ne, jotka lihan puolesta ovat lapsia, ole Jumalan lapsia, vaan että lupauksen lapset luetaan siemeneksi.

9:12 Voidaan kääntää myös: suurempi on palveleva pienempää.

10:4. Sana <telos> (40x) = loppu, täyttymys, päämäärä.
Ks. 1Tm 1:5, 1Pt 1:9.

10:17 Bys: Jumalan sanan kautta.

10:21 Verbi <ekpetannyymi> (1x) = ojentaa tai levittää (kätensä jnk puoleen), esiintyy UT:ssa vain tässä, mutta LXX:ssa 14x, esim. Jes 65:2 ja 2Ms 9:29,33.
Vrt Jeesuksen sanat Lk 13:34.

11:2 Elia oli vanhan liiton profeetta ja niinpä hän lain mukaan syytti Israelia jumalattomuudesta.
Uuden liiton uskovina emme ole yhteistyössä syyttäjän kanssa vaan olemme Puolustajan palveluksessa.
Ja itse asiassa meillä on kaksi puolustajaa, Jeesus Kristus, 1Jh 2:1, ja Pyhä Henki, Jh 14:16–17,26, 15:26, 16:7–15.

11:3 Yksinäisyys on ihmisille suuri ongelma. Elia oli yhtä vajavainen ihminen kuin mekin, Jk 5:17, ja hän tunsi ja niin ollen myös luuli olevansa yksin, vaikka se ei ollutkaan todellinen tilanne.
Luuleminen, ks Apt 7:25.

11:6 Bys: jakeen lopussa on lisäys: mutta jos se olisi teoista, se ei enää olisi armoa, muutenhan teko ei enää olekaan teko.

11:7 Sm: mutta valinta on sen saavuttanut.

11:8 Uneliaisuus = <katanyksis> (2x+1x).
Tämä on suora lainaus jakeesta Jes 29:10, jossa tämä sana vastaa hepr. sanaa <tardeemaah> (7x) = raskas/ sikeä uni: 1Ms 2:21, 15:12, 1Sm 26:12, Job 4:13, 33:15, Snl 19:15, Jes 29:10.

11:12 Täyteys = <pleerooma> (17x): esim Jh 1:16, Rm 11:12,25, 13:10, 15:29, Ef 1:23, 3:19, 4:13, Kol 3:19, 4:13.
Kristus on täynnä armoa ja totuutta ja hänen täyteydestään me olemme saaneet armoa armon lisäksi. Ja siihen täytetyteen lopulta Israelin jäännöskin pääsee.

11:16 Sana <aparkhee> voidaan kääntää:
ensilyhde (vanhempi termi oli uutislyhde) tai:
ensimmäinen leipä (RKK 1992) eli uutisleipä (UT 1938).
Ks. 3Ms 23:10,14,20, 4Ms 15:18–21.
Näin ollen tässä jakeessa osoitetaan hengellinen logiikka molempiin suuntiin: pyhyys synnyttää pyhyyttä, ja pyhyys voi syntyä vain pyhyydestä. Vrt Ilm 22:11.

11:25 Sana <mysteerion> (28x) = 1. salaisuus, 2. salainen merkitys: Mt 13:11; Mk 4:11; Lk 8:10; Rm 11:25; 16:25; 1Kr 2:1,7; 4:1; 13:2; 14:2; 15:51; Ef 1:9; 3:3,4, 9; 5:32; 6:19; Kol 1:26,27; 2:2; 4:3; 2Ts 2:7; 1Tm 3:9,16; Ilm 1:20; 10:7; 17:5,7. Tutki!

11:28 Juutalaiset kääntyivät vihollisiksi vastustaessaan Jeesuksen Kristuksen evankeliumia ja vainotessaan kristittyjä, mutta silti Jumala rakastaa heitäkin, koska on antanut lupaukset Abrahamille ja muille esi-isille.

11:29 Sana <ametameleetos> (2x) = se mitä ei tarvitse katua, peruuttamaton,: Rm 11:29, 2Kr 7:10, jossa kerrotaan, että Jumalan mielen mukainen murhe saa aikaan sydämen

kääntymyksen, joka koituu pelastukseksi, eikä sitä kenenkään tarvitse katua. Samoin Jumala ei kadu antamiaan lupauksia ja siunauksia.

12:1 Järjellinen = <logikos> (2x) = järjellinen, järkevä, henkinen, hengellinen, tulee sanasta <logos>.
Tästä sanasta tulee sivistyssana looginen = johdonmukainen.
Sana <logikos> esiintyy tämän lisäksi 1Pt 2:2, jossa kehoitetaan haluamaan väärentämätöntä hengellistä maitoa = Jumalan sanaa.
Jumalan Sana on loogista eli johdonmukaista, järjellistä ja hengellistä, ja se on kaiken järjellisen elämän ja jumalanpalveluksen perusta ja lähtökohta. Kyse on siis hengellisestä logiikasta.
Sen lisäksi on inhimillinen logiikka, jota Paavalikin käytti, Apt 27:26. Nämä molemmat logiikat esiintyvät peräjälkeen neljän spitaalisen miehen elämässä, 2Kn 7:3–10.
Järjellisen jumalanpalveluksen vastakohtana on järjetön jumalanpalvelus, Jer 10:21.
Hengellisen logiikan lisäksi on paljon muitakin inhimillisiä ajatuksenjuoksuja, jotka voivat olla lihallisen mielen logiikkaa, esim:
aramilainen logiikka, 2Kn 6:8–23,
assurilainen logiikka, Jes 37:10,
filistealainen logiikka, Tm 14:15–17, 15:2,6.
Evoluutiologiikka taas kertoo, että elämä on syntynyt täällä Maapallolla itsestään epäorgaanisista aineista, mutta Venuksen kaasukehästä löydetyt fosfiinit syntyvät tiettävästi ainoastaan orgaanisten aineiden hajotessa.

12:3 Verbi <hyperfroneoo> (1x) = olla ylimielinen, ajatella itsestään liikoja, esiintyy vain tässä.

Verbi <soofroneoo> (6x) = ajatella terveesti/ kohtuullisesti, olla ymmärrykseltään terve, malttaa mielensä: Mk 5:15, Lk 8:35, Rm 12:3, 2Kr 5:13, Tt 2:6, 1Pt 4:7.
Jumala on antanut meille ihmisille itse kullekin uskon määrän ja säätänyt oman vaikutusalamme, 2Kr 10:13.
Jumalan sanan vaikutusala on paljon laajempi, Ps 19:2–5, Mk 16:15, Mt 28:18–20.

12:9 Verbi <apostygeoo> (1x) = vihata syvästi, inhota, kammota, esiintyy vain tässä.

12:11 Sm: inno(kkuude)lta älkää olko velttoja.
Sana <okneeros> (12x+3x) = laiska, veltto, kyllästynyt: Snl 6:6,9, 11:16, 18:8, 20:4, 21:25, 22:13, 26:13–16, 31:27, Mt 25:26, Rm 12:11, Fil 3:1.
Hengellistä elämää ei kannata koskaan pitää säästöliekillä, koska energia (Hengen tuli) on ilmaista, ja sitä riittää!

12:16 Ilmaus <tois tapeinois synapagomenoi> voidaan kääntää kahdella tavalla:
a) sopeutukaa vaatimattomiin oloihin (UT1938, RK2012)
b) asettukaa/ liittykää vähäosaisten/ nöyrien rinnalle (AS, TK, RKK1992).
Pentti Mäkinen: RKK1992: asettukaa vähäosaisten rinnalle. Tämä tuntuu olevan varsin yleinen linja. On ajateltu, että datiivi <tois tapeinois> tarkoittaisi maskuliinin nominatiivia <hoi tapeinoi> =nöyrät, alistetut, alhaisessa asemassa olevat, vähäosaiset. Mutta ihan hyvin se voi olla myös neutrin nominatiivi <ta tapeina> = alhaiset/ vaatimattomat olot. Ja jos alku käännetään älkää korkeita tavoitelko, neutri on luonteva jatko. Ja alkuosassahan on neutri <ta hypseela>. Enemmistö taitaa tässä kohtaa olla väärässä.

VTS: Älkää kohdistako mieltänne siihen, mikä on ylvästä, vaan pitäkää ohjenuorana sitä, mikä on vaatimatonta.

12:18 Sm: Jos on mahdollista teidän puoleltanne.

12:20 Tulisia hiiliä: vrt Snl 25:21–22, Ps 140:10–11, 120:2–4.

13:4 Rankaiseminen = <orgee> = sm: viha (esiintyy UT:ssa 36x ja LXX:ssa 232x), jota sanaa Paavali käyttää Rm:ssa 12x: Rm 1:18, 2:5(2x),8, 3:5, 4:15, 5:9, 9:22(2x), 12:19 ja 13:4,5. Roomalaiskirje todistaa, että Jumalan viha ilmestyy tuomioksi ja rangaistukseksi synnille ja vääryydelle. Esivallat ovat vanhan liiton mukaisia Jumalan palvelijoita ja kostajia vääryydelle. Uuden liiton uskovien tulee kunnioittaa esivaltaa, mutta silloin kun esivalta toimii vastoin Jumalan sanaa ja Jeesuksen Kristuksen evankeliumia, Jumalan kansa toimii evankeliumin mukaan.

13:5 Rangaistus = <orgee> = sm: viha, ks edellinen jae.

13:11 Bys: tiedämme…että meidän on …

13:13 Sana <dzeelos> (16x) = into, kiivaus, kiihko, kateus.

14:2 Rooman seurakunnassa oli monia ristiriitoja mielipide-eroavaisuuksien vuoksi.
Paavali antaa opetusta näissä asioissa:
a) lihan syönti (2–3),
b) erityisten päivien tai juhlien pyhittäminen (5–6) ja
c) viinin juonti (17,21).

14:9 Bys: Kristus kuoli, nousi ylös ja heräsi eloon.

14:10 Bys: Kristuksen tuomioistuimen eteen, joissakin kreik. teksteissä: Jumalan tuomioistuimen eteen.
Vrt 2Kr 5:10.

14:23 Usko ja synti ovat toistensa vastakohtia, vrt Jh 16:7–11.

15:1 Heikko = <adynatos> (10x) = 1) voimaton, kykenemätön (Apt 14:8),
2) heikko (Rm 15:1, Jl 4:10 LXX),
3) mahdoton (Mk 1:27, Rm 8:3, Hpr 10:4, 11:6).
Sana esiintyy 10x UT:ssa ja LXX:ssa 16x, joista 14x Jobin kirjassa.

15:5 Yksimielisyys on sitä, että olemme kaikki samaa mieltä kuin Herra Jeesus, joka on seurakunnan pää. Sen sijaan yksimielisyys ei ole sitä, että joku ihminen on jotakin mieltä ja vaatii, että muidenkin on oltava samaa mieltä. Se kun on pikemminkin henkistä köyhyyttä!

15:8 Joissakin kreik. teksteissä: Jeesus Kristus.

15:11 Joissakin kreik. teksteissä: ylistäköötte.

15:17 Sm: Kristuksessa Jeesuksessa Jumalalle kuuluvissa asioissa.

15:18 Kristus vaikutti Paavalin kautta evankeliumin julistamisessa:
a) sanalla ja teolla,
b) tunnustekojen ja ihmeiden voimalla ja
c) Pyhän Hengen voimalla,
jotta pakanat tulisivat uskon kuuliaisuuteen.

15:20 Ks. 1Ts 4:11.

15:23 Sana <epipothia> (1x) = kaipaus, ikävä, halu.
Se tulee verbistä <epipotheoo> (9x) = ikävöidä, kaivata, joka esiintyy LXX:ssa esim. Ps (41/)42:2, (118/)119:20,131,174.

15:26 Keräys/ yhteinen lahja = <koinoonia> = sm: osallisuus, yhteys.

15:28 Sm: sinetöinyt heille tämän hedelmän.

16:1 Sana <diakonos> (29x) = 1. palvelija, 2. seurakunnan palvelija, diakoni, 3. tarjoilija: Mt 20:26; 22:13; 23:11; Mk 9:35; 10:43; Jh 2:5,9; 12:26; Rm 13:4; 15:8; 16:1; 1Kr 3:5; 2Kr 3:6; 6:4; 11:15,23; Gal 2:17; Ef 3:7; 6:21; Fil 1:1; Kol 1:7,23,25; 4:7; 1Tm 3:8,12; 4:6.

16:6 Bys: meidän hyväksemme.

16:7 Junias on miehen nimi, Junia naisen nimi. Ensimmäinen vaihtoehto on todennäköisempi, kun kyseessä oli Paavalin vankitoveri.
Sana <episeemos> (2x) = merkittävä, huomattava, arvostettu, kuuluisa: Mt 27:16, Rm 16:7.
Barabbas oli merkittävä ja kuuluisa pahantekijä rosvojen joukossa, nämä olivat arvostettuja hyväntekijöitä apostolien joukossa.

16:13 Sm: hänen äidilleen ja minun.

16:18 Sana <khreestologia> (1x) = suloiset sanat, lempeä puhe. Khreestologi, eli ihminen joka puhuu kauniisti suloisia sanoja, voi olla joko hyvän tai pahan asialla. Riippuu siitä, mitkä ovat hänen sydämensä vaikuttimet. Molempia on esiintynyt ja esiintyy yhä tässä maailmanajassa.

16:21 Luukios saattaa olla sama mies, joka mainitaan Apt 13:1.

16:27 Jumala on ainoa viisas. Jeesus Kristus on Jumalan voima ja viisaus, 1Kr 1:24, ja Pyhä Henki on viisauden henki, Jes 11:2, Ef 1:17, Apt 6:3, 1Kr 12:8.

Paavalin ensimmäinen kirje korinttilaisille

Tämän kirjeen Paavali kirjoitti ollessaan Efesossa (1Kr 16:8,9,19, Apt 19) luultavasti v. 55 jKr. Paavali oli huolissaan tästä seurakunnasta, jolle hän oli jo aiemmin pyynnöstä kirjoittanut kirjeen, joka ei ole meille säilynyt (1Kr 5:9).
Tämä kirje on huolellisesti suunniteltu ja kirjoitettu ja se voidaan jakaa neljään pääosaan, joissa hän käsittelee seurakunnan ja uskovien elämää käytännössä.
Ensimmäisessä osassa (luvut 1–4) hän taistelee seurakunnan puoluehajaannusta vastaan.
Toisessa osassa (luvut 5–10) hän opettaa seurakunnan sisäisestä puhtaudesta uskonvaelluksessa.
Kolmannessa osassa (luvut 11–14) hän opettaa seurakunnan hengellisestä elämästä ja Hengen lahjoista.
Neljännessä osassa (luvut 15–16) hän todistaa ylösnousemuksesta kumoten harhaopetuksia.

1:1 Paavali oli apostoli Jumalan tahdosta, hänet oli siihen tehtävään kutsuttu. Meidätkin on kutsuttu itse kukin siihen tehtävään, johon Jumala on tahtonut kutsua. Älä siis kysele ihmisten tahtoa, sen enempää omaasi kuin muidenkaan.

1:9 Jumala on uskollinen, vaikka me emme ole olleetkaan. Mutta Herran Henki tahtoo vaikuttaa meissä uskollisuutta, Gal 5:22.

1:12 Jotkut nähtävästi luulivat, että Herran srk:ssa ja työssä Paavali, Apollos ja Keefas olivat jonkinlaisia eri linjojen tai puolueiden johtomiehiä, jotka tarvitsivat kannattajia. Niinpä he tunnustivat värinsä, kenen joukoissa seisovat.
Ilmeisesti joku vanhempi kristitty sitten sanoi olevansa Kristuksen kannalla, ilmaistakseen, että srk:lla on vain yksi pää, Jeesus Kristus, ja apostolit ovat hänen palvelijoitaan, samanlaisia ihmisiä kuin mekin.
Keefas on nimen Pietari arameankielinen muoto.
Ks. Jh 1:42.

1:18 Jumalan voima =
a) <dynamis theou> (7x): 1Kr 1:18; 2:5; 2Kr 6:7; 13:4; 2Tm 1:8; 1Pt 1:5,
b) <theou dynamis> (2x): Hab 3:19; 1Kr 1:24.

1:24 Jeesus Kristus on Jumalan voima ja viisaus, 1Kr 1:18,30, 2:7.

1:34 Lunastus: 1Kn 1:29, Kol 1:13–14.

2:1 Salaisuus = <mysteerion> (28x) on joissakin käsikirjoituksissa <martyrion> (19x) = todistus.

3:14 Tekemä rakennus = sm: työ, jonka hän rakensi.

3:18 Miksi tämän ajan viisaan pitää ensin tulla tyhmäksi, jotta hän voisi viisastua?
Herran sana antaa vastaukset:
Näet miehen, viisaan omissa silmissään – enemmän on toivoa tyhmästä kuin hänestä, Snl 26:12, mutta toisaalta: Herran laki on täydellinen; se virvoittaa sielun. Herran todistus on vahva, se tekee tyhmästä viisaan, Ps 19:7.

3:19 Tässä on suora lainaus Job 5:13, jossa on käytetty verbiä <katalambanoo> = tarttua, saada valtaansa, käydä käsiksi, ottaa kiinni.
Tässä on sen sijaan käytetty verbiä <drassomai> (1x) = ottaa kourallinen, kouraista, vangita.
Tämä verbi esiintyy LXX:ssa 4x: 3Ms 2:2, 5:12, 4Ms 5:26, joissa se tarkoittaa kourallisen (jauhoja) ottamista.
(Jakeessa Ps 2:12 LXX:n käännös on erikoinen.)

4:5 Ennen aikaa = <pro kairou> (2x): Mt 8:29, 1Kr 4:5.
Herra on määrännyt tuomion ajan, nyt on armon aika.

4:9 Tämä on Paavalin mielipide apostolin tehtävästä:
Jumala on asettanut heidät näytteille koko maailman teatteriksi, kuin kuolemaan tuomitut roomalaiselle areenalle. He ovat maailman silmissä vihoviimeistä väkeä!
Ylpistelyyn ei ollut aihetta.
Sana <theatron> (3x) = 1. teatteri, 2. näytelmä, teatterissa katseltava esitys: Apt 19:29,31; 1Kr 4:9.

4:13 Vrt Ps 71:7, Apt 24:5.

4:21 Paavali kysyi aika suorasukaisesti korinttilaisten tahtotilaa.

5:1 Korintin kuuluisin nähtävyys oli Afroditen, rakkauden jumalattaren, temppeli, joka sijaitsi Akrokorinthoksella,

Korintin linnakukkulalla. Siellä harjoitettiin temppeliprostituutiota, jossa tarkoituksessa toimi tuhatkunta prostituoitua papitarta.
Korintti oli pahamaineinen siellä rehottavan ylellisyyden, huvielämän ja irstailun vuoksi. Kreikan kieleen syntyi jopa tähän viittaava verbi <korinthiadzomai> = elää korinttilaisittain, elää irstailuissa ja haureudessa.
Seurakuntaa ympäröivä maailma pyrki tunkeutumaan seurakuntaan saastuttaakseen sen.

5:11 Pilkkaaja = <loidoros> (2x) = herjaaja, solvaaja, torailija: 1Kr 5:11, 6:10.

6:5 Sanon tämän teidän häpeäksenne. Paavali sanoo näin ainoastaan tälle srk:lle, kahteen kertaan, 1Kr 15:34. Syynä olivat uskovien väliset riidat ja niiden selvittelyt maailman edessä sekä suoranainen tietämättömyys Jumalasta.

6:7 Uskovalla on oikeus luopua oikeuksistaan!

6:20 Joissakin käsikirjoituksissa jae on laajempana: 20. Sillä te olette kalliisti ostetut. Kirkastakaa siis Jumala ruumiissanne [ja hengessänne, jotka ovat Jumalan].

7:3 Joissakin kreik. teksteissä: velvollisuutena olevan hyväntahtoisuuden/ ystävällisyyden vaimoaan kohtaan.

7:19 Ympärileikkaus ja ympärileikkaamattomuus ovat toistensa vastakohtia, mutta niillä ei ole merkitystä armon evankeliumin alueella, Gal 5:6.

7:21 UT 1938 kääntää jakeen lopun: mutta vaikka voisitkin päästä vapaaksi, niin ole ennemmin siinä osassasi.

7:22 Paavali viittaa tässä roomalaiseen käytäntöön, jonka mukaan isännillä oli oikeus vapauttaa orja. Vapautettu jäi tavallisesti palvelemaan isäntäänsä vapaana. Näin ovat hengellisesti puntit tasan niin orjilla kuin vapaillakin.
Kristuksen orja on vapaampi kuin vapainkaan ihminen ilman Kristusta. Sellainen ihminen on synnin orja.

7:27 Jae voitaisiin kääntää sm:
Jos olet sidottu vaimoon, älä hae vapautusta. Jos olet vapautettu vaimosta, älä etsikään vaimoa.
Tämä koskee naimisissa olevia tai olleita, ei naimattomia.

7:28 Elämässään = sm: lihassaan. Mies ja vaimo ovat yksi liha.
Jos toinen joutuu vainotuksi, toinenkin on ahdistuksessa.

7:35 Kytkyt (UT 1938) = <brokhos> (3x+1x) = paula, ansa:
Snl 6:5, 7:21, 22:25, 1Kr 7:35.

7:36 Verbi <askheemoneoo> (2x) = 1. käyttäytyä sopimattomasti, 2. menetellä väärin: 1Kr 7:36, 13:5.
Rakkaus ei käyttäydy sopimattomasti myöskään omaa tytärtä kohtaan.
Mooseksen lain mukaan miehiäkään kohtaan ei saanut käyttäytyä sopimattomasti, 5Ms 25:3 (LXX).
Tätä etuisuutta Paavali sai nauttia viidesti, jopa yhdellä lyönnillä lievennettynä, 2Kr 11:24.

9:9 Tässä on suora lainaus jakeesta 5Ms 25:4 samoin kuin jakeessa 1Tm 5:18.

9:16 Paavali käyttää hyvin voimakasta ilmausta: minun on pakko julistaa evankeliumia. Mikä hänet siihen pakotti?
Ei ulkonainen vaan sisainen pakko: Kristuksen rakkaus

vaatii meitä, 2Kr 5:14. Ja tähän pakkoon liittyi vapaa tahto, ks. seuraava jae.

9:21 Kristityt eivät ole Mooseksen lain alla eivätkä ilman lakia, vaan he ovat Kristuksen laissa sisällä. Sellainen on Jumalan laki uudessa liitossa. Ks. Rm 8:2, 13:10, Jk 1:25, 2:8,12.

9:26 Ks. 1Kn 22:34.

10:1 Paavali ei halunnut pitää uskovia tietämättöminä, vaan halusi opettaa ja valistaa heitä Jumalan sanalla, ks. 1Ts 4:13. Usko poistaa tietämättömyyttä, joka käy käsi kädessä epäuskon kanssa, 1Tm 1:13.

10:18 Luonnollinen Israel = sm: Israel lihan mukaan.
Vrt. hengellinen Israel eli Jumalan Israel, Gal 6:16.

11:4 Profetoida = <profeeteuoo> (28x) = 1. profetoida, 2. julistaa, saarnata, 3. ennustaa tulevia tapahtumia.

11:10 Pitää päässään vallanalaisuuden merkkiä = sm: pitää päässään/ päänsä päällä/ päänsä yläpuolella valta.
Valta on naisen yläpuolella: mies on vaimon pää, Kristus on miehen pää ja Jumala on Kristuksen pää.

11:28 Tässä jakeessa on <dokimazoo> (22x) = tutkia, koetella.
Vrt. 1Kr 11:31.

11:30 Monet ovat nukkuneet pois voi tarkoittaa myös, että monet nukkuvat kuolon unta.

11:31 Tässä jakeessa on <diakrinoo> (19x) = tutkia, arvioida.
Vrt. 1Kr 11:28.

12:3 Ks. 1Ts 4:9.

12:28 Sana <kyberneesis> (3x+1x) = ohjaaminen, johtaminen, johtamistaito ja -kyky: Snl 1:5; 11:14; 24:6; 1Kr 12:28.
Sana tulee verbistä <kybernaoo> = ohjata, johtaa.
Tämä verbi tarkoittaa alun perin laivan ohjaamista, eli kapteenin tehtävää.
Tämä verbi ei esiinny UT:ssa, mutta LXX:ssa (1x+3x): Snl 12:5; Viis. 10:4; 14:6; Sus. 1:5.

12:31 Verraton = <hyperbolee> (8x) = ylivertanen, suunnaton, poikkeuksellisen suuri määrä: Rm 7:13; 1Kr 12:31; 2Kr 1:8; 4:7,17; 12:7; Gal 1:13.
Se tulee verbistä <hyperballoo> (5x) = ylittää, part: kaiken ylittävä, ylen runsas, ylivoimainen.
Molempia sanoja UT:ssa käyttää ainoastaan Paavali.

13:1 Tätä lukua kutsutaan rakkauden luvuksi tai rakkauden Korkeaksi veisuksi. Tässä luetellaan monia rakkauden ominaisuuksia.
Muita rakkauden ominaisuuksia: 1Pt 4:8.

13:5 Jakeen loppu <ou logidzetai to kakon> on vaikea kääntää tarkasti, koska se on varsin laajamerkityksinen. Niinpä eri käännökset tuovat esille sen eri vivahteita.
Verbin <logidzomai> (41x) merkityskenttä on laaja, esim:
1. lukea jtk jnk hyväksi t. vahingoksi,
2. ottaa huomioon, muistella,
3. arvioida, laskelmoida.

13:7 Verbi <stegoo> (4x) = (klass. kr.) peittää, kattaa (vesitiiviisti) → 1. peittää vaitiololla, kestää valittamatta, 2. kestää, sietää, kärsiä: 1Kr 9:12; 13:7; 1Ts 3:1,5.

13:9 Vajavaista = <ek merous> = sm: osittaista.
Samoin jakeissa 10 ja 12.

13:12 Nyt näemme kuin kuvastimesta, arvoituksen tavoin, RK: Nyt näemme kuin kuvastimesta, kuin himmeänä heijastuksena. Emme näe itse asiaa vaan sen kuvajaisen. Sen aikaiset kuvastimet olivat metallipintoja, joista pelikuva näkyi vain himmeänä heijastuksena lisäten epätäydellisyyttä.
Sanasta <ainigma> (6x+1x)= arvoitus, epämääräinen puhe: 4Ms 12:8; 5Ms 28:37; 1Kn 10:1; 2Ak 9:1; Snl 1:6; Dan 8:23; 1Kr 13:12.
Tästä sanasta johtuu salauslaitteen Enigma nimi. Saksa käytti sitä 2. Maailman sodassa, mutta engl. matemaatikot onnistuivat purkamaan salauskoodin, mitä pidetään merkittävimpänä yksittäisenä syynä Saksan tappioon. Ainakin se aiheutti suoranaisesti marsalkka Rommelin joukkojen tappion Pohjois-Afrikassa.

14:2 Jotkin käännökset kääntävät sanan hengessä isolla alkukirjaimella, jolloin tarkoitetaan Jumalan Henkeä. Kreikk. teksti <pneumati> voidaan kääntää myös: hengellä, jolloin viitataan selvästikin ihmisen omaan henkeen, vrt. jae 15. Siksi tähän käännökseen on valittu pieni alkukirjain.

14:7 Musiikin ja soiton idea on, että soitinten äänet ja äänenkorkeudet ja -voimakkuudet erottuvat ja muodostavat kauniin kokonaisuuden. Sen sijaan kovaääninen meteli, jossa puuroutuvat niin soitinten äänet kuin äänten taajudet niin, ettei niitä voi erottaa toisistaan, ei sinällään ole musiikkia vaan akustista hälyä eli kansankielellä mökää. Sellaisesta ei nauttine kukaan, mutta sen sijaan sitä on käytetty sotavankien kuulusteluissa epäinhimillisenä kidutuskeinona.

14:20 Tästä oli varoittavana esimerkkinä jo Nooa aikoinaan, 1Ms 21.

14:33 Epäjärjestys ei ole Jumalan Hengen vaan lihallisen mielen vaikuttamaa. Jumala vaikuttaa hengellistä järjestystä, eli elävää, mutta ei kuollutta järjestystä. On selvää, että elämän kannalta on lasten kamarin sekamelska paljon parempi kuin hautausmaan järjestys, mutta paras on lasten kamarissa vallitseva sopusointuinen järjestys!

15:1 Näissä jakeissa 1–5 Paavali tuo lyhyesti esiin evankeliumin ydinsanoman.

15:2 Evankeliumi säilyy muuttumattomana läpi aikakausien, ja sen ydinkohdat ovat:

15:3 Kristus kuoli Golgatan ristillä meidän syntiemme tähden.

15:4 Hän nousi kuolleista kolmantena päivänä.

15:5 Hän osoitti olevansa kuoleman voittaja, ylösnoussut Pelastaja.

15:14 Paavali osoittaa, että Raamatussa esiintyvät historiallinen ja jumalallinen totuus yhdessä.

15:19 Surkuteltava = <ele'einos> (2x) esiintyy tässä komparatiivissa, perusmuodossa se sanotaan Laodikean srk:sta, Ilm 3:17. Onko tässä syy Laodikean srk:n surkuteltavuuteen?

15:27 Tässä on lainaus VT:sta, Ps 8:7.

15:32 Tässä on lainaus VT:sta, Jes 22:13.

15:33 Paavalin lainaama sananparsi on 300-luvulla eKr kuolleen kreikkalaisen runoilijan tai näytelmänkirjoittajan Menandroksen sanat. Joillakin kirjailijoilla on elämän viisautta, heidän kirjoituksiaan kannattaa lukea. Sitten on emäliuta kirjailijoita ja heidän tuotoksiaan, joiden lukeminen

on joko silkkaa ajanhukkaa tai suorastaan haitaksi henkisen saastan takia, jota he pyrkivät levittämään.

15:34 Sanon tämän teidän häpeäksenne. Paavali sanoo näin ainoastaan tälle srk:lle, kahteen kertaan, 1Kr 6:5.

15:55 Joissakin kreik. teksteissä tässä on: Kuolema, missä on pistimesi? Tuonela, missä on voittosi?

15:58 Innokkaita = sm: runsaita.

16:2 Jokainen sai omakohtaisesti harkita, kuinka hyvin on menestynyt eli kuinka paljon Jumala on siunannut hänelle varoja. Vrt Apt 11:29.

16:13 Miehuullisuus, ks. Ef 4:13.

16:22 Vanhassa liitossa lain vaikutuksesta monikin asia tuottaa kirouksen, mutta uudessa liitossa syvimmiltään vain kaksi asiaa:
a) jos ei pidä Herraa Jeesusta rakkaana vaan elää mieluummin synnissä, 1Kr 16:22,
b) jos julistaa vääristeltyä evankeliumia ja siten eksyttää ihmisiä, Gal 1:8–9.
Maranata on arameankielinen huudahdus, joka voidaan lukea kahdella tavalla: joko
a) Maran ata = Herramme tulee! tai
b) Marana ta = Herramme, tule!
Näin kirjoitettu teksti sisältää kahdenlaisen merkityksen. Vrt. Lk 17:21.

Paavalin toinen kirje korinttilaisille

Tämän kirjeen Paavali kirjoitti Makedoniasta (2Kr 2:13, 7:5, 9:2,4) pian Efesosta lähdettyään, luultavasti kesällä 56 jKr. Kirje on Paavalin kirjeistä persoonallisin ja kuvastaa Paavalin sielun tuskaa Korintin seurakunnan puolesta. Kirje on suunnittelematon, päinvastoin kuin ensimmäinen kirje korinttilaisille, mutta hyvää kreikan kieltä. Paavali kirjoittaa rohkeasti lainkiivailijoita vastaan puolustaessaan evankeliumia ja apostolin virkaansa sen julistamisessa.

Kirje voidaan jakaa kolmeen pääosaan.
Ensimmäisessä (luvut 1–7) Paavali tuo ilmi, millainen on uuden liiton virka ja puolustaa sitä.
Toisessa osassa (luvut 8–9) kerrotaan keräyksestä Jerusalemin kristittyjen auttamiseksi.
Kolmas osa (luvut 10–13) on Paavalin puolustus vastustajia vastaan.

1:3 Jakeet 3–7 ovat varmaan Raamatun lohduttavin jakso, sillä niin monta kertaa tässä esiintyy lohdutus ja lohduttaminen. Herra antaa murheen sijaan lohdutuksen ja ilon, Jer 31:13. Lisäksi Jumalan antama lohdutus on ikuinen, 2Ts 2:16–17.

1:7 Hpr 6:18–19 sanoo: edessämme olevasta toivosta, että se toivo meille on ikään kuin sielun ankkuri, varma ja luja, joka ulottuu esiripun sisäpuolelle asti…. Molemmissa kohdissa on kreik. sana <bebaios> = luja, luotettava, varma, vahva.

1:10 Kuolemanvaarasta = sm: niin suuresta kuolemasta.

1:12 Pyhyydessä ja puhtaudessa voidaan kääntää joidenkin kreik. tekstien mukaisesti yksinkertaisuudessa ja vilpittömyydessä.

1:20 Kaikki Jumalan lupaukset ovat totta Kristuksessa (kyllä), ja ne saavat täyttymyksensä hänen kauttaan (aamen). Osa lupauksista on jo toteutunut, osa toteutuu tulevaisuudessa. Me saamme sen nähdä ja ylistää Jumalaa. Näin kaikki tulee Jumalan kunniaksi.

1:22 Kr. sana <arraboon > (3x) = vakuus, pantti, etumaksu: 2Kr 1:22, 5:5, Ef 1:14.
Sana esiintyy LXX:ssa 3x aivan päinvastaisessa tapauksessa, 1Ms 38:17,18,20.
Sana <arraboon> on lainasana ja johdettu hepr. sanasta <‘eeraaboon> (3x).
Lisäksi Job 17:3 on samankaltainen hepr. sana, samoin Snl 17:18.
Jumala on laittanut lastensa sydämeen sinetin, joka osoittaa, että uskovainen kuuluu hänelle. Tuo sinetti on Pyhä Henki, joka on lapseuden Henki, Rm 8:15, Gal 4:6.

2:5 Liioitella = <epibareoo> = sm: raskauttaa, vaivata.

2:12 Sm: minulle avautui ovi Herrassa.

2:13 Paavali jatkaa matkakertomustaan jakeesta 7:5 alkaen.

2:14 Voittosaatto: sotapäälliköiden tapa oli järjestää voiton jälkeen komea paraati Roomassa. Sotapäällikkö itse ajoi loistavissa vaunuissa, ja hänen edellään kuljetettiin sotavankeja ja voittosaalista. Paavali vertaa itseään vankiin, jota kuljetetaan Kristuksen voittosaatossa ympäri maailmaa.

2:15 Uskovat ovat Kristuksen tuoksu sekä Jumalalle että ihmisille.

2:16 Kukin ihminen aistii tuon tuoksun sydämensä mukaisesti.

2:17 Evankeliumin julistajat toimivat Jumalan vaikutuksesta.

3:10 Tämän vertauskuvana käyvät auringonpilkut, jotka ovat kirkkaita, paljon kirkkaampia kuin ahjossa hehkuva rauta, koska niiden lämpötila on n. 3000 K (kelviniä). Mutta ne näyttävät tummilta Auringon pinnalla, koska ympäröivän alueen lämpötila on 5800–6000 K.

3:14 Vanhan liiton Kirjoitukset ovat hyödyllisiä, 2Tm 3:16, mutta ilman Kristusta ne jäävät salatuiksi ihmisymmärrykseltä, koska ne edeltä käsin todistavat Kristuksesta, Jh 5:39,46, Apt 10:43, Rm 3:21.

4:8 Sana <aporeoo> (6x) = olla neuvoton, olla ymmällä, epäröidä, olla epätietoinen.
Herodes ja Porkius Festus olivat epätietoisia ja epäröiviä kuullessaan Jumalan sanaa, Mk 6:20, Apt 25:20.
Opetuslapset olivat epätietoisia viimeisellä aterialla, Jh 13:22, samoin naiset Jeesuksen haudalla, Lk 24:4.
Paavalikin myöntää tässä olevansa kaikin tavoin neuvoton!

Galatan kristittyjen kanssa hän oli aivan ymmällä, Gal 4:20. Paavali ei sentään ollut toivoton, koska Jumalan koulussa hän oli oppinut luottamaan Jumalaan kaikkein pahimmissakin tilanteissa.
Sana <eksaporeomai> (2x) = olla epätoivoissaan/ toivoton, joutua epätoivoon, esiintyy vain tässä ja aiemmin 2Kr 1:8, jossa Paavali kertoo olleensa jo epätoivoinen koko elämästään. Mutta kaikesta Herra oli pelastanut hänet niin kuin hän elämänsä loppusuoralla todistaa, 2Tm 3:11.
Sana esiintyy LXX:ssa vain kerran, Ps 88:16, jossa kerrotaan, että esrahilainen Heeman, joka oli tunnetusti viisas mies, 1Kn 5:11, oli toivoton suurimmassa hädässään. Tuo koko hänen psalminsa on esikuva siitä, mitä Messias joutui kokemaan ollessaan ristillä kaikkien hylkäämänä.

4:10 Sekä elämä että kuolema tekevät työtä uskovaisessa, 2Kr 4:12. Kuolema tekee työtään ulkonaisessa ihmisessämme, ruumiissamme, 2Kr 4:16, mutta elämä hengessämme.
Sen lisäksi tämän maailman henki ja sen hallitsija tekee työtään niissä, jotka ovat tottelemattomia armon evankeliumille, Ef 2:1–3.

4:13 Tässä on suora lainaus, Ps 116:10.
Verbillä uskoa on tässä jakeessa kaksi eri muotoa:
a) minä uskon = <episteusa> (akt. ind. aor.) ja se voitaisiin kääntää myös: tulin uskoon/ uskovaksi,
b) me uskomme = <pisteuomen> (akt. ind. prees.) joka tarkoittaa, että uskomme jatkuvasti, olemme uskovaisia.
Jeesuksesta todistaminen, puhuminen, alkaa siitä, kun ihminen tulee uskoon, ja se jatkuu läpi tämän ajallisen elämän.

4:14 Joissakin kreik. teksteissä preposition <syn> = kanssa, tilalla on <dia> = kautta.

4:15 Jumalan valtakunnassa (samoin kuin luomakunnassakin) on voimassa lisääntymisen laki eli lainalaisuus, jonka Jumala on säätänyt.
Se ilmenee esim. 1Ms 1:28, Hes 36:10–11, 1Kn 1:37, Job 42:12, 2Pt 1:2.
Tässä jakeessa tuo laki ilmenee kolminkertaisena: a) armo, b) uskovat, ja c) kiitos.
Myös viisaus, tieto ja ymmärrys ovat lisääntyvää lajia Jumalan tahdon tiellä, Snl 9:9.
Samoin ajallinen siunaus, Snl 11:24.
Jotkut yrittävät vastustaa tätä lisääntymisen lakia, 2Ms 1:10, 5:1s, 12:29s, mutta huonoin seurauksin. Heillekin Jumala lupaa lisää, nimittäin tuomioita, Jes 15:9, Jer 36:32.
Samoin kuin kasvikunnassa eivät ainoastaan hyötykasvit pyri lisääntymään vaan myös kaikenlaiset rikkaruohot ja haitalliset kasvit, niin myös tässä ajallisessa elämässä kaikenlainen pahuus pyrkii lisääntymään ja haittaamaan elämää:
a) pahuus, 1Ms 6:5,
b) väkivalta, 1Ms 6:11–12,
c) häpeä, Hos 4:7, Fil 3:18–19,
d) murhe, Ps 16:4,
e) jumalattomuus, 1Kn 16:25,30.
f) epäjumalien palveleminen, Jer 16:11–12. Tutki!
Vrt. jatkuvuuden laki, Jl 1:3, Jh 1:16, ja rappeutumisen ja uudistumisen lait, 2Kr 4:16.

4:16 Menehtyy = <diaftheiretai> (med/pass.ind.prees. 6x) tarkoittaa: rappeutuu, turmeltuu, tuhoutuu (jatkuvana

prosessina), riutuu pois, juuri niin kuin elimistöllemme käykin tässä ajallisessa elämässä iän myötä.
Vanhenemista emme voi vastustaa, mutta sen vaikutuksia voidaan vaimentaa terveellisen elämän avulla.
Jumala on asettanut luomakuntaan rappeutumisen eli entropian lain, 2Ak 34:11.
Samoin hengelliseen elämään uudistumisen lain.
Vrt. jatkuvuuden ja lisääntymisen lait, Jh 1:16, 2Kr 4:15.

4:18 Ks. Mk 4:17.

5:3 Pukeutua jhnk = <endyoo>. Joissakin kreik. teksteissä on verbi <ekdyoo> = riisua pois jtk.
Molemmat yhdessä ilmoittavat, mitä tapahtuu: me saamme riisua pois tämän maallisen majamme ja pukeutua taivaalliseen, eikä meitä enää havaita alastomiksi. Nythän me tarvitsemme vaatteita alastomuutemme peittämiseen, silloin Jumalan kirkkaus ympäröi meitä.
Niin lienee ollut alussakin ennen syntiinlankeemusta.

5:9 Verbi <filotimeomai> (3x) = pitää kunnia-asianaan:
Rm 15:20, 2Kr 5:9, 1Ts 4:11.

5:12 Kerskailevat siitä, mikä näkyy ulospäin, eivätkä siitä, mitä on sydämessä = sm: kerskailevat kasvoista eivätkä sydämestä.

5:16 Jotkut tuntevat ihmiset lihan mukaan, ks 1Sm 17:28.

5:17 Joissakin kreik. teksteissä on jakeen lopussa <ta panta> = kaikki (asiat). Niinpä jakeen loppu voitaisiin kääntää hengellisenä iskulauseena: Vanha katosi, kaikki uusiksi!
Kyse on joka tapauksessa kreik. mukaan asioista, ei

ihmisistä. Paavali ei ollut ikärasisti. Tässä toteutuu samalla profeetta Jesajan ennustus, Jes 43:18–19.

5:19 Tämän jakeen mukaan on pikkulapsetkin sovitettu Kristuksessa ilman lapsikastetta tai muitakaan rituaaleja. Lukea syyksi, vrt. 2Tm 4:16.

6:13 Sana <antimisthia> = vastapalkkio. Paavalin ajatus on, että vastapalkkioksi (tai vastalahjaksi) myös korinttilaisten tulisi avartua eikä olla ahdasmielisiä.
Jumalan armo ei ahdista ihmistä vaan avartaa sydämen, Ps 119:32.

6:14 Kantaa vierasta iestä = <heterozygeoo> on viittaus jakeeseen 3Ms 19:19, jossa on LXX:ssa sana <heterozygos>, joka tarkoittaa kahta erilaista juhtaa, jotka laitetaan erilaiseen ikeeseen, esim. härkä ja aasi.

6:15 Beliar = kreik. <beliar> t. <belial> on johdettu heprean sanasta <belijja'al> = kelvottomuus, pahuus, jumalattomuus. Beliar on eräs Saatanan nimityksistä.

7:1 Tämä pyhityskehoitus on annettu niille, jotka jo on pyhitetty Kristuksessa Pyhän Hengen vaikutuksesta, 1Kr 1:2,30, 6:11. Jo pyhitetyissä jatkuu Jumalan Hengen pyhittävä työ kohti Kristuksen kaltaisuutta, 2Kr 3:18.
Saastaisuus <molysmos> esiintyy vain tässä ja LXX:ssa jakeessa Jer 23:15 hepr. sanan <chanuppaah> = jumalattomuus, saastaisuus, vastineena.

7:2 Verbi <pleonekteoo> esiintyy LXX:ssa jakeissa Hes 22:27 ja Hab 2:9 hepr. verbin <baatsa'> vastineena. Tällöin käännöksenä on kiskoa väärää voittoa.

7:4 Verbi <hyperperisseuoo> (2x) = olla ylenpalttinen/ ylenmäärin: Rm 5:20, 2Kr 7:4.
Jumalan valtakunnassa armo ja ilo ovat ylenpalttisia, eli niitä on yli kaiken mitattavan määrän.

7:5 Ei meillä ollut = sm: ei lihallamme ollut. Aiemmin jakeessa 2Kr 2:13 Paavali sanoi, ettei saanut hengessään lepoa. Nyt hän kertoo sen vaikuttaneen ruumiillisellakin tasolla.

7:7 On saanut rohkaisua teistä = <parekleethee ef hyymin>. Vastaava ilmaus on 1Ts 3:7.

8:4 Suostumustamme = sm: suosiollisuuttamme.

8:7 TK ja VES kääntävät joidenkin kreik. tekstien mukaisesti: teidän rakkauttanne meitä kohtaan.

8:10 Neuvo = <gnoomee> (9x) = mieli, mielipide, ajatus, neuvo, suunnitelma, suostumus.

8:12 Hyöty = <euprosdektos> (5x) = tervetullut, mieluisasti vastaanotettu, mieluinen, otollinen.

8:17 Tässä on yksi nimetön, tuntematon uskon sankari uuden liiton aikana.

8:19 Oman alttiutemme: on joissakin kreik. teksteissä: teidän alttiutenne.

8:22 Tässä on toinen nimetön, tuntematon uskon sankari.

9:2 Innostumaan: verbillä <erethidzoo> on kaksi jokseenkin päinvastaista merkitystä:
1) yllyttää, innostaa, kannustaa, panna liikkeelle,
2) provosoida, ärsyttää, katkeroittaa, moittia, loukata.
Näinhän on myös suomen kielen verbillä heretä tai saksan kielen verbillä bringen = tuoda, viedä.

9:4 Joissakin kreik. teksteissä on: kerskaavassa luottamuksessamme.

9:5 Sana <eulogia> (16x): sanan perusmerkitys on hyvä puhe eli: 1. kiitos, ylistys, 2. siunaus, mutta se merkitsee myös: 3. (siunaava) lahja, 4. (siunauksen) runsaus.
Sana esiintyy tässä ja seuraavassa jakeessa molemmissa 2x.
Sana <pleoneksia> (10x) = voitonhimo, oman edun tavoittelu, ahneus, kitsaus.
Tässä jakeessa tulee esiin ihmissydämen vastakohtaiset asenteet, joko:
a) siunaava asenne, joka on valmis antamaan omastaan runsaasti toisten hyväksi, tai:
b) kitsas asenne, joka tavoittelee ahnaasti omaa etuaan ja antaa niukasti omastaan muille.

9:6 Sana <feidomenoos> = säästeliäästi, kitsaasti, niukasti.
Jakeen loppuosa voitaisiin kääntää myös: joka siunauksin kylvää, se myös siunauksin niittää.
Tässä jakeessa ilmenevät sekä kylvön ja niiton lait että myös saituuden ja siunauksen lait.

9:13 Kuuliaisesti voidaan kääntää myös alistuvasti.
Sana <hypotagee> (4x) = alistuminen, kuuliaisuus, tottelevaisuus: 2Kr 9:13, Gal 2:5, 1Tm 2:11, 3:4.
Kristittyjen tulee kuuliaisesti alistua Kristuksen evankeliumiin, mutta ei uskonnollisiin perinnäissääntöihin.

9:15 Sanoin kuvaamaton = <anekdieegeetos> tulee verbistä <ekdieegeomai> = kertoa seikkaperäisesti.
Siten ne ovat merkityksiltään vastakohtaisia.
Vrt. Job 5:9, 9:10, Rm 11:33 ja Ef 3:8.

10:8 Kukistaminen = <kathairesis> (3x) = sm: hajottaminen: 2Kr 10:4,8, 13:10, lisäksi LXX:ssa kerran: 2Ms 23:24.

10:13 Jumala on säätänyt meille ihmisille itse kullekin oman vaikutusalamme ja antanut uskon määrän, Rm 12:3. Jumalan sanan vaikutusala on paljon laajempi, Ps 19:2–5.

11:6 Jakeen loppu: Bys: Olemme tulleet tunnetuiksi teille kaikin tavoin kaikissa asioissa.

11:12 Riistää = <ekkoptoo> (10x) = sm: hakata pois, iskeä irti: Mt 3:10, 5:30, 7:19, 18:8, Lk 3:9, 13:7,9, Rm 11:22,24, 2Kr 11:12.

12:4 Sana <arreetos> (1x) = sanomaton, sellainen jota ei voi sanoin ilmaista, esiintyy vain tässä.
Kyse on jostakin mikä menee yli ihmisen ymmärryksen, eikä sitä voi niin ollen ilmaista meidän käsite- ja sanavarastollamme.
Platon käytti aikoinaan tätä sanaa ilmaisemaan matematiikassa irrationaalilukuja vastakohtana rationaaliluvuille (<reetos>), jotka tuntuivat olevan inhimillisen järjen mukaisia. Jo pelkästään matematiikassa on paljon sellaista, mikä ”menee yli hilseen”, eli on inhimilliselle ns. arkijärjelle vaikea käsittää.
Myös Johannes sai kuulla sellaista, mitä ei saanut ilmoittaa vielä tässä ajassa, Ilm 10:4.

12:7 Verbi <hyperairomai> (3x) = 1. korottaa itsensä jnk yläpuolelle, 2. ylpeillä itsestään, ylpeillä: 2Kr 12:7 (2x), 2Ts 2:4, jossa puhutaan antikristuksesta.
Jumala varjeli Paavalin tuolta tieltä.
Pistin = <skolops> (3x+1x) = teräväpäinen seiväs, pistin, piikki, orjantappura, oka: 4Ms 33:55, Hes 28:24, Hos 2:8,

2Kr 12:7.
Lähettiläs voidaan kääntää myös enkeli.
Rusikoida = <kolafidzoo> (5x) = lyödä nyrkillä, piestä:
Mt 26:67, Mk 14:65, 1Kr 4:11, 2Kr 12:7 1Pt 2:20.

12:15 Verbi <dapanaoo> (5x) = maksaa kulut, kuluttaa rahaa, tuhlata: Mk 5:26, Lk 15:14, Ap 21:24, 2Kr 12:15, Jk 4:3. Heti perään on vahvennettu muoto mediumissa <ekdapanaomai> (1x) = kulua loppuun, antaa itsensä kokonaan, uhrata itsensä. Paavali rakasti korinttilaisia todella syvästi ja oli heistä huolissaan.
Ihmismielelle ovat ominaisia vastakkainasettelut.
Niitä esiintyy Raamatussakin monia:
- uskonnollisuus vastaan rakkaus, 2Kr 12:15,
- uskonnollisuus vastaan evankeliumi, Apt 26:4–11,
- lain teot vastaan uskon kuuliaisuus, Gal 3:2,
- uskonnollisuus vastaan totuus, Gal 4:16,
- uskonnollisuus vastaan kunnioitus ja Herran pelko, Mal 1:6,
- Jeesuksen puolella vai häntä vastaan, Lk 11:23,
- hengellinen vapaus ja lihallinen vapaus, Gal 5:1,13.
Lisäksi on vastakkainasetteluja, jotka eivät päde evankeliumin alueella:
- ystävä vai vihollinen, Jos 5:13–15,
- uskovien puolella vai vastaan, Lk 9:50,
- ympärileikkaus vai ympärileikkaamattomuus, Gal 5:6, 6:15, Rm 2:25–26.

13:5 Teissä = <en hyymin>: se tarkoittaa enemmän kuin teidän keskuudessanne. Kristus asuu omissaan Henkensä kautta.

13:7 Korinttilaisten puolesta Paavali joutui rukoilemaan, etteivät he tekisi mitään pahaa, vaan tulisivat täydellisiksi. Galatalaisten puolesta Paavali oli syvästi huolissaan, Gal 3:1ss.
Sen sijaan efesolaisten, filippiläisten, kolossalaisten ja tessalonikalaisten puolesta rukoillessaan Paavalilla oli aihetta kiitokseen, Ef 1:16, Fil 1:3–11, Kol 1:3–6, 1Ts 1:2, 2Ts 1:3.

13:13 Sana <koinoonia> (19x) = 1. (keskinäinen) yhteys, 2. yhteistyö, 3. osallisuus jhnk, 4. yhteinen lahja: Apt 2:42; Rm 15:26; 1Kr 1:9; 10:16; 2Kr 6:14; 8:4; 9:13; 13:13; Gal 2:9; Fil 1:5; 2:1; 3:10; Flm 1:6; Hpr 13:16; 1Jh 1:3,6,7. Koska sanalla <koinoonia> on merkitykset sekä yhteys että osallisuus, niin tähän käännökseen on otettu tähän tekstiyhteyteen molemmat merkitykset. Vrt. Jh 3:3.

Paavalin kirje galatalaisille

Tämä kirje muistuttaa paljon Roomalaiskirjettä ja on luultavasti kirjoitettu ennen sitä. Eteläisen Galatian seurakunnat olivat syntyneet Paavalin toisen lähetysmatkan seurauksena n. v. 51 jKr. Hänen lähdettyään fariselaispuolue pyrki häiritsemään seurakuntien elämää Mooseksen lain vaatimuksilla. Paavali kirjoitti näitä lainkiivailijoita vastaan, ja tätä kirjettä pidetäänkin evankeliumin vapauden peruskirjana.
Kirjeen pääkohtina Paavali opettaa, että ihminen tulee vanhurskaaksi yksin uskosta Kristukseen ilman lain tekoja. Edelleen hän opettaa, että evankeliumin uskoon kuuluu hengellinen vapaus, joka on vastakohtana lihalliselle, maailmalliselle vapaudelle. Tärkeä on myös se opetus ja ilmoitus, että Jeesus Kristus on Abrahamin siemen (Gal 3:16), jossa toteutuvat Jumalan antamat lupaukset. Edelleen ne, jotka pitäytyvät Jeesuksen Kristuksen uskoon, luetaan Abrahamin siemeneksi eli jälkeläisiksi (Gal 3:7–9, 23–29).

1:1 Alkusanoissaan apostoli painottaa kahta asiaa, jotka nousevat myös koko tämän erikoisen kirjeen teemaksi: Apostolinvirkansa taivaallista alkuperää, sillä ihmiset eivät valinneet Paavalia apostolin virkaan, vaan Jumala.
Ja toiseksi Kristuksen ristillä suorittaman työn täydellistä riittävyyttä uskovan pelastukseksi.

1:4 Uhrasi itsensä: ajatus on käännetty ilmauksesta <didoomi heauton> = sm: antaa itsensä. Sama ilmaus ja ajatus on myös jakeissa 1Tm 2:6 ja Tt 2:14.

1:6 Galatalaiskirjeen erikoista luonnetta ja poleemisuutta kuvaa juuri tämä suorastaan kiivas alkujakso. Yleensähän apostoli esittää kirjeissään alkutervehdyksen jälkeen kiitoksen ja maininnan rukouksesta, mutta tässä tapauksessa hän sivuuttaa ne ja käy suoraan asiaan.
Vrt. 1Kr 3:11, 4:6, 2Jh 1:9.

1:7 Galatian seurakuntiin oli levinnyt niin sanottu judaistinen harhaoppi, jota juutalaisuuden kannattajat pyrkivät opettamaan: Ihmisen täytyy pelastuakseen uskoa kyllä Kristukseen, mutta omaksua myös Mooseksen lain säädökset. Edessämme on näin aina ajankohtainen kiistakysymys: Onko pelastus osaksi armoa, osaksi ihmisen tekoja, vai onko kyse yksin armosta?
Saadakseen painoarvoa opilleen nämä julistajat pyrkivät halventamaan Paavalin arvovaltaa apostolina. Siksi Paavali selventää tässä taistelukirjeessään erityisellä painolla oman kutsumuksensa arvovaltaa ja sen lähdettä, Kristuksen valtuutusta. Niinpä myös se armon evankeliumi, mitä hän julistaa, on aito Kristuksen evankeliumi.
Profeetta Hesekiel ennusti tällaisesta ja nuhteli kelvottomia

paimenia, pässejä ja pukkeja, jotka hämmentävät ja sotkevat evankeliumin kirkkaat vedet, Hes 34:17–19.

1:8 Koska puhtaan evankeliumin julistuksesta riippuu ihmisen iankaikkinen kohtalo, suhtautuu apostoli mitä ankarimmin jokaiseen yritykseen vääristellä sitä. Kaikki sellainen on sielujemme vihollisen, Saatanan, työtä, joka koettaa saada uskovat lankeamaan pois armosta omien tekojensa varaan. Tähän juuri galatalaiset olivat nyt langenneet.
Kirottu = <anathema> (6x): Apt 23:14, Rm 9:3, 1Kr 12:3, 16:22, Gal 1:8,9.
Tämä kreik. sana esiintyy LXX:ssa 23x ja vastaa aina hepr. sanaa <cheerem> = tuhon omaksi vihitty, esim: 5Ms 13:18, Jos 6:17–18.
Se joka ei rakasta Herraa ja julistaa jotakin muuta kuin Jeesuksen Kristuksen evankeliumia, on tuhon omaksi vihitty. Hän saattaa tässä ajassa menestyä ja kukoistaa hyvinkin, mutta ikuisuudessa häntä odottaa tuho.

1:10 Kristuksen palvelemiseen kuuluu ihmisten palveleminen, mutta ei ihmisten mielisteleminen.

1:11 Ihmismielen mukainen evankeliumi = sm: ihmisten mukainen evankeliumi, merkitsee evankeliumia, jossa vaaditaan armon lisäksi tekoja autuuden saavuttamiseksi. Sitä judaistit opettivat. Nykyäänkin on harvinaista tavata puhdasta evankeliumin julistusta, jossa uskallettaisiin Paavalin tavoin julistaa syntisille pelastusta yksin uskosta, yksin armosta. Paavalin julistama evankeliumi ei nimittäin ollut ihmisten mukaista. Se on evankeliumi, jonka mukaan meidät pelastetaan täysin riippumatta omasta onnistumisestamme tai teoistamme, yksin Kristuksen teon

kautta. Siinä ihminen tekoineen – olivatpa ne syntisiä tai hurskaita – jätetään kokonaan ansiottomaksi.
Kristuksen evankeliumissa ihminen vanhurskautetaan jumalattomana (Rm 4:5), so. sellaisena kuin hän on, kokonaan toisen ansion kautta. Tässä ihmiseltä ei vaadita mitään muutosta vanhurskauttamisen edellytykseksi, kuten ei Kristukseltakaan edellytetty mitään muutosta, kun hänet tehtiin kiroukseksi, ks. jae Gal 3:13.
Samoin kuin Kristus tuomittiin ja hylättiin pyhänä ja ilman omaa ansiotaan – meidän tähtemme – samoin ihminen vanhurskautetaan ja hyväksytään jumalattomana ja ilman omaa ansiotaan, Kristuksen tähden. Tämä herättää tekohurskaassa ihmisluonnossa leppymätöntä vihaa, mikä ilmeni kiivaimmillaan juuri juutalaisessa lakihurskaudessa. Tähän koulukuntaanhan Paavali itsekin kuului ennen kääntymystään: Hän näki kristityt Israelin oikean uskonnon vihollisina ja oli lainkiivailijoiden kärjessä vainoamassa ja hävittämässä uskovia.
Tämä sama henki ilmenee myös nykyäänkin aina siellä, missä Jumalan armoa halveksitaan ja uskovat halutaan pitää aisoissa opettamalla heille sääntöjä, rajoituksia ja määräyksiä – älä tartu, älä maista, älä koske. On syytä muistaa, että apostolinen kirous, jakeet 8–9, lankeaa kaikkina aikoina kaikkien lain saarnaajien ylle, koska Pyhä Henki valvoo Kristuksen ristin työn kaikkiriittävyyttä uskovan pelastukseksi yli kaiken muun.
On muistettava myös, miten Pyhä Henki nousi puolustaman seurakuntaa oikean raamatunselityksen puolesta lainkiivailijoita vastaan Apt 15:28. Jerusalemin apostolien kokouksessa vedettiin ensimmäisen kerran selitysopilliset linjat evankeliumin ja Mooseksen lain suhteen.

Siitä lähtien oikea Pyhän Hengen johtama raamatuntulkinta on tunnistettu ennen muuta siitä, pidetäänkö opetus uskonvanhurskaudesta puhtaana.

1:12 Jeesuksen Kristuksen ilmestys, ks Ilm 1:1.

1:14 Huomattavaa on, että puhuessaan aiemmasta taistelustaan evankeliumia vastaan Paavali sanoo kiivailleensa nimenomaan isiensä perinnäissääntöjen puolesta.
Hän ei sano: Mooseksen puolesta, tai edes lain puolesta.
Koko Galatalaiskirjehän on suunnattu – ei Mooseksen lakia tai Vanhaa testamenttia vastaan – vaan sitä judaistien harhautunutta lain tulkintaa vastaan, mikä myöhäisjuutalaisuudessa vallitsi ja mitä vastaan Jeesuskin taisteli, nimittäin ihmisten perinnäissääntöjä vastaan.
Vertaa tähän Jeesuksen sanoja Mk 7:13: Te teette Jumalan sanan tyhjäksi perinnäissäännöllänne, jonka olette säätäneet, tai Lk 11:46: Voi teitäkin, te lainoppineet, kun te sälytätte ihmisten päälle vaikeasti kannettavia taakkoja ettekä itse sormellannekaan koske niihin taakkoihin!.
Nyt galatalaistenkin päälle oli sälytetty, ei Mooseksen kirjoitusten taakkaa, sillä oikein tulkittunahan Mooses heijastaa tulevaa Messiasta täydellisenä Uhrikaritsana (vrt. Joh 1:29 ja 5:46), vaan heidän päällensä oli sälytetty harhaopettajien vaatimus täyttää heidän tulkintansa laista.
Tämä on myös kautta aikojen jokaisen harhaopin sisin luonne. Vrt. Job 36:18.

1:15 Paavali kohtasi henkilökohtaisesti ylösnousseen Kristuksen Damaskon tiellä, Apt 9:1–6. Hän sai tehtävänsä suoraan Jeesukselta samoin kuin apostolit Jerusalemissa eikä siksi tarvinnut kutsumuksessaan heiltä ohjeita.

Jumala oli suunnitellut Paavalin elämäntehtävän jo etukäteen. Koko hänen aiempi elämänsä äidin kohdusta saakka oli ollut valmennusta sitä varten: hänen juutalainen syntyperänsä ja Rooman kansalaisuutensa, kirjoitusten tuntemisensa ja suuri yleissivistyksensä edesauttoivat laajan vaikutusalan muodostumista Jumalan armon sanansaattajalle koko ihmiskunnassa.

1:16 Paavalin elämäntehtävän varsinainen sisältö oli antaa Jumalan ilmaista Paavalissa Poikansa. Tämän seurauksena Paavali julisti evankeliumia pakanoiden keskuudessa. Myöhemmin kävi ilmi, että se oli myös täysin sopusoinnussa toisten apostolien opetuksen kanssa, Gal 2:2,3.

1:18 Joissakin teksteissä on Pietari ja joissakin Keefas.

1:19 Muita apostoleja = <heteron toon apostoloon>. Paavali myöntää apostolien olleen heterogeenistä joukkoa eikä suinkaan samaan uskonnolliseen muottiin valettuja.

1:21 Paikkakunta = <klima> (3x): Rm 15:23, 2Kr 11:10, Gal 1:21.

2:4 Salaa sisään tuotu = <pareisaktos> (1x) esiintyy vain tässä. Se tulee verbistä <pareisagoo> (1x) = tuoda salaa sisään, ja se puolestaan esiintyy vain jakeessa 2Pt 2:1, kun puhutaan vääristä opettajista (valeopettajista).
Verbi <pareiserkhomai> (2x) = tulla sisään/ väliin; soluttautua, ujuttautua jhnk: Rm 5:20, Gal 2:4.
Vakoilemisella on pitkä historia, niin myönteisessä kuin kielteisessäkin mielessä:
- Joosef väitti veljiään vakoojiksi, 1Ms 42:9–34,
- Mooses lähetti 12 vakoojaa, 4Ms 13:2–32; 14:6–38; 21:32; 5Ms 1:24, Jos 14:7,

- Joosua lähetti vakoojia Jerikoon, Jos 2:1–3; 6:22–25; 7:2, Hpr 11:31,
- Joosefin heimon miehet vakoilivat Luusia, Tm 1:23–24,
- Daanin heimon miehet vakoilivat Laiksen maata, Tm 18:2,14,17,
- Daavid lähetti vakoojia, 1Sm 26:4,
- Jooab epäili Abneria urkkijaksi, 2Sm 3:24–25,
- ammonilaiset epäilivät Daavidin palvelijoita vakoojiksi, 2Sm 10:3, 1Ak 19:1–5,
- Absalom teki myyräntyötä, 2Sm 15:7–12,
- Daavid jätti vakoojia Jerusalemiin, 2Sm 15:25–37,
- Daavidia vakoiltiin, Ps 56:3–7,
- kirjanoppineet ja fariseukset urkkivat Jeesuksen toimintaa, Lk 11:53,
- kirjanoppineet ja ylipapit urkkivat Jeesuksen puheita, Lk 20:20,
- valeveljet vakoilevat kristittyjä, Gal 2:4.

2:11 Joissakin teksteissä on Pietari ja joissakin Keefas. Paavali oli ennen uskoontuloaan kiivas mies väkivaltaisuuteen saakka. Vielä apostolintoimensa alkuaikoinakin tuo kiivaus tuli ilmi, Apt 15:36–41. Ajan myötä tuo turha intoilu hänestä karsittiin. Tutki!

2:12 Pietari oli luonteensa puolesta rohkea mies, tiettyyn rajaan saakka, Mt 14:25–31, Jh 18:10–27. Vielä apostolina ollessaan tuo pelkuruus tuli ilmi.

2:13 Vanhempi kokenut kristitty Barnabaskin antoi periksi tuossa tilanteessa mahdollisesti sovinnollisuuden vuoksi, välttääkseen riitatilannetta.

2:14 Paavali osui nyt naulan kantaan. Aikaismmin hän itsekin oli antanut periksi juutalaisille ympärileikkauksen suhteen ympärileikatessaan Timoteuksen, Apt 16:1–3.
Niinpä hän nyt kirjoitti sekä Galatian seurakunnille että muillekin seurakunnille evankeliumin mukaista opetusta ympärileikkauksesta: Rm 2:25,28,29; 1Kr 7:19; Gal 5:6; 6:15.
Evankeliumin alkuaikoina juutalaisuus kaikkine lahkoineen samoin kuin muu ympäröivä maailma viettelyksineen pyrki vaikuttamaan seurakunnan elämään häiritsevästi. Näin on ollut kautta historian ja on nykyäänkin, joten meidän tulee lujasti pysyä evankeliumin totuudessa ja vapaudessa.

3:1 Paavali ei paljon mielistellyt galatalaisia vaan puhui suorasukaisesti heille vasten kasvoja. Mutta niinhän hän oli tehnyt apostoli Pietarillekin, Gal 1:10, 2:14.
Harhaoppeihin sisältyy lumoava voima. Ne vetoavat tavalla tai toisella ihmisen lihalliseen mieleen. Monesti kauneuden kaapuun kätkettyinä. Niissä ei ole älyä, eikä ristiinnaulittua Kristusta.

3:2 Vastakkain ovat lain tekojen kuuliaisuus ja uskon kuuliaisuus.
Verbi <manthanoo> = oppia, saada opetusta, saada tietää. Paavali ymmärsi, että jokaisesta ihmisestä oppii jotakin, jos ei muuta niin ainakin sen, miten ei tule toimia. Nyt hän sanoo kokonaisille seurakunnille: Tämän vain tahdon saada teiltä tietää… Kovin paljon ei heistä ollut opittavaa, opetettavaa heille sen sijaan oli hyvin paljon.

3:7 Uudessa liitossa uskovaiset ovat Abrahamin lapsia, Gal 3:16,29. Vrt Jh 8:39–47.

3:13 Kristus tuli synniksi ja kiroukseksi meidän edestämme ja kärsi siten meidän tuomiomme, 2Kr 5:21.

3:15 Ihmisen näkökulmasta = sm: ihmisen mukaan.

3:16 Kristus on todellinen Abrahamin siemen, ks Gal 3:7,29. Tässä siemen viittaa yksikköön, mutta silloin kun se viittaa monikkoon, on kyseessä jälkeläiset, Jes 45:19.

3:17 Bys-tekstissä on lisäys, että Jumalan ennen vahvistama testamentti on Kristukselle t. Kristuksessa.

3:19 Välimies = <mesitees> (6x): Gal 3:19,20, 1Tm 2:5, Hpr 8:6, 9:15, 12:24 ja LXX:ssa kerran Job 9:33.

3:24 Kasvattaja = <paidagoogos> = kasvattaja, valvoja, poikien ohjaaja.

3:28 Tälle on vanhassa liitossa kaksi esikuvaa: 5Ms 15:12, Israelin kansassa miestä ja naista sanotaan veljeksi, ja Job 3:19, kuolemassa orja ja herra ovat samanarvoisia. Tässä maailmassa miesten ja naisten tasa-arvo toteutuu vainoissa ja vankeudessa, Apt 22:4, niin oli esim. Neuvostoliiton vankileireillä.

3:29 Kristuksen omat ovat Abrahamin siementä eli hänen jälkeläisiään, Gal 3:7,16.

4:3 Sana <stoikheion> (yksikkö) = kirjain, periaate, ei esiinny UT:ssa yksikössä vaan monikossa.
Monikkomuoto on merkityksineen <stoikheia> (7x) =
1. aakkoset, alkeet,
2. alkuaineet t. taivaankappaleet,
3. alkeisvoimat, alkuvoimat: Gal 4:3,9; Kol 2:8,20; Hpr 5:12; 2Pt 3:10,12.

4:4 Kun aika oli täyttynyt: vrt. Ef 1:10, Mt 28:20.
Yksi seikka, joka liittyy tähän ajan täyttymiseen, oli se, että Aleksanteri Suuri valloitusretkillään levitti kreikan kielen puhekieleksi sen aikaiseen tunnettuun maailmaan. Niinpä sitten, kun Uuden testamentin kirjat kirjoitettiin kreikaksi, ihmiset saattoivat ymmärtää evankeliumin sanoman.

4:6 Bys: teidän sydämiinne.
Jumalan Pyhä Henki on Isän Henki, Mt 10:20, ja Pojan, Jeesuksen Henki, Apt 16:6–7.

4:14 Jakeen alku sm: Koettelemusta minun lihassani ette halveksineet ettekä sylkeneet pois.

4:16 Uskonnollisuus vastaan totuus, vrt:
uskonnollisuus vastaan rakkaus, 2Kr 12:15,
uskonnollisuus vastaan kunnioitus ja Herran pelko, Mal 1:6.
Saman tyylisen kysymyksen Paavali kysyi Korintin seurakunnan uskovilta.

4:24 Tämän vertauskuvan mukaan Haagar vastaa nykyistä Jerusalemia, luonnollista Israelia, joka elää lain orjuudessa, kun ei tunnusta Jeesusta Kristusta Herraksi.
Saara vastaa ylhäällä olevaa Jerusalemia, Jumalan Israelia, johon kuuluvat kaikki Jeesukseen Kristukseen uskovat, riippumatta siitä, mitä kansaa ovat.

4:26 Emme ole orpoja, sillä meidän Isämme ja äitimme elävät.
Ks. myös Jh 14:18.

4:27 Tämä on suora lainaus Jes 54:1 (LXX:n mukaan).

4:28 Osassa kreik. tekstejä on: me olemme, ja osassa: te olette.

4:29 Lihan mukaan syntynyt vainoaa Hengen mukaan syntynyttä, mutta ei päinvastoin. Jumalan seurakunta ei ole koskaan vainonnut juutalaisia, vaan juutalaiset Jumalan seurakuntaa. Se että monet uskonnolliset vinoutumat ja harhat ovat ottaneet keppihevosekseen uskonnon vainotakseen juutalaisia tai muita ihmisryhmiä ei muuta tätä tosiasiaa. Jumalan seurakunnan ei pidä ottaa vastuuta muiden tekemisistä vaan julistaa kaikille ihmisryhmille evankeliumia.
Vrt. Gal 5:16–17, joka osoittaa, että uskovassa liha ja Henki ovat toisiaan vastaan.

4:30 Tämä on osittainen lainaus jakeesta 1Ms 21:10.

5:2 Tässä ovat vastakkain ympärileikkauksen laki ja evankeliumin armo.

5:6 Ympärileikkaus ja ympärileikkaamattomuus ovat toistensa vastakohtia, mutta niillä ei ole merkitystä armon evankeliumin alueella, 1Kr 7:19, Gal 6:15.
Vrt. Jos 5:13–15, jossa on sama ajatus taustalla.
Erilaisista vastakkain olemisista vrt. Lk 9:50, 11:23.

5:12 Verbi <apokoptoo> (6x) = hakata pois/ poikki, katkaista, kuohita: Mk 9:43,45, Jh 18:10,26, Apt 27:32, Gal 5:12.
Samoin LXX:ssa se esiintyy 6x (+3x aporyf.): 5Ms 23:2; 25:12; Tm 1:6,7; 2Sm 10:4; Ps 76:9.
Ehkäpä Paavali halusi muistuttaa tällä karkealla toivotuksellaan noille lainkiivailijoille, mitä 5Ms 23:2 sanoo.
Nykyään tämä sama karkea toivotus sopii kaikille seksuaalisuuden ylikorostajille (= haureuden levittäjille).
Vrt. 2Ms 14:14, jossa on hyvä neuvo niskuroijille.
Tämä on samalla osoitus ns. raamatullisesta huumorista ja

meidän pienten ihmisten ajattelun rajallisuudesta.
Vrt. 2Kn 6:23, Job 12:2, Hos 10:6, Mt 13:51, Lk 1:1,62, Apt 18:4, 1Tm 1:4.

5:13 Hengellinen evankeliumin vapaus ja lihallinen vapaus eli tosiasiassa synnin orjuus ovat vastakohtia, Gal 5:1.

5:15 Vrt Dan 3:8, 6:25.

5:17 Uskovaisessa on taistelu lihan ja Hengen välillä, mutta ei uskovaisen ja uskosta osattoman välillä, Gal 4:29.

5:19 Raamatussa lihallisen mielen tekoja esiintyy hyvin paljon, esim: Jer 34:11, Kol 3:5–9.

5:20 Sana <haireisis> (9x) = oppisuunta, harhaoppi, puolue, ryhmäkunta, lahko: Apt 5:17, 15:5, 24:5,14, 26:5, 28:22, 1Kr 11:19, Gal 5:20 ja 2Pt 2:1.

5:21 Tällaisia tekevät = <toiauta prassontes> voitaisiin kääntää myös: tällaisia harjoittavat, tai vapaammin: tällaisissa elävät. Kyse ei ole yksittäisistä teoista, vaan elämän suunnasta, lihan tekojen mukaan elämisestä ja niiden toteuttamisesta. Verbi <prassoo> (39x) = 1. tehdä, suorittaa, 2. harjoittaa, harrastaa, 3. toimia, 4. noudattaa jtk tapaa. Tutki!

5:22 Hengen hedelmä ilmenee monin tavoin uskovien elämässä ja ajan myötä kasvaen ja vahvistuen.
Ks. Ef 4:1–3, 5:9, Kol 3:12–17, Hpr 12:11, Jes 37:31.
Sekä Pietarin että Paavalin ja Jaakobin elämässä iän ja ajan myötä lempeys tuli yhä tärkeämmäksi asiaksi, vaikkei se ollutkaan heille ominaista heidän oman luonteensa puolesta, 1Ts 2:7, Fil 4:5, Jk 3:13.
Se olikin Hengen hedelmää heidän elämässään.
Uskon tiellä itsehillintä on Hengen hedelmä. Tärkeätä onkin

se, mikä itsehillinnän vaikuttimena, ikään kuin taustavoimana on. Joosefin kohdalla se oli rakkaus, 1Ms 43:31, 45:1, mutta Haamanin itsehillinnän vaikuttimena oli kierous, Est 5:10.
Ks Ps 105:24. Samoin Tm 3:13 selitys.
Sana <karpos> (66x) = 1. hedelmä, 2. sato, 3. teko, aikaansaannos, 4. etu, hyöty, 5. tuotto, keräyksen tulos.
Vastakohta: <akarpos> (7x) = 1. hedelmätön, hedelmää tuottamaton, hyödytön: Mt 13:22; Mk 4:19; 1Kr 14:14; Ef 5:11; Tt 3:14; 2Pt 1:8; Jda 1:12.
Tutki tarkemmin!

5:26 Toisten ärsyttely ei ole hengellistä. Ei myöskään kadehtiminen tai oman, turhan kunnian tavoittelu.

6:1 Jumalan seurakunnassa ojentaminen on syytä jättää hengellisten kristittyjen tehtäväksi, ja heidänkin tulee toimia sävyisyyden hengessä. Lihan mielellä tehty ojentelu vain pahentaa asiaa. Ks. 2Ts 3:15.

6:2 Hengellisyyteen ja rakkauteen kuuluu osallistuminen toisten kuormien kantamiseen, ei niiden lisäämiseen.
Raamatussa ja elämässä on monenlaisia lakeja:
- vanhan liiton laki eli Mooseksen laki,
- Kristuksen laki,
- elämän hengen laki,
- rakkauden laki,
- vapauden laki
- kylvön ja niiton eli syyn ja seurauksen laki.
Tutki tarkemmin!

6:7 Pilkata = <mykteeridzoo> (1x) = suhtautua ylimielisesti, halveksua, pilkata, tulee sanasta <mykteer> = nenä,

sieraimet. Siten verbin ajatus on vapaasti käännettynä nyrpistellä nenäänsä, nostaa nokkaansa, katsoa nenänvartta pitkin, eli suhtautua ylimielisesti jhnk.
Tässä verbi on passiivi-muodossa, jolloin se tarkoittaa: antaa pilkata itseään, suvaita halveksuntaa/ ylimielisyyttä itseään kohtaan.
Paavali sitoo tähän varoitukseen seuraavan lauseen: sillä mitä ihminen kylvää, sitä hän myös niittää.
Ilmaisu <theos ou mykteeridzetai> = Jumala ei salli pilkata itseään, sisältää kaikkiaan kenties seuraavat ajatukset:
1) Jumala ei salli pilkata itseään
2) Jumala ei suvaitse halveksuntaa/ ylimielisyyttä itseään kohtaan
3) Jumalalle ei irvistellä
4) Jumalaa ei vedetä nenästä, eli häntä ei voi pettää.
Varoittavana esimerkkinä tällaisesta suhtautumisesta on Juudan kuningas Joojakim, Jer 36:21–32.

6:10 Uskonveljille, sm: uskon perheväelle.

6:15 Ks. 1Kr 7:19, Gal 5:6.

6:16 Jumalan Israel: Gal 3:7,16,26–29,

Paavalin kirje efesolaisille

Paavali lienee kirjoittanut Efesolaiskirjeen samoihin aikoihin kuin Kolossalaiskirjeen, eli ollessaan vankina Roomassa noin vuosina 61–63 jKr. Kirjeen pääasiana on Jumalan seurakunta, joka tarkoittaa maailmasta uloskutsuttujen Kristukseen uskovien joukkoa eli Jumalan perheväkeä.
Kirjeessä on kaksi pääjaksoa. Ensimmäisessä Paavali kirjoittaa Jumalan lahjan suuruudesta Kristuksessa Jeesuksessa (luvut 1–3) ja toisessa evankeliumin mukaisesta uskonvaelluksesta ja siihen liittyvistä kehoituksista (luvut 4–6).

1:1

1:3 Hengellinen = <pneumatikos> (26x): Rm 1:11; 7:14; 15:27; 1Kr 2:13, 15; 3:1; 9:11; 10:3,4; 12:1; 14:1,37; 15:44,46; Gal 6:1; Ef 1:3; 5:19; 6:12; Kol 1:9; 3:16; 1Pt 2:5.
Ei esiinny LXX:ssa.
Taivaallisissa = <en tois epouraniois>.
Adjektiivi <epouranios> (19x) =
1. taivaallinen, taivaaseen kuuluva,
2. taivaasta peräisin oleva: Jh 3:12; 1Kr 15:40(2x),48(2x),49; Ef 1:3,20; 2:6; 3:10; 6:12; Fil 2:10; 2Tm 4:18; Hpr 3:1; 6:4; 8:5; 9:23; 11:16; 12:22.
Sana tulee substantiivista <ouranos> (274x) = taivas.

1:4 Jakeen loppu ja seuraavan alku voidaan kääntää myös: hänen edessään rakkaudessa. Jo edeltä hän määräsi….

1:5 Sana <hyiothesia> (5x) = lapseus, lapsen asema/ oikeus, lapseksi otto, adoptio: Rm 8:15,23, 9:24, Gal 4:5, Ef 1:5.
Jeesuksen Kristuksen ansiosta Jumala on ottanut meidät omiksi lapsikseen.
Kaikki ihmiset haluavat itselleen jotakin arvokasta ja tärkeää, kuka mitäkin. Mitä Jumala haluaa itselleen?
Hän haluaa itselleen syntisiä ihmisiä lapsikseen Jeesuksen Kristuksen kautta. Sitä on Jumalan rakkaus meitä syntisiä ja heikkoja ihmisiä kohtaan, Jh 3:16.

1:9 Sana <mysteerion> (28x) = 1. salaisuus, mysteerio,
2. salainen merkitys: Mt 13:11; Mk 4:11; Lk 8:10; Rm 11:25; 16:25; 1Kr 2:1,7; 4:1; 13:2; 14:2; 15:51; Ef 1:9; 3:3,4,9; 5:32; 6:19; Kol 1:26,27; 2:2; 4:3; 2Ts 2:7; 1Tm 3:9,16; Ilm 1:20; 10:7; 17:5,7.

1:10 Aikojen täyttyessä, vrt: kun aika oli täyttynyt, Gal 4:4, Mt 28:20. Tutki!
Sana <oikonomia> (9x) = 1. taloudenhoito,
2. (kuvainnollisesti) apostolin tehtävien hoitaminen,
3. suunnitelma: Lk 16:2–4; 1Kr 9:17; Ef 1:10; 3:2,9; Kol 1:25; 1Tm 1:4.
Esiintyy LXX:ssa 2x: Jes 22:19,21, jossa Jesaja ennustaa, että Jerusalemin linnan päällikön Sebnan Herra heittää kauas pois tehtävästään ja asettaa hänen tilalleen palvelijansa Eljakimin, Hilkian pojan.
Eljakim on samalla esikuva Messiaasta, Jes 22:22–23.
Sana tulee verbistä <oikonomeoo> (1x+1x) = hoitaa taloutta: Ps 112:5 (LXX Ps 111:5), Lk 16:2.
Verbistä tulee myös sana <oikonomos> (10x) =
1. taloudenhoitaja,
2. (kaupungin) varainhoitaja,
3. (kuvainnollisesti) henkilö, joka hoitaa vastuullisesti toisen omaisuutta, evankeliumin julistaja: Lk 12:42; 16:1,3,8; Rm 16:23; 1Kr 4:1,2; Gal 4:2; Tt 1:7; 1Pt 4:10.
Ja näistä tulevat nykyisin käytössä olevat sanat ekonomia ja ekonomisti.

1:16 Efesolaisten puolesta rukoillessaan Paavalilla oli aihetta kiitokseen.
Sen sijaan korinttilaisten puolesta Paavali joutui rukoilemaan, etteivät he tekisi mitään pahaa, vaan tulisivat täydellisiksi, 2Kr 13:7–9.
Edelleen Paavali rukoili efesolaisten puolesta, että he vahvistuivat uskossa, Ef 3:14–21.
Vrt. Fil 1:3–11. Tutki tarkemmin!

1:18 Ihmisen sydän sekä näkee että kuulee, 1Kn 3:9. Tärkeätä onkin, että sydän on kuuliainen Herralle.
Tutki tarkemmin: tunteva, ymmärtävä, tahtova...

1:19 Fysiikan mukaan voimalla on suuruus, suunta ja vaikutuspiste. Jumalan voima tukee häntä etsiviä, mutta vastustaa niitä, jotka hylkäävät hänet, Esr 8:22.
UT:n mukaan Kristus on Jumalan voima, 1Kr 1:24.
Entä mikä on Jumalan voiman suuruus?
Äärettömän suuri, Ef 1:17–19.

1:21 Jumala on antanut Pojalleen nimen Jeesus, joka tarkoittaa: Herra on pelastus, tai: Herra pelastaa.
Jeesus-nimi on kaikkia muita nimiä korkeampi, Fil 2:9, ja ainoastaan siinä nimessä ihminen voi pelastua, Apt 4:9–12.

1:22 Tässä toteutuu 1Ak 29:11, jossa sanotaan: Sinun, Herra, on valtakunta, ja sinä olet korotettu kaiken pääksi.

1:23 Ilmauksen <ta panta en pasin> voi kääntää: kaiken kaikessa, tai: kaiken kaikissa.

2:1 Ihmiseen vaikuttavat monet asiat. Syvimmällä tasolla hänen sielunelämässään ainakin tämän maailman henki ja oma lihallinen mieli haluineen ja himoineen, jos ihminen ei ole kuuliainen Kristukselle.
Uskovaisessa vaikuttavat lisäksi Jumalan sana ja tahto sekä Pyhä Henki. Uskovaisen sielunelämässä käydäänkin monta kertaa taistelua, kun liha ja Henki ovat toisiaan vastaan, Gal 5:16. Niin myös uskosta osattoman ihmisen sielussa, kun Pyhä Henki vetää häntä Jeesuksen luo kääntymykseen ja pelastukseen.

2:6 Vaikka elämmekin tässä ajassa maan päällä, niin Jumala on asettanut meidät taivaallisiin Kristuksessa.
Oikea hengellinen asenne tähän ajalliseen elämään onkin: sydän taivaassa, mutta jalat maassa, eikä suinkaan päinvastoin tai: sydän ja jalat pilvissä!
Sana <epouranios> (19x) = 1. taivaallinen, taivaaseen liittyvä, 2. taivaassa oleva, taivaasta peräisin oleva: Jh 3:12; 1Kr 15:40,48,49; Ef 1:3,20; 2:6; 3:10; 6:12; Fil 2:10; 2Tm 4:18; Hpr 3:1; 6:4; 8:5; 9:23; 11:16; 12:22.

2:8 Armosta: voitaisiin kääntää myös: armolla, armon avulla. Se että Jeesus kuoli kaikkien puolesta, tapahtui Jumalan armosta, Hpr 2:9.

2:10 Tässä toteutuu profeetta Jesajan ennustus: Herra on luonut kansan itseään varten, Jes 43:21, ja niitä hyviä töitä varten, jotka koituvat Jumalan kunniaksi ja ylistykseksi.

2:12 Ilman Kristusta ihminen on vailla Israelin kansalaisoikeutta, mutta Kristuksessa hänestä tulee Jumalan lapsi ja Israelin kansalainen – ei luonnollisen Israelin vaan Jumalan Israelin kansalainen, Gal 3:7–9,16–18,26–29.

2:13 Herra varoitti Moosesta tulemasta lähemmäksi, 2Ms 3:5. Tämä tapahtui jo ennen vanhaa liittoa. Sama koski myös kansaa, 2Ms 19:12ss vanhaa liittoa solmittaessa. Edelleen Pietari pysytteli kauempana, kun uutta liittoa oltiin tekemässä, Mt 26:58. Vasta uudessa liitossa uskova pääsee lähelle Herraa Kristuksen ansiosta.

2:14 Molemmat tarkoittaa juutalaisia, eli ympärileikattuja, ja pakanoita, eli ympärileikkaamattomia. Molemmat pelastuvat vain ja ainoastaan Jeesuksen Kristuksen kautta.

Samalla tavoin Jeesus purki sapattisäännön, joka oli Israelin ja pakanoiden välisenä rajana ja muurina, Jh 5:18.

2:16 Tehdä loppu vihollisuudesta = sm: tappaa vihollisuus. Hengellisessä sodassa Jeesus tappoi vihollisuuden omalla ristinkuolemallaan.

2:19 Sana <sympolitees> (1x) = saman maan/ valtion asukas/ kansalainen, esiintyy vain tässä.
Sana <oikeios> (3x) = perheeseen kuuluva, perheenjäsen: Gal 6:10, Ef 2:19, 1Tm 5:8.

2:21 Uudessa liitossa Jumalan seurakunta on Herran pyhä temppeli. Sen kulmakivenä on Jeesus Kristus, ja se rakentuu Pyhässä Hengessä.

3:1 Inhimillisessä mielessä voisi luulla, että Paavalin vankeus oli tappio evankeliumintyölle. Jumalan suunnitelmissa näin ei ollut, vaan Paavali oli Kristuksen vanki pakanoiden tähden. Edelleen ahdistukset ja kärsimykset kohtasivat häntä pakanoiden tähden. Näin pakanoiden evankeliointi eteni Jumalan suunnitelman mukaan. Vankina ollessaan Paavali kirjoitti useita kirjeitä seurakunnille, jotka koostuivat suurimmaksi osaksi pakanoista. Ks. Fil 1:12–14.

3:3 Sana <apokalypsis> (18x) = 1. paljastaminen, paljastuminen, julki tuleminen, ilmestyminen,
2. ilmestys,
3. ilmoitus: Lk 2:32; Rm 2:5; 8:19; 16:25; 1Kr 1:7; 14:6,26; 2Kr 12:1,7; Gal 1:12; 2:2; Ef 1:17; 3:3; 2Ts 1:7; 1Pt 1:7,13; 4:13; Ilm 1:1.

3:8 Sana <aneksikhniastos> (3x+2x) = jäljittämätön, tutkimaton: Job 5:9; 9:10; 34:24, Rm 11:33; Ef 3:8.

Jakeessa Rm 11:33 tämän rinnalla on toinen sana <anekserauneetos> (1x) = ei-selvitettävissä oleva, tutkimaton.
Lisäksi jakeessa 2Pt 3:16 on sana <dysnoeetos> (1x) = vaikeatajuinen, vaikeasti ymmärrettävissä oleva.
Jumalan sanassa on paljon sellaista, mitä emme tässä ajassa ymmärrä.

3:9 Ilmoittaa = <footidzoo> (11x) = sm: valaista.
Sama verbi on jakeessa Ef 1:18.
Joissakin kreik. teksteissä: salaisuuden osallisuus.

3:10 Uudessa liitossa Jumalan seurakunnan tehtävä ja vaikutusala on paljon laajempi kuin vanhassa liitossa Israelin kansan, vrt. 1Kn 8:60.

3:12 Mitä kaikkea meillä on Kristuksessa? Tutki!

3:15 Isyys = <patria> (3x) = isän suku, sukukunta, isän ja lapsen suhde, isyys: Lk 2:4, Apt 3:25, Ef 3:15, mutta LXX:ssa se esiintyy 157x.

3:16 Paavali rukoili efesolaisten puolesta lisäksi, että he vahvistuivat, Ef 1:16.

3:18 Juurtuminen, Jes 37:31, Kol 2:6–7.
Voisitte käsittää = <eksiskhyseete katalabesthai>.
Verbi <eksiskhyoo> (1x) = olla kyllin voimakas/ vahva, olla täysin kykenevä, voida, esiintyy vain tässä, ja se tulee verbistä <iskhyoo> (28x) = olla voimakas/ vahva, osoittaa voimansa, kyetä, voida.
Verbi <katalambanoo> (15x) = med: käsittää, havaita.
Elämme kolmiulotteisessa avaruudessa (pituus, leveys ja korkeus), mutta hengelliseen elämään kuuluu myös neljäs

ulottuvuus, syvyys = <bathos>. Se ei ole korkeuden vastakohta, vaan liittyy ihmisen sielunelämään kuten Ps 64:6 asian ilmaisee: Syvä on miehen sisu ja sydän, ja jopa kaiken olemukseen niin kuin Srn 7:24 sanoo: Kaukana on kaiken olemus ja syvällä, syvällä; kuka voi sen löytää?
Syvyyden puute johtaa pinnallisuuteen, Mt 13:5, mutta yllättävää kyllä, köyhyys voi olla syvällistä, 2Kr 8:2.
Jumalan rikkauden, viisauden ja tiedon syvyys on sellaista, ettei sitä voi tutkia kukaan muu kuin Jumalan Henki, Rm 11:33, 1Kr 2:10.
Jumalan Hengen antamalla viisaudella toteutuu Herran sanan lupaus: Syviä vesiä ovat sanat miehen suusta, ovat virtaava puro ja viisauden lähde, Snl 18:4.
Kasvakaamme siis miehinä ja naisina täyteen miehuuteen Kristuksen tuntemisessa, Ef 4:13.
Korkeus, ks Ps 148:13.
Jobin kirjassa jo Soofarilla oli jonkinlainen käsitys hengellisistä ulottuvuuksista, Job 11:7–9.

3:20 Jumala voi tehdä monin verroin enemmän kuin ymmärrämme anoakaan. Tämän osoitti aikoinaan mm. profeetta Elisa, 2Kn 7:1–16.

4:2 Uskonvaelluksessa ilmenee Hengen hedelmä, Gal 5:22–23.

4:3 Hengen ykseyteen ja yhteyteen kuuluu seitsenkertainen rauhan yhdysside. Jumalan lapsia yhdistävät seuraavat asiat:
a) seurakunta,
b) Henki,
c) toivo,
d) Herra,
e) usko,

f) kaste,
g) Jumala = kaikkien Isä = rakkaus, 1Jh 4:8.

4:6 Joissakin kreik. teksteissä jakeen loppu on: kaikissa meissä.

4:7 Sana <metron> (14x) = 1. mitta, mittausväline,
2. mitta, määrä: Mt 7:2; 23:32; Mk 4:24; Lk 6:38; Jh 3:34; Rm 12:3; 2Kr 10:13; Ef 4:7,13,16; Ilm 21:15,17.

4:10 Emme tiedä, kuinka paljon taivaita ja taivasten taivaita on, mutta Jeesus on niiden kaikkien yläpuolella, 5Ms 10:14; 1Kn 8:27; 2Ak 2:5; 6:18; Neh 9:6; Ps 68:34, 148:4, Hpr 7:26.

4:13 Kypsän/ täyden miehuuden tunnusmerkkejä: Snl 18:4,14, Srn 10:17, 1Kr 16:13.
Vanhassa testamentissa profeetta Elisa oli esikuva todellisesta miehestä, 1Kn 19:19 – 2Kn 13:21.
Samoin Joosef, Job, Jeremia, Daniel ja monta muuta.
Miehuuteen eli todelliseen miehisyyteen kuuluu viisaus, 1Kn 10:8, mutta ei juopottelu, Srn 10:17.
Adj. <andreios> = miehekäs, urhea, rohkea, voimakas, ahkera, ei esiinny UT:ssa, mutta kylläkin VT:ssa 7x: Snl 10:4; 11:16; 12:4; 13:4; 15:19; 28:3; 31:10; Srn 10:10.
Sitä käytetään myös ahkerista ja kunnollisista kelpo vaimoista.
Samoin VT:n Apokryfikirjoissa, esim: Tob 6:12; Sir 26:2.
Huom! Sukupuolten merkitys hengellisesti: Jumalan srk, joka on Kristuksen morsian kasvaa hengellisesti täyteen miehuuteen, 1Kr 16:13.

4:14 Verbi <klydoonidzomai> (1x+1x) = ajelehtia aaltojen mukana: Jes 57:20, Ef 4:14.

4:15 Jumalan seurakunta noudattaa totuutta rakkaudessa ja kasvaa rakentuakseen rakkaudessa.
Ilmaus <en agapee> (13x) = rakkaudessa: 1Kr 4:21; 16:14; 2Kr 6:6; Ef 1:4; 3:17; 4:2, 15,16; 5:2; Kol 2:2; 1Ts 5:13; 1Tm 4:12; Jda 1:21.

4:18 Tietämättömyys johtaa eroon Jumalasta.
Vrt. 2Ms 32:1s, jossa kerrotaan kansan kääntymisestä epäjumalien puoleen tietämättömyyden takia.

4:22 Vanha ihminen turmelee itse itsensä. Näinhän on käytännössä: esim. tupakka turmelee ihmisen keuhkot. Raitis ilma sen sijaan tekee keuhkoille ja koko elimistölle hyvää.
Vanha ihminen eli ihmisen lihallinen luonto ja mieli:
Rm 6:6, Ef 4:22, Kol 3:9.

4:24 Uusi ihminen: Ef 2:15, 4:24.

4:26 Vihastuminen kuuluu ihmisen tunne-elämän vaihteluihin, mutta synti ei kuulu.

4:29 Rietas = <sapros>, ks Mt 7:17–18.

5:2 Joissakin kreik. teksteissä: rakasti teitä.
Tämä jae on samalla vastaus Ps 116:12 vakavaan kysymykseen. Kristus tuli meidän puolestamme myös vastalahjaksi Jumalalle.

5:6 Jumalan viha kohtaa tottelemattomuuden lapsia, ei Jumalan lapsia, Rm 5:9, Kol 3:6, 1Ts 1:9–10.
Sana <apeitheia> (7x) = tottelemattomuus, niskoittelu, epäusko: Rm 11:30,32; Ef 2:2; 5:6; Kol 3:6; Hpr 4:6,11.

5:9 NA: valon hedelmä, on Bys: Hengen hedelmä. Vrt Gal 5:22.

5:11 Verbi <elegkhoo> (17x) = nuhdella, paljastaa, osoittaa syylliseksi, ojentaa, ohjata, rangaista. Samoin jakeessa 13. Valo paljastaa pimeyden hedelmättömät teot Jumalan kansan keskuudessa ja osoittaa ne vääriksi, nuhtelee niistä ja haluaa ohjata hairahtuneet oikealle tielle. Silloin se, mikä tulee ilmi on valoa, koska se koituu sielujen pelastumiseksi eikä kadotukseksi, 2Kr 7:8–11.

5:12 Paavalin neuvon mukaan uskovien tulee hylätä kaikki häpeälliset salatiet, 2Kr 4:1–2.

5:14 Valaista = <epifauskoo> (3x+1x): Job 25:5, 31:26, 41:10, Ef 5:14.

5:15 Sana <sofos> = viisas, esiintyy UT:ssa 20x , mutta viisaan vastakohta, tyhmä = <asofos> (1x) vain tässä.

5:16 Vrt Kol 4:5.

5:17 Jo kuningas Daavid aikoinaan varoitti järjettömyydestä, Ps 32:9.

5:18 Irstauden seurauksena on saastaisuus, Jes 28:7–8.
Viinin vaikutuksesta (määräysvallasta) on varoittavana esimerkkinä kuningas Beelshassar, Dan 5:2s.
Eikä ole Nooakaan, vaikka oli vanhurskauden saarnaaja, 2Pt 2:5, tässä suhteessa mikään seuraamisen arvoinen esimerkki, 1Ms 9:20–27, Jk 3:9–12.
Samoin kuningas Salomo varoitti viinin ja väkijuomien vaikutuksista, mutta antoi myös paremman vaihtoehdon hurmautumiseen, Snl 20:1, 5:19.
Pyhällä Hengellä täyttymisen seurauksena on puhdas ilo ilman krapulaa.

5:21 Kristuksen pelossa: joissakin teksteissä: Jumalan pelossa. Jakeissa 1Pt 5:5–6 Pietari antaa samantyylisiä ohjeita alamaisuudesta kaikille kristityille.

5:22 Huom! Raamattu ei käske vaimoja olemaan miehilleen alamaisia, vaan kehottaa heitä jokaista olemaan omalle miehelleen alamainen niin kuin Herralle. Jotkut vaimot ymmärtävät tehdä niin, mutta valitettavasti eivät kaikki.
Vrt. sana <sympathees> (1x) = myötätuntoinen, empaattinen, 1Pt 3:8, ja sen kommentti:
Onpa joku antiikin Kreikan viisaista miehistä kirjoittanut: <ἄριστον ἀνδρὶ κτῆμα συμπαθὴς γυνη > = paras asia aviomiehelle on empaattinen vaimo (Brown-Driver lexicon).

5:23 Seurakunta on Kristuksen ruumis.

5:25 Raamattu kehottaa miehiä rakastamaan omaa vaimoaan niin kuin Kristus rakastaa seurakuntaansa.
Mutta kuka onnistuu siinä täydellisesti?

5:30 Bys: hänen ruumiinsa jäseniä, hänen lihastaan ja hänen luistaan.

5:32 Suuri salaisuus: 1Tm 3:16.

6:4 Verbi <ektrefoo> (2x) = ravita, ruokkia, kasvattaa: Ef 5:29, 6:4.
Sana <paideia> (6x) = kasvatus, kuritus, kuri: Ef 6:4, 2Tm 3:16, Hpr 12:5,7,8,11.
Sana <nouthesia> (3x) = varoitus, nuhteleminen, ojentaminen, ohjaus: 1Kr 10:11, Ef 6:4, Tt 3:10.

6:14 Jeesuksen Kristuksen sotilaan taisteluvarustuksessa on ensimmäisenä se, että kupeet on vyötetty totuuteen.
Sen päälle tulee vanhurskauden haarniska.

Vanhurskauden haarniskassa ei ole aukkoja, sen suojissa ei haavoitu.
Päinvastoin kävi aikoinaan kuningas Ahabille, 1Kn 22:34.

6:18 Kaiken aikaa = <en panti kairoo> (2x): Lk 21:36, Ef 6:18, sekä LXX:ssa esim: Ps 10:5, 34:2, 106:3, 119:20, Snl 5:19, 6:14, 8:30 ja Srn 9:8.
Paavali ei tavoitellut kirjeissään erinomaista tyyliä, jota kielten tuntijat ym olisivat kiitelleet, vaan päinvastoin hän olisi saanut heiltä nuhteita tautologiasta. Tässäkin jakeessa sana kaikki esiintyy neljä kertaa!

6:20 Olla lähettiläänä = <presbeuoo> (2x): 2Kr 5:20, Ef 6:20.
Paavalilla oli tärkeä tehtävä olla Jumalan valtakunnan lähettiläänä evankeliumin tähden julistamassa sovituksen sanaa, 2Kr 5:18–20. Siitä hyvästä hänet pantiin kahleisiin kuin pahantekijä.
Lähettiläät esiintyvät myös toisissa tehtävissä: Lk 14:32, 19:14.

Paavalin kirje filippiläisille

Tämän kirjeen Paavali kirjoitti ollessaan vankina, ilmeisestikin Roomassa vankeusaikansa lopulla 62–63 jKr. Kirjeen sisältö keskittyy Jeesukseen Kristukseen, ja kirjettä sanotaankin Kristus-kirjeeksi.
Vaikka Paavali on ollut vankina jo jonkin aikaa, hän kirjoittaa tässä kirjeessä kaksi pääasiaa. Ensiksikin: minä iloitsen (luvut 1–2) ja toiseksi: iloitkaa tekin (luvut 3–4).
Evankeliumin julistustyö alkoi juuri Filippissä, jonne Paavali saapui yhdessä Silaksen kanssa saatuaan tehtävästä näyn Jumalalta, Apt 16:6–40. Heti kohta nämä julistajat pääsivätkin vankilaan voitettuaan ensimmäiset sielut Kristukselle.

1:1 Sana <episkopos> (5x) = kaitsija, valvoja: Apt 20:28, Fil 1:1, 1Tm 3:2, Tt 1:7, 1Pt 2:25.
Kyseessä ovat seurakunnan vanhimmat, jotka toimivat seurakunnan paimenen/ paimenien apuna seurakunnan kaitsemisessa. He eivät ole poliittisia tai liikemaailman johtajia tai organisaattoreita, koska Jumalan seurakuntaa verrataan lammaslaumaan. Yritäpä organisoida lammaslauma… Ja kannattaa muistaa, että Herra Jeesus itse on seurakunnan ja meidän sielujemme ylin paimen ja kaitsija, 1Pt 2:21–25.

1:4 Filippin uskovien puolesta rukoillessaan Paavali saattoi iloita. Vrt. 2Kr 13:7, Ef 1:16.

1:6 Kun ihminen lähtee uskon tielle, Herra aloittaa tuossa uskovassa hyvän työn Henkensä kautta, ja hän vie sen työn päätökseen Kristuksen päivään mennessä, kun vain uskovainen pysyy kuuliaisena Herralle.

1:8 Paavali oli nuorempana ollut kiivasluontoinen mies, mutta nyt elämänsä ehtoossa hänelle sydämellinen rakkaus oli paljon tärkeämpi asia. Vrt. 1Ts 2:6–8.

1:11 Vanhurskauden hedelmä ei ole ihmisen aikaansaannosta vaan Jeesus Kristus vaikuttaa sen meissä. Samoin Hengen hedelmän saa aikaan Pyhä Henki uskovassa.
Hedelmä = <karpos> (66x): esim. Gal 5:22, Ef 5:9. Tutki!

1:12 Jumalan tahdon tiellä nekin asiat, jotka näyttävät inhimilliseltä näkökannalta tappioilta, koituvat evankeliumin menestykseksi. Uskovainen ei elä itsekkäästi itselleen, vaan elää rakkaudessa Herralle Jeesukselle.

1:15 Jumala näkee myös ihmisen sydämen vaikuttimet, miksi ihminen tekee jotakin.

1:17 Epäpuhtaaseen mieleen kuuluvat itsekkyys, kateus, katkeruus ja pyrkimys tuottaa toisille pahaa. Ja mitä ovelammin sen pystyy tekemään, sen makeammalta se maistuu epäpuhtaalle mielelle. He toteuttavat Herran sanaa: tyhmälle on iloksi ilkityön teko, Snl 10:23.

1:18 Sana <profasis> (6x) = tekosyy, veruke: Mk 12:40, Lk 20:47, Apt 27:30, Fil 1:18, 1Ts 2:5.
Datiivimuoto <profasei> tarkoittaa myös: näön vuoksi, näennäisesti.

1:21 Jeesus sanoi Tuomaalle: Minä olen tie, totuus ja elämä, Jh 14:6, ja Lasaruksen haudalla Martalle: Minä olen ylösnousemus ja elämä, Jh 11:25. Ks. Kol 3:4.

1:23 Verbi <analyoo> (2x) = irrottaa; lähteä (paluumatkalle), palata, erota tästä elämästä: Lk 12:36, Fil 1:23.
LXX:ssa se esiintyy vain apokryfisissä kirjoissa 18x.
Paavali halusi erota tästä elämästä saadakseen olla Kristuksen kanssa, ei hävitäkseen tyhjiin.

1:27 Sana <aksioos> (6x) = arvokkaasti, jnk arvon mukaisesti, jnk arvoa vastaavalla tavalla: Rm 16:2; Ef 4:1; Fil 1:27; Kol 1:10; 1Ts 2:12; 3Jh 1:6.

1:28 Yksimielisyys Pyhässä Hengessä on pelastuksen merkki Jumalalta.
Yksimielisyys voi olla oikeanlaista, Jumalan mielen mukaista: 1Ak 12:38; 2Ak 30:12; Sef 3:9; Apt 1:14; 2:46; 4:24; 5:12; 8:6; 15:25; Rm 12:16; 15:5–6; 1Kr 1:10; Fil 1:27; 2:2; 4:2; 1Pt 3:8.

Mutta myös vääränlaista, Jumalaa vastaan olevaa: Jos 9:1–2, Ps 83:1–6, Apt 5:9, 18:12–13, Ilm 17:17.

1:29 Jumalan tahdon tiellä myös kärsimykset kohtaavat kristittyjä, 1Pt 2:20, 4:15–16.

2:3 Tässä Paavali kehottaa uskovia oikeaan nöyryyteen, joka on hengellistä, eikä nöyristelyyn, joka on lihallista.
Sana <eritheia> (7x) = 1. oman edun tavoittelu, itsekkyys,
2. juonittelu,
3. riitaisuus, riidanhalu:
Rm 2:8; 2Kr 12:20; Gal 5:20; Fil 1:17; 2:3; Jak 3:14,16.

2:5 Tässä jaksossa (jakeet 5–11) Paavali selittää millainen on Hengen mieli, joka Jeesuksella Kristuksella oli hänen täällä ihmisenä ollessaan.
Tämä ilmenee sekä hänen persoonassaan että hänen työssään seuraavasti:
a) hänen olemassaolonsa ennen ihmiseksi tuloa (jae 6),
b) hänen ihmiseksi tulonsa (7),
c) hänen kuolemansa ihmisenä (8),
d) hänen korottamisensa (9),
e) hänen nimensä (9–10),
f) kaiken asettaminen hänen alaisuuteensa (10) ja
g) hänen ehdoton herruutensa (11).

2:9 Nimi Jeesus on kreikassa <Ieesous> (lausutaan: Jeesuus) ja hepreassa <ješuʻa> tai <jehoošuuʻa>.
Hepreassa nimet tarkoittavat: Herra (jhwh) on pelastus, Herra (jhwh) pelastaa.
Vanhassa liitossa Jumala ilmoitti nimekseen: Minä olen, 2Ms 3:14, ja: Minä olen se, joka minä olen.
Moosekselle hän ilmoitti nimensä <jhwh>, 2Ms 6:2–3, jonka

lausumistapaa ei varmuudella tiedetä, mahdollisesti se on ollut Jahwee/ Jaawee.
LXX käyttää tästä nimestä vastineena sanaa <kyyrios> = Herra, jota UT käyttää viitatessaan tähän vanhan liiton nimeen.
Uudessa testamentissa nimeä <jhwh> ei esiinny, koska se sisältyy Jeesus-nimeen. Uudessa liitossa ainoa nimi, jossa on pelastus on kaikkein korkein nimi eli Jeesus, Apt 4:8–12. Jeesus tuli Isänsä nimessä, Jh 5:43. Isä on lähettänyt Pyhän Hengen Jeesuksen nimessä, Jh 14:26. Ja Isä oli antanut oman nimensä Pojalleen, Jh 17:6,11–12,26.
Minä olen: ks. Jh 8:58.

2:11 Ihminen voi omalta kohdaltaan antaa tämän uskontunnustuksen: Jeesus Kristus on Herra, vain Pyhässä Hengessä, 1Kr 12:3, Isän Jumalan kunniaksi.

21:12 Inhimillliseltä näkökannalta katsoen ilo ja pelko näyttäisivät olevan vastakohtaisia asioita. Mutta hengellisessä elämässä Herran pelko ja ilo Herrassa käyvät käsi kädessä, Ps 2:11, Snl 8:13, Mt 28:8.

2:13 Jumalan Pyhä Henki vaikuttaa uskovan sydämessä tahtomista, että uskovainen vaeltaisi niissä hyvissä töissä ja teoissa, jotka Jumala on edeltä valmistanut häntä varten, Ef 2:10.

2:16 Tarjolla pitäessänne elämän sanaa (UT 1938) voidaan kääntää myös: pysyessänne elämän sanassa (AS, TK) tai: kun pidätte kiinni elämän sanasta (LLL).

2:17 Verbi <spendoo> (2x) = uhrata juomauhri, vuodattaa juomauhriksi: Fil 2:17, 2Tm 4:6. Molemmissa jakeissa vebi on passivimuodossa: minut uhrataan.

LXX:ssa sana esiintyy 17x + 3x.
Ehkä Paavali viittasi tällä sanonnallaan siihen, että hänen verensä vuodatetaan todistukseksi Kristuksen evankeliumista, tai ehkä hän ajatteli, että hänen elämänsä, aikansa ja toimintatarmonsa valuu inhimillisesti katsoen hukkaan vankilassa.
Mutta Jumalalla oli suuremmat tarkoitusperät Paavalin elämän ja ajan suhteen, sitä todistavat Paavalin kirjoittamat kirjeet, jotka on talletettu UT:iin.

2:21 Itsekkyys ja oman edun tavoittelu eivät kuulu hengelliseen elämään. Valitettavasti jotkut uskovat lähtevät tuolle uskonnolliselle linjalle.

2:25 Epafroditos oli Paavalille läheinen kolmella tasolla:
a) veljenä,
b) työkumppanina ja
c) taistelutoverina.

2:27 Sairaudet kohtaavat tässä ajassa urheimpiakin Herran sotureita, koska elämme tässä maallisessa majassa, joka väistämättä rappeutuu iän ja ajan myötä, 2Kr 4:16, 1Tm 5:23, 2Tm 4:20, 2Kn 13:14.

2:29 Kaikki ilo = <paasa khara> (3x): Rm 15:13, Fil 2:29, Jk 1:2.

2:30 Jakeen loppu sm: täyttääkseen teidän puutteenne minun palveluksessani.

3:2 Sana <katatomee> (1x) = poikkileikkaaminen, pilalle leikkaaminen, silpominen, viiltely.
Sana tulee verbistä <katatemnoo> (4x LXX:ssa) = leikata poikki/ pilalle, silpoa, viillellä: 3Ms 21:5; 1Kn 18:28; (Hos 7:14); Jes 15:2.

Baalin papit harrastivat moista toimintaa, joka oli Mooseksen laissa kielletty.

3:3 Oikea uuden liiton mukainen ympärileikkaus on sydämen ympärileikkaus Hengessä, Rm 2:28–29.

3:7 Sana <kerdos> (3x) = voitto, hyöty: Fil 1:21; 3:7; Tt 1:11.
Sana <zeemia> (4x) = 1. vahinko, 2. tappio, menetys: Apt 27:10,21, Fil 3:7,8.

3:8 Sana <skybalon> (1x) = roska, jätteet, loka.
Lisäksi sana esiintyy kerran apokryf. Siirakin kirjassa, Sir 27:4, jonka RKK 1992 kääntää:
Kun seulaa ravistetaan, roskat jäävät siihen, kun ihminen puhuu, roskapuhe erottuu.
B 1776 kääntää: Kuin seulotaan, niin kaunat jäävät: niin myös, mitä ihminen aikoo tehdä, niin siihen aina jotakin saastaista tarttuu.
Klassisessa kreikassa sanan merkityskenttä on vielä laajempi.

3:10 Ks. Rm 8:29, Fil 3:21.

3:11 Ilmaus <ei poos> (10x) = jos mahdollista, ehkä: 2Sm 14:15; 16:12; 1Kn 21:31; 2Kn 19:4; Job 20:23; Jer 28:8; Apt 27:12; Rm 1:10; 11:14; Fil 3:11. Tutki!

3:14 Raamattu puhuu paljon voimasta ja juoksemisesta tai rientämisestä, mutta pelkästään inhimillisinä kykyinä ne eivät ole Herralle mieluisia. Tutki tarkemin!
Vrt Ps 147:10, Srn 9:11, Am 2:14, Apt 13:25, 20:24, Fil 3:12–14, 2Tm 4:7.

3:15 Jakeen loppu sm: myös tämän Jumala paljastaa teille.

3:17 Sana <mimeetees> (6x) = jäljittelijä, esimerkin seuraaja: 1Kr 4:16; 11:1; Ef 5:1; 1Ts 1:6; 2:14; Hpr 6:12.
Sana tulee verbistä <mimeomai> (4x) = jäljitellä, seurata jnk esimerkkiä: 2Ts 3:7, 9; Hpr 13:7; 3Jh 1:11.
Tässä esiintyy kuitenkin ainoan kerran <symmimeetees> = toisten kanssa jäljittelijä, annetun esimerkin seuraaja yhdessä muiden kanssa.
Paavali seurasi Jeesusta Kristusta ja kehotti kaikkia kristittyjä seuraamaan yhdessä hänen ja muidenkin vanhempien kristittyjen kanssa Kristusta.

3:20 Sana <politeuma> (1x) = yhdyskunta, kansalaisuus.
Jumalan lasten todellinen isänmaa ja yhdyskunta ja niin ollen myös kansalaisuus on taivaissa Jumalan valtakunnassa.

3:21 Ylösnousemusruumis: ks. 1Kr 15:35–58, 1Ts 4:13–18.

4:2 Nämä sisaret Euodia ja Syntyke olivat ilmeisesti ns. voimakkaita persoonallisuuksia ja suuria egoja, niin kuin nykyään tavataan sanoa. Molemmat nimitykset ovat kaunistelevia ilmauksia uskoville, jotka eivät vielä ole saaneet alistettua lihallista mieltään Hengen alaisuuteen, eli siis ristille, Gal 5:22–24.

4:3 Synsygus (UT 1938), Syzygos = <sydzygos> = saman ikeen alainen, aisapari, työtoveri.
Kreikkalaiset kirjailijat käyttivät tätä sanaa avioliiton, ystävyyden, ammatin, työn jne. yhdistävistä siteistä.
Syzygos saattoi olla Filippin seurakunnan johtavia veljiä.
Mies oli Paavalin sanojen mukaan nimensä veroinen, siis luotettava ja yhteistyökykyinen. Hän oli sopiva henkilö auttamaan Euodiaa ja Syntykeä yksimielisyyteen.
Elämän kirja, ks. Ilm 3:5.

4:5 Sana <epieikees> (5x) = 1. lempeä, 2. lempeys, hyväntahtoisuus: Fil 4:5; 1Tm 3:3; Tt 3:2; Jk 3:17; 1Pt 2:18. LXX käyttää sanaa jakeessa Ps 85:5 todistamassa, että Herra on anteeksiantavainen.
Samaan sanueeseen kuuluvat:
nomini <epieikeia> (2x) = 1. suosio, hyväntahtoisuus, 2. lempeys, ystävällisyys: Apt 24:4, 2Kr 10:1, ja
verbi <epieikeuomai) (1x) = kohdella suosiollisesti ja lempeästi jtk: Esr 9:8.

4:7 Jumala on suurempi kuin meidän sydämemme ja ymmärryksemme, 1Jh 3:20, niin myös Jumalan rauha ja hänen tekonsa, Ef 3:20, Job 37:5,23.

4:8 Uskonnollisuus perinnäissääntöineen rajoittaa ihmisen ajatusmaailmaa. Niinpä monet ateistit torjuvat evankeliumin, koska se muka estää ihmistä ajattelemasta.
Asia on kuitenkin päinvastoin: uskonnollinen ateismi rajoittaa ihmisen hengellisen näkökyvyn ja niin ollen ajattelun.
Evankeliumi avaa ihmisen silmät ja ohjaa ajatusmaailman oikeaan, hengelliseen suuntaan, Ps 107:43, Fil 4:8, Hpr 12:3. Tällöin ajatusmaailma laajentuu, avartuu ja syvenee.
Vrt. hengelliset ulottuvuudet, Ef 3:18.

4:11 Adj <autarkees> (1x) = omavarainen, tyytyväinen, esiintyy vain tässä ja LXX:ssa Snl 30:8 (sekä 5x LXX apokryf).
Vastaava subst <autarkeia> (2x) = omavaraisuus, tyytyväisyys: 2Kr 9:8, 1Tm 6:6.

4:12 Tottua = <myeomai> on med-pass-muoto verbistä <myeoo> (1x) = vihkiä mysteereihin/ salaisuuksiin, perehdyttää, totuttaa. Paavali oli päässyt perehtymään evankeliumin

pyhiin salaisuuksiin, ja se heijastui koko hänen ajalliseen elämäänsäkin. Hänen kohdallaan oli toteutunut sama kuin Ps 73 kirjoittajan Aasafin kohdalla, Ps 73:16–17, 1Kr 15:19.

4:22 Ne, jotka ovat keisarin huonetta/ huoneväkeä: he saattoivat olla keisarillisen suvun jäseniä tai keisarin palatsin palveluskuntaa.

Paavalin kirje kolossalaisille

Tämän kirjeen Paavali kirjoitti vankeusaikanaan Roomassa samoihin aikoihin kuin kirjeet efesolaisille ja Filemonille. Kirjeen alkuosa on opettava ja loppuosa kehottava. Kirjeen pääsisältönä on Jeesuksen erityisasema suhteessa Jumalaan, luomakuntaan ja seurakuntaan.

1:1

1:3 Paavalilla oli aihetta kiitokseen, kun hän rukoili Kolossan uskovien puolesta. Ks. 2Kr 13:7.

1:5 Verbi <apokeimai> (4x) = tallettaa, panna säilöön: Lk 19:20, Kol 1:5, 2Tm 4:8, Hpr 9:27.
Heprealaiskirjeen mukaan ihmiselle on ikään kuin syntymälahjaksi talletettu kuoleminen ja sen jälkeinen tuomio – syntiinlankeemuksen takia ja myös jokaisen omien syntien takia – mutta tässä Paavali osoittaa, että ihmiselle on talletettu myös iankaikkisen elämän toivo Jeesuksen Kristuksen tähden. Ensimmäinen on pakollinen, sitä ei sivuuta kukaan, mutta toinen on vapaaehtoinen.

1:6 Evankeliumin sana kantaa hedelmää uskovissa ja seurakunnissa. Ks. Gal 5:22.
Mikä on ihmisen elämän tarkoitus?
Ensiksi etsiä Jumalaa, Apt 17:26–27.
Sen jälkeen kun ihminen on tullut Herran Jeesuksen omaksi, kantaa hedelmää, Jh 15:1–8.

1:9 Paavali rukoili edelleen, että Kolossan uskovat kasvavat Kristuksessa.

1:14 Lunastus: 1Kn 1:29, 1Kr 1:30.

1:15 Esikoinen ennen kaikkea luomakuntaa = <prototokos pasees ktiseoos> = sm: ensiksi syntynyt luomakuntaan nähden. Tätä ei voi kääntää tavallisena genetiivinä: koko luomakunnan esikoinen – ikään kuin ensin olisi luomakunta, ja sitten Jeesus olisi syntynyt siihen esikoisena. Ei vaan hän on esikoinen, ja sen jälkeen kaikki mikä on syntynyt, on syntynyt hänen kauttaan, Jh 1:3, Kol 1:17–18.

Samanlainen genetiivi-rakenne esiintyy Jh 1:15,30, kun Johannes Kastaja todisti, että Jeesus oli ennen minua = <prootos muu> = sm: ensimmäinen/ aikaisempi minuun nähden. Ei Johannes yrittänyt sanoa, että hän on minun ensimmäiseni!
Vrt myös Mt 12:45 ja Lk 3:16, joissa on samanlainen genetiivi-rakenne.
Sen sijaan jakeessa Kol 1:18 on erilainen rakenne.
Vrt. Behemot on Jumalan töistä ensimmäinen, Job 40:19.

1:17 Ks Jes 48:13.

1:18 Verbi <prooteuoo> (1x+1x) = olla ensimmäinen, olla ensi sijalla: Kol 1:18, Est 5:11, jossa Haaman isotteli asemansa tärkeyttä. Huonosti kävi Haamanille.

1:29 Sana <energeia> (8x) = vaikutus, toiminta, energia: Ef 1:19; 3:7; 4:16; Fil 3:21; Kol 1:29; 2:12; 2Ts 2:9,11.
Verbi <energeoo> (21x) = 1. vaikuttaa, toimia,
2. toteuttaa suunnitelma,
3. vaikuttaa, saada aikaan:
Mt 14:2; Mk 6:14; Rm 7:5; 1Kr 12:6, 11; 2Kr 1:6; 4:12; Gal 2:8; 3:5; 5:6; Ef 1:11, 20; 2:2; 3:20; Fil 2:13; Kol 1:29; 1Ts 2:13; 2Ts 2:7; Jk 5:16.
LXX:ssa 4x: 4Ms 8:24; Snl 21:6; 31:12; Jes 41:4.

2:2 Bys: Isän Jumalan salaisuuden, Kristuksen, tai: Isän Jumalan ja Kristuksen salaisuuden.

2:4 Suostutteleva puhe = <pithanologia> (1x).
Se tarkoittaa uskottavan kuuloista puhetta, jossa käytetään perusteluina asioita, jotka ovat kenties mahdollisia, mutta eivät välttämättä tosia. Nykyään sitä kait tituleerattaisiin lähinnä populismiksi, jolla onkin vankka asema tämän

maailman politiikassa. Paavalilla itsellään oli puheissaan kokonaan toinen linja, 2Kr 1:17–20.

2:6 Jakeissa 6–7 esiintyy seitsemän tärkeää uskonelämän aluetta:
a) Kristuksen vastaanottaminen,
b) vaellus (= elämä) hänessä,
c) juurtuminen häneen,
d) rakentuminen hänessä,
e) uskossa vahvistuminen,
f) Jumalan sanan opetus, joka tähtää edellisiin kohtiin,
g) kiitos, jonka ei tule olla niukka, vaan runsas.

2:7 Ks. Jes 37:31.

2:10 Teillä on täyteys hänessä, voidaan kääntää myös: te olette täydellisiä hänessä.

2:11 Sana <akheiropoieetos> (3x) = ei käsin tehty: Mk 14:58, 2Kr 5:1, Kol 2:11.
Sana <apekdysis> (1x) = pois riisuminen.
Sana tulee verbistä <apekdyomai> (2x) = riisua pois, riisua aseista: Kol 2:15, 3:9.
Tämä on uuden liiton mukainen ympärileikkaus, sydämen ympärileikkaus Hengessä, Rm 2:29.

2:15 Verbi <deigmatidzoo> (2x) = julkistaa, panna näytteille; häpäistä, saattaa häpeään: Mt 1:19, Kol 2:15.
Verbi <thriambeuoo> (2x) = kuljettaa triumfikulkueessa, kuljettaa voittosaatossa, saada (riemu)voitto jstk: 2Kr 2:14, Kol 2:15.

2:17 Todellisuus on Kristuksessa = sm: ruumis on Kristuksen.

2:18 On näkyjensä vallassa = sm: vaeltaen siinä, mitä on nähnyt.
Bys: vaeltaen siinä, mitä ei ole nähnyt.

3:3 Kun ihminen tulee uskoon, Jumalan lapseksi, hän kuolee synnille. Synti ei enää hallitse häntä, Rm 6:1–2.

3:4 Jeesus Kristus on meille elämä, Jh 11:25, 14:6, Fil 1:21.

3:5 Ihmisen lihallisen mielen tekoja on Raamatussa lueteltu paljon, esim. Gal 5:15,19–21,26, mainitsee niitä aikamoisen määrän. Nykyään ns. kaunokirjallisuus, elokuvatuotanto ym. taidemuodot ovat keskittyneet niiden esille tuomiseen. Ahneutta ja itsekkyyttä on vaikea puolustaa Jumalan sanan edessä. Ne kun ovat epäjumalan ja oman lihallisen mielen palvelemista, Lk 12:15, Ef 5:3, Kol 3:5, Neh 5:8.

3:6 Jumalan viha kohtaa tottelemattomuuden lapsia, jotka elävät lihallisen mielensä mukaan, ei suinkaan Jumalan lapsia, Rm 5:9, Ef 5:6, 1Ts 1:9–10.

3:10 Käännös: … pukeutuneet uuteen, joka uudistuu tietoon, Luojansa kuvan mukaan, on sanallisesti tarkka.
Sen sijaan käännös: … pukeutuneet uuteen, joka jatkuvasti uudistuu oppiakseen tuntemaan Luojansa ja tullakseen hänen kaltaisekseen, on selittävä, mutta se kuvaa hyvin jakeen ajatuksen. Molempi parempi!

3:12 Jeesus Kristus on Jumalan valittu, ja ne, jotka ovat Kristuksessa, ovat valittuja, Lk 9:35, Rm 9:33, Kol 3:12, 1Pt 1:1, 5:14.
Hengen hedelmä ilmenee monin tavoin uskovien elämässä, ks. Gal 5:22–25.

3:13 Herra, Bys: Kristus.
Tässä on anteeksi antamisen perusta ihmissuhteissa. Niin kuin Herra Jeesus on antanut uskoville kaikki synnit anteeksi, niin tulee meidänkin antaa toisillemme anteeksi.

Jeesus kertoi tästä asiasta erinomaisen vertauksen meille kaikille ohjenuoraksi, Mt 18:21–35.

3:14 Uskovissa Jumalan rakkaus on sydämissä Pyhän Hengen kautta, Rm 5:5, ja myös vanhurskauden vaatteena täydellisyyden siteenä ihmissuhteissa.

3:15 Kristuksen rauha, Bys: Jumalan rauha.

3:16 Jumalalle, Bys: Herralle.

3:17 Kaikki hengellinen toiminta tulee tehdä Herran Jeesuksen nimessä. Monet uskonnolliset tahot käyttävät paljon ilmausta Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Tuo ilmaus esiintyy Raamatussa kerran, Jeesuksen antamassa ns. lähetyskäskyssä, Mt 28:18–20. Apostolit tiesivät, mikä kyseinen nimi on, Apt 2:38–40.

3:18 Miesten ei pidä yrittää alistaa omaa vaimoaan vaan vaimon tulee itse olla alamainen omalle miehelleen niin kuin Herralle, Ef 5:22–24.

3:19 Vaimon ei tule vaatia mieheltään rakkautta vaan miehen itsensä tulee rakastaa vaimoaan niin kuin Kristus rakastaa seurakuntaansa, Ef 5:25–28.

3:21 Isien tehtävä ei ole masentaa lapsiaan vaan kannustaa heitä elämän tiellä eteen päin ja antaa heille mahdollisimman hyvät lähtökohdat elämään.
Kuningas Daavid antoi tästä hyvän esikuvan kaikille isille suhteessa poikaansa Salomoon, 1Ak 28:9 – 29:9.

3:22 Herraa peläten, Bys: Jumalaa peläten.

3:25 Henkilöön ei katsota = sm: ei ole kasvoihin katsomista, eli kansan kielellä sanottuna Jumala ei katso pärstäkertoimiin.

Miksi? Koska Jumala näkee ihmisen sydämen ja sen ajatukset ja vaikuttimet, jopa paremmin kuin ihminen itse! Ihminen voi onnistua pettämään toisia ja jopa itseään, mutta ei Herraa. Niinpä Jumalan edessä ei kannata yrittää luoda itselleen komeaa julkisivua – hyvää pärstäkerrointa – vaan pitää sydämensä puhtaana.

4:3 Ajallisen elämänsä loppusuoralla Paavali ei ollut mikään toisten yläpuolella oleva täysin oppinut apostoli, vaan hän nöyrästi pyysi rukousta puolestaan, että voisi puhua evankeliumia Jumalan tahdon mukaan.

4:5 Vrt Ef 5:16.

4:6 Puheemme tulee olla suloista, ei tönkkösuolattua eikä katkerilla yrteillä höystettyä. Evankeliumissa ei ole ns. kylmiä tai katkeria totuuksia, vaan armo ja totuus käyvät käsi kädessä, Jh 1:14.

4:8 Bys: että hän saisi/ minä saisin tietää, mitä teille kuuluu.

4:10 Nuorina miehinä evankeliumin julistuksen alkuaikoina Paavalin ja Markuksen välit olivat menneet vänkään Paavalin ehdottomien mielipiteiden takia, Apt 12:25, 13:13,36–39. Nyt aika oli tehnyt tehtävänsä, ja Paavali oli hengellisesti kasvaneempi, joten veljien välit olivat palanneet sellaisiksi kuin uskovien välien tulee ollakin, rakkaudellisiksi.

4:12 Bys: täynnä kaikkea Jumalan tahtoa.

4:13 Hän näkee paljon vaivaa: Bys: hänellä on paljon intoa.

Paavalin ensimmäinen kirje tessalonikalaisille

Paavali lienee kirjoittanut Tessalonikalaiskirjeet Korintissa v. 51 jKr. Niin ollen tämä kirje on varhaisin Paavalin kirjeistä. Molempien Tessalonikalaiskirjeiden pääsisältönä on Jeesuksen Kristuksen toinen tulemus. Ensimmäisessä kirjeessä Paavali kirjoittaa sen merkityksestä uskoville, toisessa sen merkityksestä uskosta osattomille.
Tässä kirjeessä Paavali rohkaisee kristittyjä odottamaan Herran tulemusta puhtaassa uskon vaelluksessa eikä pelossa ja henkisessä kireydessä.

1:1

1:2 Sana <adialeiptoos> (4x) = lakkaamatta, aina: Rm 1:9, 1Ts 1:2, 2:13, 5:17, liittyen aina rukoukseen ja kiitokseen. LXX:ssa se esiintyy vain Makkabilaiskirjoissa 6x.
Vastaava adjektiivi <adialeiptos> (2x) = ainainen, jatkuva, lakkaamaton: Rm 9:2 ja 2Tm 1:3.
Kantasanana on verbi <dialeipoo> (1x) = lakata tekemästä jtk, lopettaa jnk tekeminen: Lk 7:45.
Paavalilla oli aihetta kiitokseen, kun hän muisti Tessalonikan uskovia rukouksissa. Ks 2Kr 13:7.

1:10 Jumalan seurakunnan ja niin ollen Jumalan lasten ei tarvitse pelätä tulevia vihan aikoja, koska Herra Jeesus pelastaa meidät tulevasta vihasta. Se kohtaa tätä pahaa maailmanaikaa.

2:5 Jakeet 5–6: voiton tavoittelu ja kunnian etsiminen eivät kuulu evankeliumin työhön.

2:7 Kun Jaakob siunasi 12 poikaansa, hän ennusti, että Benjamin raatelevainen susi, 1Ms 49:27. Saulus Tarsolainen oli Benjaminin heimoa ja lihallisen mielensä puolesta toteutti tämän Jaakobin ennustuksen. Mutta Jumala osoitti vanhurskautensa siinä, että Sauluksesta tuli Jeesuksen todistaja, eikä hän enää ollut raatelevainen susi vaan päinvastoin lempeä mies, 1Ts 2:7–8.
Vaatia arvonantoa: Pentti Mäkisen kommentti: esiintyä mahtavina, olisi lähempänä alkutekstiä. Paavali työtovereineen ei halunnut mahtailla ja vaatia osakseen arvostusta, vaan hänelle oli tärkeämpää olla uskoville hyödyksi ja avuksi nöyryydessä Jumalan armon avulla. Seuratkaamme hänen esimerkkiään.

Ilmaus <en barei einai> (1x) = olla taakkana/ kuormana; esiintyä mahtavasti/ arvovaltaisesti, vaatia arvonantoa.
Sana <baros> (6x) = kuorma, taakka: Mt 20:12, Apt 15:28, 2Kr 4:17, Gal 6:2, 1Ts 2:7, Ilm 2:24.
Lempeitä kuin imettävä äiti: ks 1Ms 24:59. Lempeys oli ominaista apostoleille, ja siihen Paavali kehotti kaikkia uskovia: 1Kr 13:4; 2Kr 10:1; Fil 4:5; 1Ts 2:7; 1Tm 3:3; 2Tm 2:24; Tt 3:2; Jk 3:17; 1Pt 2:18.
Ks. myös kuningas Salomon neuvoja: Snl 15:26; 16:24; 31:26.

2:11 Paavali kirjoittaa samalla kauniisti vanhemmuudesta: äidin ominaisuus on lempeys ja hoivaaminen lapsiaan kohtaan, 1Ts 2:7, isän taas kehotus ja rohkaisu lapsille.

2:16 Lopulta = <eis telos> (6x): Mt 10:22, 24:13, Mk 13:13, Lk 18:5, Jh 13:11.

2:18 Kerran ja toisenkin = <kai hapaks kai dis> (2x): Fil 4:16, 1Ts 2:18. Ks. Neh 13:20.

3:5 Tässä tulee ilmi Paavalin sielunelämän kahtalaisuus. Toisaalta hengellisyys: hänen huolehtimisensa Tessalonikan uskovaista, ja toisaalta inhimillinen vajavaisuus: hänen epäilyksensä ja pelkonsa, ettei Jumalan työ ollutkaan kestävää tessalonikalaisten keskuudessa.

3:7 Olemme saaneet rohkaisua teistä = <parekleetheemen ef hyymin>. Vastaava ilmaus on 2Kr 7:7.
Paavalikin tarvitsi rohkaisua uskon tietä kulkiessaan.

3:8 Verbi <steekoo> (1x+9x) = seisoa, pysyä lujana.
LXX:ssa jakeessa Tm 16:26 kerrotaan filistealaisten Daagonin temppelin seisoneen (lujana!) pylväiden varassa.

Lujana se seisoikin siihen asti kun Simson mursi Herran voimalla nuo pylväät ja koko temppeli romahti.
Näin käy lopulta kaikille rakennelmille, jotka on pystytetty Herran tuntemista vastaan, 2Kr 10:5.

4:2 Sana <paraggelia> (5x) =
1. tiedotus, ilmoitus, määräys, käsky: Apt 16:24, 1Ts 4:2, 1Tm 1:5,18,
2. (kielteisessä lauseessa) kielto: Apt 5:28.
Sana tulee verbistä <paraggelloo> (31x) =
1. tiedottaa, säätää, käskeä,
2. (kielteisessä lauseessa) kieltää.

4:3 Sana <hagiasmos> (10x) =
1. pyhittäminen, pyhitys, erottaminen Jumalan käyttöön,
2. pyhyys,
3. pyhittyminen:
Rm 6:19,22; 1Kr 1:30; 1Ts 4:3,4, 7; 2Ts 2:13; 1Tm 2:15; Hpr 12:14; 1Pt 1:2.
Sana tulee verbistä <hagiadzoo> (28x) = erottaa jumalanpelveluksessa käytettäväksi.
Uskonvaelluksen hedelmänä on pyhitys, Rm 6:22, ja Paavali painottaa siinä kahta asiaa käytännössä:
a) haureuden karttaminen ja avioliiton pyhyys,
b) ettemme sorra veljiämme ja pyri hyötymään heidän kustannuksellaan.

4:4 Vaimo = <skeuos> (23x) = sm: astia.
Rabbiinit käyttivät tätä sanaa ilmaisemaan vaimoa.
Vrt. 1Pt 3:7, jossa vaimoa kutsutaan heikommaksi astiaksi.
Ks. myös 2Tm 2:21 ja Rm 9:21–23.
Toinen tulkinta on se, että vaimon sijasta on kysymys

omasta ruumiista, jonka pyhänä pitämisestä olisi kysymys. Meitähän verrataan ruumiillisesti saviastioiksi, 2Kr 4:7. Paras tulkinta lienee se, että tämä tarkoittaa molempia, koska kieli ei ole yksikäsitteistä niin kuin matematiikka, vaan sama ilmaus voi tarkoittaa useampaakin asiaa.
Vrt. Lk 17:21, Jh 7:8, 21:15.

4:6 Sortaa = <hyperbainoo> (1x) = kulkea yli, rikkoa jtk vastaan, toimia mielivaltaisesti.
Nykyään ehkä sanottaisiin, ettei kukaan saa kävellä veljensä yli, tai loukata/ polkea hänen oikeuksiaan.

4:9 Sillä te itse olette oppineet Jumalalta = <autoi gar hyymeis theodidaktoi>.
Sana <theodidaktos> (1x) = sm: Jumalan opettama.
Samankaltainen ilmaus <didaktos theou> on jakeissa Jes 54:13 ja Jh 6:45, jossa Jeesus viittaa juuri Jesajan kirjoitukseen.
Jakeessa 1Kr 12:3 tehdään ero inhimillisen viisauden opettamilla <didaktoi anthropinees sofias> ja Hengen opettamilla <didaktoi pneumatos> asioilla.

4:11 Monet ihmiset ovat hyvin kunnianhimoisia ja tavoittelevat ihmiskunniaa, Jh 12:43.
Paavali neuvoo tässä, mikä on kunnianarvoista kristitylle tässä elämässä. Hän antaa myös kaksi esimerkkiä omasta elämästään: Rm 15:20, 2Kr 5:9.

4:12 Säädyllisesti = <euskheemonoos> (3x) voidaan kääntää myös: kunniallisesti, moitteettomasti, nuhteettomasti: Rm 13:13; 1Kr 14:40; 1Ts 4:12.

4:13 Tämä jakso (jakeet 13–18) puhuu Kristuksen seurakunnan ylöstempaamisesta. Tämä asia ei ole pelottelun aihe, vaan

lohdutuksen ja rohkaisun sanoma Jumalan omille.
Paavali kirjoittaa näistä asioista, koska hän ei halua pitää uskovia tietämättöminä, vaan haluaa opettaa heitä tuntemaan Kristusta yhä syvemmin.

4:17 Isaac Newton tiettävästi selvensi tätä asiaa aikoinaan jollekin epäilijälle seuraavanlaisella kokeella. Hän sirotteli pöytätasolle kaikenlaisia murusia ja joukkoon myös rautahiukkasia. Sen jälkeen hän kuljetti magneettia tuon murujoukon yllä, ja kas kummaa! Rautahiukkaset hyppäsivät magneettiin, mutta muut jäivät pöydälle.
Lohdullisinta Herran omien ylöstempaamisessa on se, että sitten saamme aina olla Herran kanssa.

4:18 Evankeliumi on konaisuutena lohdutuksen sanoma Herran omille.

5:1 Aikoja ja määrähetkiä ei ole tarpeen arvailla eikä niistä kirjoittaa, koska Herra Jeesus itse sanoi asian apostoleille hyvin selvästi, Apt 1:6–8.

5:3 Ilmaus: silloin turmio yllättää heidät yhtäkkiä, voitaisiin kääntää: silloin kohtaa heidät äkillinen turmio/ tuho.
Vrt. Lk 21:34.

5:10 Jumalan tahdon tie uskovan elämässä on selvä: valvoimmepa tai nukumme, elämme yhdessä Herran kanssa, ja elämmepä tai kuolemme, olemme Herran omat, Rm 14:8.

5:12 Jumalan seurakunnassa hengelliset johtajat tekevät työtä ja neuvovat uskovia Herran sanalla. He paimentavat ja kaitsevat Herran laumaa sydämen rakkaudella.

5:14 Kurittomuutta ilmeisesti ilmeni näillä seuduilla, koska siitä Paavali varoittaa nimenomaan Tessalonikan seurakuntaa: 1Ts 5:14; 2Ts 3:6,7,11. Tutki!

5:18 Kiittäkää joka tilanteessa = <en panti eukharisteite> = sm: kiittäkää kaikessa.
Paavali kehottaa kristittyjä kiittämään kaikissa olosuhteissa, jokaisessa tilanteessa. Ei siis (välttämättä) itse tilanteesta. Vaikeuksista ei tarvitse kiittää – siihen näet voisi tulla hapan sivumaku, mutta vaikeuksissa ollessaankin voi kiittää.
Noh, mistä sitten? Siitä, että Herra on hyvä, hänen armonsa pysyy iankaikkisesti, Ps 136. Hän auttaa meitä vaikeuksissakin. Tällainen on Jumalan tahto meidän suhteemme.

5:23 Ihminen on luotu kolminaiseksi, meissä on henki, sielu ja ruumis.
Jumalan sana erottaa sielun ja hengen, Hpr 4:12.
Tämä ero tulee näkyviin esim. Ps 42:6–7, 103:1, 146:1.
Ilman uskoa Jeesukseen Kristukseen ihminen hengellisesti kuollut, mutta uskossa Jeesukseen Pyhä Henki synnyttää ihmisen uudesti, ylhäältä, ja ihmisestä tulee elävä Jumalan lapsi, Ef 2:1–10.

5:25 Paavali pyysi nöyrästi uskovia rukoilemaan oman työryhmänsä puolesta. Hän ymmärsi, että Herran työssä tarvitaan paljon rukousta. Hänellä oli tästä alkuajoilta hyvä opetus, Apt 15:36–41.

5:27 Vannottaa = <enorkidzoo> (1x).
Kantaverbi on <orkidzoo> (2x): Mk 5:7 ja Apt 19:13.

Paavalin toinen kirje tessalonikalaisille

Paavali lienee kirjoittanut Tessalonikalaiskirjeet Korintissa v. 51 jKr. Niin ollen tämä kirje on toiseksi varhaisin Paavalin kirjeistä. Molempien Tessalonikalaiskirjeiden pääsisältönä on Jeesuksen Kristuksen toinen tulemus. Ensimmäisessä kirjeessä Paavali kirjoittaa sen merkityksestä uskoville, toisessa sen merkityksestä uskosta osattomille.
Tässä kirjeessä Paavali rohkaisee ja kehottaa kristittyjä odottamaan Herran tulemusta turvallisella mielellä uskon vaelluksessa eikä pelossa ja henkisessä kireydessä.

1:3 Tessalonikan uskovien suhteen Paavalilla oli aihetta kiitokseen. Ks. 2Kr 13:7.

1:9 Verbi <tinoo> (1x) = maksaa, kärsiä korvaus/ rangaistus.
LXX:ssa se esiintyy 4x: Snl 20:9, 24:22,29, 27:12.
Sana <olethros> (4x) = 1. hävitys, tuho, turmio,
2. kadotus: 1Kr 5:5, 1Ts 5:3, 2Ts 1:9, 1Tm 6:9.

2:2 Verbin <throeoo> (3x) perusmerkitys (akt.) on: huutaa, metelöidä, möykätä, ja se tulee sanasta <thro'os> = meteli, mellakka. UT:ssa verbi esiintyy vain passiivimuodossa <throeomai> = pelästyä, säikähtää, Mt 24:6, Mk 13:7.
Kaikki nämä kohdat liittyvät lopun ajan ahdistuksiin, joissa kristittyjen ei tarvitse pelästyä.

2:2 Jakeen loppu on sm: sillä usko ei ole kaikkien. Toisin sanoen kaikilla ei ole sydämessään uskoa, tai kaikki eivät elä uskossa.

2:6 Se mikä pidättää = <to katekhon> on neutri, joten se viittaa johonkin asiaan.

2:7 Hän joka pidättää = <ho katekhoon> on maskuliini, joten se viittaa henkilöön.

2:13 Joissakin kreik. teksteissä on: …valitsi teidät ensihedelmänä pelastukseen…
ja joissakin: …valitsi teidät alusta alkaen pelastukseen…, riippuen luetaanko <aparkhees> yhtenä sanana vai kahtena <ap arkhees>.
Jakeen loppu on sm: Hengen pyhityksessä ja uskossa totuuteen.

2:16 Jumalan antama lohdutus on ikuinen.
Ks. 2Kr 1:3–7, Jer 31:13.

2:17 Molemmat verbit ovat muodoltaan akt. opt. aor. yks. 3p., joten käännös on yksikössä: lohduttakoon … vahvistakoon, vaikka monet käännökset lipsuvat monikkomuotoon. Ilmeisesti ns. teologisista syistä.

3:1 Paavali pyytää jälleen uskovia rukoilemaan oman ryhmänsä puolesta evankeliumin työssä.

3:2 Jakeen loppu on sm: sillä usko ei ole kaikkien.

3:3 Jakeen loppu voidaan kääntää myös: varjelee teidät Pahalta/ Paholaiselta.

3:6 Kurittomuutta ilmeisesti ilmeni näillä seuduilla, koska siitä Paavali varoittaa nimenomaan Tessalonikan seurakuntaa: 1Ts 5:14; 2Ts 3:6,7,11.

3:15 Verbillä <noutheteoo> (8x) = 1. neuvoa, opastaa,
2. ojentaa, nuhdella.
Kaikki nämä merkitykset esiintyvät Tessalonikalaiskirjeissä: 1Ts 5:12,14, 2Ts 3:15.
Kannattaa muistaa, että veljen ojentaminen on annettu hengellisten kristittyjen tehtäväksi, Gal 6:1.
Ja heidänkin tulee tehdä se sävyisyyden hengessä.

Paavalin ensimmäinen kirje Timoteukselle

Paavali kirjoitti molemmat kirjeensä Timoteukselle ja Titukselle elämänsä loppupuolella ollessaan vankeudessa Roomassa (tai mahdollisesti kahden vankeusjakson välisenä lyhyenä vapausaikana Makedoniassa tai Nikopoliissa) v. 63–67 jKr.
Näin nämä kirjeet ovat rohkaisevia nuoremmille uskoville ja samalla paimenkirjeitä, joissa Paavali neuvoo nuoria työtovereitaan evankeliumintyössä ja seurakuntien hoidosta ja johtamisesta.
Timoteus on tunnetuin Paavalin työtovereista ja oli samalla seuraavaa sukupolvea evankeliumintyössä. Paavali suhtautui häneen niin kuin myös Titukseen isällisesti ja halusi varmistaa evankeliumintyön jatkumisen terveellä pohjalla.

1:1

1:4 Loppumaton = <aperantos> (1x) = rajaton, loputon, ääretön.
Sana esiintyy LXX:ssa jakeessa Job 36:26, jossa Elihu mainitsee Jumalan vuosien tutkimattomasta määrästä.
Paavali osoittaa jonkinlaista akateemista huumoria, kun käyttää tätä samaa sanaa sukuluetteloista.
Tämä on samalla osoitus ns. raamatullisesta huumorista meidän pienten ihmisten ajattelun rajallisuudesta.
Vrt. 2Kn 6:23, Job 12:2, Mt 13:51, Lk 1:1,62, Jh 11:16, Apt 18:14, Gal 5:12.
Osassa kreik. teksteissä tässä on <zeeteesis> (7x) =
1. tutkiminen, selvittäminen,
2. väittely, riitakysymys, kiista,
ja osassa <ekzeeteesis> (1x) = perinpohjainen tutkiminen, pohtiminen, (turhanpäiväinen) mietiskely, väittely.
Uskonnolliset tarut johtavat vaikka kuinkakin perinpohjaisiin, mutta silti turhiin tutkimisiin ja pohdintoihin, ja edelleen joutaviin väittelyihin.
Ei niistä ole mitään hyötyä, eivätkä ne rakenna ketään.

1:5 Uudessa liitossa käskyn päämäärä ei ole orjuutus vaan rakkaus.
Kun ihminen on päässyt elämässään osalliseksi Jumalan rakkaudesta, eli tullut Jeesuksen luo, niin rakkaus vaikuttaa hänessä ja hänen kauttaan ympäristössä, kun nämä kolme asiaa ovat totta: puhdas sydän, hyvä omatunto ja vilpitön usko.

1:6 Uskon tieltä eksyneistä tulee lain alaisia ja niin ollen he helposti puhuvat suurella varmuudella asioista, joita eivät itsekään ymmärrä. Miksikö? Ks. seuraavat jakeet.

1:8 Jakeet 8–11 osoittavat, että lakia käytetään evankeliumin mukaan, eikä evankeliumia lain mukaan, vaikka uskosta eksyneet niin luulevatkin.

1:9 Lakia ei ole säädetty vanhurskaalle, koska Jeesus Kristus on täyttänyt lain, ja ne, jotka tulevat Jeesuksen omiksi, Jumala vanhurskauttaa Kristuksessa.
Laki on säädetty synnin takia tuomioksi ja rankaisuksi synnille.

1:10 Ihmiskauppias = <andrapodistees> (1x) voi tarkoittaa: orjakauppias, ihmisten sieppaaja, kidnappaaja.
Siihen sisältyy niin menneiden aikojen orjakauppa kuin tämän päivän nuorten naisten käyttö seksiorjina ja köyhälistön käyttö raatajina epäinhimillisissä olosuhteissa.
Terve oppi: 1Tm 1:10; 6:3; 2Tm 1:13; 4:3; Tt 1:9,13; 2:1,2,8; 3Jh 1:2.

1:13 Uskonnollisen lihallisuutensa puolesta Paavalilla oli kerskaamista, 2Kr 11:16–22, mutta evankeliumin kannalta hän oli entisessä elämässään pahimman sortin vastustaja.
Tietämättömyys käy käsi kädessä epäuskon kanssa, eikä suinkaan elävän uskon kanssa.
Usko Jeesukseen Kristukseen poistaa tietämättömyyttä, koska Kristuksessa Jeesuksessa ovat kätkettyinä kaikki viisauden ja tiedon aarteet, jotka voidaan ymmärtää vain uskon avulla, Kol 2:2–3, Hpr 11:3.

1:15 Paavalilla oli terve hengellinen itsetunto. Hän tiesi olevansa Herran Jeesuksen oma ja palvelija, siis armahdettu, mutta myönsi olleensa aiemmin syntinen. Piti itseään omasta näkökulmastaan katsottuna jopa suurimpana syntisenä.

2:2 Vallanpitäjät tarkoittavat kaikkia korkeassa asemassa olevia (AS, TK).
Jumalisesti: sana <eusebeia> (15x) =
1. jumalanpelko,
2. Jumalan kunnioittaminen ja palvominen,
3. Jumalan mielen mukainen elämä,
4. jumalisuus, hurskaus:
Apt 3:12; 1Tm 2:2; 3:16; 4:7,8; 6:3,5,6,11; 2Tm 3:5; Tt 1:1; 2Pt 1:3,6,7; 3:11.
VT:ssa Herran pelko = <jir'at jhwh> (21x) on käännetty 2x tällä sanalla LXX:ssa, Jes 11:2; 33:6.

2:4 Jumala tahtoo kaikkien ihmisten pelastuvan ja tulevan totuuden tuntemiseen.

2:8 Taka-ajatus = <dialogismos> (14x) =
1. ajatus,
2. mielipide,
3. erimielisyys, kiista,
4. epäilys,
5. epäröinti.
LXX:ssa sana esiintyy esim. Jes 59:7, Jer 4:14, Val 3:60,61.

2:9 Tukkalaite lienee tarkoittanut siihen aikaan hiusten palmikointia ympäri päätä pieniksi palmikoiksi. Nykyäänhän niitä on mitä ihmeellisimpiä hökötyksiä. Kullakin makunsa mukaan.

2:10 Uskon tiellä hyvät teot kaunistavat niin naisia kuin miehiäkin, Ef 2:10.

2:15 Lapsensynnyttäminen = <teknogonia> (1x) viittaa siihen, että nainen synnytti Messiaan ilman miehen myötävaikutusta.

Käärme sai paratiisissa aikaan sen, että syntiinlankeemus tuli ihmiskuntaan naisen kautta.
Jumala vaikutti sen, että pelastus tuli maailmaan naisen kautta. Näin Jumala osoittaa naisen kautta, että hänen armotekonsa ovat suuremmat kuin synnin teot.

3:1 Sana <ergon> (169x) = teko, työ, tehtävä, on tässä käännetty työksi. Vrt. 1Ts 5:13 ja 2Tm 4:5.

3:2 Seurakunnan kaitsija, ks. Fil 1:1.

3:6 Verbi <tyfo'oo> (3x) = sm: täyttää savulla,
1. (pass.) paisua (ylpeydestä), ylpistyä,
2. (perf.) olla pöyhkeä: 1Tm 3:6; 6:4; 2Tm 3:4.
Verbi tulee sanasta <tyfos> = savu; omahyväisyys, pöyhkeys.

3:8 Sana <semnos> (4x) = kunnioitettava: Fil 4:8, 1Tm 3:8,11, Tt 2:2.
Sen sijaan vain tässä esiintyy <dilogos> (kankeasti käännettynä kaksikielinen!), joka tarkoittaa henkilöä, joka on puheissaan kahtaalle menevä, siis vilpillinen.
Hän puhuu tietyissä tilanteissa yhtä ja toisissa toista, ei pysy totuudessa, vaan puhuu aina sen mukaan mikä hänelle on edullista. Tätä esiintyy politiikassa paljon, mutta se ei sovi uskoville.
Osta totuutta, älä myy, osta viisautta, kuria ja ymmärrystä, kuuluu Herran sanan ohje kristityille, Snl 23:23.
Sana <aiskhrokerdees> (2x) = häpeällisen voiton tavoittelija: 1Tm 3:8, Tt 1:7.
Sama ajatus hieman eri sanoin: Tt 1:11, 1Pt 5:2.
Seurakuntapalvelija, ks. Rm 16:1.

3:11 Sana <diabolos> (37x) tarkoittaa substantiivina: panettelija, Paholainen, ja tässä adjektiivisesti käytettynä: panetteleva, panettelija, paholaismainen, pirullinen.
Vrt. Tt 2:3 ja 2Tm 3:3.

3:15 Jumalan seurakunta perustuu totuuteen, mutta se ei sentään ole totuuden pylväs ja perustus. Niinpä jaejako, joka lienee tehty v. 1551, on tässä kohden virheellinen. Totuuden pylväs ja perustus liittyy jumalisuuden salaisuuteen ja seuraavaan jakeeseen. Vrt. 2Pt 1:19–20.

3:16 Joissakin kreik. teksteissä on: Jumala ilmestyi lihassa…

4:1 Sana <planos> (4x) =
1. (adj.) harhaan johtava, eksyttävä, pettävä,
2. (subst.) eksyttäjä, villitsijä:
Mt 27:63; 2Kr 6:8; 1Tm 4:1; 2Jh 1:7.
Jopa Herraamme Jeesusta kunnioitettiin tällaisella nimellä.
LXX (2x): Job 19:4; Jer 23:32.

4:2 Sana <hypokrisis> (6x) =
1. teeskentely,
2. tekopyhyys:
Mt 23:28; Mk 12:15; Lk 12:1; Gal 2:13; 1Tm 4:2; 1Pt 2:1.
Tekopyhyys on farisealaista hapatusta, jota Jeesus käski varomaan, Mt 16:6–12, Mk 8:15, Lk 12:1.
Sana tulee verbistä <hypokrinomai> (1x) = teeskennellä, näytellä: Lk 20:20.
Samasta verbistä tulee myös sana <hypokritees> (18x) = teeskentelijä, tekopyhä: Mt 6:2,5,16; 7:5; 15:7; 22:18; 23:13,15,23,25,27,29; 24:51; Mk 7:6; Lk 6:42; 12:56; 13:15.
Sana <pseudologos> (1x) = valheita puhuva, valehtelija, esiintyy vain tässä.

Tavallisempi sana on <pseustees> (10x) = valehtelija:
Jh 8:44,55; Rm 3:4; 1Tm 1:10; Tt 1:12; Jh 1:10; 2:4, 22; 4:20; 5:10.
LXX käyttää tätä sanaa jakeissa Ps 115:2; Snl 19:22.

4:3 Hyvä ruoka on tarkoitettu nautittavaksemme, kun se tehdään Herraa kiittäen. Näin oli säädetty jo Mooseksen laissa, 2Ms 23:25.
Huom! Veri ja veren saastuttama liha eivät ole ruokaa, Mk 7:19, Apt 15:20,29.

4:8 Jumalisuudessa eli oikeassa Jumalan palvomisessa ja kunnioittamisessa on elämän lupaus sekä tätä aikaa että iankaikkisuutta varten.
Niinpä ilman elävää uskoa jo tästä ajallisesta elämästä jää väistämättä puuttumaan paljon.
VT:ssa Egyptin farao, joka on esikuvana tämän maailman ruhtinaasta, antoi kuoleman lupauksen, ks. 2Ms 1:16, 10:28.
Ruumiillisesta harjoituksesta on hyötyä vähään, nimittäin tätä ajallista elämää varten. On parempi elää terveenä ja hyvässä kunnossa nämä ajallisen elämämme päivät.

4:10 Joissakin kreik. teksteissä on verbin <agoonizomai> = taistella, kilvoitella, tilalla verbi <oneidizomai> = olla herjattavana/ solvattavana.

4:13 Tarkoittanee Kirjoitusten lukemista seurakunnalle.

5:16 Sm: todellisista leskistä.

5:18 Paavali lainaa jaetta 5Ms 25:4 samoin kuin jakeessa 1Kr 9:9.

5:22 Paavali kehottaa Timoteusta harkintaan ja varoittaa kiirehtimästä kenenkään siunaamisessa. On parempi ensin harkita, mistä ja kenestä on kyse – onko kyseessä Jumalan

tahdon mukainen asia vai ihmismielen intoilu, jolle mielellään monet haluaisivat evankeliumin työntekijän siunauksen.

5:23 Jo Paavalin aikana ja hänen työtoveriensa joukossa ilmeni inhimillistä ja fyysistä heikkoutta, suoranaista sairastamista, kuten Timoteuksen vatsa- ym. vaivat.
Ks. Fil 2:27, 2Tm 4:19, 2Kr 4:16.
Paavali ei ollut ehdoton absolutisti, ns. raivoraitis, mutta hän kehotti käyttämään viiniä vain vähän, koska paljosta viinistä tulee irstas meno, Ef 5:18.
Parempi olla mahatautinen uskovainen kuin humalainen rietas, joka ei ole köyhä eikä kipeä…ennen kuin seuraavan aamun krapulassa.

5:25 Jakeen loppu on sm: eivätkä toisin olevatkaan voi pysyä salassa.

6:4 Paisua pöyhkeäksi = <tyfo'oo> =
1. täyttää savulla, peittää savuun, savuttaa
⇒ 2. paisua pöyhkeäksi/ ylpeäksi/ omahyväiseksi.
Verbin merkitys tulee sanasta <tyfos> = savu.
Sana esiintyy UT:ssa vain 3x: 1Tm 3:6, 6:4, 2Tm 3:4, ja se kuvaa ihmistä, jonka todellisuuden taju pettää: hänellä on pää pilvissä mutteivät enää jalat maassa.
Kansan kielellä häntä tituleerataan nimityksellä: tuulella käypä.

6:12 Jakeen alku voidaan kääntää myös:
Taistele hyvä uskon taistelu,
tai: Kilpaile hyvä uskon kilpailu.

6:20 Ilmaus <hee pseudonymos gnoosis> = se, mitä valheellisesti kutsutaan tiedoksi. Se saa aikaan epäpyhiä ja tyhjiä puheita

ja vastaväitteitä evankeliumille. Ihmiskunnan historiassa esim. tiede ja politiikka ovat osoittaneet todeksi tämän Paavalin toteamuksen. Kristityn kannattaa pysyä niistä erossa. Niistä kiisteleminen on turhaa ajanhukkaa.

6:21 Bys: Armo olkoon sinun kanssasi!

Paavalin toinen kirje Timoteukselle

Paavali kirjoitti molemmat kirjeensä Timoteukselle ja Titukselle elämänsä loppupuolella ollessaan vankeudessa Roomassa (tai mahdollisesti kahden vankeusjakson välisenä lyhyenä vapausaikana Makedoniassa tai Nikopoliissa) v. 63–67 jKr. Tämä toinen kirje Timoteukselle on Paavalin viimeinen kirje, jonka hän kirjoitti vähän ennen marttyyrikuolemaansa v. 67 jKr.
Näin nämä kirjeet ovat rohkaisevia nuoremmille uskoville ja samalla paimenkirjeitä, joissa Paavali neuvoo nuoria työtovereitaan evankeliumintyöhön liittyvistä asioista, varsinkin seurakuntien hoidosta ja johtamisesta.
Timoteus on tunnetuin Paavalin työtovereista ja oli samalla seuraavaa sukupolvea evankeliumintyössä. Paavali suhtautui häneen niin kuin myös Titukseen isällisesti ja halusi varmistaa evankeliumintyön jatkumisen terveellä pohjalla.

1:2 Poika = <teknon> = sm: lapsi.

1:5 Mummo = <mammee> tarkoitti alun perin äitiä lasten kielellä (= mami, mamma jne), mutta sai sittemmin merkityksen isoäiti eli lasten kielellä mummo tai mummi.
Paavalin mukaan usko suorastaan asui näissä naisissa!
Verbi <enoikeoo> (5x) = asua jssk: Rm 8:11, 2Kr 6:16, Kol 3:16, 2Tm 1:5,14. Vrt Ef 3:17.
Herran omina elävillä isoäideillä on merkittävä vaikutus, Rt 4:13–17, 1Ak 4:4, Mka 5:1.

1:6 Kätten päällepaneminen (4x): Apt 8:18; 1Tm 4:14; 2Tm 1:6; Hpr 6:2.

1:9 Sana <prothesis> (12x) = 1. esillepano, näytteillepano, tällöin on kyse temppelin pyhistä uhrileivistä (4x): Mt 12:4, Mk 2:26, Lk 6:4, Hpr 9:2,
2. (ihmisen) suunnitelma, päätös, tahto (3x): Apt 11:23, 27:13, 2Tm 3:10,
3. Jumalan suunnitelma/ päätös (5x): Rm 8:28, 9:11, Ef 1:11, 3:11, 2Tm 1:9.

1:12 Paavali luotti myös omalla kohdallaan, omassa tehtävässään Jumalaan, ei omaan itseensä.

1:14 Paavali kehotti Timoteusta turvaamaan Pyhän Hengen apuun.

1:15 Paavalikin joutui kokemaan elämässään sen, että jää yksin. Ankarimmin sen meistä ihmisistä joutui aikoinaan kokemaan Job. Vain Messias, Jeesus Kristus on joutunut kokemaan yksin jäämisen syvemmin kuin kukaan ihminen, kun hän kävi ristinkuolemaan Golgatalla.

2:1 Verbi <endynamo'oo> (7x) = 1. vahvistaa, antaa voimaa, pass: 2. vahvistua, 3. voimistua, saada voimaa: Apt 9:22; Rm 4:20; Ef 6:10; Fil 4:13; 1Tm 1:12; 2Tm 2:1; 4:17.
LXX käyttää tätä verbiä jakeessa Tm 6:34, kun kerrotaan, kuinka Herran Henki puki Gideonin voimalla.

2:3 Sotilaitakin (= <stratiootees> 26x) on montaa sorttia. Tutki!

2:4 Sotimistakin (= <strateuomain> 7x) on monenlaista. Tutki!

2:8 Daavidin jälkeläinen = sm: on Daavidin siemenestä.
Sama ilmaisu on jakeissa Jh 7:42, Rm 1:3. Ks. Hpr 11:18.

2:14 Toisissa kreik. teksteissä on: Herran edessä, ja toisissa: Jumalan edessä.
Turmio = <katastrofee> (2x) on varsin voimakas sana, joka esiintyy UT:ssa vain tässä ja 2Pt 2:6.
LXX:ssa se esiintyy useammin (10x + 8x), esim. 1Ms 19:27 (Sodoman hävitys) ja 2Ak 22:7 (kuningas Ahasjan tuho).
Elämänsä ehtoossa Paavali varoitti useaan kertaan sanakiistoista, joista ei ole mitään hyötyä. Sen sijaan lempeys ja sävyisyys olivat hänelle paljon tärkeämpiä. Tutki!

2:16 Saman kehoituksen Paavali antoi myös Titukselle, Tt 3:9.

2:18 Turmella = <anatrepoo> (3x) = 1. kääntää ylösalaisin, kumota, saada luhistumaan,
2. villitä: Jh 2:15, 2Tm 2:18, Tt 1:11.

2:20 Jakeen loppu sm: toiset kunniaan, toiset kunniattomuuteen.

2:26 Selvitä = <ananeefoo> tulee verbistä <neefoo> = olla juomatta viiniä, olla raitis; olla tasapainoinen/ tervemielinen.
Niinpä <ananeefoo> tarkoittaa: selvitä, raitistua, tulla

järkiinsä.
Vangita = <dzoogreoo>, samaa verbiä Jeesus käytti Lk 5:10, kun hän sanoi Pietarille, että saat saaliiksesi ihmisiä. Jeesus teki opetuslapsista ihmisten kalastajia, ja Paholainen yrittää matkia samaa saadakseen ihmisiä saaliikseen.

3:1 Sana <khalepos> (2x) = 1. vaikea, vaivalloinen, kova, 2. vaarallinen, väkivaltainen, raivoisa: Mt 8:28, 2Tm 3:1.

3:2 Ihmisen lihallinen mieli pääsee yhä enenevässä määrin valloilleen.

3:4 Sana <propetees> = 1. malttamaton, harkitsematon, 2. häikäilemätön, tarkoittaa sm: eteenpäin kaatuva, kuten sitä klass. kreikassa käytetäänkin. Kuvaannollisesti se merkitsee harkitsematon, malttamaton, äkkipikainen, yltiöpäinen, häikäilemätön,väkivaltainen.
Sana esiintyy vain tässä ja Apt 19:36 sekä LXX:ssa jakeissa Snl 10:14, 13:3.

3:7 Näiden naisten ongelma on, että he ovat alttiita ottamaan vastaan kaikenlaisia oppeja ja opetuksia, eivätkä siten pääse tuntemaan evankeliumin totuutta.

3:8 Juutalaisen perimätiedon mukaan ne egyptiläiset tietäjät, jotka vastustivat Moosesta ja joista puhutaan 2Ms 7:11ss, olivat nimeltään Jannes ja Jambres.

3:12 Jumalisesti = <euseboos> (2x) = Jumalaa peläten/ kunnioittaen/ palvellen/ palvoen, Jumalan tahdon mukaisesti: 2Tm 3:12, Tt 2:12.
Vastaava adj. on <eusebees> (2x): Apt 10:2,7, 2Pt 2:9.

3:13 Tämäkin on edistystä, mutta väärään suuntaan. Niinpä edistys ei olekaan itse tarkoitus, eli tärkeintä ei olekaan liike,

vaan päämäärä, ja sen jälkeen edistys oikeaan suuntaan. Ne, jotka eksyttävät muita, eksyvät itsekin.

3:14 Keiltä, Bys: keneltä.

3:16 Sm: Koko Raamattu on Jumalan henke(ytt)ämä ja hyödyllinen... (TK, AS, RK, NIV, Novum, LLL).
Tässä Raamattu todistaa itse itsestään, että se on syntynyt Jumalan Pyhän Hengen vaikutuksesta, eikä inhimillisen viisauden vaikutuksesta, vaikka kirjoittajat ovatkin ihmisiä. Ks. 2Pt 1:20–21. Niinpä Raamatun sanasta eivät vastaa ihmiset vaan Jumala itse.
Toisaalta, jos Raamatun olisivat kirjoittaneet ne noin 40 ihmistä noin 1500 vuoden aikana toisistaan kovin paljon tietämättä oman viisautensa avulla, niin heidän olisi täytynyt olla aivan ilmiömäisiä neroja, sillä niin ihmeellinen kirja Raamattu on kokonaisuudessaan.

3:17 Valmis = <ekseertismenos> = valmistautunut, varustautunut. Verbi <eksartidzoo> tarkoittaa: tehdä täydelliseksi, valmistaa t. varustaa jhnk.

4:7 Verbi <agoonidzomai> ja subst. <agoon> tarkoittavat kilpailua ja taistelua, joten paras käännös lienee kilvoitella ja kilvoitus, jotka tarkoittavat uskon taistelua ja kilpailua. Raamattu puhuu paljon voimasta ja juoksemisesta tai rientämisestä, mutta pelkästään inhimillisinä kykyinä ne eivät ole Herralle mieluisia. Tutki tarkemin!
Vrt Ps 147:10, Srn 9:11, Apt 13:25, 20:24, Fil 3:12–14, 2Tm 4:7.

4:10 Tähän nykyiseen maailmaan rakastuminen on herodilaista hapatusta, josta Jeesus varoitti opetuslapsia.
Herodilaiset (3–4x): Mt 22:16, Mk 3:6, 8:15,12:13.

Jumalan seurakuntaan pyrkivät vaikuttamaan ja tunkeutumaan niin farisealainen, saddukealainen kuin herodilainenkin hapatus läpi ajan ja paikan.

4:11 Aikoinaan Paavali oli torjunut Markuksen työtoverina ja sen seurauksena riitautunut Barnabaan kanssa, Apt 15:36–41, mutta nyt hän tarvitsee Markusta avukseen. Veljessuhteet ja työtoveruus olivat palanneet ennalleen Jumalan armon vaikutuksesta.

4:14 Hopeaseppä Demetrioksen ja kupariseppä Aleksandroksen kyvyt ja taidot olivat väärässä käytössä, evankeliumin vastustamisessa, Apt 19:24. Ilmeisesti molempien bisnekset kärsivät evankeliumin leviämisestä kansan keskuuteen.
Vanhan liiton aikana metallimiesten taidot olivat tärkeitä ja hyödyllisiä sekä ilmestysmajan että temppelin rakentamisessa.
Nykyäänkin käytännön taitoja tarvitaan monenlaisissa tehtävissä evankeliumin työssä, varsinkin lähetystyössä.

4:16 Älköön sitä luettako heidän syykseen = <mee autois logistheiee> = sm: älköön heille laskettako (jksk).
Kyseessä on verbin <logidzomai> optatiivi.
Optatiivi on hyvin harvinainen verbimuto, joka esiintyy koko UT:ssa n. 68x, ja se viittaa toteuttavissa olevaan toiveeseen tai kohteliaaseen pyyntöön, sivulauseissa pelkkään mahdollisuuteen.
Paavalin ajatus tuon jakeen lopuksi on: eipä tuota kannata mainita, tai: vaan mitäpä tuosta. Samanlainen ajatus hänellä on Fil 1:18. Paavali oli iän myötä oppinut, ettei kannata takertua lillukan varsiin. Ihmiset, evankeliumin työntekijätkin ovat heikkoja ja erehtyväisiä ihmisiä. Pääasia,

että Herran työ menee eteenpäin kaikesta inhimillisestä heikkoudesta huolimatta.
Näin näemme, että Paavalikin oli vajavainen, mutta hän kasvoi iän myötä hengellisesti. Nuorempana hän oli ollut niin jyrkkä tässä suhteessa, että asettui kiivauksissaan vastustamaan vanhempaa Herran työntekijää Barnabasta ja erkani hänestä, Apt 15:36–39.
Syynä oli Paavalin äkkijyrkkä suhtautuminen Johannes Markukseen, johon Barnabas suhtautui isällisen armollisesti. Ks myös 1Kr 9:6, Gal 2:9, Kol 4:10, Flm 1:24, 2Tm 4:11. Mutta Paavalikin oppi ajan myötä armollisuutta.

4:20 Paavali joutui jättämään työtoverinsa Trofimoksen sairastamaan. Ks. Fil 2:27, 1Tm 5:23, 2Kr 4:16.

Paavalin kirje Titukselle

Paavali kirjoitti molemmat kirjeensä Timoteukselle ja Titukselle elämänsä loppupuolella ollessaan vankeudessa Roomassa (tai mahdollisesti kahden vankeusjakson välisenä lyhyenä vapausaikana Makedoniassa tai Nikopoliissa) v. 63–67 jKr.
Näin nämä kirjeet ovat rohkaisevia nuoremmille uskoville ja samalla paimenkirjeitä, joissa Paavali neuvoo nuoria työtovereitaan evankeliumintyössä ja seurakuntien hoidosta ja johtamisesta.
Timoteus on tunnetuin Paavalin työtovereista ja toisena Titus Barnabaan, Silaksen ym. ohella. Titus oli samalla seuraavaa sukupolvea evankeliumintyössä. Paavali suhtautui häneen niin kuin myös Timoteukseen isällisesti ja halusi varmistaa evankeliumintyön jatkumisen terveellä pohjalla.

1:1 Paavali oli Jumalan palvelija. Muita Herran palvelijoita:
Abraham, 1Ms 26:24,
Mooses, 4Ms 12:7,
Joosua, Jos 24:29,
Nebukadnessar, Jer 25:9,
Paavali, Rm 1:1,
Timoteus, Fil 1:1, tutki!

1:2 Ennen ikuisia aikoja = <pro khronoon aioonioon> (3x):
Rm 16:25; 2Tm 1:9; Tt 1:2. Kukapa ymmärtää tämän?
Mehän olemme tässä ajassa.

1:3 Kun aika oli tullut (UT 1938) = <kairois idiois> (3x) = sm:
omina aikoinaan, sisältää ajatuksen Jumalan päättämästä ja valitsemasta ajankohdasta: 1Tm 2:6, 6:15, Tt 1:3.
Jumala on säätänyt ihmiselle ajat ja rajat, 1Ms 6:3, Ps 90:10, Apt 17:26. Me olemme ajan vankeja. Mutta Jumala on ajan hallitsija, Ps 90:4, 2Pt 3:8.
Suotta ei Mooses pyytänyt Herralta: Opeta meitä laskemaan päivämme oikein, että saisimme viisaan sydämen, Ps 90:12.

1:4 Poikani = <teknon> = sm: lapsi.

1:9 Kristuksen evankeliumin terve oppi kasvattaa uskovat uskossaan terveiksi. Tarvittaessa kasvatukseen kuuluu myös nuhtelu, Tt 1:13.

1:12 Epimenideksen, 500-luvulla eKr. eläneen runoilijan heksametrisäe. Sanatarkasti:
Kreetalaiset aina pettureita, ilkeitä petoja, laiskoja vatsoja!
Epimenides näyttää vahvistavan Aasafin ajatuksen, Ps 73:4.

2:3 Jakeissa 3–5 annetaan vanhemmille sisarille tärkeä tehtävä, jota ei saa laiminlyödä niin kuin ilmeisesti on länsimaissa

tapahtunut. Sen vuoksi onkin nykyään niin paljon avioeroja. Hyvä esikuva kaikille vanhemmille sisarille on Noomi, Rt 3:1–18.

2:4 Jotkut väittävät, ettei Raamatussa missään käsketä vaimoja rakastamaan miestään. Niin, heitä pitääkin ohjata siihen. Ja parhaita ohjaajia ovat vanhemmat sisaret, jotka elämänkokemuksen myötä ovat oppineet rakastamaan miestään ja lapsiaan. Miehille riittää pelkkä käsky: miehet rakastakaa vaimoanne, Ef 5:25.

2:11 Ihminen voi pelastua vain ja ainoastaan Jumalan armosta, Ef 2:8–9, mitä tarkoitusta varten Jumalan armo on ilmestynytkin Kristuksessa. Pelastuksen Jumala on tarkoittanut kaikille ihmisille.

2:12 Uskoon tulon jälkeen Jumalan armo kasvattaa uskovaa. Aivan samoin vastasyntynyt tarvitsee jo alusta alkaen ravintoa, hoitoa, hellyyttä ja rakkautta kasvaakseen ja kehittyäkseen terveeksi ja tasapainoiseksi aikuiseksi.

2:14 Jeesus Kristus on lunastanut meidät sekä lain alaisuudesta että kaikesta laittomuudesta.
Ks. Apt 21:24, Gal 4:4–5, 1Kr 9:19–21.

3:9 Saman kehoituksen Paavali antoi myös Timoteukselle, 2Tm 2:16.

Paavalin kirje Filemonille

Paavali kirjoitti kirjeensä Filemonille Roomasta n. v. 61 jKr. Kirjeessä Paavali osoittaa rakkautensa paitsi rikkaaseen Filemoniin ja muihin tämän seurakunnan jäseniin, niin myös Filemonin karanneeseen orjaan Onesimokseen. Näin Paavali osoittaa, että evankeliumi kuuluu kaikille ja että kaikki Jumalan lapset ovat Herran edessä yhtä kallisarvoisia.

1:1 Filemon oli Paavalille rakas työtoveri niin kuin myös Timoteus, Titus, Priskilla ja Akylas, Arkippos, Markus, Aristarkos, Deemas ja Luukas. Aiemmin hänellä olivat olleet läheisinä työtovereina Barnabas ja Silas. Ja monia muita.

1:4 Filemonin suhteen Paavalilla oli kiitoksen aihetta muistaessaan häntä rukouksissa.

1:8 Paavali kasvaneena kristittynä ei halunnut ottaa mitään käskyvaltaa veljeensä nähden vaan mieluummin pyysi. Jumala ei ole kutsunut meitä ”piällysmiehiksi” vaan palvelijoiksi.

1:9 Vanha = <prebytees> = vanha/ ikääntynyt mies.
UT:ssa heitä mainitaan nimeltä kaksi, Paavalin lisäksi Sakarias, Lk 1:18.
LXX mainitsee VT:ssa Abrahamin, Eelin, Daavidin ja muutaman nimeltä mainitsemattoman vanhan miehen.
Vastaava fem. muoto on <presbytis> = vanha nainen, mutta heitä ei Raamatussa mainita nimellä yhtäkään.
Ei Sakariaskaan kutsunut vaimoaan sillä nimellä, vaan totesi hänen edenneen pitkälle päivien määrässä, Lk 1:18.

1:10 Nimi Onesimos merkitsee: hyödyllinen.

1:12 Paavali oli todellinen sydänystävä Onesimokselle.

1:16 Meidän tulee rakastaa veljiämme sekä ihmisinä että Herran omina.

1:18 Panna jnk laskuun = <ellogeoo/ ellogaoo> esiintyy vain tässä (akt.) ja Rm 5:18 (med.): mutta syntiä ei lueta, missä lakia ei ole.

1:22 Minun suodaan tulla luoksenne = sm: minut lahjoitetaan teille.

Kirje heprealaisille

Tämän kirjeen kirjoittajasta ei ole varmaa tietoa, mutta on arveltu, että kirjoittaja olisi Paavali, Barnabas, Apollos, Zeenas tai joku muu, joka tunsi hyvin Mooseksen lain ja pystyi kirjoittamaan korkeatasoista kreikkaa.
Toinen ajatus on, että kirje olisi alunperin kirjoitettu hepreaksi tai arameaksi ja sitten Luukas olisi kääntänyt sen kreikaksi. Noh, tällä ei ole itse asiassa väliä, koska Jumala on nähnyt hyväksi syystä tai toisesta jättää kirjoittajan ilmoittamatta.
On turhaa pohtia asioita, joista emme tiedä mitään.
Kirjeen pääaihe on se, että Jeesus Kristus on uuden liiton ylimmäinen pappi ja vanhan liiton päämäärä ja täyttymys.
Kirje osoittaa kuinka uusi liitto on kaikella tapaa parempi kuin vanha liitto, joka ei voi tuoda pelastusta ihmisille, ei juutalaisille eikä pakanoille.
Edelleen kirje antaa vahvan todistuksen uskon voimasta ihmisten elämässä jo vanhan liiton aikana. Ja lopuksi se kehottaa uuden liiton uskovia kiinnittymään yhä lujemmin Kristukseen.
Kirjoittamisajankohta on ennen Jerusalemin tamppelin hävitystä. Se selviää itse kirjeestä, Hpr 8:5.

1:2 Sana <kleeronomos> (15x) = perillinen: Mt 21:38; Mk 12:7; Lk 20:14; Rm 4:13,14; 8:17; Gal 3:29; 4:1,7; Tt 3:7; Hpr 1:2; 6:17; 11:7; Jk 2:5.
Tämän sanan lisäksi on sana <sygkleeronomos> (4x) = yhdessä toisten kanssa perivä, kanssaperillinen: Rm 8:17; Ef 3:6; Hpr 11:9; 1Pt 3:7.

1:3 Jumala loi alun perin ihmisen omaksi kuvakseen, mieheksi ja naiseksi, 1Ms 1:26–17, siten että meissä on henki, sielu ja ruumis, 1Ts 5:23. Syntiinlankeemus turmeli tuon kuvan. Jeesus on todellinen Jumalan kuva.
Sana <kharakteer> (1x) esiintyy vain tässä.
Sen merkitys laajemmin kreikan kielessä on:
1. (kolikkoon lyöty) leima,
2. kopio, kuva,
3. luonteenomainen piirre, päällekirjoitus,
4. ulkoinen olemus, hahmo.
Sanansa voimalla = sm: voimansa sanalla, tai: voimallisella sanallaan.
TK: ansionsa perusteella = sm: itsensä kautta (Bys).

1:4 Nimi Jeesus tarkoittaa: Herra (jhwh) on pelastus t. Herra (jhwh) pelastaa.

1:8 Tämä on lainaus VT:sta, Ps 45:7–8.
Näin Pyhä Henki osoittaa, että Jumalan sana käyttää sekä Pojasta että Isästä samaa nimitystä Jumala = kreik. <ho theos> = hepr. <'elohiim>.
Isä ja Poika ovat yhtä niin kuin Herra Jeesus sanoi, Jh 10:30, vaikkei ihmisen lihallinen ymmärrys sitä käsittäisikään.

1:14 Uskovaiset ovat Herran palvelijoita eivätkä suinkaan enkelien palvelijoita tai palvojia.

2:1 Sana <prosoopoleempsia> (4x) = henkilöön katsominen, puolueellisuus: Rm 2:11, Ef 6:9, Kol 3:25, Hpr 2:1.

2:6 Ilmaus Ihmisen Poika (LLL) voidaan kääntää myös: ihmisen poika (UT 1938), mutta kun jatkossa puhutaan Jeesuksesta, on edellinen vaihtoehto tähän tekstiyhteyteen sopivampi.

2:9 Se että Jeesus kuoli kaikkien puolesta, tapahtui Jumalan armosta, Ef 2:8.

2:10 Täydellisyyteen kuuluu laupeus ja uskollisuus Jumalalle, Hpr 2:17.

2:15 Kuolema ja kuoleman pelko tulivat ihmisten osaksi syntiinlankeemuksen seurauksena, ja ne orjuuttavat ihmistä.

2:16 Abrahamin siemen on Kristus, Gal 3:16, ja ne, jotka uskovat häneen, ovat Abrahamin lapsia eli todellisia jälkeläisiä, Gal 3:7–9.

2:18 Herra Jeesus tietää ja tuntee kaikki meidän kiusauksemme ja vaikeutemme elämässämme ja hän voi auttaa meitä itse kutakin, Hpr 4:15.
Herra ei kiusaa ketään, Jk 1:13–14, vaan hän auttaa kiusattuja, 1Kr 10:13.

3:1 Sana <kleesis> (11x) = 1. kutsuminen, kutsu, kutsumus, 2. asema, sääty: Rm 11:29; 1Kr 1:26; 7:20; Ef 1:18; 4:1, 4; Fil 3:14; 2Ts 1:11; 2Tm 1:9; Hpr 3:1; 2Pt 1:10.
Sana <metokhos> (6x) = 1. osallinen,
2. toveri, saman ammatin harjoittaja,
3. kumppani: Lk 5:7; Hpr 1:9; 3:1,14; 6:4; 12:8.
Uskovaiset ovat osallisia Kristuksesta, Pyhästä Hengestä, taivaallisesta kutsumuksesta, veljesyhteydestä, työtoveruudesta, mutta myös kurituksesta.

LXX (6x): käyttää tätä sanaa ilmaisemaan:
Joonatanin veljesyhteyttä Daavidiin, 1Sm 20:30,
Herran omien ystävyyttä, Ps 119:63 (LXX 118:63),
kahden ihmisen välistä suhdetta, Srn 4:10, ja
Efraimin osallisuutta eli liittoa epäjumalien kuvien kanssa, Hos 4:17.
Sana <homologia> (6x) = tunnustus: 2Kr 9:13; 1Tm 6:12–13; Hpr 3:1; 4:14; 10:23.
Tämän maailman henki vastustaa jopa tunnustuksellista uskonnon opetusta kouluissa, koska se ei siedä Jeesus-nimeä.

3:2 Tämä on suora viittaus jakeeseen 4Ms 12:6, jossa Herra itse todistaa palvelijastaan Mooseksesta, kun tämän oma veli Aaron ja sisar Mirjam parjasivat Moosesta.
Keppihevosena parjaukseen oli Mooseksen vaimo, joka oli kuusilainen eikä siis israelilainen. Todellinen syy oli kateus Moosesta kohtaan, 4Ms 12:2.
Onneksi Mooses oli hyvin nöyrä (ja samalla ahdistettu) ihminen, 4Ms 12:3.
Tämä on samalla esikuva Herrastamme Jeesuksesta, joka hyväksyi ja hyväksyy seurakuntaansa (= Kristuksen morsian) myös pakanoita eikä ainoastaan juutalaisia.

3:5 Ks jae Hpr 3:2.

3:7 Jakeissa 7–11 on suora lainaus jakeista Ps 94:7–11.
Ilmaus: tänä päivänä, esiintyy Raamatussa useita kertoja, ja joissakin tapauksissa hyvin voimakkaasti painotettuna, esim. Lk 23:43.
Tutki tarkemmin!

3:8 Sm: katkeroituksessa. Sana viittaa nimeen Maara, joka merkitsee: katkera.
Ks. 2Ms 15:23.

3:10 Verbi <prosokhthidzoo> (2x) = vihastua: Hpr 3:10,17.

3:11 Egyptistä lähteneen Israelin kansan vanha sukupolvi, joka ei päässyt luvattuun maahan vaan kuoli matkalla autiomaassa, on esikuva uskovaisen vanhasta ihmisestä, joka ei peri Jumalan valtakuntaa vaan se nujerretaan tässä ajassa.
Sen sijaan Israelin nuori sukupolvi pääsi perille Joosuan johdolla, ja niin meidänkin uusi luomuksemme perii taivasten valtakunnan Jeesuksen johdolla.

3:12 Pahinta, mitä uskova voi tehdä elämässään, on luopua elävästä Jumalasta. Se ei tapahdu hetkessä vaan, jos hän synnin pettämänä paatuu, Hpr 3:13.

4:2 Sana tuli lihaksi ainoastaan Jeesuksessa Kristuksessa.
Kun Jumalan sana pääsee sulautumaan uskossa kristityn sydämeen, vaikuttaa se hengellistä kasvua ja niin ollen lihallisen mielen vähenemistä.
Kristityn kohdalla vanhan ihmisen eli lihan paikka on risti, Rm 6:6, Gal 5:24, 6:14.

4:7 Tänä päivänä: ilmaus on hyvin voimakkaasti painotettu.
Ks. Lk 23:43, Hpr 3:7.

4:12 Jumalan Sana on kaikkein paras läpivalaisulaite, sillä se tunkee lävitse ja erottaa jopa sielun ja hengen, ja niin ollen myös ihmisen perimmäiset ajatukset ja tekojen todelliset vaikuttimet.
Vrt. Snl 5:4, jossa vääränlainen kaksiteräinen miekka viiltää synnin haavoja.

4:13 Tähän sopii vertaus geometriasta:
Kaksiulotteisessa maailmassa ympyrän ulkopuolelta katsottuna ympyrän kehästä voidaan nähdä alle puolet eli 50% eikä sisäpuolta ollenkaan.
Mutta kolmannesta ulottuvuudesta katsottuna voidaan nähdä koko ympyrän kehä sekä myös sisäpuoli kokonaisuudessan.
Jos nyt fyysisessä maailmassa joku katsoisi meitä neljännestä ulottuvuudesta käsin, hän näkisi meidän kokonaan sisuskaluineen kaikkineen. Ja tämä siis pelkästään fyysisessä maailmassa.
Kuinka paljon ihmeellisempi onkaan sitten Hengen maailma, jossa Jumala näkee meidät todellakin sisimpiä ajatuksiamme myöten.

4:15 Herra Jeesus tietää ja tuntee meidän heikkoutemme ja hän voi auttaa meitä, koska häntä kiusattiin kaikin tavoin, Rm 8:26, Hpr 2:18.
Verbi <sympatheoo> (2x) = 1. kärsiä yhdessä toisen kanssa, 2. osallistua toisen kärsimyksiin, sääliä, tuntea sympatiaa toista kohtaan: Hpr 4:15, 10:34.
Vrt. sana <sympathees> (1x) = myötätuntoinen, empaattinen: 1Pt 3:8.

4:16 Nyt on armon evankeliumin aika. Jumalan kansa saa käydä armon valtaistuimen eteen. Sinne kutsutaan kaikkia muitakin. Tuomioistuimet tulevat myöhemmin Jumalan säätämänä aikana.

5:11 Sana <noothros> (2x) = hidas, veltto, haluton, laiska, Hpr 5:11, 6:12, sekä LXX:ssa Snl 22:29.

6:10 Sana <adikos> (12x) = väärämielinen, epäoikeudenmukainen, epärehellinen, on vastakohta sanalle

<dikaios> (79x) = vanhurskas.
Jumala ei ole väärämielinen vaan vanhurskas, Rm 3:23–26.
Bys: työnne ja vaivannäkönne rakkaudessa.

6:13 Jumala määritteli itsensä itsellään, 2Ms 3:14, ja vannoi itsensä kautta, koska hän on Jumala. Ei ole ketään suurempaa.

6:15 Uskonvaellus vaatii kärsivällisyyttä. Kaikki minulle heti, tässä ja nyt, on ihmisen lihallisen mielen vaatimus. Varsinkin lapsuudessa ja nuoruudessa. Mutta kärsivällisyys eli pitkämielisyys on Hengen hedelmä, Gal 5:22, jota Jumala tahtoo lapsissaan kasvattaa, Lk 8:15.
Kasvatuskeinoina ovat esim. ahdistukset, Rm 5:3, ja koetukset, Jk 1:3.

6:18 Nämä kaksi muuttumatonta asiaa, jotka Jumala lupasi Abrahamille, ovat runsas siunaus ja runsas lisääntyminen, Hpr 6:14. Nämä ovat toteutuneet Jumalan seurakunnan keskuudessa ja toteutuvat yhä edelleen loppuun asti.

6:20 Jeesus on meidän ylimmäinen pappimme, ei Mooseksen lain mukaan vaan Melkisedekin järjestyksen mukaan. Niinpä Herran kansa ei ole Mooseksen lain alainen vaan Kristuksen armon evankeliumin alainen.

7:1 Melkisedek (10x) = hepr. <malki-tsedeq> (2x) = sm: vanhurskauden kuningas.
Hän oli Saalemin kuningas ja Korkeimman Jumalan pappi: 1Ms 14:18; Ps 109:4; Hpr 5:6,10; 6:20; 7:1,10,11,15,17, ja samalla esikuva Messiaasta.
Melkisedek siunasi Abrahamin, hän on siis ylempi kuin Abraham, Hpr 7:7.

7:2 Abraham antoi kymmenykset (35x + 10x) kaikesta, ja nimenomaan parhaasta saaliistaan, ennen Mooseksen lakia oman sydämensä halusta: 1Ms 14:20; 28:22; 3Ms 27:30–32; 4Ms 18:21–28; 5Ms 12:6,11,17; 14:22–28; 26:12; 1Sm 8:15,17; 2Ak 31:5,6,12; Neh 10:37,38; 12:44; 13:12; Am 4:4; Mal 3:8,10; Mt 23:23; Lk 11:42; 18:12; Hpr 7:2–9. Uuden liiton uskovat eivät ole Mooseksen lain alaisia kymmenystenkään suhteen, vaan antavat omista varoistaan oman sydämensä halusta menestymisensä mukaan, sillä iloista antajaa Jumala rakastaa, 1Kr 16:2, 2Kr 9:7.

7:7 Hepr. verbillä <beereekh> ja kreik. verbillä <eulogeoo> on molemmilla kaksi periaatteellista merkitystä:
1. siunata (Jumala siunaa ihmistä),
2. kiittää, ylistää (ihminen kiittää ja ylistää Herraa).
Niinpä käännöksissä tulee olla, että Herra siunaa omiaan, ja Herran omat ylistävät Herraa.
Mutta ei voida kääntää toisin päin.

7:12 Vanha liitto ja siihen kuulunut Mooseksen laki oli voimassa Jeesuksen Kristuksen uhrikuolemaan asti. Silloin tuli voimaan uusi liitto ja tapahtui myös lain muutos. Emme enää ole Mooseksen lain alaisia vaan olemme Kristuksen laissa, 1Kr 9:19–22. Tutki tarkemmin!

7:16 Sm: lihallisen käskyn lain mukaan.

7:17 Bys: Hän todistaa.

7:19 Uuden liiton uskovilla moni asia on parempi kuin vanhassa liitossa tai maailmassa:
a) toivo, Hpr 7:19,
b) liitto, Hpr 7:22, 8:6,
c) ylimmäisen papin virka, Hpr 8:6,

c) lupaukset, Hpr 8:6,
d) uhri, Hpr 9:23, 12:24, 11:4 (esikuva)
e) omaisuus, Hpr 10:34,
f) isänmaa, Hpr 11:13–16, 12:28,
g) ylösnousemus, Hpr 11:35,
h) iankakkisuus, Hpr 11:39–40, 12:22–24.
Tutki tarkemmin koko UT:sta ja myös VT:sta.

7:22 Jeesus on uuden liiton takaaja, ja niinpä hän sai kokea vanhan liiton ennustusten käyvän toteen omalla kohdallaan meidän puolestamme.
Esim: Mt 27:35, Ps 22:19. Näin tunnustetaan myös Daavid profeetaksi.
Tämän ennusti omalla tavallaan kuningas Salomo, Snl 20:16, 22:26–27, 27:13.

7:25 Meillä on kaksi puolustajaa ja kaksi esirukoilijaa:
Pyhä Henki, Jh 14:16–17, Rm 8:26,
Jeesus Kristus, Hpr 7:25, 1Jh 2:1.

7:26 Emme tiedä, kuinka paljon on taivaita ja taivasten taivaita, mutta Jeesus on niiden kaikkien yläpuolella: 5Ms 10:14; 1Kn 8:27; 2Ak 2:6; 6:18; Neh 9:6; Ps 68:33; 148:4.

8:1 Sana <kefalaion> (2x) = 1. pääasia, pääkohta, asian ydin, 2. pääoma, omaisuus, suuri rahamäärä: Apt 22:28, Hpr 8:1.
Monet valittavat sitä, mitä meiltä puuttuu, mitä meillä ei ole. Mutta Jumalan seurakunta voi sanoa tärkeimmistä asioista: meillä on! Esim:
- rauha Jumalan kanssa, Rm 5:1,
- erilaisia armolahjoja, Rm 12:6,
- suuri ylimmäinen pappi, Hpr 4:14, 8:1.
Tutki tarkemmin!

8:5 Tämä osoittaa, että Jerusalemin temppeli oli vielä pystyssä, kun heprealaiskirje on kirjoitettu.

8:7 Ensimmäinen liitto = <hee prootee diatheekee> (Hpr 9:15) on vanha liitto = <hee palaiee diatheekee>, joka ilmaus esiintyy ainoastaan 2Kr 3:14.
Ensimmäinen liitto ei ollut moitteeton, koska Israelin kansa ei pitänyt sitä vaan rikkoi sitä vastaan jatkuvasti.
Uusi liitto onkin Isän ja Pojan välinen liitto, sitä eivät muut pysty rikkomaan tai tekemään tyhjäksi, mutta me saamme olla osallisia siitä liitosta Kristuksen ansion tähden.
Ensimmäinen liitto: Hpr 8:7,13; 9:1,15,18.

8:11 Lähimmäistään, on joissakin kreik. teksteissä: kansalaistaan.

9:1 Bys: ensimmäiselläkin majalla.

9:13 Ulkonaiseen puhtauteen = sm: lihan puhtauteen.

9:14 Monet ihmiset ollessaan herätyksessä ja tullessaan synnintuntoon tuntevat, että heidän sisimmässään jo palavat helvetin tuomion tulet, mutta Kristuksen veri sammuttaa sellaisetkin ihmisen sydämestä, ja tilalle tulee Jumalan rauha.

9:22 Joissakin kulttuureissa on käytössä ns. verikosto, joka aiheuttaa vain uutta väkivaltaa, 1Ms 9:6. Niinpä kaikki muu veri tahraa ihmisen sydämen, vain Jeesuksen Kristuksen veri puhdistaa synnistä ja tuo sovituksen Jumalan edessä.

9:27 Tässä ajassa meille kaikille on määrätty kuolemantuomio.
Kuoleman jälkeen tulee iankaikkinen tuomio joko:
- Kristuksen tuomioistuimen edessä, 2Kr 5:10, Rm 8:1,
- kansojen tuomiolla, Mt 25:31–46, tai
- valkoisen valtaistuimen edessä, Ilm 20:11–15.

10:1 Laissa on vain varjo evankeliumista, samoin vanhassa liitossa uudesta liitosta ja Vanhassa testamentissa Uudesta testamentista. Kaikissa noissa vanhoissa asioissa voidaan nähdä piirteitä ja enteitä uudesta, mutta vasta uudessa liitossa on asioiden todellinen olemus. Ks. 1Ak 4:22.

10:5 Jakeissa 5–9 viitataan ennustukseen jakeissa Ps 40:7–9. Siinä kerrotaan samalla Messiaan mielenlaatu: Sinun tahtosi, Jumalani, minä teen mielelläni.

10:9 Vanha liitto ei ollut moitteeton, koska liiton toinen osapuoli eli Israelin kansa ei pitänyt liittoa vaan rikkoi sitä monin tavoin. Jeesus poisti tuon liiton ja toi uuden liiton, kun toteutti täydellisesti Jumalan tahdon.

10:20 Jeesus on tie, totuus ja elämä, Jh 14:6. Tästä uudesta ja elävästä tiestä ennusti jo aikoinaan profeetta Jesaja, Jes 30:21, 35:8.

10:22 Jumalan Sana kehottaa ihmistä käymään esiin, eikä pakenemaan ja piiloutumaan niin kuin ensimmäinen ihmispari teki syntiinlankeemuksen jälkeen, 1Ms 3:8–10.

10:24 Verbi <katanoeoo> (14x) = 1. huomata, havaita,
2. katsella, tarkkailla, tehdä havaintoja,
3. kiinnittää huomionsa/ mielensä jhnk: Mt 7:3; Lk 6:41; 12:24, 27; 20:23; Apt 7:31,32; 11:6; 27:39; Rm 4:19; Hpr 3:1; 10:24; Jk 1:23,24.
Jakeessa Hpr 3:1 verbi on imperatiivissa (käskymuoto), tässä jakeessa konjunktiivissa (kehottava muoto).
Uskonelämään kuuluu huolehtiminen toisistamme, samoin toistemme rohkaiseminen.
Meidät on luotu niitä hyviä tekoja varten, jotka Jumala on jo edeltä valmistanut, Ef 2:10.

10:30 Herra tuomitsee kansansa. Tuomio voi olla:
a) negatiivinen: synnille se on rangaistus,
b) positiivinen: uskon kuuliaisuudelle se on pelastus.

10:34 Bys: yhdessä minun kahleitteni kanssa.

11:1 Tämä luku on oikea uskon luku UT:ssa.
Se osoittaa, että uskoon liittyy ja sisältyy monenlaisia asioita, mm. seuraavat 40:
(1) luja luottamus
(2) toivo
(3) varmuus.
Varmuus = <elegkhos> (1x) = sm: todeksi osoittaminen.
Esiintyy UT:ssa vain tässä.

11:2 (4) Hengen todistus.

11:3 (5) ymmärrys.
Joissakin kreik. teksteissä on lisäys: nähneet ja vakuuttuneet.

11:4 (6) uhri
(7) vanhurskaus
(8) puhe kuoleman jälkeenkin.
Tästä eteen päin luetellaan joukko uskon sankareita, mutta heitä on toki Raamatussa paljon enemmän.
Esim: 2Sm 17:27. Tutki!
Lisäksi on suuri joukko nimettömiä, tuntemattomiksi jääneitä uskon sankareita: 2Kn 5:2. Tutki!
Uskonelämällä on kolme vaikutusalaa:
a) uskon vaikutus tässä ajassa uskovan eläessä ihmisten keskuudessa,
b) uskon vaikutus muihin ihmisiin tässä ajassa uskovan kuoltua,
c) uskon muuttuminen näkemiseksi iankaikkisuudessa.

11:5 (9) ylöstempaaminen
(10) kelvollisuus Jumalalle.

11:6 (11) palkinto
(12) Herran etsiminen.
Uskon synnyttää ihmisen sydämessä Pyhä Henki, kun hän kutsuu ja vetää ihmistä Jeesuksen luo.

11:7 (13) toiminta pyhässä pelossa
(14) tuomio.

11:8 (15) kuuliaisuus
(16) perintö.

11:9 (17) muukalaisuus
(18) jatkuvuus.

11:10 (19) odotus.

11:11 (20) voima
(21) hedelmällisyys.
Tässä jakeessa sanotaan varsin jännästi sm: Uskolla sai itse hedelmätön Saarakin voimaa suvun perustamiseen…
Hedelmätön = <steiros, steira> (17x): 1Ms 11:30; 25:21; 29:31; 2Ms 23:26; 5Ms 7:14; Tm 13:2–3; 1Sm 2:5; Ps 112:9; Job 24:21; Isa. 54:1; Lk 1:7, 36; 23:29; Gal 4:27; Hpr 11:11.
Hedelmättömyys on ollut ongelma läpi ihmiskunnan historian. Hengellisessä mielessä ongelma on vielä pahempi.
Suku = <sperma> = sm: siemen. Abrahamin siemen on Messias, jota ennustus tarkoittaa, Gal 3:16.

11:12 (22) lisääntyminen.

11:13 (23) kuolema.

11:16 (24) parempi, taivaallinen isänmaa, yhdyskunta, Fil 3:20. Jumalan kansan isänmaa ei ole tässä maailmassa vaan meillä on parempi isänmaa, taivaallinen koti, Jumalan valtakunta.

11:17 (25) koetukset.

11:18 Jälkeläiset = kreik. <sperma> (43x) = hepr. <zera‘> = sm: siemen. Abrahamin, Iisakin, Jaakobin ja Daavidin siemen on Messias, jota ennustus tarkoittaa, Gal 3:16.

11:19 (26) hengellinen päättelykyky eli hengellinen logiikka, 2Kr 3:5, Fil 4:8. Vrt Apt 27:24–26.
(27) ylösnousemus.

11:20 (28) siunaus
(29) tulevaisuus.

11:21 Siunatessaan Joosefin pojat Manassen, joka oli esikoinen, ja Efraimin Jaakob laittoi kätensä ristikkäin. Oikea käsi tuli Efraimin päälle ja vasen Manassen päälle.
Näin esikoissiunaus tuli Efraimille, 1Ms 48:1–20.
Tämä on samalla vertauskuva luonnollisesta Israelista ja hengellisestä Jumalan Israelista, jolle tulee esikoissiunaus ristin kautta.

11:22 (30) Jumalan lupausten toteutuminen.

11:23 (31) lasten suojelu.

11:24 (32) kieltäymys.

11:25 (33) Jumalan tahdon mukainen kärsimys on paljon tärkeämpi ja suurempi asia kuin synnin tuoma hetkellinen nautinto.
Sana <proskairos> (4x) = hetkellinen, lyhytaikainen:
Mt 13:21, Mk 4:17, 2Kr 4:18, Hpr 11:25.

Sana <apolausis> (2x) = nautinto, nauttiminen: 1Tm 6:17, Hpr 11:25.
Synti antaa vain hetkellisen nautinnon, mutta kun luotamme Jumalaan, hän antaa meille kaikkea runsaasti nautittavaksemme, 1Tm 4:3, 6:17.

11:26 (34) Kristuksen pilkka on paljon tärkeämpi ja suurempi asia kuin Egyptin, joka on esikuva tästä maailmasta, aarteet.

11:27 (35) hengellinen näkökyky → pelko pois.
Ensimmäisellä kerralla Mooses joutui peläten pakenemaan Egyptistä, kun oli tappanut egyptiläisen miehen, 2Ms 2:15, mutta toisella kerralla hän lähti Jumalan valtuuttamana kansan johtajana pelkäämättä faraota ja tämän sotajoukkoja, 2Ms 12:31s. Farao pikemminkin pelkäsi Moosesta.

11:28 (36) esikuva: pääsiäinen → kuolema väistyi.

11:29 (37) yliluonnollinen varjelus.

11:30 (38) yliluonnollinen johdatus.

11:31 (39) kuuliaisuus → pelastus tuhosta.
Jotkut yrittävät vääntää hepr. tekstiä siten, että Raahab olisi ollut majatalon hoitaja, Jos 2:1. Mene tiedä, vaikka olisikin ollut, mutta Uusi testamentti todistaa kahteen kertaan, että hän oli portto: Hpr 11:31, Jk 2:25. Samoin kuin itse hepr. tekstikin. Ei kannata yrittää selittää uskon sankarien entistä elämää jotenkin pyhäksi, sillä Jeesus sanoi ylipapeille ja vanhimmille, että publikaanit ja portot menevät Jumalan valtakuntaan ennen noita vastustajia, Mt 21:31.

11:32 (40) uskon sankarit, vaikka olivatkin vajavaisia ihmisiä.

11:33 Uskon sankarit ovat kukistaneet valtakuntia läpi historian. Esimerkkeinä tästä ovat Jeremia, Jer 44:24–30, 51:59–64, ja Daniel, Dan 5:1–30. Nämä miehet olivat yhteiskunnalliselta asemaltaan vastakohdat. Jeremia luettiin mmakansan köyhälistöön, Daniel oli Baabelin johtomiehiä.

11:38 Uskon sankarit olivat halveksittuja tämän maailman silmissä, mutta tosiasiassa olikin toisin päin, tämä maailma ei ollut noiden Jumalan ihmisten arvoinen.

11:39 Nuo vanhan liiton aikaiset uskon sankarit todistivat edeltäpäin Kristuksesta, hänen kärsimyksistään ja uudesta liitosta, 1Pt 1:10–12.

11:40 Heprealaiskirje osoittaa, mitä kaikkea parempaa Jumala on meille varannut: ks. Hpr 7:19.

12:1 Elämän ja kuoleman kilpajuoksussa vain yksi on saavuttanut voittopalkinnon, Herramme Jeesus Kristus. Niinpä Paavali kehotti meitä juoksemaan niin kuin hän, että saavutamme voiton, 1Kr 9:24. Ja Herra itse on luvannut voittopalkinnot omilleen: Ilm 2:7,11,17,26–28, 3:5,12,21.

12:2 Kreik. ilmaus <anti tees kharas> voidaan kääntää:
a) ilon sijasta, ks. Fil 2:5–10,
b) ilon vuoksi, Hpr 2:10.
Verbin <kathidzoo> = istuutua, istua, perfektimuoto tarkoittaa, että Jeesus on istuutunut ja istuu nyt. Joissakin kreik. teksteissä on aoristimuoto, joka tarkoittaa: istuutui.

12:3 Uskonnollisuus perinnäissääntöineen rajoittaa ihmisen ajatusmaailmaa. Niinpä monet ateistit torjuvat evankeliumin, koska se muka estää ihmistä ajattelemasta.
Asia on kuitenkin päinvastoin: uskonnollinen ateismi

rajoittaa ihmisen hengellisen näkökyvyn ja niin ollen ajattelun. Esim. tieteessä jotkut asettavat rajoituksen, etteivät tiedemiehet ja tutkijat saa ajatella, että on olemassa Luoja, vaikka näkevätkin luomakunnassa vallitsevan järjestyksen ja kaiken tarkoituksenmukaisuuden.
Evankeliumi puolestaan avaa ihmisen silmät ja ohjaa ajatusmaailman oikeaan, hengelliseen suuntaan, Ps 107:43, Fil 4:8, Hpr 12:3.

12:4 Jeesus taisteli syntiä vastaan verille asti, Lk 22:44, ja lopuksi hänen verensä vuodatettiin Golgatan ristillä.

12:5 Suora lainaus jakeesta Snl 3:11.

12:7 Ilman kasvatusta ja kuritusta lapsista kasvaa kurittomia nuoria ja itsekkäitä aikuisia, jotka ajan myötä katkeroituvat, kun eivät saaneet elämässään kaikkea, mitä olisivat halunneet. Ja ne harvat, jotka onnistuivat muiden kustannuksella saamaan mitä halusivat, kärsivät lopulta samasta ongelmasta, elämän tyhjyydestä ilman Jumalaa.

12:10 Maalliset isät kurittavat oman vajavaisen ymmärryksensä tai ymmärtämättömyytensä mukaisesti, mutta Taivaallinen Isä kurittaa ja kasvattaa meitä tosi parhaaksemme.

12:11 Hengellinen kuritus tuottaa Hengen hedelmää uskovan elämässä, joten siitä on syytä kiittää, vaikka se ei kurituksen aikana kiitosaiheelta tunnukaan. Ks. Gal 5:21.

12:14 Pyhitys = synnistä eristäytyminen, mutta se ei ole syntisistä eristäytyminen = farisealaisuus.
Kukaan ei ole pyhempi kuin Jeesus. Hän ei koskaan tehnyt syntiä, mutta oli syntisten ystävä, Mt 11:19.

12:15 Armottomuus on kasvualusta katkeruudelle, mutta Jumalan armo ehkäisee katkeruutta.
Katkeruuden juuri on kuin juolavehnän juuri, joka kasvukauden aikana tuottaa suuren kasvun. Tutki!

12:16 Eesau myi esikoisuutensa ja sen seurauksena menetti myös esikoissiunauksensa.

12:17 Sm: mielen muutokseen.

12:18 Verbi <pseelafaoo> (4x) = 1. koskettaa, kosketella, 2. hapuilla: Lk 24:39, 1Jh 1:1, Apt 17:27, Hpr 12:18.

12:20 Joissakin kreik. teksteissä on jakeen lopussa: ammuttakoon jousella kuoliaaksi/ surmattakoon heittokeihäällä.

12:21 Jumalan ilmestyminen vanhan liiton solmimisen aikana oli niin hirvittävä, että Mooseskin pelkäsi.

12:24 Aabelin veri huusi Jumalan edessä kostoa, 1Ms 4:10–16, mutta Jeesuksen Kristuksen veri julistaa anteeksiantamusta, Mt 26:26–28.

13:1 Tämä luku kokonaisuudessaan puhuu siitä, mitä kuuluu veljesrakkauteen.
Veljesrakkaus = <filadelfia> (6x): Rm 12:10; 1Ts 4:9; Hpr 13:1; 1Pt 1:22; 2Pt 1:7.
Ilmestyskirjassa, Ilm 1:11, 3:7, on erään srk:n nimenä Filadelfia muodossa <filadelfeia>, mutta merkitys on sama. Kunpa kaikki seurakunnat olisivat samanlaisia kuin veljesrakkauden seurakunta.

13:2 Jumalan tahdon tiellä emme tiedä kaikkea, mitä tapahtuu meidän kauttammekin.
Johannes Kastaja ei tiennyt olevansa Messiaan edellä

lähetetty profeetta Elia, Jh 1:21, Mt 11:14.
Ei myöskään Joonatanin pieni palveluspoika tiennyt toimittavansa tärkeää tehtävää, kun hän nouti Joonatanin ampumat nuolet ja samalla välitti Daavidille tärkeän viestin, 1Sm 20:18–23, 35–42.
Eikä tuntematon jousimies tiennyt toteuttavansa Jumalan tuomion, kun hän taistelussa ampui jousellaan umpimähkään, 1Kn 22:34–38.
Eikä kuningas Daavidin valiosoturi Uuria tiennyt kuljettavansa mukanaan omaa kuolemantuomiotaan, kun hän lähti Daavidin linnasta sotatantereelle ja vei sotajoukon päällikölle Jooabille Daavidin lähettämän kirjeen, 2Sm 11:14–27. Uuria palveli nöyrästi Herraa, kuningasta ja omaa sotajoukkoaan ja sai sen tähden kuolla. Se oli Herran silmissä paha, mutta Herra palkitsi sen niin, että Uuria on ainut ulkopuolinen, joka mainitaan Jeesuksen Kristuksen sukuluettelossa, Mt 1:6.

13:3 Tässä ajallisessa elämässä me olemme ajallisessa ruumiissa. Kuolemassa tämä maallinen majamme hajotetaan maahan, 2Kr 5:1, mutta sen tilalle saamme taivaallisen majan, ylösnousemusruumiin, 1Kr 15:47ss.

13:4 Ilmaus <en paasin> voidaan kääntää joko:
a) kaikkien kesken/ keskuudessa, tai:
b) joka suhteessa, kaikin puolin.
Vrt. Hpr 13:18, jossa on sama ilmaus.
Jumala on asettanut avioliiton ihmistä varten, ja siksi se tulee pitää kunniassa. Avioliiton halveksiminen tai suoranainen kieltäminen johtaa hillittömyyteen, irstauteen ja pahimmillaan luonnottomuuksiin, joista ihmiset, varsinkin

nuoret ja lapset, saavat syviä haavoja sieluunsa ja tunne-elämäänsä.

13:5 Ahneus on epäjumalanpalvelusta, Kol 3:5.

13:7 Jumalan seurakuntaa johdetaan Jumalan sanalla eikä suinkaan ihmisopeilla. Niinpä hengellisiä johtajia ovat ne, jotka Herra itse on armoittanut Sanansa palvelijoiksi rakentamaan Kristuksen ruumista eli seurakuntaa.

13:8 Jatkuvuus iankaikkisesta iankaikkiseen, vrt. 2Ms 10:2,6.

13:15 Jeesus Kristus on antanut täydellisen uhrin meidän puolestamme. Me puolestamme voimme uhrata kiitosuhria Jumalalle, tehdä hyvää ja jakaa omastamme, siitä mitä meillä on Jumalan siunauksena.

13:17 Ketkä ovat johtajia Jumalan seurakunnassa?
Jotkut luulevat, että ne joilla on bisneskoulutusta tai organisointikykyä. He voivat toki olla avustajia evankeliumintyössä, mikäli antavat kykynsä Pyhän Hengen käyttöön.
Mutta johtajuus Jumalan seurakunnassa on verrattavissa siihen, miten johdetaan ja ketkä johtavat lammaslaumaa.
Paimenet: he hoitavat sieluja niin kuin tämä jae osoittaa,
he tekevät sen Jumalan sanaa julistaen, Hpr 13:7,
ja ollen laumalle esikuvina uskonvaelluksessa, Lk 22:26.
He palvelevat nöyrästi Herraansa ja kunnioittavat Herran lauman todellista johtajaa, Ylipaimenta, Herraamme Jeesusta Kristusta, Mt 2:6, 1Pt 2:21–25, 5:1–4.
Meidän tulee kunnioittaa heitä Herran seurakunnan työmiehinä, 1Ts 5:12–13.
Hyvinä esikuvina vanhan liiton ajoilta hengellisistä johtajista ovat esim:

a) Mooses, jonka apulaisena oli Joosua ja tukimiehinä olivat Aaron ja Huur,
b) Joosua, jolla oli tukimiehenä Kaaleb,
c) Samuel,
d) Esra ja Nehemia.

13:21 Jumala vaikuttaa meissä sekä tahtomisen että tekemisen, Fil 2:12–13. Hän antaa meille myös kyvyt ja lahjat toteuttaa hänen tahtoaan, 1Kr 12:7, 2Kr 3:5.

13:23 Nuori Timoteuskin joutui kokemaan evankeliumintyön ”syventävät opinnot” vankilassa, niin kuin Pietari, Paavali, Silas ja monet muut.

Jaakobin kirje

Tämän kirjeen kirjoittaja on Jaakob, Herran veli.
Kirje on kirjoitettu n. v. 45 jKr. joten sitä pidetään Uuden testamentin kirjoista varhaisimpana.
Kirje on osoitettu Palestiinan alueen ulkopuolella hajaannuksessa eläville juutalaiskristityille.
Jaakobia pidetään todellisena uskon miehenä, ja hän kirjoittaa uskosta suhteessa koettelemuksiin, lähimmäisiin, hyviin tekoihin, kielen käyttöön, eroon maailmasta, kärsivällisyyteen ja rukoukseen.
Erityisesti tämä kirje tähdentää, että usko, joka tuo vanhurskautuksen, vaikuttaa myös teot.
Samoinhan Paavali kirjoittaa kirjeissään, esim. Ef 2:1–10.

1:1 Jaakob ei mainitse itseään Herran Jeesuksen veljeksi vaan palvelijaksi. Hän oli oikeastaan Jeesuksen velipuoli kuten Juudaskin, Mt 13:55, koska heillä oli sama äiti Maria, mutta Joosef ei ollut Jeesuksen isä.
Israelin kansa, sen 12 heimoa, oli joutunut syntiensä ja tottelemattomuutensa takia hajaannukseen, mikä on nähtävissä vielä tänäkin päivänä.

1:2 Verbi <peripiptoo> (3x) = joutua (äkkiarvaamatta jhnk tilanteeseen), ajautua: Lk 10:30, Apt 27:41, Jk 1:2, sekä LXX:ssa 4x: esim. Rt 2:3 ja 2Sm 1:6.

1:3 Jakeissa 2–4 ilmaistaan hengellinen syy-seuraus-ketju: kiusaukset ja koetukset → uskon kestävyys → kärsivällisyys → täydellisyys ja eheys → mitään ei puutu.
Tällöin toteutuu Ps 23:1s.
Vrt Rm 5:3–4.

1:4 Sana <holokleeros> (2x) =
1. vahingoittumaton, ehyt, Jk 1:4,
2. nuhteeton, moitteeton: 1Ts 5:23.

1:8 Sana <dipsykhos> (2x) = kahden vaiheilla oleva, kahtaalle häilyvä, epävakaa: Jk 1:8, 4:8.
Esikuvana tälle on Israelin kansa profeetta Elian päivinä, 1Kn 18:21.
Vrt. Ps 12:3, 119:113, Snl 28:6,18.

1:12 Elämän kruunu, ks. Ilm 2:10, 3:11.

1:18 Kun ihminen tulee uskoon, hän syntyy uudesti, ylhäältä Jumalan lapseksi, Jh 3:3. Tämä tapahtuu Jumalan sanan, Pyhän Hengen ja Jeesuksen Kristuksen kuolleista nousemisen kautta, 1Pt 1:3.

1:25 Vanhassa liitossa oli laki, jonka Herra antoi Israelin kansalle Mooseksen kautta. Ainoastaan Jeesus Kristus on täyttänyt tuon lain viimeistä piirtoa myöten.
Uudessa liitossa on uusi laki, joka on:
- Jumalan laki, Rm 7:22, 1Kr 9:21,
- Kristuksen laki, 1Kr 9:21,
- täydellinen laki, Jk 1:25,
- rakkauden laki, Rm 13:10, Jk 2:8,
- kuninkaallinen laki, Jk 2:8,
- vapauden laki, Jk 1:25, 2:12,
- elämän hengen laki, Rm 8:2.

1:26 Verbi <khalinagoogeoo> (2x) = suitsia, pitää ohjaksista, hillitä, hallita: Jk 1:26, 3:2.
Kannattaako omilla puheillaan tehdä turhaksi omaa jumalanpalvelustaan?

2:1 Jumala ei katso henkilöön, niinpä ei tule meidänkään tehdä niin: 5Ms 1:17; 10:17; 16:19; Snl 24:23; 28:21; Mt 22:16; Mk 12:14; Lk 20:21; Apt 10:34; Rm 2:11; Ef 6:9; Kol 3:25; Jk 2:1, 9; 1Pt 1:17.

2:5 Jumalan valtakuntaan ei kuitenkaan voi päästä köyhyyden perusteella, vaan se annetaan niille, jotka rakastavat Jumalaa.

2:7 Jalo nimi on kaikkein korkein nimi, Fil 2:9, meidän Herramme ja Vapahtajamme nimi eli Jeesus-nimi.
Se on ainoa nimi, jossa ihminen voi pelastua, Apt 4:12.
Nimi tarkoittaakin: Herra (= jhwh) on pelastus, tai:
Herra (= jhwh) pelastaa.
Tuo nimi on lausuttu uskoon tulleen ihmisen ylitse, kun hän on ensin saanut kuulla ilosanoman Jeesuksesta, ottanut sen uskossa vastaan ja hänelle on julistettu kaikki synnit anteeksi

Jeesuksen Kristuksen nimessä ja veressä. Sen jälkeen hänet voidaan kastaa Herran Jeesuksen nimeen, Apt 10:48, 19:5.

2:10 Tämä säädös koituu niiden kohtaloksi, jotka yrittävät omalla vanhurskaudellaan periä Jumalan valtakunnan.

2:18 Bys: Näytä sinä minulle uskosi teoistasi, niin minä teoistani näytän sinulle uskoni.

2:19 Sielunvihollisenkin joukot uskovat, että Jumala on yksi, koska ne tietävät sen.

2:21 Abrahamin teot olivat uskon kuuliaisuuden seurausta.

2:23 Abraham ei ainoastaan uskonut Jumalaan, vaan hän uskoi Jumalaa, eli oli kuuliainen Jumalalle. Niin tulee meidänkin olla. Ks. Jes 41:8.

2:25 Portto Raahab, ks. Hpr 11:31. Myös hänen tekonsa olivat uskon kuuliaisuuden seurausta.

2:26 Ruumis, jossa ei enää ole henkeä, haudataan. Mutta hengissä oleva ihminen on vielä ruumiillisesti toimintakykyinen, enemmän tai vähemmän.

3:1 Kahdelle ihmisryhmälle luvataan normaalia kovempi tuomio: Jumalan sanan opettajat seurakunnassa ja fariseukset, Mt 12:40.
Sanan saarnaajien eli evankeliumin julistajien kannattaa aina pyytää Jumalalta viisautta valmistellessaan saarnojaan ja ennen saarnaamistaan.
Fariseusten puolestaa kannattaa kääntyä pois väärältä omavanhurskauden tieltään Jeesuksen Kristuksen puoleen.

3:2 Verbi <khalinagoogeoo> (2x) = suitsia, pitää ohjaksista, hillitä, hallita: Jk 1:26, 3:2.

Mies joka pystyy suitsimaan suunsa, osaa pitää koko ruumiinsa aisoissa. Olkoon jokainen mies omalla kohdallaan oivallinen hevosmies!
Edes mykkä mies ei ole täydellinen, koska me kaikki hairahdumme monin tavoin. Ja niiden, jotka osaavat puhua, ei kannata ruveta pitämään mykkäkoulua, koska sekin voi olla paha hairahdus ihmissuhteissa, varsinkin aviosuhteessa. Parempi kerta rytinä kuin ainainen rutina, sanoo vanha kansanviisaus.

3:3 Sana <khalinos> (2x) = (mon.) suitset, kuolaimet: Jk 3:3, Ilm 14:20.

3:4 Sana <hormee> (2x) = ryntäys, impulssi, pyrkimys, halu, mieli: Apt 14:30, Jk 3:4.
Kyseessä voi olla perämiehen määrätietoinen suunnitelma tai aivan hetkellinen mielijohde.

3:5 Profeetta Jesaja aikoinaan varoitti kansaa kielen synneistä, Jes 59:3–4.

3:6 Elämän pyörä = <ho trokhos tees geneseoos> (1x) esiintyy vain tässä.
Tulkinnallista on, mitä tämä tarkoittaa. Mahdollisesti:
a) Kenties yhden ihmisen elämässä se tarkoittaa elämän kaarta, mutta laajemmin sukupolvien saatossa elämän kiertokulkua. Niinpä tyhmät puheet eivät saastuta ainoastaan ihmisen omaa elämää, vaan vaikuttavat lasten ja heidän kauttaan seuraavankin sukupolven elämään jne.
b) Kenties yhtä vaihetta, sykliä, ihmisen elämässä. Ja näiden syklien kokonaisuudesta muodostuu koko elämänaika. Toivottavaa on, että jos kielen tuli on sytyttänyt yhden

elämän vaiheen palamaan väärää tulta, niin se sammuu ennen kuin alkaa uusi vaihe.

3:8 Kieltä ei kukaan ihminen pysty kesyttämään, koska sydämen kyllyydestä suu puhuu, Mt 12:34–35. Mutta Jumalan Pyhä Henki voi sen tehdä. Ensiksikin jo uudestisyntymisessä muuttuu ihmisen sydän ja siten puheenparsikin, mutta vielä selvemmin tämä ilmenee henkikasteessa, kun kielilläpuhumisessa Pyhä Henki ottaa kielen valtaansa.

3:9 Bys: Jumalaa ja Isää.
Luotuja = sm: tulleita.

3:10 Tässä Jaakob viittaa Nooan tapaukseen, kun hän krapuloissaa innostui runoilemaan niin, että samalla kertaa kirosi Haamin poikaa Kanaania ja kiitti Seemin Jumalaa, 1Ms 9:25–26.
Mitä tästä opimme? Ei kannata hankkia itselleen krapulaa. Ei edes humalaa.

3:15 Riivaajien viisaus ilmenee ensimmäisen kerran jo paratiisissa, 1Ms 3:1.
Hyvin räikeä esimerkki tällaisesta viisaudesta oli kuningas Saulin toiminta sen jälkeen, kun hän ensin oli tottelematon Herralle, 1Sm 15:3s, ja myöhemmin toimi juuri päinvastoin kuin Jumalan tahto oli, 1Sm 22:19. Hän ei olisi silloin saanut enää olla kuninkaana, mutta hän toimi omavaltaisesti vastoin Jumalan tahtoa.
Samoin Ps 69:22 ilmentää riivaajien viisautta, kun janoon tarjotaan hapanviiniä, Lk 23:36.
Sielullisesta viisaudesta, joka samalla on hengellistä tyhmyyttä, on esimerkki joidenkin ihmisten huudoista Golgatalla, Mk 15:29–32. Tuo viisaus lähentelee jo

riivaajien viisautta. Sielullinen voi taipua myös Jumalan tahtoon, sanotaanhan Raamatussa moneen kertaan: Ylistä minun sieluni Herraa! Tai jotakin vastaavaa, Ps 30:12–13, 34:3, 35:9, 146:1, ym.
Maallista viisautta tarvitaan toki käytännön elämässä paljonkin, mutta jos se johtaa Jumalan tahdon vastaiseen elämään, se kääntyy tappioksi.

3:17 Ylhäältä tulevaan viisauteen kuuluvat seuraavat ominaisuudet:
- puhtaus,
- rauha,
- lempeys,
- taipuisuus,
- laupeus runsaana,
- hyvät hedelmät,
- vilpittömyys,
- ristiriitaisuuden vastakohtana myös sopusointuisuus.

3:18 Kun hedelmä kylvetään, se saa alkunsa yhdestä siemenestä aivan samoin kuin viljakin, Mk 4:26–29. Vasta satokauden lopussa hedelmä on kypsä poimittavaksi samoin kuin vilja leikattavaksi. Silloin nähdään, millaisen sadon siemen on tuottanut, Mk 4:3–8,13–20.

4:5 Vanhan liiton aikana koorahilaiset sanoivat mietepsalmissaan: minun sieluni kaipaa ja janoaa elävää Jumalaa, Ps 42:1–3.
Nyt uudessa liitossa Jaakob todistaa, että Jumala kaipaa ja halajaa henkeämme vielä syvemmin. Jumalan tahto ei ole, että kukaan joutuisi kadotukseen, vaan että kaikki pelastuisivat, 1Tm 2:3–4, Jh 3:16–18.

4:6 Nykyään rummutetaan sitä, kuinka monesta asiasta voimme olla ylpeitä. Uskovien ei tule olla ylpeitä vaan nöyriä, autuaita ja kiitollisia kaikesta siitä, mitä Herra on armossaan meille antanut.

4:7 Kun Paholaista vastustaa Jeesuksen nimessä, niin Paholainen joutuu väistymään.

4:8 Ks. Jk 1:8.

4:11 Joka tuomitsee lain, asettuu lain yläpuolelle. Yksikään ihminen ei ole Jumalan lain yläpuolella. Onkin parasta olla Jumalan armon alla.

4:12 Vain Jumala voi tuomita kadotukseen. Ihmisillä ja Paholaisella joukkoineen ei ole siihen valtuuksia. Mutta Jumala tarjoaakin syntiselle armoa Kristuksessa.

4:17 Laiminlyömisetkin voivat koitua synniksi.

5:2 Sana <seetobrootos> (1x+1x) = koin syömä: Job 13:28, Jk 5:2.

5:4 Riistokapitalisteja vastaan on hyökätty monet kerrat historian aikana ihmisvoimin. Seuraukset ovat olleet hirvittäviä puolin ja toisin. Niin ei pidä tehdä, Herra itse asettaa jokaisen lopulta tuomiolle.

5:6 Jeesus ei ole asettunut vastustamaan vastustajiaan vaan kutsuu heitä kääntymykseen ja pelastukseen, Apt 2:22–23,32–36,37–40,41–42.

5:9 Me voimme huokailla toistemme puolesta rukouksissa, niinhän Pyhä Henki tekee meidän heikkojen puolesta, Rm 8:26. Mutta meidän ei pidä edes huokailla toisiamme vastaan.

5:10 Vaivan kestäminen = <kakopatheias> (1x) = sm: pahan kärsiminen, esiintyy vain tässä.
LXX:ssa se esiintyy 3x apokryfisissä Makkabilaiskirjoissa: 2Makk 2:26–27, 4Makk 9:8.
Ja kerran se esiintyy jakessa Mal 1:13, jossa ilmenee kansan lihallisen mielen ajatus: mikä vaiva on Herran palvelemisessa.
Sana <hypodeigma> (6x) = 1. esikuva, esimerkki, malli,
2. kuva, heijastus,
3. varoittava esimerkki, varoitus:
Jh 13:15; Hpr 4:11; 8:5; 9:23; Jk 5:10; 2Pt 2:6.

5:12 Ettette joutuisi tuomion alaisiksi = Bys: ettette lankeaisi tekopyhyyteen/ teeskentelyyn.

5:16 Vanhurskaan rukouksesta käytetään tässä kahta verbiä:
ensin: <iskhyoo> (28x) = 1. olla voimakas, 2. hyödyttää,
toiseksi: <energeoo> (21x) = 1. vaikuttaa, toimia, 2. saada aikaan, toteuttaa suunnitelma.
Vapaasti käännettynä voitaisiin sanoa, että vanhurskaan rukous on voimakas, siinä on energiaa ja se vaikuttaa paljon.
LXX:ssa verbi <energeoo> on jakeessa Snl 31:12 kertomassa kelpo vaimon toiminnasta miehensä hyväksi.

5:17 Vajavainen = <homoiopathees> (2x): Apt 14:15, Jk 5:17.
Eivät sen enempää vanhan liiton profeetat kuin uuden liiton apostolitkaan olleet mitään superihmisiä vaan tavallisia kuolevaisia ihmisinä, niin kuin mekin.
Jos joku luulee itsestään enemmän, hän on ainoastaan suuruudenhullu, joka onkin aikamoinen vajavaisuuden laji.
Tämä lienee ainoa kohta, jossa tuodaan esille Vanhan

testamentin ihmisten vajavaisuutta, tietysti sen lisäksi, että kerrotaan Rahabin olleen portto, Hpr 11:31, Jk 2:25.

5:20 Meidän tehtävämme ei ole kaivella toisten syntejä ja eksymyksiä, vaan ohjata harhateille joutunut takaisin Jeesus-tielle ja peittää syntien paljous.

Pietarin ensimmäinen kirje

Tämä kirje on osoitettu Vähän Aasian seurakunnille, jotka ovat olleet enimmäkseen pakanakristittyjä.
Kirje lienee kirjoitettu v. 65 jKr. ja se on huolitellumpaa tekstiä kuin Pietarin toinen kirje, koska Silvanus on toiminut tässä Pietarin sihteerinä. Toisaalta kirjeessä käy ilmi Pietarin luonteenlaatu, nopea siirtyminen asiasta toiseen. Kirjeen tyyli onkin yksinkertainen ja voimakas.
Kirjeen pääosa on kehoituksia uskon kilvoitukseen ja kirje on hyvin Kristus-keskeinen.

1:1 Valitut muukalaiset = te kaikki, jotka Kristuksessa olette, 1Pt 5:14. Näin tämä kirje osoittaa, että ihminen on valittu vain ja ainoastaan, jos hän on Kristuksessa, joka on Se valittu, Lk 9:35.

1:2 Sana <prognoosis> (2x) = ennalta tietäminen: Apt 2:23, 1Pt 1:2.
Sana tulee verbistä <proginooskoo> (5x) =
1. tietää etukäteen,
2. tuntea etukäteen,
3. tuntea entuudestaan:
Apt 26:5; Rm 8:29; 11:2; 1Pt 1:20; 2Pt 3:17.
Tässä jakeessa ei ole kreik. tekstissä verbiä valita, mutta jakeiden 1–2 kreik. tekstin ajatus kokonaisuudessaan on, että nuo hajallaan asuvat muukalaiset ovat valittuja Isän Jumalan ennaltatietämisen mukaisesti Hengen pyhityksessä Jeesuksen Kristuksen kuuliaisuuteen ja hänen verellään vihmottaviksi. Tällöin käännöksenä on sujuvinta käyttää verbiä valita uudelleen tässä jakeessa.

1:3 Verbi <anagennaoo> (2x) = uudestisynnyttää: 1Pt 1:3,23.
Se vastaa ilmausta <gennaoo anoothen> = synnyttää uudesti/ylhäältä, joka esiintyy Jh 3:3,7.
Ihminen syntyy uudesti, ylhäältä, kun hän ottaa vastaan Jeesuksen Kristuksen eli tulee uskoon. Jumala synnyttää ihmisen uudesti Jumalan lapseksi, Jh 1:12. Tämä tapahtuu:
a) uudesti, ylhäältä, Jh 3:3,7,
b) vedestä ja Hengestä, Jh 3:5–6,
c) totuuden sanalla, Jk 1:18, 1Pt 1:23,
d) Kristuksen kuolleistanousemisen kautta, 1Pt 1:3.
Evankeliumin tarkoitus onkin, että ihmisestä tulee uskovainen, ja uskovaisesta hengellinen ihminen Jumalan

antaman kasvun mukaisesti. Niin kuin pieni vauva kasvaa iän ja ajan myötä aikuiseksi.

1:4 Adjektiivi <amarantos> (1x) = kuihtumaton, katoamaton, esiintyy vain tässä, mutta sen samaa merkitsevä rinnakkaismuoto <amarantinos> esiintyy jakeessa 1Pt 5:4. Molemmat tulevat verbistä <marainoo> (2x + 1x) = (pass.) kuihtua, lakastua, hävitä: Job 15:30, 24:24, Jk 1:11. Klassisessa kreikassa <amarantos> tarkoitti myös kuihtumatonta kukkaa (mikä se sitten lieneekään ollut!), ja sillä tieteellisellä nimellä (amarantus) kutsutaan nykyäänkin erästä kukkien sukua, joka on suomeksi revonhäntien suku, joita sitten on monta lajia.
Uskovilla ei välttämättä ole tässä maailmanajassa suuria talletuksia, jos ollenkaan, mutta meillä on parhaat suurimmat talletukset taivaissa.

1:5 Jumalan voima =
a) <dynamis theou> (7x): 1Kr 1:18; 2:5; 2Kr 6:7; 13:4; 2Tm 1:8; 1Pt 1:5.
b) <theou dynamis> (1x+1x): Hab 3:19; 1Kr 1:24.
Verbi <froureoo> (4x) = 1. vartioida,
2. varjella,
pass: 3. olla vartioituna, olla vankeudessa,
4. varjeltua: 2Kr 11:32; Gal 3:23; Fil 4:7; 1Pt 1:5.
Jeesus Kristus on Jumalan voima ja viisaus, 1Kr 1:24,18,30, 2:7, ja hänessä me varjellumme lopulliseen pelastukseen eli iankaikkiseen elämään.
Vrt. pelastuksen jatkuvuus, 2Kr 1:10.

1:6 Sana <peirasmos> (21x) = kiusaus, koetus, koettelemus: Mt 6:13; 26:41; Mk 14:38; Lk 4:13; 8:13; 11:4; 22:28,40,46;

Apt 20:19; 1Kr 10:13; Gal 4:14; 1Tm 6:9; Hpr 3:8; Jk 1:2, 12; 1Pt 1:6; 4:12; 2Pt 2:9; Ilm 3:10.
Sana esiintyy LXX:ssa (7x): 2Ms 17:7; 5Ms 4:34; 6:16; 7:19; 9:22; 29:2; Ps 94:8.
Jaakob kirjoitti samasta asiasta, Jk 1:2–4.

1:7 Kestävyys koetuksissa = <dokimion> (2x): Jk 1:3,1Pt 1:7.
Koetusten tarkoitus ei ole heikentää uskoa, vaan osoittaa se kestäväksi ja kallisarvoiseksi.
Samasta asiasta kertoi myös Jaakob, Jk 1:2–4,12–14.
Herra Jeesus kehotti veltostunutta Laodikean seurakuntaa ostamaan häneltä tulessa puhdistettua kultaa, Ilm 3:18.
Vrt. kehotus: osta totuutta, älä myy, Snl 23:23

1:9 Uskon päämäärä on sielujen pelastus.
Jopa yksityisen uskovan kohdalla päämääränä on, että mahdollisimman monta sielua pelastuu.
Se onkin evankeliumin tarkoitus.
Sana <telos> (40x) = 1. loppu, päättyminen,
2. lopputulos, päätös,
3. päämäärä,
4. päätepiste.
Kaikilla asioilla on alku ja loppu, samoin päämäärä, johon pyritään. Tutki!

1:10 Jo vanhan liiton profeetat ennustivat Jumalan armosta, joka ilmestyi Kristuksessa Jeesuksessa, Jh 1:14.

1:11 Kristuksen Henki vaikutti VT:n profeetoissa, jotka ennustivat Messiaasta. Kristityt raamatuntutkijat ovat kuulemma löytäneet VT:sta 456 ennustusta Messiaasta, juutalaiset kuulemma tuhansia (Risto Santala: Kristinuskon juuret 1–2).

1:14 Tietämättömyys ruokkii kaikenlaisia himoja, mutta Totinen valkeus (UT 1938), Todellinen valo (LLL) = Jeesus valaisee jokaisen, tietämättömänkin ihmisen, Jh 1:9.
Jumalan tuntemisen kautta ihminen pelastuu siitä turmeluksesta, joka vallitsee maailmassa himojen tähden, 2Pt 1:3–4.

1:15 Uskovainen on pyhä Jumalan lapsena Kristuksessa. Uskonvaelluksen pyhittyminen on koko elämän kestävä kasvuprosessi, jonka tekee meissä Pyhä Henki, kun kuljemme kuuliaisina Herralle.

1:22 Rakkauteen kuuluu jatkuvuus ja kestävyys.

1:23 Jumalan sanan siemen on katoamaton, elävä ja pysyy ikuisesti.

1:24 Vrt Ps 102:12.

2:1 Tämä on hyvä ja tärkeä neuvo kaikille uskovaisille uskossa kasvamiseksi.

2:2 Evankeliumin sana kasvattaa Jumalan lapsia niin kuin äidinmaito pieniä vauvoja. Äidinmaito onkin toinen todellinen ihmeaine veden lisäksi, koska ihmiselämä fyysisessä mielessä perustuu niiden ihmeellisiin ominaisuuksiin ja vaikutuksiin.
Sanan väärentämätön maito: ks. Rm 12:1.

2:4 Kristus on Jumalan valittu. Ihminen voi olla valittu ja pelastettu vain Kristuksessa.

2:9 Jakeissa 9–10 osoitetaan, että uudessa liitossa Jumalan seurakunta on valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo ja omaisuuskansa, sekä Jumalan kansa, koska

Jumalan lapset ovat armahdettuja. Siispä Jumalan kansa uudessa liitossa ei suinkaan luonnollinen Israel, jonka jäsenille pitää julistaa evankeliumia aivan samoin kuin palestiinalaisille ja kaikille muille, jotta he uskoon tulemisen kautta pääsisivät Jumalan kansan jäseniksi.

2:11 Karttaa = <apekhoo> (19x): Apt 15:20,29, 1Ts 4:3, 5:22.
Jo aikoinaan Daavid ymmärsi, että synti aiheutti hänen sielulleen vammoja, Ps 41:5.

2:16 Hengellinen vapaus on vapautta synnistä ja pahuudesta, eikä suinkaan verho synnin ja pahuuden salaamiseksi.

2:17 Sana <adelfotees> (2x) = veljeys, veljesyhteys, (uskon)veljet: 1Pt 2:17, 5:9.

2:18 Sana <skolios> (4x) = kiero, nurja: Lk 3:5, Apt 2:40, Fil 2:15, 1Pt 2:18.
LXX:ssa se esiintyy 19x + 4x apokryf.

2:24 Sana <mooloops> (1x) = (pahoinpitelyn aiheuttama) haava, mustelma, esiintyy UT:ssa vain tässä, mutta LXX:ssa 6x: 1Ms 4:23; 2Ms 21:25; Ps 37:6; Jes 1:6; 53:5.

2:25 Jeesus on Hyvä Paimen, joka paimentaa koko Herran laumaa ja kaitsee jokaista lammasta, pienintäkin ja heikointakin karitsaa.
Sana <poimeen> (18x) = 1. paimen,
2. seurakunnan paimen:
Mt 9:36; 25:32; 26:31; Mk 6:34; 14:27; Lk 2:8,15,18,20; Jh 10:2,11–16; Ef 4:11; Hpr 13:20; 1Pt 2:25.
Sana <episkopos> (5x) = 1. kaitsija,
2. seurakunnan kaitsija:
Apt 20:28; Fil 1:1; 1Tm 3:2; Tt 1:7; 1Pt 2:25.

3:1 Vaimon tulee olla alamainen miehelleen niin kuin Herralle, mutta ei suinkaan miehen mielivallalle. Miehen tulee rakastaa vaimoaan niin kuin Kristus rakasti seurakuntaa ja antoi itsensä uhriksi sen puolesta, Ef 5:21–25.

3:3 Jumalan Sana ei ole kauneutta, eikä edes kaunistautumista, vastaan, vaan pikemminkin sen puolesta, mutta ei kuitenkaan maailmallisen koristautumisen kannalla, Jes 3:16–24.
Jos muodinmukaiseen elämään käytetyt varat ohjattaisiin lähetystyöhön, niistä olisi todellista hyötyä. Eivät kai hyvinvointivaltioiden nuoret naiset tarvitse meikkejä naamaansa, kun kaikilla kehitysmaiden nuorilla äideillä ei ole antaa ruokaa lapsilleen?
Eivätkä miehet tarvitse jatkuvasti uusia hienoja ajopelejä, kun kaikilla köyhillä ei ole edes kenkiä.

3:4 Todellinen kauneus, kuten elämäkin, lähtee sydämestä, Snl 4:23. Iloinen sydän kaunistaa kasvot, niin kuin naiskauneuden todellinen asiantuntija kuningas Salomo todisti, Snl 15:13, 17:22.

3:5 Maailmassa vaimon alamaisuus miehelleen (niin kuin Herralle, Ef 5:22) on kauhistus, Jumalan valtakunnassa se on kaunistus!

3:6 Hyvät, Jumalan tahdon mukaiset teot ovat uskovaisille naisille paras kaunistus, samoin myös miehille, Ef 2:10, 1Tm 2:9–10.

3:7 Eläminen vaimon kanssa vaatii mieheltä ymmärrystä, kunnioitusta ja kärsivällisyyttä.
Rukousten estyminen: verbin <egkoptoo> = estää, tilalla on Bys: <ekkoptoo> = karsia, hakata pois, joka on

merkitykseltään vielä vahvempi.
Joka tapauksessa tässä on vahva kehotus ja vakava varoitus miehille. Ei ihme, että opetuslapset kysyivät Jeesukselta aikoinaan (varmaankin Pietari etunenässä), että kannattaako miehen ylipäätään mennä naimisiin, Mt 19:10.

3:8 Sana <sympathees> (1x) = myötätuntoinen empaattinen, esiintyy vain tässä.
Verbi <sympatheoo> (2x) = kärsiä yhdessä jnk kanssa, osallistua jnk kärsimyksiin, osoittaa myötätuntoa: Hpr 4:15, 10:34.
Onpa joku antiikin Kreikan viisaista miehistä kirjoittanut lauseen:
<ἄριστον ἀνδρὶ κτῆμα συμπαθὴς γυνη> = paras asia aviomiehelle on empaattinen vaimo.
Sanan <tapeinofroon> = nöyrä, tilalla on Bys: <filofroon> = hyväntahtoinen, ystävällinen.

3:13 Bys: jos olette hyvän seuraajia.
Vastaavat sanat ovat <dzeelootees> = kiivailija, intoilija, innokas tavoittelija, ja <mimeetees> = jäljittelijä, jnk esimerkin seuraaja.

3:14 Älkää pelätkö, mitä he pelkäävät, voitaisiin kääntää myös: älkää pelätkö heidän pelotteluaan (mm. NASB).

3:15 Valmiita vastaamaan = sm: valmiita esittämään puolustus.
Sana <apologia> (8x) = puolustus(puhe): Apt 22:1; 25:16; 1Kr 9:3; 2Kr 7:11; Fil 1:7, 16; 2Tm 4:16; 1Pt 3:15.
Sana <praytees> (11x) = sävyisyys, lempeys, ystävällisyys, hiljaisuus:1Kr 4:21; 2Kr 10:1; Gal 5:23; 6:1; Ef 4:2; Kol 3:12; 2Tm 2:25; Tt 3:2; Jk 1:21; 3:13; 1Pt 3:15.
Sekä Pietarin että Paavalin ja Jaakobin elämässä iän ja ajan

myötä lempeys tuli yhä tärkeämmäksi asiaksi, vaikkei se ollutkaan heille ominaista heidän oman luonteensa puolesta, 1Ts 2:7, Fil 4:5, Jk 3:13. Se olikin Hengen hedelmää heidän elämässään.

3:16 Verbi <epeereadzoo> (3x) = parjata, solvata, panetella, kohdella loukkaavasti: Lk 6:28, 1Pt 3:16 ja Bys: Mt 5:44 .

4:3 Bys: Riittäähän meille, että menneen elämän ajan olemme noudattaneet.

4:8 Tämä on rakkauden eräs ominaisuus, Ps 32:1, Rm 4:6–7, 1Kr 13.

4:16 Sana <khristianos> (3x) = kristitty: Apt 11:26; 26:28; 1Pt 4:16. Tarkoittaa henkilöä, joka seuraa elämässään Herraa Jeesusta ja on osallinen Kristukseen ja hänen seurakuntaansa.
Uuden testamentin ulkopuolella tätä nimitystä käyttävät, yleensä negatiivisessa merkityksessä, Lukianos, Tacitus, Suetonius, Plinius nuorempi ja Trajanus.
Tästä nimestään, Bys: tästä osastaan.

5:1 Vanhimmat eli kaitsijat ovat seurakunnan johtavia ja vastuuta kantavia veljiä, jotka Pyhä Henki on valinnut tähän tehtävään ja joiden tulee olla esikuvina laumalle. He toimivat seurakunnan paimenen rinnalla, apuna ja tukena, mikäli seurakunnassa on sellainen. Heidän tulee olla nöyriä palvelijoita, ei suuria herroja, 1Pt 5:3.
Sana <presbyteros> (66x) = 1. vanhempi,
2. vanha mies, vanhus,
3. vanhin, seurakunnan kaitsija,
4. vanhin, juutalaisen nevoston jäsen.
Sana <sympresbyteros> (1x) = sm: kanssavanhin.

Pietari muistutti vanhimpia siitä, että hän on yhtä lailla vanhin kuin muutkin vanhimmat. Ilmeisesti jo tuohon aikaan seurakunnissa oli alkanut esiintyä joidenkin vanhimpien kohdalla ns. johtajatautia ja he kuvittelivat olevansa apostolien, paimenien, opettajien ja evankelistojen yläpuolella.

5:3 Verbi <katakyrieuoo> (4x) = herrana hallita t. alistaa jtk:
Mt 20:25, Mk 10:42, 1Pt 5:3, Apt 19:16, jossa kerrotaan, kuinka riivaajan hallitsema mies veteli turpiin ylipappi Skeuaan seitsemää poikaa. Siinä ei auttanut isäukon uskonnollinen asema.

5:4 Sana <arkhipoimeen> (1x) = ylipaimen.
Jeesus on Jumalan kansan ylipaimen.

5:5 Verbi <egkomboomai> (1x) = solmia ylleen, pukea ylleen, pukeutua (säännöllisesti/ jatkuvasti/ vakaasti) jhnk.
Se tulee sanasta <kombos> = solmu.
Tavallisimmin pukeutumisesta käytetään verbiä <endyoo> (27x). Tutki!
Jakeissa Ef 5:21–24 Paavali antaa samantyylisiä ohjeita alamaisuudesta aviopareille.

5:7 Mikä on tämän jakeen ilmaisema syy-seuraus-suhde?
Se, että kaikki murheet saa heittää Herran päälle siitä syystä, että hän pitää meistä huolen. Vrt. Hag 2:4.

5:8 Turhaa on Paholaisen toiminta Jumalan seurakuntaa vastaan, sen osoittavat jo vanhan liiton esikuvat ja lupaukset:
5Ms 32:10, Ps 32:10, 89:8, 125:2.
Niitä, jotka turvaavat Herraan, ympäröi Jumalan armo, Ps 32:10, 125:2, joten vihollinen ei voi käydä päälle, vaan se joutuu käymään ympäri.

Mutta se etsii, olisiko joku joutunut tiepuoleen pois Kristuksen armosta, jotta voisi hyökätä sen onnettoman kimppuun, ks. Jos 2:22.
Näinhän oli käynyt joillekin Galatian kristityille, Gal 5:4.

5:10 Bys: on kutsunut meidät.

5:12 Tämän Pietarin kirjeen kirjoittajana eli Pietarin sihteerinä on Silvanus, ilmeisen oppinut mies. Kieli ja tyyli on selvästi huolitellumpaa kuin Pietarin toisessa kirjeessä, jossa Pietari luonteensa mukaisesti kirjoittaa hyvin suorasukaista tekstiä. Näin Jumalan Pyhä Henki osoittaa, että Herra käyttää kaikenlaisia luonteita ja persoonallisuuksia evankeliumin työssä.

5:13 Babylon eli Baabel oli muinaisen Babylonian pääkaupunki Eufrat-virran varrella, n. 90 km nykyisestä Bagdadista etelään. Apostolien aikana siellä oli suuri juutalainen asutus, ja se oli juutalaisuuden henkinen ja hengellinen keskus. Babylon on myös Rooman vertauskuvallinen nimi. Roomasta käytetään tätä nimeä sekä juutalaisessa että alkukristillisessä ilmestyskirjallisuudessa, esim. Ilm 14:8.

Pietarin toinen kirje

Toisen kirjeensä Pietari on kirjoittanut ilmeisesti samalla lukijakunnalle kuin ensimmäisenkin. Hän kirjoitti todennäköisesti Roomassa vähän ennen marttyyrikuolemaansa.
Kirjeessä on samankaltaisuutta Juudaksen kirjeeseen, joissa molemmissa muistutetaan lukijoita Herran toisesta tulemuksesta ja siitä, että he pitävät kiinni saamastaan evankeliumin opetuksesta eivätkä lähde seuraamaan harhaoppeja.

1:1 Meidän uskomme perustuu Jeesuksen Kristuksen vanhurskauteen.

1:2 Jumala on asettanut valtakuntaansa lisääntymisen lain, 2Kr 4:15.

1:3 Sana <eusebeia> (15x) = 1. jumalanpelko, hurskaus,
2. jumalisuus, Jumalan tahdon mukainen toiminta,
3. uskonelämä,
(4. ulkonainen uskonnollisuus, 1Tm 6:5):
Apt 3:12; 1Tm 2:2; 3:16; 4:7,8; 6:3,5,6,11; 2Tm 3:5; Tt 1:1; 2Pt 1:3,6,7; 3:11.

1:9 Jeesus nuhteli Laodikean seurakuntaa, sen enkelin välityksellä, sokeudesta, Ilm 3:17.
Verbi <myoopadzoo> (1x) = olla likinäköinen/ silmät ummessa, esiintyy vain tässä.

1:10 Verbi <ptaioo> (5x) = kompastua, hairahtua, langeta, rikkoa: Rm 11:11, 2Pt 1:10, Jk 2:10, 3:2.

1:15 Pietari kantoi huolta seuraavista sukupolvista. Hyvä esimerkki kaikille vanhemmille.

1:19 Uuden testamentin jaejako, joka on tehty alun perin v. 1551 ja otettu käyttöön v. 1565, on monella tapaa hyödyllinen. Mutta tässä on jakeissa 19–20 jaejako ilmeisen virheellinen. Päivän valkeneminen ja aamutähden nouseminen viittaavat Kristuksen toiseen tulemukseen.
Raamatussa ja juutalaisuudessa ei käytetä ilmaisua: ’aamutähti nousee sydämissänne’, mutta kylläkin ilmaisua: ’sydämissänne tietäkää’, esim. 5Ms 8:5, Jos 23:14, 1Kn 2:44.
Siten sana sydämissänne kuuluu jakeeseen 20 eikä jakeeseen

19, kuten prof. Aapeli Saarisalo on esittänyt. (AS, TK).
Vrt. 1Tm 3:15–16.

1:20 Apostoli Johannes vahvisti tämän kirjeessään, 1Jh 2:27. Jumalan sanan ja evankeliumin julistus tulee tehdä Pyhän Hengen voitelussa eikä ihmisviisaudessa.

1:21 Koko Raamattu on syntynyt Pyhän Hengen vaikutuksesta, 2Tm 3:16, eivätkä Raamatun tekstit ole niin ollen selitettävissä ihmisviisaudella. Ei varsinkaan teologialla, joka ei tunnusta Raamatun jumalallista alkuperää.
Bys: vaan Jumalan pyhät ihmiset ovat puhuneet Pyhän Hengen johtamina.

2:1 Bys: jotka todella ovat päässeet eroon.

3:5 Nämä pilkkaajat tahtovat pysyvän salassa, että taivaat ja maa on luotu Jumalan sanan voimalla. Niinpä he sitten sepustavat mitä kummallisimpia teorioita elämän synnystä viis veisaten siitä, mitä kokeellisen luonnontieteen tutkimustulokset osoittavat. Esim. timanttien pitäisi olla heidän mukaansa vähintään 1–3,5 miljardia vuotta vanhoja, kun jotkin hiili-14 mittaukset osoittavat niiden olevan korkeintaan kymmeniä tuhansia vuosia vanhoja.

3:6 Niiden kautta tarkoittaa veden ja Jumalan sanan kautta.

3:8 Verbi <lanthanoo> (6x) = olla t. pysyä salassa, olla tietämätön jstk, olla huomaamatta jtk: Mk 7:24, Lk 8:47, Apt 26:26, Hpr 13:2 ja 2Pt 3:5,8.
Aika ei ole Jumalan edessä absoluuttinen vaan hyvin suhteellinen käsite.
1900-luvun alussa suhteellisuusteoria kertoi saman pätevän myös luomakunnassa.

3:9 Ks. Jh 8:37, jossa esiintyy sama verbi <khooreoo>.

3:10 Kalastaja Pietari, sittemmin Jeesuksen Kristuksen apostoli, kertoi alkuaineiden hajoavan, kun kuumuus, eli siis energia, on riittävän suuri.
Juuri ennen Toista Maailmansotaa saksalaiset tiedemiehet onnistuivat hajottamaan uraaniatomeja fissioreaktiolla.
Sodan lopuksi nähtiinkin tuon keksinnön karmeat seuraukset Hiroshimassa ja Nagasakissa.
Mahtoikohan Pietari ymmärtää mitä hän kirjoitti? Tuskinpa hänellä oli tietoa ydinfysiikasta.
Joidenkin käsikirjoitusten mukaan: maa ja kaikki siinä tehdyt teot paljastuvat.

3:13 Pietari tähdentää, että me emme odota tuhoa ja tuomioita, vaikka kirjoittaakin niistä, vaan me odotamme uusia taivaita ja uutta maata, joista jo profeetta Jesaja ennusti, Jes 65:17.
Tämä perustuu siihen, että meidän kansalaisuutemme (tai: yhdyskuntamme) on taivaissa, ja sieltä me myös odotamme Herraa Jeesusta Kristusta Pelastajaksi, Fil 3:20.

3:15 Tämä ja seuraava jae ilmentää todellista veljesrakkautta, kun Pietari puhuu Paavalista selän takana pelkästään myönteisesti, vaikka Paavali oli nuhdellut Pietaria vasten kasvoja kaikkien kuullen, Gal 2:11–14.
Paavali oli ojentanut Pietaria oikeasta asiasta, ja Pietari nöyränä veljenä oli ottanut nuhteet vastaan, eikä ottanut nokkiinsa, vaan rakasti veljeään.

3:16 Tietämättömät: sana <asteeriktos> (2x) = horjuva, häilyvä, epävakaa: 2Pt 2:14, 3:16.
Tarkoittaa tässä yhteydessä synnin sokaisemia ihmisiä, jotka vääntelevät Raamattua omaksi tuomiokseen.

Kunpa he älyäisivät nöyrtyä Jumalan edessä, sillä hän armahtaa tietämättömiäkin, niin kuin Joonan kirjassa osoitetaan, Jna 4:11.

3:18 Jumala on asettanut sekä luomakuntaan että omaan seurakuntaansa kasvun lain, Mk 4:26–29, 2Pt 3:18.

Johanneksen ensimmäinen kirje

Tämän kirjeen apostoli Johannes lienee kirjoittanut Efesossa n. v. 90 jKr. Kirjeen tyyli ja sisältö on hyvin samankaltainen Johanneksen evankeliumin ja Johanneksen toisen ja kolmannen kirjeen kanssa. Tämä kirje on sydämellisin ja lähestyy lukijoitaan tuttavallisimmin kaikista Raamatun kirjoista.
Johannes kutsuu uskovia lapsiksi suhteessa Isään ja vakuuttaa, että Jeesus Kristus on meidän Puolustajamme Isän luona.

1:1 Verbi <pseelafaoo> (4x) = 1. kosketella, tunnustella,
2. haparoida, hapuilla:
Lk 24:39, Apt 17:27, Hpr 12:18.
LXX:ssa esim: 1Ms 27:12,21,22, Tm 16:26 sekä muutamissa muissa kohdissa merkityksessä: haparoida, hapuilla.
Elämän Sana on persoona, Jeesus Kristus. Lisäksi elämän sana on ilmoitus hänestä eli evankeliumi, Fil 2:16.

1:3 Tämä yhteys meillä on Pyhässä Hengessä, 2Kr 13:13.
Sana <koinoonia> (19x) = 1. (keskinäinen) yhteys,
2. yhteistyö,
3. osallisuus jhnk,
4. yhteinen lahja,
5. omastaan jakaminen:
Apt 2:42; Rm 15:26; 1Kr 1:9; 10:16; 2Kr 6:14; 8:4; 9:13; 13:13; Gal 2:9; Fil 1:5; 2:1; 3:10; Flm 1:6; Hpr 13:16; 1Jh 1:3,6,7.
Tämän vuosituhannen alussa keksitty slogan:
Haluan olla kaikkien kanssa kaiken aikaa kaikkialla,
ei toteudu edes parhaillakaan tietoliikenneyhteyksillä.
Todellinen yhteys voi olla vain Pyhässä Hengessä, ja se toteutuu lopulta täydellisenä Jumalan valtakunnassa.

1:5 Jumala on valo. Jo alussa hän sanoi: Tulkoon (/olkoon) valo, ja valo tuli (/oli), 1Ms 1:3.
Samalla tuo lause viittasi edeltä käsin Messiaaseen, meidän Herramme Jeesus on valo: Jh 1:4–9, 8:12, 9:5.

1:9 Kuningas Salomo ennusti tämän uuden liiton periaatteen jo vanhan liiton aikana, Snl 28:13.

2:1 Jumalan lapsilla on kaksi puolustajaa: Jeesus Kristus ja Pyhä Henki, Jh 14:16, 15:26, 16:7.

2:3 Jeesus antoi meille uuden käskyn, että rakastamme toisiamme, Jh 13:34, 1Jh 3:23, 4:21. Tutki!

2:6 Tässä ilmenevät kristityn oikeanlaiset velvollisuudet, jotka lähtevät sydämestä ja kuuluvat Kristukselle, 1Jh 2:6; 4:11; Lk 17:10; Jh 13:14; Rm 15:27; 1Kr 7:3; 2Kr 5:14, 9:7, 12:14; Gal 5:3; Ef 4:1; Kol 4:1; 2Ts 1:3; 2:13; 3Jh 1:8.
On olemassa myös vääränlaisia velvollisuuksia, 1Sm 23:20.

2:7 Muutamissa teksteissä on alussa sanan rakkaat tilalla veljet.

2:10 Joka ei välitä veljestään, ei ole itsenäinen, vaan itsekäs, mutta joka rakastaa veljeään, on epäitsekäs, ja niin ollen hän ei ole pahennukseksi (kr. <skandalon>), vaan siunaukseksi muille, 1Kr 10:31–33.
Sana <skandalon> (15x) = 1. ansa,
2. viettelys,
3. lankeemuksen t. kompastuksen aiheuttaja,
4. pahennus,
5. loukkaus.

2:11 Luonnollisessa mielessä kirkas valo sokaisee ihmisen, mutta hengellisessä mielessä asia on päinvastoin: valkeus ei sokaise vaan pimeys, 2Kr 4:3–6.
Todellinen valkeus = Kristus valaisee ihmisen ymmärryksen, ja hän voi valaista pimeydessä sokaistuneen, jopa hengellisesti kuolleenkin ihmisen, Ef 5:14.

2:15 Sanan <kosmos> (186x) = maailma, merkityskenttä on hyvin laaja. Tutki tarkemmin!

2:20 Joissakin teksteissä loppuosa on: tiedätte kaiken.

3:4 Synnin eräs ominaisuus on, että se on laittomuutta.
Se on vastoin Jumalan ja Kristuksen lakia.

3:6 Tässä luvussa Johannes käsittelee elämän kahta päälinjaa, uskon tie ja synnin tie. Tutki tarkemmin!

3:12 Tappoi julmasti on käännös verbistä <sfadzoo> (10x), jonka perusmerkitys on teurastaa ja sitä käytetään yleensä eläinten teurastamisesta.
Verbiä käytetään LXX:ssa vastineena hepr. verbeille <šaachat> ja <taabach>).
UT:ssa verbi esiintyy vain tässä Johanneksen kirjeessä 2x ja Ilmestyskirjassa 8x.

3:17 Jumalan rakkaus ei pysy suljetussa sydämessä, vaan avoimessa! Niin kuin tuulikaan ei puhalla suljetussa huoneessa, vaan sellaisessa, jossa ovet ja ikkunat ovat auki. Vrt. Ilm 3:20.

3:20 Jumala on luonut meidän sydämemme ja hän ymmärtää kaikki tekomme syvimpiä ajatuksia ja vaikuttimia myöten, Ps 33:15, 44:22. Sen vuoksi on paras olla Herran edessä rehellinen ja nöyrä, Ps 139:23–24.

3:22 Jeesus sanoi tekevänsä aina sitä mikä on Isälle mieluista, Jh 8:29. Niin tulee meidänkin tehdä.

3:24 Hänen käskynsä on kreik. tekstissä monikollinen.

4:4 Tästä on esikuva Vanhassa testamentissa, 2Kn 6:16.

4:12 Vrt. Jh 1:18. Ainutsyntyinen Poika, Jeesus Kristus on ilmoittanut Jumalan, niin että Jeesus saattoi sanoa Filippukselle: Joka on nähnyt minut, on nähnyt Isän, Jh 14:9. Tutki!

4:19 Joissakin kreik. teksteissä on alussa: Me rakastamme häntä. Joka tapauksessa kykymme rakastaa tulee siitä, että Jumala

on ensin rakastanut meitä. Meidän rakkautemme on vastarakkautta niin kuin Kuun valo on Auringon valon heijastusta.

4:20 Teksti: ei voi rakastaa Jumalaa, on joissakin kreik. teksteissä muodossa: kuinka hän voi rakastaa Jumalaa.

4:21 Tämä on yksi evankeliumin käskyistä, Jh 13:34–35.

5:3 Rakkaus Jumalaan = sm: Jumalan rakkaus, viittaa siihen, että rakkaus on Jumalan antama ja vaikuttama meissä häneen. Samanlainen rakenne kreik. tekstissä esiintyy muutamissa muissakin kohdissa: Mk 11:22 (Jumalan antama usko), Gal 2:16, 3:22 (Jeesuksen vaikuttama usko).

5:4 Uskovaisen ei tarvitse eikä kannata voivotella uskon heikkoutta, sillä maailma ei voita meidän uskoamme, vaan meidän uskomme voittaa maailman. Näin on kirjoitettu Jumalan sanaan. Tämä voitto perustuu siihen, että Jeesus on jo voittanut maailman, Jh 16:33.
Evankeliumin mukaan me emme ole heikkouskoisia vaan vähäuskoisia = <oligopistoi> (5x): Mt 6:30; 8:26; 14:31; 16:8; Lk 12:28.
Ei ihme, että opetuslapset pyysivät Herralta: Lisää meille uskoa, Lk 17:5.

5:7 Joissakin uudemmissa kreik. käsikirjoituksissa jae on: On kolme todistajaa taivaassa: Isä, Sana ja Pyhä Henki, ja nämä kolme pitävät yhtä.
Tämä lisäys on kuitenkin varsin myöhäinen, eikä sitä sen vuoksi ole otettu mukaan tähän käännökseen.

5:8 Joissakin uudemmissa kreik. käsikirjoituksissa jae on: Ja on kolme todistajaa maan päällä: Henki, vesi ja veri, ja nämä kolme pitävät yhtä.

5:17 Synnin yksi ominaisuus on kaikenlainen vääryys.

5:18 Varjelee itsensä on joissakin kreik. teksteissä muodossa: varjelee hänet. Jälkimmäinen vaihtoehto viittaa selvästi Herraamme Jeesukseen, joka varjelee omansa niin, ettei Paholainen pääse heihin käsiksi.
Edellinen vaihtoehto osoittaa meille itsellemme velvollisuuden vaeltaa niin kuin Herramme antoi meille esikuvan kuinka tulee vaeltaa.
Paavali neuvoi nuorta Timoteusta: Pidä itsesi puhtaana, 1Tm 5:22.

5:19 Koko maailma on Pahan vallassa, voitaisiin kääntää myös mekaanisesti: koko maailma makaa pahuudessa, koska verbi <keimai> tarkoittaa: maata, olla, sijaita.

5:20 Todellinen = <ho aleethinos>, erotuksena epäjumalista, jotka eivät ole todellisia vaan epätodellisia.
Sanalla <aleethinos> on myös merkitykset tosi, totuudellinen, luotettava.

Johanneksen toinen kirje

Johannes nimittää itseään vanhimmaksi kuten Pietarikin itseään, 1Pt 5:1. Tässä lyhyessä kirjeessä Johannes tähdentää uskovien rakkautta totuuteen ja toisiinsa. Johannesta sanotaankin rakkauden apostoliksi.

1:1 Vanhin: apostoli Johannes eli viimeisinä vuosinaan Efesossa ja johti alueen seurakuntia Pyhän Hengen antamalla arvovallalla.
Valittu = Jumalan valitsema, Jumalan oma.
Yleensä ajatellaan, että rouva on kuvainnollinen nimitys, joka tarkoittaa jotakin Vähässä Aasiassa sijainnutta seurakuntaa, jolle kirje on osoitettu. Hänen lapsensa tarkoittaa ko. seurakunnan jäseniä.

1:2 Armo, totuus ja rakkaus olivat Johannekselle tärkeimmät asiat, kun hän kirjoitti Jeesuksesta ja hänen evankeliumistaan.

1:7 Kristukseksi, lihassa ilmestyneeksi: voidaan kääntää myös: lihassa tulevaksi Kristukseksi, tai: Kristukseksi, joka oli tuleva lihaan.

1:9 Poikkeaa syrjään: joissakin kreik. teksteissä: menee edemmäksi.
Myös Paavali varoitti niistä, jotka yrittivät eksyttää kristittyjä pois evankeliumista eli Kristuksen opista, Gal 1:6s.

1:12 Apostoli Johannes oli sitä mieltä, että evankeliumintyössä lähiopetus on tehokkaampaa kuin etäopetus, 3Jh 1:13–14.

1:13 Valittu sisar on kuvainnollinen nimitys, joka tarkoittaa kirjoittajan seurakuntaa.

Johanneksen kolmas kirje

Johannes nimittää itseään vanhimmaksi kuten edellisessäkin kirjeessään. Tässä lyhyessä kirjeessä Johannes tähdentää uskovien rakkautta totuuteen ja toisiinsa seurakunnan keskellä, vaikka sen keskuudessa pyrkiikin nousemaan miehiä, joilla on hinku olla uskonnollisia johtajia ilman hengellistä armoitusta.
Johannesta sanotaankin rakkauden apostoliksi.

1:1 Ihmissuhteissakin rakkaus ja totuus käyvät käsi kädessä.

1:8 Jakeen loppu voidaan kääntää myös: että meistä tulisi Totuuden työtovereita.

1:9 Diotrefes oli lihallisen mielensä paisuttama, varsinainen pässi-sielu. Hän oli halusi olla ensimmäinen eli nokkamies ja päällepäsmäri, mutta ei ymmärtänyt, että joka haluaa olla Jumalan valtakunnassa suurin, olkoon toisten palvelija, Lk 22:24–27, niin kuin meidän Herramme Jeesus sanoi ja osoitti omalla esimerkillään, Jh 13:1–17.
Jumala varjelkoon seurakuntiaan Diotrefeksen kaltaisilta diktaattoreilta!
Parempana esikuvana Diotrefeelle olisivat Nebajotin pässit, Jes 60:7.

1:10 Juoruaminen ei kuulu hengellisiin ominaisuuksiin vaan on lihallisen mielen tekoja.

1:12 Demetrius oli hengellinen mies. Hän oli sopivampi mies johtamaan Jumalan seurakuntaa kuin Diotrefes, vaikkei ehkä ollutkaan inhimillisesti niin kyvykäs ja voimakasluonteinen kuin Diotrefes, joka oli itse hankkinut asemansa.

Juudaksen kirje

Tämän kirjeen on kirjoittanut Juudas Jaakobin veli ja samalla Herran veli. Kirje on luultavasti kirjoitettu Palestiinan juutalaiskristityille, vaikkei sitä suoranaisesti mainita, n. v. 66 jKr.
Kirjeessä on samankaltaisuutta Pietarin toiseen kirjeeseen, joissa molemmissa muistutetaan lukijoita Herran toisesta tulemuksesta ja siitä, että he pitävät kiinni saamastaan evankeliumin opetuksesta eivätkä lähde seuraamaan harhaoppeja. Ilmeisesti Juudas oli luonteeltaan Pietarin kaltainen.

1:1 Juudas, kirjeen kirjoittaja, on mitä ilmeisimmin sama Juudas, josta mainitaan Mt 13:55 ja Mk 6:3, eli hän on Jeesuksen veljiä (tarkalleen velipuoli, koska Joosef ei ollut Jeesuksen isä), Joosefin ja Marian poika, kuten Jaakobkin, joka on kirjoittanut Jaakobin kirjeen.
Vaikka Paavali kutsuu heitä Herran veljiksi, 1Kr 9:5, kumpikaan heistä ei sano niin itsestään, vaan molemmat sanovat olevansa Herran Jeesuksen Kristuksen palvelijoita. Veljekset eivät halunneet tulla tunnetuiksi lihan mukaan, vaan Hengen mukaan. Ennen Kristuksen ylösnousemusta he eivät uskoneet, että Jeesus on Messias, Jh 7:5, mutta sen jälkeen heidän sydämensä muuttui.
Bys: Isässä Jumalassa pyhitettyjä.
Jakeen loppu voidaan kääntää myös: Jeesuksessa Kristuksessa varjeltuja.

1:4 Verbi <pareisdy(n)oo> (1x) = liittyä salaa joukkoon, pujahtaa, luikerrella joukkoon, esiintyy vain tässä.
Vrt. Gal 2:4 ja 2Pt 2:1.
Juudas kirjoittaa varoituksen sanoja, että on joitakin ihmisiä, jumalattomia, jotka ovat samalla vääriä opettajia. Hän viittaa noihin ihmisiin (ja samalla heidän tiehensä, tekoihinsa ja tuomioonsa) kreik. sanalla <houtoi> = nämä (ihmiset), jakeissa 8,10,12,16 ja 19.
Bys: ainoan Valtiaan, Jumalan, ja Herramme Jeesuksen Kristuksen.

1:6 Sm: suuren päivän tuomiota varten.

1:7 Sm: menivät toisenlaisen lihan perässä.

1:8 Ruumiinsa = sm: lihan.

1:14 Tässä on viittaus apokryfiseen Eenokin (eli Hanokin) kirjan 1. lukuun.
Tuhannen tuhansine pyhineen = <en myriasin hagiais autou> = sm: kymmeninetuhansine pyhineen.
Kreik. sana <myrias> = 10 000, myriadi eli lukematon joukko, hyvin suuri määrä.

1:15 Joissakin kreik. teksteissä jakeen alku on: panemaan kaikki tuomiolle ja osoittamaan kaikki ihmiset syyllisiksi kaikkiin jumalattomiin tekoihin, joita he jumalattomuudessaan ovat tehneet.
Tämä jae on varmaan jumalattomuuden vastaisin jae Raamatussa. Vrt Jh 15:19.

1:19 Kaikki ihmiset ovat sielullisia, mutta Jumalan lapsilla sielun maailma on Pyhän Hengen hallinnassa.

1:24 Jumala voi varjella meidät lankeamasta. Ei meitä ole kutsuttu tappioiden ja lankeemusten tielle, vaan voittajiksi Herramme Jeesuksen Kristuksen kanssa. Vrt Ilm 2–3.

1:25 Vaikka Juudas kirjoittaa enimmäkseen varoituksen sanoja Herran omille, niin kirjeensä lopuksi hän antaa mahtavan ylistyksen Jumalalle! Niin tehkäämme mekin kaikissa elämämme tilanteissa.

Ilmestyskirja

Apostoli Johannes on kirjoittanut tämän kirjan n. v. 96 jKr. ollessaan vankina Patmos-saarella keisari Domitianuksen hallitusajan lopulla. Kirja on kirjoitettu Vähän Aasian seurakunnille ja tarkoitettu lohdutukseksi sen ajan ahdistusten keskellä ja läpi seurakunnan historian toteutuvien ahdistusten ajoille.
Kirjassa voidaan nähdä seuraavat pääjaksot:
Ensiksi Johannes näkee Herran Jeesuksen kirkkauden ilmestymisen.
Toiseksi Johanneksen tuli lähettää seitsemän kirjettä seitsemälle seurakunnalle.
Kolmanneksi Johannes kirjoittaa tulevaisuuden kehityksestä aina suurimpiin ahdistuksiin asti.
Ja viimeiseksi tuodaan ilmi Jumalan valtakunnan ja Kristuksen kuninkuuden lopullinen voitto.

1:1 Jotkut käyttävät tästä Raamatun kirjasta virheellistä nimeä Johanneksen ilmestys. Heti ensimmäinen jae ilmoittaa, että kyseessä on Jeesuksen Kristuksen ilmestys, jonka Johannes näki ja josta hän kirjoittaa.
Jeesuksen Kristuksen ilmestys esiintyy myös Paavalilla, 1Kr 1:7, Gal 1:12, ja Pietarilla, 1Pt 1:7,13.

1:8 Ilmaus <to alfa kai to oomega> (4x) = alfa ja oomega (A ja O, UT 1938): Ilm 1:8,11; 21:6; 22:13.
Alfa ja oomega ovat kreik. aakkosten ensimmäinen ja viimeinen kirjain.
Jumala on kaiken alku ja lopullinen päämäärä, Jh 1:1, 1Kr 15:24–28. Muutamassa kreik. tekstissä tähän onkin lisäys: alku ja loppu.
Sana <pantokratoor> (10x) = kaikkivaltias: 2Kr 6:18, Ilm 1:8, 4:8, 11:17, 15:3, 16:7,14, 19:6,15, 21:22.

1:17 Ilmaus älä pelkää/ älkää pelätkö esiintyy UT:ssa esim: Mt 10:28; 14:27; 17:7; 28:5,10; Mk 5:36; 6:50; Lk 1:13,30; 2:10; 5:10; 8:50; 12:7,32; Jh 6:20; 12:15; Apt 18:9; 27:24; Ilm 1:17.
Ilmaus <ho prootos kai ho eskhatos> (4x) = ensimmäinen ja viimeinen: Ilm 1:11,17, 2:8, 22:13.

1:18 Jumala antoi ihmiselle lupauksen kuolemasta tottelemattomuuden seurauksena jo paratiisissa, 1Ms 2:17. Käärme yritti valheellaan väittää, ettei tuo lupaus ole totta, 1Ms 3:4, ja sai ihmisen lankeamaan syntiin.
Myöhemmin vihollinen vaihtoi taktiikkaa, ja hänen edustajansa Egyptin farao antoi kuoleman lupauksen israelilaisille poikalapsille, 2Ms 1:16,22, ja Moosekselle, 2Ms 10:28.

Kuoleman lupaus on yleismaailmallinen, Hpr 9:27, mutta evankeliumissa on elämän lupaus, joka on iankaikkinen, Jh 3:16–18. Jeesuksella on kuoleman ja tuonelan avaimet, koska hän on voittanut kuoleman.

2:4 Efesoksen seurakunnassa oli paljon hyviä puolia, mutta alkuaikojen rakkaus oli viilentynyt.
Tälle oli varoittavana esimerkkinä Jerusalem Jeremian aikana, Jer 2:2ss.

2:6 Nikolaiitat olivat seurakuntaa uhannut lahko. He ottivat osaa pakanallisiin uhriaterioihin ja viettivät siveetöntä elämää ja kuitenkin selittivät voivansa säilyttää henkensä puhtaana Jumalan edessä. Lahkon alkuperästä ei ole varmuutta, mutta täysin kadonnut sen oppi ei ole vieläkään.

2:7 Voittajille Herra Jeesus lupaa ikuiset palkinnot:
- saa syödä elämän puusta,
- elämän kruunu,
- toinen kuolema ei vahingoita,
- saa syötäväksi salattua mannaa,
- valkoisen kiven ja uuden salaisen nimen,
- saa vallan hallita pakanoita,
- saa aamutähden,
- saa kulkea Jeesuksen kanssa valkoisissa vaatteissa,
- nimeä ei pyyhitä pois elämänkirjasta,
- saa voittaa sieluja Saatanan synagogasta,
- Herra pitää hänestä huolen,
- Herra varjelee hänet koetuksen hetkestä,
- Herra tekee hänet pylvääksi Jumalan temppeliin,
- Herra kirjoittaa häneen Jumalan nimen,
- Herra kirjoittaa häneen Jumalan kaupungin, uuden

Jerusalemin, nimen,
- Herra kirjoittaa häneen oman uuden nimensä,
- saa istua Jeesuksen kanssa hänen valtaistuimellaan.
Elämän puu = <ho ksylon tees zooees> (8x): 1Ms 2:9; 3:22,24; Snl 3:18; Ilm 2:7; 22:2,14,19.

2:10 Meiltä vaaditaan uskollisuutta kuolemaan asti, Ilm 12:11, mutta Jumala johdattaa meidät kuolemankin yli, Ps 48:15.
Kruunu = <stefanos> (18x) voidaan kääntää myös seppele. Samoin jakeessa Ilm 3:11.
Elämän kruunu, ks. Jk 1:12.

2:13 Antipas oli Pergamon seurakunnan marttyyri. Hänellä on sen jälkeen ollut monia kohtalotovereita, yksi heistä oli Ivan Moisejev Neuvostoliiton puna-armeijassa 1970-luvun alussa.

2:14 Bileam oli oikea uskonnollinen luikero, jonka toiminnasta Baalakin hyväksi ja Israelin langettamiseksi kerrotaan tarkemmin: 4Ms 22 – 25, 31:8,16, 5Ms 23:5–6, Jos 13:22, 24:9, Neh 13:2, Mka 6:5, 2Pt 2:15–16, Jda 1:11, Ilm 2:14.

2:16 Jeesus ei sodi omiaan vastaan vaan Bileamin opin kannattajia vastaan.

2:20 Iisebel = <Iezabel> (23x): 1Kn 16:31; 18:4,13,19; 19:1–2; 20:5–25; 22:53; 2Kn 9:7–37; Ilm 2:20.
Hän oli häikäilemätön jumalaton nainen, joka väittää vielä itseään naisprofeetaksi.
Sana <profeetis> (7x) = naisprofeetta: 2Ms 15:20; Tm 4:4; 2Kn 22:14; 2Ak 34:22; Jes 8:3; Lk 2:36; Ilm 2:20.
Lisäksi mainitaan naisprofeetta <nebii'aah> (6x) Nooadja.
Näistä naisprofeetoista Mirjam, Debora, Jesajan vaimo ja Hanna olivat Herran palvelijoita, mutta Iisebel ja Nooadja olivat vihollisen palveluksessa.

2:23 Surmaan rutolla = <apoktenoo en thanatoo> = sm: tapan/surmaan kuolemalla (huom! verbi on futuurissa). Käännös, jota myös RKK 1992 käyttää, on johdettu LXX:n käyttämästä käännöksestä kohdassa Hes 33:27 hepr. ilmaukselle <baddever jaamuuthuu> = ruttoon kuolevat.
Mielet = <nefrous> (1x) = sm: munuaiset.
Kullekin tekojenne mukaan, ks. Rm 2:6.

2:26 Uskovien tulee noudattaa Herran Jeesuksen tekoja, jotka hän on jo edeltä valmistanut meidän niissä vaeltaaksemme, Ef 2:10.

3:3 Jakeen lopussa on ilmaus <heekoo epi se> (10x +1x) = tulla osaksesi, kohdata sinua: 5Ms 28:2; Jos 23:15; 2Ak 20:2; Job 4:5; Jes 47:11; Jer 23:17; Hes 23:24; Dan 4:23; Ilm 3:3.

3:4 Muutamia = sm: muutamia nimiä.

3:5 Elämänkirja: Fil 4:3, Ilm 3:5, 13:8, 17:8, 20:12,15, 21:27, 22:19 (TR).

3:11 Pian = <takhy> (12x) = pian, äkisti, äkkiä, kiireesti.
Sana esiintyy Ilmestyskirjassa 6x: Ilm 2:16, 3:11, 11:14, 22:7,12,20.
Seppele, ks Ilm 2:10.

3:15 Sanan <dzestos> (2x) perusmerkitys on: kuuma, kiehuva, mutta sillä on myös hengellinen merkitys: palava.
Se esiintyy vain tässä ja seuraavassa jakeessa.
Sana tulee verbistä <dzeoo> (2x) = 1) kiehua,
2) hehkua innosta, olla palava: Apt 18:25 ja Rm 12:11.
Molemmissa jakeissa se on nimenomaan merkityksessä: olla palava.

3:16 Kreik. sana <khliaros> (1x) tarkoittaa lämpötilana haaleaa kylmän ja kuuman välimaastossa.
Ihmisen luonteenpiirteenä se tarkoittaa innotonta, välinpitämätöntä, yliolkaista, ynseää.
Jakeen adjektiivit voidaan tulkita arkisesti: kylmä, kuuma, haalea, tai hengellisesti: kylmä, palava, välinpitämätön.

3:17 Tämä mielenlaatu oli jo vanhan liiton aikana Israelin pohjoisvaltiolla, jota kutsuttiin suurimman heimon mukaan Efraimiksi, Hos 12:9.
Kurja = <talaipooros>: Ilm 3:7 ja Rm 7:24, jossa apostoli Paavali sanoo itseään kurjaksi.
Surkuteltava = <eleeinos> (2x) esiintyy vain tässä ja komparatiivissa jakeessa 1Kr 15:19.
Onko syy Laodikean srk:n surkuteltavuuteen siinä, että he ovat panneet turvansa evankeliumiin vain tätä aikaa varten? Saadakseen evankeliumista ajallista hyötyä?

3:20 Onkohan tämän seurakunnan ovenvartija nukuksissa? Tai jotenkin muuten väärässä virityksessä, kun ei tunnista Hyvän Paimenen ääntä, Jh 10:3.Vrt Ps 84:11.
Nuorison laulu: päästä Jumala ulos kirkosta, on virheellinen, sillä Jumalaa ei voida sulkea edes seurakuntaan ja vielä vähemmän kirkkoon, vaan enintään seurakunnan (tai varsinkin kirkon) ulkopuolelle. Vrt. 1Jh 3:17.

4:6 Keskellä olevan valtaistuimen ympärillä on tulkinnallinen käännös.
Kreik. teksti sanoo: Valtaistuimen keskellä ja valtaistuimen ympärillä.

5:3 Vrt 1Ms 41:24. Silloinkin asiaan löytyi Jumalan antama ratkaisu.

5:4 Johannes koki taivaassa järkyttävän pettymyksen. Hän koki varmaan sielussaan paljon syvemmän surun ja murheen kuin mitä voi kokea tässä ajassa.
Vrt. 2Sm 19:1s, 2Kn 8:11s, Lk 19:41s.

5:5 Mutta hän sai saman tien myös iankaikkisen lohdutuksen, joka perustuu Jeesuksen Kristuksen voittoon synnistä ja kuolemasta.

5:9 Bys: olet verelläsi ostanut meidät Jumalalle.

5:13 Joissakin kreik. teksteissä on jakeen lopussa: Aamen.

6:1 Joissakin kreik. teksteissä on jakeen loppu: Tule ja katso! Samoin jakeessa 7.

6:6 Denaari = <deenarion> = roomalainen hoperaha oli tavallinen työmiehen päiväpalkka, Mt 20:2.
Ennustuksen mukaan se riitti vain <khoiniks>-mittaan (= n. 1 litra) eli yhden ihmisen päiväannokseen vehnää. Edes ohraa sillä ei saanut koko perheelle riittävää päiväannosta.

6:8 Hevosen väri on todella erikoinen:
Sana <khlooros> (15x+4x) = vihreä, kirkkaan vihreä, tuoreen vihannan ruohon väri: 1Ms 1:30; 2:5; 30:37; 2Ms 10:15; 4Ms 22:4; 5Ms 29:22; 2Kn 19:26; Snl 27:25; Job 39:8; Jes 15:6; 19:7; 27:11; Hes 17:24; 21:3; Mk 6:39; Ilm 6:8; 8:7; 9:4.
Tähän tekstiyhteyteen sopisi erittäin hyvin käännös: myrkynvihreä (ks. perusteluksi internetissä julkaistu väriselvitys), mutta valitettavasti nykysuomalaiset eivät juurikaan tunne tätä käsitettä, joten on paras kääntää: vihreä.

6:9 Joissakin kreik. teksteissä on: Karitsan todistuksen tähden, joka heillä oli.

6:17 Joissakin kreik. teksteissä on hänen vihansa.
Jumalan ja Karitsan vastustajat puhuvat heistä erillisinä, mutta pelastetut puhuvat eri tavoin, ks. Ilm 11:15, 20:6, 22:3–4. Vrt. Jeesuksen sanat Jh 10:30, 17:11,21–23.

7:8 Tästä luettelosta puuttuu kaksi heimoa:
a) Daan, joka on mukamas jakamassa oikeutta kansalleen, mutta on tosiasiassa käärmeenä tiellä, 1Ms 49:16–18.
b) Efraim, joka on liitossa epäjumalien kuvien kanssa, Hos 4:17. Efraimin heimo onkin korvattu Joosefin heimolla.

7:9 On asioita, jotka voidaan luetella tai laskea, mutta on myös asioita, joita ei voida luetella tai laskea.
Raamatullista aritmetiikkaa: Ps 40:6,13, 69:5, 71:15, 139:18, Mt 18:21–22, 1Ms 4:24, Ilm 7:9.
Tutki tarkemmin!
Vrt matematiikan mittateoria: Lk 6:38, Jh 3:34. Tutki!

7:14 Johannes, vaikka oli apostoli, ymmärsi, ettei hänen kannata ruveta esittämään jotakin selityksiä ja ikään kuin hän tietäisi jotakin, vaan että täällä hän on oppipoika.
Johannes oli nöyrä mies.

7:16 Tämä on lainaus profeetta Jesajalta, Jes 49:10, ja tähän viittaa myös Jes 24:5–6.

8:1 Jumalan voima ilmestyy myös hiljaisuudessa. Tälle on esikuvana se, kun profeetta Elia kohtasi Herran, 1Kn 19:12.

9:1 Kuilu = <frear> (7x) = sm: kaivo: Lk14:5, Jh 4:11,12, Ilm 9:1,2 ja LXX:ssa 57x (+2x apokr.).

9:11 Hepr. nimi Abaddon merkitsee: tuho, perikato, tuonela, manala, ja kreik. nimi Apollyon: tuhooja, kadottaja.

10:4 Kaikkea ei anneta meille tiedoksi tässä ajassa, vrt. 2Kr 12:4. Iankaikkisuudessa kotona Herran luona asiat kyllä selviävät, 1Kr 13:8–13. Nyt on armon evankeliumin julistamisen aika.

10:11 Esikuvana tälle tehtävälle oli profeetta Jeremian tehtävä. Herra oli jo alun pitäen asettanut Jeremian profeetaksi kansojen ja valtakuntien yläpuolelle, Jer 1:10. Lopuksi Jeremia kirjoitti hävitystuomion sen ajan maailmanvallalle, Baabelille, Jer 51:59–64.

11:8 Kaupunki, jossa Herramme Jeesus ristiinnaulittiin, eli nykyinen Jerusalem, on hengelliseltä nimeltään Sodoma ja Egypti. On siis turha ihannoida luonnollista Israelia.

11:10 Iloitsevat heidän kohtalostaan = sm: iloitsevat heistä.

11:12 Bys: Minä kuulin.

11:13 Sm: seitsemäntuhatta ihmisten nimeä.

11:15 Kuninkuus = <basileia> on TR:ssa monikossa, mikä tarkoittaa, että maailman kuningaskunnat ovat tulleet Herramme ja hänen Voideltunsa hallintaan.
Herra ja hänen Voideltunsa: hän hallitsee. Ks. Ilm 6:17.

11:18 Nykyään ollaan huolissaan ilmaston muutoksesta ja ympäristökatastrofista, jotka tiedemiehet ennustivat matemaattisilla malleillaan jo 1970-luvun alussa. Heitä vain ei tahdottu kuunnella. Ihmiskunta ahneudessaan ajaa maan ja sen elinympäristön tuhoon ja turmelukseen, mutta tilinteon hetki koittaa ahnehtijoille.

12:1 Taivaassa voidaan kääntää myös: taivaalla.

12:8 Jotkin käännökset sanovat, että Johannes olisi asettunut seisomaan meren rannalle.

12:10 Sielunvihollinen Saatana on syyttäjä, ks. esim. 2Sm 16:7–8.

12:11 Jeesus Kristus on jo voittanut Saatanan Golgatalla, ja me voitamme hänet Karitsan veren ja omakohtaisen todistuksemme kautta, kun tunnustamme Jeesuksen Kristuksen omaksi Herraksemme.

13:10 Viittaus Jeremian ennustukseen, Jer 15:2.

13:17 Huom! Kreik. teksti ei ole indikatiivissa: ettei kukaan voi ostaa eikä myydä, vaan konjunktiivissa: ettei kukaan voisi ostaa eikä myydä.
Pedon tarkoitus on tehdä globaali systeemi, joka ei kuitenkaan onnistu, koska aika loppuu kesken.

13:18 Huom! Raamatun teksti sanoo: Tässä on viisaus: jolla on ymmärrys, laskekoon pedon luvun.
Jollei Jumala ole antanut ymmärrystä tähän asiaan, on parempi olla laskeskelematta ja keskittyä tärkeämpiin asioihin, sillä tyhmäkin käy viisaasta, jos on vaiti, Snl 17:28.
Kreikan ja heprean kirjaimia käytetään myös numeroina. Niinpä bysanttilainen teksti ilmaisee asian lyhyesti kolmella kreik kirjaimella: <khii> = 600, <ksii> = 60 ja <stigma> = 6.

14:4 Bys: Nämä on Jeesus ostanut.

14:20 1 600 vakomittaa (UT 1938)/ stadionia = n. 307 km.

15:4 Herra Jumala Kaikkivaltias on todellinen kansojen kuningas, sillä hän on herrojen Herra ja kuninkaiden Kuningas, Dan 2:47, 1Tm 6:15, Ilm 17:14, 19:16.

16:10 Nykyisenä digi-aikana voisi ajatella, että pedon valtakuntaan tuli pahanlainen sähkö- ja tietoliikennekatko. Hengellinen merkitys voi olla paljon syvempi ja pahempi.

16:16 Harmagedon: hepr. <har megiddo> merkitsee: Megiddon vuori.
Megiddon kaupunki sijaitsi Samarian pohjoisreunalla, ja sen edustalla oli ikivanha taistelukenttä, jossa on käyty ajan mittaan suuria taisteluja.
Ks. Tm 5:19, 2Kn 23:29 ja 2Ak 35:20ss.
Tässä nimi kuvaa paikkaa, jossa antikristuksen maailmanvalta kärsii tappion taistellessaan Jumalan voimia vastaan.

16:17 TR lisää, että ääni tulee taivaan temppelistä.

16:19 Tuo ankara maanjäristys näyttää olevan maailmanlaajuinen. Entäpä jos riittävän suuri meteoriitti tai asteroidi törmää maahan sopivasti kahden tai jopa kolmen mannerlaatan saumakohtaan? Aiheuttaako se Maan kuorikerrokseen mannerlaattojen aaltoliikkeen ja niin ollen globaalin maanjäristyksen?
Vrt myös Ps 29:5–6, 114:4–7.

16:21 Tämä näyttäisi viittaavan meteoriittisateeseen.
Talentti oli n. 40 kg.

17:5 Babylon on Rooman peitenimi. Rooman kaupungissa oli yleisillä naisilla tapana kantaa otsakoristetta, johon oli kirjoitettu heidän nimensä.

17:13 Pedon joukoissakin on yksimielisyys arvossaan! Senpä tähden he onnistuvatkin aikeissaan, mutta vain Jumalan säätämään rajaan asti.

17:17 Tälle puoluekokoukselle on esikuva jakeessa Jes 34:16

18:2 Sanojen tyyssija ja pesäpaikka kreik. vastine <fylakee> tarkoittaa varsinaisesti vartiopaikkaa tai vankilaa.

18:7 Tässä on suora viittaus profeetta Jesajan ennustukseen Jes 47:7–9.

18:13 Sana <amoomon> (1x) = amomum (intialainen maustekasvi) esiintyy vain tässä.
Orjia = sm: ruumiita.

18:20 Ilmaus <to krima hyymoon eks autees> vrt. LXX Ps 9:14, 2Kr 2:2.
Kaksi tulkintamahdollisuutta:
1) Jumala on hänet tuominnut ja kostanut hänelle teidän tuomionne (UT1938), Rm 13:3
2) Jumala on pannut täytäntöön teidän tuomionne hänestä (RK 2012, LLL), 2Kr 2:2

18:21 Tämän ennustuksen lausui jo yli 500 vuotta aiemmin profeetta Jeremia, Jer 51:59–64.

19:1 Halleluja = <halleeluujah> (kreik. UT 4x + LXX 23x) on hepreankielinen ylistyshuuto.
Se merkitsee: kiittäkää Herraa tai: ylistäkää Herraa.
Se esiintyy useitten psalmien alussa tai lopussa.
Jumalan valtakunnassa Herran ylistämisellä on tärkeä sija.
Sitä kannattaa harjoitella jo täällä maan päällä.
Herran ylistämisen perustana on se, että hän on hyvä ja hänen armonsa pysyy iankaikkisesti: Ps 104:35; 105:45; 106:48; 111:1; 112:1; 113:1,9; 115:18; 116:19; 117:2; 135:1,3,21; 146:1,10; 147:1,20; 148:1,14; 149:1,9; 150:1,6; Ilm 19:1,3,4,6.
Vrt. Ps 136.

19:7 Karitsan morsianta sanotaan jo vaimoksi, vrt. Mt 1:20, jossa enkeli sanoi Joosefin kihlattua Mariaa jo Joosefin vaimoksi.

19:8 Pyhien vanhurskaat teot ovat niitä hyviä tekoja, jotka Jumala on ennalta valmistanut, jotta me vaellamme niissä, Ef 2:10.

19:10 Johannesta varoitettiin palvomasta muita kuin Jumalaa. Niinpä ei pidä palvoa sen enempää enkeitä kuin ihmisiäkään, Apt 10:25–26.

19:11 Tässä kappaleessa (jakeet 11–21) puhutaan Herramme Jeesuksen Kristuksen näkyvästä toisesta tulemuksesta, jonka koko maailma saa nähdä, Sak 12:10, Ilm 1:7.
Tätä ennen tapahtuu Herramme Jeesuksen ilmestyminen omilleen, 1Ts 4:13–18, 1Kr 15:20–58. Sitä kutsutaan myös ylöstempaukseksi.

19:16 Viitassaan ja kupeellaan, näin todellakin on alkutekstissä. Rinnastus on kovin omituinen, ja sen vuoksi käännökseen UT 1938 on tullut järkevöitetty malli: viitassa kupeellaan. Asia voi olla noinkin, sillä Johannes ei todellakaan ollut mikään loistava kirjoittaja, mutta siitä huolimatta Jumala käytti häntä UT:n yhtenä kirjoittajana.

20:3 Nuo tuhat vuotta tulevat olemaan onnellista aikaa Maan historiassa, kun peto ja väärä profeetta on heitetty tuliseen järveen ja Saatana on sidottu ja suljettu syvyyteen. Ihmiskunta voi elää rauhassa ja palvella Jumalaa.

20:6 Ks. Ilm 6:17, 11:15, 20:3–4.

20:10 Tuhannen vuoden jälkeen myös Paholainen heitetään tuliseen järveen.

20:12 TR sanoo, että kuolleet seisovat Jumalan edessä.

21:1 Nyt alkaa iankaikkisuus: Herra luo uudet taivaat ja uuden maan, entisiä ei enää muisteta eivätkä ne nouse mieleen, Jes 65:17.

21:3 Sana kansa = <laos> on kreik. tekstissä monikossa, Bys. tekstissä yksikössä.
Jeesuksen eräs nimi on Immanuel = Jumala meidän kanssamme, Jes 7:14, 8:8, Mt 1:23.

21:8 Sana <apistos> = sm: uskoton, joka kuitenkin nykysuomessa yhdistyy lähinnä aviolliseen uskottomuuteen. Senpä vuoksi esim. UT 1938 kääntää sen epäuskoinen. Sana tarkoittaa uskovan ja uskollisen (kreik. <pistos>) vastakohtaa: uskoton, epäuskoinen, uskosta osaton, ei-uskova, uskomaton.
Vrt. Jh 20:28, jossa Jeesus sanoi epäilevälle Tuomaalle: Älä ole epäuskoinen vaan uskovainen. Tuomas ei näet aluksi uskonut, että Jeesus on ylösnoussut kuolleista.

21:14 Bys: Autuaita ne, jotka noudattavat hänen käskyjään.

21:16 Kaupungin pituus, leveys ja korkeus ovat 12 000 stadionmittaa = n. 2 300 km!
Jeesus sanoikin opetuslapsilleen menevänsä valmistamaan sijaa, Jh 14:2–3. Edelleen hän sanoi eräässä vertauksessaan: Vielä on tilaa, Lk 14:22.

21:17 144 kyynärää on n. 70 m.

21:21 Uskovien ei kannata haalia itselleen tässä ajassa kultaa ja jalokiviä, nehän jäävät kuitenkin tänne. Ja uusi Jerusalem on suorastaan rakennettu niistä.

21:23 Kuningas Daavid viittasi tähän jo etukäteen omalta kohdaltaan, 2Sm 22:29.

22:1 TR mainitsee lisäksi, että elämän veden virta on puhdas.

22:3 Ks. Ilm 6:17, 11:15, 20:6.

22:19 TR:ssa elämän puun tilalla on elämän kirja.